

A propos de ce livre

Ceci est une copie numérique d'un ouvrage conservé depuis des générations dans les rayonnages d'une bibliothèque avant d'être numérisé avec précaution par Google dans le cadre d'un projet visant à permettre aux internautes de découvrir l'ensemble du patrimoine littéraire mondial en ligne.

Ce livre étant relativement ancien, il n'est plus protégé par la loi sur les droits d'auteur et appartient à présent au domaine public. L'expression "appartenir au domaine public" signifie que le livre en question n'a jamais été soumis aux droits d'auteur ou que ses droits légaux sont arrivés à expiration. Les conditions requises pour qu'un livre tombe dans le domaine public peuvent varier d'un pays à l'autre. Les livres libres de droit sont autant de liens avec le passé. Ils sont les témoins de la richesse de notre histoire, de notre patrimoine culturel et de la connaissance humaine et sont trop souvent difficilement accessibles au public.

Les notes de bas de page et autres annotations en marge du texte présentes dans le volume original sont reprises dans ce fichier, comme un souvenir du long chemin parcouru par l'ouvrage depuis la maison d'édition en passant par la bibliothèque pour finalement se retrouver entre vos mains.

Consignes d'utilisation

Google est fier de travailler en partenariat avec des bibliothèques à la numérisation des ouvrages appartenant au domaine public et de les rendre ainsi accessibles à tous. Ces livres sont en effet la propriété de tous et de toutes et nous sommes tout simplement les gardiens de ce patrimoine. Il s'agit toutefois d'un projet coûteux. Par conséquent et en vue de poursuivre la diffusion de ces ressources inépuisables, nous avons pris les dispositions nécessaires afin de prévenir les éventuels abus auxquels pourraient se livrer des sites marchands tiers, notamment en instaurant des contraintes techniques relatives aux requêtes automatisées.

Nous vous demandons également de:

- + *Ne pas utiliser les fichiers à des fins commerciales* Nous avons conçu le programme Google Recherche de Livres à l'usage des particuliers. Nous vous demandons donc d'utiliser uniquement ces fichiers à des fins personnelles. Ils ne sauraient en effet être employés dans un quelconque but commercial.
- + *Ne pas procéder à des requêtes automatisées* N'envoyez aucune requête automatisée quelle qu'elle soit au système Google. Si vous effectuez des recherches concernant les logiciels de traduction, la reconnaissance optique de caractères ou tout autre domaine nécessitant de disposer d'importantes quantités de texte, n'hésitez pas à nous contacter. Nous encourageons pour la réalisation de ce type de travaux l'utilisation des ouvrages et documents appartenant au domaine public et serions heureux de vous être utile.
- + *Ne pas supprimer l'attribution* Le filigrane Google contenu dans chaque fichier est indispensable pour informer les internautes de notre projet et leur permettre d'accéder à davantage de documents par l'intermédiaire du Programme Google Recherche de Livres. Ne le supprimez en aucun cas.
- + *Rester dans la légalité* Quelle que soit l'utilisation que vous comptez faire des fichiers, n'oubliez pas qu'il est de votre responsabilité de veiller à respecter la loi. Si un ouvrage appartient au domaine public américain, n'en déduisez pas pour autant qu'il en va de même dans les autres pays. La durée légale des droits d'auteur d'un livre varie d'un pays à l'autre. Nous ne sommes donc pas en mesure de répertorier les ouvrages dont l'utilisation est autorisée et ceux dont elle ne l'est pas. Ne croyez pas que le simple fait d'afficher un livre sur Google Recherche de Livres signifie que celui-ci peut être utilisé de quelque façon que ce soit dans le monde entier. La condamnation à laquelle vous vous exposeriez en cas de violation des droits d'auteur peut être sévère.

À propos du service Google Recherche de Livres

En favorisant la recherche et l'accès à un nombre croissant de livres disponibles dans de nombreuses langues, dont le français, Google souhaite contribuer à promouvoir la diversité culturelle grâce à Google Recherche de Livres. En effet, le Programme Google Recherche de Livres permet aux internautes de découvrir le patrimoine littéraire mondial, tout en aidant les auteurs et les éditeurs à élargir leur public. Vous pouvez effectuer des recherches en ligne dans le texte intégral de cet ouvrage à l'adresse <http://books.google.com>

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

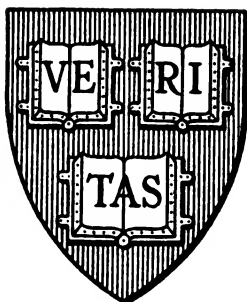
We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

Rom 4070.5 (6)

HARVARD
COLLEGE
LIBRARY

RÄTOROMANISCHE CHRESTOMATHIE.

Herausgegeben

von

Dr. C. Decurtins.

VI. Band: Oberengadinisch, Unterengadinisch.

Das XVII. Jahrhundert.

Erlangen.

V e r l a g v o n F r . J u n g e .

1904.

Rom 4070.5(6)

Mrs. Elizabeth Hayfield Miller

P. Maurus Carnot

gewidmet.

Einleitung.

In seinem Beginne trägt das siebensehnte Jahrhundert dasselbe Gepräge wie das ausgehende sechszehnte: die geistige Arbeit wird im Interesse der religiösen Bewegung emsig fortgesetzt; protestantische Lehre und protestantischer Kultus schlagen tiefere Wurzeln im Engadinervolke, und protestantischer Geist regt sich kraftvoll bis zur Gewaltsamkeit in Religion und Politik. Dann aber ruft das blutige Strafgericht von Thusis einer Reaktion, die mit ihrer Sturmflut das Gefüge rätschen Staatswesens bis auf den Grund erschüttert und im besondern die Freiheit des Engadins zu begraben droht. Der todesfreudige Heldenmut des Volkes und die rücksichtslose Tatkraft eines Jörg Jenatsch geben dem Lande seine Selbständigkeit wieder.

Was religiös und politisch diese Zeit bewegt: Reformation und Gegenreformation kommen im Liede wie im Gebet zum Ausdruck. Das Lied vom Untergange von Plurs, die Dedikation des Gebetbuches von Peter Schalchett an seine Tante, der Brief von Jenatsch, der ergreifende Nachruf des Clau Thunet Vuolp auf die treue Gefährtin seines Exils sind ebenso viele kostbare Zeugen des Empfindens jener Tage.

Es ist oft genug ein leidenschaftliches Empfinden, und leidenschaftlich polemisch ist vielfach die Literatur, die diesem Empfinden entsprungen. Wir verstehen sie, wenn wir uns gegenwärtig halten, dass so manches Buch mitten im Kampfe oder in bitterer Erinnerung an ihn geschrieben worden ist. Einem Autor, der eben erst die Feder mit dem Schwerte vertauscht hat oder fern von der Heimat das Brot der Verbannung isst, werden wir ein hartes Wort nicht allzu hoch anrechnen.

Mit dem Frieden regt sich im Schirm der neu errungenen Freiheit wieder freudige Schaffenslust. Da entstehen die kernigen Lieder des Johannes ex Martinis, die zum Besten gehören, was die Literatur der Rätoromanen überhaupt hervorgebracht hat. Als Resultat einer Arbeit von

Generationen erscheint im Jahre 1679 die erste vollständige Bibelübersetzung in rätschem Idiom.

Das Spiel von der Liebe des Don Odoardo zeigt uns die interessante Erscheinung, wie das spanische Schauspiel selbst bei den Puritanern an den Quellen des Inn Eingang findet; als Träger der Vermittlung haben wir uns wohl Offiziere zu denken, die aus fremden Diensten in die Heimat zurückkehrten.

Auch von dem literarischen Leben des siebenzehnten Jahrhunderts dürfen wir also wohl sagen, dass es im Verhältnis zur Zahl der Bevölkerung und zur Ausdehnung des Landes ein reiches zu nennen ist.

Der fast herbe Ernst, der Sitte und Tracht der Engadiner nach der Reformation charakterisiert, spricht sich auch in ihren literarischen Erzeugnissen aus, nicht nur in den Liedern von Tod und Vergänglichkeit, sondern auch in der ältesten romanischen Liturgie wie in der schönen Sammlung romanischer Reden. Einzig in den Hochzeitsreden treffen wir noch Nachklänge vorreformatorischer, mittelalterlicher Traditionen der Rätoromanen, wie sie auch in den Hochzeitssprüchen einzelner Dörfer des St. Gallischen Oberlandes z. B. in Valens sich noch erhalten haben, als die Sprache der Rätoromanen dort längst verschwunden war.

Wenn einmal die späteren Bände unserer Chrestomathie mit dem Volksliede und den Weistümern des Engadins erschienen sein werden, dann bietet sie, so glauben wir getrost behaupten zu dürfen, ein wertvolles Material zur Kenntnis altladinischen Lebens. Wohl ist manches Denkmal dieses Lebens für immer verschwunden, manches in unzugängliche Sammlungen reicher Liebhaber des Auslands gewandert. Aber was uns geblieben ist, wird genügen, ein Bild des Engadins des 17. Jahrhunderts vor uns erstehen zu lassen, das Mosaik sein mag, aber Frische und Anschaulichkeit keineswegs vermissen lässt.

Zur Erleichterung der Lektüre wurde, bei den handschriftlichen Texten, von der genauen Wiedergabe des regellosen Durcheinander von Majuskeln und Minuskeln abgesehen. Strenge auseinandergehalten wurden das tönende und das stimmlose intervokalische *s* (in den ersten 6 Bogen, etwas inkonsequent, nach der heutigen Orthographie, später nach der wirklichen Aussprache, also z. B.: *chiossa, fossa, pusser, appussaivel, ressištaunza, dessideri* etc. Desgleichen *sch* und *s-ch* (*sch* für den Laut *s-ch* wurde beibehalten). Von einer konsequenten Durchführung der Schreibung *dsch*, statt *tsch*, für den weichen Laut, wurde zunächst Abstand genommen, wegen der Schwierigkeit zu entscheiden, ob es sich nicht etwa, da hauptsächlich Verbalformen in Frage kommen, um Verschleppen des Auslautskonsonanten in den Inlaut handle. Das rein graphische *i* wurde beibehalten nach *s-ch* (*sch*), palatalen

g und gl, nach *sch*, *gn* dagegen fallen gelassen¹⁾. Der Apostroph wurde nur mit Rücksicht auf die engadinische, nicht auf die lateinische etc., Wortgestalt verwendet (also z. B. l'orma, aber l inimich, m, t, s, d etc.). — Im Interesse der Deutlichkeit wurde die Worttrennung vielfach anders durchgeführt als im Original. Doch schien strengste Konsequenz nicht geraten. So wäre z. B. das Abtrennen der enklitischen Subjektspronomina von der Verbalform (z. B. heia, hestü etc.) kaum zu empfehlen.

Bei dem gedruckten Texte der Tragicomedia wurde die Interpunktion angebracht und Allzustörendes in Orthographie und Worttrennung gebessert. Im übrigen wurde eine Änderung des Textes nur da vorgenommen (d. h. durch Klammern angedeutet), wo die richtige Lesung nicht schon durch die *varia lectio* gegeben ist.

Ms. Pad.

Vgl. Band VI. p. XII/XIV.

Daraus abgedruckt: *Proverbia Insignia* p. 1—3, [*Pleds*] p. 31—36.

Ms. Pi.

Vgl. Band VI. p. VIII.

Daraus abgedruckt: *Historia dala Regina Johana Graia* p. 4—6.

Ms. Ig.

Papierhandschrift, 4°, aus dem XVII. Jahrh. Es sind 38 Blätter, welche mit einem deutschen Drucke (*Christenliche Ordnung und brüch der Kilchen Zürich MDXCV*) zusammengebunden. Pergamenteinband. Die Blätter enthalten f. 2^a—15^a. *FORMA ET RITVS*, f. 16^a—36^b die Namen der Täuflinge, welche der Pfarrer Israel Jenatsch von dem 17. Januar 1586 bis zum 8. Februar 1622 getauft hat. *Sequuntur nunc infantes quos ego Israel Jenatschius baptizavi toto illo tempore, quo fui in ministerio Ecclesiastico (Syluaplana 1586, Sanctus Mauritius 1587—1595, eo tempore quo pfui Ecclesiae Loniensi, quæ est in regione ac monte Sassamensi 1596—1599, Syluaplana 1599—1622.)*

1) Gesprochen wird das *i* in den Wörtern auf *-aschiun*, *-ischiun* (aus *-assione*, *-issione*) z. B. *paschiun*, *compaschiun*, *remischiun* etc., was auf den ersten Bogen übersehen worden ist.

In der Kantonsbibliothek.

Daraus abgedruckt: *Forma et Ritus baptizandi infantes, administrandi Coenam Domini et initiandi coniuges, in usum Ecclesiae Sylvaplanensis in Engadina superiore* p. 7 ff.

Ms. Ss.

Papierhandschrift, klein 12°, 56 foll., von einer Hand aus der ersten Hälfte des XVII. Jahrh. Enthält nur den Brief des J. à Salys an seinen Sohn.

Im Besitze des Herrn Padrutt in St. Moritz.

Daraus abgedruckt: [*Bref.*] p. 16 ff.

Ms. Sal.

Papierhandschrift, 8°, 86 foll., von der Hand des Johann Friedrich à Salis aus Samaden. Auf dem ersten Blatte steht folgende Notiz: *Hic libellus continet Hymnos seu Cantiones n° 27 partim Historicas, et magna ex parte Spirituales.*

F. 1^a—2^b enthält Register della chianzuns contgnidas nel p[re] schaint Cudaschet et descrittas A° 1730.

In der Kantonsbibliothek.

Daraus abgedruckt: *Davard la superfgia* p. 22—25, *Davard il Pitanoeng* p. 25—27, *Davard l'Avriaunza* p. 27—28, *Davar[t] l'Avaritichia* p. 28—30, *Chianzun da Plur I.* p. 164—168, *II.* p. 168—171.

Ms. Per.

Vgl. Band VI. p. XII.

Daraus abgedruckt: *Ŭnna Histoargia davart la Saenchia Cicilia* p. 37—96.

Ms. Chi.

Papierhandschrift, Blatt, von einer Hand des XVII. Jahrh.

In der Landesbibliothek in Bern.

Daraus abgedruckt: [*Chiarta*] p. 163—164.

Ms. Ro.

Vgl. Zeitschrift f. Rom. Phil. VII. 100 ff.

Daraus abgedruckt: *Una Chiantzun davart lg alaig* p. 172—173,

Üna Chianzun davart la moart p. 174—176, *Üna chianzun spiritucella* p. 176—179.

Benutzt für die *varia lectio* des Liedes: *Dvart Muntalban et la armæda dalg Araig d Frauntscha*.

Daraus abgedruckt: *Üna Chiantzun davart la libartad da Grischuns* p. 203—210. *La Guera da Vutlina* p. 230—259.

Ms. Alb.

Papierhandschrift, 8°, 187 foll., von der gleichen Hand, in Karton-deckel mit Pergamentüberzug.

Über Besitzer und Schreiber gibt folgende Notiz auf f. 6^a Auskunft. In adövear dalla Nöebela Sabgia et virtuusa Juvintschella D^a Barbla Albartina Et descrit træs me Jaun Morrezan da Chiamuasg in lg Ann 1661.

In der Landesbibliothek in Bern.

Daraus abgedruckt: *Dvart Muntalban et la armæda dalg Araig d Frauntscha* p. 180 ff.

Ms. Zr.

Papierhandschrift, 4°, 20 foll., von einer Hand des XVII. Jahrh. in einem neuen Einbände.

In der Kantonsbibliothek.

Enthält nur die p. 260—280 abgedruckte *Cronica rimada*.

Ms. Ql.

Papierhandschrift, 8°, von einer Hand. Enthält Volks- und Kirchenlieder.

In der Kantonsbibliothek.

Daraus abgedruckt: *La chianzun dalg grof da Romma* p. 196—202.

Ms. Stp.

Papierhandschrift, 4°, 71 foll., von einer Hand, Ledereinband. Enthält Kirchen- und Volkslieder, f. 39^a—49^b *Historia dala regina Johana Graia*.

Über den Schreiber gibt folgende Notiz auf f. 38^a Auskunft: *PARS FAL STUPAUN Ais l'Nom meis, Mia vantiira sta in maun Deis; Huofsa da quaiet temp Seular à Guarda. Anno 1706 die 23 Novembris*.

Im Besitze des Herausgebers.

Benutzt für die *varia lectio* der *Chianzun dalg grof da Romma*.

Ms. Frz.

Papierhandschrift, 8°, ursprünglich getrennte Hefte aus dem XVII. Jahrh. in einem modernen Kartonband vereinigend. Enthält Lieder und Gebete, das Kapitulat mit Venedig [1683] in italienischer Sprache. Auf f. 97^b findet sich folgende Notiz: *Aquaist cudasch ais da me Chiaſper Elias Frixun, cha Dieu an banadeschia cun üna bunna foart. Anno 1671.*

In der Kantonsbibliothek.

Davon abgedruckt: *Chiantzun davart lg Schüſchaiver* p. 281.

Ms. Mh.

Papierhandschrift, 4°, 73 foll., nach den Spuren zeitgenössischer Paginierung einst mehr als 84 foll. umfassend, in Kartondeckel. Ist von einer Hand geschrieben.

Enthält Volks- und Kirchenlieder. Fol. 9^a—44^b *VNA VAIRA ET DRETTA DESCRIPTIUN DALG CRUDEL ET SCHGRISCHUS SASSCHINAMAIN T LG QUEL AIS DAVANTO IN VULTLIGNA sub año 1620 die 9 Julii.* fol. 49^a—56^b *HISTORIA DALA REGINA JOHANNA GRAIA.* f. 66^a—73^b *CHIANZUN DAVARD LA Prouva da d'Abraham.*

In der Kantonsbibliothek.

Daraus abgedruckt: *Lg Süschaiver dismas-cherò* p. 285 f. und *[Suter dels morts]* p. 290 ff.

Ms. Büs.

Papierhandschrift, 4°, aus der zweiten Hälfte des XVII. Jahrh. Es sind 59 Blätter, welche mit einem griechischen Drucke (*IIAPΘΕΝΟΣ ΟΥΝΕΤΗ* und parallel gedruckte lateinische Übersetzung des Petrus Büsin) ursprünglich in einem Kartonband gebunden waren.

Enthält von der Hand des Petrus Büsin griechische, lateinische, französische, italienische, deutsche und romanische Gelegenheitsgedichte.

In der Kantonsbibliothek.

Daraus abgedruckt: *Plaunt dolorus Sopra la Mort DEL qud. ILLUSTRISSIMO Sigr. Governatur JAN SALIS* p. 316 ff. *MESS CONFORTUS Trammiss dalg Sigr. D. HULDRIC ALBERTIN,* b. m. p. 314 ff.

Ms. Zz.

Papierhandschrift, 12°, von einer Hand geschrieben, Pergamentdeckel. Auf p. 107 findet sich folgende Notiz: *Quaista p[er]/[schainta Comedia p[er]tain â mj sco eir scritta d Me Radulph I Alb[er]t[ini] sub A^o 1726 & in Mensis februaryi Ponte.*

Enthält nur die *Tragicomedia hagida in Zuotz Ano 1673 die 23 et 24 Febru. Componigda dal Molto Ill^m Signur Cap^o Fadrich Viexel* und folgendes Lied:

Amur et Odio.

Mieu Thesör in quaißt muond,
Craja, chia tü (h)est bain zuond.
Chia eau tieu dvanta pür,
5 Craja tü tschert è lgiür.

Mieu cour sainta dollur,
Scha a(d)[t] vain fattmaind'hunur.
Da te servir et hundrer,
Vöelg saimper giavtischer.

10 Fadia nun vöelg spargner,
Suventz te da guarder;
Craja pür lgiüramaing,
Chia eau te ama sinnermaing.

Ilg ais lung per me,
15 Scha eau fun dalöentsch da te;
Poafsa gnir äpandieu,
Quell chi sbütta lg cour tieu!

Il Mallam poafsa purter,
Chi vain te a(d)[t] sbütter;
20 Chi vain te a(d)[t] s(b)[p]ußer,
Lod vain à congüster.

Dad efser, paifsast zuond,
La plu schlehta in quist muond.
Dishunur, sco tuott so,
25 Tü me nun hest amo.

Lod et Blef(s)am.

Tü nun (h)est in vardet
Implida cun fusdet.
[Ts]chert nun te imaginer,
Che eau vegna a(d)[t] schmanhier.

Cur tü vaunst avaunt me,
Mie cour s allegra d fe.
Nun he dallet in me,
Da ster davent da te.

De m libarer da te,
Maina älla foafsa me.
Chia eau inimich fero,
Cusglier üngiün nun po.

Scha eau stun löeng tiers te,
Mieu cour s allegra in me;
Quell chi vain a(d)[t] spuf(s)er,
Vain lod ä congüster.

Quell chi vain a(d)[t] spuf(s)er,
Vöelg ean saimper hundrer;
Blasmo saimper farro,
Quell chi te sbüttaro.

Dalla virtüt ün flüm
Hest tü in tieu costüm,
Tscherschio hest cun vigur
Honestet et hunur.

Da cour eau giavüsch [d] te,	Chia tü bandunast me,
Chia tü te algoardast de me;	Que nun spet eau da te;
Cha tü bandunast me,	Eau rouf our et our,
Que nun spet eau da te.	Chia tü m dettast tieu cour.

In der Bibliothek des Herrn Padrutt in St. Moritz.

Benutzt zur *varia lectio* der Tragicomedia.

PROVERBIA INSIGNIA.

(Nach Ms. Pad. vgl. für v. 1—76 Ulrich, Romania XXVI, 213 ff.)

- [f. 48^b] La temma da Dieu ês lê principi dalla scyntia,
Ma la naramainta schbütta la disciplina et fabgynscha.
Da tuot tieu cour t fadia dalg signar Dieu
E nun lasche tinguotta fül g favair tieu.
- 5 In tuot tias vias dest el Dieu cugnofchar et amer,
Schi vain el tuot tieu fat ad adrizer.
La parchieda dalg signer indüra paciaintamaing,
Parchie aquel amal, sco lg bab à sien filg do lg chiastiamaint.
Dals f(ch)[g]iamgiaduorf et grandirs fo giamgias Dieu,
- 10 Ma als hümals et amiaivals dol gratzchia e partieu.
Las via[s] dalg craftiaun fun avaunt la vstüda [da] Dieu tuottas
apalantedas,
Vignan eir [d]ad el cün üna gitüsta paisa (b)[p]sedas.
Il g nosch vaing da sia eigna chiativirgia apiglio
Et dals latfchs da feis pchios alatfcho(s).
- 15 Sco nun f po innaravo lg fœ falver
Saintza la vas-chimainta lascher abra-fchier,
Eir via zura las bras-chias pasfer
Sainza chi' ün s lasch ls peis zivler:
Afschia nun s po eir cun una giuvintfchella trafscher,
- [f. 49^a] Chia tü nun stœgliast abanduner la lavur tuotta.
Que, chi eis fat mêlindret, nun dest tafschair,
Par fer à noscha glient adaplaschair.
S . . .
- 5 Clama lg dret mastrel par agiüdamaint.
Que, tü hest marito, dest patiaintamaing indürer
Et par tia fadia otar[s] nun inculper.

- Lygia et inprain bgier da favair,
 Que, chia ls poets dian, ês poick da crair.
- 10 Sün ün (h)ürtel bgier nun ba(i)t(b)[ch]ier,
 Chi'ün nu t possa par ün tschantfchedar astmer.
 Ls plets da la duona ireda nun astmer,
 Perchie tres sieu plauntfcher ella (d)[t] vol ingianer.
 Adrova tia roba indret saintza trafater,
- 15 Chia, cura tü ist zert, tü nu t metast ad ivuler.
 Schabain la mort eis dūra, nun la tmair mia,
 Parchi' ella eis üna finauntza da tuotta fadia.
 Scha tia muglier eis prufa e frappa bgier par lg vair,
 Nun la schbütter, ma lg fo dalg bain a tieu vulair.
- 20 Bab et mamma dest amer zuond dacourmaing,
 [f. 49^b] Scha tü voust vivar indret et vantüraivalmaing.

Terti libri finis.

Catonis distic[h]orum liber qua(tuor)[rtus].

- Scha tu in bun costüms t voust adastrer,
 Schi dest aquaist eudesch bain stüdgier.
 Scha tü voust havair posf, la roba mema nun sügner:
- 25 Quels chi la sügnan, haun bgier da fer.
 Quel chi eis taribel et avaritzchius,
 Me nun eis cuntaint et eis faimper amanchiantus.
 Scha tü vivast suainter chi t amuos[s]a lg natürel,
 Schi vainst dalg tuot faimper à t acuntanter.
- 30 Cura tü pechias et falast da quel chiantun,
 La fort, vintüra nun blasmer d üngitüna fäschun.
 Lg ütél da la munaida f po bain stmer,
 Ma lg stamp üngiün hum da bain nun [ho a] chiser.
 Cura tü ist arig, parchitüra tia vitta et perfunà,
- 35 Lg arig dalg daner nun ho ütilitet üngitüna.
 Scha tü botas da tieu ma[i]st(i)[e]r heft indüro,
 Schi indüra eir teis bab, sch' al eis grit u iro.
- [f. 50^a] La(l)s chiosas bunas dest fer et las melas fckivir,
 Da las quellas nun po quel ütél gnir.
- 40 Que tü poust, cumporta gugiend et leidamaing,
 Schi vainst da scodün [astmo] gienerelmaing.
 T impais[s]a leidamaing sün aque, t(œ)[ü] hest qual suspæst,
 Chie qui sieva nun t porta qual dan u dafett.
 Cura lg nosch dalæt da la luxuria t vol atanter,

- 45 Lg baiver et mangier tia martſcha gula nun ſügnier.
 Scha tuot alimeryf (a)[he]st honest da tmair,
 Plü co quels tuots dest tmair lg hom par lg vair.
 Scha tü ist ferm et da la perfuna fick puf[s]aunt,
 Schi faiast ſabi, ſchi vainst tgnieu ſufi(c)zchiaint.
- 50 Da tieu amich dmanda agitü in tieu cuntredi et ruvina:
 Ilg fidel amich ais zuond üna buna matſchdina.
 Per que tü hest poick, nun daiast ſacrifici fer:
 La mort d ün otar nu t po ünguotta agitüder.
 Cura tü ün bun cumpoing et amich voust tſcherchier,
- 55 Sün sieu dapurtamaint, et brick la roba, dest garder.
 Quel chi nun adrova ſia aroba in utilittet,
 Stova ſaimper eſer et giaſchair in puvartett.
 Sch' tü voust havair buna fama et chi l[g] giaia bain a maun,
 [f. 50^b] Schi fügia da cour tuot dalet mundaun.
- 60 Siand tü ist ſabi, nun dest ſchbüter la vildüna,
 Perchie lg vilg eis ſuentz in fantzœgna.
 Siant la roba eis tſchfata, in chioſas tü inprain,
 Perchie l art et dutrina mae nun vain a lg main.
 Fo ſur[a]ſen ſün lg tſchantſcher da la glient cun fantaſchia,
- 65 Perchie our dalg tſchantſcher f cugnofcha à tuota [via].
 Sch'ün bain ho inprains ün mistir cumplidamaing,
 Schi f des ün adruer e f ſchfadier diligia[i]ntamaing.
 Ün chi nun meta ſü lg eſer da quaist muont fantaschia,
 La mort nun temal brig à tuotta via.
- 70 Inprain dals amuf[s]os, ls ſchlechts dest tü amuf[s]er:
 Üna buna ductrina eis dapartuot da raſer.
 Que tü bſügnast, dest baiver indret a tuota via:
 Tres ſtrafuordan dalg vivar vain granda malatia.
 Que, tü hest per üna peida avertamaing ludo,
- 75 Nun dest tres vœdeza blasmer darchio.
 In las chios(s)as ventüraiylas dals cuntr[e]dis t dest algruder,
 In chioſas cuntredgias t dest ſaimper ſü lg milg eufurter.

HISTORIA DALA REGINA JOHANA GRAIA.

(Ineditum nach Ms. Pi.)

[f. 22_a] *HISTORIA DALA REGINA JOHANA GRAIA.*

JOHANA GRAIA, figla dalg princip da Suffolch, la quella tres
 5 *lg testamaint dalg raig EDUARDUS, chi eira vivaunt moart,*
eir[a] dalg inter cufsalg dalg raginam (eir) tschernida regina in
Ingelterra, schi incunter sia vöeglia. Et alla fin ais el-
la tres cummandamaint da la regina MARIA,
principælmaing tres mekruglientscha dalg S. Evan-
 10 *gieli, lg quel quaista JOHANNA cufef-*
saiva cun grand zel, ais schiavaxeda.

Siand EDUARDUS amalo, trataiva lg princip da Northumberland, lg
 quel da que temp retschaiva in Ingelter(t)ra a sieu pläschair, cun lg düchia
 da Suffol(tz)[k], chi' el des per muglier à seis filg GUILDFARDO Dudlej
 15 sia figlia Johanna. Mo quaista JOHANA Graia eira abisædgia dalg raig
 HENRICI OCTAVI, per amur da sia sour, et eira veglia da XVII ans. Da
 giuven in stü da sieu magister JOHANNE ELMERO in buns custüms,
 bunas arts et languacks adastreda, da soart chi' ella favaiva nun inpedida-
 maing leer, scrire et tschantfcher latin, græck et hæbraisch. Tiers que
 20 eira ella aint in lg pled da Dieu usche bain affundeda et cun ünna tæl
 christianavla vitta et dapurtamaint iffittæda, da soart chi' ella apusaivelmaing
 pudaiva gnir tgnida et æstmeda per ünna pretiufa et nöbla [f. 22^b] [perla et]
 trefori da tuot que intir raginam et pajais. Usche schi giet [dit] tratta-
 maint inavaunt et dvantet quella ditta müstæd, et gnit fat quella noazza,
 25 siand tuot lg pöevel cunturblo et da mela vöeglia per amur da la murtela
 malatia dalg raig EDUARDI. Mo siand dfinida et passeda la noazza,
 schi ais lg raig Eduardy surplido, chi' el des fer ün testamaint, ilg quel,
 farand oura fias fruors Maria et Elisabeth, chie quaista Johanna, chi eira
 naschida et pertschendida da chiesa et schlatta regielä, daiva in lur löe
 30 et pe gnir schanteda regina, daco eir chi dvanto ais. Et quaist testamaint
 ais sto fuottasc(h)rit, confirmo et infaglio da tuot offitzchiels et ductuors da
 la ledfcha, poig(o)s arsalvo et piglio oura. Mo siand lg araig sto moart,
 ais ditta Johanna da tuot ls chiavalers, impero zuond incuntar sia vöeglia,
 siand lg testamaint let avertamaing a Londen(t) et in otras citædts prin-
 35 cipelas, per ünna regina clameda oura avertamaing et piglieda stü. Mu
 Maria ais per ün po d ün temp [steda mütschdiva et, siand da quel temp]
 ünna granda discorgia et melvuglientfcha in Ingeltera intraunter la noe-
 beltæd et ls burgais et eir traunter la puraglia, [schi] ho quaista Maria

trat no tiers da ilg cumöen pöevel cun ingiann[a]maints et grandas im-
promischuns et ho eir alla fing, tres agiüd dalg cummöen pöevel, piglio
aint lg ariginam. Mu in lg cumanzamaint da quaist sieu ariginam et
retschamaint nun ho ella mæ hagueu poos, infina chi'ella nun ho hagueu
fat piglier la vita à JOHANNA GRAIA. Allhura, siand usche riveda à 5
Londen, ho ella (Maria) fat metter in praschun Johanna [e] sieu marid in-
femmel et, bodt zieva que, amanduos crudeilmain[g] [fat schiavazer]. [f. 23^a]
Mo taunt co pertain a quaista JOHANNA, schi ais quater dis aunt sia
moart, tres cummandamaint della regina MARIA, tramis tiers ella aint in
la praschun ün sacerdot papæl cun nom Feckmann, lg quel zieva ais 10
dvanto avæd à Vestmünster, a la dumander davart sia chretta et, scha
puf[s]ibel füs sto, a la voalvar darchio tiers la chretta papela. Lur fav-
lamaint, dalg avæd et JOANNA, vain plü amplamaing scrit et mis oura
in l' historia intera. Nus vulaing fulamaing ls principæls puongs mner no
tiers et avifer. Siand ella intraunter otar dalg Fekman dumandeda, scha 15
ella nun arffches in la seinchia tschaina lg vair coarp da Christ et sieu
vair saung, dis JOHANA: „Eau chraich chia lg coarp et saung da
Christi vegna giudieu in lg paun et in lg ving spirituelmaing, et brichia
corporel(g)maing. Lg quel paun, cura chi' el vain da me tuot et mangio, et
lg ving bavieu, schi m admoneschane (ells) et m faun adimaint lg corp 20
da Christi, chi ais per me crucifichio et lg saung da Christi, chi ais per
me sün lg lain da la crusch spans.“

Mu siand chia lg avæd Feckman staiva fichio sün ls plets da
Christi: „Quaist ais mieu chiüerp, quaist ais mieu saung“, respondet
JOANNA, chia faia bain vaira, chia Christus hegia dit uschea, mu scha 25
nus vulefsens ster iffichios et arantos sün lg buostabp, schi ho eir in
oters lous dit Christus: „Eau fun lg üsch, eau fun la dretta via.“
Mo que faia da löentsch da me [f. 23^b] [chia eau craia,] chia mieu salveder
Christus saja ün ÜSCH u üna VI[A] d' lain. Uschea eir, chi' eau
des mangier e baiver natürelmaing lg vair et chiarnel chiüerp et saung da 30
Christi meis salveder. Perchie uschea gnis eau amves a m schurfner et
priver da mieu salüd et da mia spandraunza, chia Christus haves stuvieu
havair duos dischfarinzchios corps. Per[chie] scha ls apoastels haun [lg]
essentiel corp(s) mangio et ruot cun ls dains, schi sieva, chia glies corp
nun faia crucifichio ne hegia indüro per me, scha quel corp ho indüro et 35
ais crucifichio, schi stouva pür sieva[r] et sgunder, chia ls apoastels nun
lg hegian hagueu mangio. „Mu vuliand lg avæd bgier dir davart l' omni-
potentia da Dieu, dis ella, chia que füs tuot vaira, schi scha Christus
haves aco vulieu fer ün miraqel.“ Mu Christus nun ho hagueu que par-
pöest et intentiun, ma ns ho solum vulieu, tres quaista algurdentscha, der 40

ad incler, chi'el füs nofsa fustentatiun, fchi nofsa spaisa [et] bafranda alla vitta æterna. Mo di m ün po tü: „Innuia eira Christu, cura el tschant-schaiva quaiats plds: „Piglio, mangio: quaiat ais mieu chüterp“. Nun fezaiva el à maifa cun seis apoastels? Perchie (el) pür lg di dsieva ais el 5 aruot et amatzo sün lg lain da la crusch. Lhur chie ho [e]l(e) piglio fù da la maifa otar co paun et ving, et que chi' el ho piglio, ho el eir aruot, et que chi' el ho ruot, ho el eir do ad els. Et que chi' el ho do ad els, haun els arffchieu et haun mangio, et inguotta taunt main fezaiva (el) Chri[s]tus a maifa cun els, cun sieu vair et natürel chüterp visibelmaing;

10 [f. 24^a] telmaing' chie lg visibel, substantiel, vair et natüral chüterp da Christi dals apoastels chiarnelmaing nun ais mangio, [ne] vain eir mangio hoaz in di da nus, dimpersè spirituelmaing cun la buockia da l' (h)oarma, que ais cun la cretta. „Co l' admonit lg avæt, chi' ella des in que fat, plü bod crair a la baselgia Rumauna co a sia nouva doctrina. Dis JOANN[A]: „Mia 15 chretta nun ais affundeda sün la glied, dimpersè sun lg vair vivaint et nun fallibel pled da Dieu. Chraiaist tü, chie eau apusaivelmaing possa et des chrair alla baselgia Rumauna, la quela m ho dschurfeda, privæda da l' üna buna part dalla senchia tschaina, in aque chi' ella spoarscha lg bachier solum als sacerdotes, et lg cumöen pöevel dschoarfna ella da quel 20 et lg ferra oura. Per aque fchi nun po la baselgia Rumauna eser la vaira christiauna baselgia, ne[i]r la drett[a] spusa da Christi, dimpersè bgier plü üna baselgia dals infidels et üna spusa dalg meldischaivel d[i]a(i)vel, la quela l' üna part dalla tschaina a la glied invoula et els dschorfna da quella, et l'otra part cun fias letfchas et [. . .] contaminescha. Per aque 25 vain Dieu sias pleias ad adampchier ad(a) aquella et [e]l(a) vain a la schdrür et chiaser our dalg vainter dalg vivaunt et la chiaser our dalg cudesch dalla vitta.“ Veziaud lg avæd, chi' el nun drizaiva oura ne guadagnaiva ünguotta cun ella, fchi piglio el cumio dad ella, dschand traunter oter, chi' el haves üna granda dulur et cumpaschiun in sia [f. 24^b] [amur]

30 „Parmur, dis el, chia nus nun gning a ns vair plü lg ün l otar.“ Respondet JOHANNA dschant: „Elg ais bain vaira, scha vus nun s amilgdrais et vulvais tiers dieu, fchi nun gnis brichia a m vair plü in tschel. Perchie vus esches asurvo cun milli opiniuns et grands erruors. Mo eau rouv Dieu, chi' el s vöeglia cumpartir sieu f. Spliert. Inguelmaing sco ell s do bels duns 35 dalla eloquentia et da savair bein tchantcher, uschea s vöelg' eir iglümner voas cour, chia vus possas incler indret sia vardæt.“ Et cun que fchi s partitane lg ün dalg otar.

[f. 2^a]

FORMA ET RITUS BAPTIZANDI INFANTES, ADMINIS

trandi Coenam Domini et initiandi coniuges, in usum Ecclesiae Sylva-planensis in Engadina superiore, descriptus per Ibraelem Andreae Jenatschij, eiusdem Ecclesiae ministrum. Anno 1601, die 29 Novembris.

5

(Ineditum nach Ms. Ig.)

10

Paulus:

Omnia decenter et secundum ordinem fiant.

[f. 3^a]

FORMA BAPTIZANDI INFANTES.

Ilg nom da Dieu. Amen.

Lg noas agiud sto in la virtüd dalg Segner, chi ho fat lg tschil & 15 la terra. Scha vus piur vulais, chia quaiet infaunt vegna batagio in lg battaisem da noas Segner Jesu Christi, schi dŕche „ŕchi“ & anomne lg infaunt.

Schi sapchias, co chia Dieu, noas salvedar, voul, chia tuotta la lgiend vegna à la cugnuschentscha da la varded, tres aquel sul Mediatür JESUM CHRISTUM, lg quäl s ho do voluntusmaing per ŕcodiun à la spandreda. 20 Eir schi voul el, chia nus arouven lg ün per lg oter, sün talla, chia nus tuots vegnen ad üna madeschma cretta & à la cugnuschentscha dalg filg da Dieu, noas spandredar. Per tel [f. 3^b] lascho ns aruver a Dieu ad aquaiet infaunt per la cretta, & chia lg battaisem dadourvart aintra dadains, tres l'ova da la sia abundantischma grazchia, eturo tuots insemmel in aquaista guisa: 25

O omniputaint perpetuäl Dieu, lg quäl chi heft tres tieu greif giudici cun lg diluvi ls infideils cundanno et lg fideil Noe tres tia miseroargia cuff[s]alvo, & Pharaun pliu co ün marmel indürieu, cun tuot sieu pœvel in la mœer coatschna aschtanschanto, mu lg tieu pœvel da Israel cun ls pois stüts heest mno via. Nus t aruvain tres la tia nun fundaiyla miseroargia, tü 30 voegliast aquaiet tieu servaint N. gratiusamaing arguader et voegliast ad el der in sieu cour la lgtüsch da la cretta, sün talla chi'el à teis filg vegna incurpuro aint, cun el in la moart vegna sappulieu, eir cun el arastüta sü in üna nouva vitta, in la quæla el la sia crusch, giand dŕieva el inmüschia di, leidamaing poarta, [f. 4^a] via ad el stetta aranto cun ferma 35 sprauza & ardainta chiaritæd, chi'el aquaista vitta, chi nun ais ufchigliæ oter co üna moart, per lg tieu num & in tia amur tapframaing poaffa

abanduner &, in lg di dalg gitidici, tiers la gienerala communion da teis filg sainza temma s appreschainta, tres el noas Segner JESUM CHRISTUM, teis filg, chi viva et regna cun te in unitæd dalg spiert sench, ün Dieu in saimpermæ. Amen.

5 *Huoffa atadle lg Evangieli, chi ns
scriva lg Evangelist S. March in
ls 10 chiapittels.*

In quel temp s dchiappo, chia mnentan no tiers ls infaunts à Jesu Christo, chi' el mattes siu ls mauns ad els. Mu ls Apoastels arrendaiven 10 aquels, chi ls purtævan no tiers. Cura JESUS vset aquæ, schi f iroll dschant: Lascho gnir ls infaunts tiers me, et nun ls scumando, perchie da tals ais lg [f. 4^b] araginam cœlestiel. Per lg vaira dich eau à vus: scodün chi nun artschaiva lg araginam cœlestiel sco ün infaunt, aquel nun vain à gnir aluvaint, & cura chi' el ls havet prains in bratfch, schi ls ho el benedieu & 15 laschos yr.

Dieu saia ludo, et ns voeglia tres seis filg parduner ls pchios.
Amen.

Dimena vus havais inolet, chia lg Segner voul chia ls infaunts lg vegnan mnos no tiers, parchie chi' el ais eir lg salvedar da quels, schi vulain 20 nus, taunt sco à nus pussibel ais, aquaist infaunt mner ad el tiers, aque ais, cun lg Battaisem lg piglier sü in sia Baselia, & l'insaina dalg pœvel da Dieu cumpartir.

*In aquaista guisa clamman ls artichiels da
noassa cretta, in la quela quaiet infaunt
vain battagio.*

25

[f. 5^a] Eau craich in Dieu, pæder omniputaint, creatur dalg tschel & da la terra.

Et in Jesum Christum, seis fulet filg, noas Segner,
Lg quæl chi ais concepieu dalg Spiert Sench,
30 Naschieu da la Vergina Maria,
Ho indüro suot Pontio Pilato, crucifichio, moart et sappulieu,
Eis ieu ad ifiern,
In lg tertz di da moart ais arastisto,
Eis ieu à tschel, innua chial s ho aschanto da la dretta vart da
35 Dieu omniputaint, seis bab cœlestiæl,
Innunder chi' el vain à gnir à giudichier sur als viffs & sur als moarts.
Eau craich in lg Spiert Sench.

Eau craich, chia saia üna senchia, fideila, christiauna baselgia, chi
ais la communion dals senchs.

Eau craich remifschun dals pchios,

[f. 5^b] Arestüstaunza da la chiarn,

Et la vitta eterna. AMEN.

5

*Üna tal cretta da Dieu omnipulaint ad aquaist da gurbir, schi
dfche cun dvatzchiun granda ün Bab noas etc.*

Vus s havais laschos aruver aquaist infaunt da purtær alg battaisem,
fco quels, ad üna vitta senchia, seis babs et mammas vœglias esser. Per tæl
s avis eau, vus vœglias s impis[s]er, chia noas Dieu quel ais ün vair Dieu, 10
et voul gnir sarvieu in la vardsed. Et sco vus aquia lg ün avaunt lg oter,
s pranais sura da quaist infaunt, chia vus telmaing aqui dsieva (scha
bsœng fes) vœglias, à voassa pus[s]aunza, fer & der agiud, chia quaist in-
faunt alla glüœrgia da Dieu, alla quælà nus huossa lg offerin, vegna
trat siu.

15

[f. 6^a] Scha vus dimena stün aquæ vulais, chia quaist infaunt vegna
battaggio in lg battaisem da noas Segnar Jesu Christi, schi dfche „schi“ &
anumno lg infaunt.

Nominato infante, inquit Minister:

N. Eau (d)[t] battaig in num da Dieu, dalg Bab, dalg Filg & dalg 20
Spiert Sench. Amen.

Dieu t impraista gratzchia, chia daco chia tiu vainst cun aquaist
petz alf corporelmaing surtrat, fumgiauntamaing, ilg di dalg giudizzi, cun
üna netta, püra & nun maculeda cuncienzchia avaunt lg cunfpet da Dieu
poassest cumparair.

25

Dieu impraista à vus tuots sia gratzchia, pesch et avanzamaint in sia
cugnuschentscha, et itzen in la pefch. Dieu saia cun nus tuots. Amen.

[f. 7^a]

*FORMA ADMINISTRAN-
di Cœnam Domini.*

Ilg num da Dieu Pæder, da Dieu Filg, et da Dieu Spiert Sench. 30
Amen. Ns lasche ruer et dyr: ô omnipulaint et perpetuæl Dieu, alg quæl
tuottes creattiras appusaivel huondren, clammen in agitüd et l(h)oden, sco lur
artischaun, craieder & bab. Impraista a nus, pouver pchiaduors, chia nus
teis l(h)od & ingratzchiamaint, chia teis sul gienuieu filg, noas Segnar & Span-
dreder JESVS CHRISTVS, à nus fideils, in algrudentfcha da sia moart, da 35
fer ho cumando, cun vaira fe & cretta cumpleschan. Tres lg es noas Seg-
nar Jesum Christum, teis filg, chi viva & aredfcha cun te in abinamaint
dalg Spiert Sench, Dieu in saimperme. Amen.

*Aquaist chi vain huossa let, sto in la prümma
Epistla da S. Pol als Corinthians, ils XI chiap.*

- [f. 7^b] Tres aquæ, cura chie vus gnis insemmel in ün præpi læ, schi nun s poe mangier la tschaina dalg Segner, perchie scodün prain vivaunt lg
5 mangier la tschaina adimperfe. Et lg ün ho bain fam, et lg oter ais aiver. Nun havais vus foarza chieras per mangier & per baiver, u sbütes vus la baselgia da Dieu, & fadschais trupagier aquels chi nun haun inguotta? Chie daia eau dir à vus? Daia eau luder vus? In aquæ nun slod eau. Perchie eau hæ arffchieu dalg Segner aquæ, chi eau hæ do à vus: chie lg
10 Segner Jesus, in aquella noat, in aquæla chi'el ais sto tradieu, prandet lg paun &, dlieva chi'el havet fat gratzchias, schi lg arumpet el & dis: Prande mangio, aquaist ais mieu chioerp, quæl chi vain aruot per vus. Aquaist fatfche in mia algurdentscha. In aquæ præpi mœd eir lg bachier, dapœia chie füt tsch[n]o, dlschand: Aquaist bachier eis lg Nouff Testamaint,
15 in mieu faung. Aquaist fatfche inmtünchia vouta, vus bavais, in mia algurdentscha. Perchie inmtünchia vouta, vus mangies aquaist paun, & bavais da quaist bachier, fchi afaffdo [f. 8^a] la moart dalg Segner, infinna taunt chi'el vain à gnir. Tres aquæ dimena scodün, quæl chi mangia aquaist paun, et baiva da quaist bachier dalg Segner mældegnamaing, vain ad esser cul-
20 paunt dalg chioerp & dalg faung dalg Segner. Mu lg hom daia appruer se sves, & in aquella guisa daia el mangier da quel paun & baiver da quel bachier. Perchie aquel chi mangia & baiva mældegnamaing, aquel mangia et baiva à si sves lg giudici, nun fatschand stimma dalg chioerp dalg Segner.
- 25 A Dieu saia do lod et hunur.
Lod et glü(o)[œ]rgia saia à Dieu in las (h)utezzas
Et pesch in terra.
Als christiauns ünna bunna vœglia.
Nus t ludain, nus t glorifichiaïn.
- 30 Nus t adurain, nus t hundrain.
Nus t ingratzchiaïn per ls teis grands beneficis.
Ô Segner Dieu, araig cœlestiæl, omniputaint Bab,
Ô Segner Dieu, tü agnelg da Dieu, filg dalg Bab, tü chi pigliast via
lg pchio dalg muond, t lascha gnir misericorgia d nus.
- 35 [f. 8^b] Tü, chi piglast via lg pchio dalg muond, pigla sü noasfa urazchiun.
Tiu chi setzast dalg dret maun dalg Bab, hegiast misericorgia d nus.
Perchie tü ist sullet lg Sench,

Tù eist sullet lg Segner,
Tù eist sullet lg (h)utischem.

Aquaist chi vain aqui dsieva lit, eis piglio our dalg Evangielist
S. Jan ils 6 chiapittels.

Uscheia favella lg Segner Jesus:

5

Per lg vaira, per lg vaira dich eau à vus, quel chi s fida in me, ho
la vita æterna. Voas babbuns haun mangio la manna ilg deserð & sun
moarts. Aquaist ais aquel paun, chi vain giu da tsel, par chi' ünqualchiun
mangia da quel & nun moura. Eau sun it lg viff paun; quel chi sun gnieu
giu da tsel, sch' ünqualchiun mangia da quaist paun, schi vain el à viver 10
in æterna. Et lg paun quel chi' eau veng à der, ais la mia chiarn, quæla
chi' eau veng à der per la vitta dalg [f. 9^a] muond. Et ls Judeaus
chiampastevan traunter pær, dschand: Co puo aquaist dær à nus sia chiarn
da mangier? Et Jésus dis ad els: Per lg vaira, per lg vaira dich eau
à vus, upœia chie vus mangias la chiarn dalg filg dalg hom & chie vus 15
baives sieu saung, schi nun havais la vitta in vus. Aquell chi mangia
la mia chiarn & baiva mieu saung, ho la vitta æterna. Et eau veng a lg
arastister ilg piu davous di. Perchie la mia chiarn ais vairamaing üna
spaisa, et mieu saung vairamaing üna bavranda. Aquel chi mangia mia chiarn &
baiva mieu saung, sto in me & eau in el. Suainter chi ho tramis me lg vivaint 20
bab, uschea eir eau viff per amur dalg bab, uschea eir, chi mangia me, viva per
amur d me. Aquaist ais aquell paun, chi ais gnieu da tsel, brichia sco
voas babuns mangiaun la manna et sun moarts: aquell chi mangia aquaist
paun, vain à viver in æterna. Aquaistes chioses hol dit amussand in
la Synagoga in Capernaum. Et bgiers dime da seis discipuls, haviand 25
udieu aquaists plds, dschaiven: Aquaist ais ün dür fafler, chi lg puo
udir? Mu saviand Jesus tiers se sves, chia seis discipuls [f. 9^b] brunt-
levan da quæ, schi dis el ad els: Aquaist s do s-chiandel? Chie dimæ, scha
vus gnis à vair lg filg dalg hum ir stü, innua chi' el eira vivaunt? Lg
spiert ais aquell chi vivainta, la chiarn nu nüzagia ünguotta. La verva, 30
chi' eau favel cun vus, ais spiert & vitta.

Dieu saia ludo & ingrazchio, lg quel ns vœglia, dsieva sieu plæd,
parduner tuot als noas pchios. Amen.

*Huossa cunfesse cun me ls artichiels da la
noassa senchia cretta, sün la quæla nus fain
aquaista Tschaina, per ns lier in üna cretta.*

35

Eau craich in Dieu, Pædar omniputaint, creatur dalg tsel et da la
terra. Et in Jesum Christum, sieu sullet filg, noas Segner. Lg quel ais

concepieu dalg spiert Sench. Naschieu da la vergina Maria. Ho indüro suot Pontio Pilato, crucifichio, moart & sappulieu. Ais ieu ad infern. Ilg terz di da moart arasüsto. Ais ieu à tſchil et seza dalg dret maun da Dieu bab omniputaint. Innunder el vain à gnir à giüdichier ls viffs & ls 5 moarts. Eau craich in lg Spiert Sench. Eau craich, chia saia [f. 10^a] üna fideila cumœna baselgia, communion dals Senchs. Remisfchun dals pchios. Restüstaunza da la chiarn. Et la vitta æterna. Amen.

Huossa vulains, chier frars, suainter lg urdinamaint da noas Segner Jesu Christi, mangier lg paun et baiver la bavrandu, chi'el ho cumando 10 da adruer, per üna algurdentscha, lod et ingrazchiamaint da quæ, chi'el ho per nus la moart indüro, & sieu saung spauns per noas pchios. Cuntuot examinescha scodün se sves, dſieva aquæ chia S. Pol ho dit, chie cuffüoert, cretta è tſcherta, sgitüra fidaunza el hegia in aquel anumno noas Segner Jesu Christo, per chi' ünqualchiun nu s amuossa u s detta oura p ün fideil, 15 nun siand, è quo tres dvainta culpaunt da la moart dalg Segner. Eir chi' alchiun nun pechia incunter l'intera christiauna baselgia, chi ais lg chioerp da Christi.

Cuntuot s ischnuglio giu & ure:

Bab noas, quæl chi eist in tſchel. Santifichio saia lg tieu nom. Lg 20 tieu ariginam vegna tiers nus. La tia vœglia dvainta in terra, ſco ella [s] fo in tſchel. Do à nus [f. 10^b] noas paun d inmüncia di hoatz. Et ns parduna noas dbits, ſco eir nus pardunain à noas dbittaduors. Nun ns mner in appruamaint, dimperse spendra nus dalg mæl. Perchie tieu eis lg arginam, la pus[s]aunza et la glüoergia in æternum. Amen.

25

Hutxo voas cours via à Dieu et dsche:

Ô Signer, omniputaint Dieu, chi ns hest tres tieu spiert fat ün chüterp, in cuncoargia da la cretta, alg quæl chüterp tü hest cummando, chi t des luder & ingratzchier per lg bain & larg dun, chie tü ns hest fat, à ns der tieu sullet filg, noas Segner Jesum Christum, in la moart per noas pchios. 30 Ns impraista gratzchia, chia nus poaffan aquæ ufche dſemaing fer, chia nus brichia cun ün qual infandschamaint u fuded ingiannen te, chi eist la vardæd, chi nun s puo ingianner. Ns impraista eir gratzchia, chia nus poassen uscheia inozaintamaing viver daco chia à tieu chioerp & infaunts (h)öda, chia quo tres eir ls infideils tieu num & hunur imprenden 35 ad arcugnuoſcher. Segner, ns parchitüra, chia tieu num & hunur nun vegna tres cuolpa da noaffa [f. 11^a] vitta d ingiun chiantun ſchdegno. Segner, ns adampchia in la cretta, quæ ais la fidaunza in te, tiu, quæl chi vivest et regnast in æternum. Amen.

*Huossa tadle siu datschiert et fidelmaing, co chia Christus Jesus la tschaina
ho fat & à nus aquella, cun cretta & ingratzchiamaint da druer, ho
aschanto aint.*

Jesus in aquella noat, chi' el gnit tradieu & do in la moart, ho el piglio lg pann &, haviand ingratzchio Dieu, lg ho el aruot & dit: Prande, 5 mangie, aquaist ais mieu chioerp, lg quæl vain do per vus. Aquæ fe in mia algurdentscha. Ilg sumgiaunt ho el eir (siant fat la tschaina) piglio lg bachier, ingratzchio Dieu & do ad els, dfchand: Bave our da quaist tuots: Aquaist eis la bavranda chi, ais lg Nouff Testamaint in mieu saung. Usche 10 luenz, chia vus aque fadschais, fchi fadsche in mia algurdentscha. Perchie usche suentz, chia vus gnis a mangier da quaist paun & da quaista bavranda à baiver, schi desses la moart dalg Segner asaffder & lg luder, infinna chi' el vain.

[f. 11^b] Dieus ns impraista gratzchia, chia nus poassen
lg Sench Sacramaint degnamaing artschaiver 15
cun cretta & chiarited.

*GRATIARVM ACTIO POST
peractam Cœnam.*

S ischnuglio giu, et ns lalcho ingratzchier & luder Dieu. Psalm 113.
Ludo, vus serviaint[s] dalg Segner, ludo alg nom dalg Segner. 20
Ludo faia lg nom dalg Segner da quaist temp invia infin in æternum.
Da l' alveda dalg Sulalg infinna Sulalg d arendieu ais fich ludo lg
nom dalg Segner.

Sur tuots ls pœvels ais lg Segner aduzo, et sur ls tschels sia hunur
& maiestæd. 25

Chi ais fco lg Segner noas Dieu, lg quæl regna & sto usche (h)ot &
darchio s lascha giu à garder tuottes chios(es), chi fun in tschel & in
terra. El (h)otza lg bas our da la puolvra et lg pouver treia [f. 12^a] el
our da la büergia.

Chi' el ilg fatscha seer cun ls principals, fchi cun ls principals da sieu 30
pœvel. La sterla fo el früttaivla, üna maffera è mamma, chi ho dalet
cun seis infaunts.

Admonitio ad populum.

Huoffa s algrudo cun devotium, chie grand fench secreet nus, dsieva lg
cummandamaint dalg Segner, havain fat, numnedamaing chia nus havain do 35
pardütta cun üna arcuntschainta algurdentscha da noassa cretta, chia nus
tuotts, sco povers pchiaduors, saien tres lg pchio fto moarts, mu tres lg

chicorp da noas Segner Jesu Christi, do in la moart, & sieu saung, spans per nus, saien nus dals pchios nattagios et da la moart aeterna spandros. Ns havain eir spoarts saimper da salver lg ün via lg oter christiauna chiaritàd, fe & servetzzen. Pertaunt dessen nus dfemaing aruver, chi' el 5 ns impraista gratzchia, chia nus poassen l'algurdentscha da sia düra moart, cun ferma cretta, usche [f. 12^b] zuond piglier à cour et saimper tiers nus purter, chia nus inmünchia di à tuot pchio mouren & tiers tuot boen tres sieu spiert vegnen mnos & cuffermos, chia quo tres Dieu vegna in nus hundo, lg proaffem imgiüro & amo. Dieu s detta la sia benedischun, 10 s parchiüra, ilgiümna la sia vista fur vus & s detta sia gratzchia.

Segner, nus (d)[t] ludain et t ingratzchia in per tuot teis duns & beneficis, chie tiu ns hest fat, tiu, quäl chi viveft & regnest Dieu in aeternum. Amen. Itzen in la päsche.

[f. 13^a]

FORMA INITIANDI
CONIUGALES.

15

Chiarischems in lg Segner, a vus saia à savoir, co chia aquia fun duos persunnas cun num N. et N., las quelas cun lg liam dalg Matrimuni s cunstrainfchen, lg quäl chi' els huoffa avaunt vus, taunt sco avaunt christiaunas pardüttas voeglian cuffarmer. Cuntuot, füs aquia alchiunna per- 20 suna, quäla in aquaist Matrimuni qual giust inpedimaint et errur faves, quella voeglia mantzuner, u eir aqui dsieva taschair. Per la prüma, segunda & tertza gieda.

*Huossa udi lg Evangeli, chi ns scriva lg Evangelist S. Matthieu in
ls 19 chiapittels.*

25 Et vennen ls Pharisäers tiers lg Segner Jesum, lg appruand et dschand: Eise dret agli hum per immünchia chiaschun da spartir our da sia muglieir? Mu arespundiand Jesus dis ad els: Nun havais foarza let, chia quel chi ho fat lg mas-chiel & la femna da prüm inno, [f. 13^b] aquels hol fat et ho dit: Per aquä daia lg hum abanduner bab et mamma, et s daia 30 cuffler cun sia muglieir et daien effer duos in ünna chiarn, et in aquella guisa gio nun sunne duos, dimperse ünna sula chiarn. Aquä dimena chia dieu ho mis insemmel, lg hum nun daia spartir.

Craie ad aquaist pläds da Dieu et s alguardo chia, Dieu s hegia mnos insemmel in lg bio stedi dalg Matrimuni, & s amo traunter pær in 35 fe, suainter lg cumandamaint dalg Segner Dieu.

Tunc Minister quæque illorum duorum rogat ac manibus coniunctis sic ait:

T'ü marid, dest tia cunpagna defender, schirmagier et amer inguäelmaing, sco eir Christus sia baselgia ho amo.

Tù muglieir, dest tieu marid, tieu chio et tieu maister, amer & ad el effer d cumand & el taunt sco tieu defendeder & schirmagieder arcugnu-ofscher. Et vus tuots duos desses tal fæ & chiaritæd via lg ün lg oter salver, sco Christus via sia Baselgia, & sia Baselgia via Christo. Et sco üna nun spartaivla chiaritæd [f. 14^a] ais traunter Christum et sia spusa, 5 la christiauna Baselgia, uschea saia traunter vus eir in num dalg Pæder, dalg Filg et dalg Spiert Sench. Amen.

Saias avisos, per amur da fe et frers, da aruver Dieu per ün bun christiaun princippi, chia quaists insemmel, susinter la vœglia da Dieu, viven in vaira chiaritæd, et brichia sullettamaing infaunts da la chiarn, ma eir 10 dalg spiert pardüan, sün talla chi'els, dsieva quaista misra vitta, poassen pussadair la vitta æterna, & *dsche in aquaista guisa*:

Ô omniputaint Dieu, lg quæl tü in lg princippi da tia lavur hæst ün hum our da la terra s-chiafieu & our da la coasta da sieu flaunch ünna duonna furmo, la quæla tü ad el taunt sco ün agiudeder hæst do, 15 chi'els, duos ünna chiarn, se sves nun spartaivelmaing s amer dessan et in se sves stetten arantos. In lg quel tü sainza d(ü)[u]bbi hæst vulieu dêr ad incler, chia lg hum brichiaullet, ma tiers la duonna sco tiers ün agiüd & cuffüert des haffder, sün talla, chi'els la gravezza & fadia da quaist temp plü bain & plü leiff indürer (f. 14^b) poassen. 20

O Segner, lg quæl tres tieu plæd ad els hæst dit: Crasche, fadsche früt & impli la terra, in lg quæl tiu à l' humauna gieneratiun üna fuorma & averta imeigna de la Matrimuniaivla vitta hest aritscho, da la quæla da princippi inno Adam, Noe, Abraham, Isaac, Jacob, tuots Senchs Pæders, teis chiers amichs, s haun salvos in aquel madeſchem nun schlubgiaivel liam 25 dalg Matrimuni haun vivien.

Ô Segner, lg quæl tiu, tres tieu spiert, in tuots duos Testamaints aquel sench, nun maculo Matrimuni fick lodast, & allo tiers aquel maculo pitta-nœng usche datfchiert schbüttast & chiasiaſt, da soart chia nus nun ns pudain dubiter, chia tieu (h)uorden & la letſcha da tieu plæd a ti bain 30 plescha.

O Segner, lg quæl tres ün tal liam dalg Matrimuni à nus ün grand è fich azuppo liam da tia granda & buntadaivla chiaritæd hæst vulieu amuffer & der ad incler, siand chia cun lg liam Matrimuniaivel da vaira fe et fidelitæd noassas oarmas à ti, taunt sco ad ün vair spus & marid, 35 hest vulieu marider. Nus [f. 15^a] t aruain da cour, chia tü aquaistes duos persunas, las quælas se in tia temma et fe da tieu perpetuæl plæd s haun cuſtrits & lios, vœgliast gratiusamaing arguader. Et perchie tü in tuottes chioses lg cummanzamaint, metz & fin effer dest, impraista ad els tia gratzchia, chi'our da tal sem, chia tü in lur cours hest implanto, 40

crefcha ün sench & a ti bain plaschaivel frütt. Ls alia in cuncoargia & nun spartaivla chiaritæd, sün talla chi' üngiun nun schdrüa lg tieu liam, lg quæl tü hest lio infemmel. Do ad els la benedischun, la quæla tü hest eir hagienu do als teis chiarifschems amichs Abraham, Isaac et Jacob.
 5 Müda ad els quella mälsavurida ova da tuot cuntredis in aquel dutsch vin da tieu cuffedert, sün talla chi' els in vaira et nun schlubgiaivla chiaritæd, tuotta dulur & matrimuniaivla gravetza poassen purter. Et uschea a ti aqui dsieva senchiamaing poassen viver, infinna in aquel di, in lg quæl tü ls mainest in perpetuæla biadentscha, & aquæ tres Jesum Christum.
 10 Amen.

STEFFAN GABRIEL.

[Bref.]

(Ineditum nach Ms. Ss.)

[f. 1^a] Fadry, Mieu Filg Chiariffchem,
 15 fayaft sich salüdo.

Eau havaiva delibero, cun tafchair da preteryr laf chiartaf, chia tü m hest fe(h)ritt l Apryl passö, per diversaf causas. Mo l' amur paterna, cun quella chia eau t he intimamaing amo dal büst da tia Mamma ino, im fo müder de parair, perchie sco un bab, chi vezza seys filg crudo in üna
 20 ova curainta, scha bain nun aif quasf üngiüna sprauza dal spandrer, schi cuoral via, bregia, clama [a]d ot(r)a[r]s et fo dal tuot, per il sp(r)a[n]drer our da l' ova. Ufchea eau, scha bain mial forzas sum memma pi(z)[tsch]naf da liberer te da quaift furibund flüm da superstitiunf, tres el quel tü vainft mno et trat davend, darchio [f. 1^b] vœlg eau pruver dal
 25 tuot cun fuffpirf, cun larmas, cun aroefs et exhortatiunf, haviand sprauza, chi Dieu, il bap da tuota misericordia, haviand misericordia de me et d te, vegna alla davouf a trer te, sco Moisen, our dal flüm. Ültimamaing quellas tias chiartaf, sco chia fun plainas da doctrina et eloquentia, ufche vulef eau, chia füs[s]en eir plainaf da vardet et chiaritet. Ad aquellas
 30 dimena, melg chia eau pos, et plü alla cuorta chi f po, vœlg eau rafponder. Il prüm da tuot scrivaft, chia duof chiof(s)as in mial primaft chiartaf t hegian cumuanto tiers granda miravaglia.

1. L' üna, chia eau hegia d it, chia Luteruf et Calvinuf, saian stof zuond nützaivels alla Baselgia et Republica chriftiauna.

35 2. L'otra, chia eau hegia componieu quell duof doctuorf cun miraculufa lya.

Quant al prüm t affadiast cun bgierf pledf da pruver, chie els nun
 faian stos nüzavels, ma zuond melnüz [f. 2^a] alla Baselgia et Republica.
 Mo cun chie argumaintf! Perchie elf hegian curuot la vaira doctrina et
 ilf bumf costümf dalf Chri(t)stiauns et bütuf fuot fura. A pruver il prüm
 mainast no ils puonchf dels Antitrinitaris, dels Tritheaters, chi crayaven 5
 Traif deif, da Mincery, da David Georgy et blasfemas da Servety. Mo
 chie vo quaißt tierf alf fidelf famalgf da Dieu? Certamaing à nun s'(h)e
 conyunfcher pü comadamaing Muncerum, David Georg et Servetum cun
 Luthero et Calvino, co Ebion et Cerinthus cun Petro et Paulo. Mo tü
 difch: Quell fun gnief our dalla fuschina da Saxa et da Genevra. Mieu 10
 filg, quels schelms nun fun gnief our da quella fuschinaf, oter
 co sco Ebion e Cerinthus our dallaf fuschinaf dalf Apostals, fuainter
 que chi difch Johannef: Elf fun ieus oura da nuf, perchie elf nun eiran
 dalf nos, perchie, scha füsän stos dalf nos, schi cert chi' elf füs[s]en
 aroftos cun nuf, mo à sum ienf our da nufs, acio chia saya cuntfchaint, 15
 chia tuotf nun sum dals nos. Mo sco chia nun segue: Iudas, Alexander [f. 2^b],
 Hymenäus, Ebion, Cerinthus fun crudof our dals Apoastelf, dimena la
 doctrina delf Apoastelf aif fôsa, ufchea nun segue: Otarf fun crudof our
 dalf evangielists tierf la doctrina Jüdeava, oterf tierf la 'Türchias-chia,
 dimena la dotrina dalf evangielists eif fôsa. Nun eis mä üngtün delf Muonchf 20
 crudof tierf alla dotrina 'Türchias-chia? Chi ho aßistia al Mahomet à
 sc(h)river l Alcoran? Nun aife sto Sergiu(r)[s], ün Muonch? Nun heft let
 in laf historgiaf, chia il papa Honoriuf eif crudo in el' Herefia dals
 Monoteletf, chia il papa Anastasius hegia favoria alf Nestorianers, chia
 Gregoriuf il 7 hegia falò in la fe, chia J[o]hannes il 22 faia condanno per 25
 l' Herefia et da seis forbonistf et dal Confily da Constantia faia proclamo
 ün Diavel incarno, chia el papa Marcellinuf hegia sacrificio alf Dimunif?
 Nun eira quel papa, chi, cur al havaiva [f. 3^a] da morir, dschaiva, chi'el
 uoff[s]a gniva a chiater la vardet da traif dumandaf, dallas quella el havaiva
 in tuotta sia vita dubito: scha laf ormas faian immortela, scha faia in- 30
 fiern, scha faia Dieu? Perchie dimena pera a ti, mieu filg, chia faia
 da f fer buonder, chia qualchiüns da quels del evangielj dubitan dalla
 Religiun, chia nt faia da quels, chi gio da quella declinan tar diversaf
 sectas? Perchie t offendaft da quaißt, et na da tfehels? (Calvinus et
 Luterus nun fun ieus davent dalla Baselgia, spusa da Christi, ma dalla 35
 pitauna corruota. Piglia no la Bibgia, conferefcha lur dotrina cun la
 dotrina papäla, et guarda, quel(l)a chi tegna cun ilf Prophetf et Apoastelf,
 u quella chi faia our de via). Ala davous vainst tar Luterus et Calvinu[s]
 ad amuf[s]er, chia els hegian corruot la vaira dotrina. [f. 3^b] Da-
 vart Luthero difch tü, chia el con la dotrina della ubiquitet hegia 40

destrüt l' humauna natüra da Christi. Mo chie buonder, mieu filg, scha eir el ho patieu qualchiofa de humaun? Chi fo, scha tü nun fest, chia solamaing ils Profets et Apostelf, traunter la glient, nun haun pudien faller (in la dottrina, perchie in la vita haune fallo eir elf). Mo nun sd[r]üyan 5 eir ils papists l' humauna nattüra da Christi, intaunt chia elf amuoffan, chia quella saia in bgiers lou(e)s? Chier filg, guarda, scha tü nun est orf! In Lutheru vezast quaißt eruor(f), in ilf papists nun il vezast. Tü vuleßast fügen cun que plect „*Natürelmaing*“. Mo que ho dit Lutheruf, chia el' humauna nattüra da Christo saia dich in ün löe natürelmaing, mo 10 dapertuot supernatürelmaing, suvainter sia Maiaßtet. Da Calvino disch tü, chia el hegia amuf[s]o, chia dieu saia authur dal mel, u dal pchio, chia el vögliä il mel effi- [f. 4^a] cazamaing (l operand), fatscha il mäl, commanda ilf greiff pchiof etc. et dimena saia deng da pü grand suplicif co Servetuf. Ach, mieu chier Filg, nun sdratscher uschia ilf moarts! Quaißal fun 15 düraf calumnial dalf inimis da Calvini, laß quelas tü heßt arßschia dals Jesuviterf. Quaißtas chioß(f)al nun ho Calvinuf me dit, ne se(h)ritt. Legia ilf louf, â ti cuntßchain[t]s in sial Instit[u]t[i]juns. Eau fun zuond sto ofais da üna uschea expref[s]a inyüria, chia tü fest ad ün taunt grand hom. Calvinus amuoffa, chia Dieu, tref sia Divina providenttia, nun regge fula- 20 maing las chioßal bunaf, ma eir laß melaf. El dispütta contra quell chi dian, chia laß chioßal melas dvaintan da fula nüda (el disch nüda, launguida u laßchantiva), permißiun, taunt co scha el, stand a fer sentinella, stes â spatter ilf eventf, chi staun alla fort, amuf[s]and, chia Dieu in tuotal chioßal, taunt bunaf co melaf, hegia il guvern. Mo chia Dieu nun saia 25 authur del pchio, amuoffa el avertamaing in [f. 4^b] ilg prüm cudasch da sial Institutiumf Cap. 14 sect. 16 etc. Cap. 18 sect. 4. In il 2 cudasch Cap. 4 sect. 2. Tü dist, chia Lutheruf et Calvinuf hegian amuf[s]o, chia l hom vegna jüstifichio tres la fulla fe, chia laß operaf nun sulamaing nun nüzagian (i)ünguotta, mo eir nouschan. Que dal prüm aif il vaira. 30 I' otere aif üna marßcha (e)colomnia dals Jesuiters. Quels dottuors haun amuf[s]o, chia üngiüna chiarn pos[s]a gnir jüstifichieda tref sial ægnas ovraf, perchie chia üngiün non po in quaißta vitta fer quella obedientia, chia la lescha retßcherchia. Els haun amuf[s]o, chia quë merit da Jesu Christ[i] vegna aplichio tref la fulla fe; elf haun amuf[s]o, chia ilf 35 pchiof vegnen perdunof tres il fulet merit da Christi, et uschea haun elf amuf[s]o, chia l hom vegna iüstifichio avaut Dieu tref la fula viva fe in Jesum Christum, que aif: vegna absolvieu dalf pchiof et tgnia per jüst per il fulet merit da Christi, il quel [f. 5^a] nuf abrancelain tref la fula viva fe, chi opereßcha tref la Chiaritet, et aplichia[i]anf a nuf taunt 40 cun que fulet maun, suvainter chi disch Pauluf: Nuf concludainf, chia

1 hom vegna jüstifichio tref la fe sainza il merit dallas ovraf. Rom. 3, 28. Ultra da que haun eir elf amuf[s]o, chia nun faia avuonda tierf il salut l' absolutiun del pchio, scha nun vain tier[s] la santificatiun et restauratiun a l' imegna da Dieu, fuainter quel pled: Sainza la sanctymonia nun vain üngiün a vair Dieu, Hebr. 12, 14. et que tar Joh. Cap. 3, 5, 5 clamand cun Augustino, chia las bunaf ovraf nun g[i]ayan avaunt ad aquel, chi ho da gnir jüstifichio, mo vegnen zieva quel, chi ais jüstifichio. Aise quaiſt amuf[s]er, chia las bunaf ovraf nun nüzagien, mo nouschen tierf il salut? Certamaing, mieu filg, scha tü paiffast, chia tref quaiſta dottrina vegna averta la porta al Atheismo, ſchi [f. 5^b] eist tü tuot oarf, mel(l)a vita, ſchabain 10 chia tü (d)[t]veffa ſtuffeffaſt der pardütta da te: Chi vain ad effer quel, chi, udind, chia ilſ pchios nun enf vegnen pardanos, oter co per cauſa da la düra mort da Chriſti, nun deſgnir commuanto â gratitudine; chi, farô quel, chi, udint, chia la mort da Chriſti enf vain applichieda tres la ſula viva et efficace fe, nun deſ ſtüdgiar dad amuf(s)er ä quella tref las ovraf; chi aif quel, chi, 15 udind, chia la ſantificatiun nun po gnir ſepareda dala jüſtificatiun nu s deſs der ſadia da fer bunaf ovraf?

Tü metas tierf, chia Lutheruf et Calvinuf hegian amuf[s]ô, chia Dieu hegia cumando chioſas impuf[s]iblas. Mieu filg, els haun amuf[s]ô, chia la legge da Dieu faia ſteda poſ[s]ibla in il ſtedi della integritet, ma in il ſtedi da 20 la corruptiun faia impoſſibla. In il ſtedi da la gratia u regeneratiun, chia ella faia poſ[s]ib(el)la, quant alla perfectiun da laſ partſ, [f. 6^a] na quant alla perfectiun dals grandſ. Chie t amaunchia, vainſt tü forza â dir, chia la legge faia poſſibla in il ſtedi da la corruptiun, ſiand chia nuſ in quel ſtedi nun ſ pudainſ neaunchia impifferr üngiün bain, 2 Cor. 3 v. 5. Tü 25 vainſt tſchert ad arrender, chie elf haun amuf[s]o, chia la gliend in quaiſta vita, in il ſtedi da la gratia, nun poaſſen perfettamaing cumplir la legge da Dieu (Guarda (n)ün po S. Hieronimum in ſieu ſeguond cudafch contra ils Pelagianers.). Mo nun heſt forza let, mieu filg, que chi ſto in il 1 dalf Raigs Cap. 8, 46: A nun (h)aif hom giüſt ſur la terra, chi fat-30 ſcha il bain et nun pechia. Item in ilſ proverbif Cap. 20, 9: Chi po dir: Eau he purifichio mieu cour, eau ſum net da mieu pchio? Et 1 Joh. 1: Scha dſcheffans, chia nuſ nun hegians pchio, ſchi ingianainſ nuſ enf ſveffa, et la vardet nun aif in nuſ. Perchie vegnen oblio(i)s ilſ ſenchſ da clamer iminchia di: Parduna nſ noſ dbitſ? Certamaing teiſ 35 Muonchſ nun haun bſſeng da quaiſta oratiun, ſiand chia elf faun eir ovraf da pü da que chi ſun [f. 6^b] culpaunſ. Chia lodan pür elf lur egna perfectiun et lur meritſ, ſco que Farifſer Luc. 18, eau pü bodt, cun il publichianun et cun tuotſ ilſ ſenchſ, vöelg plaundſcher mia imperfectiun et meiſ manchiamaints infin l ultim zuoch da mia vita, clamand cun Davit: 40

- Nun ir in jüdiçy cun tieu famailg, perchie avaunt te nun füs jüst üngiün chi viva. A displescha a ti eir zuond sich il möd, chia quell del evangieli haun druo à promover la dottrina, perchie tü dist, chia nun hegian promovieu quella cun indürer Martoyri, mo cun inferir guer[r]a.
- 5 Chie dist tü, filg, eist tü quel, chi, sco tü se(h)rivaft, heft vis tuottaf laf historgiaf da quaiſta etedt, chi eist ſto tauntf anf in la Fraun(z)[tsch]a et nun ſeſt ils martiryf da quell dal evangieli in il raginam dalla Fraunza fuſtgnieuf et cunportof, ſco eir in Ingaltera, Holanda et (h)otarſ louf? Chi me ho comovieu qualchioſa in Ingaltera contra la Regina Maria,
- 10 ſchabain chia ella, contra la [f. 7^a] ſe deda, horendamaing perſequitaiva quell dal evangieli? Chi ho piglio laf armaf in la Frauntſcha fuot Henrico 2°, cur el cun foe et ſpeda ilſ perſequitaiva? Scha zie(u)va, cur quell dalla ch[i]e(iſ)ſa da Guifa paragiaivan la deſtructiun eir alſ principſ pers[ch]endieuf dalla chieſa Reella, quell principſ haun piglio
- 15 ſü a deſſender ſe ſveſſa et quell dal evangieli, chi voul arprender? In Holanda quantſ ſün crudelmaing amazof, aunſ co chia üngiün da quell del evangieli muvainta ün pe? Scha zieva ilſ prinzipiſ da Naſſau haun piglio ſü la protection lur et da lur privilegiſ et da quella pouvra glientetta contra quellaſ grimmaſ b(i)eſtiaſ d Hiſpania, (a)chi nun
- 20 elſ deſ luder? Mo di m ün po, mieu filg, in chie möd haun ilſ papiftſ, ilſ anf paſſ[ſ]oſ, promovieu lur dottrina in America: cun indür[er] Martiri u cun ilſ d[r]et[ſ] [da] guerra? Na cert amuſ[s]and, mo amazand; na cun maun da ſantitet, ma cun [f. 7^b] horibla crudeltet. Mo teiſ Jeſuiters et M(o)u[o]nchs, chie moed drovan elſ à promover la dottrina papella? Nun
- 25 dvainta que jürand contra vita da principſ, nun dvainta que murdragiandt crudelmaing lur Raigſ, lur ſignuorſ, ilſ undſch(se)ieuf dal Segner, chi ſun in pe da Dieu, infamand, curtel[l]and u paſſand tres? Ach infamia! Mo chie Martyriſ haun ils papiftſ? Legia ün po il cudaſch dals martyriſ papiste et vainſt a chiaſter ſe(h)rit in quel anumnoſ Martyrſ: Edmundum
- 30 Campian, Guarnet Oudeom, Johann Javred, Baltasſar Gerhard, Jacob Clement et oters hommenſ execrabels, chi infamamaing haun conſpiro incunter ilſ (Deiſ) [Raigſ], impallo lur maunſ cun il ſaung daſſ Undſchiens dal Segner. Ach, filg, chi ſo ſcha tü paiffaiſt, ſe[h]rivand chiof(ſ)aſ uſch[e]-abſurdaſ, chia t(i)[ü] poaſſaſt fer gnir teiſ Bab dalla creta papella! [f. 8^a.]
- 35 Ell nun aiſ uſche ignoraunt da laſ historgiaſ, chi' el nun ſapchia, in chie moed chie l papa, ü Lutheruſ et Calvinuſ hegian promovieu lur dottrina.

[f. 54^a] Huoſſa fatſch eau fin, par nun trer memma alla lungia. Que chi roiſta, mieu filg chiariffem, eſ[s]endo chia nun aiſ da ſer, ſco tü ſeſt, per

las instablas chioff(f)as da quaiſt preſchaint muond, mo per l etern ſalüt,
 ſchi t arov eau, ſuplichieſch cun tuot deſideri per laſ entragliaſ da Jeſu
 Chriſti et proteſt, chia tü vœgliaſt per l avinir [ts]cherchier zieva la vardet
 cun pü ſtüdi et meldra via, co tü non heſt fat fina in huoffa. Chier
 fillg, meta davent quell impedimaintſ, tref ilſ quels [f. 54^b] la vardet ſoulla 5
 gnir impedida et tegnida inavouſ. Netagia tieu cour deſſ noſchs afeſſ,
 ilſ quell ilſ Jeſuiterſ t haun inſtil[l]o contra noaſſ Duttuorſ. Metta gio
 la vauna preſumptiun da tiaſ ſoarzaſ. Nun tribuir mema a tia ſcientia
 et eloquentia. Metta ſur üna vart que preiüdicij et ſneſtra (informatiun)
 perſvaſiun et ſtima del papa et cardinalſ, chi' elſ nun poaſſen faller. 10
 Ad ho fallo Salomon, il pü ſabi da tuotſ ilſ mortels, ad ho fallo Adam
 in il paraviſ, ad haun fallo ilſ Aungielf in (c)[tsch]el: perchie vouſt dimena tü
 meter ſü quaiſts il fundamaint da tia fe? Eau t arov, nun crair a
 (noſch) ſoff radſchunamaintſ o fablas, calumnias et bleſams, cun quell
 noaſſa Dottrina et nos Dottuorſ vegnen inpalos inyüſtamaing. [Ts]cherchia 15
 la vardet cun tuota diligientia. Arova arzaintamaing a Dieu tres Jeſu[s]
 Chriſtus, chi' el, tref ſia ſpiert, vœglia illümnier tieu intalet. Cun ſtüdi
 et diligientia legia et ponderieſcha la S. ſcritüra. [f. 55^a] Legia las ſcri-
 türaſ deſſ paterſ velgſ, chi nun ſaien corruottaſ. Jls cudaſchſ dalf noaſ
 guarda tveſſa. Mo huondra Dieu cun tuotta tema da Dieu, ſtima la vardet 20
 pü co tuottaſ dignitetſ da quaiſt muond. Scha tü vezaſt dich üna brinzla
 da la vardet, ſchi nun ſarer ilſ öelgs; nun ſter ſcunter al ſpiert ſeinch.
 O filg, ſcha tü feſt quaiſtaſ chioſaſſ cun deligientia et ſincermaing, ſchi
 nun dubit eau brichia, chia que Bab cele'tiel nun vegna, tref ſieu ſpiert,
 ad avrir toif œelf a vair la dalettaivliſ[s]ima l[g]ü(x)[sch] da la vardet. 25
 Et certamaing chia üngiüna chioſa nun pudeſ eſſer a mi pü chiära ſuot
 il ſulailg in quaiſta mia cunturbleda velgdüna. Mieu filg, in quaiſt
 cuorz da mia vita ſun iſcuntredaſ a mi(e), tref la paterna providentia
 da Dieu, intraunter bgierraſ benedictiuns da Dieu, eir bgierraſ äſchezzas
 et doloruſaſ chioſaſ. Imparo, intaunter tuotaſ mias ſadiaſ, nun eiſ ſto 30
 ünguotta pü eſch, ünguotta pü doloruſ, co que chia tü eiſt crudo gio. Ach,
 quant doloruſ, quant amar, quant[a] triſtezza a ſtuvair udir, [f. 55^b] chia mieu
 filg Fadrich, chi eira a mi löntſch, löntſch il pü du[t]ſch et deletaivel, metta
 il fundamaint da ſia fe ſün traditiunſ humaunaſ; chia mieu Fadrich clama
 in agiüd creiätturaſ; chia mieu filg fatſcha reverentia allas imegnaſ d lain 35
 et d peidra; chia mieu filg Fadri meta la ſpraunza da ſieu ſalüt ſün il merit
 da ſias ovraſ, ſün ils merits dalf ſenchſe, ſün laſ meſſaſ et indulgientias papellaſ;
 chia Mieu Fadrich craia, chia l (b)[p]papa, chi eis ün hom mortel et pchieder,
 h(i)egia puſ[s]aunza da metter in (c)[tsch]el chichi' el voul, et da bütter in infern
 chichi' el voul; chia mieu Fadrich craia, chia üna cruoſta ſaia Chriſtus, 40

- huondra quella (h)ibleda tref Lat(i)ria u servezi, chi tuochia a Dieu sulet; chia mieu filg Fadrich defenda tauntas borendaf eruorf dalf papistf cun taunt stüdi, cun taunt grand zelli et brama; chia mieu Chiarisssem et pü du[ts]chisssem filg saia in usche zuond grand prievel dal salut da sia orma!
- 5 Ach, ach, perchie t he eau gienuieu, schi perchie he eau do [f. 56^a] la nuorza aint a maun alf luff! Chie dess eau me fer, in chie moed des eau mollifichier quaiста mia greiva dolor da mieu cour! Eau voegl, cun il patriarch Davit, sdramer, na mia vestimainta, mo mieu cour; eau voelg meter ün sach in tuorn mieu flaung et voelg plaundfcher per amur da mieu
- 10 filg bgierf dis, ils dis da mia vita infun in la sepultura, perchie la mella bestia, la bestia chi vain sü dal abyf, m il ho travundieu, avaut meif oelgs ho ella travundieu mieu filg. Eau voelg plaundfcher cun Davit mieu filg Fadrich. Filg mieu Fadrich, filg mieu, o vules Dieu, chia, aunz co at trameter tar quaiста surmnedarf, füs[s]ans stof mortf eau et tü!
- 15 Eau voelg cun arzainta oratium, cun tuot mia cour et hümbela devotiun salutder, hundrer et adurer te, o misericurgiaivel Dieu, chi heft, aunz [f. 56^b] co huossa, promif al Bab da tuots fidelf: „Eau voelg esser tieu Dieu et Dieu da tia sem“, chia tü voegliaft inzacura havair misericordia da mieu filg. Ach, chier Segner, nun t schmanchier d ell in eternum, nun il bütter
- 20 davend da tia facce! Convertescha l tierf te, sco Abraham our d Ur delf Caldeerf, sco Manasses, et sco tü heft convertieu Paulum. Pü bgier nun pôf eau metter tierf per la granda dolor. Sto saun, mieu filg, Mieu filg! Deda in il maif de 7 bris anno 1610.

Teif Bap, per tia
Caus(f)a sur moed plain d dolor,
J. à Salys.

f. 45^b Davard la superfgia.

(Ineditum nach Ms. Sal. vgl. I. p. 44.)

Bgierras figlias ho Sathan,
Voul quellas maridær:
Per chi' ellas fig creschainten
Sieu reginam zuond chier:
5 Manzoegnia et avriauntza,
Superfgia, ambitiun,
Varitzchia, sc(h)uvidauntza
Affuan¹⁾ tuottes l' hom.

Superfgia ais la plü bella,
10 La tira bgiers stülg sieu.

1) Cf. I. p. 44, 8.

- Nun t inamurer sün quella,
 U tü gritaintest Dieu:
 Dieu voul vair bandusezza,
 Voul quella fich uzër;
- 15 Voul mæl alla grandezza,
 Voul quella fich schbas[s]ër.
- Supearfgia ais fich survæda,
 La do à bgiers ad à crair;
- f. 46_a La voul èlser iffittæda,
- 20 La cuosta grand dançer.
 Scha tü vainst quella à prender,
 Schi spendast teis danera,
 Ta chiesa pros et ærs
 Tü vainst eir bod à vender.
- 25 Supearfgia ais fich dandetta,
 La schbütta bain scodün;
 La do à tuotts la letta,
 Nun s cuvain cun ungiün:
 Ell' ais dick ella bella,
- 30 Voul tuot manadscher,
 Ungiün suffrir schper ella,
 Scodün suott se trapler.
- Supearfgia ais noscha tuotta,
 Marusa dalg infidel;
- 35 Nun do da Dieu unguotta,
 La schbütta eir lg fidel.
 Udir nun voul la brichia
 Davart sia nuschdædt,
 La voul zuglier la buoichia
- 40 Perfing alla vardæt.
- f. 46^b Perchie eist tü s-chiatscho,
 Nebucadanasor,
 Ils gôdts sett ans eir sto,
 S-chi'ün bouf lo gieu tieu cour?
- 45 Supearfgia m ho survo,
 E m ho s-chiatscho cun znur;
 Mieu cour da dieu schvio,
 Chi'eau nu lg he do l'hunur.

- Co hest vulieu s-chiatscher,
 50 O Absolon survo!
 Teis Bab vulieu matzær,
 Sias mugliers schfurzo?
 Supearfgia dalg cour mieu
 M ho zuond hagieu surmno,
 55 Me vi d ün boes-[c]h pandieu,
 S(ch)[g]rischusamaing mazo.
- f. 47^a Herodes, grand Tyrran,
 D ün Aungiel ais plajo,
 Cun granda tuorp e dan
 60 Dals vearms arusgiglio.
 Superfgia fo fær guerras,
 Fo spander saung lg hom,
 Ruvina gliend et terras
 Cun dan bain da scodün.
- 65 Ô Adam, et tü Eva,
 Perchie mæ vais mangio
 Dalg frütt chi' la zearp s schpur(g)[dsch]aiva,
 Sur tuotts la moart eir mno?
 La mema grandaschia
 70 Ns ho mno in que tapping,
 Ns ho fatt faler la via
 Cun dan bain da scodün.
- f. 47^b Perchie hest tü s-chiatscho,
 O Buntadaivel Dieu,
 75 Bgier Aungiels cundanno,
 E saimper schmaladien?
 La lur memma grandezza,
 Ls ho hagieu surmno,
 Chi' els haun pears la mia grazchia:
 80 O tü schmaladien pchio!
 Supearfgia, grandaschia,
 Tü figlia dalg mel spiert,
 Tuorna aint in chiçsa tia,
 Aint ilg infern melchitiert.
 85 Cun vaira bandusezza
 Voelg eau mieu Dieu hunderer,

Schi vain el træs sa grazchia
In Tschel am ad uzer.
Amen.

f. 48^a Davard il Pitanoeng.

(Ineditum nach Ms. Sal. vgl. I. p. 45.)

Fügi lg pitanoeng:
Ell ais ün grand, greif pchio;
Fügi aquel brudgiöng:
Dieu ho quel scumando,
5 Dieu ho quel scumando palg vair,
Et scritt in tävlas d crap;
Dieu chiasitæt voul vair.

Quels chi rumpen lg alaig,
Dessen gnir amazzos,
10 Ne d Sgnuors ne d Araigs
Sur tearra cumpurtos.
Qaist ais lg cumandamaint da Dieu,
Vain zuond mæl guardo oura,
Quaist pchio Cumoen ais gnieu.

15 Scha tü est renaschieu,
Parchitira baing tien chitierp,
La chiësa da tieu Dieu,
f. 48^b Ün taimpel dalg Sænych Spiert.
Vulest quel impaler

20 Cun lg brudi Pitanoeng,
Lg Sainch Spiert da te s-chiatscher?

Nun t metter mæ in znur
Tiers pitschens, et eir grands,
Nun t metter in dular

25 Ta duonna et teis infaunts.
Tain quint da tia sandet,
Nun t cumprer malatias.
Ô granda zuont nardæt!

Per ün sche cuort dalett

30 Voust tü in infern crudet?

- Nun hest tieu intallet,
 Voust te dal tschêl priver?
 Ls pitaners stoeglian bain prir,
 Dieu disch que cleramaing,
 35 Quel chi nun po mintir.
- f. 49^a Co hæst pears ta vintûra,
 Ô David, hom da Dieu,
 Et aint in schwintûra
 Cun teis infaun[t]s crudo?
 40 Eau he mieu Dieu zuond gritanto,
 Eau he ruott lg alaig,
 O tû schmaladiu pchio.
- Co hest pears ta fermezza,
 O Samson fich ludo,
 45 Crudo aint in tristezza,
 Piglio, lio, survo?
 Eau sun crudo da te,
 O Dieu, in pitanoeng,
 O vêe, pouver mê, me!
- 50 Co eist gnieu chiûso,
 Joseph, tû benedieu,
 Aint in praschun saro
 Duos ans alò giaschieu?
 Eau he vulieu irer
 55 Bgier aunz mia Patruna,
 Co pitanoeng druër.
- f. 49^b Sûsanna, tû bieda,
 Co eist in taunta znur,
 Alla moart santinzchiêda,
 60 Tû degna da tuott' hunur?
 Aunz vulaiva eau murir,
 Co sgunder quels velgs,
 Mieu hom et Dieu tradir.
- Pitanoeng mælmuond,
 65 O tû sgrischus, mæl pchio!
 Quaunts mæ hest tû dalg muond
 Aint in infern chiatscho!
 Da quel Dieu ns voeglia parchiûrer,

Træs sieu sænchischem Spiert,
 70 In sia chiūra ns tegner. Amen.

f. 50^a Davard l' Avriaunza.

(Ineditum nach Ms. Sal. vgl. I. p. 47.)

Da l'avriaunza dest fùgir,
 Taunt co dad ùna stria:
 Dall Avriaunza dest guinchir,
 Guinchir dall' bustaria.

5 Scha quella po te cumpigliær,
 O pouvra creatüra!
 Schi vain la zuond à t invuler
 Ta roba et ta vintüra.

La vain à t prender teis daners,
 10 Perfing tia sandæt,
 La vain à t prender pros et ærs,
 A t muer in puartæt.

Ta Signur' Av[r]iaunza vain
 Te zuond à (t') [t](a)[ð]s-chianter,

15 Da di t fær gnir alg main,
 Et bod te schiranter.

f. 50^b Tia muglier et teis infaunts
 Vain ella à fær cruder
 In granda fam et privels grands,
 20 Fær yr aquels ad aruær.

Tü vainst à pearder tieu bun nom,
 Tuott vain da te à rir;
 Tuott vain à dir: mire tschel hom!
 Mire chi'el nun so yr!

25 Scodün sün te vain a mufsær:
 Guarde tschell grand maglieder!
 Eir ls infaunts tuotts à clamer:
 Guarde tschell grand baveder!

À pearder vainst tieu intallet,
 30 Scha tü hest surbavieu,

Nun vainst à fær unguotta indrett,
A fær s-chi'ün imatieu.

- f. 51^a Ta Signur' Avriaunza
Te poig à poig à mn̄er
35 In tuott travailg, fadia (l)[v]aiaing
Et in infiern chiatscher.
Tü vainst zuond trid à schfaratscher,
Sagrir, giuver, bragir,
Tü vainst à fender et tagliër,
40 Blastmær, et schmaladir.
O Loth, co eist usche crudo,
Et fatt usche grand pchio?
Plain d vin, fich aiver sun eau sto,
Lg vin ho me survo.
45 O Holofernes, grand sudo,
Co t ho matzo Iuditta?
Lg vin m ho gieu drumanto,
Chi' eau he lo pears la vitta.
f. 51^b O Amon, tü bain zaintza hunur,
50 Chi t ho our d tschel saro?
Eau sun sto pr[a]ins, et cun dular
Sun moart in que grand pchio.
Lg armaint so baiver et magliër,
Suainter sa natüra,
55 E tü nun sæst, ne t vous[t] artrêr;
Tü pouvra creattira.
O zuond greif pchio et eir nuschedæt,
Chi ais quell' avriaunza!
Dieu ns vœglia, træs sa buntædt,
60 (H)ustær da sa pulsaunza! Amen.

f. 53^b Davar[t] l' Avaritzchia.

(Ineditum nach Ms. Sal. vgl. I. p. 47.)

Üna tenda Sathan ho pino,
Cun quella bgierra gliend piglio:
Quel' ais bain l'avaritia.

- Da quella tenda dest fùgir,
 5 Da quella tenda dest guinchir,
 Atscho chi' ella nun t pizchia.
- Scha Satan vain te à pigliær,
 Bain bôd stoust Dieu banduner,
 A Mamona servir;
- 10 A Mamona stoust fær hunur,
 Et ubedir quel grand Signur,
 Lg vair Dieu usche tradir.
- f. 54_a La roba stoust tû fich amær,
 Sûn quella tuott tieu cour schantær;
 15 Schantær tia fidaunza,
 Schantær tieu cour sûn pros et ærs,
 Schantær tieu cour sûn teis dauærs:
 O schmaladida sprauenza!
- Ad arder vain tieu cour s-chi'ûn foe,
 20 E mæ nun vair drett pôs ne loe,
 Stær saimper cun pisser.
 Tû me nun t vainst à t cuntanter,
 Pür plü, pür plü vainst à gragier,
 Ô mel bio master!
- 25 Grand Alexander vett lg muond,
 Cun or, argient, thesori zuond:
 Sieu cour pür plü ardaiva;
 Spandaiva larmas cun dulur,
 Chi'el dick d ün muond fûfs ün signur:
- 30 La said mæ nun stizaiva!
- f. 54_b Suott quella tenda baing palg vair
 Zuond bgier astent tû stoust havair,
 Dulur et eir fadia,
 Bgier lavurær et poig durmir,
- 35 Bgier rampurgner et poig rir:
 O granda Tyrania!
- Sathan vain eir te à surver,
 Nun vainst ungütûn à schinagier.
 Tuott vain da te à dir;
- 40 O grand Tyran d ün Christiaun!

O grand ramver, ò pouver chiaun!
 Tuott vain a t schmaladir.

Træs quella Sathan vain à t muær,
 In ôtter pchios à t fær cruder,

45 Cruder aint in iffier:
 Tù stoust ta roba banduner,
 Tù stoust davent da quaist muond trer,
 S-chi'ün nüd et pouver vearm.

f. 55^a O Judas, co hæst tü, tradieu
 50 Christum, lg etearn filg da Dieu?
 Lg ar[g]ient quel t ho surmno,
 Tü eist dvanto ün Traditur:
 O pouver te, ò chie sgrischur!
 O tü schmaladieu pchio!

55 Mu chie fülse, tü pouver infaunt,
 Sch' tü ve(i)st surfgnien bain aunchia taunt
 Co lg muond, cun t'avarizchia
 . . stoust murir, tuott bandunær
 Et in infern saimpermæ stær.

60 Dieus ns (h)oasta d tel malizchia! Amen.

[PLEDS.]

(Ineditum nach Ms. Pad.)

(f. 30_a) *Üna dumanda, chi soulan fer ls amis da üna spusa,
cura ls amichs dalg spus vegnen a la dumander.*

Noebbals, sabbis et prudaints, hot et bain annunus, hundraivels sig- 5
nuors et bun amichs, aquaista hundraifla cumpagnia et araspeda f faun
befgniaunt cun ün amiaivel fallüt, s spurfschand eir lur vulantus sarvetzen,
ls ais eir adachier â f vair tuots fauns et da buna tscheira. Dalg areist
m faune dir me, taunt sco lg plü imprafchus et mürafglius, chie, siand els
araspos üna hundraifla Cumpagnia, sco lg ais, da homens, dunauns et giu- 10
vintschellas, aquia in chiefa da N., noas amich, per s congratuler, u eir per
spidir fa(z)[tsch]endas, chi pertegen a lur fallüt et bain, cuntnot, nun siand
aquia löe da hustaria ne eir da tramelg plü co taunt, schi ls père da
strauni, à chie tscherchier, vus ifches aquia gnies per chiefa aint
cun taunt ardimaunt, zainza otar avis, [f. 30^b] a ls stravier da lur 15
fazendas, u curumper lur faflamaint. Agiavüfchan dimena da savair da
vus la causa, par la quela vus ifches infina aquia arivos.

Aque chie ls amichs dalg spus dian süsura:

Noebbals, sabbis et prudaints, scodün in sieu grò da dignited aman-
zuno, noebblas, sabgias, hundraiflas dunauns et giuvinzellas, scodün[a] in 20
voas gro! Da voas amiaivel sallüt et vulantus sarvezen, chie vus ns ha-
vais offeart, da que s ingratzchiains otamaing, f offerin eir nus ün tel
sallüt et eir sarvetzen in cuntarchiammi. Ns ais eir a nus adachier a f
havair achiattos tuots fauns et da buna (z)[tsch]eira. Dalg areist havains
inclet üna voaffa dumanda, via nus fatta cun dir, chie, siand vus araspos 25
aquia in chiefa da N., voas amich u paraint, üna hundraifla cumpagnia
da homens, dunauns et eir giuvintschellas, per f congratuler u eir per
adrizer alchiüna fatschenda, chi pertain à voas fallüt et bain, et uschia,
nun siand aquia löe ne da hustaria ne da tramelg, schi dschais, chie s pera da
strauni, à chie fer, nus ifchen aquia, desiderand da savair da nus la causa, chi ns 30
ho commovius da gnir aquia. Lg quel eau cuortamaing, sco ad ün christiaun da
pitfschen giüdici et da poig savair ais licit, f vöelg lascher à savair, cun
sp[r]auntza [f. 31^a], scha vus gnis aque, chie nus tscharchiaun, bain ad
incler, chie noalsa fgnüda vegna a s efsar chiera et grata. Nus tschar-

chiaïn prima la gratia da Dieu, la quela nus havain sprautza, chi vegna
ad elser aquia tiers vus, tiers nus et eir tiers inmüchia fideil christaun.
Dalg areist, siand chie nus aquia in noalsa cumpagnia havains ün noas
frer, cusdrin u paraint, daco chi' el ad inmüchiaün partain, cun nom N.,
5 lg quel juven, per gratia da Dieu, ais gnieu da ün hundraivel, prus
bap et mamma, da üna hundraifa, prufa descendencia et paran-
tella, f ho eir saimper dapurto in tuot gros, daco chi' ad ün giuven
da bain et da hunur sto tiers da fer. Lg quël, siand gnieu in eted
da s accompagner, schi ais fieu aggiavüschamaint da vivar zuainter lg
10 cummandamaint da Dieu, que ais da f metter et f cullier cun
gliend da temma da Dieu, da bun custüms, chi saia da bun depur-
tamaint, buna descendencia et parantella, et uschea, siand el gnieu in-
furmó, chie vus aquo in voalsa cumpagnia hegias üna voalsa parainta cun
nom M., figlia da M., la quela saia induteda cun las virtürts, chi' eau he
15 amauzuno, siand eir trauntar aquels duos chiasfels saimper regnô amur et
bainvuglientfcha, per cunfarmer aquella, fchi [f. 31^b] dumandains aquella
giufna aquia a noas paraint per sia muglier. S offerind saimper da s
gu[v]ener in möed tell, chie prima sia muglier, allura eir tuot otars bun
amichs hegian üttel et hunur aquo trê. Et süfura aspatains üna grata, buna
20 arispoasta.

Aquels della sprusa dian:

(H)ouravaunt annumnos Signuors, nus havain inclet voas dit eir stüsura
aque, vus (z)[tsch]archiais, numnedamaing la gracia da Dieu, la quela
nus tuots vulain aruver Dieu, chi'el ns vüglia cumpartir, nt eifchans eir
25 zelus et bramus da quella. Dalg arest agiavüschais da havair cun nus
müsted, affinited, amur et bainvuglientscha. Dumandais aquia noalsa
parainta aquo ad N., voas paraint, per sia muglier. Sün lg quel fat nus,
cufchidrand lg bun depurtamaint dalg juven, sia buna vusch et famma, eir
l' amur aragneda per lg paf[s]o trauntar aquels duos chiasfels, per la cun-
30 firmer, fchi d[s]chains, innua vus gnis inavaunt cun ün hundraival, bel dun,
cun ôr et argient in squas[s]el plain, schi ns vulains impis[s]er da s der üna
buna arispoasta. Chia Dieu benedefcha tuotz! Amen.

[f. 32^a]

Aquels dalg spus dian:

Hundraivals Signuors, da voalsa benigna arispoasta à nus fatta, f in-
35 gratzchiains otamaing. Dalg areist ns sumaglia strauni, vus dumandais duns
u premgias, fcha vus defsas fer müsted cun nus, sco chie noas paraint
nun füs da taunta conditiun co voalsa parainta. Dalg quël, cura chie dun
daves gnir fat, fchi gnifse plü buot dun à nus co à vus. Pero, ns ha-

viand vus spücert da baivar, fchi vulains eir nus per signal da gratitudine der oura taunt da paier üna imzura d vin.

[f. 32^b] *Üna fuorma da ingrätzchier a quels, chi fun stos allas noatzas.*

Noebbals, sabbis et hundra[i]vals Signuors, hundraivlas dunauns et giuvitschellas, alg ais aquia noas Sr. spus, a lieu nom, à nom da sia Duonna 5 spusa, et tuot otars amichs da l'üna et da l'otra vart, chi m faun dir, chie, haviand ufchia sumgio a Dieu, tres sia divina providentia, da ardür noas Sr. spus et sia Duonna spusa infemmel in lg bio stedi et liam dalg matrimuni, fchi haune vulieu fer zuainter lg cummand da Dieu et eir huordan da noassa Baselgia: aquel lur matrimuni in la cumöena Baselgia 10 avaunt üna intera araspeda, tres sarvetzen da ün hundo ministar, fer cuffarmer. A lg quel fat els vus, taunt sco Christiaunas et degnas pardüttas et eir taunt sco lur curdiel bun amis, haun clamò, vus saias preschaints. Et ufchia da voas prompt et vulantus sar[vetzen], haviand vus intarlascho otras voassas fazendas, et siand gnies cun voassa presen- 15 cia ad hundrer lur noatza, da que f ingrätzchian els infinitamaing, f proferint, innua els in inqualchie gro da hunur savefsan et pudesan, per meriter via vus, schi vulefsen els saimper [f. 33^a] f lascher achiater amichs prompt[s] et vulantus da lg fer. Dalg areist, haviand els vais voas prompt et bun anim via ad els, schi f haune aquo arffchies in chiesla lur cun 20 üna schleichta zoppa et ün flaival züch d vin. Dalg quel els, arcuntschand da nun havair fat zu(o)saintar voas merrit et lur oblig, schi arovan els, vus vüglias tuot pigler in buna part, aruviand Dieu, chi' aque, chi' els haun amanchianto, siand el la funtauna da tuot bain, chi' el suplescha. V(u)üg- 25 lias cuschidrer bain tuot fats: prima la qualited dalg paisais, allura eir lg 25 proverbi dalgs welgs, chi disch: „Chiesla nouva, chi nun t poarta, nun t trova“. Pero aque, chi ais amanchianto cun mangier, fchi arfe stü cun ün züch d vin, chi'aquel s vain do zuond gugient. Voetüglian eir aruver, chie, siand noas Sr. spus et fia D. spusa giuvans et blügnus dalg agiüd et lg cufsalg da tuot hundraival bun amichs, vus vüglias saimper ls havair per 30 arcumandos, ls agitüder, ls accusglier et eir favurir. [f. 33^b] Schi vüglian eir els saimperma f lascher achiatter filgs d ubedientia et vivar per cuff[s]alg da tuot hundraivals bun amichs. Et partaunt fchi f arcumandan els, f offerschen et profereschan à tuots.

La Cumpagnia, chi ais steda à noatzas disch:

35

(H)öt et bain annumnos, hundraivals signuors et bun amichs, in particulier noas Sr. spus et sia Duonna spusa et eir tuot bun amichs! Aquaista hundraivla cumpagnia haun inolet voas tegner avaunt cun dir, chia siand ufchia sto la providentia da Dieu, da ardür infemmel noas Sr. spus et fia

Duonna spusa, schi hegian els vulieu fer zuainter lg cummandamaint da Dieu et eir (h)uordan da noafsa Baselgia: aquel lur matrimuni publicchia- maing in la Cumoŋna Baselgia, tres farvetzen da ün hundo minister, fer cuffarmer. [f. 34^a] A lg quel fat els nus, taunt sco Christiaunas et degnas
 5 pardüttas hegian clamô, chia nus saian prafchaints a lur algrecia, cun ns ingratzchier da noafsa buna vüglia, promptetza, chia nus ischan gnies cun noafsa prafchentscha ad hundrer lur noatza. Stn lg quel fat eau, ad instantia da quaista hundraiffa cumpagnia vülg, duos plets cuortamaing, sco ad ün cumpoang da pitfchen iudici et da poig savoir ais licit, aras-
 10 puonder. Cun arðeff saimpermae, chia voas bun inolet saccuorra a mieu pitschen iudici, Et ufchia, ouravaunt annunnos Signuors, da que chia lg ho sumgio a Dieu, autur da tuot bain, da cul[l]ier insemmal noas Sr. spus et sia D. spusa, schi stuains crair, chia aque ais ün fat, chi dependa da fia divina providentia. Vulain arruver à Dieu, chie, ufchi inavaunt co el ais
 15 sto autur dalg mner infemmel, chi' el ls vüglia benedir, chia vivan lungia- maing infemmal, cuu ün bun principi, vantüraival metz et üna leida fin. [f. 34^b] Eir chi' els infaunts, brichia solum dalla chiarn, ma eir dalg spiert accungitüstan. Dalg areist, circa à voas ingratzchiamaint, chie vus fais, chia nus ischen gnies a voafsa noatza, dschains, chia nus, ns haviand
 20 saimper dos oura per amichs dalla chiesa, par ns fer cugnuofchar cun lg fatt svesa, chie ufchea saia, schi eifchans stos culpaunts da lg fer. Sco difch lg provervi, chi' alla noatza et alla foafsa f cugnuofcha ls amichs. Süsura, siand chie vus, dalg temp da voafsa algretzchia, chie vus ns havais parsunevals da quella, schi havains plü buot nus causa da s in-
 25 gratzchier vus, co vus nus. Vulain arruver Dieu, chie vüglia aquels, chi sun cu lg liam dalg matrimuni cullios, benedir, et aquels, chi sun da marider, der buna vintüra. Circa alla schkitüsa, la quela dvainta da que, chi ns ais per gracia voafsa spüört, dschains, chi' aquia nun ais üngiün blöeng da schkitüsa, perchie vus ns havais attrattôs in tuotta super-
 30 fluted et abundantia, et plü co mieu merit nun ais. [f. 35^a] Impero aquaista hundraiffa cumpagnia merita aque, et eir otar. Impero vus havais vulieu fer cugnuofchar ls duns, chia vus havais arffschieu dalg maun da Dieu. Vulain aruver Dieu, chi f mantegna et adampchia da bain in melg, accio vus poafsas fer dalg bain a nus et a chi vus fais
 35 gügient.

Circa alla recomendatiun, vus fais, schi (chie) schabain vus nun ns havefsas ad aquella admonieus, schi havefsans ufchigliö hagieu a cour da nus ns vesfa, et savains noas oblig et aque, chie Dieu cumanda, nus ns defsan agitüder lg ün lg otar. Schi dschains, chie, innu nus eifchan buns
 40 da s gratifichier, in inqualchie gró da hunur, chie vus ns vüglias cumander,

fchi vulains brichia solum elsar stos amichs dalla maisa, ma in tuot otars gros da hunur. Cun aruver Dieu, chi ns benedefcha zuont. Amen.

[f. 35_b]

*Una fuorma da ingratzchier
lg minister et aquels, chi sun
stos á batagier ün
Infaut.*

5

Doat et bain amufso Sr. Minister, hundraivals cumpers et cummers, scodün in voas grô. Siand fto uschea la vulanted da Dieu, da m allagrér cun ün mattel nuvel, fchi voelg eau luder et ingratzchier mieu Dieu par quel et otars duns et beneficis, chi'el m ho fat et m fo inmünchia di. 10 Et partaunt fchi hê eau vulieu fer zuainter lg cummadamaint da Dieu, aquel mieu infaunt fer scrivar in la lia da seis infaunts, que ais lg fer der l'ova dalg S. Batthaisem. A lg quel fat eau vus, taunt sco Christiaunas et degnas perdütas he clamò, vus saias prefchaints. Dalg quel, haviand vus interlascho otras voalsas fazendas, et siand gniesus a m 15 agitüder adrizer oura aquaist uffici, fchi f ingratzk eau otamaing, m proferech, innua eau se et poas, da permeriter. [f. 36^a] Dalg areist, [i]and vus aquia in chiefa mia, fchi f he eau aquo spüört ün züch d vin, acumpagno cun üna megra zopa. Brichia da vulair dir da fer aruonda a voas merit et à mieu oblig, ma solum per ün signel da amur et bain vuglientfcha 20 via vus, aruviand, vus vüglias aque tauntin, chi f ais spüört, azzatter in buna part et piglier la buna vüglia per ls fats. Arouf eir Dieu, chi' arafatscha el aque, chi eau he amanchianto. Vüglias culchidrer bain tuot fats: prima la qualited dalla chiefa, allura eir la absentia dalla malsera. Pero aque, chi ais amanchianto cun mangier, arfe stü cun ün züch d vin, 25 chi' aquel vain do gugient. Vüglias eir me et mia braieda faimper havair per arcumando, fchi m achiattares eir me faimper prompt et vulantus da s fer a plafchair in tuot grôs da hunur. [f. 36^b] Hundraival cumpær, nus havain inclet Voas tegnar avaunt, quelmaing chia, s haviand Dieu allagro cun ün mattel nuvel, fchi havais vulieu fer zuainter lg 30 cummandamaint da Dieu, aquel voas infaunt fer scrivar aint in la lia dals infauns da Dieu. Ns hav[i]a(i)u(s)[d] eir clamos per perdütas in adricer oura tæl uffici, ns ingratzchiais. Et sün lg quel fat eau curtamaing, à nom dalla cumpagnia, vülg araspuonder 2 pleds. Et dich chia, fiand chia Dieu f ho allegro cun aquel mattel, fchi ns alle- 35 grains cun vus infemmel. Vulains aruver Dieu, chi lg benedefcha, chi' el vegna velg et vantüraival, et vegna trat stü in temma da Dieu. Et ufchia, sco el ais lavo dadouravart cun (h)ova, ufchia cumpera cun neata

concientia dvaunt lg trun dalla gratia. Dalg areist nun havais bsoëng da
 ingratzchier ünguotta, perchie aque, nus havain fat, ischens [f. 37^a] stos
 culpaunts da fér. Dieu ns detta gracia, chia nus alla impromischun fatta
 bain poaffan araspuonder. Vüglia benedir lg figlioul in tuott[a] prosperi-
 5 tæd, et der eir üna buna paglioula alla Cumer et la ardür darchio in peis
 cun vintüra. Circa alla schkiüsa dalg attrattamaint, dschains, chi' aquella
 nun ho aquia ungiün löe, perchie vu[s] ns havais arfschieus in voafa chiefa
 prima cun bella zeira, allura eir cun bun trattamaint, et plü co nus
 nu [n]s havefsan agiavüfcho. Vulain aruver Dieu, chi s mantegna et
 10 adamp[ch]ia da bain in meilg, accio vus poafsas fer dalg bain á chi vus
 fais gugient. Davart la arcomendatiun, vus fais, dschains, chie nus savain
 aque, nus ischen culpaunts via vus, que ais: tuotta amur et chiaritæd.
 Dieu ns detta gratia da lg farvir in fantitet et giüstia. Amen.

ÛNNA HISTOARGIA DAVART LA SAENCHIA CICILIA.

[f. 30^b] *Ûnna Saenchia Bella Et Dalatu(s)a Histoargia davart
La Saenchia Cicilia, cō ella ais staeda stabla in lg temp dals
Imparaduōrs Rumauns; co chia ella saja gnida sdæ-
Gnæda et marturiæda et saia alla moart la
Terza vōutta i(n)[m]næda, imperō dalg maun
Dalg Signer schirmagiæda. Allura
Eir oters chrastiauns tres fieu
Pradgiær sun eir dvantos chrastiauns,
Amatzôs et marturiôs per lg nom da
Noafs Signer Jefsū Christo. Suot lg
Infideil imparadur Marchus
Aurel(l)[i]us, da quel temp a
Constantinopel. Nun pudiant
Adiuna efsar a Rôma, schi
Hôl eir dô lg guværn ad
Ûn infideil, scō as lægia
In las histoargias væghias.
Cupchiæda ôura tres
Mathia Curadin A 1612,
Et huofsa sc(h)rita tres
me Jan Perin.*

A°. 1644

A di 21

Juny.

(Ineditum nach Ms. Per.)

Actus primûs Marcus Au(l)[r]e(r)[l]ius. Alm[ac]hius.

*Prinzyp, araig suprem, guværnadur,
A tia curuna saja saimper purtô amur.
Da tieu chiambrær sun eau clamô,
He per aque da gnir bodt ladinô.*

[f. 31^a]

- 5 Aif(s)e quel fat da impurtaunza da cusgliær,
U quel prinzyp, chi a tia curuna voul guearr(e)a der?

Marchus Aulerius, Imperadur.

- Hoatz t heia schantô in grauda dignitædt,
Par aque chia tû hæst hunurô mia maiastædt.
Eir chia tû saiaast da me inor prîm guvernadur,
10 Par aque chia tû hæst a mia curuna purtô favur.
Cun bunas lædschas vœgliast tæl gliend intraguidær,
Ingilûns chrastiauns in Rôma lafcha ragnær.
Chi mieu impæri et tia prefetziun nun voul ubadir,
Aquels cun grand martuoiri dæst fer murir.
15 Partaunt tû stôust ami ûn saramaint fær:
Eau imperadur et signer da hunurær;
Efsær inamich dals chrastiauns,
Els schaschinær et marturisë scô taunt chiauns.
Tuôts quels, chia eau he fat praschun,
20 Ti ls vœlg eau dunær per ûn libar dun.
Cun aquels pôust cumplir tieu dalæt.
Partel vô et at lafcha ir ilg fat defæt¹⁾).

Almahius.

- Tû, mieu Signer et Dieu sur tearra,
Chi hæst saimper tgnieu quint da me in la guæara.
25 In lg quel tû hæst cuntfchieu mia rialtædt,
Chia eau he ati servieu cun tuotta fidelitædt.
Dal areist eau t ingratz(ch), tû Dieu mieu,
Chi taunta hunur hæst spüert alg famailg tieu
Da m fær dals Arumauns prîm guværnadur,
30 E sur tieu pœvel ûn grandt signur.
Ūn vair saramaint des eau aty fær:
Te per mieu Signer et Dieu salvær,
Eir aquels, chi Christum vœglian cufafsær,
35 Da ls schaschinær et ôur de peis chiatfser.

Marcus Aulerius imparadur.

Almahius, taidla fû meis plædt,
Et quaist dy zieva me cun granda rialtædt:
Marcus Aulerius cufes per Dieu mieu,
Ad aquel fun eau culpaunt tuot lg bain mieu.

1) [ad] (d)efaet.?

Jov(an)[em], Martz, Solem et oters seis babuns,
 40 Dals quels furvæng eau bgiears bels duns,
 Gtür eau, da elsar vair inamick dals chrastiauns,
 Da ls parfsequitær sco taunt chiauns.
 Dalg areist, Almaihus, tü mieu guvernadur,
 Wo in pæsch et salva ami favur.

Almahium.

45 Marcum Aulerium des eau havair;
 Et aquels, chi nun vœglian ubadir, pal vair!
 Marcus Aulerius, imparadur,
 Cun tia pæsch veng eau davend d aqui,
 Ju(b)[p]it(a)[e]r fatfcha tuôt bain a ti!

Marcus Aulerius, imperadur.

50 Vatan cun winttura et pæsch,
 Granda hunur da me hoatz surfgnieu hæst.

[f. 31^b]

Actus 2. Vô davent lg imparadur.

Almaihus disch:

Mu via! Haviantd taunta hunur surfgnieu
 Da Marcum imperadur et signer mieu,
 Schi m vœlg eau in tæl guif(s)a dapurtær,
 55 Chi fia curuna et mia pærfectiun poafsa hunurær,
 Et tuots aquels, chi Christum vœglian eufalsær
 Et a tuotts meis Deis brick sacrifichiær,
 Marturiær vœlg aquels cun dür turmaint,
 Schafschinær sco rahgius noschs chiauns.
 60 Neir in Roma ingitün ragnær defs,
 Chi Marcum Aulerium per sieu Dieu, sco eau, eufefs,
 Alg sumgiaunt per sieu Dieu sur tearra tain,
 Aquel chi sieu imperi et mia pærfectiun mantain.
 Huofsa, mia famaglia, diligiaintamaing fervi,
 65 Et tü, Melfô, taidla fü aque chia eau at di.

Melfô.

Almaihun, grand prinzip et suprem guvernadur,
 A tiu imperi et pærfectiun vulains purtær favur.
 Schi nus tuotts, tia fidela famaglia,
 Am voust eir tü ünqual chiof(s)a cumandær,
 70 Schi cumanda, ubadiæntfcha at vulains fær.

Almaihius.

Melfîd, meis naif Valeriane tiers me zitæscha,
Di lg, chia eau lg fatfcha clamær zuond im prescha.

Melfîd.

Da lungia vœlg eau chiaminær
Cun el vœlg eau bôt turnær.

Almahium, in fe svesa.

- 75 Valerianum, meis neif, eau bain incleg,
Ûn bel juvan craschieu faial da noafs temp.
Aquel begia grand intalet da s acumpagner.
Ûna nœbla juvna alg vœlg eau bain dær:
Cycilia vain ela bain numnæda,
80 Nœbla, tschantila avaunt tuôta brajæda.

H(o)uofsa ariva Melfîd tier Valerian e disch:
Valeriane, tû fras-ch juvan pardert,
Teis barba Almaihius at fô clamær bain speart.

Valeriane.

- Gugient inclægia fia pærfectûlra et dignitædt,
Eir sieu grand ufici et majastædt,
85 Lg quel lg hô dunô lg imparadur.
Hô mis meis barba in granda hunur.

Huofsa ariva Valeriane tiers lg guvernadur Almaihius.

Valeriane.

- Almaihius, signer et barba mieu,
Jubiter, Martz, Minerva at benedeſcha alg ufizy tien!
[f. 32^a] Te Jubiter at vœglia cufsalvær,
90 Grand imperi, lungia vitta at vœglial dær!
Da Melfîd fun eau clamô tiers tê.
Am vulais qualchiof(s)a, ſchi dſche m bain cun chiavalg.

Almaihius.

- Valerianus, per quaista cauſ(s)a t hæia fat clamær:
Granda hura hæst da t acumpagner.
95 Ûna zarchia, nœbla, zantila juvna t hæia iſpiô:
Martzi (f)[T]ulli ais ella figlia bain,
Da noafsa tearra prinlzypel Rumaun.

Valeriana.

Almaihius, barba mieu, ſuprem guværnadur,
Grand stûdi et dæſ(s)idæri hæst da m mætar ad unur.

- 100 Cun Marzifulli figlia heia tſchantſchô.
 Bain in prîma tia lizæntzchia dumandô.
 Eir tſchanſchô taunt inavaunt,
 Chia mia aifla, ſcha tû aist cuntaint.

Almahium.

- Ô quæunt legiar chia eau ſun lg [di] de oatz inandret!
 105 Dimæna chia tû cun ella hæst tſchantſchô dalg fat,
 Pôust huofsa eir davænt chiaminær.
 Cun ella ſuvæntz at lalfær chiatær.
 Zainza mia lizæntzchia la poust eir ſpuſ(s)ær,
 La noatza eir cun pumpa lô tiers adruær,
 110 Perchie granda fatſchenda hæja da ſpidir:
 Chraſtiauns cun grand martuori fær murir.

Valeriane.

Ô chiarifchem barba ati ſaia arcumandô.
 Cun tia litzænza veng eau davænt da cô.

Almahius.

- Vô davænt cun mia pæsch,
 115 Inandret ſaimper ami ſervieu hæst.

Huofsa vô davent Valeriane.

Almahius clama ſeis trabants. Almahius.

Inua ais mia famaglia et eir trabants,
 Inua (ais)[ſun] mais cuſgliers, Melfô et teiſ cumpaings?

L(i)[y]/ſima[ch]us.

- Signer Almahius, aqui æschæns tuotts parderts,
 120 Sûn te guardains tuôtts cun œlgs avearts.
 Aif(s)e quel ſguarding avaunt lg maun,
 Œchi di ns auntz ôatz cô damaun.
 Perchie d cumand ischens da fær tuot aque,
 Chia tû ans cumandast, d ûna buna fe.

Almahius.

- 125 Bain am plæſcha voaſsa fideltæt,
 Saimper am havais ſervieu cun rialtæt.
 Quaunts chia eau he fat praſchun, vus bain ſavais.
 Mne ls aqui tiers me bain praist,
 Atſchô chia eau als poaſsa '(d)examinær,
 130 Œcha vœglian â meiſ Deis ſacrifichiær.

Di(a)narc(h)[h]us.

- Ô Signer Almahium, aquaist dæst tû favair bain,
 Chia sacrifici nun faun a Deis fat cun [maun].
 [f. 32^b] Par tel, Signer, dô (h)uordan et bun cundriza.
 Taunt co per ün, vœlg sutischfær a mieu ofiza.

Almahium.

- 135 Sco nun vœglian à meis Deis sacrificiær,
 Neir me per un guvernadur et signer salvær,
 Vatan per els, Dinarchi, bain lading,
 Perchie els vegnan a fær üna mela fing.

Dinarcus.

- Ô Signer, da que nun dæst pifær piglier.
 140 Col[l]abiscum, cun me dæstü chiaminer,
 Atschô chia nus hægian cun els tramelg.
 Ladina bain bôdt et nun intarder.

Colabiscum.

- Bun fundamaint heia fat, la culatzzchiun,
 In las chiôtſchas heia (tſ)chiâtſchô ün bun backun,
 145 Chia eau cun ün pifal am poafsa arfras-chiær.
 Amaun amaun (h)æſchans alla praſchun,
 Schi als vulains atratær da cô chia fun.

Dinarcus.

- Hôlla, hôlla vus noschs vilauns!
 Nun vulais sacrificiær a noafs Deis fatts cun mauns.
 150 Schi ſtuais d üna sgrifſchuſ(s)a moart murir,
 Ün grand martuoiry ſtuais vus pintir.

Ilg prüm chrastiaun diſch:

- Cun voafſas imnatſchas, vus grims ſudôs,
 Nun gnis brichia a ns fær aſtramantôs.
 Alla moart vulains nus yr leidamaing,
 155 Tres lg martuoiri ſurfgnir al dobal taunt.

Colabiska.

- Granda g(i)[l]oargia am ſumaglia, vus hegias bain,
 Chie pe chia la fawæla vain alg main.

Dinarcus.

- Inavaunt inavaunt, vus grand pultruns!
 Pers (h)eſchas cô bandieus et noschs giatuns.

Colambiscum incun[t]er Almahius:

- 160 Almahius, Signer et guvornadur grandt,
 Als prafchunærs mnains aqui batandt.
 Fô cun els a tieu bain plaschair.
 Eau crai, chia faian nôschs pal vair.

Almahius.

- Ifchas aunchia da quela opaniun et nosch matal,
 165 Da nun vulair sacrifichier a meis Deis cun chiavalg!

Lg seguond chrastiaun.

Par tina a teis Deis nun vœlg sacrifichier,
 Neir Marcum Aulerium per tîn Dieu salvær.
 Et aque vœlg eau havair dit in gianarel
 Avaunt te, Iüdisch et g(n)[r]im Mastrel.

Lg teartz chrastiaun.

- 170 Aque dich eau lg sumgiaunt,
 Da crair in aquel, chi hô spans sieu faung,
 Et chi ans hô dalla moart spandrôs,
 In quel Christum crucifichiô crai eau darchiô.

Lg quart chrastiaun.

- Almahius, nôalsa vitta pôust bain prenda.
 175 Mô quel, tû sbütast, vain a ti la rendar;
 Cura la tia vitta hô definaunza,
 In ifern vainst ad havair afdaunza.

Lg quint chrastiaun.

- [f. 33^a] Perchie defsans [ad] eistars Deis sacrifichiær,
 Perchie defsans(a) tias idôlatrias hunurær,
 180 Ls quels fun stos hōmiciders et daschüttels cōarps,
 Et haun vivieu sco oters as-chiars poar(s)cks?

Lg sisævel chrastiaun.

- Almahius, scha bain chia tû ist suprem guvornadur,
 Schi nu m fæst brick â ôters Deis spoardschar hunur.
 Ad aquel sul Christum vulains sacrifichiær,
 185 Aquel, chi ans pô dalla moart spandrær,
 Et pô der la vitta alg chrastiaun.
 Aquel ais nôals cufœrt et grand guadaing.

Almahius.

- Da rügla et daspæch stôu eau schlupær,
 Scha vus nun vulais a meis Deis sacrifichiær,
 190 Marcum Aulerium, imparadur,
 Et a mia pærfectura vulais spôardschar hunur.
 Des eau âquaist fat plü lœng furvair,
 Ad eir taunta superfgia indürær stuair?
 Aque zuond brichia pær ingiüna via.
 195 Quaist fat am vô zuond per fantaschia.
 Cuntuot vus, mia fideila famaglia,
 Giasfle [l]s et schaschine ls et de ls lur pajaiglia!

Lg sætevel chrastiaun.

- Cun tias innatfchas nun ans fæst brichia astramanter,
 Neir voalvar nun ns paun teis grims fudôs.
 200 Alla môart ans pôast bain fær mnær.
 Mo dalla môart in la vitta turnær:
 Aquella fôartza nun hæst tü mia,
 Taunta pufsaunza nun ho la perfectüra tia.

Almahius.

- Tauntas müf(s)elas nun poafs eau plü . . .
 205 Vus trabants, dalungia fe ls murir.
 Meis cumandamaint faia a vus in vigur,
 Dimena chia a meis Deis nun voegliane spoartschar hunur.

Colambiscus.

- Guarda, Signer, cō eau sun retschafen ap(o)[i]nô.
 Cun els vœlg eau havair grand fallô.
 210 Eir üna gratzchia at vulains aruær:
 Chia tü in tieu tabernaquel voegliast turnær,
 Atschô chia tü nun furvegnast ün quel bas-chitzy,
 Chia a tia dignitædt pudes purtær grametzchia.
 Noafs ofizi eis da ls schaschiner,
 215 Marcum Aulerium per ün Dieu salvær.

Almahius.

- Ami am plæscha bain voafsa ôbedientzchia.
 Da m salver saun, havais granda diligiaentzchia.
 Par tel huofsa a chiæsa vœlg yr.
 Vôafsa vœglia cun els vœglias cumplyr,
 220 Schi aif(s)e tuot miu dalæt.
 Alg fat as lasche ir bain dafet.

Lg 8. chrastiaun.

- Almahius, tū grand tiraun et eir dragun,
 Pær eist chi ūngiūn ræbgius liun.
 Et tia crūia famaglia amatzōs ans haun,
 225 Ma aquaist t(i) [i]narapūta pūr bain,
 Chia tū vainst ad havair tia paiaglia et eir guadaing,
 Cur tū at spartast da quaist muond.

[f. 33^b]

Li/simaius.

- Plū udir nun poafs eau voalsa frapæda.
 Da amnatfcher lasche ūn otra giæda.
 230 Ūn grœfel as vœlg eau intaunt der,
 Chia da me nun hegias da s almanter.
 Schi gnîsal a s asgunder pal vair.
 Ūn nōsch Judeau aif(s)al bain stô,
 Et par aque aif(s)al gnien crucifichiô.

Lg prīm chrastiaun.

- 235 Ô vus nōscha chiagnaiglia et raza da (C)[s]arpain[t]s,
 Ô grand spargitûers et nōchs paiauns!
 Aquel Sul Dieu da tſchel, sūn alg davous,
 Cur tuôtts elæts et tuôtts biôs,
 Chi vegnan a pōsidair l'æterna felicitæt,
 240 Alhura vain a s vair noalsa rialtæt.

Colabiscus.

Chie frapæda, chie taunta tſchant[sch]æda et barbutæda!
 Amaun amaun vain ad elsar la bella s-chia(f)[v]atzæda.
 Tū piglia quaist (p)uors sulvædi,
 Par chie tū t al gûardast da quela giæda.

Lg 4. Chrastiaun.

- 245 O Dieu, per quel Dieu nus indûrain,
 Fo chia nus ſaian dalg tuôt bain patz[ch]iaints!
 He, frars, inguôtta nun ns astramantain:
 Tres la moart in la vitta æterna nus giain.

(Lissimus.) [Lg quint chrastiaun.]

- O Bab Cœlæstiel et Signer Dieu,
 250 Dô m patziæntzchia aint in lg martuôri mieu.

(Lg 6. chrastiaun.) Lifimus.

Inavaunt, chia lg ais temp et eir laschun.
 Cun 4 u 5 giaslædas as vœlg eau dær da culatzchiun;
 Flagiæls, turmains vain ad elsar da giantær.
 Cun quaista spæda nûda at vœlg eau matzer.

Lg fifeval chrastiaun.

255 Ô vus angiaers et dūra famaglia,
 Dieu vain bain a s dær voalsa pajaiglia.
 Cur vus definis da voalsa algrætzchia,
 Schi gnis ad havair voalsa part de gramezchia.

Lifsimus.

Dinarcus, Colabiscus, chie usche löeng dmurain,
 260 Am fô grandt buondar. Scha eau m impais,
 Schi pæra, chia vus vœglias consantir,
 Cun leif martuoiri a ls fær murir.

Dinarcus.

In sen vain bgiaers impisamaints,
 Da nun fær murir ptü ingilûns chrastiauns.

Colabiscus.

265 Co, Dinarci, voust dvantær ün traditur,
 Et Almahius nun salvær per guvernadur?
 Aque dæst tû da fen laschær
 Et a nôafs Dieu sacrici fær.

Lg sæteval chrastiaun.

Dieu Christum at dæta sia benedictiun,
 270 Chia tû poasast murir sco ün fideil da Christ barun.

[f. 34•]

Dinarhi.

Granda arüglæntscha heia da mia vitta trapalseda.
 Am fô eir grand mel da quella amnatfchæda,
 Chia eau incunter vus he hagiæu.
 Gugiaent vœlg eau murir per lg nom da Dieu.

Lifsimais.

275 Dinarhi, tû traditur et fôs spargiür,
 Tû nosch famailg, per J(uan)[ovem] (e)[a]t giür,
 Chia da tia armadûra at vœlg eau splug[l]iær.
 Cun tia ægna deja at vœlg eau chiafsær.

Dinarhius.

- Ingiün martuoiri, ingitūna paina eau ſtem,
 280 Ma murir. Da Christ dich eau madem,
 Chi per me ais crucif(c)i chiô et ala moart condüt.
 Batagiô fūſa eau gugænt in puſtüt,
 Alur vœlg murir leidamaing.
 Batagio gnarea cun mieu ægian saung.

Lg 8. chrastiaun.

- 285 Ho. hō, â Dieu zuond vout chrastiaun!
 Batagiô gnaræst cun tieu ſaung amaun amauu.
 Eir in ün pærtz et in môrtæval
 Dalla æterna fælizitæt vair artæval.

Colabiscus.

- Scha Almahius ſuprem guværnadur,
 290 Sch'al vain pærtſchet, cō Dinarhi l hō tgnieu per ün ſignur,
 Schi aif(s)e dalungia ſur el ſantæntzchia trat
 Da lg chiaſæ, et chia el vægna dalungia dſchfat.
 Cuntuot aquel daja dalungia murir,
 Et cun græif martuoiri lg fær pintir.

Liſimahus.

- 295 In tearra dajal gnir ſuttarō.
 Arſal[v?] ſur tearra laſchæ þaſæ, lg chiô,
 A chieials chia nus poaſan bain giuvær,
 Et uſchia plaun plaun lg marturiær.

Dinarcus.

- Ô vus, meis cumpaings vivaunt.
 300 Da m fær murir nun hægias intardamaint.
 Parchie eau a vus per testamaint as laſch,
 Chia vus nun vivas mema sün lg ſchlaſch.
 Vivaunt hegia bgiears chrastiauns amatzō,
 Dalg quel eau ſun zuond artglō.

Liſimahius.

- 305 D ſinauntz cun els ôters vœlg eau, tū hegiast da fræper.
 Da hoatz in via tū nun vegnaſt a barbutær.
 Tū, Dinarhi, deſt ſavair im pōſtüt,
 Chia, da me, vœglia, chia tū vegnaſt zuond bain (h)üt.
 Sur tieu wæl uſche tagliô,
 310 La ſoart e l dæt daja gnir giuvō.

Dinarhius.

Da chiôf(s)as tarægnas vœlg eau poick piſser pigliær,
Via a Christum mia ðarma vœlg arcumandær.

Colabiscus.

Hurtig hurtig inavaunt ala prafchun,
Atſchô vus artſſchaivas da culatzchiun!

*Actus 2. Senna 5.**Valeriane, in se sveſa. Valerianum.*

- 315 Ô dalla juvantüna tû bella flur,
Alg chrastiaun tel vôutas mainast in granda hunur.
[f. 34^b] O Venus, tia fritza m hô zuond val(ir)ano,
Chia eau dalla mur veng fick squitſchô.
Cun Martzfulli figlia m hæia acumpagnô,
320 Cicilia, quela nœbla juvna, per mugliær pigliô.
He per aque üna granda fatſchenda avaunt lg maun:
Da ſpuſ(s)ær la figlia da quel printzipæl Runaum.
Tiburtz, mieu frær, des eau tſchar(tſ)chiær,
Chia cun el poaſſa dalg fat aradschunær,
325 Atſchô chia la nôatza veg[n]a eir c(a)[e]labræda,
Et granda pumpa lô tiers adruæda.

Tiburxy in se sveſa.

- Valeriane, meis chiarifchem frær,
Deſ(s)ideri grand heia da lg achiater.
Perchie da ſpidir heia cun el fatſchenda,
330 Et ſia noatza dritzær our cun balenda.

Valeriane.

Tiburtzi dœlg eau ir a tſchar(ts)chiær,
Neir plü lœng nun vœlg eau intardær,
Upœa chia nun hegia cun el favlô,
Chi'al mias fatſchendas dritza ôur ſcô el bain sô.

Tiburtzy.

- 335 Valeriane, eau huôſſa ir a t tſchar(tſ)chiær at vulaiva.

Valeriane.

Neir eau puſ(s)ær nun pudaiva,
Par aque, tuotts fatts sæstü bain,
Chia eau he tſchantſchô cun la figlia
Dalg princizel Rumaun.

Tiburzi.

- 340 Ô Valeriane, meis chiarischem frær,
 Da tel chiof(s)as vœgliast poick pifsær pigliær!
 Parchie, via a me, vœglia, chia vegna futisfat.
 Vô a guarda da teis ægian fat,
 Aque ais da la tia la pû chiæra,
 345 Chi via a te ful ais inamursæda.

Valeriane.

Ô Tiburzi, eau te zuond t ingratz[ch],
 Parchie chia se, chia via a te ais futisfat,
 Vœlg per aque via chiaminær
 Et la mia spuf(s)a achiâtær.

Tiburzi.

- 350 Vô! Chia Venus at vœglia acumpagnær,
 Te eir Minervam nun at vœglia eir at abanduner!

Tiburzi in se svefſa.

- Haviand meis frær fat micitzchia et müstædt
 Cun ûna tſcha[n]tila, noebila juvna da ſia etædt,
 Schi vœlg eau dalg fat poick tſchantſcher,
 355 Atſchô chia eau nun gnis qualchiôf(s)a â falær.
 A pæra, chia quaist lg muond vegna dit bain:
 Siand ſeis bab stô ûn prinzipæl Rumaun
 Et a noafſa cretta ûn hôm zuond devôat,
 Lg murir in Christum ſaia vout,
 360 Tres ſia figlia bain tſchantſchær,
 Et hegia nôafs Dieu vulieu abandunær.
 Confſequent(a) ais huofſa quaist a(t) vair,
 Eir ela ſaja chrastiauna bain pal vair!
 Vœlg per aque dalg fat poick tſchantſchær,
 365 Chia eau qualchiôf(s)a nun gnis â ſurpafsær.
 In cuort gnaræja bain pertſchet.
 In l æræist vœlg eau drizær ôur meis fatts bain inandræt.

Cicilia.

- [f. 35*] Ô Dieu, pædar ômnipotaint,
 Chi ful hæst craio lg firmamaint,
 370 Hæst eir craiô lg tſchêl, la tearra et lg mær,
 Cun stailas et limaeris hæst vulieu lg muond hundrær.

- Tû figner Dieu et la sænckia Trinitædt,
 Ma ün ful Dieu cun inguela majastædt!
 Ô Dieu bab, chi hæst tuot lg muond crajô,
 375 Ô Dieu filg, chi ns hest dalla moart spandrô(s),
 Ô Dieu spüe[r]t sænck, chi ns hæst igliümnôs,
 Et cun tia gratzchia ans tains invidô[s],
 Am vœgliast der spüert et ardimaint,
 Chia eau poafsa falvæ r alg plü grand talaint,
 380 Aquaist ais mia vargianitæd nun maculæda.
 Cun tieu spüert chiasitæd da me daja gnir salveda.
 Des eir te, bab cœlestiel, fick ingratzchiær,
 Chia cun lg spüert dala crætta m hæst vulieu hundrer.
 Siand eau naschida in taunta s-chittætzæ,
 385 Schi heia arfschieu tia gratzchia cun granda algretzchia,
 Craiand in te ful, Christum Crucifichiô,
 Chi me, pœuvra pchiædra, hæst dalla moart spandrô.
 Ô craiædar dalg muond, Dieu omnipotaint, cœlestiel,
 Ô Dieu filg, spüert sænck bain adinguel,
 390 Am vœgliast der ardimaint et bun cuffœert,
 Tres tia gratzchia, am vœgliast der ardimaint et spüert,
 Chia eau poafsa cun tæl dastræza
 Voalvar meis spus Valeriane dalla crætta,
 Atschô chia la virginitæd, quella nœbla flur,
 395 Vegna salvæda da de el et brichia mîsa â znur.

Lg Aungel.

- Cicilia, tiers te sun eau tramis,
 Chia eau at fatfcha aquaist avîfs.
 Sün lg di d oatz vain tia noatza zelebæda,
 Lô tiers granda pumpa et sôlanitæd adruæda.
 400 Tiers Valeriane, teis chier marid et spus,
 Vain a dvauter chrastiaun, et brichia a dascus.
 Par tel, Cicilia, me brichia nun(t) t astramanter,
 Tia virginitæd vainst bain a falver.

Cicilia.

- O Signer Dieu et bab cœlestiel,
 405 F'o cun nus, scô tû læst, chia faia per lg melg.
 Do m gratzchia et tæl adastretza,
 Chia eau poafsa Valeriane voalvar dala crætta.

Aungel.

- Cicilia, tieu pilsær et fantaschia nun vain a falær,
 Neir Dieu me nun vain at a bandunær.
 410 Tia oratiun nun vöegliast manchiantær.
 Hoatz cun Valeriane vegnan a t spu(s)ær.

Cicilia.

- Ô belischem juvan dalg (h)utischem Dieu,
 Ô favurida flur dalg Signer mieu,
 In te ful met eau tuôt mia fidaunza.
 415 Aquela mia virginitæd cufsalva zainza dubitaunza.
 T' ingratz[ch] eir te, ô Signer mieu,
 Chi m hæst cufurtæda cun lg aungel tieu.

Actum Secundum. Valeriane cun Cicilia.

Valerianê.

- Jubitær, Minerva at (h)oasta da mel, mia chiæra sprau[n]za!
 Via a te suleta mæt eau tuot mia fidaunza.
 420 Ô cuffært mieu et spraunza mia!
 Ô mieu thœf(s)ôr et fustantamaint dala vita mia!
 Ô tü nöeb(a) flur, ô tü mieu suprem voluntædt!
 Te Jôvan, Minerva at oasta de mel et [da] (del)læt!
 Ô tü zarchia gilgia, ô tü coatfchna bela flur!
 [f. 35^b] 425 Ati, nöeb(a) juvna, vœlg eau spoartscher hunur.
 At vœgliast per aque tia nöeb(a) perfsuna infitær,
 Cun ô(r) et argient et gilgias tia nembra hundrer,
 Parchie spus(s)æda gnaræst amaun amaun.
 Avil(s)ô ais eir nôafs suprem chiaplaun,
 430 Chia el zieva (h)uordan da noafsa antiquitædt,
 Ans detta infsemel cun tuôtta folinitædt.

Cicilia.

- Haviand Valeriane vis, fun eau zuond alagræda.
 Vœlg per aque m infitær da gnir spu(s)æda,
 Taunt plü zieva (h)uôrdan da Cai(a)[u]s sacerdt,
 435 Ma saimper havair â cœur lg Dieu da Zeba(h)ot.
 Alg vœlg per aque alg fær avifs,
 Et taunt plü bôt turner cun teis amis.

Valeriane.

- Tü, mia sprau[n]za, fadfchare tuôt bain indret.
 Da t infitær at lafcha ir bein dafet.

- 440 Vœgliast eir quaist dun pigliær,
Et me, tieu inamurô, me nun schmauchiær.

*Huofsa vô Valeriane Tiers lg
Grand sacerdot et disch:*

- O grandifchem Cajas, sacerdot suprem,
Tiers te vulaiwa ir madem,
Atschô chia Cicilia, quela nœbla chrastiauna,
445 Ans detast enfemel ziewa la lædscha rumauna,
Atschô chia Venus hegia cuntanteza,
Ūna diella dalla mur et eir belleza.

Cajas Sacerdot.

Cun vintūra sajast tû, Valeriane, maridô.
Inua sun teis amis, scha tû voust gnir spuf(s)ô?

Valerianô.

- 450 Tiburzi, meis frar tschandarno vain.
Cun e[1] meis barba s incompagna bain.

(A)[Co]rnelius.

- Mercuri vus duôs as saltûda.
Quel fatschenda havais per sabchiûda?
Sus-chies fôartza ûnqualchiof(s)a ingiuviner,
455 Parchie meis naif am hô fat clamær?

Cajas.

Aquaift fat nun ais plû læng da surtrær,
Parchie vus sus-chiefsas ingiuvinær.
Par tel, Ancil[i]us, dô bun pranziipi,
Chia l fat vegna adariva cun bun cundrizi.

(Caias) Ancilus.

- 460 Scha mieu cufsailg fûs bun et as plafschæs bain,
Schi vules eau in tel guif(s)a pigliær a maun:
Haviand Almaihus dô cumandamaint,
Chia el la spuf(s)a, siand el appfsaint,
Schi vules eau in Cicilia chiefl(s)a antrær,
465 Et allô quela nœbla Rumauna despufl(s)ær.
Per tel, Marcus Corneli, dô eir tû tieu cufsailg,
Scha que daia gnir exequieu bain cun chiavalg.

Marcus Cornelis.

Mu fiant Almajhus impe da guærnadur,
 Ilg quel ais huofsa mifs in granda hunur,
 470 Schi vules eau lafchær ceremôni[a]s da noafsa antiquited,
 Et la nôatza fær cun taunt plü sôlinitædt.
 Dalg fat nun vules eau havair plü intardamaint.
 Et æque ais miu cufsailg cuortamaing.

[f. 36*]

Caias Sacerdôt.

Schi, Marcus Corneli cufsailg vulains fgrundær,
 475 Et eir plü læng brichia furtrær,
 Parchie damaun ais Minerva algurdæntfcha.
 Granda folinitæt s adrova per fia naschentscha,
 Cun sacrificzis, scô vus bain savais,
 Cun granda pumpa et tîs(s)saunza da noafs paiais.

Marcus Córneli.

480 Lg quel ais ftô bain plafchaivel.
 Ūn hôm tfchoent et hunuraivel.
 Par tel, Tiburzi, chiamina bain lading
 Et apæna ûna frackla de ving,
 Sco l'ûsaunza voul et cumpoarta lg davaira,
 485 Et la lædfcha clama, â mieu savair.
 Mô Cecilia, quela ais bain per avif(s)eda?
 In fia chiæf(s)a vain ella achiataæda.
 Par tel giain tuots da cumpagnia.
 Seis amis chiatains eir a chiæf(s)a sia.
 490 Taunt plü fia chiambra quel'ais avearta,
 Puzagiæda cun ôr et argiænt et ûna bela cuvæarta.

Curneli Sacerdôt.

Incunter duôs da seis amis ans vain,
 Els quels ais da faltûder et da tuchiaer maun.

Tiburzi.

Hôatz sun eau zuond fick allagrô,
 495 Dimena chia vus infsemel s he chiatô.

Lentulus.

Eir eau zuond legia[r] m achiât,
 Chia mia nætza cun vus müstædt hô fat.

- Scha bain nus bun ami(s)chs eiran vivaunt,
 Schi (h)æfchans huôlsa da faung bgiear plü ardaint.
 500 Per tel, da s der infsemel, nun intardain!
 Cicilia, mia næza, et Valeriane, quel juvan ptaun,
 Siand Caias, sacerdot, in lg prafchaint,
 Schi vegna Valeriane cun ün bel dun inavaunt.

A[e]milius.

- Da duns, chia vus ans dumandais da havair,
 505 Ans alagrains da quaista müstædt pal vair:
 Ün scôart juvan et da bun savair,
 Cun üna bella pofsibi[li]tæt scô lg ais lg vair.
 Par tel, Valeriane, fô ün dun da tia pofsibilitædt
 Schi bain zieva tia facultæt.

Valerianê.

- 510 Hundraivels amichs, zainza zeremônias vœlg eau duner,
 Cun quaist nöbel dun vœlg eau mia spul(s)a hundrær.
 Par tel tü, mia chiæra sprauza et voluntet,
 Prain aque dun in tuôtta fideltæt.
 Et fiand amanduôs amiaunzas lg prafchaint,
 515 Schi ans de infsemel, scô lg ais culpaunt.

Caius Sacerdot.

- Siand taunt inavaunt dalg fat tschanfcho,
 Chia vus duofs afs desfas havair piglio,
 Schi traje lg fat spær[t] a fing.
 Lg prafchaint daia eir gnir mnô nöbel ving,
 520 Atscho chia vegna eir confirmô la müstædt,
 Et chia poalsan vivar cun taunt plü felicitædt.

Tiburxi.

- Signer grandischem et sacerdot grand,
 Tuottas chiof(s)as fun paragædas a tieu cumand.

[f. 36^b]*Caias Sacerdot.*

- Ma via, scha l fat vulains chi hegia üna fing,
 525 Cufarmains eir cun aquaist nöbel ving.
 S haviand vus duôs pigliôs,
 Par cufsailg d üna nöebela parantela cufsgliôs,
 Chia Venus as detta sandet et buna vintüra,
 Schi eir Jôvan cumplaxiun et tel natüra,

- 530 Da vivar zieva (h)uordan da noafs fecrif[ci] et (o)dignitæt,
 Da tegner Marcum Aulerium in tel qualitæt,
 Aque ais per tūn Dieu et eir signur,
 A quel tuot lg muond spoartſcha hunur.
 Gītūr eir per quel bachiaēr d nœbel ving,
- 535 Chia vus me nun gnis ad havair ſguarding.
 Scha quel ful per vōafs Dieu hundrais,
 Schi nun gnis dad ingitūn mel arp(s)[r]ais.
 Par tel, Valeriane, di „ſchi“ et la noata fō,
 Scha tū Cicilia voust per mugliaēr âcō.
- 540 Alg ſumgiaunt, Cicilia, fō un ſignæval,
 Schi tū vōuſt Valeriane per tieu marid e[le]giar.

Huoſa els dō Cajas infſemal.

Caias.

- Haviand inclet taunt inavaunt,
 Sobī cufearm eau tuōt lg ſumgiaunt.
 Jubitær as detta ſia beneditiun,
- 545 Chia da vus vegna tuōtta benedictiun,
 Chia ſaia per Marcum Aulerium apinæda,
 Da s defendar, ſcō ſia ægna ſudeda.
 Pudais huōſa a chiaſ(s)a per aque ir,
 Chi vus la nōatza poaſſas exſequir,
- 550 Sco vus vulais, in taunta ſolinitæt.
 Interlaſchō heia ceremōnias da noaſſa etædt;
 Atſchō chia lg fat vegna ſcurſunō,
 Schi heia tuottas ceremonias davent pigliō.

Fulvius.

- Grandiſchem Cajas, a nōma da tuotts t ingratzchiains.
- 555 Cun taunta fadia hæst pigliō per mauns,
 Vulains per que noaſſa noatza (c)[z]alabrær,
 Vœglias per aque ôatz legiar stær.

Caias Sacerdōt.

- Eau f ingratz[ch] per vōaſſa cortafchia.
 Grandas fatſchendas heia, per fede mia,
- 560 Las quellas eau stōu ôura dritzær:
 Minervan naſchent[ſcha stōua [z]alabrær.

Sün damaun ais quela granda fæista,
 Per aque stuains druar tel modesta,
 Chia vegnan tuotts sacrificis in lg taimpel muôs,
 565 Cun els quels noafs Deis dajan gnir hundrôs.
 Cun vintūra la nôatza vegna (c)[z]alabreda,
 Venus da vus as vœglia algurdær!

Amilus.

Cajus grandischem chiaplaun et sacerdot,
 Nus t ingratzchiain sül plü oth,
 570 Chia tû nun hæst spargnô ingitûna fadia
 Cun Valeriane et Cicilia, la nætza mia.
 Vulains dimena eir da te pigliær lizæn[z]chia,
 Et damaun celebrer Minerva algurdentscha.

Actum 2. Senna 5. Urbarum.

Ô buntadaivel Dieu da noafs babuns,
 575 Ô mil(s)ericorg[i]aivel bab da noafs babuns,
 Ô Divina fælicitædt, æterna biadentscha,
 Tû hest saimper cufurtô els teis per algurdæntscha.
 Ô Dieu, ô vitta et sustantamaint,
 [f. 37^a] Am (h)ôasta dal mel apruamaint!
 580 Ô celæstiaela gloergia da l'oarma mia et sentimaint,
 Me pœuvar pchiædar m (h)ôasta dal mel atantamaint!
 Ô biadentscha, simpitærna fælicitædt!
 Ô dutschischem da l'oarma mia in æternitædt!
 Ô Signer da tuôtta mia farmetza,
 585 Tû sul eist part da mia sgitûretza,
 Ô tû mieu spandreder, ô bab cælestiel,
 A ti sul plaundfch eau adinguel,
 Chia tû vœgliast alg inômbar dals chrastiauns multiplichiær,
 Et aquels dalg maun da Almachius tiraun parchiûrær,
 590 Perchie el ais ün schi mel tiraun et dragun,
 Chia tuotts teis serviaints vulefsal travondar in ün bacun.
 Ô dutscha sprauntza in mia tribulaziun,
 Haviand Cicilia hundrô cun schi mal dun,
 Chia ela serva a ti cun lg cœur nun maculô,
 595 Et fiand agli Valeriane despuf(s)ô,
 Schi do la ardimaint et eterna biadentscha,
 Chi' ela pœalsa voalvar Valeriane cun artüglentscha.

- Eir our d ūn arabgius liun,
 Ūn humaun agnel et fæarm barun.
 600 Ô tū bab da tſchêl et figner Dieu,
 Multiplichiaſcha lg inômbaſ tieu,
 Atſchô chia tieu nômb vegna ex(o)[a]ltô.
 Ô Dieu, faiaſt ſaimperme ludô!
 Huoſa am vœlg eau ratraer,
 605 Atſchô chia poaſa tuotts fideils cufurtæſ.
 Vœlg eir guinchir Almaihum perſecutiun,
 Atſchô chia eau nun vegna avaunt la fatſcha da quel dragun.

Huoſa vain ôura 2 ſudos aivars.

- Evax, evax! Eau ſun impô inavriô,
 Ma ſ cufchidra, chia eau ſun a noatzas ſtô.
 610 Alg ais impô hofmanisch a s inavriæſ,
 Per chie la temma nu lg poaſa lg buta[t]ſch antræſ.
 Alg ais eir tem[p] da noatzas et eir algretzchia,
 Cur chia s baiva et as stô legiar zainza grametzchia.

Sanyraſtô.

- A nus fô eir in nôatzos ſtem ingiün.
 615 Baivar et mangiæſ fô imünchiün.
 Sanyraſtô, nun hæſt ſün la noatza tri(h)umpfô?
 Pal vaira eau he per ūn bain pivô.
 Cuntuôt eau quella næbla Cicilia nun pôaſs laſchæſ da ſen,
 In Rôma ingiün nun ais da ſieu pæſ madem.
 620 Ma da ſia môdæſta et granda civiltædt
 Nu m algôarda ingiün da ſia ætædt.

Siniraſtum.

- Sanyraſtô, ſcha eau deſs cufaſæſ lg vaira,
 Schi vaindſcha ella Elæna pal vaira.
 Eir ſcha as vœul guarder ſia virginitædt,
 625 Scha üngiün nun la cunguæla cun civiltædt.
 Vœlg taſchair da ſeis cuſtümſ et môdeſta.
 Scha eau m impais, ſchi m incraſſcha.
 Cuntuôt friſch, frœlich et guoter ding,
 Es hilft uns wenig zu reden von deren dingen.
 630 Almahius exercit vulains per huoſa percuster,
 Atſchô nus ans pôaſans arcraiaſ.

Ans sus-chias quel schautza gratagiær,
Chi ns fes arir et legiar ster.

Sanyrastô.

- Tü m hæst pigliô lg plædt de buôchia
635 Dad ün pær de chiapuns chia ün maina alla cuoart huofsa,
[f. 37^b] Dals quels nus lg valain splugliær
Et per nus ls fer abrafsær.
Schi bain suôt chioëdt, eir ladröeng,
Qualchiof(s)a as stôva mangiær da böen.
640 Vê ve, l pafsa tŕchela via!
Cuôra cuôra, nus lg vulain tŕchafær da cumpagnia.

Sinurastum.

Inua hest tia ŕteda, tü grand pultrun,
Chie poartast in lg dŕchierl, tü grand ladrun?

Pur.

- Parchie m havais ufche tschafô?
645 A nun he giô inguotta ivulô.
Ô chiærs sgnuors, giævar nu(m) m amatzê
Lg areist da mia rôba tuôt piglie.

Sinurastum.

Hæst ôufs, chiapuns u quel gialadê,
Nun hæst eir quel tæsta d w[d]ê?

Sinerastus.

- 650 Inua eira tieu viædi, di m bain indret,
U chia eau at fatŕch murir ŕlŕg fældt.

Pur.

- Alla cuôrt vulaiva eau chiaminer,
Perchie lg hōofmaistær m hô fat clam(n)ær,
Atŕchô chia eau al mnes verŕsaquaunts chiapuns,
655 Chi a mi vallesan 10 tastuns.
Taunt plü da mia buôchia am stôu eau schmungær,
Perchie üna cuvria am stuaiva cumprær.
Stuaiva eir da noat star zuond ntüdt,
Cuvarnir nun pudaiva mia mafsæra impustüt.

- 660 Vulaiva al plitfchær fær paiamaint,
Schi sun eau gratagiô melamaing.
Par tel, chiærs signuors, ûna gratzchia am fadsche,
Et giævar ün da meis chiapuns am lafchê.

Sinerastus.

- Chie arôvast, chia eau at lafcha ün[a] part?
665 Vô davent et piglia quaist tû grand buchiardt.

Segerastus.

Nu ti l heia dit, nus vulain tri(h)umphær?
Pür chia l hôfmaister fûn nus nun vegna a s agritanter!
Ma as fatfchirô muôst et sacret,
Atfcho chia nus nun vegnan mnos in dret.

Sinirastus.

- 670 Sagerastus, da que nun vœglias pifser piglier.
Ūna mantzœgna feia bôt spiær,
Perchie sur me nun ais ingiün,
Neir cun mia art nun stem eau iminchiün.
Cuntuot quel sacret lô lafchain
675 Et la noafsa chiatfcha cufchinain.

Singerastus.

Gugiænt, pür chia steta lg sacret.
Cufchinær als vulains eir indret.

Actus 3. Cicilia cun Valerianê.

Cicilia.

- Ô Valeriane, am voust tû ün sacret salver,
Ouravaunt tû, meis amur chiær,
680 Alg quel eau vœlg cufalser cun tê,
Scha tû ün saramaint am fæst d ûna vaira fê?

Valeriane.

- Cicilia, tû mia sprauenza et chiær amur,
Gugiænt at vœlg eau fær per at fær favur.
[f. 38^a] Vœlg eir imprometer jüstamaing,
685 Da nun cunfalsær, niaunchia tre(r)[s] turmaint.
Par tel fidaunza vœgliast via a me havair,
Parchie sacret vœlg eau ati elsar pal vair.

Cicilia.

- Sabchiast dimena tū, juvan fras-ch,
 Chia eau cufes a ti bain praist.
- 690 Siand eau a ti per duōna despol(s)eda,
 Schi via a te am vœlg eau havair fideda.
 He dimena alg aungel da mieu Signer chiær,
 Avaunt ingitūna chios(s)a lg vœlg amær,
 Alg quel tain mieu chit̃erp in granda dſchigliusia,
- 695 Ilg quel eau am cun granda fantafchia.
 Et sch'el cugnuofcha te, chia tū tuochiast me,
 Chia tū cun tſchunastædt, amur, craia m a la fê,
 Chi' el lg prafchaint vain a fær vandetta,
 Et te metar a peardar cun tuōta tia beleza.
- 700 Vain eir la flur da tia fraf-chia ætædt,
 A gnir peartza cun tuōt tia civiltædt.
 Ad alur ſch'el inclegia bain inandret,
 Chia tū me amast cun ūn vair cōur næt,
 Aque ais me amær cun ſincæra amur,
- 705 Et ūn sul Dieu tainst per tieu ſignur,
 Schi vain(t) el te fungiaunt a t amær,
 Taunt plū cun ūn bel urnamaint a t incurunær.
 Vain eir a ti a purtær granda amur,
 Sco a mi poarta lg aungel da mieu ſignur.
- 710 Vain eir a t amuſſær ſieu intær ariginam,
 Schi eir ſia puſſaunza et grand principchimaint.
 Cuntuot t impaiſſa, Valeriane, meis amur chiær,
 Et ūn ful Dieu per tieu ſignur ſalvær.
 Scha bain tū eist da granda chiæsa et parantela,
- 715 Inguotta taunt main ūn ful Dieu adura,
 Parchie quel hô la puſſaunza et eis bastaunt
 Da mætar a pæardar intær raginams et chiamps impæstiaun[t].
 Vœlg taschair Almaichus, guvernadur et barba tieu,
 Chi vœul eſſar alg vair ſigner Dieu.
- 720 Ma inzacura gnarōl bain pertschet,
 Cō el ſia dignitædt vain a pærder næt.
 Par tel, Valeriane, fō que in mia amur,
 Et me ama cun ſincæra amur,
 Schi vainst ad achiatær pal vair
- 725 Ad havair fat bain in Dieu â crair.

Valerianê.

- Da chiof(s)as impossiblas am hæst tgnieu avaunt.
 Da fats d importaunza cô poals eau crair taunt?
 Am hæst tres sœmis bgier pradgið,
 Cun fadia tel chiof(s)as crai(r) eau darchio.
- 730 Upœia chia quel aungel dalg Signer tieu,
 Chi des aridfcher tuotts ruginams et elsar v(e)[a]ir Dieu,
 Nun hegia vis cun meis ðelgs lg prafchaint,
 Schi nun crai eau â teis purtær avaunt.
 Ad alur scha eau incleg tuottas chiof(s)as bain indret
- 735 Et, chia laia lg vair aungel veng pertfchet,
 Schi zuond humaun et chicentsch am vœlg mufser,
 Et gugixent vœlg fær que, tû vainst a m cumander.
 Jûr darchið que bain adinguel,
 Chia via a te am vœlg eau schvandichxer,
- 740 Scha partfchet veng et falaunza dalg fat inckleg.
 [f. 38^b] Murir stœus alhur, â tieu daspæch,
 Cun quel juvan, chia tû amast et da cœur voust fch bain.
 Infemel stuais murir impestiaun[t].
 Par tel da ingianer me nun hegiast brama,
- 745 U tû survegnast martuoiri et mela fama.

Cicilia.

- Valeriane, chia eau t vœglia ingianer,
 Aque mia nun at acradanter.
 Scha tû craiast in quel sul, chi tŝchêl et tearra ho s-chiafieu,
 Schi tû craias[t] lg vair spandredar et signer Dieu,
- 750 Lg quel tuottas chiof(s)as cun granda prôvidæntza,
 Arædscha, guværna cun granda sientŝcha:
 In nom da quel, scha tû at laschaft batagiær,
 Schi vain lg aungel dalg Signer a t visiter.
 Vœgliast per aque mieu cumandamaint exequir,
- 755 Vœgliast dimena me, tieu eufœrt, udir.

Valeriane.

Tia ductrina, tia ŝæntzchia et bain tŝchantŝcher,
 Vain mia juvanitædt alla moart â muær.

- T imprômet per aque cun granda fidelit  t,
 Da servir ad aquel Dieu cun rialt  t.
 760 V  gliast per aque m der intraguidamaint,
 Chie l batail(s)am artschaiva zainza in(tragui)[tar]lamaint.

Cicilia.

- Valeriane, inguotta nun t v  gliast astramanter.
 Per tertza d   na milla v  gliast chiaminer,
 Alhura, fiand lg l  e dap  tto guieu,
 765 Schi chiatest pover[s], chi, in amur da Dieu,
 L almou(n)  na vegnan(t) a t aruer,
 Eir me Cicilia vegnan a mantzuner.
 Ad aquele v  gliast dumander cun fidauntza,
 Chi' els t amu  ssan Urbanum habitaunza,
 770 Hegiast eir chiof(s)as sacretas, chi impoarten a ti,
 Las quelas chia t   st  vast manifaster s  n aquel di:
 Schi vegnan Urbanum maschun a t amufser.
 Da te quel h  m velg vain fick a s schm  rafglier.
 Subit alhur chia t   lg bathaifem hest arfschieu,
 775 Schi vainst    vair lg aungel dalg vair (h)utifchem Dien.
 Eir da tais pchi  s ist p  rifichi  .
 Dalg aungel dalg Signer vainst a gnir hundr  .

Valeriane.

- O Cicilia, t   mia   praunza et grand cuf  ert,
 A mi tieu Dieu nu m lascha dvanter t  ert!
 780 V  lg per que leidamaing chiaminer via,
 Eir am lascher porifichier zieva la l  d[s]cha tia.
 Pera, chia d-egia grand ardimaing chiat  ,
 Chia p   l  ng nun surtraeja da gnir batagio.
 M aracumand per aque, t   mia fidelit  ,
 785 T   granda ſpraunza in mia juvanit  t,
 M aracumand darchi  , t   granda sp(a)r[a]unza mia,
 M aracumand, t(e)[  ] sustantamaint dala vita mia.

Cicilia.

Chiarifchem Valeriane, arcumand   ist   a Dieu,
 Guverner v(e)[a]in eir te lg Signer mieu.

[f. 39^a]

Actus 3. Senna terx[a].

Huofsa vō Valeriane batagier da Urbanum,

Dalg quel el fick as schmüravaglia.

Et Valeriane disch sü(s) lg viædi:

- 790 Puf(s)ær nun pôals eau per granda fantafchia,
Elsar legiar nun poals eau per granda ma[lin]cunia.
Scha eau Jovan, Merva abandun,
Schi m giescha flûg stômi tîn greif backun,
Haviand mieu inter chia(s)el et parantô,
- 795 Chi sacrificis faun a Jôvan cun grand quittô.
Abandun eau quels et als dun lg bant,
Ad alur ad aquels scha eau nun veng sacrifichiand,
Schi veng eau in privel et granda melvugliæntfcha.
Schmaladiou vain ad elsar lg di da mia naschentfcha.
- 800 Adalur Almajus, in Roma grand guernadur,
Scha eau nun alg sun ubeidi et alg teng per tîn signur,
Schi ais dalungia flûn me sententzchia trat,
Da gnir mis ôur de peis et dalungia dschfat.
Des eau per aque la flur da mia fras-chia ætedt
- 805 Mettar a peardar cun tuotta mia dignitædt?
Aque alg fatfch eau cun granda fadia.
Cun cuorar dalg oter voelg havair granda fantafchia.
Des eau dalg aungel dalg Signer gnir amatzô,
Schi pærdt eau mia juvanitædt darchiô.
- 810 Sûn ils plædt[s] da Cicilia al vair,
Schi m voelg eau laschær batagier palg vair.
Murir farô a mi tîn grand guadaing,
Scha mour scô tîn vair chrastiaun.
Voelg per aque bodt chiaminær,
- 815 Neir in Rôma plû læng demurer,
Cun que pifser, chia eau vegna batagiô
Et traunter ls chrastiauns inômbrô.

Arneius.

Ô tû nœbel, bel juvan, ûna almôufna, in amur da Dieu,
Chi læng dalla fæivra he giafchieu!

Jr(r)us.

- 820 Ô chîarîschem juvan, ûna almoufna fô ad ûn pouvar fchirô,
 In amur da Dieu et da Cicilia, da me at lascha gnir pchiô,
 Parchîe ne pe ne maun nun poafs eau muantær.
 Ūna almoufna, in amur da Dieu, am vœgliast fær!

Valeriane.

- Gugiænt, fcha vus Urbanum m amufsais,
 825 Et in fia afdaunza m intragnidaîs.
 Cicilia m trameta tiers aquel,
 Perchie ûn sacret heia da tſchantſcher cun el.
 Cuntuot aquela almoufna vœglias piglier,
 In amur dalg Signer chia eau veng ad adurer.

Armenius.

- 830 Dieu t arenda et at tegna in favur!
 Dimena tt huondrast im ful Signur,
 Schi vainst a l achiater brichia loentsch, at fatſch avis,
 Dimena chia Cicilia tiers el t hô tramis.

Arneius.

- Dimena chia tt vai[n]st Urbanum a tſchar(tf)chier,
 835 Schi vainst bot a l iscuntrær.

Valeriane.

- Aif(s)e fôartza tſchel hô m vœgl fich adiô(?),
 [f. 39^b] Chi vain atſchandarnô?

Irrus.

- Nœbel, alg ais aquel hom velg madem,
 Ūn hom sænck et davôat, â mieu sen.
 840 Par tel, fcha tt hæst ûnqualchiôf(s)a infsemel da tſchantſcher,
 Schi ans vulains nus sur ûn maun aratrær.

Valeriane.

- Dieu f(i) la rænda, vus christiauna gliendt,
 Biæda avaunt Dieu, mô sbütoda da noafs temp.
 S(i) arenda eir voafs Dieu in æternitedt,
 845 Chi m havais eir muſô quel hom sænck.

Pudais dimena ün pô guinchir,
Parchie eau he inqualchios(s)a da spidir.

Arneius.

Dimena vulains ir, in nom da Dieu de Seba(h)ot.
Tiers Urbanum t havains mufsô bain bôdt.

Valeriane.

- 850 O Sanchischem bab et serviaint dalg (h)utischem Dieu,
Salüdô faiast da me, lg famailg tieu!
Da Cicilia at main eau ün grand saltit.
Tiers te am trametta impustüt.
Atschô chia da meis pchiôs vegna porifichiô,
855 Schi sun eau tiers te intraguidô.
Am vœgliast, in amur da Dieu et Cicilia bainvuglientfcha,
Am batagier, atschô chia eau artschaiva vaira biadæntscha.

Urbanus.

- O (h)utischem bab cælestiel,
A ti nun ais ingiün inguel!
860 O Signer Jell(s)u Christi, samnæder dalg bun cufsaialg,
Cufsalva lg sem da Cicilia bain cun chiavalg,
Ilg quel tû in ela da pitfchen iustl best implantô.
Ô Signer, cufsalva tia fantfchela darchiô!
Ô pæster bun, ô Divina prôvidentzchia,
865 Amplifichiafcha saimper Cicilia, granda prôvidentzchia,
La quella tieu nôm multiplichiæscha,
La quela da t servir grandamaing del(s)iderescha.
Sieu cour ais cun grauda chiasitædt,
La cufsalva cun tia divigna buntæt.
870 Ô Signer, quaist juuan, chi ais ad ella despuf(s)ô,
Da me dumanda da gnir batagiô.
Alg quel eira vivaunt scô ün rabgius liun,
Schi giaiva diutuorn scô ün ferpaint dragun,
Huofsa aifal gnieu zund amiaivel,
875 Ais eir gnieu scô ün dumæsti agnel.
Ô Dieu, chi cufartast als teis per lg melg,
O Signer, quel chi nus tuotts da meter a pæardar tfscharchiaiva,
Lg quel chi ne di ne noat me nun pus(s)aiva,
Tiers te vain el huofsa zainza dabitaunza,

- 880 In te metel tuot sieu cufliert et sprauza.
 Valeriane, vivaunt scô ūn liun,
 Valeriane, vivaunt scô ūn tus-chiô draguun,
 Ma huôssa, tres divina prôvidentzchia,
 Dalg Signer Dieu arfschieu granda biadentscha,
 885 Chia el quels teis plæds inclegia indret.
 In cuort vain el pal vaira a gnir pertschet,
 Chi saia quel, chi tſchêl et tearra hō s-chiafieu,
 Chie pufsaunza et færmætza hegia alg figner Dieu.

[f. 40^a]*Huôssa as fō Valeriane batagier.**Valeriane. Urbanus.*

- Ūn ful Dieu, chi tuotta l'humauna generatiun hō spandrō,
 890 Ūna fula crætta, tres la quela chia l christiaun vain biō,
 Ūn sul bataiſ(s)am, da Dieu chi vain aint schanto,
 Tres quel lg chrastiaun vain purifichiō,
 Ūn Dieu, da tuôttas chioſ(s)as vair prinzypa,
 Ūn Dieu, tres lg quel, Christum, ho arfschieu grand benifizi,
 895 Ūn Dieu, chi fur tuottas craiattliras guverna grand ragin(ams)(ō),
 Ūn Dieu, chi in tſchêl et in teara dâja gnir adurō.
 Da tel chioſ(s)as hest huôssa tel dubitaunza,
 Et craiaſt in aquel cun granda fidaunza.

Valeriane.

- Ô Dieu omniputaint et vair craiædar mien,
 900 Ô dutſchifſcham Jesu, vair (h)utiſcham Dieu!
 Ingiituna lædscha nun ais plū per(v)[f]æcta lg muōnd,
 Zainza dubitaunza crai(r) eau quaist zuōnd.
 Par tel, sænchischem bab et serviaint da Dieu,
 Purifichiæſcha ſaimper lg famailg tieu,
 905 Parchie grand deſ(s)idæri et granda brama heia chiatō
 Da gnir da quel Dieu da tſchel batagiō,
 Atſchō chia da meis pchios artſchaiva remiſchun
 Et la cretta ſurveгна, quel nōebel dun.

Urbanus.

- Valeriane, dimeua chia tū eist usche deſ(s)iderus
 910 Et tres tieu (tieu) tſchantſche[r] zuōnd alagrus

- Da artfchaivar lg bataif(s)em da quel Dieu Crucifichio,
 Schi daiast in nom da Dieu bab gnir batagio,
 Et Dieu lg filg et dieu lg spüert s[sench];
 Batagio faiast in nôm dalla [sENCHIA tr[initædt].
- 915 At detta eir quel Dieu da tschel sia bened[ictiun].
 Chia tû vivast scô ün vair da Christ [barun].
 Huofsa tiers tia spu(s)a poustü turnær,
 Et di la, chia eau la fatscha salüder.

Valeriane.

- Ô fanchifchem hôm velg et parfsuna valaruf(s)a,
 920 Ingratzchiô saiaſt da me et da mia spu(s)a.
 Chi me pærtz tiers Dieu m hæst intraguidô.
 Grandamaing eau t ingratz[ch] darchiô.
 Am vœgliast per aque via â Dieu m arcumander,
 Chia l vair vivaint Dieu m vœglia schirmagiær.

Urbanus.

- 925 In te saia la benedictiun da Dieu,
 At schirmaigia lg vair Signer mieu!

Actus 3. Senna 5.

Vain ôura 2 sudôs, et disch

Stratofanus:

- Quaunta stratagnæda, chia eau he fat,
 Vœlg aradschuner, scha Atimodar achiat.
 Eir tnôt mias barunias d impurtaunza,
 930 Sün aquelas aise da fær granda fustaunza.

Atimôdas.

- Salve, salve Strabôfauis, cunpaing mieu [riæl],
 Chie grand miraqel me ais atfchel,
 Chie gliend bundragiu(s)a ais atfchô schanteda:
 Tracôats u murdieus, gliendt mel praveda.
 935 Els vegnan l'almôufenna a ns aruær.
 Mô eau ti ls vœlg bodt da la fteda büter,
 Perchie eau nun els pôafs vair sün la via usche star[nieus]
 Schi m(a)[e]ls dafchütals et fos murdieus.

Stratôfanus.

- [f. 40^b] Salve, Atimonides, cumpaing mieu del(s)iderô,
 940 . . . tû eist alg bain vgnieu darchiô.
 . . . nuelas at vulaiva eau sù quinter.
 . . . ün ôtra vouta vulains sù quinter.
 . . . fsiun, chia l temp nun compôarta,
 Siand tel gliedut in streda avaunt la poarta.
 945 . . . tel gliedut vœlg eau prasch(a)[u]ner davent.
 . . . tracoat nun uf(s)aig eau gugæut.

Huofsa arôva 2 pouvars l'almôufna als sudos.

Arneius.

- . . . juvans üna almôufna fe ad ün pœuvar schirô
 . . . viearar da me as lafche gnir pchiô
 . . . ne pe ne maun nun pœas eau muanter.
 950 . . . üna almoufsna am vœglias in voalsa juvantün afær.

Atimodines.

Quaist crützas vœglias partir traunter pær
 . . . duos custauns as vœlg eau duner.

Strôfanus.

- Schelmamainta, as fe davent bain bôdt,
 . ünguôta nun sbragis ufche dad ôth.
 955 [V]us nun stais oter cô a parchittær,
 . la s gnis bela ünqualchiutun da schafchiner,
 ladine davent,
 U chia s main mellamaing davent.
 Atimodines, quel schirô ais ün grand giatun
 960 Daners hol z[up]ô in quel bastun,
 [Nun] hest (h)udieu [la] sc(h)lin(gia)giæda,
 Chi ais dvantæda sün la stræda?

Irus.

- Vus crudeils sudôs et grima gliedut,
 Nu m piglie gievar aque chia eau he surfgnieu cun aftænt.
 965 Scha vus nu m vulais dalg bain am fær,
 Schi m nu m vœglias giæver zacuner.

Stratôfanus.

Chie, da crudeila glieud, am imbütastü?
Avaunt els öegls nun at poafs eau vair plü.

Arneius.

Ire, Ire, aqui nun ais brichia da stær,
970 Davent davent, inguotta nun t azuper.

Atimodines.

Vê vê, cô f apalainta lur chiativiergia,
Chia cun la glieud adrôvan cun miß(s)iergia.
Da elsar schirô f i mfandscha bain,
Ma quel davôus ais ün nosch vilaun.

Stratofanus.

975 Nun ti l heia dit, chia eau als vœlg prafchuner davent,
Hæg[a]n invides u gugizent?
Verssequaunts dis (h)eschans stôs guôterding,
Havains eir tri(h)umpho cun lg meglier ving.
Paraiva, chia la tfchaira vules alguær,
980 Scha quaista schauenza nun gniva a gratagier.
Als daners vlains fü dalla via piglier
Et cun quels ün temp schlambragier.

Atimodines.

Stratofanus, pür huofsa vulains nôafsa vitta amilgdrer
Et se(h)umantzer a ns imgiürer,
[f.41^a] 985 Que ais, da stær frifch frölich guœter dinge,
Baivar et mangiær et piver dalg meglier vin,
Perchie ôatzme (h)eschans zuond vantüraivels,
Neir da rôba et danærs me munglaivels.
Cuntuôt guarda ün pur, chi vain atschô!
990 Ün quel schauenza ans sus-chias gratagier darchiô.
Ün dſchierl in tearra hól cupichio,
Ais eir spe[a]r(a)t et bôdt davent schurô.
Lg quel vœlg eau bodt im peis dritzær,
Eir, chie luaint eis, guarder.
995 Al ais üna giaglina, et ün chiapun
Amatzô vlaival mnær, quel grand giatun.
Al ans hô tmieu, chie l ais ufche bodt schurô.
Pal vaira chia da nus füßel gnieu splugliô.

Stratofanus.

- Atamas, quel schelm ans hô ingianô indret.
 1000 A nun ais oter cô ün chiashtër meluæt,
 Infemel cun ūna tſchi[v?]æra sbluteda.
 Per inguôta nun aif(s)el ſchurô our da stræda.
 Ūna mela savur sô que pal vair.
 S inarapûta, scha eau al poaf havair,
 1005 Chia eau al vœlg in tſchiutlas tagliær,
 Cun quaista mia dæja alg vœlg eau tres et tres pafsær.
 Flûch den tausent schlaprament!
 Gîterer stôu eau, hegia invidas u gugient.
 In chieſ(s)a sia vulains antrer
 1010 Et tuotta fia braiæda ſchafchinær,
 Perchie el ais mieu bun cuntſchaint.
 Da ns ingianær hol agieu grand ardimaint,
 Stratofanus, da cumpagnia vulains nus yr.
 Quel nosch giatun stôu da meis mauns murir.
 1015 Nun poafs ne baivar ne mangiær,
 Upoeia chia sur el vandetta vegna a færer.

Atimodines.

- Mô via, chia eau fun bain cuntaint.
 Ne fears ne saradûras nu ns des ster avaunt.
 Nus vulain in fia chieſ(s)a ſchlambragiær,
 1020 Infina chia risch et ram vain a dûrer.

Huofsa vain Valeriane â chiaef(s)a

Et achiatta Cicilia et ly aungel,

Et disch per viædi.

Actus 4. Senna 2.

Valeriane.

- Ô furtûna va(la)riabla in tera cun fërma . . .
 Bgiers via a te poartan granda almanta . . .
 T'û in terra uun ſalvast ingiûn buns dretzs.
 Tels mainast ad unur e dignitædt et als . . . zuond vêtz,
 1025 Tels eir da dignitædt et lur grands . . .
 Cupichiaſt infemel cun lur ariginâm . . .
 Als gitists têt voutas maina . . .
 Als mels vangiaunts ſumgiau[n]tamaing . . .
 Ad atſchels dest richiætza, puſauntza . . .
 1030 Als buns puvartædt . . .

- O fortuna tū la juv
 E tainst in peis
 Tū als
 Et als noschs
 1035 Tū eist incunstabla
 Tū at amuoſast fa
 Eir ad aquels
 Chi avaunt temp hest
 Eir quela, tū est imp
 1040 Cun tia spæta
 Et chia
 Da
 [f. 41^b] . . . quela mia juvanitædt
 1045 . chieu da te furtūna pôchia fidelitædt
 . huofsa ais mieu cōur zuond allagro
 . . . da quela sun tſchærtafichiô
 . heau in tuotta ſckiürætza naſchieu.
 . . . cunſchieu lg vair Dieu
 . . . o Signer Dieu eau t ingratz[ch]
 1050 . da l' idolatria hest natagio zuond a fat
 . viædi nun vœlg eau plü dmurær
 . . . mia ſpuſ(s)a hundræda da chiatær
 . hiô chia eau la pôaſa quintær sū indret
 . eau ſaia batagiô da Urbanum bain inandret.
 1055 Huofsa de mûravaglia stun eau sur me
 . tſchel juvan ſaia in sæla da Cicilia a la fê
 [Sus-]chies eſſar quel parſa[u]na d impurtaunza
 . dalg (h)utiſchem Dieu cun fidaunza
 . . . ami bun intraguidamaint
 1060 . . . ſaia in tuottas perfequtiuns bain patzchaiaint
 . . . da vivar lœng nun heja brick
 . . . guvænadur fo dick.

Actus 4. Scenna 3. Lg aungel
Vain dalg p[aravis] cun [sa]vuridas
Aræf(s)as et gilgias a las pôarta
[A Cicilia et a] Valerianê,
Et diſch:

. mieu Signer tiers te et Valeriane am tramæta,
 [Chi'eau] as poarta quaiſtas aroel(s)as perfæctas

- 1065 et fluors da buna savur
 in voalsa amur

 Bain wgnieu saiaist tû juvan dalg (h)utischem Dieu,
 Bein wgnieu saiaist eir tû, Valeriane, amur mieu!
 Da gnir batagiô et efsar vair chrastiaun
- 1070 Guarda, Valeriane, chia que saia bain:
 Da quel juvan tû vidaunt nun vulaivast crai[r],
 Huoſsa cun teis ôelgs murtels al poust huoſsa vair.

Valerianê.

- Benedieu 3 pærfunas in la sænchia trinitæd,
 Benedieu ſaia els aungels cun æterna majastod,
- 1075 Benedieu ſaia lg grand ariginô,
 Benedieu ſaia tuotts fideils et grand pranzipchiô!

Angelus.

- Cicilia, questa nôebſa rôeſa et buna savur prain,
 Chi ſia buna savur ſaimper mantaing.
 Alg fumgiaunt, Valeriane, cun quela ſaiaist incurunô,
- 1080 Cun la quela tieu saung vain cunſagrô.
 Las quelas da vus deſſan gnir mantgnidas
 D ün net cœur, ſchi ſtauna savuridas.
 Da rôeſas et gilgias quelas savuridas fluôrs
 Sun a vus mnædas dalg paravis per voaſſas hunuors.
- 1085 Per tel lg cœur et chierp nun maculô
 Da vus ſaimper daia gnir ſalvô.
 Siand aquelas fluors da macla ingitina,
 Chiaſtitæd da vus daia gnir ſalvô adtina.
 Parchie dalg paravis s(i) las poart eau a vus,
- 1090 Chi me nun ſchmartſchefchan, craje m a mi da prus;
 [f. 42^a] Neir aquelas peardan lur buna savur,
 Ma ſaimper ſtaun in lur vigur.
 Vair aquelas nun pô ingitîn,
 Neir savurær iminchitîn,
- 1095 Ôters cô da quels, chi ſalvan â Dieu c[hi]aſtitædt,
 Et chi ſalvan ſaimper lur virginitædt.
 Schi, Valeriane, haviant in mieu Signer cret,
 Schi cun tel devôtium et cour perfect,
 Haviand quel cun ſieu saung, chi s hô ſpandrô,
- 1100 Et quels, chi craian in el, da seis pchiôs natagiô,

Schi dumaunda, Valeriane, que chi talainta ati,
Schi vainst a surfgnir craia m ami.

Valerianê.

- Ô buntadaivel Dieu, Signer incurunô,
Des eau da teis sæncks aungels gnir hundrô,
1105 Haviand huôlsa cuntfchieu la lædfcha perfectamaing,
Schi heia tel gratzchia da te spertamaing.
Sun per aque zuond del(s)iderus,
Chia meis frær dvainta chrastiaun allagrus,
Perchie via ad el heia lg cuföert mieu.
1110 Tel spüert, chia el craia in te Signer Dieu,
Et chia el pôalsa cugnuôfcher la vardæt,
El eir cugnuôfcher te, Dieu bab, cun intera majastæd.

Angelus.

- Tieu aröef â mieu Signer plæscha bain.
Des per aque teis frer hoatz dvanter chrastiaun,
1115 Et (h)ufchea defsas dvanter amanduôs incurunôs,
Cun la palma dalg martuoira gnir hundros,
Et tres vòafs martuoiri antrær in la vaira biadentfcha,
Inua chi ais tuôt bain et vaira siæntzchia.

Valerianê.

- Ô næbel juvan, tramis d ün grand dückiô,
1120 Ô næblas flûôrs da quel grand ariginô,
Eau t ingratz[ch] grandamaing,
Ô serviaint da meis Signer pufsaunt,
Chi me impustüt hest natagiô,
Et da la môart æternela spandrô,
1125 Alur eir fat üna granda imprômifchun
Da fær cugnuofchær la vardet meis frær Tiburtzam,
Via alg quel eau he granda fidaunza,
Chi dvainta chrastiaun zainza dubitaunza.

Cicilia.

- Lôd et gloergia saia dæda a Dieu, bab da tfschel,
1130 Chi sô, chie per lg chrastiaun saja per lg melg.

Saiast eira, suprem araig, ingrätzchiô,
 Chi mieu chiær spus hæst da idolatria natagio,
 Alur eir fat imprômischun
 Da aratrer 'Tiburzi da tuotta supærstitiun,
 1135 Por la quela el minchia di hô fat et fô.
 Fô l grätzchia, chi'æl inclegia tia intera majasted, et lg dô.

*Actus 4. Senna 4. Huofsa vain
 Tiburtzi et sa schmüravaglia
 Da tel buna savur
 Et disch:*

Jubiter quel s alegra vus amaduôs,
 As benedefcha eir Venus cun sias hunuôrs
 Am vöeglias intraguider tuôt aque,
 1140 Chia eau via â vus tſcheart cun buond[ar] in . . .¹⁾

Cicilia.

[f. 42^b] Gugiaent, chiarifchem quinô et da meis marid chier frer,
 Dalla dumanda futisfatiun at vulains der.

Tiburzi.

Granda müravaglia am vaigne et buondar,
 Ed da quaunta buna savur inuondar,
 1145 Inuondar chia quela vegna am sbuundraigia fick.
 Intraguide m vus ami(s)chs et dsche m dick(t).

Valeriane.

Teis öelgs per huofsa nun paun vair,
 Ma in cuôrt vainst a gnir pers[t]schet pal vair.

Tiburzi.

D buondar et de müravaglia fun eau cundüt,
 1150 Chie savur perfecta(s) vus da que temp legias impustüt,
 Da gilgias et röel(s)as, quelas savuridas fluôrs
 Da savur perfæctas, scô ſchriua[n] tuôts ductuôrs.

1) Der folgende Buchstabe scheint ein r zu sein: inresch?

- Neir melg eau pal vaira savurer pudes,
Scha bain tel fluôrs in meis magun haves.
- 1155 Cufes darchiô a vus da be nôef,
Chia tel fluôrs faian fattas a vus tres vôafs arœef,
Da las quelas eau nun poafs havair futsifatium.
Scha bain da quelas haves ün grand mantun
Et traunter meis mauns trafsches,
- 1160 Melgdra savur eau savurer pudes.
Cufes avaunt et fatsch nôatta,
Chia [müd]eda ais mia parsauna tuotta fatta.
Pera, chia saia in me taunta müdatiun,
Chia da vus spætta qualchie buna culatziun.

Valerianê.

- 1165 Chiarischem frer, dimena chia tü eist usche doff(s)idarus
Da vulair cugnuofcher tel chiof(s)as da nus,
Chia duôs curunas, mnedas dalg paravis, havains,
Las quellas da vair teis ôelgs nun fun bastaun[t]s,
D üna coatfchna culur et alva scô la naif.
- 1170 Büttan favur pærfæcta, â mieu crair,
Et, tres mieu agiavüschamaint,
Tel favuridas chiôf(s)as hæst prains aint.

Cicilia.

- Tia quinæda vœgliast tü sgundær,
Schi vainst eir tü tel favuridas fluors a cungiüster.
- 1175 Parchie scha tü nun craiast in ün Dieu fulet,
Cun devôtziun et vair côur næt,
Schi nun poustü brichia et pal vair
Neir tel chiof(s)as nun t acradantær da vair.

Tiburtxi.

- Valeriane, tel chiof(s)as mætaft oura dad havair in giõe.
- 1180 Vegnan tres me ad ha[vaj]ir poick platz et lœe.
U t ais tres soemis quel fantaschia gniou,
Chia tü dest fæda ad quelas chiof(s)as zuond a partieu?

Valerianê.

Schi, aqui davaunt ans havains indret sumgiôs,
Esch(e)ans in tuotta f-chiürætza et soemis stôs,

- 1185 Ma huofsa aisa temp prufsmaunt
Da cugnuofchær la vardet zainza intardamaint.

Tiburzi.

Da tel chiof(s)as inuondar vainstü pærs[t]schet,
U chi t hô tiers quelas intraguidô ufche dandet?

Valerianê.

- Tres lg aungel dalg vair Dieu pufsaunt,
1190 Chia la vardet cugnuosch eau perfæctamaing,
La quela vainst eir in cuort a vair,
Scha purifichiô eist et in Dieu sul voust crair,
Eir renunziær tuôtas indôlatrias et Deis fôs,
[f. 43^a] Ls quels davaunt temp da nus sun fick amôfæ.

Cicilia.

- 1195 Tïburtzi, da meis maridt chiarifchem frær,
Duôs plædts am vœgliast eir me tadlær.
Teis Deis, quels tû tainst adurô,
Via ad aquels ist fick âl[s]urvô,
Perchie infsenfibals (n)[s]unê pal vair,
1200 Nun ôdan ne sainten ne paun vair.
Vœgliast dimena ad aquels lg bandt dær,
Et ful Dieu pufsaunt adurær.

Tiburzi.

Scha ufche ais et fæda vœlg avair,
Pær fufsa chi' ün alimæri bain pal vair.

Cicilia.

- 1205 T'ü faiast meis quind, eau bain cufæs.
Scha tû bandunast fof(s)as idôlatrias, schi(m) m alagr[ar]e.
Teis frer, fubit chia el la noatza hô fat,
Tuôt fôfs Deis hól abandunô ad ün trat.
Eir, tres lieu arôef et ôratiun,
1210 Hæstü dalg aungel dalg Signer tæl imprômischun:
Inguel scô teis frer ais gnieu batagiô,
Da Urbanum vegnast confsagro,

- Vegnast eir tuôt fôs Deis a bandunser,
 Et ün ful Dieu vainst ad adurær.
 1215 Per aque at vœgliast cun tei frær fær flilg chiaming,
 Atschô chia tû vegnast batagiô bain lading.

Tiburtzi.

Dimena schi am vœgliast dir, chiær frær,
 Chi quel hóm sænck faia, chia tû vainst a m muer.

Valerianê.

- Tiers Urhanum, quel hom da granda persecutiun,
 1220 Vainst tû ad artschaiyar la vaira pôrificatiun.

Tiburtzi.

- Chie! Urbanô, chi da læng [inô ais] stô falieu,
 Lg quel Almaihus tain fick schmaladiu,
 Et tauntas et tauntas voutas ais comdamnô,
 Et da plû voutas chia el des gnir brüschô!
 1225 Perque in lous schnæstars stôl efsar mantgnieu,
 Chia a fia famaglia nun ais a mauns guieu.
 Des alur Almaihus da nus favair,
 In quela madema paina guifsans fantintzechios pal vair.
 In taunt nus in tsehêl tseharchiains la divinitædt, chi pœia,
 1230 Noalsa juvanitædt guis in tearra brüschæda.

Cicilia.

- Scha üna otra vitta nun füs da spatær,
 Schi füsæ qualchio(s)a da considarær,
 Ma lg ais üna æterna perpætuela felicitædt,
 La quela nun vain alg maing in tuot' ætermitædt.
 1235 Lg filg dalg (h)utischem Dieu hô a nus pardert,
 Cura chia el flin lg lain dalla crusch as hô (h)ufer[t].
 Ig quel da æterna inô ais dalg Bab perschandieu,
 Et als fideils tres lg spüert gratzchia cumpartieu.

Tiburxi.

- Cô des eau inclær? Et haviand eau tæstifichiô,
 1240 Chia ün ful Dieu daja gnir hundrô,
 Ma huofsa, tres tieu dir, darchiô
 Da efsar 3 Deis am tainst tû pradgiô.

Cicilia.

- Inguel sco trais chiof(s)as sun in lg chrastiaun:
 Ingiæni, mûmû[e]rgia, intalet, aque dick eau bain,
 1245 Alg sumgiaunt ûna æfsæn[tz]chia da la divinitædt
 [f. 43^b] Paun efsar . . . perfsunas cun inguela maiastædt.
 Perchie lg filg da Dieu quel ais antantô,
 Chia l'humana g(u)eneratiun vegna spandræda dalg pchiô.
 Schmaladiu ais ftô lg filg dalg hôm.
 1250 Per cungiûster la divigna benedictiun
 Alg hôm peartz et alg pchiô arandieu,
 Hôl indürô plain martuoiri et ais batieu,
 Ūna curuna de spinas in sieu chiô hol purtô,
 Et dala paina æternela ans hol spandrô.
 1255 Feil et aschaidt in sieu murir ais spüert,
 Per der a nus ûna dutfcha bavranda et bun cufört.
 El ais da fia vas-chimainta nûdt spl(i)ugliô,
 Per cungiûstær a nus l'æterna felicitædt et grand düchiô.
 [Sün] lg lain dala crusch aîs el apandieu,
 1260 Per der sabgiæntfcha alg hom schmaladiu.

Tiburti.

Mil(s)ericoargia cumparta cun me, chiarifscham frer!
 Chi m batagia, dalungia am vöegliast amufsær,
 Atfchô chia quel dutfch früt poafsa cungiûfter.
 Sün alg chiming ans vulains dalungia fær.

Cicilia.

- 1265 Cun lg nom da Dieu poafsas zinir!
 'Tuôt bain gnis a gurbir.

Actus 4. Scenne 5. Almaihs

Cun Sieu te(s)urær Maximô.

Almaihs disch:

- Vô via, Maximô, al ais temp et eir safchun,
 Chia mantgnieu vegna politia et eir radschun,
 Atfchô chia in mia cuort nun laia memma almanteda,
 1270 Chia eau des tegnar fû mieu chiafel et eir brajeda,

- Eir survetza als meis proafsems et plü da saung.
 Pæra, chia al fat saia gnieu taunt inavaunt,
 Chia meis neifs deisan havair noafs Deis abanduno,
 Et chia craien in quel Christum Crucifichiô.
 1275 Dalg quel, scha eau pudes tscheartæza havair,
 Murir stuefsaue bain pal vair.
 Maximo, scha qualchios(s)a hest udien dalg fat,
 Schi di m a mi bain speart et ad ün trat.

Maximo.

- Grandischem Signer, Almaihus, guvernadur,
 1280 A mieu savair ati haun saimper purtô amur.
 Nun ais oter cô melvugliæntscha da tschantchedars,
 Chi a ti[a] perfectura als vœglian chialchuner.
 Vœgliast dimena tel chiofas brichia tadlær,
 Perchie nöebels juvans funa da bun chial(s)el,
 1285 Als quels chia eau vœlg tuôt mieu bain.
 Bgiearas vûtas nus infsemel legiars stain.
 Mô, Signier, atschandarnô ün mæfs vain,
 L'ifsaina da Antipader hô el bain.

Tiber(t)ius.

- Grandischem signer Almaichus et hom pufsaunt,
 1290 A tia curuna avis fatsch eau avaunt.
 Mieu araig, Antipater, et eir patrun,
 A tia perfectura fol purter aque dun,
 Infsemel cun amiaivel salüdt.
 Tia granda signuria fol salüder impustilt,
 1295 Ad alur chia eau at poarta quela chiarta,
 Legia, chie al ais luaint, et guarda.

Almaichus legia la chiarta

Et disch:

- Antipater, in Ægyptô araig et grand fuldaun,
 Zuond fick s alegra, scha Almaichus, guvernadur, ais sauu.
 Salüdô et tuôt bain saia da Marcum imperadur.
 1300 Antipater polætia et radschun dest bain savair:
 In Ægyptô ingiüns chrastiauns des ragnær pal vair,
 Oter scha a mia curuna nus gnis purtô.

- Bgiera milliæra de chrastiaun[s] heia eau chiafso.
 Vœlg per aque mieu ôfici diligiantamaing futisfer,
 1305 Neir in Aegiptô ûngiûns chrastiauns lascher regner,
 Atschô chia mieu ofici et grand regnô
 Da ûngitûn mel vitzi vegna inculpô.
 Dal areist d Alhmaichum eau bain inclæg,
 S(i)aia ters fia comaschun et eir daspæck,
 1310 Dalg quel, scha gnis pærtſchet et pudes savair,
 Ūna ôtra ſckriptiun gnis ad havair.
 At vœlg per aque tieu offici exô(1)[r?]ter,
 Scha tû nun vouft guir avaunt l imparadur,
 Et da tia perfectûra havair poichia hunur.

Almaichus mætx dasparô.

Et diſch:

- 1315 Ô pœuvar fat, dasdæng et granda artügla,
 D Antipater heia huofsa tel ſc(h)ritûra,
 Chi a mi per gitûditzî pô purtær.
 Antipater, quel brichia nun vain a m chiaſchunær.
 Per tel, Tiberi, agli, mës fidô,
 1320 Aquaista araspoasta da mia vart alg dô,
 Chia l cumand da Auleri, imperadur,
 Et mia perfectûra vain tgnieu in hunur.
 Alhur eir in Rôma tingitûn ragner des,
 Chi Marcum Aulerium, ſcô eau cufels,
 1325 Alg ſumgiaunt per ſieu Dieu et Signer tain,
 Chi fia majastædt et mieu uffitzi mantain.

Tiberi.

- Gugiænt. Ôter vœustû cumandær,
 Schi vœlg eau indret ôura dritzær.
 Vœlg eir, chia saia via a me sutisfat,
 1330 Et que chia tû m cumandast in que fat.

Almahius.

Inguôta ôter. Cô piglia que per curtaſchia,
 Tû hegiast da baivar quel zûlick, giand per via.
 Antipater vœgliast da mia vart ſalûder.
 Ad ôters, dick, chia l daja dôminær,

- 1335 Perchie a mi nun hôl da dær lædſcha ingitūna.
Cun Marcum Aulerium ſun eau bain adtūna.

Tiberi.

M arcumand via ad aquel Dieu mieu,
M armand a ti, Signer, et alg ôfitzi tieu.

Almaihus.

- Maximô, hæſt la ſc(h)ritura da Antipatær inclæt?
1340 Ma guvurnadur vœlg eſſar â ſieu daſpæck.
Et eir vus, meis ſudos, et eir famaglia,
Saiaſ per aviſ(s)ôſ, ſcha fûſ bæc[n]g da fær bataglia.
Eir vœglias dilgiantamaing guarder,
Ingitūn chraſtiaun traunter nuſ laſcher ragner.

Liſimaius.

- 1345 Al(g)maichuſ, ſigner et printzip mieu,
In valur aiſ lg cumandamaint tieu.
Alg cuſchinuſ et ſigner at faun clam(n)er,
[f. 44^b] Chia paragiô aif(s)e da marander.

Almaihus.

- Mu ſchi inævaunt huôſſa havaiſ (h)udieu,
1350 Adacôur ſaia a vus lg cumandamaint mieu.

*Huôſſa vô Almaichuſ incunter
Ludſchamaint et areiſta.
Maximô diſch:*

- Chie ſaia da piglier per maunſ, nun ſæia brick bain.
Almaihuſ tem eau, quel grand tiraun.
Chraſtiaunſ cuſaſôſ dol a mi aint a maun da fær murir.
Lg quel eau plû loeng nun poſſe ſufrir.
1355 Perchie taunta færma et granda aiſ ſia tirania,
Lô tiers eir ſia pumpa et grandia.
Arôuf per que quel Dieu dals chraſtiaunſ,
Chi m parduna a mi et a maiſ infaun[t]ſ,
Perchie artſglæntſcha heia da mia vitta trapæſeda.
1360 Da crair in Chriſtô heia brama, eau inſemel cun mia brajeda.

- Haviand chiafê, fuôt mieu ufîtzî, taunta tschiëntanæra,
 Schi foartza da chrastiauns bgiera milliera,
 Vœlg per aque m amilgdrer sùlg temp prufsumaunt,
 Neir vœlg elsar ufche grim, sco aqui davaunt,
 1365 . . . eir foartza, tres (a)divinna admônîtzîun,
 [Sun?] me gnieu da elsar da tel ôpinîun.
 Nun pafsiand brickia lung temp,
 Chia ami gniva da chrastiauns plü co duatschient,
 Veguan, da fæR murir, a mi dôs aint a maun,
 1370 Dalg quel pchiô vœlg eau fter lachaint.
 Intraunter aquels eira duos meis amichs:
 Tiburtzi et Valeriane lg fœmi he(g)ia vis,
 Als quels alla moart giaivan leidamaing,
 Cun bgiears ôters giaivan alla moart nun stramantedamaing.
 1375 Et huschea dalg fat vœlg eau poick tchhantcher,
 Chia quel rimur nun gnis a s asdasder.
 Veng eir mieu chial(s)el a cupichær fuôtfura,
 Scha Almaihus Deis fôs nun adura,
 Dalg quel eau m he fick pigliô avauant,
 1380 Da adurer qui zieva ün Dien pufsaunt,
 Atschô chia mældar pôf(s) in l'otra vitta poalsa havair.
 Huofsa, chie mia brajæda fatscha, vœlg eau vair.

*Actus 5. Senna Prima.**Almaihus clama seis**Famailgs et disch:*

- Inua ais mieu chiambrær,
 Inua ais mieu fideil tef(s)urær?
 1385 Særvetzan da quels vœlg eau huofs' havair.
 Inua fune, chia eau nun als se vair?

Almalcus.

- Aqui ais Almalcus, tieu fideil chiambrær.
 Aif(s)e qualchios(s)a, schi di m zainza pifser,
 Perchie ati vœlg eau tuôt mieu bain,
 1390 Scha eau at vetz, schi fun(e) eau saun.

Almaihus.

Sabchiasst dimena, chia alg fat in tel via stô:
 Huofsa da nœf da meis næifs ūna chiüs(s)a vain purtô,

Co chia quels hegian schmanchiô mieu inter chiasel,
Insemel cun mia majastædt et ufitzi inguel,

1395 Haviand nôafs bels Deis fardurôs
Schmanchiôs, schnajôs et abandunôs,

[f. 45^a] Et (h)uschia ûna nôuva ductrina sù pigliô.

Ô pôuvar me, cô lg fat mieu vô!
Per els, Melfiô, daiast tû chiaminær,

1400 Chia eau sîn que di als pôafsa examinær,
Scha que vaira saia, u buschia,
Chi am cuntuatorbla la curuna mia.

Melfiô.

Chia que vaira saia, eau brichia crai(r).

Ma in cuôrt vainft pert[f]chet et vainst a vair,

1405 Et chia que saia tnôt tres mælvugliæntfcha purtô.
In cuôrt cun els tiers te vôelg elsar acô.

Huofsa vô Melfiô a t[ʃ]char[tʃ]chier

Valeriane et Tiburtzi, et

Els achiatta sapulindt els

Amalôs, et Tiburtzi disch:

Chiarifchem Valeriane, frær mieu,

Ô quaunt bain me aise â crair in quel vivaint Dieu!

Tuotta richiætza eau nun vules pigliær,

1410 A nu m havair fat batagiær.

Vögliast per aque quel côarp môart,

Chi ais schaschinô da tel sôart,

In la tearra mettar et sapulir.

Almaihs persecutiun nun hól pudieu fugir.

Valeriano.

1415 Aque (h)eschans culpaun[t]s da lg fær.

Ma guarda, Tiburtzi, Melfiô ans as-chiæs t[ʃ]char(t[ʃ]chier.

Ma seh'el tiers lg guvernadur ans citescha?

Tira via. Cun lg chiambrær spært et im præschia,

. . . vôelg eau que côarp môart in teara mettar,

1420 . . . vôelg eau azievar bain in prescha et nun am schmætar.

Melfiô.

Ô naramainta, ô gliend zainza poick inelet,
 Et chia eau as he tgnieu sù inguel huofsa, dick.
 Alg guvornadur, vòafs barba, as fô clamær.
 Aque chia el as voul, incligias zainz' ôter contarstær.

Tiburzi.

1425 Dad ir tiers el sun eau cuntaint,
 Chie l ans vòul, se eau òuravaunt.

Valerianô.

Aque ad yr tiers [e]l anus fick impôarta.
 1430 Passa, chia eau as vöegl aziever auntz chia vus saias alla pôarta.

Tiburzi.

Ma schi vulains yr in nôm da Dieu Zeba(h)ôt.
 Tiers lg guvornadur, meis barba, vulains yr bain bôdt.

*Huofsa arivane Tiburzi et
 Valerianê nô tiers lg guvornadur.*

Tiburzi disch:

Dieu t alegra signer et barba mieu,
 At vægliast voalvar eir tû tiers lg vivaint Dieu.
 Eir chia tû inclægias, chiæ faia la vaira polætzia,
 Et aredfchar tuots subgiæts cun drete giüstia.

Almaihus disch:

1435 Tiburzi, tu fras-ch giuvan d üna fras-chia ætædt,
 Citer t heia fat, chia tû cumperast avaunt mia majastædt,
 Siand tû et tieu frer (g)[q]uaralô,
 Chia tû sapuleschast els moarts, ls quels chia eau he comdamnô
 Par causa da lur erif(s)ia et vitta . . . eda,
 [f.45^b] 1440 Lur vitta, tres mel dapurtamaint piglieda.

Tiburtzi.

Al vair ômnipotaint Dieu vules,
 Chia eau ad aquels servir haves pudieu amves!
 Aquels chia tû hæst alla môart comdamnô,
 Chi da mieu Signer fun mnôs in tuôt pofs,

- 1445 Ls quels chia tū hest dspridschô et schmaladiieu,
Ls quels chi sun megliers ne cô tū ne lg ofizi tieu.

Almaihus.

(H)orfū (h)ôrfū, chie chiof(s)a ais aquela,
Da te inclægig eau, ôve, ôve, chie nusela!

Tiburzi.

- Aque chia eau he dit, tuorn eau et dick darchiô,
1450 Chia quels, chia tū hest ala moart cundamnôs,
Sun huofsa in la æterna fæli(t)[c]itædt,
Inua chia tū nun poast yr, ne tū ne tia majastæd,
Perchie la vitta æterna ais dals giûsts et bain vangiaunts,
Mô lg fœe æternel ais dals nôschs et mel pajauns.

Almaihus.

- 1455 Chia tū tschauntschast cun tieu intalæt, nun pôafs eau crair.
Et aque in tieu tschant[schær] cugnusch eau bain pal vair.
Per aque scha tschant[scha], Valeriane, da meglier inclær
(H)avaunt teis barba plū inandret, zainza pifser,
Perchie teis frær stôu efsar ün pô d leif sæn.
1460 Grandamaingstôn(eau) efsar cunturblô sieu intalet dick, eau madem.
Per tel, Valeriane, araspuonda pür legramaint,
Cò teis frær, cun mœldar fundamaint.

Valerianô.

- Signer Almaihus, grand guarnadur,
A tia curuna heja saimper purtô favur.
1465 Sapchias dimena, da inviern et eir faschun,
Da juvans et vœlgs heia vis ün grand mantun,
Chi juvaivan, schlambragiaivan et legiars staivan,
Mô alur, dalg temp dalla stædt,
Cura chia tuôtts frütts havaivan lur autôritet,
1470 Schi haune sc(h)umantzô a plaundscher ê crider,
Schi aquels chi vœlaivan, chia ingiün nun füs da lur inguel pær.
Mô aquels chi schlests et da poick inolet paraivan,
Alla davôus cun inclær ls früts fick s alagraivan.

- Alg sumgiaunt eir nus, avaunt te chi gnins fick sbütos
 1475 Et da vus per mur dalg nom da Dieu fick suott schquitschos,
 Mò in l oter muond (n)gni[n]s l'eterna felizitedt a cungiüster,
 Inua chia nus gnin aint in l'eterna glœrgia ad antrær.
 Mu vus, gliend granda, pufsaunta et barunas chia,
 Chi in que muond mnais via voafsa tras chia,
 1480 Voafsa bella vitta düra in que muond,
 Ma in l ôter, chi düra faimper, craje m â mi zuond,
 Gnis ad havair paina et granda ing[uoscha],
 Trifteza, sputamaint, et aque craje [m] huossa.

[f. 46^a]*Almaihus.*

- Schi havains dimena nus l'eterna condemnatzion
 1485 Infemel cun tuôta inguoscha et schmaladischun,
 Nus pufsaunts baruns et grand signuors,
 Chi (h)eschans maritaun[t]s da bgieras hunuôrs,
 Ma vus, gliend schleta et da poichia pufsaunza,
 In l'eterna glœrgia vulais havair affdaunza.

Valerianô.

- 1490 Schi, nus gliend schlæta, et vus signuors,
 Chia a Dieu stuais arendar quint da voafsas lav[u]ôrs,
 Perchie da vôafs temp taunta tirania adruais,
 Da la quela a Dieu der quint stuais.

Almaihus.

- Füei! A nun he plü bsöeng da plædts et eir tſchantſcher.
 1495 A meis Deis dalungia voegliast sacrifichiær,
 Schi gnis darchio da me in gratzchia prains.
 Chiærs næifs, nun as bûte rabels da voafs chiafel et parain[t]s.

Tiburzi.

A noafs Deis inmünchia di sacrifichiains,
 Et ful Dieu in tſchel nus adurain.

Almaihus.

- 1500 Cò vain dimena quel vôs Dieu anumnô,
 Cò vain el dimena da vus clam(n)ô?

Valerianô.

Sieu nom nun vai[n]st tū brichia ad achiataer,
Scha bain tū havæft ælas da schwulær.

Almaihus.

Mô dimena alg nom da quel, chia eau adur,
1505 Ad el dajast dimena spoartfehær hunur.

Valerianô.

. . . Dieu ais saimper ün hōmizider ftō
. . . strupchius randieu alg pchiō.
.

Almaihus.

. . . bain chia tuot lg muond vō in erur
Oter co tū et tieu frær cuntschais lg [vair] sig[nur].

Tiburxi.

1510 Taidla dimena, signer in terra, guarnadur pufsaunt,
Chie teis næfs at disch cun ardimaint:
Chia eau et meis frer nun (h)eschans sulets,
Chi cuntschains alg vair Dieu indret.
Achiatōs vegnan in terra bgieara milliera,
1515 Chi ün sul Dieu adurains in tſchêl et in teara.
At vœlg per que, dimena chia tū ist da noafs chiaf(s)el,
Chia tū vægلياft eir noafs Dieu adurer.

Almaihus.

Ô artigla, ô pchiadaglia, cō vō cun mieu chiafsel!
Chie saia da pigliær per mauns a mi inguel?
1520 Cun bels mōuds heia lœng pruvō,
Chia Jubitær dad els, mieu Dieu, vegna adurō,
Ma inguōta dad els, heia pudieu gurbir.
Per aque santenzchia aise d als fær murir.
Cuntuōt a Maximō daiane gnir dōs aint a maun,
1525 Aquō chia artſchaivan lur paiaglia et eir guadaing.
Per tel, Melfiō, maina ls davent da la fatſcha mia,
Perchie plü lœng nun pōafs eau vair lur araf(s)ia.

Melfiô.

Signer Almaichus, do t bun sen et lascha a mi l impaick.
 Adrizær indret vœlg eau aquel fat.

- 1530 A Maximô des eau quels apraschanter,
 Chia el subitamaing als fatscha s-chiavatzer.
 Delsan per aque dalungia da teis trabants gnir liôs,
 Siand alla chiapitela moart condemnôs.

Almahius.

- Fatsch dimena stin lg di d oatz ün saramaint
 1535 Da nun schinagier ad ingiün, niauncha a meis ægian saung.
 Havais dimena inclet, vus mia famaglia:
 Ad quels duôs juvans de ls la pajaglia.

Valeriane.

- [f. 46^b] . dimena, tü tiraun, nus (h)eschans alagrôs
 Per igl nom da Dieu da gnir schaschinôs.
 1540 Cun tuôt scha liôs (h)eschans zieva voafs vulair,
 Schi mue ns davent, chia lg guvarnadur nu ns po vair.

Lisimunt.

- [D] as liær huôlsa üna fing havain,
 Amatzôs gnis huôlsa amaun amaun.
 Vœglias dimeua, Almaihus, segner chiær,
 1545 Per quaist zuond legiar stær,
 Perchie sco giatts sune huôlsa liôs.
 A Maximo vegnane huôlsa apraschantôs.

Almaihus.

Cun mia benedictiun dajas vus zinir.
 In mieu tabernaquel vœlg eau huôlsa ir.

Colabiscus.

- 1550 Da quels 2 juvans am fô ün grand mel,
 Chia lur vittas peardan per nun adurer bain adinguel,
 Chia nun aduran Jôvan, scô lur pærdavaunts,
 Chi fun stôs fabis et zuond pufsauts.
 Eir Maximô atschô ans vain zuond a tailg,
 1555 Al quel als vulains der aint a maun bain cun chiavalg.

Maximô, tefuræ et hô m da granda pufsaunza,
Almaihus aquels 2 juvans at dô in fermaunza,
Perchie chia els sun dad el alla moart comdamnôs,
Cun la spæda daian gnir chiafsôs.

Actus 5. Senna 2.

Maximô.

- 1560 Coatfchna bella flur da voafsa juvantûna,
Coatfchna bella rôefa, scô lg sulailg et la gliûna,
Tuôt mieu bain et humauna famil(ir)ia(l)[r]itædt,
A la môart gnis cun taunta cordaltædt,
Inguel scô vus vlefsas yr tiers ûna noatza d impurtaunza.
1565 Dsche m, meis amichs, inua præperais cun taunta fidaunza?

Valeriano.

- Ô Maximô, infemel saimper ami(s)chs fidôs,
Alla môart (h)eschans dagl noafs barba condemnôs.
Eir ati (h)eschans nus huossa dos aint a maun.
Tiers ûna cœlestiela nôaza nus ans apinain.
1570 Per tel, fcha tû huôfsa ûna imprômischun fest a mi,
Schi vairamaing dich eau a ti,
Chia tû la glœrgia da noafsas ôarmas vainst a vair,
Dals aungels, zieva noafsa môart, mnedas in tfchel pal vair?

Maximô.

- Alg fœe da tfchêl am vœeglia cufsumær,
1575 Scha ûn sul Dieu veng ad adurer.
Per al quel chia vus giais usche leidamaing,
Et da gnir cumplien la santænzchia
Giavtfschais dacourmaing.
Et ufcheia, scha da tel chiof(s)as veng per[t]schet,
1580 Scô vus am havais dit bain ad indret.

Tiburxi disch:

Maximô, meis amick et grand tef(s)urær,
Dalla cuôrt d Al(g)maihus prûm cufsgliær,
Chia tû vegnaft ad adurer Dieu zainza dubitaunza
Et (in) ûn sul Dieu mætar tuôta tia fidaunza!

- 1585 Ans vœgliast dimena dær spidiziun,
Et chia nus, zieva la santœnzchia, vegna fat radschun.

Maximô.

- Ô quaut invidas eau alg fatsch et as vetz in lg lœe depüttô.
Vus, meis famalg, mne ls davent darchiô.
La santœntzchia chia Almaihus hô trat,
1590 Daia dimena gnir exequida ad ün trat.
M arcumand dimena, vus meis amichs:
S alurge da me, cur vus (h)eschas in paravîs,
Et sün me nun vœglias havair per greif per üngiüna via,
Perchie cuolpa üngiüna nun heia mia.

Valeriane.

- 1595 Valê vale, in [æ]ternum, Maximo, chiær amick,
Marturiô vainft in cuort, eau ti lg dich.
[f. 47^a] . . . tuots as poalsan allagrer
Als paiauns, gliend, chi sun alg pchiô zuond arandieus,
Dalg büft dalla mama in tuôtta f-chiüreza gnies,
1600 Ad artfchaivar da te la vaira pôrificaziun,
Et la creta artfchaivar, quel nôbel dun.

Urbanum.

- M aracumand per aque in voafsas ôratiuns,
M ararcumand per aque in noafs Christum.
Dal areist vœglias Valeriane sapulir
1605 Et Tiburzi, chi aquel grand tiraun hô fat murir,
Almaihus, quel grand perfsequitædar,
Dalla æterna condemnatiun vair arteval.

Cicilia.

- Te in chiüra at hegia lg vivaint Dieu,
At schirmagia quel, chi tſchêl et tearra hô tuôt sch[c]kiafiu!
1610 Vœlg per aque da te ün bel cumiô pigliær.
Dieu omnipotaint vœglia tuôtts feis fideils schirmagiær!
Ans detta eir, zieva quela murttela mif(s)iærgia,
Alg tſchêl da pofsidair, l'æterna glöergia.

Urbanum.

- Amen, aque (t)[d]fchains tuotts gianarelmaing.
1615 Alla palma dalg martuoiri eir patz[chi]aintamaing!

- Perchie in cuort vain ad dvantær,
 Chia Almaihs vain voafsas vittas a pigliær,
 Vœglias per aque ir nun stramantædamaing,
 Atschô chia vus survegnas l'æterna glœrgia, que grand [tal]aint.
 1620 . . . darchiô per gnir ad ūna fing
 . . . eau dalungia væng.

Maximô.

- efsastü zinir.
 La palma dalg martuoiri am deta Dieu . . .
 Et taunt plü bodt, chia meis inamichs vegnan a m achiater.
 1625 La palma dalg martuoiri vœlg eau cungiüstær.

Cicilia.

- Maximô, tef(s)urir, hom da grand ardimaint,
 Almaihs, quel vain a t fær citer bain pallaunt,
 Chia el pô inclær et bain favair,
 Chia tû faiaist dvantô chrastiaun bain pal vair.
 1630 Cun grand martuoiri vain el a t fær murir.
 Cuntuqt aqui da te vœlg eau zinir.

Maximô.

- Cicilia, nun stramantô vœlg eau saimper stær,
 Cun ardimaint vœlg eau cun lg tiraun tſchantſcher.
 Scha bain veng da mieu ufizi (ts)chiatſchô,
 1635 Et eir alla mœart cundamuô,
 Inguota taunt maing vœlg eau ster legramaint.
 Per lg nom da Dieu vœlg eau murir, et fun cuntaint.
 Et ufſchea eau da tuotts pilg cumiô.
 M aracumand, Cicilia, chia meis plæd nun saja schman[chiô].

Cicilia.

- 1640 Aint in lg nom da Dieu poafsaftü zinir,
 Per lg nom da Dieu vœgliastü gugænt murir!

*Tîrô inclegia, chia Maximô saia
 Dvantô chrastiaun, et vœ a rafaresha
 Alg guvernadur et diſch:*

Almaihs, signer, guvernadur et in terra zuond puſſaunt,
 Chia at vegna ſpiert hunur, ais apuſſaivelmaing,

- Per mur da tia dignitædt et grand ofizi,
 1645 Per mur da tia gia[g][i]ardentscha at vegna fat bene[fizi],
 Respetand l'amur, tū poartast alg impe[ratur]
 [f. 47^b] guvern et eir hunur
 . . . eir gl saramaint, chia tū hest jūrō
 . . . ægian saung nun hæst schinagiō.
 1650 [Dalg] quel lg pœvel hô granda futisfatiun
 . . . cun teis ægians næifs hest eir fat radschun,
 [A] Maximô lune prascha[n]tos, tieu grand tef(s)urer,
 Da tia cuōrt prüm cufsgliær.
 Ma huofsa aquel, chi da te eira fick unurō,
 1655 [Da] quel schmaladien Urbanô bais atagiō.
 Et per aque piglia huofsa partieu,
 Chia el s hô dalibarō, chia l vœglia murir per lg nom da Dieu.
 . . . cô chia el hegia grandamaing artügentscha,
 Per sieu pchiō chia l vœglia fer pantænzchia,
 1660 Siaud cuntaint tuot martuoiri da indürer,
 Cun ls quels chia tū lg vegnaft a lg fer fæer.
 Per aque t impaissa pür bain indret
 . . . aque mieu purter lg sacret,
 Atschô chia M. Aulerium, imparadur,
 1665 Tieu ufizi et guvern tegna in hunur.

Almaihus.

- Mela nuela, ô mel putinbröet, chia eau incleg!
 . . . flüta, cur chia eau Maximô tef(s)urer fatscheig.
 [Poa]ssa crair, chia quel grand hom saia furmnō
 . . . da crair, chia d-hegia nôafs Deis abandunō
 1670 . . . hia quaist vaira saia, schi incleg eau bain,
 . . . hia ufche füs, schi gnis saimper lg imperi alg main.

Türō.

- . . . efsar al vaira, at fatscha sgitüretza:
 Chrastiaun ais el dvantō cun granda algretzchia.
 Ho eir sieu inter parantō et eir chiaf(s)el
 1675 Surmnō et chia craian leo [e]l inguel.
 Cupætz ais al vaira mieu purter avaunt.
 Per tel dô (h)uordan, chia l vegna mnō avaunt.

Almaihs.

Scha quel m hô tradieu et ingianô,
 Schi nun feia, da chi des gnir fidô.
 1680 Cuntuôt, Melfô, chiamigna bain lading,
 Atschô chia tschântô vegna quel grand sguarding.
 Eir chi quel fat nun giaia plü inavaunt,
 Schi alg vöelg fæR murir sacretamaing.

Melfô.

Signer, d cumand sun eau bain,
 1685 Mô Maximô cun 2 famalgs tschond(an)arno vain.

Almaihs.

Maximô, tü mieu grand tel(s)uræR,
 Tel chiof(s)as ôda eau da te, cö poafs eau incler!
 Da me inôura eiraft alg prüm schântô,
 Ma avaunt mieu ufizi eist greif quaralô.
 1690 Aif(s)e al vaire u buschia, chia Ma(r)x vules,
 [Et] (da) Urbanô schmaladiu batagiô at ves?

Maximô.

[Da] quel Urbanô, chia tü tainst cundanô et schmaladiu,
 He eau la vaira vardet cunttschieu.
 He eir las ôarmas da quels juvans vis
 1695 Mnand dals aungels cun granda algretschia in paravis.
 Als quels tü hest fol(s)amaing a la moart . . .
 Els quels tü heft greivamaing . . .
 Am hô fat ün grand dasdeng . . .
 [f. 48^a] . . . tieu ægian saung . . .
 1700 Cun[tuot t] impaifsa üna vöuta bain inandret,
 E nun matzer tieu ægian saung ufche dandet.
 Perchie al davaira voul et la drete pollizia clama,
 Chia guvernaduors adrôvan jüditzi et buna fama,
 La quela eau incleg, chi saia da löntsch da tê.
 1705 Ala davôus cö chia at vain giand, inclegia da me.

Almaihs.

Chie plædts ôd eau da te, des eau da te imprendar,
 As-chiasht eir dir, chia eau am des a teis plædts arend[ar]?

- Aque zuônd brichia, per ingitûna via.
 Chiaftiær at vœlg eau per tia fol(s)a arasia.
 1710 Cun tuôt mieu chiapitauni et bandirel
 Dalungia et bain in prescha als destû clamær,
 Atschô chia dad els hegia futisfatiun,
 Et eir cun aque tra(t)[d]itur vegna fat radschun.
 Per tel, Melfið, guarda a nun intarder.
 1715 Ma al fat aquel zuond bain as voul adër,
 Perchie mieu c[hi]ap. et bandirel atschô vain,
 . . . d algretschia ais plain.

Lg Chiapitauni.

- . . . Almaihus et Maximô, tieu tef(s)urer,
 . . . qualchiofa da cufglier, schi di m zainza pis[s]ær,
 1720 . . . chia nus ans poafsan stûsura cufegliær.
 . . . pinos eschans faimper per la curuna da . . .

Almachius.

- Alg ais cupætz in l araginam . . .
 Et taunt plû in mia cuort, fiand eau . . .
 Schi aise ieu lg fat taunt inavaunt, scô vus bai[n savais],
 1725 Chia meis neifs sun mis ôur de peis, scô poick dis ais.
 Ma huôfsa ün ôter sguarding ais avaunt maun:
 Chia Maximô da erafia ais plain.
 Et ufchea, chie saia da fær, vus bain cufgliê,
 Eau nun fe, chie saia da piglier per mauns, [ala fe?].

Chiapitauni.

- 1730 Scha que vaira saia, eau vules gugient in[cler].
 Aise da crair, chia Maximô tieu grand tef(s)urer,
 Saia da noafsa cretta vôt et zuond surmû,
 Et da quel schmaladien Urbanô saia batagiô?
 Aque nun poafs eau crair, per fede mia,
 1735 Chia quel grand hom hegia pigliô su fol(s)a aref(s)ia.
 Vules gugient dalg fat favair,
 Scha que fûs ufchea pal vair.

Maximô.

- Chiapitauni dalla guerra, et tû bandirel,
 Dad ün bref chiavalær at dick eau ading[uel],
 1740 Chia erafia nun ais ingitûna,
 Ma cun quel, chi hô craiô tuôt lg muond sun . . .

Par tel, scha vus voafsas ôarmas vulais salver,
Schi voeglias havair patziënt(f)chia da s fœr batagiær.

Lg Bandirel.

Signer, da tieu tefurer am fô stranni . . .
[f.48^b]1745
. . . andamai[n]g da s dubitær
. . . erefia vegnan a s impifsær
. . . que mieu cufsailg, al pû lading,
. . . al fæst fœr la mela fing.

Almaihs.

1750 . . . chiapitauni cufsaglia bain indret
. . . gnir drizô via bain inandret.

Chiapitauna.

. . . mandafst eir a mi per cufsailg
. . . eau aque bain cun chiavalg
. . . dautedamaing alg vules fer murir
1755 . . . tû dad el oter nun poust gurbir.

Almaihs.

. . . via Maximô, scha oter nun pô valair
. . . cuf(s)ailg eist huolsa udieu lur para[ir]
. . . eir per otra via impifsô
. . . daia tuôt tieu pchiô gnir perdunô.

Maximô.

1760 . . . tieu cufsailg eist per incler
. . . eau aradschuner zainza pifsær
. . . da Dieu vœlg eau gugænt murir
. . . chia mia ductrina saia araf(s)ia, cun dret nun poust tû dir.
Cunttuôt taidla per balandeda et (h)oda mia profezia:
1765 . . . grandamaing heft da pitir per tia tirania.

Almaihs.

. . . bain chia saia temp et eir saschun,
. . . teis vegna fat radschun

-

 1770 Fò cun el, chia da te hegia sutisfatiun.
 Cun el ir bain praist et fer radschun.

Lg bandirel.

- Signer pufaunt et guvornadur mieu,
 Deligiaintamaing vœlg eau exequir lg cumandamaint tieu,
 Atschô chia ingiün intardamaint saia lg fat.
 1775 Schi vœlg eau, chia via a me saia sutisfat.
 Cun chiavalg alg vœlg eau liær,
 Atschô chia eau al poafsa a mieu vulair trapatschær.

Almaihus.

- Lisimus, cun l areist da meis trabants
 Fideilmaing am havais særvieu bgiers ans.
 1780 Chia la santænzchia trata hegia sutisfatiun,
 Guardæ, chia cun Maximô vegna fat radschun.

Lisimus.

- Signer, fideilmaing t havains servieu,
 Eir aqui zieva ans vulains plaschær chiatær in lg særvetzan tieu.
 Per mantegnar tieu ufizi et granda (g)dignitædt,
 1785 Havains saimper druô granda sinc(i)[e]ritædt.

(Almaihus) [Maximô].

Ûn plæd vœglias Almaihus . . .
 Aquel a ti nützaival ais, scha tü . . . profezia.

Almaihus.

- (H)avonda da tia eref(s)ia . . .
 Maister murin al . . .
 1790 Eir chia dvainta
 . . . dalungia via

PEIDAR SCHUCHIAUN.

Informativn chrastiavna, quiduaunt tres Ductur Zacharias Ursinus, Mv hvossa
pülgio ovr da sieu tractat grand latin & aschante in noas Rumauntsch da ængia-
dina zura, tres me Peidar Schimvn Schvchiavn, da zuetz. Tigvri, Typis VVol-
phianis. MDC XIII.

5

[f. 2^a] Alls Illusters, Nöebbells, fabbis,
vallarus, inavaunt hôt & bain
numnos sngiuors:

Singiur chiavvalyr RADUOLF

A PLANTA fto chiapitauni

10

et guuarnadur dala vvall

d'VVutlinna:

Singiur chiapitauni, AVGUSTINO

A TRAVEARS fto viccari da la vvall

d'VVutlinna, & huoffa da quaißt

15

tymp Mastræl d'ængiadinna zura &

eir ad ün intyr & hundo Cum-

moen sur punt otta:

Et eir a Mastræl SCHIMVN

SCHVCHIAUN, meis chier bab,

20

Agiautüscha PEIDAR SCHVCHIAVN.

Nudær da quaißt tymp dalg Cumóen d'ængi-

adina zura, pæsch, gratzchia & vintüra

da Dieu noafs Singier,

Illusters, Nöebbells paravaunt hot & bain manizunos hundros fing- 25
iuors et patrums singulærs, eir chier bab. Inguæl sco Dieu nun ho craio,
ne ais in [f. 2^a] tuott quaißt vniuears & vifibbel muond, la plü bella & nöebbla
creatüra co lg christiaun: mu aint in lg christiaun nun ais la plü bella
chiofa co l'hoarma, in l'hoarma nū ais la plü muraßgiufa co lg intallet,
in lg intallet nun ais la plü præciufa co la fabbgiyntüscha: Vschija nū ais 30

eir ingtina otra sabgijntfcha, chia lg intallet dalg chriſtiaū poaffa chiapij
plū nōebbla & ſalūdaivvla, co quella ſabbgijntfcha chi trata dauart lg
plædt da Dieu, cumpraifa in la ſæchia ſcrittura, & vain an umneda la
Theologia; la quæla ais tina plaina congiuſchijntfcha da Dieu, da nus ans
5 vveffa, par gurbijr gratzchia & ſalūdt.

1. Parche ſcha nus fain ſuraſen ſtū lg auctur chi ns l'ho deda, lg quæ
ais Dieu ſco quell chi ais svveſſa la dretta funtauna & principi da tuotta
ſabgijntfcha.

2. Al'hura ſtū la finn par la quæla ella ns ais deda, ſco lg ais: per
10 chia nus lotres congiuofchan Dieu par noas ſulet, dret & vair Iehova, ne
dettans ſia glūergia ne bunur ad ingūnna otra creatura: Al'hura eir par
chia nūs uingian da quella guidos & mnos tiers la vaira via tres la quæla
nus ngin ſalvvs & barteuals da la vita æternæ. [f. 3^a]

3. Par la teartza ſcha nus confiderain che allegrus frütt & cuſtiert
15 nus hauain & pilgiain loander oura, ſchi achiatains co ella ns ſaia ſalū-
daivvla & nūtzaiuula brichia dikg in aque chiella ns maina tiers la ſalūd
aivvla congiuſchijntfcha da Dieu noas craiedar & ſpandredar: dimparle
chiella ns'tain eir auvaunt tuott aquellas chioſas, chi ſun a nus chriſtiauns
taunt da fæc co eir da crair bētingiuſas a noas ſalūdt.

20 Par taunt our da quaiſtas trais ratſchuns pudains leiſmaing cūgiuofcher
et iudichier, chia nu ſaia mia ingittua otra ſabgijntfcha in aquaiſt uniuers
muond la plū bella, nōebbla & ſalūdaivvla co quaiſta ſabgijntfcha, chi
confiſta circa la congiuſchijntfcha dalg plædt da Dieu.

Aquaiſt tuott cuntſchant uſchija lg fickg Illatro, hot & bain mantzuno
25 Zacharias Vrfinus ductur dala Theologia & Profefſor qui d'uant in Heidel-
berg ſchi ho ell cun bgiearra ſadia, granda adaſtretta & ſijntzchia tratt our
da la Theologia tū ſummarium ala lungia in duos cūdaſchs par latin: our
[f. 3^b] dalg quæd eau he aqui tres metz & agiūd da Dieu in noas plædt
Rumauntſch, ſtū la plū cuorta et incligiantaivvla chi ais ſto puſibbel cun
30 diligijntzchia aratrat la Sūſtauntza da quell, lg quæd ais una informatiun
chriſtiauna chi ns po ſeruij par chatechifam innua chi s'tratte & uain miſe
oura cuortamaing tuott principæl puoncks dala vaira Religiun chriſtiauna.

Et cun bain chia quaiſta mia houvra & traditiun haues leiſmaing
pudida ngijr da d'otars fatta cun milgdra adaſtretta co eau nun he ſauieu
35 ſeer, ſchi nun he eau però brichia pudieu fæc cun main dam mettar ad
aquaiſta impraiſa, par fæc tū quæd profit a mi m'ueſſ & a mia braieda
in chieſa & eir ad tūqualchitū otar amich chi s'dallates da lijr la ditta
mia houvra; La quæla eau nu craiaua chi ngis otramaing giâuſcheda
chiella daness ngijr miſa in ſtampa. Mu ſiand ella intzacura ngida in
40 mauns d'alchūns ſingiuors Miniſters da noas hundo cumben & da d'otar

plüs, ls quæls l'hauiantd prümma in lur synodo in zarnetz apprüeda, canonichieda & admiffa, haun [f. 4^a] cuslgiochia laia bain fatt, chiella uingia miffa in l'giüsch: & haun ls reuerendts & fickg illatros Sar Ian concius Minister dñn hundo chiapitell, Sar Lüci papp, Sar Esaias Schuchiaun farnuaints dalg plædt da Dieu & otar minifters, noas hundraiuel sar Mastræl sar Anuoft Travears & otars plüs, via a me giauüfcho chiau la uöelgia lascher stamper, atfcho chella poaffa ngijr a faviint & purter profit & adificatiun eir ad otars plüs, alla quala dumanda eau meritamaing & apufaiuelmaing he dauieu sgunder. Et atfcho chia que milg pudess ngijr miss in effect, fchi nun he eau brichia fauien am uoaluer zieua la cumöena üfauntza via ad otars, fuott lg patrociniö dals quæls ella milg pudes ngijr lascheda ijr ourra, promouida & cun früt inclijtta, co fuott lg nom & favur da uus uiduuant hot & bain anumnos hundraiuels & gratius sngiuors.

Par aque he eau uulieu quaißta mia schlechta lavur dedichier a uus Illuster [f. 4^b] Singiur Chiauualijr cuntfchant noaßa dignitædt, generositædt & auctoritatædt brichia solüm noaßa republica da mätingiar, defedar & cufaluer, fco ün dals principæls da noaßas tearras, mu eir a uoafs fauair & pudair da firdragier & tingiar stü lg feinckg Euangeli et la püra doctriinna da quell cun ün singulær zeil & buna affectiun.

A'uus dignifchem sar Mastræl & a noas hundo Cummöen he eau quaißta mia houvra uulieu prafchanter, hauiantd vais uoaffa buna uöelgia & intentiun, da promouar chia quella uingia cumplida & miffa in executiun & schquitschæda, fco quell virtüdauiel & genus chi tiers chiofas chi parprændä da promouer et mantingiar lg plædt da Dieu & lg bain public da noaßa patria, secuond lg exaimpæl da uoas bun vvyłgs, buna & ludabla memoria, nu s'laschais increfchar ne cuoft ne fadia.

A uus chier Bab, par üna arcuntschijntfcha & gratitudine dalg cuoft & fadia, chia uus hauais mifs da ns fær imprendar & aff. 5^a]uaunt tuotas chiofas uulieu ns trær stü in vaira temma et cungiufschijntfcha da Dieu cun bun cußtüms secuond uoafs exaimpel.

VVöelg üfchija chieramaing aruuer a uus furnumnos fcodün in fieu gro & dignitædt benigns fngiuors & patrums gratzchius uus uöelgias quaißta mia schlechta dedicatiun & houvra prænder par böen & in bain, fco quella fngiuors benigns chi matais our tuottas chiofas in bunna part, & ludais la bunna vöelgia, fcha bain ls fatts nu pudeßan tutælmaing fütisfeer a mieu debit secuond uoas merit, chia uus quaißt eudafchett acceptas, hegias parcumando & promouefchas, & eir me m'tingias faimper in uoaffa buna gratzchia & patrociniö, proferiant in ognia occasiun chia uus ngijs am cumander faimper mieu (fcha bain debbel) impero prompt & nulautus feruetzan.

Cun aröefuia a Dieu chiell s'üölgia deer spiert & gratzchia, chia uus perfeuarefchas & prenda tiers da bain in milg cun uoffa adastretza, fab-gijntfcha & auctoritædt da guarner, aritschar noaffa Patria in pæsch, [f. 5^b] cuncoargia, mantingiar & cufaluer noaffa libartædt & frieltædts, infemel eir 5 noaffa vaira pûra & orthodoxa Religiun la quæla ais afundeda fulettamaing in lg plædt da Dieu. deda in zuotz als. 10. Nouembris dals 1612. Da voaffa Singuria Illustra affectionatifsem feruiaint Petrvs Schvcanvs.

[f. 1^a]

INFORMATVN CHRA-STIAVNA ET CATECHISMVS

10

cun tuott puongs principæls
da la Religiun Chraftiauna.

*Quæl ais tieu fulet cufüert in la vitta
& in la moart?*

CHia eau cun Chüerp et hoarma, faia chia eau vîna u'chia moura, 15 faia ægian da mieu fingiar & saluedar Iesu Christî, lg quæl cun sieu præcius faunckg ho plainamaing partuot meis pchios futisfat, & m'ho plainamaing delibaro our da la foartza dalg Dimuni: lg quæl m'ho tælmaing in fia chûra & guvearn, chia nu po niaunchia cruder ün chiauîj giu da mieu chio, zaintza la vvöelgia da meis bab cælestiæl; eir chia tuottas chio- 20 sas stöelgian feruir in sieu löd & in salüdt, da la mia hoarma. Quo tres ell'cû sien Seinckg Spiert m'tscheartifichiescha in mieu cour, chia eau tres ell hegia la vitta æterna, & per aque uain ell am der [f. 1^b] agiüdt chia eau tuot lg tijmp da la mia vitta faia faimper prompt & pardeart da viuer zîeua fia Vuöelgia lg ludant & glorifichiant.

25 La summa ais: chia tuotts prus fideils, faian cun Dieu reconciliôs, & libarôs da lg pchio & paina tres lg fauckg da Iesu Christî: et chia in

La summa ais: chia tuotts prus fideils, faian cun Dieu reconciliôs, & libarôs da lg pchio & paina tres lg fauckg da Iesu Christî: et chia in aquaîsta liberatiun vingiane in æternum a ngir cufalvos, & da quaîst tuott 30 ischans tfschearts & s'güers, tres lg fantijr in nus üna vaira crotta, üna bunna Vuælgia via a noas bab, & noaf proafem, & üna bunna unlanted, studi & pisijr da obedijr a Dieu cun drettas bunnas houvras.

Quaîsta consolatiun Christiauna reîsta fûla, uaira & perfecta, falda & fearma incunter la moart, lg satan, iffiern, lg muond & tuotts atantamaints, 35 cruschs & cuntredijs & our da vart quaîsta nun ais ne cuffüert ne agiüdt ingiün.

[f. 2^a] *Quauntas chiofas fun ati bsiingiusas da fa-
uair quo tres tii oura da quaiſt cuffüert, poas
aſt ſeinchiamaing & biedamaing
viuer e murijr?*

Trais: 1. quaunt grand ſaia mieu pchio & miſiergia. 2. In che 5
guiſa u möed, chia eau dalg pchio & tuot mia miſiergia vingia delibero.
3. Che löd, grô & ingrätzchiamaint eau ſaia culpaunt a Dieu par üna tël
granda deliberatiuu & ſpandrauntza.

*Pardüttas our da la Scriitüra ſeinchia
chia ſaia daco ditt ais.*

10

Nun ſavais chia voas chüerp ais ün taimpel da lg ſeinckg ſpiert, lg
quæl hëvoa in uus, lg quæl havaia da Dieu. & nun iſchas da voaſſa
puſauntza: par che vus iſchas cüprôs par ün pritsch? Glurifichio dimena
Dieu, in voaſs chüerp et voaſs ſpiert chi fun da Dieu 1. Cort. 6.

Dieu nun s'ho hurdanos a l'ijra, dimparſe chia nus tres noaſs ſingier 15
Ieſum [f. 2^b] Chriſtū acungüſtans lg ſalüd, lg quæl ais moart par nus:
atſcho chia nus, ſaia chia nus vvalgian u'doarman cun ell infemel
vivans. 1. Teſſal. 5.

Ingiün nu viva a ſi s'vëſſa, ne moura aſi s'vëſſa: parche ſaia chia nus
vivan ſchi vivains alg ſingier, ſcha nus murin ſchi murins a lg ſingier, 20
ſaia dimena nus vivan u'nus mouran ſchi iſchans dalg ſingier. Parche
par aque ais moart, araſüſto & turno vvijf, Chriſtus, par eſſar ſingier dals
moarts & dals vvifs. Rumauns. 14.

Sapchias chia vus nun iſchas, cun chioſas chi vingian alg main, ſco
ais ôr & argient, da voaſs uauun vivar, arſchieu da ls ſchantamaints da 25
voaſs babuns ſpandrôs, mu tres que præcius ſaunckg, da quel nun maculo
angi chi aſt Chriſtus. 1. Petri. cap. 1.

Scha nûs chiaminain in la lagiüſch ſco ell ais in la lgiüſch, ſchi havains
cummuniun cun ell, & da lg ſaunckg da ſeis filg Ieſu Chriſti, chi n's
natagia, da tuott noaſ pchios. 1. S. Ian. 1. & [f. 3^a] in lg cap. (cap) 2. ſcha 30
inqualchün pechia, ſchi havains ün piſtand & auuó tiers lg bab, Ieſum
Chriſtū quell giüſt & lg 3. Par aque ais cumparieu lg filg da Dieu par
chia ell ſchdrüia las houvras da lg Diavel.

Eau fun ngieu giu da tſchijl, par fer la vvöelgia da meis Bab chi ho
me tramis, & aquaiſt ais ſia vöelgia: chia eau nu perda inguotta da tuott 35
aque chieſl ho do ami, mu ch'eau ls fatscha araſüſter in lg giuunefcham-
dij. Et chia ſcodün chi craia aint in lg filg da Dieu hegia la vitta
eterna & vingia da me araſüſto in lg dij d'Iüdic. S. Ian. 6. & 10.

Mias nuoras odan mia vufch, & eau cungiufch aquellas & ellas vingian zieuua me, & eau las dun la vitta ætearna, ne vingian a prijr in ætearnum, neir ingiün vain a las fchdraper our da mieu maun. Meis Bab ais plü grand co tuotts, & ingiün vain a las fchdraper our da fieu maun eau & lg 5 bab ifchans ün.

Nun s'uendane duos pitfcans pa [f. 3^b] fers par ün pitfchen danær, & ün da quells nu tuman in tearra zaintza la vvölgia da voafs bab? Mu eir ls chiauels da voafs chios fun inumbrôs, nun tme dimena, uus ifchas da plü co bgiears paffers Math. 10.

10 Nûs fauain chia a da quells chi amman Dieu tuottas chosas ls feruan et arafpuundan in lur bain & faltàd. Roman. 8.

Quell chi cufearma nus cun uus infemal in Chrifstum, & aquel chi ho ütt nus, ais Dieu: lg quel ho eir nudo nus & do l'arra dalg fpiert feinckg in noaf cours, tres lg quel nus clamain abba Bab, lg quel do eir pardüta 15 a noaf fpiert, nus faian filgs da Dieu 2. Cor. 1. & Rom. 8.

Vvs eiras qui d'vaunt üna fchktüretza, mu huoffa üna lgiüfch in lg fingier: chiamo dimena fco filgs da la lgiüfch (parche lg früt da lg fpiert fto in tuotta bunted) giüfta & vardet appruand tuott aque chi ais a chier alg fingier, & nun have cuvingia cun [f. 4^a] houvras zaintza früt, da la fchktü- 20 retza, plü bod las arprande: atfcho chia voaffa lgiüfch fchplandurefcha auant la lgieud & vetziand uoafas bunas houvras, chia glorifichiefchan uoaf bab'chi ais in tsehijl Effe. 5. Mat. 5.

Da la Mifiergia da lg Chraftiaun.

*Inuondar cungiufchaft, tieu pchio
e Mifiergia?*

25

Our da la lætfcha da Dieu, u l's, 10. Cumādamaints.

Che n's cumanda la lætfcha?

La fumma et fufäuntza da la Lætfcha n's' amuoffa noafs Singier Chriftus in fan Mathieu als capitels 22. Amā teis Singier Dieu, da tuott 30 tieu cour, da tuott tia hoarma, da tuott tia pufauntza & farmetza, quaißt ais lg prüm & plü grand cumandamaint: lg secuond ais ad aquaißt fumgiaunt: Amma teis proafem fco te d'veffa. in aquaißt duos uain cumprints tuott la lætfcha et l's profets.

Poußt quæiß tuott perfectamaing Sahuer?

35 [f. 4^b] Na: Parche mia natüra ais faimper inclinæda da uulair mël a Dieu & a mieu proafem & ad ell fer incunter,

Pardüttas da la scritiura feinchia.

Enun ais pür ün ful giüft, e nun ais ün chi inclijgia, e nun ais ün chi dumanda zieuu Dieu, tuotts fun ieus our d'via & fun d'vantos da-schütels, e nun ais ün chi adroua bunted, niaunchia ün ful; par che tuotts haun pchio & vingian abandunos da la glüergia da Dieu, tres la letscha 5 vain cuntschieu lg pchio. Roma 3.

Scha nus dschain nus nu hegian pchios, fchi n's fallains n's s'veffa, & la uarded nun ais in nus. La affectiun da la chiarn ais üna inamititzchia incunter Dieu: ella nun ubadescha a la lætscha da Dieu, parce ella nu po eir Roman. 8. 10

La Explicatiun.

La pouvra & misera conditiun dalg hom zieuu lg fall u'furpasamaint confista in duos mälf et greif puoncks [f. 5^b] lg prüm: Chia la natüra humauna zieuu lg fall ais duätada noscha, chiatüa, & voutta our da Dieu, & brudgieda cun grandischams bgiear pchios. 15

2. Chia lg hom, tres aquella nuschedet & pchios, ais da Dieu abanduno, arfido & culpaunt a la ætearna condemnaschiun.

Noassa Misiergia cuntschaints our da la Letscha, in aquaift möed; fcha nus cunfiderains & matains lün incüter lg otar: quæ chia la letscha & plëd da Dieu cumanda: et lg damanamaing da noassa vitta: fchi achiatains 20 chia nus nun ischans täls, daco chia la lætscha agiauüfcha, dimperfe nus achiatain in nus tuott lg cuntredi. Et par aque fcha gratzchia et misericorgia tres lg miert da Christü nu füs intrafugida, fchi füssans in ætearnum stos peartzs & cundānos: daco Dieu in la lætscha difch; schmaladiu ais aquel chi nun reista in tuott aque chiais scrit in la lærscha Deutrano. 27. 25

[f. 5^b] *Dalg Pchio. & quæl chi saia sto lg
prüm pchio*

Lg prüm pchio da lg hom ais stō lg fall da Adam & Eiua in paravijs: in aque chia ells haun mangio dalg pom chi eira scumando fuott paina da la moart. Genes. 3. 30

Et our da quaißt prüm fall vain noassa misiergia, curuptiun, e [h] pe[h]lios. In aquaift mangier lg pom, cuncunorra in semel gräds & schgrif[c]hus pchios sco lg ais: 1. la Superfgia & Ambitiun, chia ell nu s'ho cuntanto da raster in aquella dignitëd chia ell eira, mu ho uulieu s'adutzer & effar inguæl a Dieu. 2. la Incredulitæd: chia ell ho crett plü bod a lg Satan 35 co à Dieu sien craieder. 3. la Disobedijentzchia: chia ell ho sbüto lg imperi & cummandamaint da Dieu, & ho pilgio & mangio lg pō chia Dieu havaiua scumando. 4. La mäla Arcuntschijntzchia: chia ell ho purto uia

a Dieu chi lg hauaiua fatt da lg bain; lg ho abanduno s' uott our da d' ell & s' acuulo cun lg fatā lg craiād [f. 6^a] & obedint ad ell pū co a Dieu. ho agiatifcho da ngijr adutzo brehia da Dieu mu dalg satan. 5. chia ell nun ho agieu resguard da raster in aquella biadijtscha & perfectiun, in amur 5 gienar da quells chi havaivan da ngir da d' ell, mo ho būto tuot via, eir par aquells, tuot a gipijri. & uschia our d' ūn ais ngieu bgiears erruors, p ls quæls Dieu ho meritamaing būto lg hom davent & cundamno.

Che lg pchio faia.

Lg p[c]hio ais: tuott aque chi duainta & vain fat in[c]üter la Lætfscha 10 et pled da Dieu cun ditts, fatts, impifamains & agiavüschamaints. La ignurauntza & dubitauntza da Dieu, fia vvælgia: La privatiun da la amur & dilectiun da Dieu & lg proasam, la privatiun da la algretz[c]hia in Dieu. Cura ūn nun ho ingiun defideri vvælgia ne stūdi da obedijr a Dieu zieva seis cuImandama(t)ints. Sumgiauntamaing: cura vain interlascho tuottas, [f. 6^b] 15 bunnas heures intearnas & extearnas, spirituelas & corporelas, las quælas Dieu nun uoul chia vingian interlaschedas.

Chi faia causa da lg pchio.

La causa chi ho fatt (& fo aunchia hoatz in di) pchier, nun ais ingiün otar: co la vulanted dalg fatan & dalg hom; cun la quæla ells da 20 lur ægna & spontanea libarted, fun crudos, voutts our da Dieu fatt lg pchio & schnüdos da la imœgna da Dieu. Parche la prūma causa da fer lg fall in lg paravijs tearrest, ais sto lg Dimuni chi ho cuslgîd & affuô lg hom: & la libera volunted da Adā & da d' Eiua ls quæls nū haun ubedieu ne fúngio Dieu; mu alg fatan fchi. 25 Et aquist fall ais ünna causa & materia da tuott ls pchios chi fun fatts zieua & nus aunchia hoatz in di fatschain.

Ls æffets da lg pchio u frütts da l' pchio.

1. Our dalg pchio nascha & vain tuottas [f. 7^a] afflictions & chiaftia maints temporæls, chi fun ūn principi da la paina æternela als infideils. 30
2. Al'hura la moart temporæla & la æterna condamnafchiun & paina.

Parche Dieu hegia lascho Adam pchier.

Dieu ho lascho cruder Adam in lg pchio par duos chiaschuus:

1. par amufer fia giüstia & pusauntza in chiaftier ls mæls & infideils:
2. par amufer fia bunted & misericorgia in aque chia ell in Christo 35 salua seis elets & prus fideila.

Our da quaist s' uetza, chia lg chraftiaun u posia chia Dieu uul' cufalua nel' aritscha nu po ne fer ne saluer ingitun bain: & subito chia Dieu artira fieu agitüd, fchi crouda lg craftiaun in lg pchio & errur.

Lg pchio Originel ais:

quælla noſcha & peruerſa rijsch et natūra: zieuu lg fall da Adam: 5
chia nus iſchans priuos; da la cognitium da Dieu, ſia vvöelgia & horas: da obe [f. 7^b] dijr à Dieu cun ls fatts & cour, mu ſaimper inclinós da fer lg mæl incunter Dieu. in aquaiſt pchio ngins tuotts concepieus & naſchieus, tres aquella noſcha, chiatina & peruearſa rijsch chia nus artain, iſchans culpaunts a la ijrā divina, & our da quaifſta vain tuot otars pchios. 10

Lg pchio actual ais: cun ls fatts.

Tuot aque (ſubito nus cuntſchain lg bain & mæl) chia nus fattſchain, incunter la lætscha & pled da Dieu cun ditts, fatts, agiauufchamaints, impiffamains: & tuot aque chia nus interlaſchain, chia Dieu uules nus interlaſchain, chia Dieu uules nus feſſan: & aque pchio fains inmünchia dij 15 & hura.

Lg pchio chi Reingia u Murtæl ais:

Cura chia lg chraftiaun tres agitüd da lg ſpiert ſeinckg, nun s' hoafſta ne ſto ſcuntar alg pchio, dimperſe ſeuon[d]a, ho appl[a]ſſ[c]hair & ſearua ad aquell z[a]intza reſguard: quaifſt ais Murtæl, parche ſcha bain tuot pchi 20 [f. 8^a] os par ſe, ſun murtæls, inguotamain chi reiſta & perſeuerſcha in aquaiſt, vo a la fin a la perditiun. In aquaiſt, pchio tuman qualuoutas eir ls fideils, mu elle artuörnā tres agitüd da Dieu: ſco fet. Aaron, D[a]vid & otars.

Lg pchio chi nu Reingia ù ueniel que ais pardunaiuel. ais. cura lg 25 chraftiaun cun agitüd dalg ſpiert ſeinckg s' hoafſta & ſto ſcunter a lg pchio: quaifſt pchio uain parduno & nun ais culpaunt a la moart ætearnæla, brichia chia quaifſt da ſe s' ueſſa ſaia taunt leiſ, chia ell maritta pardunauntza: mu par che lg chraftiaun s' huſtand, uoul mæl alg pchio & recuorra uia Dieu & par aque tres la ſutisfatiun da Chriſti ſuruain par- 30 dü[na]jun[t]za, ſco ſun tuott pchios chi duainttan tres infirmited ſauiaand mu nu uuliaand cun malitia & nu' ſauiaand, mu ün nu lg laſcha preudar ſuramaun brichia, mu s' hoafſta dacuntinamaing.

Lg pchio incuntar la conſijntzchia ais:

[f. 8^b] Cura lg chraftiaun ſo la uöelgia da Dieu, & atſchöeuar ſo incütär 35 la uöelgia da Dieu, & ſia ęgna conſijntzchia. Sco David ſauiaand & uvliaand cumatet lg adulteri & fet lg homicidi.

Lg pchio chi nun ais incunter la confijntzchia ais:

Cura chia lg chraftiaun nun fo tutælmaing la vvøelgia da Dieu, u cungiufcha chia faia pchio; & ho dular da lg pchio, chia ell ho fatt: 5 parche in aquaifta vita nu pudains perfectamaing schkiujr lg pchio, mu fuuentz ngins uitzs tres fraschletza humauna fatschains lg mæl & interlafchain da fer lg bain. Sco fet San Ped[e]r fañiand mu nu vuliand in lg prigucl schnaiet Christum tres fraschletza humauna, hauet granda dular cridet sofamaing. Da ün tæl s'almantaiua san Pol Rom. 7. lg bain 10 chieau uules nu fatsch eau, mu lg mæl quæl chia nu uules fatsch eau. Ingnurauntamaing he eau perfequito la Baselgia & par aque s'ho Dieu [f. 9^a] lafcho ngijr pchio da me Timot. I.

Lg pchio in cunter lg Seinckg spiert ais:

15 Cura ün tres ilgümniatiun dalg seinckg spiert cungiufcha la vaira uardet & eretta in Iesu Christo, da Dieu, fia vvølgia & houvras, a la quela lg spiert da Dieu & noafa ægna confijntzchia fiand conuitta da que daun pardütta a noas spiert & cour, chia quella faia sul fuleta la uaira viua falüdaiaula & nun ingianaiuula vardet; quella medemma brichia par 20 temma u tres infirmitæd da la chiarn: mu tres øedi, meluulyntscha via a la vardet, cun ün anim inamich, cun ün destino & delibaro cusalg e parpøest uulantusamaing: schneia, schmaladescha, par fofa & diabolica, & afieu pudair perfequitetscha in fina la fin.

Quaift pchio nu uain ne in quaift ne in lg otar muond parduno, & ais 25 zaintza spraunta, & in æternum cundamno, brichia chia el faia plü greif [f. 9^a] & grand co la gratzchia da Dieu & lg Miert da Christ, mu dimparfe chia fiand quaift lg plü grand, schi lg chiaftia eir dieu cun lg pü greif chiaftiamaing, numnedamaing chia Dieu ls afoarua finelmaing chia ells me nu vingian ad artüglijntscha, mu per feuareschan infina la fin & quo tres 30 fune in ætearnum peartzs. Matth. 12. Marc. 3.

Ell uain anumno incunter, lg seinckg spiert, par che quel vain fatt incunter lg spiert seinck speciellmaing, quæ ais: incunter lg præpi offici & oparatiun dalg spiert seinckg, chi ais ilgümner ls cours da ls christiauns sün la vaira cungiufjntscha da la vardet & vaira cretta.

35 Brichia tuott cundamnös croudän in aquaift pchio, mo solum aquells chi fun da lg spiert seinckg ilgümminos sün la vaira cretta, sco Saul, ludas, Iulianus apostata. L's Elets da Dieu, chi fun ua[i]ramaing conuertieus, nu

paun cruder in aquaist pchio, parche quells vingian da Dieu cufaluos, & nun vin [f. 10^a] gian a prijr in asteinū San Ian. 10. Mias nuorfettas nu uain ingiūn a las schdraper our da mieu maun. Mo quells chi faun quaiſt pchio, me nu fun vairamaing ſtos conuertieus, ne Ellets. 1. 8. Ian cap. 2. A ſun ieus our da nus, parche ells nun eiran da nus. 5

Da quaiſt nu daia ngijr tſchantscho ligiramaing & zaintza granda confideratiun & nu ng[ij]r iūdichio otar co our da la fin: Parche a po eir inſcuntrar chia eir ünqualchitū, fideil & ellet, ignorauntamaing u eir ſauiad & uulianđ defendan, da quäl ſoart d'erruors, u eir ün quäl cummandamaint uiolēſchan & ſurpaſſan, tres infirmited, martuoiri u temma da prignels: 10 mu brichia tres cuſalg delibaro & cedi cun anim inamich faun incunter la vardet la quella chia ells cuginofchau, ne croudan tutälmaing giu da (d)[l]a religiun & pietäd ne perfeuerēſchan in la ſchbüter & perſequiter, mu ad artuornan in aquaiſta vitta, ad artiglijntſcha & a conuertijntſcha via Dieu & ala vardedt. 15

[f. 10^b] Lg pchio par ſeis s'vveſſa ais: tuott aque chi uain fatt incunter aque chia Dieu ho cumando, ais pchio da ſe s'vveſſa & per ſe s'vveſſa.

Lg pchio accidental ais:

Tuott aque chi uain fatt; tuottas virtüds & bunas hovras. da ls nun renafchieus, peiauns infideils hijpocrits & noſch chraſtiauns, ſcha bain faun 20 aque chia Dieu ho cumando, & chia parſe s'vveſſa nuſſſſn pchio (ngiand fattas ſecuond la ordinatiun da Dieu) inguotamaing a croudan in pchio & e pchio ne pleschan a Dieu. parche las perſunas chi las faun nu pleschan a Dieu: Al'hura nu viugiane fattas in aque möed & fin chia Dieu uol chia duaintan: quæ ais a nu duainta tres üna vaira fee ne conuer- 25 tijntſcha uia a Dieu, ne chia ſearuan ala glöergia da Dieu, mo a lur ſegna gliergia & par effar vais & ludos da lg mouond. Che chi duainta zaintza fee ais pchio Ro. 14. & als hebr. 11 zaintza fee nun ais puſibel a plaſchair a Dieu.

[f. 11^a] Ls fideils ſcha bain ſun achialchios ſickg dalg pchio & pechian 30 greiuamaing: ſchi ls areiſta ſaimper ün ſem da la vaira fæ & conuerſiun via a Dieu u lg quäl a las vouttas ais pü grand & fearm, chia ell ſto ſcuntar al pchio, & nu crouda in erruors incunter lg fundamaint da la fæ, ne in lg pchio chi rengia incüter la confiſjntzchia. Qual uoutta s alhura ais quæ ſemm uſc[h]i ſlaiuel & debel, chia lg chraſtiaun vain par ün tijmp dalg. 35

Tantamaint vitt, & crouda in grandſchams erruors tres aque pearda ell ingranda part üna buna cöſ[ij]ntzc[h]ia, la creta buna vvöelgia via a Dieu & ls duns dalg ſpiert ſeinckg. Impero quells chi ſun vairamaing

ünavoutta cōverti eus, tres que sem nu croudā in lg tuott giu da Dieu
brichia finelmaing, ne vingian cundamnōs ne peartes: Parche Dieu tres
fieu diuin & ætern cufalg cufalua feis fideils: ls ilgitimnescha & ls maina
darchio tiers ell a la rüglijntscha & a bun saluamaint.

5 [f. 11^b] *Ho dimena Dieu craio lg chraftiaun*
ufchi nosch & chia-
tyf?

Madina: schi bain Dieu lg ho craio bun & a fia imægna: quæ ais:
cun ùna vaira iùstia & sanctitæd, chia ell cuntshes inandret Dieu fieu
10 craidar, chia ell da tuot fieu spiert lg ammeßs, cun ell in tuotta biadijnt-
scha in ætearnum uiues, & chia ell faimper lg ludes & glurifichies.

Inuondar uain dimena quella no-
scha natüra?

Our da lg fall da noaf prüm babuns Adam & Eiua, da l's quæls no-
15 alla natüra ais ufchi curuotta, chia nus tuots ngins in lg pchio concepïus
& nafschieus.

Ifchans ufchi curuotts, chia nus nun ifchans
niaunchia bastauns da fer bain,
mu inclinōs faimper in
20 *lg mæl?*

Madifchi: u pœia chia nus da lg [f. 12^a] spiert seinckg, uingians arit-
fchiues, agitüdos & renafschieus.

Pardüttas da la scritüra feinchia.

Et Dieu dis nus uulain fer ün hom a noafa imægna, secuond noafa
25 fumaigia el uain ad aritschar fur ls pefchs da la mer, fur l'utschlina dalg
tschijl, fur tuot ls alimeris da la tearra, fur tuot la tearra & fur tuot la
vermilgia da la tearra. Et Dieu ho craio lg hom a fia imægna, & ho
craio lg meschial & la fœmna. Et Dieu ho uais tuot aque chia el ha-
vaina craio & eira tuot zuond böen: Genesis. 1.

30 Vê eau fun in la iniquitæd furmo & (&) mia mama m'ho in lg pchio
concepïeu pñal. 51.

Aque chi ais nafschieu da la chiarn, ais chiarn, & aque chi ais na-
fschieu dalg spiert ais spiert. S. Iau. 3. Et par aque sco par mur d'ün hom
ais lg pchio antro in lg muond, & tres lg pchio la moart, & in aque
35 möed ais la moart stracurida fur tuot la lgieud in aque chia tuotts haun

pchio. Et in aquella [f. 12^b] guisa daco chia lg mel tres lg fall d'un ful, ais araso fur tuot la lgiend a la condemnafchiun: Vschia eir tres la giustificatiun de ün ful, uain araso fur tuot la lgiend quæ grand benefici par üna giustificatiun alla vitta. Parche in a que möed tres la difubadijntzchia d'ün ful, fun duantos bgiears pchiaduors, ufchia tres la obedijntzchia d'ün 5 fulvingian ad effar bgiears giüsts Rom. 5.

La Explicatiun.

Da la creatiun dalg hom, & co lg
craftiaun faia craio.

1. Lg [[ij]seual dij ho Dieu lg prüm craio lg. C[h]üerp our da la tearra, 10 immurtæl scha ell rastes in la lüftia: murtæl scha el surpafes lg cumanda-maint; & la moart ais antreda par ün chiaftiamang da lg pchio.

2. Secunderamaing hol'craio l'hoarma our dinguotta cū intalett spiri-
tuæl, & imurtæla, Gen. 2. Dieu ho fuffo sieu [f. 13^a] spiert, in la fia
fatfscha, & inquis duanto lg hom ün spiert & hoarma vüa. 15

Ell ho unieu l'hoarma cun lg chüerp infemal, atfcho chia par seis s'
vveffa, et tres lg chüerp sco un instrumaint corporæl ella fatfsches tuottas
actiuns; interiuras et exteriuras, las quellas da üna natüra humauna fun
folitas et proprie das da ngijr fattas.

3. Ho ell craio lg hom a fia imægna quæ ais: perfect, bun, sabbi, 20
iüft, feinckg, bio & singiar fur tuottas creatüras.

In che fin Dieu hegia craio lg hom:

Dieu ho craio lg hom: Atfcho chia ell sieu craiedar inandret cuntfsches,
lg ludes et glorifichies. La glorificatiun da Dieu cuntain in se, la pro-
fessiun & confessiun da lo cretta, la inuocatiun via dieu, la arcuntfchijntfscha 25
et ingratzchiamaint, la obedijntzchia, la perfecta dilectiun et amur via a
Dieu & lg proaffem. La congiufchintfc[h]a da Dieu fearua a sieu lod &
glorificati[f. 13^b]un: par aque nun ais la plü bunna, principela e blüngiufa
houa da lg hom co la congiufchijntfscha da Dieu par che our da quella
uain Dieu glorifichio, & zaintza quella, nu po el inandret ngijr ne amo 30
ne ludo ne glorifichio.

2. Ho ell craio lg hom: chia ell giudes la vaira fælicitæd, & haues
part da tuot seis duns & beneficis spirituels & cælestiæls, chi fun urdanos
a tuot aquelle chi lg congiuofchan: our da quaißt uain cuntfschieu, prægio
& celebros bunted, mifericoargia & pufauntza da Dieu. Et ufchia eira 35
lg hom in principi in aquella biedijntfscha & perfectiun craia & chia ell
in aquella in æternum rastes.

Our da quaiſt hauains da confider. 5. puonckgs.

1. Chia Dieu nu ſaia auctur ne cauſa da lg pchio.
2. Vvsaintzs co nus iſchās giu d'una uſchi granda dignitæd et falicitæd
5 tu [f. 14^a] mós, in taunta miſiergia & rampoarngia, quæ ais: in lg pchio
& moart æternæla.
3. Vvetzains la buntæd da Dieu, lg quel s'ho dengio dans trer oura
et delibarar da quella: tres lg miert da ſieu Filg.
4. Cuntſchains noaſa indignitæd & mæl arcuntſchijntſcha via Dieu par
10 taunts beneficis chia nus hauain arffſchieu, & arffchains da dij in dij.
5. Chia nus artzaintamaing deſſan tſcharchier & aſpater tres Chriſtū
et in Chriſto noaſa dignitæd & falicitæd: chia nus hauain peartz & par
tuot aque nus ſaian grats via noas Dieu & ſalvedar Chriſto.

*Da la imegna da Dieu in
lg hom.*

15

La imegna da Dieu in lg hom eira, ün ſantimaint chi cuntſchauia
inandret Dieu, ſia natūra, vöelgia et ſias houras: chi hāuaina üna libera
& buna uoluntæd da obediſſa [f. 14^b] Dieu tuot ſias inclinatiuns impifamains et
actiuns s'cuſngijuan cun lg uulir da Dieu: üna ſpirituela & inmurtela
20 natūra da l'hoarma: ün perfect, intijr, pür & net hom & chüerp, cun üna
perfecta obediſſantzia et algretzchia in Dieu, chi paſaiua auant & eira
ſur tuottas otras creatüras & las duminaiua libramaing, giu da quaiſta
buna perfecta & ſeinckia Natūra ſecuond l'imægna da Dieu, ais Adam
& Eius zieua lg fall tumos ſchntüdos da quella & nus tuotts cun ells in
25 ſemal per cauſa da lur fall; et iſchans in la ſchcküretza ſpirituela da la
cognitiun et obediſſantzia da Dieu, in diminchia ſoart grands & ſchriſchus
pchios crudos et cungiſto in lœe da biadiſſantzia la moart temporela &
æternæla.

Da chi & co l'imægna da Dieu, in nus vingia renuueda & darchio
30 adritzeda ſü: Sulettamaing da Dieu lg quel, l'ho eir agidda deda; parche
alg ais in ſia puſauntza da der la vitta, & cura chia quella ais peartza
darchio [f. 15^a] da la arturner: inaquaiſt möd. Dieu artuorna ſia imægna inus
tres ſieu Filg: Sieu Filg tres lg ſeinckg ſpiert, lg quel n's regenareſcha
& ilgumna; & lg ſpiert ſeinckg fo & adritza aque in nus tres lg ſeinckg
35 Euangeli & plæd da Dieu, chi ais la puſauntza & la virtüdt da Dieu, in
ſalüd a tuot aquells chi craian ad aquel ſieu plect. Et aquaiſt renaſcher
u'renuuer in nus quella imegna da Dieu uain cumätzo in tuot Ellets &
fideils in aquaiſt muond, & ngins cuſaluos & accraſchantos in aquella tres

lg spiert feinckg in fina sün la fin da noafa vitta: vain alhura perfectamaing cüplijda sün l'hoarma, cura ella s'parta our dalg chüerp: sün lg chüerp & intijr chraftiaun uain cumplida sün lg dij dala rafüstauntza & in la vitta ætearna.

Da lg Liber Arbitri secuond ls 4.

5

stedis u gros.

1. Lg prüm stedi & gro dalg Liber Arbitri, u'libra voluntæd dalg hom; eira [f. 15^b] auntz lg fall, chia ell hauaiua üna perfecta cognitiü da Dieu, et üna libra et spontanea voluntæd; da pudair saluer a Dieu la ijtira obedijntzchia da se s'veffa: da fer lg bain & lascher ster lg mæl. Mu in aquaifta 10 buna libartæd nun eiral uschija cuffarmo, chia ell in aquella rastes; mu ell hauaiua eir libarted, (scha s'appraschantaiua la occasiun suot üna quæla specia) da decliner giu da quella buna libarted, perfectiun & obedijntzchia, detfchearnar & fer lg mæl eir da se s'veffa, sco s'uetza clera-
maing in sieu fall. 15

2. Lg gro dalg liber Arbitri secuond ais: subito fatt lg fall & chi nascha in nus da noas curuots pardanauntz, auntz nus vingian da lg sainckg spiert regianaros: In aquaift stedi hauains bain üna libra uoluntæd, mu chia nus da quella ngins saimper strapurtos solum in in ilg mæl et in lg pchier, & nun hauains niaunchia da nus ns uella pusauntza dans inpifer 20 ünqual chiofa d'bain ataschair da fer bain: la chiafchü [f. 16^a] ais: chia tres lg fall hauains peartz tuot lg bain & surfagieu tuott mæl.

3. Lg teartz stedi da la libra voluntæd ais in aquaifta vitta: cura ün ais da lg feinckg spiert regenaro mu brichia perfectamaing: In aquaift gro, adruuains la libarted brichia solum in mæl, mu eir ün part in bain 25 & aque tres ilgümnatiun da lg spiert feinckg lg quæl iuida in nus üna nouva lgütfeh, cuuaida & vvoelgia da obedijr a Dieu & fer bain.

1. Mu ün part in bain & ün part in mæl: parche in aquaift muond noafas bunnas houvras sun imperfectas et saimper acumpangiedas cun pchios.

2. Parche brichia tuottas uontas eir ls renaschieus et ellets, vingian 30 da lg spiert feinckg guuarnos mu par ün tijmp cuort u'lung co chi plefcha a Dieu, abandunos eir qual uontas, par ls examiner, appruer et humilier, mu alla dauous ls tira ell ad artüglijntfcha & nun ls lascha prijr. Pfal. 51. tieu spiert nu artreer our da me.

[f. 16^b] 4. Lg quart stedi da lg liber Arbitri da lg Chraftiaun vain ad 35 effar, zieuu quaifta vitta, in la quæla nus ngin ad effar in tuota perfectiun & glorificatiun, & nu ngins ad havair la libra voluntæd otar co da fer bain, ubedijr & luder Dieu in æternum & aque tuot perfectamaing, & nu uain ad effar pusibel nus n's poassan müder our da lg bain & fer lg mæl;

parche nus ngin continamaing da lg spiert da Dieu ridfchieus et cufaluos. Et aquaifta noafa conditium vain ad effar bgiear melgdra co quella da Adam auntz lg fall: parche ell eira bain perfectamaing bun, mu ell nu eira ufchi cufarmo chia ell s'pudaiua eir müder a fer mël, mu nus mē 5 nu ngins á pudair ne ns impifer ne fer mël, mu refter fainper in tuotta perfectiun sanctitēd obediintzchia et biadijntfcha, ludand et glori-fichiant Dieu.

[f. 17^a] *Nu fo dimena Dieu tüert a lg hom, chia
ell in la lætscha agiauüfcha chiel
10 fatfcha que chia ell nu
po fer?*

Na: párche Dieu l'g ho fchkiafien tæl, chi ell pudaiua aque tuot faluer et fer, mu ell tres affuer & cufgier dalg Satau, & fia hegna difo-bedijntzchia, s'ho fo, & tuots chi vingian d'ell da quells duns fpirituæls 15 priuo.

*Vain Dieu a lafcher que fall xain-
tza chiaftier?*

Na: mu ell s'agritainta grandamaing incunter lg pchio, chia nus hauain harto, et fains imünchia dij incüter ell: et p aque tres fieu giüft judici, 20 n's chiaftia ell, in aquaift & in lg otar muond perpetuëlmaing fco ell s'vefs difch: fchmaladien faian tuots aquells, chi nu reiftan in tuot aque chi ais fcritt in la lætscha.

[f. 17^b] *Nun ais eir Dieu mifricoar-
giauel?*

25 Schi: mu ell ais eir gi(t)ift: Et per aque uoul fia giültia, chia que grand & greif fall incuntar fia Diuinna Maiaftēd, uengia eir greufamaing chiaftio, quæ ais cun la paina temporela & æternæla fūn lg chüerp & lhoarma.

Pardüttas da la Scritüra.

30 Parche tuott aquells, chi fun fuot las ouvas da la Lætscha fun fuot la fchmaladifchiun. Gal. 3. Eau fun lg fingier teis Deis ün fearm & tſchilgius Dieu, chi chiaftij(l)a: [la] chiativiergia da lg Bab, fūn ls filgs infina fūn lg teartz & quart gro ad aquells chi m'vvoelgian mæl. Exod. 2. tü nun iſt ün Dieu alg quæl plæfcha la iniquitæd, tiers te nun hevvdä, mal- 35 litzchia, auaunt teis vølgs nu paun ls nofchs arefter tü nouſt mæl [f. 18^a] a tuott aquells chi faun mæl. Pfalm. tifchinckg.

*Da las Afflictions chi fun ün chiaftiama-
int da lg pchio & fun ün a part
temporælas, & lotrapart
æternælas.*

Afflictions temporælas fun tuottas foart d'mallatias, puartæd, chia- 5
latrijas, ingtërgias & dan sün l'hunur, sün la roba, perfuna & sün la vitta,
perfecctiuns guearras & tuot otars cuntredis furtünas spirituelas & cor-
porælas chi paun cruder & croudand alg chrastiaun in aquaistta vitta & al-
hura la moart s'veffa: quaiestas Afflictions Temporælas uingian als infideils
& noschs tramissas da Dieu tres sieu iust iudici per üna paina, chiaftimaint, 10
& ün principi da la paina æternæla laquæla per causa dalg pchio uain
argütta tiers.

[f. 18^b] Affliction æternæla: ais la paina infernæla & perpetuæla.

Mu al s fideils & Ellets da Dieu fun tuottas afflictions æternælas
alüsædas uia tres lg Miert da Iesu Christi. Et las afflictions tēporælas fun 15
ad ells ppriemaing brichia in paina mu ünna dutscha crusch, bunas, pater-
nas & misericurgiavlas visitatiūs et chiaftijs da Dieu noas bab; chia ell
trametta, & adroua cū seis chier ifaunts: tuot in noas bain, par ns trer &
schdrür our da lg pchio & chia nus areistan et pilgian tiers in la vaira
cretta, sprautza fidauntza & obedijntzchia uia ad ell. Saniäd chia que 20
uain tuot da sieu maun in noaf ütël, et chia nus saian cun ell reconcilios
& noas pchios pardunos tres sieu filg & par aque dessans saia leif u' greif
alla chiarn purter cun obedijntzchia et patzijntzchia zieua lg exaimpel da
noas fingier & chio Christi. Ns cufurtiant chia Dieu ais saimp cū sieu
bun agiüd et cufüert prafchaint, nun ns do da pü co nus poa [f. 19^a] san 25
purter, & cura chia ell fo chia saia lg mælg schi ns delibera ell da tuotta
noasfa fadia, & ns do la vitta ætearna & la intijra biadijntscha.

DA LA LIBERATIVN DA LG CHRASTIAVN.

*Siand nus tres giüft iudici da Dieu, culpa- 30
uns a la ætearna condamnafchiun: nu
füsse ün quel möed u' via, da gniijr
da quaiesta paina delibaros
& cun Dieu recon-
cilios? 35*

Dieu uoul chia vingia fatisfat a sia giüftia divinna: et par aque aise
büßg chia que vingia tres nus n's vveffa, u'duairamaing tres ün otar par
nus fatisfat.

*Pudains foartxa nus ns'veffa
futi[s]fer?*

[f. 19^b] Zuond brichia, schi nus ingrandin bain auntz imünchia dij lg
dbitt & acraſchantains la paina.

5 *Pudes üna creatüra in tehijl ü in tearra
chi füs solum üna creatüra aque
par nus futisfer?*

Na: Parche Dieu nu uoul que chia lg chraftiaun ho fallo, sün üna
otra creatüra chiaſtier: alhura nu pudes eir üna nüda creatüra fuſtingier
10 l'ijra da Dieu fuſdeda incunter lg pchio, ne eir, da quella otars delibarer.

*Che Mediatür & Spandredar
deffans tſchiarchier?*

Vn chi ſaia vair chraftiaun & perfectamaing giüſt, & plü puſaunt co
tuottas otras creatüras: quæ ais, chi ſaia eir vair Dieu.

15 *Pardüttas da la ſeritüra.*

[f. 20^a] Scha tü uouſt guarder sün las iniquitæds, o ſingier Dieu chi po
auaun te ſter. pſal. 130. Tres ün hom ais la moart, tres ün eir ais la raſü-
ſtauntza, ſco nuſtuots tres Adam murins, uſchija eir tres Chriſtum ngins
Vvijs: par che ell uain a rengier infina chia ell tuot ſeis inamijs ho mis
20 fuot ſeis peis 1. Corinth. 15.

La explicatiun.

Siand tres la diſubadijntzchia, culpaunts alla ætearna condemnafchi-
un: ſchi uaine dumando, ſcha füs da quella condemnatiun, ün quæl libe-
ratiun auaint maun: dalg quæl, tuottas vouttas chi uain fuſſitzchiantamaing
25 fuſiſfat alla Iuſtia da Dieu & a la Læſcha, ſchi uaine admis & concedieu
liberatiun: parche la letſcha cumanda & uoul obedijsntzchia, ſcha nuu la
vain fatta, ſchi cundamna ella: La iuſtia da Dieu [f. 20^b] uoul executiun
alla ſantijntzchia, & fuſiſfatiun. Cun tuot ns uain amuſo duos möeds tres l's
quæls la fuſiſfatiun daia & poaſa ngir fatta. 1. lg prüm: la letſcha &
30 Iuſtia da Dieu diſch & uoul & ns amuoſa, chia la natüra humauna chi
ho pchio, quella madema daia s'ues fuſiſfer: cun obedijsntzchia u'cun la
paina: In aquaiſt möed nun ais puſibel a la natüra humauna da fer aque,
zaintza ſia vltima deſchdruſtiun, ruvinna & pardiſtiun. 2. lg ſecuond möed:
chia la liberatiun tres üna perfecta fuſiſfatiun per ls pchios poaſſa ngijr
35 fatt, ns amuoſſa lg ſeinckg Euangeli: chia nus aquella nun daiaſ tſchar-
chier tiers nus zuond brichia, mu tiers ün otar, numnedamaing tiers Ieſum

Christum, lg quæl ho futisfat, chia la letſcha ho cūtantetza, & la giūſtia da Dieu po, chia ngiand futisfat, nus daian effar liberos & pilgios in gratzchia.

La miſiergia da lg chraſtiaū ho duos, parts. 1. lg pchio. 2. la moart et uſcheia [f. 21^a] la Liberatiun ho eir duos parts, deliberer. 1. lg 5 prüm dalg pchio & lg 2. da la moart.

La liberatiun Chriſtiauna ais: ün delibramaing da tuotta Miſiergia, üna Reſtitutiun chi ns culaina la giūſtia, la ſanctitæd, la fælicitæd & la vitta æterna in nus, tres Chriſtum & per Chriſtum. Et in aquaiſta vitta vain do in nus ün principi & cumantzamaint, tres la cretta & lg ſeinckg 10 ſpiert, zieua quaiſta uain alhura perfectamaing cumplieu.

Quaiſta liberatiun d'vainta.

1. Par che Dieu da ætern'ino la ho hurdaneda & imprumiſſa chia ella deſſ d'vanter.

2. Par la grandſchma buntæd & miſericorgia da Dieu, tres la quæla 15 ell nun ho uulieu ne pudieu indürer, chia tuot la generatiun humauna gies a la perditium.

Tres ſia infinita ſabgijntſcha, lg quæl ho ſauieu achiater ün tæl mœd, [f. 21^b] da ns deliberer, tres quæl ell ho pudieu declarer, vers lg chraſtiaun ſia miſericorgia, zaintza violer & fer incunter a ſia giūſtia. 20

4. Tres ſia granda puſauntza, cun la quæla ell ho craio lg hom a ſia imægna our dinguotta: quell medem darchio ho pudieu trer our da lg fall & pchio, lg arturner que chiel hauaina peartzs & renuer, & da la moart deliberer.

Cun tuott deſſans quaiſta liberatiun zaintza dubitauntza aſpater, in 25 aquaiſta vita ün part perfecta, in la raſüſtauntza aunchia bgiear plü perfecta in la glöergia alhura perfectiſſima.

LÜCI PAPA.

LA SABGIENSCHA DA IESV FILG DA SIRACH,
Miffa e fchantæda in Rumaunfch træs Lüci Papa minifter da la bafelgia da
Iefu Chriffti. In Pufchlæff træs Dolfu & Dolfu Landolffs. in l'g an 1613.

5 [f. 2^a] A L'HVNDRAIVLA WSCHI
NAVNOCHIA DA SAMAEDAN AVVOIRA

Lüci Papa feruiaint dalg plæd da

Dieu, grazchia e pæfch træs

nos Segner Iefum

10 Christum.

IN quaiſt prefchaint cudefch deffen effer cufchidrædas trais chiofes:
L'üna chi faia ſto l'g autur, ù chi hægia fatt quaiſt cudefch, l'otra da che
têmp & in che lœ el l'g hægia fatt, la terza che el cuntegna. Taunt ſco
pertain alg prüm dimæna, s'vezza our dalg tittel dalg cudefch, & our dals
15 50 capitels, chia quel chi ho fatt e miſs infemmel quaiſt cudefch, ais ſto
Iefus filg da Sirach da Hierufalem, & ün ſieu abiædi da quel medem nom
l'g ho laſcho ir our in lüfch, ſco appæra in l's dues preams dalg cudefch.
Innua chia üngün nun deſs prender ſchkiandel dalg nom da quel chi ho
[f. 2^b] fatt l'g cudefch, ſco chia quel purtaſs pregiüdici a la dignitæd, hunur &
20 vffici, da nos ſullet Saluædar Iefu Chriffti, l'g ſul genuieu filg da Dieu.
Perche e ſun ſtôs bgierrs hommens traunter l's Iüdeaus l's quæls haun hagienu
quaiſt nom, ſco ſun intraunter oters quaiſts: Iefus principæl Sacerdot,
Hag. 1. Zach. 3. Iefus chi s'anomna Iüſt, Col. 4. Iefus chi ho aſafdo
la deſtructiun da Ierufalem, dalg quæl ſcriua Iofephus in l'g ſettæuel cudefch
25 da la guerra dals Iudeaus Cap. 12. Ma granda differentia ais e intraunter
l'g nom da quaiſts hōmens, & intraunter l'g nom da nos Sengier Iefu Chriffti.
Perche quaiſts oters haun ſurffignieu quel nom træs mez da la vœglia da
la lieud, ma nos Saluæder, træs la ſula vœglia & ordinatiun da Dieu bab,
chi l'g ho vſcheia anumno træs ſeruezzen dalg Aungel, aunz co el gnis
30 concepieu in l'g vainter da ſia [f. 3^a] mamma: Math. 1. Luc. 1. L's oters haun
hagienu dick l'g nom ſainza l's fatts: nos Saluæder ho hagienu l'g nom & l's

fatts, perche l'g sullet filg da Dieu Iesus Christus n's ho spandros da nos pchios, e fatts fals: Math. 1. In l's fatts dals Apostels cap. 4. Oters fun stôs dick fîtras da Christi, sco l'g surscrit grand Sacerdot dalg velg Testamaint: nos saluædar ais sto l'g cumplimaint, la dretta vardæd e sùstaunza chi cun sieu sacrifici ho sutisfat intêramaing per nos pchios Heb. 10. 5 Col. 2. L's oters fun stôs spûrs hōmens, nos Saluæder ais vair Dieu & vair hom in üna persuna Luc. 1. Aque Sæench chi vain a nascher vain a gnir clamo filg da Dieu. Taunt faia ditt da quaißt nom, chia nus sapchen co ch'el ôda à spurs hōmens, e ch'el ôda à nos Saluædar l'g filg da Dieu, atfcho chia ad el areista fia hunur & dignitæd. Huoffa per l'g seguond 10 innua l'g prüm authur hægia fatt l'g [f. 3^b] cudefch, nū s' legia, arfaluø chia s' po crair siand el da Hierusalem ch'el faia fatt allò, s' chiatta impero in l'g prüm & seguond pream dalg cudefch, chia quaißt cudefch ais da la leungia Hebrea vuluieu in la Greca, trës l'g abiædi da quel chi l'g ho fatt, & aque in Egipto, in l'g tēmp dalg araig Ptolomei Euergete. L'occafion da fia 15 vugntüda in Egiptü po effer stæda in dues gnifas: L'üna chia in Egipto eira üna bella libreria, cun da plüs sorts, bels e nüzziuels cudefchs, ar- dütta infemel da l'g araig Ptolomeo Philadelpho bab da quaißt Euergetis, l'g quæl ho eir træs settaunta dues hommens Iüdeaus fatt voluer la Bibgia dalg Hebraisch in Griegisch, & p aque hommens dotts s' delettaiuen da ijr 20 aquo per lër, perche innua la virtüd ho læ s' artiren la lieud dotta. Alhura po eir effer chia siäd l's Iüdeaus schkiatfchôs our da lur paiais (sco eir per tittel da [f. 4^a] quels el in l'g prüm pream difch chia l'g cudefch faia lascho our) quaißt Iesus Sirach s' hægia ratrat aquo, perche quel araig ho fatt bgier dalg bain als Israeliters, & l's spüert grāda fauur. Cun que dimæna chi 25 ais ditt infinna à qui s' læ chi hægia fatt quaißt cudefch, in che leungia in l'g prüm scrutt, & innua el faia lghiffro. Sün l'g dauous vulains vair che el cuntegna. L'g tittel & nomm dalg cudefch amuoffa que. El vain nummo SABGIENSCHA, aunz co huoffa ais el sto anumno Ecclesiasticus, l'g quæl plæd in nos languaig (sco qualchüns mettan our) voul dijr la 30 disciplina spirituelä ü vairamaing l'g intraguidamaint spirituel. S. Hieronymus sur l's Prouerbia da Salomonis l'g anomna Panærethos, chi ais la summa e sùstaunza da tuottes virtüds. L's quæls tittels tuots amuoffan chia quaißt cudefch hægia aint grands theforis, perche cho vula[p. 4^b]ins plü grandas arichezzas co la sabgienfcha diuina? la quæla cun danærs nun 35 s' po cūprær. Pro: 17 cap. E tschêrt chi lëgia bain quaißt cudefch, vain ad achiattær luaint granda sabgienscha & intraguidamaint via à Dieu e via alg proffem. El (taunt sco ün bell Catechisem) amuoffa co ch'ün defs tmair Dieu, amær Dieu, crair in Dieu, l'g ludær, l'g vbedir, l'g clammer in agtîd, e tuot indürær per fia chiaschun. El amuoffa co chia las vffertas 40

dalg vèlg Testamaint exteriuras sainza fé via Dieu, e obedientia da seis
 cūmandamaints, nū valaiuen ũnguotta, schi el inuia la lieud tiers nos Segner
 Iesum Christum, l'g quæel el in l'g plü dauous chiapittel anōna l'g filg da
 Dieu bab, e sieu Segner, cura el disch ch'el clāma in agūd l'g Segner, bab
 5 da sieu Segner, chi ais Christus. Sco David manzuna in quel moed Christum.
 Pfal. 110. Mat. 22. E pertaunt daclæra el la ledſcha, e fo [f. 5^a] eir mentiun
 dalg Euangeli. Alhura dauart l'g proffem amuofs' el co chia superiuors
 deffen fær lür vffici cun iūstia, co chia las ũstūras, frōds, schgiarbamaints,
 & iucels s' deffen vstær. Item co chia babs e mammas deffen trær lur
 10 infaunts e braiæda in temma da Dieu e buns custūms. Co chia infaunts
 s' deffen dapurtær cun lur babs e mammas, l's giuuens cun l's vèlgs, famalgs
 e fantſchellas cū lur patruns, e patrunnas, eir co ch'els s' deffen dapurtær
 cun lur famaglia, marid e mugleir co chia deffen viuer inſemmel, l'g amich
 cun sieu amich, eir cun l'g inimich. Co ch'ün deſs tegner chæſa, chürær
 15 ſia ſandæd. In ſumma in ſieu exteriur viuer co el s' deſs damauer, in
 moed chia quaiſt cudeſch s' po cun aradſchun anumær: L'g intraguidamaint
 ù regla dalg tegner chæſa, & dapurtamaint da ſcodün prus bab d' chæſa,
 ſaia in pitſchen ù grand grō. [f. 5^b] Wſiäd eau dimēna taunts bells frütts, &
 tautes preciufes chioſes in quaiſt cudeſch, ſchi m' hæ eau affadio dalg
 20 metter in nos plæd, perchia ſcodün fideil chriſtiaun, l'g poſſa lër & inclër,
 & imprenda la vaira ſabgiēnſcha, la quæla do alg hom drett ſalüd & pōs
 in l'oarma & in l'g chüerp: eir per dær qual principi da voluer l'g vèlg
 Testamaint in nos languaick, atſcho chia oters prus & illatrōs ſeruiants da
 la baſelgia da Ieſu Chriſti, ù oters chi haun l'g dun, vegnen amuantōs da
 25 s' affadiær eir els qualchioſa in quaiſta ſenchia lauur. Hauiand dimēna
 l'g Segner Dieu benedieu da m' laſchær cumplir quaiſta houera, ſchi hæ eau
 aquella vulieu ſcriuer tiers, & dedichær ad aquella Wſchinaunchia e baſelgia,
 innua eau in l'g ſernezzen dalg Euāgeli m' affadich, & innua quaiſta lauretta
 ais naſchida e fatta, atſcho ſco eau cun vira vuſch ad aquella ba- [f. 6^a]
 30 ſelgia cumiſſa a mia chüra preidg l'g plæd da Dieu, ch' eau l'g modem
 fatſcha cun la ſcrittura. Vølg aruær ſcodün chia el pigla mia lauur in
 bain, eau ſæ chia in me amaunchia bgier, impero buuna intentiun ais
 ſtæda, eau hæ eir miſs ſtūdi e diligentia, chia l'g text da la Scrittura
 Sænchia vegna miſs our clær, taunt ſco à nos languaig ais ſto poſſibbel,
 35 ſcha ſun eir ſtōs alchüns plæds ſchktürs e ſchfadius da inclër, ſchi l's hæ
 eau declarōs in mias annotatiuns. Auifs eir ſcodün Chriſtiaun chi só lër,
 & ourauannt noſſa Eugiädina, vøglia lër quaiſt cudeſch cun diligentia, in-
 ſemmel cun l'g nouff Testamaint, l's Pſalms, l'g Catechiſem, e guardær da
 prender tiers inminchia di in la cuginuſchēnſcha, cretta, & temma da Dieu,
 40 dær ædificatiun alg proſē in ſieu ſalüd. Perche plü duns cha Dieu n's fo

(sco l'g ais cun n's fæ'r pradgiør sieu plæd vsche clær, cun n's [f. 6^b] mettar our la Scrittura sœnchia in nos languaig, cun n's dær pæsch e pøs da fæ'r profeseiun dalg Euangeli) e chia nus l's suradruain, schi hauains da dær plü greiff quint à Dieu, perche l'g famalg chi só la vœglia dalg patruun e nun la fó merita plü bottas. E tschert noffa negligentia e fraidezza 5 via l'g plæd da Dieu n's amnatfscha qual greiff chiasiamaint, dalg quæl Dieu per sia grazchia n's spendra e delibra, e n's detta vaira arüglenscha chia nus possan fûgir sia ira, & aque trës Iesum Christum. Amen. Dæda in Samædan in l'g di 28 Nouembris. 1612.

[f. 7^a] L'G PREAM SVR L'G CVDESCH
ANVMNO ECCLESIASTICVS,

10

*l'g quæl ho sieu tittel La Sabgienscha
da Iesu filg da Sirach.*

SIAND chia bgierres e grandes chiofes n's fun amuffædas træs la ledfscha & l's prophêts, & oters chi l's haun sgundôs, per las quælas chiofes 15 tü merittamaing deſt ludær l's Israeliters, per chiaschun da la duttrina & da la sabgienscha. Per aque nun deffen sullamaing gnir dotts & illatrôs aquels chi lëgian quaiſtes chiofes, mu quels chi mettau diligëntia in aquellas deffen eir seruir als oters, taunt cun aradschunær sco eir cun scriuer. Hauiand dimæna eir meis Tatt zuond lung tẽmp s' affadio in lër la ledfscha 20 & l's prophêts, & oters cudelschs scrìts dals pardauaunts, & cun s' exercitær in aquels ho el bgier imprais, schi ais eir el amuanto da scriuer qualchiofa chi pertgneß à la duttrina & à la sabgienscha, innunder quels chi stüdgian & aquels chi s' haun arendieus ad aquellas chiofes, pudessen fæ'r bgier plü grand auanzamaint in viner suainter la ledfscha. Eau vœlg dimæna s' auisær 25 vus vœglas lër quaiſtes chiofes cun bainuuglẽnscha & attentìun, & n's pardunas scha s' pæra chia nus (intaunt nus n's hauain affadiôs in metter quaiſtes chiofes da l'g ün languaig in l'g oter) nun hægian inclett la forza da qualchüns plæds: Perche las medemmas chiofes las quælas à lur mœd vegnen dittas in Hebraisch, nun haun la medemma forza cura chia vegnen 30 [f. 7^b] vuluidas in ün eister languaig. E brichia sullamaing quaiſtes chiofes, ma eir in otes chiofes sco l'g ais la ledfscha sueß & l's prophets & oters cudelschs nũ ais brichia pochia differëntia scha vegnen dittas in lur languaig. Cu(m)[n]tuott in l's trentaoik anns dalg ariginam da Ptolomei Euergetæ fun eau gnieu in AEgyptum, & allo bain lœng dmuro, & hauiand achiatto ün 35 cudelsch da brichia pitschna duttrina, hæ eau giüdichio chia faia zuond bsügnius, ch' eau impundes qual stüdi & adestrezza per metter our quaiſt quaiſt cudelsch. Perche in quel spazzi d' tẽmp m' hæ eau affadio cun

bgierr vaglær e stüdi, atſcho ch' eau huiand l'ghiffo l'g cudeſch, l'g laſcheſſ
ir our in lütſch, per chia quels chi fun our da lur paisais ſchkiatſchôs, chi
s' voeglan arender alg stüdi, in l'g prüm ſiand infurmôs in cuſtûms viueffen
dfieua la ledſchha.

5

[f. 8^a] QVAIST OTER PREAM S'HO*achiatto in ün oter cudeſch.*

QVaiſt Ieſus ais ſto l'g filg da Sirach, abiædi da Ieſus, anumno cun
l'g medeſchem nom. Mu el ho viuieu in l's dauous têtsps chi fun gnious
dfieua la praſchun & la turnæda, & eir bunamaing dfieua tuotts prophets.
10 Mu ſieu tatt Ieſus (ſco eir el do pardütta) ais ſto ün adeiſter homm in-
traunter l's Hebreers, & zuond ſcort, chi nun ho fullamaing clett infemmel
l's ſabbis ditts d'oters ſabbis hommens stôs aunz co el, ma eir el particu-
lærmaing ho ditt alchünnas chioſes cun granda ſcientia & plainas d' Sab-
giênſcha. Mu dfieua chia l'g prüm Ieſus ais ſto mort, huiand el laſcho
15 dauous quaiſt cudeſch ſco clett infemmel, quaiſt Sirach dfieua el l'g huiäd
darchio piglio aint in maun l'g ho laſcho à ſieu filg Ieſu. Quaiſt no l'g
dauous l'g huiand ſurffgnieu, l'g ho cū vorden miß infemmel in ün cudeſch,
& l'g ho do l'g tittel Sabgiênſcha, cun ſieu nom, & cun l'g nom dalg bab,
& eir cun l'g nom dalg tatt, numnædamaing per chia el cun l'g nom da
20 la Sabgiênſcha inuideß l'g auditur da lër l'g cudeſch cun plü grand dalett,
cuida & impiffamaint. Cuntuot cuntain el plæds ſabbis & ſchkürs, e ſu-
maglias, & alchünnas, ſpeciælas, veglias & diuinās hīſtorias da hommens
chi haun plaſchieu à Dieu, alhura ſias vratiuns e Pſalms, e tiers que quaunts
beneficis chia Dieu hægia fatt à ſieu pœnel, cū quaunts mæl ch'el hægia
25 implieu lur inimichs. Tſchert quaiſt Ieſus ho ſgundo Solomonem, tinguotta
main ludo in la Sabgiênſcha e duttrina co el, ſco quel chi ais anumno &
ais ſto vairamaing ün chi ho ſauieu bgier.

[p. 1] L'G CVDESCH ECCLESI-
ASTICVS, V LA SAPGIENSCHA
da Iesu filg da Sirach.

CAP. I.

Scodünna sabgïenscha ais da Dieu, perche l'g sullet creæder da tuottes 5
chiofes, l'g hutischem, l'g plü pussaunt ais sullet sabbi, cha bain vegna da la
temma da Dieu.

TVOTTA sabgïenscha vain da Dieu, & ais stæda tiers el faimperme,
& ais faimper cun el. Chi voul innumbrær l'g sabblun dalg mær, ù l's
guotta da la ploëggia, ù l's dijs dalg muond? Chi voul imstürær l'hutezza 10
dalg tschêl, e la lædezza da la terra, ù la chiafuolezza dalg mær? Sum-
giauntamaing chi voul tsherchær la sabgïenscha da Dieu chi ais la prîma
da tuottes chiofes? La sabgïenscha ais creæda la prîma da tuottes chiofes,
& la prudainta intelligentia dalg cummanzamaint dalg muond inno. La
funtauna da la sabgïenscha ais l'g hutischem plæd da Dieu, & l'antrædgia 15
tiers quella sun l's æterns seis cūmandamaints. [p. 2] A chi ais scœuernieu
l'arisch da la sabgïenscha? ù chi cugiuoscha sia scurtezza? Chi ho auer-
tamaing & apalaifmaing imprains la disciplina da la sagïenscha? ù chi ho
inclett las fias bgierras vias? E l'g ais ün ful sabbi, l'g hutischê creæder
da tuottes chiofes, l'g omniputaint, zuöd fick stramantus, l'g Segner chi 20
fezza in sieu sez. Quel l'ho creæda, vaifa, l'ho innumbræda & imstüræda.
Aquaista ho el træs sia liberalitæd spans sur tuottes fias heures, e sur
tuots alimëris, & l'ho dæda ad aquels chi l'amman. La tēma da Dieu
ais la glüergia, & la grandezza, & l'algrezchia, & la curuna da l'allegria.
La temma dalg Segner do dalett alg cour, e cungüsta algrezchia e lungia 25
vita. Ad ün chi temma Dieu vain sülg dauous ad ir bain à maun, &
aquel medem in l'g di da sia mort vain ad effer bio. L'amur da Dieu
ais üna granda sabgïenscha, & aquels chi vezzan sia beltezza, l'haiand vaifa
e da seis miracuels cūschida, l'amman. L'g principi da la sabgïenscha ais
la temma da Dieu, e vain creæda in l'g vainter cun l's fidels infemmel, 30
accompagna las dunauns tschernidas, e s'ezza tiers l's giüfts e fidels. La
temma da Dieu ais la santitæd da la scientia, mu santitæd vain à fær l'g
cour [p. 3] saun e giüft, & ad aquel medem vainla à purtær dalett & algrezchia.
Ella ho cun fundamaint fatt ün gnieu ætern traunter la lieud, & s'ho
fidæda da sia schlatta. Arguarder Dieu ais üna abundaunta sabgïenscha, 35
la quæla assaduolla la lieud cun seis frütts. Ella impla scodüna lur chëfa
cū seis delets, eir l's murütschs cun fias intrædas, mu ammandues chiofes
sun duns da Dieu, las quælas seruan in prosperitæd. La temma dalg
Segner ais la curunna da la sabgïenscha, chi parturescha pös e saltüdaula

fandæd: la glūergia allegra abūdauntamaing aquels chi l' amman. La
 fabgiēnscha spanda our scientia, e l' art da inclêr, & adōza cun hunur aquels
 chi l' abbranclan. Hunurær l' g Segner ais l' arisch da la fabgiēnscha, &
 feis arams suu lungia vitta. In l' s thesōris da la fabgiēnscha ais l' intelli-
 5 gentia, e la fantitæd da la scientia, mu l' s noschs schmaladeschan la
 fabgiēnscha. La tēma dalg Segner schkiatscha l' s pchiōs, e cura ella ais
 preschainta dīschaint' ella l' ira. Vn hom irus nun po gnir æstmo giūst,
 perche la sia inclinatiun à l' ira l' g pardūa aruina. Quel chi ais paciaint
 vain ad hauair cumpurtēnscha infinna alg fashunaiuel tēmp, e alhura vain
 10 alg aluēr sū algrezchia. Quel medem [p. 4] in sieu tēmp fashunaiuel vain
 à trauuonder feis plæds, & l' s leffs da bgiers vegnen à ludær sieu cuffalg.
 In l' s theforis da la fabgiēnscha sto la scientia azuppæda, mu alg nosch
 ais la deuotiun schmaladida. Scha tū aggiautīschafft fabgiēnscha, schi fo tū
 faluast feis cummandamaints, & l' g Segner vain à ti la dær, e vain à fær
 15 feis thesōris plains. Perche ella la fabgiēnscha, e la duttrina, ais la temma
 da Dieu, e la fè e la bandusezza l' g sun chæras. Scha tū eist pouuer schi
 nun t' vftær da vbedir à la temma dalg Segner, e nun gnir tiers ella cun
 ün cour iffandschieu. Nun faiaist ün hypocritt traunter la liend, e nun
 t' fider sün tia buochia. Nun t' aduzær te duefs, atfcho tū nun tommaist,
 20 ù tū suruegnast main d' hunur à tia oarma, e co træs l' g Segner scuerna
 teis secretts, e t' cupichia auaint la lieud, perche tū tiers sia religiun nun
 eist gnieu sinceramaing, ma hæst purto tiers ün cour fallatfchus.

ANNOTATIVNS.

La fabgiēnscha ais creæda auaint tuottes chiofes? Quaist nun s' stouua
 25 inclêr dīeua l' g buochstāb, perche la fabgiēnscha da Dieu nun eis creæda, ma
 ais saimper stæda cun el, l' g text vout fullamaing dær ad inclêr ch' ella faia
 stæda auauui tuottes creatūras.

[p. 5]

CAP. II.

Vn intraguidamaint e duttrina da la fabgiēnscha, sūn la pacientia e la
 30 temma da Dieu.

Flīg scha tū vouft seruir à Dieu, schi fo chia tū cun pisēr stettaist
 ferm in la giūstia, & appēna tia oarma in cunter l' g attantamaint. Addrizza
 innandret tieu cour, & dāportat giaglardamaing, tain no tiers tia vraglia,
 & piglia aint l' s plæds da cuffalg, e nū tmair in l' g temp dalg affalg, ma
 35 aspetta Dieu paciaintamaing. Fo tū stettaist aranto via Dieu, e nū crudær
 giu, chia tū in l' g tieu tēmp dauous vegnaist arichiātō. Tuot que chi t'
 affaglia piglia sū gugend, in la dulur t' amuoffa paciaint, & giaglard in la
 mūdæda cun la quēla tū vainst abaffo. Perche sco l' g ôr cun l' g fœ vain
 appruo, vſchea la lieud chi plēfcha à Dieu, in l' g fuorn da l' afflictiun.

Cusdat in Dieu, per chia el t' agüda: chiamina in las vias drettas, & t' apozza via el, defenda sia religiun & in aquella vè velg. Vus chi hundrais l'g Segner hægias sprauza in sia buntæd, nun s'vulue giu da d'el, atfcho vus nun tommas. Vus chi arguardais l'g Segner s'cuffide in quel medem, e vossa premgia nū vain à crudær. Vus chi tmais l'g Segner hægias 5 sprauza d'bain, eir d'algrezchia æterna e buntæd. [p.6] Vus religius via l'g Segner ame quel medem, & gnis à gnir illuminôs in vos cours. Garde innauous in l's tẽmps velgs è cuschidre quaiestes chiofes. Chi s'ho cuffido via l'g Segner & ho rapurto verguogna? ù chi ho perseuero in sia religiun & ais sto abbanduno? ù chi l'g ho clammo in agüd ch'el l'g hægia schbütto? 10 Perche l'g Segner ais misericorgiavel e bandus, e parduna l's pchios, & in l'g di dalg astẽnt port' el salüd, & ais defededar da tuots quels chi l'g clamman in agüd sinceramaing. Væ als cours tmuofs, & als leffs chiatiffs, & als mauns staügels, & alg nosch chi chiamina in dues vias. Væ alg cour schmifs perche nun haviand el tũgũnna fidaunza, schi nun vain el ad 15 hauair ün defendedar. Væ à vus chi hauais pers la pacientia, e chi haviãd abanduno las vias drettas, s'hauais vuluieus tiers las mælas. Perche che vulais fær cura l'g Segner vain à tscherchiær quint da vus? Quels chi temman l'g Segner nun vegnen à s'artrær da vbedir à seis plæds, & aquels chi amman el vegnen à cufaluær fias vias. Quels chi temman l'g Segner 20 vegnen à sgunder quellas chiofes chi sun cheras agli, & aquels chi l'g amman vegnen à s'affadiær plainamaing dñeua sia ledscha. Quels chi [p.7] temman l'g Segner, quels vegnen ad apinær lur cours, & vegnen ad humiliær lur cours ausunt el. Quels chi temman l'g Segner vegnan à saluær seis cummandamaints, & vegnen à dürær our paciaintamaing infinna ch'el ho 25 arguard d'els, dñchand: Crudain plü bod in l's mauns dalg Segner co in l's mauns da la lieud. Perche quanta granda sco l'g ais sia maieftæd, taunta granda ais eir la sia misericorgia.

ANNOTATIVNS.

S' affadiær plainamaing dñeua la ledscha) Voul dir s' affadiær dñeua la 30 ledscha da Dieu cun tuott stüdi e diligentia, l'hauair sailper ausunt celgs.

CAP. III.

Ůna duttrina co chia infaunts deffen hundrær bab e mamma, co chia l'g hom deß effer bandus & hũmil.

L'S filgs da la sabgiẽnscha sun l' araspæda dals giũfts, e lur infaunts 35 sun l' obedientia e la chiaritæd. Filgs tadle l'g parair dalg bab, & mettelg in exequitiun, per chia vus vegnas cuffaluos. Perche l'g Segner voul chia l's infaunts huödren l'g bab, & vbedelchen à la mamma. Ad aquel chi huondra l'g bab vain parduno seis pchios, el vain à s'artegner da quels,

e vain à surffgnir que ch'el s'auuoira iminchia di: quel chi huondra fia mamma, s' metta in falff sco [p. 8] ün theßri. Quel chi arguarda seis bab, vain ad hauair delett in seis infaunts, e vain à gnir exudieu in l'g têmp da sia vration. Quel chi huondra seis bab, vain ad hauair lungia vitta, e quel
5 chi ataidla l'g Segner vain ad vbedir à sia mamma. Quel chi arguarda l'g Segner, vain ad hüdër seis bab, e vain à seruir à seis bab & à sia mamma sco à Sgniuors. Cun granda pacientia hunura taunt cun l's fatti sco eir cū l's ditts teis bab & tia mamma, perche ella t' agiauüscha dalg bain, e sieu bun aröff arumagna in l'g dauous têmp. Perche la benedischion
10 dalg bab ædifichescha las chæfas dals infaunts, e la schmaledischion da la mamma aruina l's fundamaints. Nun t' ludær dalg schdegnamaint da teis bab, perche sia verguogna nun ais à ti hunur. Perche l'hunur dalg bab parturescha glüergia alg hom, & üna mamma schdignöda ais improspchiamaint als infaüts. Filg surleiffgia la vilgdüna dalg bab, e nun l'g dær gramezchia
15 in sia vitta. Mu scha el giefs in iffanzöegna, schi piglia per böen, e t' parchüra cun granda diligentia da nun l'g schbüttær. Perche la buntæd chi vain adruæda cun l'g bab nun vain schmanchæda, mu vain à t'esser ün bastiun incunter l'g pchio. E vain à gnir s' alurdo [p. 9] d'te in l'g têmp da tia fadia, & sco l'g glatsch træs l'g sulalg, vscheia vegneu teis pchios
20 ad alguær. Quaunt dischfammo ais ün chi abanduna seis bab? e schmaladiieu dalg Segner ais quel chi sia mamma amuainta ad ira. Filg fo tias chiofes cun bandusezza, & vainst ad esser chær ad ün hom ludo. Quaunt plü grand tü eist, taunt t' daporta plü hümil, schi vainst à surffgnir graschia tiers l'g Segner. E sun tschert bgiers innauant & Excellents, ma l's secrets
25 vegnë scouerts als bandus. Perche la pufaunza dalg Segner ais granda, & el furnain glüergia dals hümils. Nun tscherchiær chiofes plü greiuas co tü, e nun tscherchiær narrafchiamaing aquellas chiofes chi sun plü hotas co tias forzas. T' impaifat sënchiamaing aquellas chiofes chia Dieu t' ho cummando, e nun saiaft müraffglius in bgieras fias houres, perche e
30 nun ais bsöng chia tü cun teis cölgs vezzaft l's secrets. Nun piglær pisër plü co da tias fatschendas, e nun intraffgnir in plü guifas aque chi nun ais bsöng, per che e sun à ti appalantædas plüs chiofes chi nun s' paun inclær cun l'g intellet humaun. Perche bgiers ho ingianno lur vauna opinun, & l'g nosch ingiuuin da lur sentimaint l's ho cupichiöds. Scha tü nun hæft cölgs
35 [p. 10] schi nun vezzaft. Nun fær dimæna professiun d'ün qual cugninschënfscha, la quæla tü nun hæft. Vn cour vftino vain nolg dauous ad hauair mæl, e chi amma l'g priueu vain à prir in aquel. Vn cour chi chiamina in dues vias nun vain ad hauair vintüra, & ün nosch cour vain à s' intappær in aquellas. Vn cour vftino vain à gnir agrauo cun fadias, & l'g nosch
40 vain à mantunær pchios tiers pchios. In l'g cuffalg dalg superui nun ais

tinguotta inandrett, & seis pafs vegnen à gnir ariôs dauend, perche la plaunta da la malitia s'ho arischæda in el, e nun vain à gnir æstmo d'üngün pretsch. L'g cour d'ün hom sabbi vai à s'impisær plêds azuppos, & l'g sabbi aggiautüscha üna vraglia diligiainta per vdir. Vn cour sabbi & incligiantaiuel vain à s'artegner dals pchios, & in las heures giüstas vain el ad hanair vintüra. Sco l'oua astüzza l'g fœ chi arda, vſcheia nattaglia l'almoufna l'g pchio, l'g Segner chi vain ad arender la grazchia, vain ad effer aqui dſieua algurdaiuel, per chia quel chi l'ho fatta achiatta agtûd in l'g têmp ch'el tomma.

ANNOTATIVNS.

10

Ad aquel chi bunura l'g bab vain parduno seis pchios e l'amoufna nattaglia l'g pchio) Que nun vain ditt per [p. 11] amuffær chia noffas bunas heures, chi nû sun perfettas, n's pardunan l's pchios, l'g quel duainta fullamaing træs Iesum Christum, ma perche noffas bunas heures sun pardütas da noffa ſe, la quæla abraunca nos Segner Iesum Christum, træs l'g quel n's vegnen pardunos nos pchios, e furnais aque chi maunchia in noffas bunnas heures, ſchi vain ad aquelles suenz scritt tiers la remischium dals pchios, e la vita æterna, per n's inuidær eir taunt plû alg bain fær.

CAP. III.

La ſabgienscha amouffa effer misericorgiauel e amiauel cun ſcodûn. Che 20 paiglia detta la ſabgienscha ad aquels chi l'amman & la tſcherchian.

Filg nun dſchurffnær l'g pouuer da ſieu viuer, e nun furtrær dijch cun ſpraunza l's celgs mangluofs. Nun dær gramezchia alg cour affamanto, e nun furtrær lœeng üngün in ſieu maungel. Nun cunturbler aunchia plû ün cour gramezchius, e nun furtrær que tû vouſt dær alg pouuer. Nun dær cumio alg affitt chi t'arouna, e nun voluer tia fatſcha our dalg pouuer. Nun büttær tieu celg our dalg pouuer træs l'ira e nun dær occaſiun ad üngün da t'agiautſchær mël, perche l'uratiun dalg cour chi t'auoira mël per dulur, vain ſieu creæder ad exudir. T'amouffa amiauel in la cumpagnia dals pouuers, e ſuottametta tieu ſenn alg velg; e tieu chio alg ſuperiur. Sporſcha tia [p. 12] vraglia alg pouuer ſainza grauezza, fo tieu uffici, e raſpuonda ad aquel amiauelmaing cun banduſezza. Delibra quel chi indüra ingüergia dalg maü da quel chi l'g fo thert e nun ſaiast ſchmifs cura tû ſantenzchiaſt. Saiast als orphans in lœ d'ün bab, & in lœ d'ün marid à lur mamma, ſchi vainſt ad effer alg hutſchem in lœ d'ün filg, chi vain à t'hauair plû chær co tia mamma. La ſabgienscha adoza seis filgs, & pigla intuorn culœz aquels chi vaun dſieua ella, & l's vo anaunt cun la via da la giüſtia, chi amma aquella amma la vitta, e quels chi vann tiers ella bain malualg vegnen à gnir plains d'algrezchia. Chi la ſuruain vain à ſurffgnir hunur, & innua ch'el vo ſchi vain tiers el la 40

fauur dalg Segner. Quels chi huondran quaiſta, faun ad achær ad aquel
 chi ais ſænck, & l'g Segner vout bain ad aquels chi l'amman. Chi ais
 vbedi ad aquella, vain ad effer giüdifch dals pouuels, e chi vo tiers ella
 vain ad affder ſgüramaing. Sch'el s' ſalua fideil via ella, ſchi vain el ad
 5 effer ſieu hartæual, & la ſia ſchlatta medemma vain ad artegner la
 poſſefchiun. Perche ſün l'g prüm vain ella à chiaminær cun el tortamaing,
 & vain alg metter temma, & l'g aſtramantær, e cun ſia diſciplina l'g dær
 turma[p. 13]ints, infinna chia la fè da ſieu cour s'cugniuofcha, e ch'ella l'g
 fo appruo cun ſeis giüdicis, pür alhura s'volua ella tiers el cun l'g drett
 10 chiamin, & l'g hauand allegro, l'g ſcuuerna ella ſeis ſecrets, alhura l'g
 arichiaintla cun la ſcientia e cugniuofchënſcha da la giüſtia. Mu ſcha el
 crouda giu, ſchi l'g abandunla, & l'g laſcha in la puſaunza da ſia aruina.
 Fo ſur ſenn ſün l'occaſiun, e t' parchüra dalg mæl, e nun fær chia tia
 oarma hægia da s'trupagiær. Perche elg ais üna verguogna chi tira cun
 15 ſe infemel l'g pchio, e l'g ais eir üna verguogna chi partureſcha hunur e
 grazchia. Nun guardær in fatſcha ad üngtün ſcha que duainta cun dann
 da la tia oarma, ne t'urpagiær in tia ruina, e nun tmair tieu proſſem cura
 el pechia. Cura tû hæſt ſurffnieu üna ſalüdaula occaſiun, ſchi nun artegner
 l'g plæd, e nun azuppær tia ſabgiënſcha cura ella deſs effer appalaiſa.
 20 Perche our dalg plæd s'cugniuofcha la ſabgiënſcha, & our dals plæds da la
 leaungia, la duttrina, ſumgiauntamaing l'g cuſſalg, ſabgiënſcha e duttrina
 dalg aradſchunamaint dalg ſabbi, & l'g füdamaint da las giüſtas houres.
 T' parchüra tû nun cuntardias à la vardæd in üngtün mœd, chia tû nû hægiaſt
 da t'turpagiær da la tia fallatſchufa [p. 14] ignoraunza. Nun t'turpagiær
 25 da cunfeſſer teis pchios, e nun cumbatter incunter l'g cuors d'ün flüm.
 Nun t'fuottametter ad ün hom narr, e nun dær lœ à la fatſcha dalg
 puſaunt. Cumbatta per la vardæd infinna à la mort, e cumbatta per la
 giüſtia per amur da tia oarma, e l'g Segner Dieu vain à cumbatter per
 te incunter teis inimichs. Nun t'fidær ſün tia leaungia, neir ſaiſt alhura
 30 daſchüttel e paiuer in teis fats. Nun t'dapurtær in chæſa tia in mœd
 d'ün liun, e nun ſaiſt grimm ſainza ſenn cun tia braiæda d'chiæſa, e nun
 ſchquitscher fuott quels chi t'ſun ſubgietts. Nun hauair l'g mann ſtandieu
 our per prenda, mu ad arender artratt.

ANNOTATIVNS.

35 Affitt) Ingufchagio, trauaglio.

Vain ella à chiaminær cun el tortamaing) La ſabgiënſcha per ſe fueſſ
 chiamina ſaimper per la via dretta, e brichia tortamaing, ma e vain ditt ch'ella
 chiamina la via torta in ræſpett dalg giüdicis da la chiarn chi nun vules crufch,
 e craia chia l's prus nun deffen hauair ſadia e tribulatiuna, nun ſauand chia
 40 que ſerua ad els in bain, perche co træs (ſco metta l'g text) vain lur ſe appruæda,

l'g quel d'fieu da la sabgienscha s'impreda, infemmel cun oters secrets e scientia, sco sguonda in l'g text.

Fo sur fenn stin l'occafion) Que ais scha t'vain qual occafion da fæ bair, schi folg.

[p.15] E l'g ais üna verguogna chi tira cun se infemmel l'g pchio) Sirach amuoffa 5 chia faia da dues sorts d'verguognas, l'üna mäla, e l'otra buna: La mäla ais cura chia ün per tuorp e verguogna da la lieud lascha stæ da fæ l'g bair, e que chia Dieu cumanda sco sun bgiers chi s'trupagien da dijr la vardæd, da agüdær qualchtün. La bunna verguogna ü tuorp, ais cura chia ün s'trupagia auant Dieu & auant la lieud, da fæ qualchiofa d'mæl chi ais incunter Dien 10 e l'hunestæd, sco l'g ais mantir, ingiannær, iulær, amazzær, arumper l'g alaig &c. guarda l'g Cap. 41 & 42.

Nun guardær in fatscha) Nun purtær raspett.

Nun tmair tieu proffem cura el pechia) Nun l'g dær drett scha el falla, par temma tü hägiast d'el. 15

Nun cumbatter incunter l'g cuors d'ün flüm) Quella sumaglia ais missa per n's fæ plü bod e chönschamaing cüfessær nos pchios, sco el ho auiso, perche vulair artegner la conscientia chi n's aguaglia à cüfessær nos pchios, ais sco vulair affarmær ün flüm chi cuorra cun fürgia. Pfal: 32.

L'g fudamaint da las giüftas heures) Quel fudamaint ais la fe, da quella 20 vegnē las bunnas heures. Gal. 5. Iac. 2.

Nun dær lœ à la fatscha dalg pussaunt) Nun tmair l'g pussaunt chia tü per aque pechiaft incunter Dieu.

CAP. V.

Üngiün nun s' deß fidær sün sia arichezza. üngiün sün sia pusaunza, üngiün 25 nun deß schbüttær la misericorgia e pacientia da Dieu.

NVn t'fider sün tias arichezzas, nun dijr: Per mia vitta fun eau abunda [p.16] untamaing furnieu, perche aquellas in l'g tæmp da la vandetta e dalg affalg nun vegnan à nüzzagiær ünguotta, e per aque nun vbedir à tia vœglia ü à tia pussaunza, cun sgundær l's aggiauüschamaints da tieu cour. 30 Nun dijr eir: Quant pussaunt fun eau? chi m'voul dumaschkær p meis fats? Perche l'g Segner schuangiædar vain à fæ vandetta dalg tüert tü hæft fatt: Nun dijr: Dfieu ch' eau hë fatt pchio nū m'ais iscuntro üngünna chiofa gramezchiufa. Perche l'g Segner ais tfehert paciaint, ma el nun vain à t'lascher passær sainza chiaftiamaint. Nun faiaft memma sgür cura 35 chia t'ais parduno, chia tü mantunaft plü pchios tiers pchios: e nū dijr: La misericorgia da Dieu ais granda, el vain à pardunær à la bgierrezza da meis pchios. Perche taunt l'ira sco la misericorgia vain ladinamaing da d'el, e sia fürgia vain à s'giaschantær sur l's noschs. Nun furtrær da t'voluer tiers l'g Segner, nun furtrær da l'g ün di alg oter. Perche l'ira 40 dalg Segner vain ad arumper our dandettamaing, e cura tü paiaft da effær sgür dalg tuott, schi vainft ad effær aruino, & in l'g tæmp da la vandetta vainft à prir. Nun t'cuffidær sün las mælgüftas arichezzas, perche e nun

vegnen à nüzza[p.17]giær tinguotta in l'g tēmp dalg affalg & da la vandetta. Nun t'lafchær büttær via e no iminchia ôra, e nun chiaminær in iminchia via, sco l'g nosch chi ho la leaungia dobbla. Saiaft stæual in tieu tſchert ſentimaint & in la via e ſcientia dalg Segner, e fo chia tieu plæd s' cuffatscha, & l's plæds paſchaiuels e giüſts t'ſaien familiærs. Saiaft prompt per atadlær las chioſes bunnas, fo chia tia vitta ſaia riæla, e do raſpoſta cun banduſezza dalg cour. Scha tü inclêgiaſt ſchi raſpuonda à tieu proſſem, ſcha nun ſchi metta tieu maun stün tia buochia, atſcho chia cun ün mæl adeiſter plæd, tü nun cuorraſt in reprehensiun, e vegnaſt vitupero. L'g
 10 plæd porta taunt hunur sco main d'hunur, e la leaungia aruina l'g hom brichia da rær. Guarda tü nun ſuruegnaſt in tia vitta l'g nom d'ün amuruaditſch, e cun tia leaungia nun adrizzer traplas ad üngtün. Perche ad ün chi metta ſpias ad ün oter per l'g trapplær, l'g vain dſieua üna granda main d'unur, & la arüfflênſcha e nosch vituperi ad ün chi ho la
 15 leaungia dobbla. Mu alg amuruaditſch arumagna mæluuglênſcha, inimicitias, & improepchiamaint. Nu fær üngtün chioſa narraſchchiamaing, ſaia quella granda ù pitſchna.

[p. 18]

ANNOTATIVNS.

Nun vbedir à tia vœglia) S'inclegia la vœglia da la chiarn curruotta e
 20 guastæda træs ſpchio.

Fo chia tieu plæd s' cuffatscha) Fo tü giaift cun la vardæd intuorn, nun dijr huoffa d'üna guifa ſchi huoffa d'ün' otra.

Raſpuonda à tieu proſſem) Sch'el t' dumanda qualchioſa per imprender ſchi l'g araſpuonda ſcha tü t'inclegias sü fura, ſcha nun ſchi taſcha.

25 Leaugia dobbla) Leaugia fôſa chi tſchaunſcha dauaunt per üna via, e dauous per ün' otra.

CAP. VI.

Dauart la dretta e fôſa amicitia. Vn auſamaint da vdir la ſabgiênſcha.

NVn duantær inimich our d'amich, perche ün tæl vain à ſurffgnir ün
 30 mæl nom, e verguogna e improepchiamaint, el vain ad effer diſchfämo ſco ün giuttun cun üna leaungia dobbla. Nun t'ifuperffgir per l'g cuffalg da tieu cour, atſcho chia tia oarma nun t'ſchkiarpa ſco ün thôr, e maglia giu tia fœglia, e albura metta à perder teis frütts, & t'abanduna ſco ün boſchhk ſeck in l'g deſert. Perche üna noſcha oarma vain á metter à gipêri aquel
 35 chi la poſſideſcha, e vain alg fær üna algrezchia als inimichs, e vain alg mnær in la fort dals biſckielſ. Vn dutſch faſſlær s' cüngſta bgiers [p.19] amichs, & üna leaungia parlainta ſuruain bgiers ſalüds. Fo chia tü hægiaſt bgiers chi t'vœglan bain, ma ün cuſgler traüter milli. Scha tü vouſt t'appinær ün amich, ſchi l'g appæna cun l'g hauair appruo cun l'experientia, e nun
 40 t'fidær d'el memma choenſchamaing. Perche e ſun alchüns amichs taunt

dijch sco s' addo per els, chi t' abbandunan in l'g temp da tia affliction. E fun eir amichs l's quæls fiäd vuluieus in inimichs, trës lang scuernan tia verguogna. E l'g ais qualchün amich per effer cumpuaing da maifa, chi t' abanduna in l'g tẽmp da tia fadia. Taunt chia t' vo bain amaun vain el à s' addær cun te, & vain ad affdær intraüter l's teis d' chæfa 5 liberamaing, mu scha t' vo mæl à maun schi vain el à t' effer incunter, ù ch'el vain à s' azupper auant tia fatscha. Schkiuescha teis inimichs et t' parchüra da teis amichs. Vn fideil amich ais ün ferm agüd, chi ho surffgnieu ün tæl, ho achiatto ün thesori. Vngüna aroba nun ais inguæla ad ün fideil amich, e cun üngünna chiofa vain degnamaing arendida 10 l' hundrẽnscha da fia fideltæd. Vn fideil amich ais üna maschdinna da la vitta, & da la nun mortalitæd, mu ün tæl vegnen à surffgnir quels chi temman Dieu. Quel chi temma l'g Segner [p. 20] vain ad astær innandret fia amicitia, perche sieu amich vain ad effer sco el medem. Filg da tia giuuentüna in sü imprenda disciplina, e nolg dauous vainft ad achiatte la 15 sabgiẽnscha chü düra infina tü eist chianuofs. Taunt sco tü arest samneft ve tiers ella, & aspetta da d' ella buns frütts. Perche in fia lauur nũ vainft brichia bgier à lauurær chia tü nun mangiaft bod da seis frütts. Ella ais fick aspra als ignoraunts, perche üngün narr düra oura tiers ella. Ella l'g giæfscha à döefs sco üna greina peidra chi s' tain per fær prouuas, 20 e nun s' dmura da la schquaassær giu. Perche tæls cugnuioschen la sabgiẽnscha dick per nom, e nun ais eir cuntschida da brichia fick bgiers. Oda filg & abrauncla mieu parair, e nun arfödær mieu cuffalg. Metta teis peis in seis tscheps, e tieu culøtz in fias chiadainas d' fier. Hauiand mifs suot tieu giue la sustain, e nũ cumpurtær inuiddas seis liams. Hægiaft 25 bramma cun tuot tieu cour da ir tiers ella, e salua seis stizzis quaunt tü poust. Fo tü intrauegnast dñieua ella & la tsccherchiaft, perche ella vain à t' gnir dæda à cugnuioscher, mu cura tü l' hest surffgnida schi nun l' abandunær. Perche nolg dauous vainft ad achiatte sieu pøs, e vains à s' voluer à ti in algrez [p. 21] chia. Alhura seis tscheps vegnen à t' effer 30 ün fermischem agüd, & ün sceli fundamaint, & fias chiadainas üna hundraiula veschimainta. Perche ella ho ün ifsitamaint d' or, & seis liams terschoulas d' hyacinth. Tü vainft à la trær aint sco üna hundraiula veschkimainta, e vainft à t' metter sü üna allagrufa curunna. O filg scha tü voust schi vainft à gnir doatt, e scha tü prainft à cour schi vainft à gnir scort. Scha 35 tü taidlaft gugend, schi vainft ad artschauer scientia, e scha tü tainft no tia fraglia, schi vainft à cungiüstær sabgiẽnscha. Sto in la araspæda dals vèlgs, e t' acumpagna cun iminchia sabbi. Oda gugend scodün aradfunamaint da Dieu, e nun saiaft ignoraunt in l's azuppøs e sabbis plæds. Innua tü vezzaft qual hom sabbi, schi ladinna e vo bain malualg tiers el, e fo 40

chia tieu pe zappa stin l's lghims da fias portas. Cuschidra zuond diligaintamaing l's cummandamaints dalg Segner, & da seis cummandamaints t'impaisat luenz. El vain à cufarmær tieu cour e vain à t'gnir do la sabgiênscha chia tü giâuischast.

5

ANNOTATIVNS.

Suruain bgierrs saltûs) Vain saltûdæda & hundræda da bgiers.

[p. 22] Cumpuaing da maifa) per mangiær giu d' te.

Taunt sco tü arest & samnest) Tscherschia la sabgiênscha cun fadia diligientia, dalett e sprauza da sieu frçtt, sco s' fo in l'g arær & in l'g femnær.

10

Dick per nom) Brichia cun l's facts.

Hiacinth) Que ais üna peidra preciufa.

CAP. VII.

Da bgierras forts bellas duttrinas & auisamaints.

- NVn fær ünguotta d'mæl, chia nun t'iscuntra mæl, tscheffa da que
 15 chi ais mæl giüft per chia l'g pchio s'volua our da te. Filg nun semnær in l's zuolks da la nun giüftia, at scho tü nun elegiaft sett voutes plü. Nun dumandær dalg Segner Signuria, neir dalg araig ün lezz glorius. Nun t'der our auaint l'g Segner per giüft, perche el cugniuofcha l'g cour d'iminch'ün, e auaint l'g araig nun t'fær sabbi. Nun tscherchiær da gnir
 20 giüdisch, at scho chia nun pudiand tü stær scunter als mælgüfts fatt, ü tmiand tü forza la fatscha dalg puffaunt, tü mettas qual schkiandel á tia rialtæd. Nun pchiær incunter la bgierrezza da la cittæd, e nun t'büttær suot l'g cumæn pœuel. T' parchüra tü nun ardoblæft l'g pchio, siand tü nun vainst ad hauair niaunchia ün lainza chiaftiamaint. Nun dijr:
 25 L'g hutischem Dieu vain ad arguardær l'abundaunza da [p. 23] meis duns, & vain als artschaiuer da me chi glils vfferesch. Nun saiaft cun ün cour schmifs per fær vratiun, e nun saiaft negligiaint in fer almoufnas. Nun arir d'ün hom chi ais in l'g inguofcha da sieu cour, perche Dieu chi fo vendetta abaffa & adoza. Nun t'ispiær manzœgnas
 30 incunter teis frær, nun fær eir aque incunter tien amich. Nun adruær üngünna manzœgna, perche la continuær, mæ nun porta üttel. In la raspæda dals vëlgs nun tschanfchær bgier, & in tia vratiun nun fær bgierrs plæds. Nun vulair mæl ad üna lauur schfadiufa, neir alg abiagiamaint da la terra da Dieu vrdano. Nun t'acumpagnær cun l's noschs, ma t'algor dat chia
 35 la vendetta nun vain à fær dmura. Humiliescha fick tieu cour, perche l'g fœ & l'g verm sun chiaftiamaints da la chiarn da quel chi nun temma Dieu. Nun chiamiær mæ ün amich cun üngüna chiofa preciufa, neir ün frær sincer cun l'g plü finn ôr. Guarda tü nû t'spartaft our d'üna mugleir sabgia e bunna, scha tü hæftt surfgnieu üna dñeua la temma da Dieu,

perche sia beltezza ais plü innauaunt co l'g ôr. Nun trattær mæl ün famalg chi lauura fidelmaing, neir ün lauraint à dijs chi ais tuott arandieu à ti. Vn famalg da fenn hægiast chær [p. 24] in tieu cour, e nun l'g priuær da la libertæd. Scha tü hæft muaglia schi la chüra, e scha ella t'fò bain schi la tain. Scha tü hæft infaunts schi l's adeiftra, e dumelfchia lur culœz 5 da la giuentüna in sü. Scha tü hæft figlias, schi parchüra lur chüerp, & nū las amuffær tia fatscha allagrufa. Marida tia figlia schi fæst üna granda houra, mà fò tü la dettas ad ün hom da fenn. Scha tü hæft surfgnieu üna duonna dñieua tieu fenn, schi nun l'arfidær, e nun t'arender ad üna mæluuglida. Cun tuott tieu cour huōdra teis bab, e nun t'aschman- 10 chær da las dluors da tia māmā. T' algorda tü faiaft naschieu træs els, e che vuleft arender ad els per aque ch'els haun merito via te? Hunura in tieu cour l'g Segner, e tain auant cœlgs seis sacerdots. Amma tieu creæder cun tuotta tia forza, e nun abandunær seis sæncks ministers. Fò tü temmaft l'g Segner, & tü aprezaft l'g Sacerdot. E dols lur part sco tü 15 hæft l'g cummādamaint, l's prüms frütts, e las purificatiuns, e l's duns per l'g nattagiamaint dalg pchio, e las spædlas dals armaints dalg Sacrifici, & las vffertas da la sanctificatiun, e las sænchias primitias, alhura sporfcha tieu maun alg pouuer, chia teis duns e tieu nattagiamaint saien cumplieus. La liberalitæd [p. 25] ais chæra tiers tuotts l's viffs, e nun s'defs eir vftær 20 dals morts. Nun manchiantær da cuffurtær aquels chi plaunschen, e vaidgua cun quels chi vaidguen. Nun t'dubitær da visitær l'g amalò, per che da que vainft à surffgnir grazchia. In tuotts teis fatts t'algorda da las plü dauous chiofes, & in æternum nun vainft à pchær.

ANNOTATIVNS.

25

A tia riestæd) A tieu bun nom & à tia buna conscientia, à la quæla tü pudeft dær schkiandel cun qual fôsa sentenzchia per temma da la lieuð fatta, e væla plü üna buna conscientia e la rialtæd co tuotts l's ufficis e las hunors dalg muond.

Nun pchær incuter la bgierrezza da la citæd &c.) Nun muanter in qual 30 cittæd arimuors, pratchias, e nun t'fær schkæff dalg cumœn pœuel cun quellas.

L'g hutischem Dieu vain ad arguardær l'abundaunza da mais dans) Que füs seruieu à Dieu per hauair artezza da pchær, e Dieu nun artschaiua nos duns, vratiuns, & almoufnas, schi nun sun fattas cun sinceritæd e sia temma. Iere 7. 35

Nun faiaft cun ün cour schmiß in l'vratiun) Sainza fidaunza via Dieu, la quæla do ardimaint. Eph. 3.

In tia vratiun nū fær bgiers plæds) S'inclegia sainza hauair l'g cour allo, vschiglœ scha la fe & l'g cour sun allo, schi amma Dieu la lungia vratiun. Mat. 6. Luc. 18. 40

Nun l'g prinær da la libertæd) Dunalg la libertæd scha el ais tieu schkæff, p amur da sieu bun dapurtamaint, [p. 26] perche in que tœmp eira la famagla

ægna, piglæda in la guerra cumpræda cun danærs, à naschida in chæfa. Leu. 25. Gen. 17.

Tia fatscha allagrusa) Cun las arir sù d'fuot & las dær artezza chia fallan.

- 5 Appredfcha l'g Sacerdot) Qui tratt' el dals Sacrificis dalg vèlg Testamaint, l's quæls træs la mort da Christ e sieu Sacrifici, in l'g quæl nus hauain la vaira remischiun da nos pchiôs fun aluos via, fiand els dick fiüras sün Christum. Heb. 5. 10. N's vain pero cun quaißt cummando nus hunuran l's seruiaints da la baselgia da Iesu Christi, & l's dettan lur viuer. 1 Cor: 9. 1 Tim: 5.
- 10 E nun s' deß eir (la liberalitæd) vftær dals morts.) Cun l's sepulir hundrauelmaing, brichia cun otes superstitiuns, fiand chia fun in pôs. Guarda quaißt cudefch in l's 38. Cap.

CAP. VIII.

El amuoffa da s' parcürær dals langs, da nun schbüttær ne schmaladir 15 üngün. Da s' parchürær da süartæds, dalg poick partien, dals irus & dals narrs.

- NVn cumbatter cū ün hom puffaunt, atfcho tü nun croudast in seis mauns. Nun t' lagnær cun ün hom arick, & atfcho ch' el nun t' vainfcha. Perche l'g ôr ho mis à perder bgiers, & ho strauarzo l's cours dals araigs.
- 20 Nun t' lagnær cun ün hom tschanschædar, e nun purtær laina in sieu fœ. Nun fær mois cun ün ignoraunt, per chia teis velgs nun vegnan schdegnôs. Nun [p. 27] improepchær ün hom chi tschaffa da sieu pchio, ma t' algorda chia nus pchiain tuotts. Nun schbüttær ün hom in sia vilgdüna, perche traunter nus fun da quels chi vegnen velgs. Nun t' allagrær sur la mort
- 25 da tieu inimich, ma t' algordat chia nus tuotts hauain da murir. Nun schbüttær l'g plæd dals velgs fabbis, ma æffda in lur fabbis ditta. Perche da els vainst tü ad imprendder duttrina, & ün dot giüdici, & à seruir adestramaing als grands & innauaunt. Nun schbüttær las disptas dals velgs, perche els haun surfgnieu sabgiënfscha da lur babs. Per aque dest im-
- 30 prender da els ad effer sabbi, & à raspuöder in l'g tæmp faschunaiuel. Nun iuidær l's crauuns dalg nosch l'g arprendand, atfcho tü nun saiaßt ars da las flammes dalg fœ da seis pchios. Nun t' agritautær incunter ün mældiaunt, atfcho ch' el nun tscherchia sco ün spiun da t' rapplær. Nun impraßtær ünguotta ad ün hom plü puffaunt co tü, ma scha tü impraßtast
- 35 schi tain sco per per. Nun imprumetter ünguotta sur tias forzas, ma scha tü imprumettaßt schi saiaßt pifirus co tü saluast aque. Nun adrachær cun l'g güdifch, perche la sentenzchia vain à gnir fatta sco el voul. Nun fær viædi cun ün memma ardimantus [p. 28] ch' el nun s' agreiua incunter te. Perche el vain à fær que chi l'g sumaglia, e træs sia nardæd vainst tü
- 40 à prir. Nun cumbatter cun ün irus, ne chiaminær cun el træs l'g desert. Perche el tain l'g homicidi taunt sco ünguotta, e cura tü nun hæft agüd,

vain el à t' sternær per terra. Nun hauair cussalg cun l'g narr, perche el nun vain à pudair tegner que chi l'g ais ditt. Nun fær ünguotta d' secrete cun ün fulastêr, perche tü nun sæft que ch' el t' parturescha. Nun seuuernir tieu cussalg ad imminch' ün, par ch' el nun t' sapchia l'g mæl gro, & t' dia mæl.

5

ANNOTATIVNS.

Nun purtær laina in sieu foe) Nun iuidær sü cun lagnær pür plü fia ira chi ais sco l'g foe.

Chia teis velgs nun vegnen schdegnôs) L's nars cura ün dispitta cun els tiran sü l's velgs als oters.

10

L's crauns dalg nosch) L' ira dalg nosch.

Nun impraestær ünguotta ad ün plü pusaunt co tü) Cumœnamaing l's pufaüts arêden mæl, sco quels chi s' faun tmair, cumbain chia faier eir da quels chi saluan lur plæd.

CAP. IX.

15

ÿna dutrina co ch' ün s' oes dapurtær cun las dunauns. L's amichs velgs nun deß ün dær sü: & otrac bellas duttrinas.

NVn guir d' schiglus d' üna muglair tü ammaft e nun l'g amuffær üna mæla [p. 29] art incunter te. Nun surdær tieu cour à la duonna, in mœd ch' ella metta suot tia pusaunza, e tü surugnast schdêsch. Nun t' iscuntrær in üna 20 duonna pitauna, chi tü forza nun croudast in seis latschs. Nun hauir affdaunza cun üna sunarunza, e nun l' atadlær, atscho chia tü forza nun vegnaft appiglio cun fias arts. Nun guardær d' sieua üna giuuintschella, chia tü nun piglaft dan da sieu precius iffitamaint. Nun hauair tieu cour in las pitauanas, chia tü nun ruinaft te e tia aroba. In las giassas da la citæd nun 25 guardær via e no, e nun ir intuorn in seis louffs secrets. Volua teis celgs our d' üna bella duonna e nun guardær la bellezza d' ün' otra. Perche bgiers træs la bellezza da las dunaüs fun furmos, & l' amur da quella arda sco ün foe. Nun schantær zuond brick tiers üna duonna maridæda, e nun giaschair in seis bratschs, e nun fær üertel cun ella, chia tieu cour forza 30 nun s' plaia tiers ella, e cun tieu agiautischamaint tü tōmaft in ruina. Nun abandunær l'g amich velg, perche l'g nouff nun vain ad effer à sieu parlangun. L'g amich nouff ais sco l'g vin nouff, l'g quæl tü vainft à bainuer cun dalett, pür cura el ais gnieu veider. E nun aggiautischær la glüergia à las arichezzas [p. 30] dalg nosch, perche tü nun sæft quela vegua 35 ad effer la fia finn. Que chi plæsch ad aquels chi nun temman Dieu nun ludær tü, ma t' algorda ch' els infinna in l'g infern nun vegnen à fær qualchiofa d' giüft. Sto da lönsch d' ün hom chi ho pusaunza da la mort, e nun vainft ad effer inguschagio per la tēma da la mort, mu scha tü væft

vi tiers, nun fallær tinguotta, per chia el nū t' piglia la vitta bain bod. Sapchiaft chia tū passast træs metz l's latfchs, & chia tū chiaminas sūn l's cluchærs da la citæd. Quaūt tū poust schi aproua diligiaintamaing l's amichs, e pigla cuffalg cun l's fabbis. Hægiaft teis radfchunamaints cū
 5 aquels chi fun da lonn, e tuott tieu fafflamaint faia da la ledfeh dalg Segner. L's hōmens giūfts faien teis giafts, & in la temma dalg Segner faia tieu lod. L' houra vain ludæda dalg maun dalg maister, mu l'g fabbi guuernadur dalg pœuel, da sieu plæd, mu l'g plæd da la scurtezza dals vëlgs. Vn hom tſchantſchædar ais da tmair in ſia cittæd, & ün cun poick
 10 partieu in ſieu plæd meritta mæluuglënſcha.

ANNOTATIVNS.

Ch' els infinns in l'g infern nū vegnen à fær qualchiofa d' giūft) L's noſchs nun faun neir in l'g infern tinguinna chiofa dretta e giūfta, taunt ſco pertain ad els perche els [p. 31] perſeuerefchan ſaimper in l'g mæl, ma lur painas ch' els
 15 portan in l'g infern, vegnen anumædas giūftas, brichia per chia els las hægian gugend, ma per che la giūftia da Dieu voul ch' els las indlran per giūfts chiaſtiamaints da lur pehiōs.

Tū chiamiaſt sūn l's cluchærs da la citæd) Tū eift in grands priuels.

CAP. X.

20 Dals giūdifechs parzuras dalg pœuel. Co ch' ün deß ſchkiuir la grandaſchia e la ſuperfgia.

VN fabbi aridſchadur intraguida ſieu pœuel, & l'g Signurēdi d' ün ſcort ais bain aſto. Sco chi ais l'g aridſchadur da la citæd, tæls fun eir ſeis ſeruiaints, ſungiauntamaing ſco chi ais l'g Princip da la citæd, tæls
 25 fun eir tuots aquels chi æffidæ aluaint. Vn araig ignoraunt vain ad aruinær ſieu pœuel, mu træs la ſabgiënſcha dals ſuperiuors, vain ad eſſer frequen- tæda la citæd da quels chi chæſan aluaint. La puſanza da la terra ais in maun dalg Segner, l'g quæl a ſieu tēmp ſchaſchunaiuel vain ad aſchdaſch- dær ſtū in aquella ün hom nūzzaiuel. La prosperitæd dalg hom ais in
 30 maun dalg Segner, & aquel medem do glüergia à la perſuna dalg ſcrinaunt. Nun t' agritantær incunter l'g proſſem per iminchia ingüergia, e nun fēr vnguotta cun tlert. La ſuperffgia [p. 32] ais mæluuglida à Dieu & à la lieud, e l'g ün e l'g oters s' aſchgrifchan d' ün fatt mælgiūft. Perche træs las ingüergias, villanias, & las arichezzas cungüſtædas cun ingian, veguen
 35 ſtraputōs l's ariginams tiers oters & oters pouuels: perche tinguina chiofa ais plū mælgiūfta co ün auaritius, perche el ho eir ſia oarma vvnæla. Perche ſcodün ſtouua ſchdrappær our ſieu dadains per la vitta da quel. Scodün tiran ſuruain cuorta vitta, perche üna malatia lungia ais greiua alg meidi. L'g meidi taglia via la malatia chi tain airi, vſcheia l'g araig

ais huotz viſſ, damaun mort. Che voul adruær ſuperffgia la terra & la
 tſchendra? perche las zerps, verms & beſtias vegnen ad hartær l'g hom
 mot. L'g principi da la ſuperffgia ais la rebellun dalg hom incüter Dieu,
 & l'g cour chi ais mno giu da ſieu creæder. Mu la ſuperffgia ais l'g
 parſchêdimaint dalg pchio, e chi ho quella vain à ſpander our chioſes 5
 ſchmaladidas, infina taunt ch'el ais aruino. Per aque ſchuerguogna l'g
 Segner las cūpagnias dals noſchs, & tæls in la finn cupich'el fuot ſura.
 L'g Segner tira l's Principſ giu dals ſezs, & aſchainta in lur pè l's bandus.
 L'g Segner dſchariſcha our las ariſchs dals pouuels ſuperuis, & in lur lœ
 implaüta [p. 33] el cun hunur l's hūmils. L'g Segner cupichia l's paiais 10
 dals pouuels, & l's chiaſſa da fuons sù our da la terra. El l's haniäd
 ſkiantôs l's leiua dauend, & l's metta à giperi, e chiaſſa lur memüergia
 our da la terra. Dieu chiaſſa la memüergia dals ſuperuis, & laſcha
 l'algurdênſcha dels hūmils d'cour. La ſuperfgia nun ais creæda in la lieuð,
 neir l'ira furiuſa in la ſchlatta da las dunauns. Elg ais ün ſem hūdraiuæl, 15
 l'g ſem dalg hom, en ſem hundraiuel quels chi temman l'g Segner. Elg
 ais ün ſem dſchfundro, l'g ſem dalg hom, ün ſem dſchfundro quels chi
 ſurpaſſen l's cūmandamaints. Vn ſem ſtæual ſun quels chi temman l'g
 Segner, & üna hundraiula plaunta quels chi l'g vœgla bain. Vn ſem
 dſchfundro ſun quels chi ſchbüttan la ledſcha, & ün ſem fallatſchus quels 20
 chi ſurpaſſen l's cummandamaints. Intraunter l's frars ais l'g plü innauaunt
 aquel chi l's aredſcha, mu plü innauaunt co quel ſun quels chi temman l'g
 Segner. La temma dalg Segner oalta chia l'g aridſchamaint nun vegna
 alg main, mu per la dūrezza e ſuperffgia s'perda quel. L'hundrênſcha
 taunt dalg arick ſco dalg pouuer & dalg innauaunt, ais la tēma dalg 25
 Segner. Sco chia nun ais appuſaiuel da ſchgiām[p. 34]giagiær ün pouuer
 chi ais ſabbi, vſcheia nū s'cuuain ad hunurær ün arick chi ais ün ſurfant.
 L's principi, l's guernaduors l's puſaunts, ſun in hunur, impero üngün
 d'els nun ais plü grand co ün chi temma l'g Segner. Quels chi ſun in
 libertæð vegnen à ſeruir ad ün ſamalḡ ſchkæff chi ais ſabbi, & ün hom 30
 ſcoart cura el vain amuſſo ſchi nun vain el à brütlær, perche ün ignoraunt
 nun vain ad hauair hunuors. Nun piglær ſchktſas da nun fær tia lauur,
 & nun t'trupagiær da quella træs la ſuperffgia in l'g tēmp ſchfadiuſ. Perche
 ün chi laura & ho abundaunza da roba ais da plü, co ün chi s'daporta
 ſuperffgiamaing & ho chialaſtria d'paun. Filg t'cungüſta hunur træs la 35
 banduſezza da tia oarma, & l'g do quella hunur ch'ella merita. Chi voul
 dijr chia quel ſaia giüſt l'g quæl pechia incüter ſi orma? ù chi voul hunurær
 quel chi dſchfamma ſia vita? L'g pouuer ſuruain hunur per amur da ſia
 ſciencia e ſia temma da Dieu, & l'g arick ais in hunur per amur da ſias
 arichezzas: mu ſcha quel chi ais pouuer ais hunuro, quaüt plü gnifs el ad 40

effer hunuro fiand arick? ün chi ais dſchfammo in las arichezzas, quaunt plü füfs el diſchfamo in la puertæd?

[p. 35]

ANNOTATIVNS.

Scodün ſtonna ſchdrappær our ſieu dadains per la vita da quel) Bgiers
5 per viuantær l's auaritiuſ, s' ſtonuan ſchkiarſantær in lur viuer, e ſchirær via
per la fam, e cun que vain declaro la crudeltæd dals auaritiuſ.

La terra & la tſchendra) L'g hom chi ais piglio our d' terra.

Las zerps, verms, e beſtias vegnen ad artær l'g hom mort) Quels alimæris
maglan la chiarn morta dalg hom.

10 E l'g do quella hunur ch'ella merita) La banduſezza chi tain ün moed in
tuottes chioſes, do granda hunur à l'oarma chi ho quella virtüd.

CORADIN TOUTSCH.

Vna Informativn in la vaira, vèlgia chriftiaunna Religiun e cretta fatta oura et schantada in Rumaunsch, tras Coradin Toutfch, faruaint à purtar awaunt ilg Kuangeli da Iesu Christi à la baselgia da Laguin in Engiadinna d' suott. In Puschlaff tràs Döflin, & Döflin Landolffs. Anno. 1613.

5

[f. 2^a]

AILG ILLVSTER, GENE-

RVS, NÖBBEL, SABBI, ET VALARVS

Singiur, J. Rüdolph Planta, Ritter, ù dwairamaingh

Chiawalêr, agraya e giawüfcha Curadin Toutfch,

gratzgia, paafch, benedictiun, & tütta pro-

10

ſperitad, da Deis ilg bap cælestial,

tras Iefum Christum.

Amen.

DAſpö, Illuſter Singur, chia à Deis ilg Sêngier ha ſumgiad dam clamar
proa quell huffitzi, ch' eau ad ell ſearua, in la ædificatiun, & bûamaint da 15
ſia baſelgia, ſchi nh' agiu fatt quell quint: ch' eau nun poaſſa mettar maſſa
ſtûdi ù, ſadigia à cumplijr quell meis huffitzi: Cuntuott vaziand eaug in
noaſſa tearra, brichia dêch, bleara ingnoraunta lgieutt in ilg fatt da la
religiun, moa eir ch' intrauntar nuo vuleſſan tōſt cūmanzar ad aluar tſche-
artas nouuas mal cunēgiauntas opiniuns, ſchi nh' agieu guardad, ch' inqualchün 20
plü allatrad ckoo eaug, ſcriua inqualchioſa, ad informatiun, & ad ædificatiun
da la baſelgia, in noaſſa tearra: Moa vaziand eaug ch' ingiün nun vules
tour quella ſadia, e [f. 2^b] ſtûdi, ſchi nun hagi pudüd ſaar cun da main
da tour amues quella ſadia, e ſtûdi da ſcriuar, ünn cudaſch, & ad infor-
matiun dalgs ingnoraunts, & à tour dauent otras erruors in ilg qual, eaug 25
nh' ai ſcritt, e ſchantad, tuott ilgs principals puoingks da noaſſa religiun
Chriftiaunna, & quæ cuortamaingk, e diſchfarêntzchiadamaingk, par chi
poaſſan, cun taunt main ſadia ngir lêts, taunt mêlg ngir inclêts, & taunt
plü chiöntſch ngir, tngüds ad imaint: ſuainter ilg vêlg ditt datt Horatij:
Quod præcipis eſto breuis, vt citò dicta: Percipiant animi dociles, teneantque 30
fideles. Ne ſtemm ch' alchünn am poaſſa parmur da quæ imbütтар, ſch' eaug
nh' ai quell bunn têmp, alg qual, alchituns malnüzamaingk ſurdouuran, vu-
lûdt mettar á quell adöuer, da ſcriuer tals fats: Eaug nh' ai bain ſantüd,

- ch'eaug vêngia tras quaiſt meifs ſcriuer à ngir fuott ilg giütitz da blearas teiſtas, & chi vêngian ad effer blears, chia quaiſta mia lauur vêngian à blaſmar, ch'la ſaya ünna ignoraunta & ſch'lechts houura: Moa eaug nun hai guardad sünn ilg dijr dalg muond, taunt ckoa sünn meifs hufftzi & obligiaſchun, e sünn la ædificatiü da la baſelgia: Eir fetſch [f. 3^a] eaug à quels chia quaiſta mia lauur imbuttan ch'la ſaya ſchlechts quaiſta raſpoaſta: ch'eaug nun hagia ſcritt à quels chi ſünn plü allatrads ckoa eaug, moa algs ignoraunts, qua tras mh'agiu commodad à lur inclêtt, ſcriaunt ſimplitzamaingk: Eir nh'ag eaug vultüd tras meis ignoraunt ſciuer muuantar, & daar
- 10 ünna occaſiun à quelle allatrads chi völgian quaiſta mi'houura blaſmar, ch'eaug allatradamaingk, ſcriuan: Eaug am racunguoſch bain ch'eaug nun hagia pudü far taunt, ſchkoa eaug fuofs ſtatt culpaunt: improa fand eaug ſuainter ilg meifs ſauair, e pudair, ſchi num dubitt eaug chia Deis nun hagia plaſchair da quaiſta mia houura: Parchiaſchun ſcha Deis nun ha
- 15 agriad in la ædificatiun, ud extructiun da ſeis tabernackuel, (chi ais ſtatt ünna figitüra da la ſia baſelgia) dad ingitün plü ckoa quæ ch'ell pudeiua dunar, ù daar, ſchi nun agraig ell eir, hoatz ünna di in la ædificatiun da la ſia baſelgia, plü dad ingitün, ckoa quæ ch'ell poa, & ſaa: Et ſch'ell in la ædificatiun da ſeis tabernackuel, da quels chi nun pudeiuan, daar aur,
- 20 argent, e peidras pretziuſas, ais ſtatt cuntaint dad artſchauer, pels d'bümaſch, & peaus d'chiaura: Schi nun [f. 3^b] ſchbütt ell eir huoffa brichia la lauur da quels chi ſcriuan ſimplitzamaingk ſuainter la vardad la la ſcrittura S. ne haun quell prapöſt da diſchpittar cun alchiün, cun maluulgientſcha.
- 25 Moa ſiand meis prapöſt Illuſter Singur, da ſaar quaiſt meis cudafch, ſchi nagiü fatt quint chi ſaya bſtingius, ch'ingual ſchkoa eaug ilg haig cuffarmad cun la ſcrittūra S. ch'eaug eir ilg daſenda cuu l'hauthoritad da voaſs nuom: Parchiê chia voaſs nuom vain dengiamaingk, & appuſaiuelmaingk ſaluad in granda authoritad: Parchiaſchun chia ſiand vuo Singur
- 30 ngüd, e parſchandüd dad ünna nöbbela, vêlgia, ſchlatta e chiaſa, cun ünna grand nuom: ſchi hauai vuo ſaimper tngud chiürä quell nuom da voaſſa chiaſa, brichia numma, in voſſa parſuñä da mantngair, moa eir dalg adamphiar cun voaſs, valarus, & ſabbis handels, ù fats: ilgs quals vuo hauai in particular in noaſſa drattüra, lhura eir in general in noaſſa tearra fatt:
- 35 In noaſſa drattüra hauai vuo Sig: la politica reformad, ilgs ſuradbüers da quella tudt dauent, & appuſſaiuulas, e nützaiuulas ledſchas ſchantad sü, las qualas vuo guarda eir cun tuott ſtü[f. 4^a]di da ſaar ſaluar, da ſoart chia ilgs ölgs da quels chi vêngian chialchiads, guardan ſul sünn Deis, & sünn vuo, par deſenſiun: Qua tras eir noaſſa drattüra, cuu granda conſenſiun
- 40 s'ha agriad par ünna ſeis Maſtral criminal, & guarnadur: Ilg ſumgiaunt

eir fiand vuo Sig: in voaffa giuuantüm dalgs Sinnguors da noafs pagiais, schantad, ün Vicari in Vultginna, schi hauai vuo quell voafs huffitzi cun tala cuntätetza fatt, e cumplijd, chia ilgs Snguors da noafs pagiais nun haun dubittad da duurar voafs saruetzar, à tour quint dalgs offitzials e subgiets, & da s' daar la bachieta, & ilg lagiê aint à maun: La quala voaffa com- 5 mifsium, vuo hauai eir Sig: cun tala adastretza, e sabgiëntscha cumplijd, chia ilgs Snguors da noafs pagiais sunn qua tras muuantads à duurar voafs saruetzar eir auunt eisters princips, & in particular, auuant ilg Christianissim Raich da Frauntscha, in la quala voaffa legatium vuo hauai duurad tala fai, & diligëntia, chia ilg Snguors da noafs pagiais nun haun pudüd faar 10 cun mainn ckoa s' daar (cun leis tēmp) eir ilg guuearn dalg pagiais, dalgs subgiets, intêramaing, aint à maun, & das schantar Chiapit[f. 4^b]taunni in Vuttginna, cumbain chi eiran da quels chi nus' vessan lalchad increfcher ingiün cost da suruengir quell h'uffitzi: Ilg qual huffitzi vuo hauai eir cun sabgiëntscha, e virtüd, fatt, e cumplijd. Moa nun hagi pudüd effer cun 15 da main, chia à vuo ais eir d'chiappad, quæ chia tuott virtüdaivels huom-mens, in la politia, ud aristocratia, Attica, e Rumaunna, haun experimentad, ch'eaus parmur da lur virtüdt sun stats perfequitads: Moa tras quæ chia vuo Sig: êscher statt perfequitad (nun chiattand voafs inamichs inguotta vid' vuo das pudair blasmar) nun ais voafs nuom inguotta impitfchnid moa 20 bain aut par blear adutzad, da soart ch'ell ais eir ad eisters Snguors d' uantad cuntfchaint, taunt innauaunt, chia cumbain chia vuo (raspattand ilg bainstadi dalg pagiais) nun hagiad ad els vultüd faar adachiar, schi s'haun els improa brichia dêch sch' mad: dêng da ngir hunurad, moa eir vultüdt taunt schkoa ad els ais statt pufsibbel hunurar: Cuntuott schi poafs 25 eaug bain voafs nuom manzunar, moa ell ais plü grand, chkoa chia eaug cun meis lüünel scriuer, ilg poaffa aduzar. Improa inguotta d' main par ün singial da [f. 5^a] racügeschëntsch via da vuo Sig; parmur dalgs benefitzis chia vuo hauai fatt à la chiä da meis bap, & à mia parfünna in particular: s' haig eaug valüd quaißt meis endasch dedichiar, à scriuar tiers, 30 & s' faar quell prafchaint (scha prafcheint poa ngir numnâ) vshê lungua-maingk ch' eau sun tscheart chia vuo hagiatt giauüsch, & plafchair chia tuotts giuuaus, & vëlgs in tuott fats, & in principal in la religiun vêngian indrett infurmads, & intraguidads. Völg hufschêa ruguar chia vuo ilg völgliad cun ünna bunna vulantad acceptar, & hauair à mai, & à mia chiafa 35 par racumandad.

Datta our da noafs stüdi à Laguin, alg prüm di d' Maij, dalg oan dalg Sêngier. 1611.

Voafs vulantus, & à voaffa fauur, inclinad neiff,

Curadin Toutsch.

40

[p. 1]

L' I N F O R M A T I V N
IN LA CHRISTIAVNA
RELIGIVN.

La prümma part.

5 LA Christiauna religiun, ais la reigla dalg wair hundramaint & farwezzan da Deis. Iacobi 1. vs. 27.

Quella reigla dad hundrar Deis, wain in ilg plæd da Deis descritt
& missa awaunt. Efai: 29. vs. 13. Mat: 15. 9. Rom. 10. Luc: 16.
vs. 29. 31. & 24. 25, Ioh: 20. vs. 31. Qua tras wain quell numnad
10 ilg plæd da la cretta. Rom: 10. vs. 8. & la reigla da perfectiun. 2. Tim: 3.
vs. 16. 17.

2 Ilg plæd da Deis ais ünna ductrinna datta aint, traas ilg Spiert
foingk, & scritta traas ilgs Prophets, & Apostels: traas quæ wain ell num-
nad: la Saingchia scrittüra Paulus 1. Cor: 1. disch: Nû nun mussain cun
15 plæds, ailgs quals ans da aint la sabgiëntscha humaunna, moa queaus chia
ilg Spiert foingk ans da aint: Eir ilgs Prophets digian chia Deis hagia
ell tshantscha, quæ chia eaus haun scritt, Efai: 58. vs. 14. Ezech: 12. 25. 28.
Cuntstt schi ha la scrittüra S. sia authoritad da Deis, & qua tras [p. 2] ais
dengia sul da ngir cretta, ne ha maungual cun autræ authoritad da ngir
20 cuffarmada, ne ais licet a quella da mettar inzachie tiers, oder da tour
dawent, cun l' authoritad da quella deffen ngir cuffarmads sul ilgs artichels
da la cretta parchie chlais sul wairamaingk, parfetta, & cûpiglia tît aquæ
chi ais bstingus proa ilg saltûdt. Quella deß eir dad imminchû ngir letta,
& examinada. Ioh: 5. 39. Mat: 5. & 24. & 22. 1 Ioh: 1. 8. 1 Theß: 5. Deu: 12.
25 Efa: 29. Math: 15. Col: 2. Luc: 16. Acto: 8. & 17. 2 Pet: 2.

3 Quell plæd da Deis wain cumpigliad aint ilg weidar, & aint ilg
nouf Testamaint.

Ilgs cudafchs dad ammandûs Testamaints wengian dischfarentzgiads,
in duoß parts.

30 Lünna part cuntain ilgs cudafchs Regulars, numnads in quell möd par
quella chiaschun chia eaus cuntengian la reigla da la cretta, & dailg hun-
dramaint da Dieu. Philip: 3. vs. 16.

Cudafch regulars wengian numbrads aint ilg weidar Testamaint 24 & fun.

1 Ilgs cudafchs da Mofis, chi fun tshinch;

35 2 Ilgs quattar cudafchs historics: Iofue dalgs Mastrals, da Samuel &
dailgs Raijs.

3 Ilgs Prophets Esaiam; Ieremiam, Ezechielem, & ilgs dufesch Prophets
pitschans.

4 Ilgs cudafchs da la Chronicha, ilgs Pſalms, ilgs Pronerbis, Iob, Rhut, Eccleſiaſten da Salomonis, Ilgs Plaunts da Ieremiæ, Cantica Canticorū, Eſther, Daniel, Eſdra, & Nehemias.

Cudafchs irregulars, ſun eir alchitūns aint ilg weidar Teſtamaint, ilgs quals wengien numnads: Apocripha, [p. 3] taunt ſchiko dijr ſacrets, queaus 5 nun ſun chiattads ſcrits aint ilg languaig Hebreer, & qua tras eir mâ duwrads a pruwar ilgs artichels da la cretta, moa ſul ſalwads par ün intra-guidamaint dailg dapurtamaint, & quæ par quella chiaſchun chia eans nun ſun ſchkritts dailgs Prophets, & lur ductrinna, in tûtt nun s' cuwain cun la ductrinna dalgs Prophets, & Apoſtels, qua tras ais ad eaus pauckua 10 authoritad ſcritt tiers.

Ailgs cudafchs dailg nouff Teſtamaint wengian tuots ſalwads regulars except 2. Epiftlas da Iohannis la ſeguonda, & la tertza, & da quellas ais alchitūn dubitt.

4 Aint ilg cudafchs regulars dalg weider, & nouff Teſtamaint wain 15 ſcritt ünna madēma ductrinna Rom: 1. vs. 2. & 10. Heb: 13. vs. 8. Moa brichia in ün madem mōd: Aint ilg weider Teſtamaint, wain Chriſtus imprumis ailgs lūdeaus, aint ilg nouff wain ell pradgiad & manifetad a tûtt: Math: 15. & 28. vs. 19. Actor: 13. 46. Eir quai chia aint ilg weider Teſtamaint ngiwa figitrad, wain aint ilg nouff clær amuffad. Math: 13. vs. 16. 20 1 Cor: 10. vs. 11. 2 Cor: 3. 13. Heb: 9. 9. & 10. vs. 1. Et vichea ai, ilg weider Teſtamaint ilg fundamaint dailg nouff, ilg nouff ilg cumplamaint dailg weider.

La ductrinna dailg nouff, & weider Teſtamaint ha duoß parts: Aint in l' ünna wain deſcritta la cretta (quella wain numnada ilg Euangeli) in 25 l'autra wain deſcritta l'houwra da la cretta (& quella wain numnada la ledſcha) Actor: 24. 14. Rom: 1. 16. Habacuc. 2. 4. Iacob: 2. vs. 20. Phil: 1. 27. Tit: 3. 8. Mar: 1. 15. 1 Tim: 1. 18. 19.

La prümma part, dawart la cretta amüſſa chie is deß crair proa ilg ſalüd ætearn: 30

[p. 4] Et quæ diſchfarêntzghiadamaingk alg prüm da wart Deis: Lhura eir da wart la baſelgia da Deis.

Dauart Deis.

1 Chi ſaya ün ſulett Deis que aus amüſſa la experiêntzgia, ans da aint noaſſa conſciëntia, & in ſpecial aus daclæra la ſcrittūra ſoinchia. 35 Deut: 6. Auda Iſrael ilg Sengier teis Deis ais ün ſulett Deis. Ilg Apoſtel. 1 Cor: 8. 4. Nû ſawain chia ilg ijdæl nun ſaya ingûtt aint ilg muond & chi nun ſaya autar Deis, ckoa ün ſulett. Mar: 12. 29. Ioan: 17. 3. Eph: 4. vs. 5. 1 Tim: 2. 5.

2 Chia quell Deis faya ünna effentia spiritüala, parfetta, nun comprehendaiwla, æterna, in tütt graads nun mafur aiwla, & zaintza funn, omniputainta, libbra, immobla, intêra, immortala, la chiaritad fwes, la mifericorgta, la iüftia, la buntad, la fagbiëntfcha, la sanctitad, la chiaftitad, 5 la wardad & perfectiun fweß. Et quaißt nun ais brichia ünna deffinitiu chi poffa daclarar chie Deis faya, moa ünna fula descriptiun chins metta awaunt chie nñ dawart Deis hagian da fawair, & da crair.

3 Chia aint in ünna fuletta effentia da Deis, fayan trais, brichia fpartidas, moa fuainter lur proprietads, difchfarëntzgiadas, hypoftafes, u 10 parfunnas, Ilg Bap, ilg Filg, & ilg Spiert Soingk, las qüalas in ünna diuinna effëntia, & natüra, fun ünna fullet ætearn, omniputaint Deis, ilg qual wain in la scrittüra foinchia numnad: Iehouah, Iah, Ell, Elohim, Schadai, Adonai: &c.

[p. 5] Tras la effentia da Deis wain inclëtta, la natüra da Deis, & 15 la Diuinitad fwes, la quala ais intêra & nñ fpartida cummünnamaingk aint in imminch' ünna da quellas parfunnas, las qualas eir haun ünna mademma effentiala natüra, & Diuinnitad.

Quell plæd parfunna, douwran queans chi mettan oura la scrittüra S. par daclarar chia in Deis (schkoa la scrittüra amüffa) fayan alchiünnas 20 difchfarentzgiadas proprietads, quellas in ün spiritual, brichia corporal inclëtt numnanai parfunnas.

Quellas parfünas parmur chi fun trais fchi wëngnianai numnadas la foingkia Trinitad.

Moa fiond trais, fchi wëngainnai difchfarentzgiadas trauntar peer lünna 25 da lautra brichia essentialmaing u parmur da lur effer natüral, par chiaschun chi fun ünna mademma effentia, moa realmaing: quæ ais parmur da la proprietad aigna, chia lünna ha difchfarëntzgiadamaingk da lautra. Math: 3. 16. & 25. 19. Eph: 2. 18.

Imminchünna da quellas trais parfunnas wain confiderada y faya in 30 faifwes, u dwairamaingk in rafpett, u relatiun wia da las autras.

In faifwes ais imminchünna parfunna Deis, fuainter fia natüra, parchië chia la natüra Diuinna, u dwairamaingk la Diuinna effentia, chi nun poa ngir fpartida, ais intêra in imminch' ünna parfunna, & intêra in tüttas trais, qua tras tüttas trais parfunnas fun ün Deis, & brichia trais Deis. 35 1 Ioh: 5. 7.

Ngiond imminchia parfunna confiderada, cun rafpet da las autras, fuainter ilg agian & special möd da leis effer, fchi wain la prümma parfunna numnada alg Bab. [p. 6] la seguonda ilg Filg, la tertza ilg Spiert Soingk: In tal möd wëngnai difchfarëntzgiadas, parmur dalg möd da lur 40 effer, brichia chia lünna faya da plü graa, hagia plü dignitad, u faya ftatta

aunt ekoa las autras, parchie chi sunn in tütt ad ingual, lünna ais æterna, las autras eir, lünna ais dad ætern in naun statta tütt puffaunta, & las autras ad ella ad ingual. Ingual schkoa ilg fulai (exempli gratia) da lura in naun ch'ell ais stat ha tngüd trais essentialas, dischfarëntzgiadas improa brich spartidas qualitäts, lünna la cula, lautra la splandur, la teartza la chialur, vſchea eir ilg wiwaint Deis da tütta æternitad in naü ha tngüd, & haa in saifweß quellas trais dischfarëntzgiadas, subſtancialas proprietads, chi wêngien numnadas parfunnas.

4 La differentzchia intraütar quellas traus parfunnas ais vd interiura, vd exteriura quæ ais dad oura wart. 10

La differëntzgia interiura, sta in la proprietad, & operatiun chia lünna parfunna ha dischfarëntzgiadamaingk widlautra in la Diuinitad.

La proprietad & operatiun dailg Bap, ais chia nun wiond ell ingitün parſchendar, ne fiond genuid, ſchi ha ell dad æterne in naun genuid ilg Filg, a saifwes in tütt ad ingual. 15

La proprietad dailg Filg ais: chia fiond ell la seguonda parfunna da la Diuinitad; Taunt schkoa i partain wia da ſia essentia, u natüra, a raspet da la quala ell ais, & wain numnad Deis, nun hall vtrü naun ſeis parſchendar, moa ais da saifweß. Moa taunt schkoa i partain wid' ſia parfunna a raspett da la quala ell wain numnad ilg Filg: ha ell ſeis parſchendar 20 dalg Bap, & ais dad ell dad [p. 7] ætern naun ingenuid. Ingual schkoa dalg fulai parſchenda la lgüm, vſchêa eir parſchenda ilg Filg dalg Bap, a raspet da quell parſchendar ais ell ilg seguond dalg Bap, moa a raspett da ſia essentia & natüra ais ell alg Bap ad ingual, & inſembel cun ell ün madem Deis. Io: 10. 30. 1. Io: 5. 7. Zach: 13. 7. 25

La proprietad dailg Spiert Soingk, chi ais la tearza parfunna da la Diuinitad ais: chia fiond ell ſuainter ſia essentia, & natüra (a raspett, da la quala ell wain numnad, & ais Deis) alg Bap, & alg Filg ad ingual, & cun eaus inſembell ün madem; ſchi ha improa ſia parfunna ſeis ætern, parſchendar, dalg Bap, & dalg Filg, chia ingual schkoa la chialur dalg 30 fulai wain da la cula & da la splandur, vſchea parſchenda eir ilg Spiert S. dalg Bap & dalg Filg.

La differëntzgia exteriura sta in l'houwra exteriura chia a lünna parfunna wain dischfarëntzgiadamaing da las autras, scritta tiers.

Ailg Bap wain scritta tiers la cresaichun, qua tras cuffaffain nû aint 35 ilg artichiels da noassa cretta, chia ell ſaya ilg creader.

Ailg Filg wain scritta tiers l'houwra da la ſpandraſchun, qua tras cuffaffain nû ch'ell ſaya ilg ſpandradar.

Ailg Spiert S. wain scritt tiers ch'ell ſaya quell chi ilgümna, & ſanctifichieſcha. Ioh: 14. 26. & 16. 13. 1. Cor: 6. 11. 40

Moa cumbain chia quaiſtas houwras wêngien ſcrittas tiers diſchfarentz-giadamaingk a las parfunnas da la Diuinitad. Improa ſchi funnai darchieau houwras nun ſpartidas dad ünn madem, & ſulett Deis. Parchiaſchun [p. 8] ch'ingual ſchkoa quellas parfunas fun ünna eſſentia, & ünna natüra 5 vſchea haunnai eir ünna madēma vulantad, ünna ſabgientſcha, puffauntza, virtüd & operatiun.

Qua tras l'houwra chi wain ſcritta tiers a l'ünna, ais cummünna eir da las autras, & quæ chia l'ünna fa, faun eir las autras moa brichia in ünn möd: Parchiê ilg möd ais diſchfarêntzgiad ſuainter la differêntzgia da 10 las parfunnas. Ailg Bap ha tütt cread: moa tras ilg Filg, & ilg Spiert Soingk, Pfal: 33. 6. Ioh: 1. 3.

Qua tras ilg Filg wain numnad la ſabgiêntſcha, & la puſauntza da Deis. 1 Cor: 1. 24. Et ilg Spiert S. la virtüd da Deis. Luc: 1. 35. Acto: 1. 8. Luc: 24. 49.

15 Deis ans ha ell par ſpüra gratzchia ſpandrads & fats ſalfs, moa tras ilg merit dalg Filg, ilg quall ell ha tramiß in quaiſt muond. Rom: 5. 16. & 8. 3. & 11. 5. Eph: 1. 3. 5. 6. & 2. 4. 5. 6. Coll: 1. 20.

Deis opereſcha, & lawura tütt bön in tüts: moa tras ilg Spiert S. 1 Cor: 12. 11. Rom: 8. 11. 1 Cor: 6. 11. &c.

20 Qua tras quellas houwras chi wêngiä ſcrittas tiers a l'ünna parfunna wêngnien ſcrittas tiers eir à las autras cūmünnamaingk in la ſcrittüra S. Par quella chiaſchun eir Nazianzenus diſch dawart Deis: Eaug num poaß impiffar sün ünna, zainza chia la ſplandur da trais num ifcuntra, ne poß trais diſchfarêntzgiar, zainza ngir wid ün cuſtrit: Quæ hal ditt cumngiai- 25 welmaingk parchie id ais in ilg number ün ſullett Deis & vnna eſſentia, moa trais parfunnas brichia miſſas inſembel tras compoſitiun, moa in ünna eſſentiala ceterna coexiſtentia, & vniun, la quala wain numnada Trinitad, taunt ſchkoa dyr Triunitad, quæ ais trais in ün. Gen: 1. 26. & 18. 2. 1 Ioh: 5. 7.

30 [p. 9] Taunt ſaya ditt dawart la eſſentia, & las parfunnas da la Diuinitad, ſieugua dawart la natüra Diuina.

Dauart la natüra da Deis.

Tras la natüra da Deis s' inclêgia ilg effer da Deis, u dwairamaingk, las eſſentialas, proprietads da Deis, las qualas fun cumünnas alg Bap, alg 35 Filg, & alg Spiert S.

Quellas eſſëtialas proprietads da Deis, fun la eſſentia da Deis ſwes intêra, ne ais intraunter quellas, & la eſſentia da Deis ingünna differêntzgia, ſchkoa eir ellas taunter peêr nun wêngen otar ckoa ſuainter ilg inclêtt diſchfarêntzgiadas.

Quellas
proprietads
fun

Simplicitad, chia Deis ais intêêr. Exo: 33. vs. 20. 1. Tim: 1. 17. Iacob: 1.
Infinitad, ch'ell ais zaintza fin. Iacob: 1. vs. 17. Pfal: 139. vs. 7. 10.
Perfectiun, ch'ell ais parfett. Mat: 5. 48. 5
Immutabilitad, ch'ell ais stæwal. Iacob: 1. vs. 17. Pfal: 102. vs. 27.
Vitta, ch'ell wiwa. Deu: 30. 20. Io: 14. vs. 6. Acto: 17. 28. 1 Ioh: 5.
Immortalitad, ch'ell nun moura. 1 Thim: 1. vs. 17. & 6. vs. 16. 10
Beadêntfcha, ch'ell ais bead. 1 Thim: 1. vs. 11. & 6. vs. 15.
Et gloria, ch'ell ais glorius. Pfal: 114. 1. Esa: 42. 8. 1 Thim: 1. 17.
Aqui wêngien sùtt inclêttas eir las autras virtüds, u proprietads chia a Deis wêngian frittass tiers in la scrittüra 15
foingkia.

[p. 10]

Dauart la simplicitad da Deis.

La simplicitad da Deis, ais ünna fia essentiala proprietad, tras la quala finclêgia ch'in Deis nun sayan parts missas infembel, ingiünnas qua tras nun poa el eir ngir partid, ue multiplichiad, neir accidents ingiüns; 20
moa chia fia essentia saya intêra, spirituala, & zaintza corp, nun wifibbla, & libra da tuott cuntradi, e corruptiun. Deut: 4. 12. Ioh: 1. 18. & 4. 24.
Quindar oura siêgua.

1 Chia quæ ch'in Deis, vd' in la Diuinna essentia ais, u wain ditt chi saya, nun ais otar ckoa fia intêera assentia, u Deis sweß, brichia ünn 25
accident, chi crouda tiers, vd' ünna part da l' essentia.

2 Cübain chia dawart Deis wêngia blear difchfarêntzgiadamaingk ditt, nun ais improa in Deis inzachiê difchfarêntzchiad schkoa in nû, moa ünn; numnadamaingk: ünna spûra mademma essentia, & natura. Improa parmur da noaß inclêtt wainai dawart quæ chi ais inteêrdifchfarêntzchiadamaingk 30
tschbantschad par chia nû chi eschên flaiuels, & manchiûs poffan Deis ans ngiandt ell in plûs difchfarêntzgiadas partidas miß awaunt cungûscher. Taunt saya dawart la simplicitad da Deis.

La infinitad da Deis ais ünna fia propriætad essentiala, tras la quala s' inclêgia: chia Deis nun poffa cun ingiünna mastüra, ne da têmp ne la 35
lêch, ne in ingiün autar möd, ngir mastürad u definid: moa chia ell essential-
maingk & da natüra saya da saifweß, wairamaingk, nun mastüraunt, & nun comprehendaiuel.

Siegua damena chia Dieu saya ætern & nun masüraiuel.

[p. 11] La æternitad da Deis ais ünna fia proprietad effentiala in la
 quala s' inclêgia chia Deis saya zaintza princippi, & zaintza fin, statt dad
 æterno in naun, aunt tûtt têmp, & wêngia ad effler in æternum dawoa tûtt
 têmp, parfettamaingk intêêr, ün mademm nū müdawel Deis. Gen: 21. vs. 33.
 5 Exod: 15. 18. Pfal: 9. 2. & 92. 8. & 102. 27. Efai: 43. 13. Thrē: 5. 19.
 Dan: 6. 26. Rō. 16. 26. &c: Our dalg qual sieugua chia awaunt Deis nun
 saya inguotta passad, ne da ngir, ingûtt aunt, u dawoa el. Pfal: 90. 4.
 moa awaunt ell ais tuott prafchaint. Heb; 4. 13. Qua tras dawart la ætêrna
 generatiun dalg Filg tschauntscha ilg Bap. Pfal: 2. Eau t' hai hoatz in-
 10 genuid, quæ ais dad æterno, vſchea wêingnan numnads mill oanns awaunt
 Deis ün di passad. 2 Pet: 3. 8. Pfal: 90. vs. 4.

La nun masûraiwetza da Deis, ais ünna fia effentiala proprietad: tras
 la quala s' inclêgia, chia Deis saya nun masûraunt, ne poffa ngir cun löch
 alchiün incrafad intuorn, u cludid aint, moa ch' ell saya nun mafuraiwel,
 15 zainza craschêntscha, ne d' schkraschêntscha, & zaintza finn. Scha Deis ais
 zaintza finn schi sieuguai ch' ell saya dapartûtt prafchaint, & ch' ell impleſcha
 tûtt; Parchiê schkoa quæ chi ha fin ha ſeis tearms, & ſta dadaint quèls,
 vſchêa eir quæ chi nun ha finn tendſcha da partûtt, & quæ chi tendſcha
 da partûtt nun haa eir finn, moa chia Deis nun hagia finn, & tendſcha da
 20 partûtt amuoffa la scrittûra quella daclêra chia Deis saya in quaiſt muond
 cread, da partûtt prafchaint. Pfal: 139. vs. 7. Efai: 66. 1. Acto: 7. 49 &
 17. 27. Ier: 23. 23. Eſa: 6. 3. La scrittûra amûſſa eir chia Deis saya;
 eir our d' wart quaiſt muond. 1 Reg: 8. 27. 2 Par: 2. 6. & 6. 18. Efai: 40. 12.
 [p. 12] Ier: 23. 23. Iob: 11. 8. Amos: 9. 2. Math: 5.

25 Quella proprietad da Deis ch' ell ais da partûtt prafchaint, wain
 numnada l' vbiquitad, & la omniprafchêntscha da Deis.

Quella ais parfetta parchiê Deis ais tûtt & intêêramaingk da partûtt,
 & in imminch' ünn löch, brichia qui ünna part & tſchà ünn' autra.

La perfectiun da Deis ais ünua fia effentiala proprietad, tras la quala
 30 s' inclêgia, chia in la effentia da Deis nun saya ingiünn manchiamaint,
 moa chia Deis hagia da ſaifweß perfettamaingk tûtta plainnetza da tûtt
 bön. Math: 6. vs. 48. Ioh: 37. 15.

Quindaroura sieuguai chia Deis saya ilg princippi, & la funtauna da tuotta
 perfectiun & da tûtt bön: Parchie schkoa ell ais parfett da ſaifweß, vſchea ais ell
 35 ſulett in tûtt parfett, dad ell damêna sieugua la perfectiun & ilg bön. Iacob: 1.

La ſtawletza da Deis: ais ünna proprietad da ſia effentia, tras la
 quala s' inclêgia, chia la effentia da Deis & ſias proprietads tuottas, nun
 hagian generatiun, ne corruptiun, nun wêngian adampchiadas, ne imminuidas,
 ne müdadas, ne s' müdan, moa reiſtan ſaimper in ünn madem parfett effler
 40 zaintza finn. Iacob: 1. 17. Pfal: 102. 27.

Dauart la vitta da Deis.

La vitta da Deis ais ünna proprietad Diuinna, tras la quala s' inclêgia: chia Deis da faifweß essentialmaing, wiwa, s' muwainta, & tütt faa, wiwainta tütt, & operschfa tütt in tütts. Chia Deis oder la Diuinna essentia wiwa, dacleran quaißts louchs. Gen: 16. 14. & 24. 62. [p. 13] Deut: 5. 26. 5 Iof: 3. 10. 1 Sam: 17. 26. Math: 16. 16. Acto: 14. 15. Rom: 9. 26. Ch'ell wiua da faifweß. Ioh: 14. 6. 1 Ioh: 5. 20. Ch'ell a tütts cumparta la vitta. Deut: 30. 20. Actor: 17. 28. Ioh: 1. 4. Ch'ell tütt operschfa. 1 Cor: 12. 6.

Scha Deis wiua da faifweß, schi sieuguai: chia fia witta nun saya 10 inzachiê dischfarêntzgiad in ell, schkoa in nû la witta ais da nû dischfarênzchiada, moa fia witta, als fia Diuinna essentia chi wiua, & Deis sweß ais fia witta.

Qua tras schkoa Deis ais ætern, vschêa ais eir fia vitta æterna. Deut: 32. 40. 1 Ioh: 5. 20. Zainza princippi & zaintza fin. 15

Vschêa ais ella eir parfetta, zaintza dafett, ne manchiamaint, dackoa ch'ell ais eir parfett. Ioh: 14. & 5. 26. 1 Tim: 6. 16. &c:

La vitta da Deis ais eir nun müdaiwla, nun wain adamchiada, ne impitschnida, ne s' müda, ne wain müdada, schkoa Deis sweß.

La immortalitad da Deis, ais ünna fia essentia proprietad, träs la 20 quala s' inclêgia, chia schkoa la essentia da Deis da faifweß, dad æterno in naun ais statta, chla wêngia eir in æternum, à rumangair immortala, ne maa wêngia a pudair murir. 1 Thim: 1. 17. & 6. 6.

La beadêntscha da Deis: ais ünna fia proprietad: chi daclera, chia la essentia Diuinna saya libbra da tuott maal, & hagia plainamaing, & 25 parfettamaing tuott bün. 1 Thim: 6. vs. 15.

Scha Deis ais bead schi sieuguai, ch'ell saya parfett in sabgiêntscha, libber in fia vulantad, & omniputaint u tuott puffaunt.

[p. 14] La sabgiêntscha da Deis, ais eir ünna proprietad da fia essentia: tras la quala s' inclêgia, chia Deis wairamaing da faifweß, cun ünna ætern, 30 nun mudaiwel sawair, hagia ad' ünna wouta, parfettamaing, tfsheartamaing, visibbelmaing & dischfarenzchiadamaing tütt sawüd, da soart chi nun ais ad ell ingüta statt sacrett, u zuppâ, ne ha tngü maunguel inguotta dad imprendar, ne maa ingüta imblida, ne ha imblida. Dawart la sabgiêntscha da Dieu, s' lègia: Iob: 9. 4. & 12. vs. 16. Psal: 94. vs. 9. Dan: 2. 20. Ier: 35 51. 15. Prou: 8. 22. Psal: 147. vs. 5. Efai: 40. 28. Eph: 3. &c:

La sagiêntscha da Deis, ais Deis sweß, ne s' müda, ne wain müdada, ne crescha ne chialla, moa reista saimper in seis parfett effer.

La sabgiêntscha da Deis cumpiglia fia sciêntzgia & seis inclêtt.

La sciëntzgia da Deis ais ilg prüm generala, u particulara, & quæ cun seis raspett.

La generala sciëntzgia da Deis, ais quella sia parfetta cunfuschëntfcha tras la quala ell tütt plainamaingk in general cunfufcha. Heb: 4. 13.

5 Quattras wain quella nünada l'omnifciëntzgia da Deis.

La particulara sciëntzgia, ais quella cunfuschëntfcha da Deis, chia ell tras gratzgia haa tngitüd wia da seis tſcharnüds, ch'ell ils ha cunfuschüds, quæ ais tudts sü par seis vffaunts, & tſcharnüds, chi dwaintan fumgiaunte a l'himaigna da seis Filg, & in quell seis filg ilgs hall amada, iüſtifichads, 10 & fantifichiads. Rom: 8. vs. 29. 30. Pfal: 1. 6. 2 Thim: 2. 29.

La sciëntzgia da Deis, ais ünna mademma sciëntzgia à [p. 15] raspett da Deis, parchiê chia dad æterno in naun ha Deis cun'ünna faar, oder ad ünna wouta cunfuschü tütt, quæ chi ais paſſaa, ais praſchaint, & ha da ngir, quæ tuott ais awaunt ell praſchaint: Improa a noſſ raspett wain ella 15 diſchfarëntzgiada, chia quella cunfuschëntfcha chia Deis haa, da quæ chi ais dwantad & paſſâ, wuin numnada seis imaint: Moa quella cunfuschëntfcha chia Deis ha da quæ chi ha da ngir wain nünada sia præſciëntzgia.

Quella præſciëntzgia da Deis ais, u generala u particulara:

Parchiê chia Deis wiawaunt ha tütt cunfuschü, quæ ch'ell s'weſſ ngiwa 20 a faar, & quæ ch'autars ngiwan a faar. Ell ha awaunt tuott' æternitad cunfuschüd & wis, eir ilg puchia alg qual, brich ell, moa algs infidels, tras lur aigna cülpa, ngiwan a faar.

Et ſchkoa ell tütt in general ha wiawaunt cunfuschü, vſchêa ha ell eir tras ſia gratzgia in particular cunfuschü awaunt tütta æternitad seis 25 tſcharnüds & aqueaus amad. Rom: 8. 29. 1 Pet: 1. 2.

La præſciëntzgia da Deis ais cun ſia voluntad cumpangiada, u da quella ſpartida.

La præſciëntzia da Deis, diſchfarëntzchiada da ſia wölgia nun ha ingüta operad.

30 Parchiê Deis ha wijs & cungiuſchüd ilg puchia wiawaunt improa nu l'g ha ell ne operad, ne fatt, ne ha cülpa da quell:

Et tal fats nun ſun parmur da quæ chia Deis ilgs ha wijs ourawaunt, moa Deis ilgs ha wijs ourawaunt tras quæ ebi ngiwan (dond ell tiers, & laſchond d'wantar) a ngir fats.

35 [p. 16] Ilg seis Diuinn cunfufcher ourawaunt nun chiatfcha, ne muwainta eir ad ingitün a pachiar, cun tütt nun ais ell ünna chiaſchun dalg puchia.

Neir pechia alg chraſtian parmur da quæ chia Deis ha wijs ch'ell wëngia à pachiar; Moa tras chia ilg chraſtiaun ngiwa a pachiar, ſchi ha 40 wijs Deis quæ ourawaüt.

La præsciëntzia da Dêis, cublada cun sia vulantad ha tîtt operad, & ais ünna chiaschun da queaus fats tîttis chia Deis ha wia dwaunt cunghschüd & hurdinad, dailgs faar, oder da cummandar chi wêngien fats, numna-damaing dalg muond, da noaffa spandraschun, iustificatiun & glorificatiun.

Taun saya dawart la siëntzgia da Deis.

5

Ilg inclett da Deis, ais quæ, tras ilg qual Deis quæ ch'ell faa, par-fettamaing inclêgia. Pfal: 33. 15.

Taunt saya dauart la sabgiênfscha, sieugna dauart sia Völgia.

La wölgia da Deis ais ünna sia essentiaa proprietad tras la quala s'inclêgia chia Deis libbramaing, awaunt tuotta æternitad da saifweß ha 10 wlüd, tîtt quæ ch'ell sabgiamaing ha sawüd, & hurtinad chi deß dwantar.

Libbra ais la wölgia da Deis: Parchiê chia Deis nun ha fatt, ne faa, nun ha cummandad chi d'wainta, ne cummanda, nû ha datt proa chi dwainta, ne da, otar ckoa quæ ch'ell parfettamaing, & libramaing ha wlüd, qua tras wain la sia wölgia numnada ilg seis libber arbirter.

15

La wölgia da Deis ais eir parfetta: Parchiê chia quella nun ais in Deis, ünna facultad, da sia essentiaa dischfarêntzgiada, schkoa in nû: moa la wölgia da Deis ais la [p. 17] sia essentia, u dwairamaing Deis sweß: Parchiaschun schkoa la witta da Deis nun ais oter ckoa Deis wiwaint, & la sabgiênfscha da Deis, Deis sweß sabbi, vschêa eir la wölgia da Deis nun 20 ais otar, ckoa Deis chi woul.

Cunttitt ingual schkoa Deis ais ætearn vschêa ais eir sia wölgia æterna, zaintza princippi, zaintza finn, stawla, & nun mudaiwla; zaintza princippi parchiê chia la wölgia da Deis, nun wain, ne ais dad ünn otar princippi muwantada, moa da saifweß. Quella ais eir nun müdaiwla & stawla, 25 parchiê ch'ingual schkoa Deis haa tîtt in ünna wouta sawüd aunt ckoa chi dwantas, vschêa hall eir tîtt ad ünna wouta wlüd, chiêch ch'ell ha wlüd, Ne woul hüffa inqualchiosa, ch'ell wiadwaunt nun hagia wlüd; Eir nun lascha ell dawoa da wlaire inqualchiausa da quæ ch'ell wiawaunt ha wlüd: Moa chiêch ch'ell woull hall wlüd dad æterno in naun, & woull 30 in æternum:

La wölgia da Deis nun poa eir ngijr impedida. ch'ella nun s'cum-plefscha: Num: 23. 19. 1 Sam: 15. 29. Pfal: 33. vs. 11. Malach: 3. 6. Esai: 14. 27. Prou: 19. 21. Esa: 26. vs. 10. Rom: 9. 19. & 11. 29. Iacob: 1. 17 &c:

35

Moa para chia la wölgia da Deis saya müdaiwla, vschêa lunguamaing chis lêgia ch'ell ha tschantfscha par ünna wia, & fatt par ünn'otra. Gen: 1. Disch ell ad Adam, & Eua, Redschai sur l'utschlamainta dalg ær, & ilgs pæfschs dalg maar. &c: Ed improa nun hall laschad ad Adam quella

pufauntza. Iudic: 10. Disch ilg Sengier algs Ifraeliters, Eaug nun s' wölg plü dalibrar: Et improa ilgs hal dawoa quæ fuwent dalibrads. Dawart ilg taimpel da Ierusalem: disch ell. Quaißt ais meis paus in æternum. Psal: 132. Et improa ha ell quell sêtz de löngh [p. 18] müda: Ad Ezechiaë 5 disch ell; tü wainscht da quaißt malatia à murir, & nun wainscht à wiwer: 2 Reg: 20. Et impro l'g hall datt sandad & langunad la witta 15 oans.

In quaißt wain nñ da sawair, chia quæ, chia Deis ha qui tſchantſcha, & ch'ell vtrñ eir in quell möd tſchauntscha: Ionæ 3. Quæ hal tſchantſchad cun conditiun, ſcha ad ell wêngia fatt obediëntzgia, da laſchar, u da ſalwar, 10 ſcha nun brich: Parchië chia las impromiſchiuns, & eir inatſchas da Deis ſun fattas cun quell rafalwamaint, & paigk, ſchkoa ilg ſengier ſweß amuoſſa. Ierem: 18. vs. 8. & 26. vs. 3.

Chia ſias impromiſchiuns audan, & wêngien cumplidas numma wia da queaus, chi ſalwan ſeis cummandamaints, & perſeuereschan in la cretta, & 15 chia ſias imnatſchas s'cumpleschan ſul wia da quels, ch'aint ilg puchia perſeuereschan zaintza rüglëntſcha: Ion: 3. Cuntſtñt nun fall inguotta incuntar ſias impromiſchiuns, ne müda ſia wulantad, chiaſtiond ils infidels, & ſchaniond a quels chi faun rüglëntſcha.

La wölgia da Deis, ais tſcheart ünna mademma & ſuletta wölgia, im- 20 proa à noaß raſpett, wain ella diſchfarëntzgiada in alchiünnas guifas, & quæ ſuainter chia quella s'palainta: Parchie pendant tuott fats da la wölgia da Deis, ſchi ſun improa queaus cū differentzgia, qua tras ſieuguai chia Deis ilgs wölgia eir cun differentzgia.

Alchiüns fats ha Dei wlüd cun plaſchamaint, quæ ais in tal möd 25 ch'ilg haun plaſchüd: Alchiüns hall wlüd zaintza plaſchamaint, da ſia eſſentia, permiſiüè, laſchar dwantar. Plaſchüd ha à Deis quæ chia ell traß ſaiſweß, u tras autras ha fatt, & faa, quæ ais: tñtt l'g bön.

[p. 19] Permiſiüè ha Deis ilg puchia laſchad dwantar, alg qual ell wes pudtüd huſtar ſch'ilg weß ſumgia; Improa ilg hall wlüd concedar, & 30 laſchar dwantar da ſaiſweß, brich ſchfurzadamaingk moa libramaingk, brich ch'ell hagia tngtüd plaſchair da quell; moa stññ duos autar' fins: Lün par chia la ſaiwletza da la creatüra ngis cuntſchüda, & ngis inclêt chia ilg bön ngis ſul dalg creader. Ilg ſeguond: par chia Deis traas occaſiun da quell, pudeß manifetar ſia miſericordgia, & puſſauntza, in ſpandrar ſeis 35 tſcharnüds, & ſia giüſtia, e puſſauntza in chiaſtigiar ilgs infidels parmur dalg puchia.

Moa quæ chia Deis ha wlüd, hal wlüd, u zaintza condiciun, u nun condiciun.

Zaintza condiciun, & libramaingk ha Deis dad æterno in naun wlüdt, 40 tuott quæ chia ell in ſeis tēmp ngiwa à faar & à laſchar dwantar: Schkoa

quæ wain daclarad. Pfal: 115. 3. & 135. 6. Efa: 46. 10. Ioh: 1. 14. & 6. 39. Rom: 9. 18, 19. Eph: I. II.

Quella libbra wölgia da Deis wain numnada la wölgia da feis bain-plaschair; Item la wölgia dalg cumplamaint: parchiaschun chia quella dwainta, & wain cumplida Efai: 46. 10. 5

Suainter quella fia wölgia hal tscharnüd awaunt tütt' æternitad, queaus ch' ell ha wlüd, proa la witta æterna, & ha schbüttad queaus ch' ell ha wlüd.

Suainter quella hal wlüd crear alg muond, tramettar ilg Meßiam, & suainter quella wain ell eir à faar rasüsta ilgs moarts. 10

Quella wölgia da Deis ais la prümma, & principala chiaschü da tütt fats: ais eir stawla, ne poa ngir impedida.

[p. 20] Chiê chia Deis suainter quella wölgia woul, stouwa par necessitad dawantar. Gen: 50. 19. 2 Paral: 20. 6. Dan: 4. 32.

Alchüns fats woul eir Deis cun' ünn conditional möd, odor cun ünn 15 paigk. Quæ ha Deis daclarad, impart in feis cummandamaints, impart eir in fias impromischiuns, & himnatfchas, taunt ckoa in tscheart fingials.

Qua tras wain quaiста wölgia da Deis numnada la wölgia dalg fingial. Item la wölgia chia wa awaunt, parchiê ch' la wa awaunt à la premgia, u dwairamaingk eir alg chiasftigiamaint, schantads in las impromischiuns, 20 & imnatfchas da Deis.

Suaintar quaiста wölgia: woul Deis chia tuott chraftiauns dwaintan falws, & wêngien proa la cungiufchêntscha da la wardad: Qua tras clam-mell, & inuida à tütts, metta à tütts awaunt l' impromischiun chia sch' eaus craigian, chi wêngian ad effer falws: admunescha à tuots proa la cretta, 25 & fia obediêntzgia, cumbain chia tütts nun wêngian tiers.

Suainter quaiста wulantad, ha eir Christus agriad da raspar ilgs Iüdeaus proa ell, schkoa ünna gialginna feis pulschins. Improa eaus nun haun wlüd.

Quaiста wölgia da Deis ais ünna parfetta reigla da tütta giüftia, e 30 sanctitad.

Qua tras ha Deis plaschair ch' ella wêngia cumplida, & fatta. Heb: 13. 21. Rom: 12. 2. 1 Theß: 4. 3.

Eir ilg Senger ans amuoffa à ruguar chia quella wölgia da Deis dwainta, in terra, schkoa in tschêl. 35

Quaiста fia wölgia ans ha Deis in feis plæd manifestad, par daclarar brichia, chiê ell wölgia faar, moa chiê ell [p. 21] wölgia chia nû fatschan, & sun chiê finn ell ans hagia creads, & clamads;

Qua tras wain quaiста wölgia da Deis numnada la wölgia manifestada, & wain difchfarêntzchiada, our da la fia wölgia sacretta. 40

Quella fia wölgia sacretta nū poa ingiün cungiſſchar infinna ch' ella nun ais cumplida;

Suainter quella operefcha Deis aint ilg cour dad imminchitū libbra-maingk. 1 Cor: 12. 6. Philip: 2. 13. & quella ſaimper dwainta.

5 Moa la wölgia da Deis manifestada, cumbain ch' ella ſaya miſſa awaunt in general à tuotts: & chia tuotts wêngien da Deis admunids ch' eaus quella deſſen faar, par chia eaus qua tras poſſan d' wantar ſalws, parchiê chia Deis woull chia tûts dwaintan ſalws: Improa nun wain quella da tûts ſalwada, ne dwaintan ſalws tûts, par chiaſchun chia tûts nun haun la waira
10 cretta, ne piglian quella sù, eir nun ſalwan tûts ilgs cummandamaints da Dieu, & ſeis paigks, qua tras ſuaintar las himnatſchas da Deis funnai cundamnads. Ioh: 3. 36. Deut: 27. 27.

Moa cumbain chia la granda part rumpa ilgs cummandamaints da Deis, nun wain improa fia wölgia ruotta, parchiê chia ſeis paigk (Deu: 27. 27.
15 Ioh: 3. 36) reiſta in crafft, & la fia sacretta wölgia dwainta, & s' cum-pleſcha wia da tuotts queaus chia Deis ha vrđinad chi dwaintan ſalſa, & woul chi sêan beads, in queaus operefch' ell, & lawura tras ſeis ſpiert, ch' eaus ſalwan ſeis paigk, & cupleſchan fia wölgia manifestada, brichia tras lur perfectiun aigna, moa tras gratzchia, & operatiun da Deis: & qua
20 tras wêngnai ſalws.

[p. 22] Lafcuntra, ilgs infidels tras lur puchia waū à giperij, parmur da quell, ilgs chiaſtiond Deis, cupleſch ell eir wia dad eaus fia ſecretta wulantad.

La wölgia da Deis cumpiglia fia buntad, & fia giſſtia.

25 La Buntad da Deis: ais ünna effentiala propriëtat da la effentia Dininna, u da Deis ſweß, tras la quala s' inclêgia chia Deis ſaya da ſai ſweß parfettamaingk bun in ſaiſweß, & ourdward ſaiſweß ünna funtauna da tuott bön. Ioh: 3. 27. 1 Pet: 5. 10. Iacob: 1. 17.

Da ſaiſweß ais ell bun: parchiê ch' ell nun ha fia buntad arſchüd,
30 moa ell l'ha natüralmaingk, dad æterno in naun tngüd, brichia taunt ckoa ünun accident, moa taunt ckoa effentiala aigna propriëtat, parchiaſchun chia Deis ais ell ſweß fia buntad, & ſchkoa Deis ais parfett, vſchêa ais eir fia buntad parfettiſſima, qua tras wain ell numnad ilg plü audt & grondt bön.

Quella fia buntad ha Deis daclarad wia da ſias creatüras, alg prüm
35 in quæ ch' ell las ha creadas būnas, lhura eir in quæ ch' ell ad ellas ha fatt dalg bain.

Quella buntad da Deis ch' ell ha daclarad wia da ſias creatüras ais, u generala, u particulara.

La buntad generala da Deis s' ha ſtaifa sün tuottas creatüras, brichia
40 numma sün quellas chi ſun rumafas in quella buntad chi eiran creadas,

moa eir sün quellas chia our da quella sun crudadas, schkoa sün ils mals Aunguels, & ilgs mals Chraftiauns.

La speciala buntad da Deis, ais quella chia Deis haa duwrad & douwra cun seis tfcharnüds Auguels, & Christiauns.

[p. 23] Mêlg innawaunt ais la buntad da Deis, ünna funtaunna da la 5 gratzchia, amur, misericordgia, patiëntzia, & amiaiwletza da Deis.

La gratzgia da Deis: ais quella buntadaiwla inclinatiun da sia wulantad, & quella sia fauur da bap, tras la quala, ell taunt ckoa ünn bap, à nñ nun meritauns, ha amad, & tudt sü. Gen: 6. 8. Luc: 1. 30. Tit: 2. 11. Quella wain wairamaingk numnada la gratzgia chins faa chiars à Deis. 10

Quella gratzgia nun ais ünna qualitat in nñ, ne ais in nñ da Deis implantada, moa la rumoingia in Deis, & ais ünna chiaschun dalg muwantar, ans faar dalg bain.

L' ais eir difchfarëntzchiada dalgs duns chia Deis ans faa, taunt ckoa ünna chiaschun efficiainta, da seis effets: Rom: 5. 15. &c: Queaus duns 15 wëngnen numnads gratzgia, datta par gratzgia. Ioh: 1. 16. Rom: 5. 15.

L' amur da Deis, ais la buntadaiwla wulantad da Deis, tras la quala, ell ha dalett in quæ ch' ilg plascha. Et quella amur ha Deis wia d' faifweß, lhura eir wia da fias creatüras.

L' amur chia Deis ha wid' say sweß, ais quella amur chia las parfunnas 20 da la S. Trinitad, l' ünna wid lautra portan. Ioh: 3. 35. & 5. 20. & 14. 31.

L' amur chia Deis ha wia da las creatüras, ais, u generala, u speciala.

La generala, ais quella amur chia Deis wia da tütas fias creatüras porta tras la quala ell las mantëngia, guverna, & cuffalwa: Parchië cumbain chia Deis wölgia mal alg puchia, improa am' ell fias creatüras & vschëa 25 eir la natüra, ch' ell ha cread.

[p. 24] La speciala sia amur porta Deis wia da seis tfcharnüds, quella wain nünada l' amur da bap, Ioh: 4. 9. 10.

Quella mur da bap, ha Deis purtad impart wia da Christum, suainter sia humauna natüra, impart wia dalgs tfcharnüds in Christu. 30

Tras l' amur chia Deis ha purtad wia da Christum, à raspet da sia humaunna natüra, ilg ha ell suainter quella schantad ch' ell saya ilg cheau da seis tfcharnüds: quæ ais da sia Christiaunna baselgia. Eph: 1. 22. Et quaiста amur ais ilg fundamaint da l' amur chia Deis ha purtad wia da seis tfcharnüds. 35

L' amur wia dalgs tfcharnüds in Christu, porta Deis impart wia dalgs Aunguels, impart wia da queaus Chraftiauns chi dwaintan falws. Eph: 1. 6. Ioh: 3. 16.

Chia Deis saya misericordgiaiwel, da pardutta la scrittüra. Pfal: 86. 5. & 118. 1. Ier: 33. 11. Pfal: 106. 1. Eph: 2. 4. Tit: 3. 4. 40

La misericordgia da Deis, ais la buntadaiwla inclinatiun da sia wulantad, da giüdar à tüt btingius.

Quella ais taunt gronda ckoa Deis sweß: Parchiê la misericordgia da Deis, ais la sia effentia, & Deis sweß, misericordgiaiwel.

5 La misericordgia da Deis ais eir, u generala, u speciala.

La generala misericordgia da Deis, ais quella sia wölgia inclinada à guidar, & à fucurror à tütas sias creatüras & in principal à tuott Chraftiauns, iüsts, u mal iüsts in lur maunguels, & iffchs tras la quala ell eir giüda à tuots, in maunguals da quaiста witta prafchainta.

10 La sia speciala misericordgia douwra Deis, taunt [p. 25] choa quell chi ais libber, cun queaus ch'ell woul, & chi l'g sumailgia: numnadamaing cun tüt queaus ch'ell ha tfcharnüd proa la witta æterna, à queaus tras sia misericordgia clamm'ell, l'gs fa giüsts & foingks.

La Patziëntzia da Deis, ais quella sia buntadaiwla wulantad, tras 15 la quala ell löingek compoarta ilg puchia dalgs Christiauns, & furtijra ilg chiaftiamaint. La wain eir numnada la cumpartauntza da Deis. Rom: 2. 4. & 3. 26. & 9. 22. 1 Pet: 3. 20. 2 Pet: 3. 15.

La clementia da Deis, ais la sia bütadaiwla wulantad tras la quala ell in sia hyra eir s'alguorda da sia misericordgia, & aus fchanaya fcha 20 bain chia nü nun haweffan maritad. Pfal: 86. 14.

Taunt faya dauart la buntad da Deis fieugua dauart
sia giüftia.

La giüftia da Deis, ais la perfectiun da sia wulantad tras la quala ell ais parfettichmamaingk giüft, in faifweß, lhura eir wia da sias 25 creatüras.

La giüftia da Deis ais parfetta in faifwes, zaintza manchiamaing: da foart chia Deis nun poa ne wulair, ne far quæ chi ais puchia, u malgiüft. Qua tras disch wairamaingk S. Auguftin: Algs giüdiciis da Deis poan effe azupads moa brich mal giüsts.

30 La giüftia da Deis wia da sias creatüras, ais parfetta parchiê ell nun faa ad ingiün tüert, moa lascha fieuguar ad imminchiün, quæ chilg parwain; da foart ch'ingiün nur s'poa almantar dad ell: parchiê cumbain ch'ell à l'ün fetscha plü beneficis ckoa loter, improa nun s'poa quel chi artfchaiwa poigk almantar, par chiaschun chia Deis [p. 26] nulg ais culpaunt ingüta. 35 Efsai: 45. 9. Rom: 9. 20. 21.

Ingual fckoa ell ais giüft wia da sias creatüras, vſchéa ais ell eir giüft intrauntar tuott Chraftiauns: parchiaschun ch'ell premgia ilgs iüts, & fidels, fuainter sia impromifchiun: Pfal: 36. 11. & 71. 12. & quella wain numnada la iüftia da l'impromifchiun.

Schkoa ell premgia ils giüsts, vſchêa chiaſtig ell eir tûtt malgiüsts, & tûtt pachiaduors ſuainter ſias imnatſchas. Deu: 28. 15. 16. Pfal: 5. 6 & 97. 2. Quaifta wain numnada la iüſtia imnatſchada.

Quella s'ha daclarada, & s'daclera wia dalgs tſcharnûds, & reprobads.

Via dalgs tſcharnûds ſweß impart, impart wia da Chriſto.

5

Via dalgs tſcharnûds ſweß: parchiaſchun ch'eaſ fun parmur dalg puchia dwantads ſubgiets à la ſchmaldiſchun, & moart æterna. Gen: 2. 17. Deut: 27. 26. Lhura funnai eir par cauſa da lur puchia ſubgiets in quaift muondt ſaimper à da tûttas ſoarts d'cuntradi, & afflictiun, eir a la ſinn à la mort temporala ſwes. Dan: 9. vs. 7. 14. Nehem: 9. 33.

10

In Chriſto s'ha amußada quella giüſtia wia dalgs tſcharnûds ilg plû clær. * Par chiaſchun chia Deis à ſeis agian filg nun ha ſchaniad, ^b chia ſiond quell dwantad ünna süartad par ilg puchiaſchun da ſeis tſcharnûds. Schi ha Deis ilg chiaſtiamaſt da lur puchia chi eira ætern, bûttad sün ſeis filg, & wia da quell ſia hira daclarad.

15

Via dalgs reprobads s'daclera la iüſtia da ſia hira & s'ha daclarada, impart wia dalgs chraſtiauns, impart lhura eir wia da Sathan, & ſeis Aunguels.

[p. 27] Via dalgs reprobads, vd'infidels Chraſtiauns, parchiaſchun; chia ingual ſchkoa i reiſtan ſubgiets à la æterna ſchmaldiſchun, vſchêa ais eir ad eaſ alg cuntradi da quaift muond, & ilgs temporals chiaſtiamaſts ün princippi da la moart, & vandetta æterna. Exod: 9. 27. Num: 16. 32. 33.

Via da Sathana ha Deis ſia iüſtia daclarad, ilg prüm in quæ ch'ell ilg ha bûttad giü d'tſchêl. Lhura eir ch'ell ilg ha cundamnad alg fôch æternal. Math: 25. 41.

Sûtt ilg nûm da la giüſtia da Deis wain incletta eir la ſia vardad, & la ſia ſantitad.

La vardad da Deis ais ünna ſia effentiala proprietad, tras la quala s'inclêgia, ch'in Deis nun ſaya, ne mantzöngia, ne fuſdad ne ingiannamaſt, moa tîtta parſetta realtad, & ſinceritad. Quella vardad da Deis nun ais ünna qualitat in ell, dad'ell diſchfarentzchiada, moa l'ais la effentia da Deis, qua tras ais Deis ſwes ſia vardad.

Deis ais damêna d'wardad ilg prüm in ſaiſwes, l'hura eir wia da ſias creatûras.

In ſaiſwes ais Deis d'wardad ilg prüm ſuainter ſia effentia: Parchie chell ais wairamaingk, ætern, nun maſtüraunt, & wairamaingk parſett: Lhura ais ell eir ünna chiaſchun efficiainta da tuott fatts, chi fun wairamaingk our d'wart ell.

Via da ſias creatûras ais Deis d'wardard, in ſias houwras ilg prüm, l'hura eir in ſeis plæds.

In ſias houwras ais ell d'wardad, & la wardad ſwes.

40

Parchiaschū chiê ch'ell faa, schi faa ell wairamaingk, zaintza ingian, zaintza infendschamaint, & zaintza fufdad: Qua tros fias houwras, fun wairas houwras, tuottas, [p. 28] seis mirackels wair mirackuels, & brichia ingiannaiwels. Apocal: 15. 3. & 16. 7.

5 In seis plæd ais ell d'wardad, schi la wardad fwes: Parchiaschun chiê ch'ell difch, ais wardad zaintza ingianamaint, vd infendschamaint; D'wardad fun seis cummandamaints, d'wardad fias impromifchiuns, d'wardad fias himnatschas. Quaiſta wardad da Deis wain eir numnada la ſia ftawletza.

10 La Santitad da Deis ais ſina ſia effentiala proprietat, tras la quala s'inclêgia ch'ell brichia dêch ſaya nett, & la nettifcha ſweß, moa eir ch'ell wölgia mal à tuotta maalnettifcha. Ier: 3. 12. Abbacuc: 3. 3. 1 Pet: 1. 16. Apoc: 4. 8. & 6. 10. & 15. 4. &c:

La Santitad da Deis ais ſia effentia, & Deis ſweß.

15 T'aunt ſaya dauart la völgia da Deis:
Sieugua dauart la ſia puſauntza.

La puſauntza da Deis, ais la virtüd da Deis effentiala, tras la quala ell opereſcha tuott in tütts, & tuott in imminch'ünn. Deut: 32. 39.

Quella puſauntza ha Deis da ſaiswes, brichia dad alchiün arſchüd, 20 parchiê la puſauntza da Deis ais Deis fwes puſaunt, ne poa dad ell ngir difchfarantzchiada.

Quella ais eir zaintza fin, & maſüra, da ſia natüra, & da ſaiswes, lhura eir à rafpett dalg seis tendſchar: Pailg teartz à rafpett dalgs effets ch'ella poa hawair. Pailg quart à rafpett da las houwras ch'ella poa 25 faar, & dalg möd ch'ella poa duwrar à faar quellas, parchiê la virtüd da Deis in fias houwras mâ nun ais vſchê aſchpra, & fearma ch'la pudeß effer à nû plü aſchpra & fearma.

[p. 29] Eir wain quella ſia puſauntza numnada, brichia numma la fortza, virtüd, farmetza & krafft, moa eir la omnipotentia da Deis. Gen: 30 17. 12. & 43. 14. 2 Cor: 6. 18.

Quella ha tütt operad, ſuainter ilg guwearn da la Diuinna wulantad. Philipp: 3. 20.

In tall möd ais la puſauntza da Deis ch'ella pna tütt faar, moa ingotta indürar: Eph: 3. 20.

35 Inqual ſchkoa id'ais ünna ſula effentia da Deis, vſchêa aifai eir numma ünna puſauntza, & quella ais la effentia da Deis fwes. Moa parmur da tſcheart rafpets, wainla difchfarantzchiada, & numnada, cun ün rafpett abſolüta, u libbra, & cun ün otar rafpett actualis, u vritüdaiwla.

La libbra puffauntza da Deis ais nun masturaunta parchiê chia Deis fuainter quella, libbramaingk poa faar tûtt à quæ chi poa offer, & poa dwantar cunwngaiwelmaingk, s'iucelêgia in tal möd, chi nun saya incuntar sia parfetta natüra, & incuntar sia parfetta wulantad: parchiê quæ chi ais incuntar sia wulantad, incunta sia vardad, iustia, sanctitad, & perfectiun, 5 quæ nun poa Deis faar, parchiê ch'ell nun s' poa schnagiar. 2 Tim: 2. 13. Faar chitün madem fatt saya, & nun saya ad' ünna wouta, quæ nun s' cuwain cun sia wardad, quæ nun faa ell damêna parchiaschun chia quæ chi ais cuntrari à sia natüra nun poa ell wulair, & scha ell pudes, u stues quæ faar schi nu fuoß ell omniputaint, Qua tras wairamaingk S. Augustin disch 10 chia Deis saya omniputaint, par quella chiaschun ch'ell nun possa faar incuntar sia vardad, & natüra, alg qual sch'ell pudes, schi nun foß ell omniputaint. Moa quæ chi nun ais incuntar sia natüra poa ell tûtt faar, schabain ch'ell nun fa, ne mâ wain à faar: parchiê la sia [p. 30] puffauntza ais libbra: Qua tras disch S. Augustin: Deis poa blear, & impro quæ tuott 15 nun woul, moa wlair nun poal ingüta ch'ell nun possa faar. Item: sienguai chia quæ chi pudes effer saya i wairamaingk parchiê quell Deis chi ha pudüd schkiaffir ün münd, weß pudüd schkiaffir plüs, ilg qual improa nun ais dwantad. Joh: Baptista disch chia Deis wes pudüd our peidras schdaschdar sü filgs ad Abraham, improa nun hal quæ fatt: Et ilg Sengier 20 disch: Nun pudes eaug ruguar à meis bap, & ell ngis am tramettar plü ckoa 12. legiuns d'Aunguels, & improa nun hall quæ fatt. Lêgia: Eph: 3. 20. Cuntütt feiguai chia Deis pudes eir quæ ch'ell nun faa, & quella sia puffaütza wain numnada assoluta, u libbra, dawart quella wain fatt mentiuu, Math: 19. 26. Luc: 1. vs. 3. Philip: 3. 21. 25

La puffauntza da Deis actuala, u wirtudaiwla ais la sia Diuiuna wirtüd, tras la quala ell tûtt quæ ch'ell woul brichia dêch poa faar: moa eir puffauntamaingk faa, in tal möd ch'ell nun poa ngir impedid. Tras quaiста puffauntza hal tûtt cread, tuott rêdscha, & operefcha tûtt in tuots. 1 Corr: 12. 30

J. GRITTL

Orativus Christiavnas, prainfas our dallas oratiuns Jo: Avenarij. Tiers las quælas
fun argüttadas alchünas ôtras bellas oratiuns. Huoffa da nœf missas in romanſch.
Schquitschô in Basel, træs Ioann-Iacob Genath. MDCXV.

5

XII.

Oratiun d'ün Scuffurtô.

Ô Siguer Dieu, a num' chiasier in tia ftergia, & num' arprender in
tia ira, per che tias fagiettas fun infichiedas in me, & tien maun quel
m'ſchquitscha. ^bIn mieu chüerp nun ais üngiüna ſan[p. 337]dæt, per cauſſa
10 da tias imnatſchas; in mia oaffa nun ais üngiün pôt, per cauſa da meis
pchiôs. ^cMieu cour ais cunturblô, mia foarza m' hō abandunô, la lgüſch
da meis celgs nun ais tiers me. Las duluors zainza innumber, m' haun
circundô, mias chiativiergias fun plü bgearras cō nun ſaien ls'chiavels da
mieu chio, ^d& ſcō ün greif chiarg m' ſunegnidas à culætz. ^eLas duluors dalla
15 moart m'haun incrasô, & las inguoſchas dalg infern m'haun chiattô oura, ls'latſchs
dalla moart m'haun dô d'maun, & las inguoſchas dalg infern num'laſchan
pôs. [p. 338] Mia conſciëntia & mieu cour m'fun zuond incunter, eau
fun in grand privel,^f l'ôua m'ais ida træs infina in l'oarma, eau fun in-
faungiô in méz la büergia, innua eau nū achiatt fuons. Mia oarma ais
20 plaina d'inguoſcha, & mia vita ais ardaint alg' infern. ^gEau fun arad-
ſchunô cun quels chi vaun giù in la foaſſa. ^hMieu cour ais cunturblô
in me, & la temma dalla moart ais gnida ſur me. ô Signer ſpendra me,
& m'vy praist in agitüd, defenda mia oarma dallas inguoſchas dalg infern,
parduna à mi tuots meis pchiôs & meis ſurpaffamaints, [p. 339] ls'quæls
25 ch' eau hæ commiſſ incunter te, ls'quæls lg' dimuni m'tain avaut, per chia
eau nun poaſſa vair la ſplendur da tia grazchia. Laſcha par air à mi
tia miſericordgia, & nun prender davend da me tia favur da bab.
M'cuſſoart a ô Signer Dieu, chia mia conſciëntia hægia pôs & s'allegra;
ſiand tü iſt plü grand & plü puſſaunt cō nun ſaia noaſſa cōſciëntia, la
30 quæla, ſcha bain ella ns'acchuſa, ünguott a taunt main, pouſt abuniær &
aquaidær aquella, cun la leida nuvella dalg Evangeli; & ſcha bain meis

pchiôs fuffen plü cō grands & [p. 340] impalôs: fchi ais darchiô tia grazchia plü puffaunta, & pô darchiô natagiær & lavær quels. ¹Per che dimæna tû mia oarma t'framaintaft? per che ist conturblæda, & nun hæst pôs in me? Hægiast sprauza in lg'Signer, quel chi ais mieu salvædar & mieu Dieu, quel vain at' liberær dalg attantamaint, ^k & vain at'mnær 5 oura in inguæla planûra; el vain at'fær dalg bain, ¹ per che tiers el ais grazchia & bgearra spendraunza. ^mEl nun hô dalett dalla moart dalg pchiæder, mù bain plü bôd ch'el s'vualva & hægia artügléntscha da seis pchiôs. El vain at'furleifgiær [p. 341] da tuots teis pchiôs, & t'liberær da quels, træs l'innozainta moart da noas Signer Iesu Christi, ⁿquel 10 chi ais dvantò ün feinch & nun maculô sacrifici & ufferta per noaffas chiat i viergias, Amen.

^a Pfalm. 6, 1. ^b Pfal. 38, 3. ^c Pfal. 38, 10. ^d Pfal. 38, 4. ^e Pfal. 116, 3. ^f Pfal. 69, 1, 2. ^g Pfal. 88, 3. Pfal. 143, 7. ^h Pfal. 116, 3. ⁱ Pfal. 41, 11. Pfal. 43, 5. ^k Pfal. 18, 19. ^l Pfal. 180, 7. ^m Ezech. 18, 32. & 33, 11. 2. Pet. 3, 9. 15 ⁿ Hebr. 9, 14.

XIII.

Oratiun in témp da mælas ôras.

Ô tuot puffaunt Dieu, tuotts puffaunts in terra daien ludær te & dær à ti hunur, & daien te ætern Dieu adurær in santitæt, per che tû 20 [p. 342] ist quel Signer chi sezast sün lg'tschyl hôt; tû amuoffast tia foarza & puffaunza in tuots lous. ^aLa vufch dalg Signer vô fur las ôuas, træs la vufch dals tuns s'cugniuofcha la maieftæt da Dieu, lg'Signer dô fia vufch fur bgerras ôuas. ^bLa terra trembla & s'afschquaffa, & ls'fundamaints dals munts s'amuinten, füm vain our da sieu næs, & our da 25 fia buocchia végnë lgütschernas & fœ chi cunsumma. Tia staunza, ô Signer, ais incrasæda cun bgearras nüvlas, ^c & fuot teis peis ais la fckürdüna. Las nüvlas s'aræfan træs la splendur da tia fatscha. Lg'Sign [p. 343]er tuna giù da tschyl, & lg'hutischem dô fia vufch. Tû mainaft las ôras our da lur staunzas secrettas, & las turnaintaft darchiô in lur 30 lous, cura ch'ellas haun adrizò oura tieu cummandamaint. A ti ais tuot fubgiett, tuottas chioffas cugniuofchan te per lur creæder, & tremblan avaunt tia divina maieftæt. Ls'munts & las valls s'infchnuofchan, cura tû Signer ist irô. Tuot lg'cræs dalla terra trembla, lg'mær & tuots ls'flüms fügen avaunt tia ira: ^dLa vufch dalg Signer bütta da se flammas 35 d'fœ: la vufch dalg Signer fô tremblær lg'de[p. 344]fert; lg'Signer arumagnia ün raig in æterna. Lg'Signer vain à dær fermezza à sieu pœvel. Lg'Signer vain à benedir sieu pœvel in pæsch. ô buntadaivel Dieu, ns' parchûra da tia granda fuergia, perche nus nû pudain cumpurtær quella,

* iglümna tia fatfcha fur nus, & t'lafcha gnir pchiô d'nus. Parchüra noaffas vitas, & noaß coarps; parchüra noaffaf chiæfas, & noaffas poffeffi-uns da feichtas, & fô chia quaiſta mäla ôra s'affetta cun baiu, chia nus træs ella nû piteſchan dann. Parchüra ls'frütts dalla terra, da mälas ôras, 5 tempeiftas, pruinat, da d'ôuas, & da[p. 345]tuots ôter dann. Ns'parchüra eir nus, ô buntadaivel Dieu, d'üna mäla moart. Dieu lg'Bab, quæſ chi hô laſchô indürær ſieu Filg per me, grand martuoiri sün la cruſch, quel m'cuſſalva: Ieſus ün Raig fur tuots oters raigs, chi ais moart per me, m'parchüra: lg'Spiert ſeinch chi proceda dalg Bab & dalg Filg, & chi ig- 10 lümna noaß cours, m'ſchirmagia, chia nun dvainta ù gratagia à mi ünquæſ adverſitæt ù cuntrædi, Amen.

a Pſal. 29, 3. b Pſal. 18, 7, 8, 9. c Pſal. 18, 10, 11. d Pſal. 29, 7, 8, 10, 11. e Pſal. 67, 1.

XIV.

15 Oratiun in témp dalla glanda, ù d'ôtras malatias.

Omnipotaint Dieu, nus cunſeffain & cuntſchain, chia nus t'havain uf-fais ſuvenz & fig, cunda plü ſoarts d'greifs pchiôs, & per aque éſchens eir merit aunts da grand & greif chiaſtiamaint; ^a perche nus éſchen cupys tuots crudôs giù, & dvavantôs mälnüzs. ^b Nus & noaß pardavaunts, nun 20 havain ſalvô teis cummandamaints, teis iüdicis & teis aſchantamaints, mü nus arnain tia infinita miſericoardgia, cun ün hümel & contrit cour, chia ttü, [p. 347] in amur da tieu chiær Filg Ieſu Chriſti, nun vœgliaſt chiaſtiær me ſuainter mieu merit, ne fær cun me ſuainter meis pchiôs: ^c dim-perſe t'lafcha gnir pchiô d'nus, ſuainter tia miſericoardgia & buntæt. 25 Saiäſt à nus grazius, & prain davend da nus quaiſt mæl arantaivel, & nun ns'laſchær prir in quella ſchgrifchufa malatia; ſaia che malatia s'vœglia, ſchi ns'parchüra da tuottas. ^d ô Signer, nu m'chiaſtiær in tia füergia, ^e & nun prender davend mia oarma cun ls'infideils; ne mia vita, cü quels chi faun la nuſchdæt. Ach Signer, abalchia tia [p. 348] ira, & prain da- 30 vend tia diſchgrazchia da nus. ^f Vouſt foarza ſaimper effer irô sün nus? voul foarza tia ira s'invidær in æterna fur nus? nun ns'vouſt tû darchiô arfraiſckiaer? chia nus tieu pœvel ns'poaſſan allegrær sün te. Signer, ns'amuoffa ſia grazchia & miſericoardgia; & ns'agiüda, ^g t'algoarda da tia buntæt & da tia miſericoardgia, per amur da tieu ſeinch nom. ^h Tü iſt 35 bun ô Signer, & teis iüdicis ſun iüſts, mü nus havain amuantô tia ira fur nus, & per aque ais gnieu apuffaivel fur nus lg'chiaſtiamaint. Eau arou te, ô Signer, ⁱ par[p. 549]duna à tieu pœvel ſeis pchiôs, & ſias chiativiergias, & prain davend da nus quaiſta malatia arantaivla, in amur da l'æſcha paſchiun da teis chiær Filg noas Signer. Ns'defenda datia ira, ns'par- 40 chüra dalla ſubitauna & mäla moart, & dalla æterna condemnatiun. Mü

ſcha tũ vouſt viſitær & chiaſtiær noaſs pchiôs, cun quaiſt temporæl chiaſtimaint; ſchi ns' dô agiũd, chia nus ſuſtégnen tieu patern & buntadaivel maun, & chia nus in tieu chiaſtiamaint, nu ns' ſchmettan ns' àſtramaintan, ù croudin in deſperatiun; * per che [p. 350] cura nus gnin iũdichiôs, ſchi gnins chiaſtiôs dalg Signer, per chia nus nun végnen cundannôs cũ lg' 5 muond; ſch aife eir mélg, chia nus végnen chiaſtiôs inquaſt muond temporælmaing, aunz cò in lg' ôter perpetuælmaing; ¹ & nus vulain auntz crudær in lg' maun dalg Signer, cò in ls' mauns dalla lgieut, perche la miſericordgia dalg Signer ais granda. ô buntadaivel Bab ns' cunſalvain la vaira cretta in Ieſum Chri'tum, ^m lg' quæl ſulet ais noaſſa æterna re-10 conciliatiun, & ùn cumplien paiamaint & ufferta per noaſſ pchiôs, Amen.

a Pſal. 14, 3. *b* Pſal. 106, 6. *c* Pſal. 51, 1. *d* Pſal. 38, 1. *e* Pſal. 26, 9
f Pſal. 79, 5. *g* Pſal. 25, 5. *h* Pſal. 119, 137. Deuter. 32, 4. *i* Eſaiæ 43, 25
k 1. Corinſh. 11, 32. *l* 2. Regum 24, 14. *m* 1. Ioan. 2, 2.

XV.

15

Oratiun incunter lg'Türck, & ls' inimichs dalla Chriſtantæt.

Omnipotaint Dieu, ^a ùn Raig ſur tuots ôters raigs, ^b ùn Signer dalg tſchyl & dalla terra, nus cunfeſſain, ^c chia nus cupys havain grandamaing pchiô, infemmel cun noaſſ paroavauns, nus havain vivien iniũſtamaing, & éſchens ſtôs chiatifs, nus t' havain amuantô all' ira, & éſchens véngiaunts 20 da grand chia[p. 352]ſtiamaint, taunt temporæl cò eir perpetuæl; mù nus t'aruvain da cour, tũ voegliat à nus, træs tia grazchia, in amur da tieu chiær Filg, pardunær tuots noaſſ pchiôs, & ns' voegliat parchürær & ns' defender dalla tyrannia & dalla puſſaunza dalg Türck, & da tuots inimichs dalla Chriſtantæt, per che tũ vezaſt in che moed ch'ell ais ^d antrô & ain-25 train tia hierta, & s'ſchfoarza da impalær tieu ſeinch tainpel, & da aruvinær noaſſas cittæts & terras, & our da quellas fæer ùna gianda, & ùn deſiert. Ls' coarps da teis [p. 353] ſerviaints hô el dô als utſchels dalg tſchyl per ùna ſpaifa, la chiarn dateis famailgs, hô el dô allas beſtias dalla terra, da magliær; el hô ſpans lg' ſaung dals Chriſtiauns ſcô ôua, & nun 30 eira üngiũn chi ls' ſapuliff. Ach Signer nu us' laſchær dvantær ùna giamgia, ad aquels chi ſun intuorn nus. ^e Inffua cura ô Signer vouſt ſaimper effer irô? Infina cura aistia ira invidæda ſco ùn fœ? ^f Nun t'algurdær da noaſſas chiativiergias, mù t'laſcha gnir pchiô d'nus per che nus éſchen dvantôs zuond flaivels. Ns' agiũda tũ, ô Signer Dieu noas Salvæder, 35 ^g & ns' [p. 354] defenda, per amur dalla glüergia da tieu ſeinch nom, & ns' parduna noas pchiôs, per amur da tieu ſeinch nom. Per che deffen dir ls' paiauns, ^h innua ais lur Dieu? ⁱ Végnia fatta appalaifa la vandetta dalg ſaung da teis ſerviaints, chi ais ſpans. Laſcha gnir avaunt tia fat-

scha ls' fuspîrs dals Christiauns, chi fun liôs & imprafchunôs. Adrizza ô Signer, træs la fermezza da tieu bratsch, chia tuots quels chia lg' inimich hô iudichiô alla moart, végnen darchiô largs & liberôs. Piglia als Tûrcks lur cour & ardimaînt, ch'els s' stoeglian [p. 355] stramantær, & ch'els nun 5 poaffen adruær lur mauns. Chiaftia quels, & fôchia lur chiamp & lur chiavalaria detta suot fura. Fô cunels, ô Signer, scô tû hæst fat ^k als Madianiters, ⁱ scô à Sifara, & scô à Iabin, dspæra lg' stûm Cifon. Fô cun lur chiapitaunis ^m scô cun Oreb & Zeb. Fô cun lur arédscaduors & guvernaduors scô cun ⁿ Zebée & Salmana. Fô cun els, ^o scô cun la paglia 10 avauut l'ôra, scô cura ün fœ arda lg' gód, & scô cura la flamma arda ün munt: uschéa eir tû ô Signer ls' perleguitiescha cun üna mæla orâ, & ls' astramainta cun tias [p. 356] tempeistas. Ns' parchüra ô Signer Dieu Zebaoth, amuoffa à nus tieu agitüd, chia nus vezan lg' salüd & la vittoargia da teis tschernieus, & ns' allegran da lur prosperitæt, & hægian allegra- 15 maint infemmel cun tia hierta. Nus ns' allegrain ô Signer, chia tû ist noas agiüdaunt, ^p & in tieu nom havains nus sprauza. Ach Signer, saiaft à nus grazias, per amur da te dveß. Nun abandonær l'hierta da tieu feinch nom, per che, ^q è nun ais uschéglœ üngiün chi cumbatta per nus, ôter cô tû noas Dieu. Stenda oura tieu bratsch sur ls' eisters, chia [p. 357] 20 vezan la virtüt da tia puffaunza, ch'els cunfessan & cugniuofchan cun nus infemmel, chia nun saia üngiün ôter Dieu, cô tû lg' Bab, in Christo Iesu, infemmel cun lg' feinch Spiert, Amen.

^a 1. Timoth. 6, 15. ^b Apocal. 17, 14. ^c Psal. 106, 6.
^d Psal. 79, I, 2. & c. II. ^e Psal. 79, 5, 8. ^f Psal. 142, 6. ^g Psal. 79, 9.
 25 ^h Psal. 79, 10. ⁱ Psal. 115, 2. ^k Psal. 83, 9. ^l Iudic. 4, 21, 22. ^m Iudic. 7, 25.
ⁿ Iudic. 8, 12. ^o Psal. 83, 15, 16, 17. ^p Sophon. 3, 12. ^q Exodi 14, 14.
 Deuter. 3, 32.

[CHIARTA.]

(Ineditum nach Ms. Chi.)

Aint ilg on da ilg Segner 1616. 3 d Maig.

Meis amiavel salüd e tuott bön par ava(i)[n]utt sai a vo, chiar far barba Duri Chiampel. Sabchiad, chia nuo (esch) eschen tuotts fauns, ed 5 da plü sabchiad, chia nofs Nott es eir datt (ü)[i]n na mala laungua(da) da quel morder Nuott da Bartt. Ell ha (l)[d]i[t], chi chia ell hagia pagia ün past a meis Nuott et hagia ditt, chi ell vögliä pagiar par el. Def havair dmandatt, scha ell voll effer in lur cumpagnia. Et meis Nuott des havair ditt in chie cumpagnia el def havair ditt in cumpagnia da far pauck bön. Meis Nuott des havair taschlüd 10 et hhavair datt ingiünna rasttspostta. Meis amis haun inclett que et (c)haun tmüdt, chi sea plü greif, et ilg haun fatt ir daventt tcaintca¹⁾ noass savair, incunter sia vögliä. Et es id infinna gio Tarasp et es otc(ü)[i]ndi la gio. Hossa quel morder l ha d-giüd da far cir cun d(o)u[o]fs stouddaff, quel Nuott da Bartt. Ell ha arclamad plü c(h)oa ünna voutta, moa el es 15 darchieu id schalinondt²⁾. Ilg chiapitaunni e ils iürad(o)u[o]rfs haun d(ü)[i]tt, scha el nun f(o)u[o]fs id daventt, schi nun ves el d-giüd brraia da ir daveud, ingiün ... ma vefs datt üngiünna fadia. Mo vain sprau[n]tca, chi chia el pofsa boot turnar. Hossa quaietts dittss hauni mis via var 15 da Susch: Parsfal (?) e quel morder Nuott da Bartt e Jon Tinna da Staschia, 20 Peider Pithschen, Lütetci Gisep. Queuss sun fattss murir dala mort dala rouda. Lütci de Clau e Jachian da Clauott sun tuts gio il chieuu e lura mis sün la rouda. E Clauott Baffück es statt mü[t]scha e lura es el ngüd e es id sü Z(o)[u]edff et ilg ha(a)[un] eir fatt murir da la mortt da la rouda. Ils auters, ch'i haun fatt murir, sun da autters cumünss da Susch 25 ingio. Eug nun pof sc(h)river tuotts. Quess da nofs cumün v(o)[ö]l(u)[g] bain sc(h)river. Queus chi sun fatts murir n-aia sc(h)ritt, queus chi sun davend völg oir sc(h)river: Gisep da Lütci Clauott, Danna Crap³⁾ e Dumengk da Steiven, Peider Harttmon, Dumengk Jon Pichschen, vos mer, chi f a da dar, eir mü[t]scha; Daniel Jon da Neissa, eir mü[t]scha, e Bartt Dutt, 30

1) te = z. 2) s-ch? 3) Oder: Lütci, Clauot d Anna Crap?

Jachian Schapa, tuotts quess mü[t]sschatts. Hossa, sc(h)rivond quaiifta chiarta, m esi purttatt ünna vofsa chiarta, ils 4 dittss aunt chialonda giün, e n-aig arschü eir ünna vofsa chiarta. Vain inclett, chia vuo featt fauss. Aque vain no inclett teuond gu(a)[gi]entt. Hossa vain no dmanda 5 a Curadin da Gif(f)ep ilg pagiamaintt. Ell ha ditt, chi' ell nun hagia la mon[a]i[d]a, moa ilg fitt vollel trametter oura.

Cun ils prattgiad(o)n[o]rss, quess da Jon da Dumengk dien, chi vöglien laschar pagiar a (m)[n]no, e si drett sara. Da plü es Curadin da Dumengk da Steivan ngü lairgk, el e sia donna, moa i[d] (d)haun [t]schungk io 10 l' uraillia dretta par ün. Hoffa s fain no salüdar [t]sch[i]e(i)nt e mili vottas a tuottss infemmel.

Eug, vos neif Duri, n-aig sc(h)ritt.

Da plü que chi'eu fun statt in Quoirra, fun eug id tras Quoirra cun ün bouf, chia eug [n-aig] d-giüdt ad inveren, ufchlo fofsa bain id sü a 15 guardar, chi vo feelfet.

a Tergo

Sea datta in maun da far
Duri Chimpel, ilg meis chiar
far barba a Lyonnt in Luen
in Luen.

CHIANZUN DA PLUR.

I.

(Nach Ms. Sa. Vgl. Rochat A. Ein altladinisches Gedicht in Oberengadiner Mundart. Zürich. 1874.)

[f. 4^a]

Eau plauntsch a ti, ô Segner,
Our dal chiafuol d meis cour.
D cridær nu m poas artegner,
Da dir eau zuond ma schmour
5 Dalg grand chiastiamaint.
Tgnain quell bain adimaint,
Pigliain toutts bain a cour.

Nus bgiers avisamaints
Havains imminchia di.
10 Quells tuotts nus poig sügnain,
Tandains a pchiær pür pü.
Dieu ho in cuort fatt wair,
Chi' el pü nun po sustgnair
Taunt pchios, sco a vezza aquf.

[f. 4^b]

15 Elg aira in las Lias
 Ün loe belg fabrichio,
 Drizo stü cun fadias:
 PLUR eira quel numno.

Quel in ruina ais ieu,
 20 Lg Segner ho que vulieu,
 Per chiasstær lg pchio.

In lg ann da Christi nalschieu:
 Milli seschient dischdoag,
 Lg zieuva Sant Batrumieu,
 25 Poig aunz chia s clogia noatt:
 Ün munt sur lg vich ardaint,
 Chi ais dandett do aint,
 Ho lg vich zuond mis à frack.

Co sun bain zuond ieus suott
 30 Palatz et chiesamaints,
 La gliendt et lg muel tuott,
 Eir roba cun bel bains.

[f. 5^a]

Tuotts haun stuieu murir,
 Nun haun pudieu flügir,
 31 Gliend granda et eir infaunts.

Dua milli persunas,
 E sun poig plüs u main,
 Sun moarts d tal fortuna.
 Tiers te, à Segner, ns tain.
 40 O buntadaivel Dieu,
 Giüst ais lg giüdici tieu,
 Que tscheart nus qui vezain.

Ün loe frütaivel, bun,
 Pumpus, arick et bell;
 45 In tuott lg paiais grischun
 S chiattaiva poig sco quell.
 Huofsa ais quel ruvino,
 Cun gianda sutaro;
 Vair pü nun s po aquell.

[f. 5^b]

50 Ungitün signæl nun s vaja,
 Chia vich co saja sto;

Chi vais nun ho, nun craia.
 O Dieu, t lascha gnir pchio!
 Ô Dieu, noas Segner chier,
 55 Nu ns voegliast chiastier
 Suainter noas vangio!

Que ais ün vair signel,
 Chia lg di d giüdici vain.
 Laschain stær da fær mæl,
 60 Tmain Dieu et nun falain.
 Pigliain pür bain à cour,
 Dieu voul vendetta tour;
 Pertaunt mæl nun fadschain.

Superfgia, grandaschia:
 65 A nus poig nütz que do.
 Eir fôssa idolatria
 Dieu à plaschair nun ho.
 Sün se chi memma s tain,
 Quel fo ün mel guadaing:
 70 Que s ho suen[t]s pruo.

[f. 6^a]

La cretta reformæda,
 Que ais lg vair pled da Dieu,
 Gniva co poig sügnæda.
 Eir quint poig gniva tgnieu
 75 Da quels chi co predgiaiven;
 Plü bôd ingiüergias ls faiven
 Suentz, sco s ho s'hudieu.

Dieu ho fich adalædt,
 Chia vegna giamgias fatt
 80 Da sieu sænchischem plêd
 Et quell meter in dabatt.
 Dieu chiüra tuott fidels,
 Gnir nun po ad aquels
 Our dalg davair surfatt.

[f. 6^b]

85 Que chi ais aco dvanto,
 A nus po gratagiær
 Per causa da noafs pchio
 Et eir per noas mæl fær.

Per tæl da pchiër laschain,
 90 Alg pled da Dieu tandain,
 Schi nun pudains faller.

Quaist eir à cour pigliain:
 Pantenzchia fain per temp,
 Schi sto noafs fatt plü bain,
 95 Nun gnins in tæl astent.
 Las vitas amilgdrain,
 Lg mæl fær licinzchiain:
 Dieu plü nun voul badent.

Ell ho eir qui dav(a)ent¹⁾
 100 Gomorra chiasio,
 Et Sodoma lg sumgiaunt
 Ais ida suot per lg pchio.
 Eir ottras tearras finas
 Sun mifsas in minas
 105 Per causa da lur pchio.

[f. 7^a]

Par tæl da pchiër laschain,
 Tendain ad ün sul Dieu.
 Fadschain que chi sto bain.
 Ruain eir lg chier filg sieu,
 110 Tiers nus chi'el voeglia stær,
 Da tuott mæl ns parchiütrær:
 Que ais lg melgder partieu.

Nus qui havain udieu,
 Eir vis lg chiasiamaint.
 115 Ns vulvain da cour tiers Dieu.
 Tgnain quaist bain adimaint:
 A Dieu sul dain l' hunur,
 Ell ais lg vair creatur
 Da tuott quaist furnimaint.

[f. 7^b]

120 Ell ais sulett patrun
 Da tuott quaist cræs arduond.
 Sur ell nun ais üngiün,
 Sulet ell redscha lg muond.

1) a vor e hineinkorrigiert.

Da nus pol fær que chi l plesch,
 125 A nus saja dutsch u æsch;
 Sia ais la foarza zuondt.

Stain pür nus via à Dieu
 Cun vaira amur rantos,
 Schi vain ell træs lg filg sieu
 130 A ns parduner noass pchio.
 Scha bain nus indürain,
 In aquaist muond stantain,
 Schi gnins darchio à pös.

Nun fær eir tü, o Segner,
 135 Cun nus sco lg meritains!
 Voegliast tia ira artegner,
 Ns parchiüra, ns fo dalg bain.
 [f. 8^a] Eir plü nu ns chiasstær,
 D que (d)[t] voegliast cuntantær:
 140 Que tuotts da cour ruain.

II.

(Nach Ms. Sa. Vgl. Ulrich Romania VII p. 109—125.)

Tadle sü bain, vus Christiauns,
 Tadle, vus homens et dunauns,
 Aque chi' eau voelg à vus chianter
 A lod da Dieu, noafs Seguer chier.

5 Eir à noas avisamaint,
 Nus hegian cun que adimaint
 Da lavurer per noafs saltid.
 Lo tiers ns impraista Dieu agiüdt.

Noas Segner haviant creu
 10 La tearra et tschel da prüm inno,
 Schi hol eir gieu planto ün munt
 Sur Plur lg pajais Grischun.

Suott quell s havaiva fabrichio
 Chiesas, pallatz cun grand quitto,
 15 Da taunta pompa, so scodün,
 Chia co s algoarda mæ üngiün.

- [f. 8^b] S vsaiva eir aco cun grand dalett
 Vignas, zardins fig inandrett;
 Eir oters bgiers impraists da Dieu,
 20 Chi' el vaiva fatt al poevel sieu.
 Luaint s havaiven acchiasos
 Bgiers noebels, sabbis illatros,
 Et eir grand merschiadaunts,
 Sco eir da plü soart artischauns.
- 25 Taunt co pertain religiun,
 S chiattaiva lg pitschen mantun
 Quel, chi servis à Dieu indrett;
 Lg areist dalg papæl curuott.
 A ls inombrer da chio in chio,
 30 Sco eiran da que temp allo,
 Purtaiva tschient voutas vaing ün,
 Poig pü u maing. Ô Dieu, chie fing!
- [f. 9^a] Lg ann milli sês tschient dischdoag,
 Foarza ün' hura aunz chia s cloagia noatt,
 35 Il vaing et tsching del mais d avuost,
 Chia d eiran tuotts à chiësa et cuort:
 Lg munt, chi' eau stüzura he ditt,
 Quel ais schbuo bain zuond dandett,
 S(ch)[g]rischusamaing ho mis a fraig
 40 Gliëud, muaglia tuott à fatt.
 Chiesas, pallatz, sun tuotts dos aint,
 Cluchiers, baselgias, vignas, bains;
 Eis gnieu mno tæl ruina aco,
 Sco mæ nun fûfs sto fabrichio.
- 45 Giüdær nun s ho pudieu üngiün,
 Ne libarçer da que tapping
 Ne babs ne mammas lur infaunts,
 Ne bun amichs lur chier paraints.
 Sun tuotts ieus suott interamaing,
 50 Sun moarts et priens pchiadusamaing.
 Las oarmas voegliast cuffurter
 Da teis fidels, ne las s-chmanchiër.

[f. 9^b] Co mæ ais que, pudefs ün dir,
 Chia l munt ls ho stuieu deschrür?
 55 Foartza chia l haun hagueu stramauto,
 U suott aquel memma chiamo?

Zuond brick que, ò vair fidel,
 Mu l ais lg maun da Dieu, aquel
 Chi ho, cun fæ r dær aint il munt,
 60 Vulieu vischdær que poevel zuond.

Chie causa l hegia muanto,
 Ns ais a nus zuond azupo.
 Mu quaist savain nus tschertamaing,
 Chia Dieu fo que tuott giüstamaing.

65 Sieu plæd ns do ad incler:
 Cur chi'el ais per chiasier
 Lg muond suainter noass vangio,
 Schi ais adüna in causa lg pchio.

[f. 10^a] Træs quel ais Adam, noas prüm bab,
 70 Our d Paravis chiatscho da fatt,
 Dalg hüert da Edeu schbandagio,
 Da quel seinch stædi zuond privo.

Træs quel sun eir stos chiasios,
 Aint lg diluvi cufstimos,
 75 Quels chi vivaivan aint lg prüm muond:
 Tuotts inguæl, pitschen e grand.

Core, Dathau et Abiron,
 Et otter lur parain[t]s cun nom,
 Sun træs lg pchio stos schmaladieus
 80 Et dalla terra travundieus.

Eir la citædt Hierusalem
 Dalg pchio ais gnida à tæl des[s]eng,
 Chia nun ais sto rasto
 Peidra sün peidra, sco tuott so.

[f. 10^b] 85 Usche ho Dieu, noafs Signur
 Vair, chiasio lg vich da Plur,
 Cun bain chi'el seis secretts nun voul,
 Ch' imminchitün sapchia dir.

Ûn tæl pis[s]ær pudains bain fær,
 90 Chia vuliand Dien chiasstær
 Quaist vich, hegia eir vulieu cun que
 Ans aviser cun tuotta fe.

Ns aschdaschdain pür sü dalg pchio,
 Dal pchio et eir tuott brudgioeng.
 95 Ne sgundain eir plü lg chiatif ingiann
 Dalg muond, Sathan, da noassa ægna chiarn.

Mu cumanzain huofsa à vagliær,
 A viver a noafs Segner Dieu
 Cun vaira cretta et dretta amur,
 100 Atscho chia nus nun gïajan à znur.

[f. 11^a] Voegliast dimëna, o bab bandus,
 Trametter tieu sænch spiert a nus,
 Nus poassen a ti sulett servir,
 A ti sulett eir ubedir.

105 Perchie, scha vain sün atschel di,
 Nus poassen tuotts stær avaunt te
 Et cun algrezchia ns praschanter
 Avaunt ta sænchia majastæd.

Alhur d allo, cun tuott bios,
 110 Tres tia grazchia, gnir in pôs
 In lg reginam, tû ns hest pinno
 Dal principi dell muond inno.
 Amen.

UNA CHIANTZUN DAVART LG ALAIG.

(Ineditum nach Ms. Ro.)

[f. 31^a] Stin quaiſta voas[s]a a noatzza
Vulains a vus chiantær.
Dieu aint lg pchio et loatza
Nu ns laſcha me crudær.

5 Cur Dieu cun ſa virtüd
Ho Adam gieu creu,
[f. 31^b] Per fer agli in agiüd,
Üna coaſta ho piglio.

Our d quella Eva, la duona,
10 Ho Dieu creu lg muond.
L alaig ais ſainchia et buna,
La pleſcha a Dieu bain zuond.

El' ais bain urdaneda,
Lg muond per craschantær.
15 Lg pitanceng cun ſpæda
Vain Dieu a chiaſtier.

In quella haun vivieu
Enoch, Noë et Jop;
Mugliers haun eir agieu
20 Abraham, Isach, Jacob.

In quela haun vivieu
Eir Moïſes, Samuel;
Mugliers haun eir agieu
Bgiers ſeincks da Ifrahel.

25 In quela haun vivieu
Aron et Job, quel giüſt;
[f. 32^a] Mugliers haun eir agieu
Lg bab (t)[d] Jan Batift.

In quela haun vivieu
 30 Sant Pidar et Sant Jan;
 Perque plæsch' ella a Dieu,
 Ell' ais ün feink liam.

Vair ün' hundraivla duona,
 Fiteda cun bel duns,
 35 Ais üna chiofsa buna,
 Tefori dals plü buns.

In quaißt muond fgitramaing
 Ais lg plü grand dalæt,
 Dalæt et legramaint
 40 Ais ün' alaig indret.

Pero la crufch s' achiatta
 Eir in aquaißt liam;
 Lg muond ais ella trata
 Tres pchio dalg christiaun.

45 Aftint ad eir fadia,
 Algretzchia, dutfch et æfch;
 [f. 32^b] Aquo nun maunchia mia
 Dabat, fû fura pæfch.

Co oda cumpurtauntza,
 50 Survair ad eir sufryr.
 Infaunts haun eir üsauntza
 La noat bain da bragyr.

Lg marid quel des amær
 La duona da bun cour,
 55 La duonna quel fgundær,
 Schi vain la chioentsch londerour.

O Dieu, vöegliaßt benedir
 Scodüna prus' alaig,
 Chi'els pos[s]an a sieu timp gnir
 60 Tiers Dieu, lur vair araig. Amen.

ÜNA CHIANZUN DAVART LA MOART.

(Ineditum nach Ms. Ro.)

La schlbæichia moart cun sieu schlupet
 Pra[s?]ura sün la vitta,
 Sagiotta giüft et zuond dandet,
 Sagiotta fick cun gritta.

[f. 33^a] 5 Ne richs ne grands,
 Ne pitschn iffaunts
 Dad ella s paun ufter.
 Ungiün daner
 La fo furtrer:

10 T'u stouft davent tirær.

Cur quel schlupet ho te plaio,
 Schi stouftü davend trær,
 Stouft prenda dals teis comio,
 Üngiün t po cumpagner,

15 Sulet stouft yrr,
 — Co poustü rir? —
 Una eistra via passer.
 Tias hovres d phe
 Prainstü cun te,

20 Tuot l' otter stouft sù der.

Avaunt te vainst la moart a vair,
 Davous te tieu grand pchio,
 D sper te lg mæl spüert a cumparair,
 Chi t ho agieu furmno.

25 Sur te, palg vair,
 Vainst tli a vair
 In tschil quel giüft darschædar,

[f. 33^b] Suot te l infern,
 In te lg vierm,

30 Ta consientzchia, a moarder.

Ta fatscha vain fick as müder,
 Ta buochia brick a rir,
 Ta buochia zuond brickia a favulær,
 Uraiglies brick udir,

- 35 Tieu cour dulair,
 Tieu chioærp giaschair,
 A peardar ta beltezza
 Tieu chioærp flær,
 Tieu cour schluper.
- 40 Ovæ, dulur, tristezza!
- Tieu chioerp quel vain fick a pützyr,
 Chia stöeglian fer flüment,
 Ta vifla bain a cuvarnyr
 Tieu chioærp eir cul(s)ir aint.
- 45 Tü stouft our d chief(s)a,
 — O mel rumelsa! —
 Els vingnan a (d)[t] sapulyr,
 Suot teara mner:
 Co stouft pufser,
- 50 Sur teara me plü gnir.

- [f. 34^a] Chie vingnan teis infaunts a fer?
 Chie vain ta duona a dir?
 Els vingnan a plaunfcher, a cridær,
 La duona fick bragyr.
- 55 Mu lur crider
 Vain cuort a fer,
 Els vingnan bod a ryr,
 A s maridær
 Et te schmanhier,
- 60 Lg tschil a ti cuvyr.
- Els vingnen lg tieu partyr,
 La robba bain falver
 Lg areift bain gugient lascher yr,
 Tieu chioerp als vearms furdær,
- 65 Chi vignan in cuort
 Ta fatscha a ruoir,
 Bain tscheart et sgittiramaing
 Teis öelgs furær,
 Tieu næfs maglier
- 70 Bain zuond pchiaduf(s)amaing.
- O (h)oarma, inua vainstü ad yr?
 Inua me vainstü mneda?

- Scha tü a Dieu vouft ubedyr,
Schi vainft in tfschil purteda.
- [f. 34^b] 75 Nun heft craieu
Et mel vivieu,
Aint lg infern stouft yr,
Tü cun tieu chioerp,
— O löe mel chiüert! —
- 80 Loander oura me plü gnir.
- Ungitün fi hura po favair,
Ell' ais da Dieu tzupeda.
Nun deft dimena tü Dieu tmair
Et yr la dreta stræda?
- 85 Aint lg vair pos,
Tiers tuots bios,
Tiers lg aungiels et tscharnieus,
Cur nus muring,
Stün noafsa fing,
- 90 Ans prain tiers te, o Dieu, Amen.

ÜNA CHIANZUN SPIRITUÆLLA.

(Ineditum nach Ms. Ro.)

- [f. 70^a] Signar glorius,
Bab cunfurtus,
T algourda d nus bain zuond.
Fo ns misericorgia,
- 5 Do ns victoorgia,
Als teis, aint in quaist mnondt,
- Nus aquí vivains
Et pür plü pchiains
Incunttar tieu sainck plædt.
- 10 Quela nattüra
Ho cuortta düra,
Ans maina aint in bgier lædt.
- Tuots infidæils
Sun fick ravela,
- 15 Drouvan ingitüstia, -

Non vöeglian brick,
 Niaunchia ün zick,
 Chi' ün als arprenda lur lia.

Per poick da fær,
 20 Qui da spatter,
 [f. 70^b] Chia vain tuot a s müder:
 Tuot lur algretzchia
 Aint in tristezza,
 Nun s vuliand mielgdrer.

25 Cun bgiera gliendt
 Vain ad yr sc(g)[h]i(u)e[u]t,
 Chi schbütan lg pled da Dieu.
 Lg fidel pardeart,
 So bain per tfscheart:
 30 Dieu nun banduna lg fieu.

L'ambitiun,
 La persecutiun
 Ais huos[s]a fick comöena.
 Nus havain pruvo
 35 Aque grand pchio,
 Fügin aquel adüna:

Lg cumanzamaint
 Dalg chiastiamaint,
 Chi ho fur nus da gnir,
 40 A fuschpirær
 [f. 71^a] Cun grand cridær,
 Chie noas inimichs paun rire.

O christiaun, chie tainst a maun,
 Siand ün pouver vearm?
 45 Do l('h)odt à Dieu tres lg filg sien,
 Chi t ais schanto ün team.

In doratiun
 Cun devotiun
 Continuvain adüna;
 50 Per misericorgia,

Pesfch et concorgia
 Ans volvain tiers el adüna.

O mellas pratchias,
 Sco latfch e traplas,
 55 Da Sathan inspiedas,
 Per rovinær,
 Schdrür et zuper
 Ledtschas da Dieu schantedas.

[f. 71^b] Eau dich, chia tuots
 60 Yschants coruots,
 Mu bgiers sun aff[s]urvos,
 Chi staun lg faung
 Et baiven saung
 E s tignan fick bios.
 65 O ans impis[s]ain
 Et Dieu ruvain
 Par vair imgiuramaint.
 Sieu pledt tadlain,
 Sia vöeglia fain,
 70 Schi ns spendra el dalg tormaint.

O Siengnar chier,
 Ans vöegliast der
 Pæsch aint in noas[s]as tearas,
 Nus poas[s]an te
 75 Cun vaira phe
 Hundrar et ster our d gueras.

[f. 72^a] Noas serviaints,
 Ls predichiants,
 Chi preidgian tieu seink plædt,
 80 Cun des[s]ideri
 Lg Evangieli,
 Cun foarza, cun vardædt.

Prus audituors,
 Sco bellas fluors,
 85 Do la gratzchia tü,
 Chia creschan stü,

In devotiun,
Benedischiun
Et ottar bain floreschan.

90 O Bab, fo tii,
Chia nus pür plü
Cun te bain us coviengnan,
Et fülgl davous,
Sco filgs bandus,
95 Tieu ariginam mantiengnen.
Amen.

DVART MONTALBAN ET LA ARMÆDA DALG ARAIG D FRAUNTSCHA.

(Ineditum nach Ms. Alb. Varianten nach Ms. Ro.)

[Armæda:]

[f. 114^a] A Dieu Montalban!
Infina ün otar aun,
Nun ais mia turneda,
Incuntar lg mais d Marz
5 Tuot tieu paiais ars
Sarro da ma sudeda.

Montalban:

Scha vus plü turnais
Schi qui chiatarais
Botida l' æra.
[f. 114^b] 10 E guis eir a vair,
Cugnuoschar à stuair,
Chia nus nun temman guerra.

Armæda:

Scha nus darchio turnain,
Cun nus chia nu manain
15 Granda chivallaria,
Pezas da chianun,
Foarza da barun,
Per as splaner via.

Montalban:

Incuntar voass chianuns
 20 Sün Dieu da noas babuns
 Havains noassa fidaunza,
 Sün quel havains schanto
 Noas chieste sgiüro:
 Ell ais noassa spendraunza.

Armæda:

25 Trais boatas da chianuns
 Mettan in bacuns
 [f. 115^a] Voas homans et femnas,
 Voas scrits et pasquins,
 Voas raimis et chianzuns
 30 Sül purtel de Carmels.

Montalban:

Düch[ia] Dumeni moart,
 Vus vais ün grand toart.
 Nun ais plü ün pe
 Nun ho plü virtüd,
 35 Niaunchia chia un stüd
 Saia in sieu löe.

Armæda:

Alg raig pür s rande,
 A sia ledscha d fe.
 Te ubadieng chia,
 40 Scha que brig gnares
 Sdrüts et ruinos
 Cun granda pantenzchia.

Montalban:

Da ubadir all re,
 [f. 115^b] Da Dieu ledscha, et que
 45 Deda à tuott la gliend,
 Mu per nun perir,
 A Dieu stou ubadir
 Plü co alla gliend.

31 Dütz dü Maine. 32 tüert. 45 gliende. 46 peine. 47 ubedire.

Armæda:

Lg raig Luvis giüst,
 50 Tuot la Frauntscha sgür
 D conzienz chia skietta,
 Ledscha fatt nun ho,
 Chi hegia scumando
 Inglur [v](n)oassa cretta.

Montalban:

55 Nun vezain nus tuotts,
 Chia quaist sun ls moa(r)ts,
 Per ns illatscher
 Hoaz la speda our d maun,
 Dick suot et puschmaun
 60 L ans faro pichiere.

Armæda:

[f. 116^a] Voassa opiniun
 Nun ho brig radschun,
 Perchie lg araig d Frauntscha
 S voul usche mantgnair
 65 Bain eir as sustgnair
 In sia sgiüraunza.

Montalban:

Nun vezain nus mia
 Chia quaist ais la via,
 Chi' els haun druo spefsa.
 70 Nus saren vandieus,
 Par efsar pandieus
 U piglier sü la messa.

Armæda:

Quaist nun ais ün latsch.
 Lg raig ho sieu bratsch
 75 Standieu our in bain,
 Ne s voul amazer,
 Plü bod s cus[s]alver
 D ün cour da fe sü plain.

54 voassa. 59 suott damaun. 75 baine. 76 amazere. 78 plaine.

Montalban:

[f. 116^b] Alg raig fains hunur.
 80 Dafandain eir sgiür
 Ad ell la müraglia
 Incuntar lg tradimaint,
 Chi vles rumper aint
 Dad otra chianaglia.

Armæda:

85 Ais que bain servir,
 Ais que ubadir
 Alg plü ott sieu prinze:
 S mettar incunter oll,
 S amus[s]er rebell
 90 Aint in la provinza?

Montalban:

Nu ns stuain (h)uster
 Da chi ns voul mazer
 E piglier la vitta.
 Nus stain in servitüd
 95 Dalg raig plü co tü
 Sainza otra disptüta.

Armæda:

[f. 117^a] Mus[s]er cun lefett!
 Ladrer dick culg pled
 Ais da noassa razza.
 100 Gni oura tiers me
 E lg raig sgunde,
 Rande sü la plaza.

Montalban:

Mire tscho lg scritt,
 Chia lg Spagnoël chiatett.
 105 Per havair la Frauntscha,
 Schdrür ls Huganots,
 Sekiatscher aquels tuotts,
 Chi lg faun cuntrastaunza,

91 Nus ns. 99 noscha.

Armæda:

Nus havain ün rë,
 110 Chiamma in vain fe
 Virtüd et gütirtizchia,
 Filz dalg grand Heinri,
 Chi me nun sufri
 Vizi ne malizchia.

Montalban:

[f. 117^b] 115 Noass raig nus savain,
 Sa buna fe cuntschain.
 Mu quaist ais la rabgia
 Chia lg Spagnoel thesor
 Spargnia brig lg orr
 120 Per nudrier sa pratchia.

Armæda:

Vi l'avearta d l aun
 Havains Montalban,
 La Roschella foarta,
 Castres & Carmel,
 125 Montpalier, Lünæl,
 Nemis eira moarta.

Montalban:

Plaun, plaun, mieu infaaunt.
 Nun bratscher brig taunt.
 Guarda, nun t surfner.
 130 L ais aunchia da löentsch:
 Nu ns rendan usche chüentsch
 Zaniz'otar ns (h)uster.

[Armæda:]

[f. 118^a] „A Dieu!“ eau as dich,
 Chie noas raig Ludivig
 135 Vain à fer cundtäre
 Qui bgier milliuns
 D homens et chianuns,
 Per as fer tuotts sdrüre.

131 rendans. 135 condür.

[Montalban:]

„A Dieu:“ eau as disch,
140 Chia noas raig Ludvig
Nun vularo fer guerra
Incuntar seis infaunts.
Brig main triumphains
Per mæer co per terra.

LA CHIANTZUN DALLA BATAGLIA GIU IN CHIA LA VAINA.

(Nach Muoth Annalas I. p. 346/8.)

1. Leidamaing vulains chianter
Ünna nova bella chiantzun,
Noas bap da tschel luder
Palg seis senck agitüd bun
- 5 Chia ells ho tramis incunter l'Araig.
Ünna eavla ais svuleda oura
Alg stambuock in seis paiais.
2. Que fatt alg stambuock granda rügla,
Cura ell ven da que partschertt:
- 10 O Eavla! tü tü havest fat bgier melg,
Füssast steda aint in teis loett,
Palg varia ä ti nun vaingniand dann.
Eau m. vüglg da te schvangier,
Tü hest granda uffertgnientscha.
- 15 3. Lg stambuock nus s. intardaiva,
Es pardadscher bain bot;
Üna frata vulains arumper
Avaunt ün verdt bell god;
Als Schvobs vulains nus tschiatser maun,
- 20 Chia bgierras femnas chridan
Per ls homens moarts, chials haun.
4. Las trais lias traivan
Par tschinquaisma in Eugedina aint sur munts.

Ei, leidamaing vagaiven

25 Tuots fraschs buns cumpagnius.

Ig vair Dieu ns voeglia gitüder,

Saimper hoatz et aqui zieva,

Me nun ns banduner.

5. In Ig lündasch di lo zieva

30 Arivaivan els à Müstail.

Ils schvobs haun que bain bod udieu,

Els spardarschettan bod;

Ünna ferma frata havaivan fatt,

Ls chiavalgiauus las lias vsaivan:

35 Qui ns vegnen eistars giests.

6. Als trametain üna schauntza

Alas lias cumainamaing;

Nus ls vulains der pavauntza

Sün ls chios dandetamaing;

40 Nus ls vulains der ving our dün butschin,

In Ig Oetsch astandschanter,

Schi nun bstügnian els bachiers.

7. Ün dels cumantzet a dir:

„La schauntza ns vain faland;

45 Sülg Steig he eau viss

Ls purs aque zuond belg baland;

Bgiers schvobs pardaivan lur giufna vita;

Eau svöegl der ün bun cusailg,

Vus nun ls desas schbüter.

50 8. Vus nun ls dessas brick spater,

Que s, dick eau sün mia fing;

Las coardas gnisan amtrer,

Scheau gnis in quel tapping.

Mieu megliar partieu ais à fugir,

55 Chi voul cun me davent,

Nun vain à s. impiser.“

9. Ls schvobs fadschaivan piser,

La frata à nun lascher:

Schia bain tschinquaunta milli

60 Fadia gnis anns der,

E fisan Schvitzers e Grischuns
 E nun li poarta ingiün nütz,
 Nus nun astmain tuot lg muond.

10. Las lias cusailg fadscheten,
 65 Cun partien chels cumantzen
 In lg mardi saira â trer,
 Co ls vullains chiatscher maun.
 Nus vullain fer duos our dñn mantun,
 Ürdaner zieva üna guargia;
 70 Que cusailg ls paraiva bun.

11. Intourn la metza noatt,
 Cun bot chia s. tret davend,
 L ün chianp aquel muet
 Vi sur ün hot munt aint;
 75 La Schlingia eis que munt' numno,
 Amietz aint in lg paiaiss
 Dalls inamis chels venen.

12. Las trais lias vetzaivan
 Quindasch milli fadifs.
 80 Via â Dien chia els vulvaiuan,
 Chia quel ls salves vifs,
 Ells agiüdas bain hoatz indret,
 Lur huorden chiels dritzaun,
 Lur chianp eir pitschnet. —

- 85 13. In las lias sequitaiven (sagiataiven?)
 Cun sagiatam da rouda,
 Aque ls incraschaiva:
 Co stains aqui spenouda?
 Els havaivan hardimaint scho liuns.
 90 Glies chiamp eira quater mili,
 E staivan scho liuns.

14. L chiapitauni quel disch: „Mattunss
 Muain, chial temps ais no!
 Ans büttain giu las punts!
 95 Bgiers chiamps l' inamich ho,
 Alg prüm chiamp bain ls chiatschaun maun

Quels evulet our da dels,
Fügind pür brichia plaun.

15. Fügind, chia els fügen,
100 Las lias s. vuluetan bot;
Incunter aels gniand vetzaiven
Duoss chiamps our da dün god,
In nom da Dieu ls chiatschaun maun;
Aunchia aint in lg got znposs,
105 Duos chiamps ls fadifs havaiven.

16. La frata eira parzurgeda
Cun lieud et sagiatam,
Eira zuond ferm santeda,
Sagiataivan grandamaing,
110 Cun sageta mussaiva foarza.
Ilg stanbuog chiazaiva l' evla
D' bain aint in pu ver got.

17. „Eavula, tñ nun poas figir,
Que te eau dit vivant,
115 Quaunt led vaints a surfgnir,
Tia peia v duainta hoat(z) gniand.
Eau al völg maner in puartad,
Chia tuot quaist god bel
Stova ta tieu saung gnir quozan.“

- 120 18. L' aevla slisaiua,
In il god sulaiua intuorn.
Lg stambuock quela sblutaiua,
Las alas traival oura,
La quua hol eir vulieu sbluter,
125 Par chiela pudes taunt milg
In il god intuorn suler.

19. „Eavula, tieu cusailg ad voul faler,
Chi to sumgio zuond bun;
Cun tieu saung t. voegl eau laver,
130 Mieu spietz sun teis braschuns.
Eau ad voelg fer butzer lg fuons,
Chia tñ imprendas á cugnuoscher
Las lias pur bain zuond.“

20. „l'ü t. hest vulieu iimsurer
 135 Giu da tia hufertguienzchia,
 Da tschaina avoust tü der,
 A muser tia gialiardenscha.
 Lg bachier tü hest a mi vulieu der
 Stous tü dvues baivar our,
 140 Schal cour t. des schluper.
21. Lg sagiatam t' havaius guadagno,
 Eir puorfla, buletas tiers,
 Nus nun havain brichia cumpro,
 Nus havain chiato da tiers,
 145 Cun ls quels sagiataiven bgiers da bun.
 La fùgia ls inamis prendaiven,
 Lur ot sen füt gnieu alg main.
22. Eau he cun te giüstro
 Pasa quater huras bain.
 150 Via te m. he eau schvangio
 Allo stin teis taraifi.
 La frata t. havains guadgnio, da puss
 Banderas et sagiatam
 Stouvast tti lascher Anus.
- 155 23. Aquo sun stos batieuss
 Sun lg munt et eir igiu l. plann.
 Da quatar milli fadifs,
 Quels chi sun gio inumbross,
 Zainza quels chi sun lg latz stanzantoss,
 160 Quels nus brich inumbrer,
 Da que splauntza bgiers infaunts.
24. Aquo z. vetzet bain praiet ardaind
 Tuot lg paiais afraick,
 Tuots chiasamaints et fuonss
 165 Gni zuond miss afraick;
 Da bgiers pitzens infauns m fo pchio,
 Chi sun tres lur Signuors gnies
 In granda puarted.
25. Imperi lascha da fer guera,
 170 Teis cusailgs t. haun fallo,

Tü ad metast te duess a tera.
Ils purs t. haun bain straglio,
Las lias hest vulieu metar suot,
Que nun t. ais prichia arendieu,
175 Scha tü hest dan, schi vo cun tuot.

26. Lg stambuch ais bain alvo
Bain tiers quel rusti muoch;
Adels ais bain chiapo,
Ells haun achiatos tuots.
180 Lg stambuoch ha bgiers homens frascks,
In fe et in vardet
Voul el alg muoch salver.

27. Quel chi ans ho chianto
Ûn tudaisch al prüm davart;
185 Quel nun ais apatruns lio,
El chiesa sün la Part.
A Cuoirs ais el bain cuntschieu
Davina achiat el
Da dour mounts e da dains.

190 28. Chi ho aquaista chiantzun
Mis hura e fat lading,
Ais eir in bun Grischun
El chiesa in Engiadina.
Aquo hol fat par invider
195 La noassa juvantüna,
Scho ls velgs s. dessan salver.

Amen. Finis.

ÛNA CHIANTZUN DAVART LA NŒBLIA.

(Nach Muoth Annales I. p. 348/50.)

1. Az disch da la nœblia ú grandia
Chia bgers haun,
Apaian, chla nœblia
L as deta lg paun;
5 Ma tschert vaun in arur.
Chi hot as vœul adûtzer,
Zuond bas vain à tumer
Cun granda dular.
2. Gugiend chass maridassen,
10 Scha fûsan dmandedas,
Our dgnieu chielas svulassen
E fûsen bott pinedas,
Da dir our dalg cumoen;
Mu d. di 'ch a feda mia
15 Lasschless ir pár lur via,
Woull ottar co lur fûm.
3. A viuar in noassa terra,
Voull otar co grandia,
Agnir via sainza guera.
20 Chi voul bain ass trer via,
Stoua spûder sîn ls mauns,
Stouva eir lavurer,
Schel voul cunsalver
Aque dals parduvaunts.
- 25 4. Chi voul da nûbal fere
Zaintza lg amaun,
Zuond bott sto marider,

Schel voul hauair lg paun.
 Ŭna nœbla voul dalg tuot,
 30 La voul chiarn e d. salvaschina,
 La roast aint in la pina,
 Lg vin aint in la buot.

5. Nun ais avonda d. que,
 Que sdich eau tschert.
 35 Nun hotzan ün chiave
 Et vœglian tuot pardert,
 A vœglian eir dunzellas
 La chiesa tuota plaina
 Et eir zuond bain da tschaina,
 40 Schia dessen raster bellas.

6. Chi voull na Nœbla hauair,
 Que d, dich eau tschert;
 Zuond bgier chel stova tmair,
 Et eir bgier guarder oura.
 45 Nun guarda dnuonder vain,
 Avœglian hauair dalet
 Et in tuots fats lg dret,
 Et eir lg vainter plain.

7. Custaivla vischiamainta
 50 Vœglian e havair,
 Ma gaia does da painta;
 Que ss dich eau palvair,
 Eir daints plains de anels
 Cun shiarpas hotas vaun
 55 Et eir cun gnaunts in maun,
 Pantoflas e supels.

8. Aquo vules lantredgia
 Dün nœbal vanichiaun,
 Chela füs zuond hot algueda,
 60 Chi milg nun tgnis amaun.
 Lur ierta et lur doata,
 Ses bain eir taunt cun fef,
 Alg bûter aint in ün leig
 Et eir lur roba tuota.

65 9. Pchio ais bain da fer
 Da quela soart d lieud,
 Chi nun vœglian schadricher,
 Da fer aque viers,
 Apaisan da der brat,

70 Eirran lg sacret,
 E vœglian vair lg dret,
 E lichian lg chiatzet.

10. Cura ls mats vaun â trameglg,
 Schi tchiapa suventz;

75 Nun vaun p. ess marider,
 Que ss dich eau tschert,
 Plübot p havair spass;
 Mu ellas es cradaintan,
 Dalls schnaranter eir quaiten;

80 Alhura tomen bass.

11. Scho ess ho eir vis lg exaimpel
 Da dûna noassa vschina.

Dals mats riet la saimper,
 Trat suot üna ruvina,
 85 Da Dieu fut la paieda,
 Chi ss hotza mema fick,
 Dals otars voula rir,
 Dals seis vainlla sbüteda.

12. Scho disch quella chiantzun

90 Da quella da Chiamuesch.
 Lass tgniet bain fick buna,
 Ad havair ün bragialesch,
 Havet cuorta düreda.
 „Lün di fütta spuso,

95 Lg otar cumio,
 Lg tertz füttla maleda.“

13. Eau se una bella matta
 A richia fich,

In tuota quella schlata
 100 Plü sabgia brichia,
 Dscurtetza et d. vazlett.
 Dalüntz nun lho incraschieu,

Da schvuler our da siou gnieu,
Par pudair fer lg lœd.

105 14. Ho banduno sia tera,
Lo tiers seis chiers amiss,
Sto trer ziewa ũna guerra
Sun saimper stos mel viss.
O strauna opiniun,

110 Ais trat our d. Engiadina,
Ais trat suot ũna ruvina,
Sapchia Dieu chiaschun.

15. Pchio aisse bain da fer.
Da bgiers oarfans chi haun,

115 Chi haun lur amiss chiers,
Chi drouvan lg pultrun.
Nun guardan lg pultrun,
Nun guardan à fer pchio,
Par cumplir lur vœglia,

120 Simpaisen ne mantzœgnia,
Lur saung tradeschan tuot.

16. Altg ais mel fer da nœbel
Incuntar naturel,
Afer, chl gliend nun rian,

125 Allg saun bain fer.
La giata schlascha druer.
Cla tain la lgtisch i maun,
In fin chia la mŭr vain,
Allura nun ess polla arttrer.

130 17. Quaista chiantzun ais fatta
Dŭna mata da Chiamuesch,
Chi s. tignet bain fick buna,
Ad havair ũn bragialesch.
Ella ho fat aque

135 Ais trata oura da Engiadina,
Ais trat suot ũna ruina
O nara pŭva se:
E Dieu cun me! Amen.

LA CHIANZUN DALG GROF DA ROMMA.

(Ineditum nach Ms. Mh. Varianten nach Ms. Ql.)

- [f. 190] Eug s vöelg dir nuvella,
Scha vuo la vlai incler.
O Roma stava ün segner,
Un grof zainza pifser.
- 5 Quell veiva raba grosa,
Eira prus è riale.
Leiva ir alla soinckia folsa,
Honur a scongiüstar.
Sia duonna sa schgrischeiva
- 10 Gio da quella nuvella.
„Amou üna gratzchia fa m,
Ilg mais mari zuondt bell.
A mai im fa müravalgia,
Chie ntüz es vofsa honur.
- 15 Vuó havaivet blera famaglia,
Laproa cun gronda honur.“
Ell difs à sia duonna:
„Deis ta detta sandat.
Da tai im fida avuonda.
- 20 Via quai nun stramuntar.
Usche spartit davent
Quel nöbel grof da qua.
Fortuna ilg venn suvent,
Chi' ün ray ilg havefs tschüfa.

Keinen Diphthongen bei pro, moa etc., ebenso bei vuo, nuom & nom etc.
(: pro, vo, nom etc.). Impf. gew. auf -ava: sunava, trava, stava etc.

2 lai, incler e. 3 sta. 6 rial. 8 s *fehlt*. 11 *fehlt*. 14 es vofsa] vai d
quella. 15 vai. 17 a]eun. 18 ta detta] t impraista. 19 am fit bain zuond.
20 Di quais nun azupar. 22 qua e. 23 suvent *aus* davent *korrigiert, eher als*
umgekehrt. 24 ha.

- 25 El nun pudet mütschar,
 Quai eira ilg plü grondt plaunt.
 La fiauna steival trar
 Plü dits & ons eir taunts,
 Ell indüreiva fomm:
- 30 Quai eira ilg let seis.
 Ilg ray ngiva avaunt ell naun,
 Ilg grof ilg crudet algs peis.
 El vous cun ilg rai tschantschar,
 Ilg leiva favlar bain:
- 35 „Eug t sgür par üna coruna,
 Scha tü imiuchia damaun
 Tschanuogliasch avaunt mai,
 Nun lasch ir our da maun,
 Scha tia duonna nun vain qua.
- 40 Ilg grof quel sa schgrischeiva,
 Ilg venn gronda dular:
 „Scha main mia duonna quia,
 Schi vainla par la honur,
 E scha eug defs star uschea,
- 45 Schi vegni amaza.
 Cuntuott schi vöelg eug scrivar,
 Mia duonna manar qua.
 . . . eira aint in la cuort.
- [f. 20^a] Ün chi parchitüreiva ilgs prashuners.
- 50 Cun quel tschantschet ilg grof,
 Ilg imprumatet daners;
 Ch'ingitün num ilg pudefs gitüdar
 Sia fortuna düra,
 Scha la duonna nu lg gitüdefs.
- 55 Ilg mefs quell venn avuonda
 Sun quel sulvadi mar.
 Chiatetell qua la duonna,
 Det la chiarta da ler.

26 plü] seis. plaunt e. 28 plü co di e not taunte. 30 let bain. 31 Curra ilg. 32 gardeiva ils p. 34 leiva] vous. bain] addn. 35 üna] mia. 37 T] nut. 38 Nut lasch eug dngir (l. tgnir) d maun. 39 Scha tü nun mainasch tia duonna. 40 grischeiva. 42 u. 43 *fehlen*. 44 Scheu des aqui plü star. 45 Schi eug veng a. 48 Ün e. 49 Chi p. 52 *fehlt*. 53 Co sia. 55 quel giet in prescha. 56 sulvada 58 La det.

- Ella la liet im prescha,
 60 Zuondt gugient fett quai,
 Incliet qua ilg efser,
 Seis cour venn eir zuondt fray.
 Ella sc(h)rivet bain baut,
 Chi'ella nun pfudels ngir.
 65 Et qua difla dadnaut,
 Chia aunt stuvesla murir.
 Coa tina duonna defs far,
 Ad ir via sur ilg mar?
 Raba nun vlain spargnar
 70 Via dalg grof, ilg meis chlar.
 Ilg mels turnet im prescha
 Darchieu in seis pagiais.
 Moa la duonna im prescha,
 Moa aqua brick a palais,
 [f. 20^b] 75 Ella s fett far tina ras[s]eta,
 Vidvart la plaza zuondt
 Trettla zuondt alla quetta,
 S vastit iu guisa d ün muong.
 Ella saveiva ler
 80 E scrivar è chiantar,
 La gia & la tschaidra
 Saveivla bain sunar.
 Qua pilgliella cun ella
 Ilg istrumaint da sunar,
 85 Davoa ilg mels gieiva la bella
 Via sur ilg mar àqua.
 Bain var dus dits u trais
 Quella duonna bain ludada
 Sülg mar sunavla tais,
 90 Chia tuott sa schbundriava.
 Ilg mels zizeiva pro ella,
 Ella zuondt gugient vett quai.
 Ell nun cuntscheiva ad ella
 Moa ella bain ad ell.

59 legiet. 60 Et z. 63 bot. 64 ngir] ir. 65 dischla dandet. 66 stesla.
 69 vlair. 70 ilg meis] chi ais. 73 alla. increscha. 75 la. 76 Vidvart la] eüra
 alla. 77 u. 78 fehlen. 81 gigia. 85 gieiva la bella] gella in prescha. 88 bain
 ludada] smüda dandet. 89 tais] bain. 91 zicet. 92 vet] fet. 93 cuntschet.

- 95 Signur, scha vuo vlai gnadagnar,
Schi ngi cun mai à chia,
Proa ün ray, chi ais rick.
Quell vain a s pagiar bain,
[f. 21^a] Don d ell nun vai vuo brick,
100 Statt infina vuo lai.
Ilg mels tgneva rugua
Alg muonck zuond adachiar.
Amasduos tiren via
Proa la riva dalg mar.
105 Blers munts e vals zuondt d fai;
La duonna vastida da muonck
Pro la sala delg ray.
Ilg ray quell venn à vuenda
Cun blers famalgs à pe,
110 Arfschett quella duonna.
Cun seis viers da sunar.
Smatella à sunar la tschaidra
Cun pletts zuondt leidts aqua.
Ilg Pagiauns (t)[d]scheivan! „Pal vaira
115 Melg me nun vain udi.“
Eus sa tschanten à maisa,
Tschanten ilg muonck sù suom;
Ilg deivan buna spaisa
Et auter bön cun nuom.
120 Cur chi'ella vazet quai,
S impifseivla quaist pro ella:
[f. 21^b] „Meifs fatt voul ir parfett,
La vain bain ad ir bella.“
Ella s mattett à sunar
125 Pro quai chi'ella chienteiva.
Suneivla usche zuondt bain,
Chia lg palazi stras[s]uneiva.
Ilgs pjauns queus susteivan.

95 Senger. 96 chiafsa e. 97 huofsa riche. 98 qua ngivat bain pagiae.
101 ngeiva. 102 zuond] fet. 103 treivan. 105 Zuond d fai] bain baut.
106 fehlt. 108 a vuenda] incuntar. 110 arschet. 112 smatala. 115 ma. dudi
117 Some. 119 nom e. 120 Curra ella. 121 quaist] qua. 123 vain ed ir gond]
125 quai eir a chianter. 127 palaza. 128 ques.

- In quai schi venni nott:
 130 Ils auters tuotts chienteivan,
 Moa ilg grof quell venn zuondt schmort.
 Alg grof venn la nuvella,
 Chi'ella nun pudefs ngir
 Sia duonna usche bella,
 135 Chia ilgs pajaun[s] la fetsan prir,
 Parchie ella gnifs schfursada.
 Qua veun ilg grof zuondt schmordt.
 S impifseivel cun sia bragiada:
 „Hozmæ indürasch la mort.“
 140 La duonna stett in la cuort
 Infina l auter dy.
 Alg grof gardeiva intuorn
 Lædt haveival plü via et plü.
 Sün aut chi'ella riveiva,
 145 Gardeivla via et naun:
 Oura in ilg feldt chi'ella ilg vazeiva,
 Chi'ell traiva la fiauna.
 Ella s mattet a cridar.
 Crideivla bain suvent,
 150 La nu lg pudefs giüdar,
 Scoa la vefs fatt gugient.
 L'airs nun cuntaint[a],
 Ans difch ilg cudesch qua.
 Quater eivnas la spatava,
 155 Aunt coa tour cumia.
 Alg muonck vleivni pagiar,
 Elg vleivan pagiar bain:
 Dar üna coruna d aur,
 Daners ün taglier plain.
 160 Difs „Tout, meis chiar signur,
 Nun s lascharai ir ad impermains“
 Ilg muonck nun vous queus brick:
 „Meis vut nun ais palg vaira.

129 venna. 131 quell *fehlt*. 132 Curra ilg ngit la n. 136 par chella nun ngis sforschada. 137 vien. 138 sinpaisal sün s. 139 hoz ma tti stousch murir. 142 e ella veiva döeli. 146 ilg v.] gardeiva. 148 *fehlt*. 149 cridalla la bain zuond. 150—206 *fehlt*.

- Ün fatt s vöelg eug ruvar.
 165 Ai, im fatt adachiar!
 Nun ais brick par aur,
 Ne par perlas d funtaunas,
 [f. 22^b] L ais par ün christiaun,
 Chi tira la fliauna.“
 170 Aqua difs quell ray
 „Piglia(a)i ün, quel chia vuo lay.“
 „Manai vuo naun ilg grof,
 La fliauna pro ilg ray“
 Ilg ray quell vous tschantschar
 175 E dar alg grof cufsailg:
 „Ingratzchia a quaist huom aut
 Chi'ell ha tgnü dalg parailg.“
 Ilg grof quell vleiva trar
 Darchieu ad ir tscha via
 180 Tscharchiar la folsa soinchia
 Zainza daners aquia.
 Il Segner ilgs cumpogna
 Naun sur ilg mar aqua.
 Il grof quell venn à chiasa
 185 Bain zuondt da qual puchia.
 Sia duonna ludada
 Ilg ha arfschü belg àqua.
 [f. 23^a] „Eug hay tramifs üna chiarta
 Sint in meis grondt cuffort,
 190 Moa tti esch alla largia,
 Chie tinfelsasch, sch'eug fuofs mort.“
 Moa quai nun s dels increscha
 A vuo, meis chiar signur,
 Chi'eug nun fidaick dalg mels,
 195 Chi'eug tmeiva dalla honur!“
 Ilg groff quel sumagnet
 Infina la damaum.
 La seis amis vennen tuotts
 Bain baut, a lg tuocquar maun,
 200 S almantondt dalla duonna,
 Chi'ella fuofs statt davent:
 „La vain tscharchiada avuonda,
 Quai vain nuo mal gugient.“

- Cur chi'ella dudit quai,
 205 Tir ella via d aqua
 In chiambra stü aut.
 S trett aint darchieu sia vista,
 Standet eir stü par quai
 Seis bun viers da sunar,
 [f. 23^b] 210 Scoa la steiva avaunt ilg ray,
 Tuott sa steiva allagrar.
 Qua vennla dadt tisch aint,
 Sunondt usche zuondt bain:
 „O salüdates tuotts vuo,
 215 Chi eschat aquia aint!“
 Cur chi'el l'ha visa ngiandt,
 Schi s ha ell allegra.
 Fatt algi quia bainagiondt:
 „Quaist im ha schlubia“
 220 „Es ilg vaira, meis chiar signur.
 Scha vuo s vlaivet impfsar,
 Cur ch'il ray ha tschantscha:
 Eug t lasch liber è larg,
 Tay, pradschuner lia“. Amen.

207 aint sia rasa dcheng (= darchien). 208 füttada stü aqua. 209 cun
 seis. 212 vainla. 214 u. 215 Alg salüdera dutsch / vo tuots chi zecaivat (l. rez.)
 a maifsa. 216 *fehlt*. 217 ella allagrar e. 218 hai fattal tuots bifnginond.
 219 quaist ha amai slubigia. 220 Es ilg] lë. 221 slai. 222 Cur ilg r. qua
 tschantschava. 224 Tai cun / honur largiar e.

ÛNA CHIANTZUN DAVART LA LIBARTAD DA GRISCHUNS.

In la melodia: *Christus disch: gni, chi ho sa[id]*.

(Nach Ms. Ro.)

- [f. 2^a] Eau vœlg chianter dals vielgs Gris[chuns],
C(h)o fun stos fearms et grand bar[uns]
Davard lur libartæd.
Cun faung haun els quela surfg[nieu],
5 Cun faung haun eir quela mantgnie[u]
Cun granda rieltædt.

- Noas pardavaunts, o vus Grischuns,
Nun fun stos libars ne patrums,
Ma fuot la tirania.
10 Quels vielgs chiaftæls pudais guardær,
Schi daun quels pardütta clær
Da guarda iniüftia.

- Quels grands tirans haun tuot sdra[po]
Prus figlias et dunauns schfurtzo,
15 Fat grondas schelmarias,
Bgiers haun els in praschun far[o],
Bgiers mudragio, stranglo, amatz[o]:
O granda tirania!

- [f. 2^b] [A] Guardaval eira ün chiaschlaun,
20 Ün zuond sgrischus et grand tiran.
Ûn pur ho el schfurtzo,
Chi' el fves stuet bain mnær,
Sia figlia lascher schwargugner:
O granda tirania et ingiüftia!

25 O di, chie grand e greiff pchio,
 Chia quel da Watz cun num Duno
 [A?] noas prus vielgs fadschet.
 Zuond bgiers d ün tiemp fatschet el clamer,
 Quels tuots eir in praschun farær.
 30' Quels tuots cun fam matzet.

Quels tuots cridant pchiadusamaing,
 Bragient, plentschand eir fof[s]amaing,
 Quel schelm cun giamgias dschaiva:
 Nun he udieu üngiün utschels
 35 Chiantandt ufchi bain co quels
 Dad els uschi riaiva.

Ün ottar stou eau aradtschunær.
 Trais homens ho el bain fat tschnær
 [f. 3^a] D ün tiemp in chiesa sia.
 40 Tuotts trais ho ell ufchia implieu,
 Chi' els plü mangier nun haun pudieu.
 Udi, chie tirania!

Lg ün ho ell tramis a durmir,
 Via et no lg ottar fat curyr,
 45 Mu lg teartz poick löentsch ais ieu.
 Tuots trais hol bod fū fat tagliær,
 In lur maguns eir fat guardær,
 Quel haves plü bain pidieu.

In aque s ho Dieu loscho gnir pchio,
 50 Noas vielgs our zuot tirauns giüdo,
 Bain tres sia buntæd.
 Do ardimaint, cuf[s]alg, agiüd
 Chi' els haun surfgnieu tres sieu agiüd
 La nöbla libertæd,

55 Tres la buntæd, agiüd de Dieu
 Haun els aquel thefor surfgnieu,
 Eir cun grandas duluors.
 Tres la buntæd, agiüd da Dieu
 Haun els aquel tefor mantgnieu
 60 Cun saung et cun füiuors.

- [f. 3^b] Heinrich da Verdenberg cun nom
 Ho eir pruvo cun foarza lg prüm
 Las Lias bain da schdrür.
 Ūn tradimaint ho ell tratto,
 65 La lia naira fū drizo,
 Grischuns par far morir.
- Sur C(h)unchels ais ell no crudo,
 D noat adasc(h)us Razüns pafso,
 Ls da Schams par dumas-chier.
 70 Vous Berenberg, lg chiasti, prender aint.
 Ls da Schams s(h)ustaun gia[g]liardamaing,
 Laschan lur frars vil(s)ær.

- Quels fur lg goud dandetamaing
 Sur munts muvettan impestiaunt
 75 In Schams cun lun agiüd.
 Cura que lg inimich havet udieu,
 Zaintza otra dmura ais ell fūgieu.
 In Schams ell mæ plü gnit.

- Els cun vitoargia fun turnos,
 80 Haun lg Siengnar da Ruzons piglio
 [f. 4^a] Et lg mnaun a Valando.
 Füt ieu santienzchia, chiel moris,
 Chi' ell havaiva tgnieu cun ls inimicha.
 Per gratzchia füt largio.

- 85 Eir lg erzidüchia Sigismund
 Prandet Ramuofch un grand afrunt
 Lg chiaftelg bain boad brüscho.
 Quels d Engiedina tafframaing
 Lg chiatfchettan maun cun ardimaint
 90 Et lg haun davent chiatfcho.

- Allo tiers eir lg düchia da Milaun
 In noas paiais ho chiatfcho maun,
 Quel tuot per ruvinær.
 Noas pardavaunts cun ardimaint
 95 Pufchlæff et Buorm haun piglio aint.
 Chi' el boad stuvet turnær.

Eir Maximilaun par tŕcheart
 Vous las trais Lias schdrür zuond speart,
 Eyr Schvytzers cun Grischuns.

100 Siand ell in Müstaill crudo,
 Cun tuorp ven ell da loo tšhsanto
 Da noas giagliards baruns.

[f. 4^b] Bod zieva ho ell a cun tradimaint
 Sün lg Steig eir Maienfeld prains aint,
 105 La guargia allo amazo,
 Crudo in Engiedina zuot,
 Dyfch vichs brüfcho, schdrapo eir tuot,
 La pæfch ma brick salvo.

Ell air dvanto zuond arabgius,
 110 Crudet d ün tiemp eir adaschcus
 In Engiedina zura,
 Ündefch vŕchinaunchias mis a pfœ.
 Ün Luvingneŕckg mnet quels in lg lœ
 Nafchieu alla mæl' hura.

115 Noas vielgs tres lg agiüd da Dieu
 Vitoargia ſaimper haun agieu.
 Co tres in Vall d Vnuost.
 Sull quatter milli fearms Grifchuns
 Haun quindefch milli Schwobs gituns
 120 Vandŕchieu cun grand cuost.

Nouff giedas Schwizers e Grischuns
 Haun vuagio cun quels giattuns,
 [f. 5^a] Nouff giedas in ün ann.
 Dieu, ſaimper mæ ls ho agiüdo,
 125 Chiels haun aquels trids utschæls schbluto
 Cun grand lur tuorp e dan.

Noas pardavaunts cun riæted
 Nun haun solum lur libartaed
 Uŕchi tafframaing mantgnieu,
 130 Mu eir quel bel dæng paravis
 Vutlina dalg raig Louis
 Cun guera bain ſurfgnieu.

Bod Carlus quint ho muvento
 Quel Midigin, lg quel ho eir mno
 135 Cun ls vielgs ùna espra guera:
 Las Plaiffs, Clavena tuot prains aint.
 Ls noas ls haun tšhsantos impertiaunt,
 Bütto lg chiastielg per tearra.

Que nun siand sto gratagio,
 140 Ho ell cun lg ovaïckg, avætt tratto
 In Cuoira ün tradimaint.
 Lur tradimaint ven bod sc(h)uveart:
 Lg avæd cun la spæda condeart,
 Lg ovaïckg fügitt zuond quaidt.

[f. 5^b] 145 Sù fura ho ell Murbeng piglio
 Et quell zuond fick fortifichio.
 Noas vielgs nu s intardettan:
 Cun Schwizers bodt traïettan aint,
 Lg tschsantaun davent zuond tapffrämaing,
 150 Lg chiastielg da Müsch splanettan.

Carl Baromeus, chiardinæll,
 Quel poick prus hom, quel seinckg papaell,
 Quaist anns ho eir pruvo
 La Vall d Vatlina d ans pigliær,
 155 Cun tradimaint d ans ell' ivuler.
 Mo Dieu quel ns ho agiüdo.

O, vus Grischuns, voas vielgs guardo,
 Lur giagliardientscha nun tšhmanchio.
 El haun tuot furvantšchieu:
 160 Vantschieu raigs, sgnuors, imperaduors,
 Mazo tirans et tradituors,
 Bain cun lg agiüd da Dieu.

Voas öelgs, Grischuns, avri indrett:
 La libartaed, quel grand dalætt,
 [f. 6^a] 165 In privall ais da prir,
 Eau tæm eir mall, chia lg plæd da Dieu
 Giaia da vus ad arandieu.
 Cun dich vulais durmir?

Lg araig d Spaingna ho cum feis col[s]ailg
 170 Mulso a nus zuond trid combailgs:

Lg puntsbrief bain zuond chiaf[s]o,
 Cun impromischiun da danærs
 Fingio in ho ls cours cumpro da bgiers,
 Las Lias ho eIl dfehlio.

175 Ell ho fortetzhias fabrichio
 Lg landsfürst eir huof[s]a muvanto
 Incunter noafsa tearra.
 Quel ho Engiedina zuond brüfcho,
 Mazo et tirania üf(s)o.
 180 Partuott ns ho mis in guerra.

Par foartza noas frars haun stuieu
 Stær giu da la crætta da Dieu,
 Alg fürst lo tiers giürær
 Giürær ad ell dad efsar suott
 185 In lg secullær, in crætta e tuott,
 Las Lias bandunær.

[f. 6^b] Eir noas subgiets holl muvanto
 Chi' els haun quel di grand rebello
 Incuntter lur signuors.

190 Quel bæll thefor havais perdieu,
 Chia voas viegls haun cun lur faung furfgnieu.
 Que faun voas tradituors.

Le voas offitiels haun els mazo,
 Schgrischusamaing eir mudragio
 195 Le prus serviaints da Dieu:
 Bgiers f-chiavazo, per mietz taglio,
 Næfs, mauns e peis davent taglio,
 Bgiers haun els eir pandieu,

Bgiers sagiatto et amnatfcho,
 200 Bgiers haun els schmeartz et acrapo,
 In l'ouva fat morir.
 Perfin eir ls moarts haune sū chiavo,
 Cun grand defchd(a)[æ]ng haun quels tratto,
 Cun gamgias e cun rire.

- 205 A bgiers haun els ls öelgs oura chiavo,
 A bgiers lur coarps eir fû f-chiarpo,
 [f. 7^a] Matzo dunauns, infaunts,
 Infauns incuntter ls müers bütto,
 Spans saung in lg löe, chi vain predgio.
 210 O schelms, o moardars grands!

- Bgiers eir par foarza haun els fat yrr
 In lur bafeilgias ad udirr
 Läs mæf[s]as da lur prears.
 Et cur chi' els quelas haun tadlo
 215 Et eir lur crætta c(h)o tschnaio,
 Schi ls haune morir fat bgiers.

- O chie inguofcha, o chie dular!
 A ti, o Dieu, o vair signur,
 Quaist fat vulains a ti plauntscher.
 220 O tradituors, o moardars grands,
 Par quel prus saung, vus havais spans,
 Vain Dieu sia yrra a spænder.

- O wus grischuns, cun voas grand pchio,
 Voass Dieu in tschiell havais gritanto.
 225 Quel huofsa bain s chiasia.
 Vos lg plæd da Dieu havais schbütto,
 [f. 7^b] La libartædt fura adruvo.
 Dieu muof[s] fia giüstia.

- Vus ls buns havais perfequito,
 230 Schelms, tradituors brich chiasio,
 Fatt granda iniüstia.
 Par fantienzechias havais prains daners,
 Ruott saramaints, fatt tüertt a bgiers,
 Druvo eir tirania.

- 235 O vus Grischuns, chia stais a fær
 Vuus nu f vulais aunchia schdaschder?
 Innua ais riæltæd,
 Innua ais lg cour da pardavauns,
 Chi haun lur sang spanfs
 240 Par voas[s]a libartædt.

Vulais quels chiauns da saung suffryr?

Vus bain plü boad def[s]as morir

Chie fuott tæls sgnuors as rændar.

Vus in Agyptum vulais turnær

245 Et lg plæd da Dieu s lascher pigliær

Voas saung auntz def[s]as spandær.

[f. 8^a]

Par tæl, Grischuns, alve sū boad,

S vulve tiers Dieu, voas bab sū (h)oatt:

El vain a s pardunær.

250 Sū vuuagio per voas infaunts

Giagliandamaing sco voas pardavaunts:

Dieu vain vitoargia a s der.

Scha vus aque nu gnis a fær,

Schi gnis vus fvefsa a s ruvinær.

255 Tuot vain da vus a rirr,

Eir voas infaunts a s almantær,

Vus eir fuot tearra a blastmer

Et faimper schmaladyr.

O Dieu, da cour nus ta ruvain:

260 La libertæd nu ns prender d maun.

O Dieu, nu ns chiaftiær!

Plü boad chiesta quels tirans,

Nun chiestaer nus, teis infaunts,

Te, Dieu, vulains ludær.

GIAN PEIDAR SCHALCHET.

Gvorta Ductrigna christiauna compeasta dal Rob. Bellarmin Et da noeff miffa in ilg languaikt aroumaunsch tres Jan Pedar Schalket. Stampæda in Milaun tres ilg Stampaduor Gio. Angel Naue.

De l' Eucaristia S. T/chaina.

5

DAclarem huoffa ilg tearz Sacramaint, & par ilg prum d'schem ami che vól dir Eucharistia?

M. Quaist eis un pur num Crechisch, & vol dire, una in grazchiaula mimieurgia, u in grazchiamaing, perche in quaist sacramaint s'fò mimieurgia, & s'in grazchia Dieu dilg Excellentischim benefici della Saingchi- 10 schama paschiun dilg Saluèdar, & infemel ans vain dò ilg vair coarp, & saung da noas Segnar, par ilg quel nus eschans ubliòs da rendar grazchias etearna, à Dieu.

D. Daclarē plu plainamaing tuot à que chi eis cuntgnieu in aquaist Saing Sacramaint, affinche cugnoischant la sia grandezchia, eau ilg poaffa 15 taunt mèlg gl'hunurer.

M. L'hostia u liblèda la quela uus s'uais fun l'auter anaunt ch'ella faia cunsacrèda n'eis autar ch'un pocg d'paun fat in fuorma d'una petta s'tiglia: mà subit ch'ilg Prer ho profarieu ils plèds de la cōsecratiun s'chiatta in aque l'hostia, u iblèda ilg vair coarp dilg Segnar, & parche 20 ilg vair coarp dilg Segnar ais vif, & vnien alla diuinitæd nella parfuna dilg filg da Dieu par aque infemel cun ilg coarp s'chiatta eir ilg saung, & l'hoarma, & la diuinitæd, & vſcheia tuot Christus Dieu, & hum. N'elg madem moed aint'ilg chialisch anaunt la consecratiū n'eis autar ch'un pocg d'uin, cun un poc d'auua: mà subito finida la consecratiun s'chiatta aint 25 ilg chialisch ilg vair saung da Christo: & parche ilg saung da Christo: nun ais our d'uard ilg coarp; par à que in ilg chialisch s'chiatta in semel cun ilg saung ilg coarp, & l'hoarma, & lad diuinitæd dall'istès Christo, & vſcheia tuot Christus Dieu, & huom.

D. Eau vez pur, chia l'hostia zieua la consecratiun ho figura da 30

14*

paun, scho par ilg prum, & chia que chi ais ilg chialfich ho figura da vin scho par ilg prüm.

M. Vſcheia ais chia in l'hoſtia reiſta la figura, & eir la culur, & la ſauur dal paun chi eirra in prum, ma & nun ais la ſuſtanzia dal paun
 5 chi eirra in prum: & vſcheia fuòt la figura dal paun nun ais paun: ma ilg coarp dal ſegnar: Et vòèlg dær vna ſumaiglia par incler. Hauares vdi, chi a la Duonna da lot s'mudia in vna ſtatua d'ſel. Huoffa chi guardaina quella ſtatua. reſſaina la figura dalla Duonna da lôt & nundimena quella nū eirra pu la duonna da Lôt: ma ſæl fuot la figura da
 10 una duonna: Et ſcho dimena in quella conuerſin s'muda la ſuſtanzia daint, Et reiſta la figura da duor: vſcheia in quaiſt myſterio s'muda la ſuſtanza interiura dal paun in ilg coarp dal Segnar, & reiſta da duor la figura dal paun, chi eira in prüm. Al madē s'deffa incler dal chialfich, & ſauair, chia allò ais la figura, & ilg ſapur, la culur, & vdur dalvin,
 15 nun ais par à que allò la ſuſtanzia dal vin, ma ilg ſaung, dilg Segnar fuot aquella ſpetie dilg vin.

D. Am ſumaiglia chi ſaia vna grāda chiòſa ch'un coarp grād ſco eis quel dilg Segnar poaſſa ſtær fuot vna ſpetie ſchi pitſchma, ſco eis quella da l'hoſtia u iblēda conſacræda?

20 M. Elg eis uairamaing vna granda chiòſa: ma granda ais eir la puſſaunza da Dieu, chi pò fær chiòſa plu grandas che quella che nus paun incler, & vſche Chriſtus cura ch'el diſ aint in ſieu Saing Euangeli che Dieu pudes fær ch'un chiamel, ilg quæl eis vn animæl plu grand ch'un chiauailg paſes tres una fora d'una guoglia, matet tiers, che quaiſtas choiſas
 25 fun im puſſibles als humens: mà, che à Dieu ais puſſibel tuottas chiòſas.

D. Eau haues guded qualch' exaimpel par incler co ilg madem coarp dilg Segnar poaſſa ſtær intauntas Iblædas ch'is chiattan in taunts Autels.

M. I nun eis bricchia da bſoeng d'incler las marauaglias da Dieu, mà elg eis auuonga da las crair, ſiand che nus eſchans tſchearts che Dieu
 30 nun s'pò ingiannær, imparò s'uoelg eau dær un qualch' exaimpel par noaſſa conſolatiun. Alg ais tſcheart che noaſſa hoarma eis vna ſula, & eis tuotta in tuotta la membra dilg coarp tuotta aint in la teiſta, tuotta in ils peis aſchi tutta in la plu pitſchna part chi ſaia dilg noas coarp à che marauaglia eis' ilg dimœna che Dieu poaſſa fær ſtær ilg coarp da ſeis filg
 35 in blearas iblædas, ſiand ch'el fò ſtær la mademma hoarma tuetta, & intera in tauntas, & vſche diuerſas, & ſeparædas parts dilg coarp? Is legia aint in la vitta da Saing Antoeni da Padua che ilg numnò Saing una vòtta ch'el predgiaina in una (l)[c]itæd d'Italia fut chiatò par diuigna puſſaunza d'effer in ilg madem temp in Portugal à fēr à nu ſe quell'autra bun oūra.
 40 Par taunt ſchia Dieu ho pudien fēr che Saing Antoeni fus infemel in duos

logfs vfche dalontsch & in propria fuorma: parche nu vain Dieu à spudair fer che Christus stætta in blearas Iblædas suot la spetie u figura dellas mademmas Iblædas?

D. D'schen da grazchia, Christus s'partel giu datfchêl cura ch'el vain aint in l'iblæda, ù pur reift'el eir in tfehêl?

5

M. Cura che noas Segnar cumainza ad effer aint in la Saingchia Iblæda schi nu s'partal dilg tfehêl; ma s'chiatta infemel tres virtüd diuigna in tfehêl, & aint in l'iblæda. Piglé l'exaimpel da noassa hoarma cura ün eis ün Ifaunt da pocgs dis, eis'el pitschnet da coche uus s'uais, & schia uus ilg misuraffas gnis el ad effar circa üna palma grand, all'hura 10 cræschant d'uainta ilg dobbel plü grand da che quæl era ausunt, & sch'ün ilg misuras schi fufs'el plu da duos pal mas. Huoffa s'dumanda eau schia l'hoarma la quæla eira ilg prum in una fula palma, egia laschiò quella pruma palma par gnir aint in la sagnonda; ù na? Elg eis tfehheart ch'ella nun ho laschæda, ny nu s'ê distaifa; parche ch'ella ais indiuifbla: par 15 taunt sainza laschær la pruma, ho ella cuminzo à stær eir in la sagnonda. Vfscheia dimæna noas Segnar nu laschia ilg tfehêl, par s'achiaettær in l'iblæda, ny laschia vna iblæda par s'achiattær in l'autra: mà s'achiatta in femel in tfehêl, & in tuottas las iblædas.

D. Eau he imprais aque ch'ais cuntgnieu in quaißt Saingchifchim 20 Sacramaint: huoffa giauufsch eau da sauair che chiòfa vegna ratscherchæda par ilg arfschaiuar degnamaing?

M. Vegnan ratscherchædas trais chiòfas, la pruma ais ghe la parfuna s'cufessa da seis pchiòs, & procurefscha d'effer in grazchia da Dieu cura ch'ella vò as paruargær, ù cumungær. Parche vna de las causas parche 25 quaißt Sacramaint ans vain dò in fuorma da paun eis affin che nus inclegian ch'el vain dò als vifs, & bric(c)hia als moarts par nudriær la grazchia da Dieu, & par l'accræfchar. La sagnonda chiòfa neçeffera ais che nus faian à gun in tuot, & par tuot, affauair, ch'almain da mezza noat ingiu n'hægian pigliò inguotta ny annchia un pò d'auua. La tearza che nus 30 inclegiä aque che nus fain, & che nus hegian danozchiü uia d'un schi grand mysteri: & par taunt quaißt Sacramaint nu vain dò à pitschan Ifaunts, ny a lieud narra, ny ad autars chi nun haun lur intellet.

D. Quantas vottas an dunain nus cumunichær?

M. L'ubligatiun della Saingchia Bafelgia ais das cumunicher algmain 35 una votta gl'an, aque ais, a Paschquas della rafustanza. Ma inguotta-damaing cufguiffe da fer plu spes sagnond ilg cufailg diig cufessadur.

D. Daclarem huoffa ilg frut ch'is tira hor da quaißt Sacramaint, & la fin par la quæla el eis stò iustuieu.

M. Par trais chiaschuns hò Christus noas Segnar istituieu quaißt 40

nobilischim Sacramaint. Par la pruma par ch'el faia la spaifa de las hoarmas. Da plu parch'el faia ilg Sacrificci della legtschia noua. La tearza parch'el faia un cuntinuèl memorièl de la paschion, & vn paing chiarischim de la sia amor vers nus.

5 D. Che effet fò el in taunt sco l'eis spisa de l'hoarmas?

M. El fò quel effet chi fò la spaifa corporela n'elg coarp: che par aquaist ans vain do in spetie u figura da paun. Parche dacò ch'ilg paun cunferua la chialur naturala, aint in aquel consista la vitta dilg coarp: vlscheia qua ist Saingchischim Sacramaint cura el eis arffchieu degnamaing
10 cunferua, & accræfcha la chiarità, la quela ais la sanitæd da l'hoarma.

D. Che effet fò el intaunt' sco el eis un Sacrifici?

M. Appæfcha Dieu cu(u)[n] ilg muöd, & ottain u congusta blears beneficcis bricchia fulamaing par ils vifs, mà eir par ils moarts chi fun in ilg Purgatoeri. Vus dauais sauair co ch'in ilg veilg Testamaint gniüa ufferts
15 blears sacrificcis d'animæls; mà aint ilg Testamaint nof in leu da tuots quels sacrificcis eis succedieu ilg sacrificci della Messa, aint in quel tres ils mauns dels Preer vain vffiert à Dieu ilg sacrificci acceptischim dilg coarp & saung dilg sieu filg il quæl eira denotò in tuots quels sacrificcis dilg Testamaints veilg.

20 D. Che effet fò el sco paing, & memorièl de l'amur dilg Segnar vers nus?

M. Fò che nus ans algoardans da nus sueffa da cuntar amær vn ch'in s'ho vlsche fick amòs. Et par taunt da có che Dieu aint ilg Testamaint veilg vulet ch'ils ils Hebreers bricchia fulamaing maungieffan la manna
25 la quela et tramattet ad els giu da tschel: mà vulet eir ch'els cunfaluaffen un vasche plain da quælla manna in mimieurgia da tuots ils beneficcis che Dieu ils hauaiua fat, cura ch'el ils mnet hor d'Egipta: vlscheia Christus ho vulieu che quaißt Saingchischim Sacramait bricchia fulamaing faia da nus mangiò: ma eir ch'el faia cunferuò sur gl Autæl, & tal vóttas purtò
30 in procession, afffinche imminchia vóttas che nus ilg s'uain nus ans algoardans de la sia infinitamur vers nus. Ma specielmaing la Saingchia Messa eis vn summari u compendi da tuotta la vitta da noas Segnar, afffin ch'el me nuns vegnan hòr da sen, u mimieurgia.

D. Eau giauusch da sauair co la Messa faia vn summari u compèdi da
35 tuotta la vitta da Christì, parche che quæ vain am seruir da stær plu dauotzchiusamaing, & cun plu attentiu cura ch'eau am chiat prafchaint.

M. Eau d'schare fu'lg plu cuort. L'introit de la Messa vol dir, ilg giauuschamaing dels Saings Paders ch'els hauaiua dalla fgnuda da noas Segnar. Ilg kyrieieison manaigia las vusch dils madems Patriarchs, & Pro-
40 fets ils quels dnmaudaiuan à Dieu quaißt fgnuda, taunt temp ausunt

giaunfchæda. La Gloria in excelsis denotæfcha la nafchentfchia dilg Segnar. L'urazchiun chi vain zieuva vol dir la presentatiun, & unfferta alg taimpel. L'Epiftla la quæla s'difch dalla vart s'neftra dilg Autæl significhæfcha la preidgia da Saing Gian Battifta ch'inuidaiua ils humens à Christo. Ilg Graduale vol dir, la conuerfion della lieud alla precdghia da Saing Gian. 5 L'Euangeli ch'is leggja alla vart dretta dilg Autæl manaigia la predghia dilg Segnar ilg quæl nus trans faræfcha de la s'neftra alla dretta, aque ais, dallas chiòfas temporælas, allas æternælas, & dalg pchiò alla grazchia: & infemel s'poartan las glufchs, & l'inzains par denotær ch'ilg Saing Euangeli hò illuminò ilg muond, & remplieu da bun'udur de la glieurgia 10 da Dieu. Ilg credo, vol dir, la cunuerfion dilgs Saings Apoastals, & autar Discipals dilg Segnar. Las fagretas las quælas s'cumainzan zieuva ilg Credo, denotæfchen ils sacrets trattamaints dals gudeaus cuntar Christum. La prefatio ch'is chiaunta ad hauta uufch, & finifcha Ofanna in excelsis vol dir, l'intreda fulemnèla chi fæt noas Segnar in Hierufalè ilg di dals 15 palms. Las fegretas chi vaun zieuva denotæfchan la pafchiun da noas Segnar, & ilg huzær l'hoftia, vol dir, l'elevatiun da noas Segnar in crufch, Ilg Pater nofter, vol dir l'urazchiun dilg Segnar d'autaunt ch'el pendeiua fu la crufch. Ilg rumper l'Hoftia u iblæda, vol dir la plæia da la laun-
tfchia. L'Agnus Dei, vol dir, ilg plaunt dellas Marias cura che Christus 20 fut pigliò giu de la crufch. La cumuniun dilg Prer vol dir la fapultura. La dauos cumuniun la quæla s'chiaunta cun allagrezchia vol dir la rafuftaüza l'ita miffa eft, vol dir l'Ascenfiun. La benedictiun dilg Sacerdot vol dir la ignuda dilg Spiert Saing l'Euangeli alla fing da la Melfa vol dir la preidghia dals Saings Apoastals, cura fiand ramplieus dilg Spiert 25 Saing els cuminzettan à preidghcær gl'Euangeli par tuot ilg Muond, & in quæl nifed dettan principi alla conuerfion dalla lieud.

De la Penitenzchia.

VAin huoffa zieuva ilg quart Sacramaint, ilg quæl vain numnò penitèzchia; daclarem che chiòfa faia quaißt Sacramaint. 30

M. La penitenzchia significhèfchas trais chiòfas. La pruma denota vna tſchearta virtutd par la quæla l'hum s'arugla dils ſeis pchiòs, & ilg ſieu viui cuntreri vain numnò in penitenzchia, aque ais cura ch'ilg hum nus s'uòl pantir u aruglær: mà vòl par ſauærær aint ilg pchiò. Par ilg ſaguond numnains penitenzchia la paigna, & l'afflictiun la quæla gl'hum 35 piglia fun ſe fues par ſatisfær à Dieu par ilg mæl, ch'el hò fat: & vſcheia d'ſchains ch'un fatſchia granda penitenzchia parche el s'affligæfcha grand-amaing cun daguner, & autras auſteritàs. Par ilg tearz penitenzchia vol dir vn Sacramaint instituieu da Christo par pardunær ils pchiòs ad

aquæls ils quæls zieuu ilg Battaisam haun pers la grazchia da Dieu, & zieuu fun stòs aruglòs dilg lur errur, & giauufchen da turnær in sia grazchia.

D. In che confiste principælmaing quaiſt Sacramaint?

5 M. In duos chiòſas: in la confelsiun dilg pchiadur, & in l'abſolutiun dilg Prer. Parche Chriſtus hò fat ils Prers Gudifchs dils pchiòs, ch'is cumettan zieuu ilg Battaisam, & vòl, ch'els in ſieu leu hægian l'autoriſet d'aſtramettar pur ch'ilg pchædar ils cunfeſſa, & ſaia diſpoſt da co chi cunuin. Tælmaing che in quaiſt confiſte ilg Sacramaint che da cò che
10 exteriurmaing ilg pchadur confeſſa ils ſeis pchiòs, & ilg Prer exteriurmaing pronunciaſcha l'abſolutiun; vſcheia Dieu interiurmaing par mez da quæls plèds dilg Prer, ſchia quell'hoarma dilg nuf dils pchiòs cū ilg quel ell' eira liæda, & ſenda ad ella la ſia grazchia, & la (b)[1]ibareſcha del' obligatiun ch'ella hauaiua d'eſſer precipetada in Infern.

15 D. Che chiòſa eis 'ilg da bſoeng par arſſchaiuar quaiſt Sacramaint?

M. E fun da bſoeng trais chiòſas la cuntritium, confelsiun, & fatiſchfactiun: las quælas trais chiòſas fun las trais parts della pœnitenzchia.

D. Che vol dir cuntritium?

M. Ch'ilg còr dur dilg pchædar ſa lambgia, & in tſchært moed ſa
20 rumpa tres dulur d'hauair uffais Dieu. Ma in particulær cuntain las cuntritium duos chiòſas, & l'una n'eis baſtaunt a ſainza l'autra. La pruma ch'ilg Phædar hægia vairamaing dulur da tuots ils ſeis pchiòs ch'el ho comis zieuu ilg Battaisam, & par taunt ei s'è neceſſari da bain examinær, & cunſidarær tuottas las ſias actiuns, & hauair dulur da bricchia las
25 hauair fattas ſaguond la regla della Saingchia legtiſchia da Dieu. La ſaguonda ch'ilg pchædar hægia un fearm propoet da nu pchær plu.

D. Che vol dir confelsiun?

M. Ch'ilg pchæder nus s'cuntainta de la contritiun, ma giaiadauant ils peis dilg Prer, ſco ghæt la Madlaigna tiers ils peis da Chriſti, & cun-
30 feſſa ils ſeis pchiòs cun vardæd, ny cun mettær tiers, ny cun pigliar dauent, ny cun maſchder cun manzoengnas cun ſimplicitæd bricchia cun ſia ſa ſuſfær, ny cun dær la cuolpa ad autars, ny cun multipliær plèds ſainza bſoeng cun integritæd cun ils dir tuots, nu laſchand bſoeng cun integritæd cū ils dir tuots nu laſchad hòura inguotta par vargoigna, & cun dir ilg
35 incumbar d'imminch'ün, & las circumſtanzas importauntas taunt ſco el s'pò algurdær & infing cun vergoingna, & humilitæd; bricchia cun dir ſu ils pchiòs da co ch'is diſch ſu vna hiſtoargia, mà cun ils cunfeſſær ſco una chiòſa vergoingnufa, & indegna d'vn chriſtiaun cun euuer humilmaing pardun.

40 D. Che vuol dir fatiſchfactiun?

M. Ch'ilg pchædar hægian intentiun u anim da fêr penitêzchia, & par taunt accetta gugend quælla paigna ch'ilg confessur vain algmettar su, & l'acmplæfcha bainbod s'inpifant, che Dieu ilg fò grandischma grazchia alg 'li parduner la paigna etearna dilg Infern, & s'cuntantær d'vna paigna tempuræla blear mendra, da quælla ch'ile pchiòs maritaiuan. 5

D. D'schem huoffa, che frut appoarta quaißt Sacramaint?

M. Quatar fruts grandischims. Ilg prum ais aquel ch'eau he dit che Dieu ans parduna ils pchiòs cumis zieua ilg battaisam, & ans muda la paigna etearna dilg ifiern, in vna paigna tempuræla, d'indurær in quaißt vitta, u aint ilg Purgiatori. Ilg saguond che las bugnas ouras las quælas 10 nus hauaiuan fattas cura nus eirā in grazchia da Dieu & Zieua pearlas tres ilg pchiò, nus vegnan randudas par mez da quaißt Sacramaint. Ilg tearz, eis ch'ia nus eschans schliòs dilg nuf della excumunicatiun, schia par foart, nus eiran liòs da quælla. Parche vus dauais sauair, che l'ex-cumunicatiun ais vna paigna grandischma la quæla nus priua dellas vrazchi- 15 uns de la Saingchia Bafelgia, da pudair arfschaiuar ils Sacramaints, da pudair cunuerfær cun ils fideils, & finalamaing da pudair effær supulieu in leu benedieu. Huoffa da quaißt paigna usche sgrifchuf(u)[a] eschens nus libaròs tres ilg Sacramaint della penitêzchia, saguond l'autoritæd chi haü ils Preer[s] dals Vuaischaks, u dilg Pappa: schia bain che quaißt absolutiun 20 della scumungia pò gnir dæda sainza ilg Sacramaint, & dilg Prelat, bainch'el nu saia Sacerdos. Ilg quart, & dauòs frut eis che nus eschans fats dengs, & meritaiuels dilg thefor dellas Indulgenzas las quælas dau fuuent ils Pappas.

D. Che chiofa vol dir Indulgēza? 25

M. L'Indulgenza eis vna liberalitæd, la quala Dieu droua parmez da eis Vicario cun ils seis fideils da parduner[s] adels la paignas tempuræla u tuotta v in part, la quala els eiran vbliòs d'indurær par ils lur pchiòs in quaißt muond u aint ilg Purgiatoeri.

D. Che fo lg da Bfoeng par gudaier l'Indulgenza? 30

M. Che l'hum saia iu grazchia, da dieu, & par taunt ch'el s'cufessa schel fa chiatta in pchiò, & ch'elg acmplæfcha aque ch'il Pappa cumanda cura che'l concieda l'Indulgenza.

D. Quaunt fuuent eis 'lg bfoeng d'arffchaiuar ilg Sacramaint della pentenzchia? 35

M. La Saingchia Bafelgia cumanda ch'imminch'un s'cufessa almain vna votta gl'an. Ma da plu eis 'lg da bfoeng das s'cunfesser iminchia votta che la parfuna s'uòl cumunicher sch'ella chiatta sia cunscienzchia cun pchiò mortæl, & ilg sambgiaunt cura ella sto in term dalla moart; u s'metta in qualch'impraifa innua 'lg eis, prieual da murir. Má vltra 40

quaistas obligatiuns eis 'lg bain fat das s'[cu]fesser suuent, & tgniar la conscientzschia netta, & principelmaing fiant che chi s'cunfessa darær cun granda difficultæd s'po bain cunfessær.

D. Am reifta par ilg dauòs da vus dumander quælas faian las buna 5 òuras, & pleſchaiulas à Dieu par fotischfær par ils pchiòs?

M. Tuottas s'rafaræſchan à trais, affauair, all' furazchiun, gugun, & gl' Almofna, che ufcheia muoffa l' Aungel Raffael, & a Tobias, & la ragtschun eis parche haviād l' hum l'hoarma, ilg coarp, & ils bains exteriurs. Cun l'urazchiu offaræsch'el à Dieu ils bains de l'hoarma, cun ilg gugun ils 10 bains dilg coarp, cun l'almofna ils bains exteriurs. Et par l'urazchiū s'inclegia eir vdir la Meſſa, dir ils ſet pfalms, gl'ufficci dals moarts, & autras tælas chiòſas: tres ilg gugūn s'inclegian tuottas las autras auſteri-tæds corporælas, ſco cilicia, diſciplignas dormir in terra, pelegrinatiuns, & ſumbliantæ chiòſas: par l'almòſna s'inclegia tuotta ſoart d'otra chiaritæd, 15 & ſaruezzen ch'is fò alg proaffam par l'amur da Dieu.

D. Par bain gunær chi chiòſa fò 'lg da bsoeng?

M. Fò da bſoeng trais chiòſas māgiær ſulamaing vna vòtta alg di. & quaiſt in tuorn mēz di (& quaut plu s'intarda taūt mēlg eis 'lg) & s'aſtgnair da chiarn, ofs, & latura, ū chiòſas da lat.

20 D. Eis 'lg melg da ſa ſatiſfær fær à Dieu da ſe ſues cun quaistas òuras, u da pigliær l'Indulgenzchia?

M. Elg eis melg da ſatiſchfær da ſe ſues cun quaistas ouras; parche cun l'Indulgenza ſa ſotiſſo 'lg dilg par la paigna, mà cun quaistas òuras ſa ſotiſchfo 'lg, & inſemel ſa marita la vitta etearna ma ilg melg da 25 tuot eis la ſeruir dilg tuot, ſatiſchfant da ſe ſues taunt is'pò, & in ſemel pigl' eir l'indulgenza.

Racuoagliamaint da diversas vrazchivns mifs dal languaikt Italiaun in ilg Roumaunfeh
tres Gian Peidar Schalchett. In Milavn tres ilgs artauals de Gian Bat.

Colonna 1626.

D E D I C A T I V N

A ll'Illustriffima Signura, la Signura Chiapitanæffa

5

M A R G R E T T A P L A N T A

da Vvildenberg cunfoart dilg Illuistriffim Signur Cauulier Rodolf Planta
da Vvildenberg sia obseruandischma Signura Ambda.

ILs Theologs, Illustrifsima Signura, discurants dils grands, & mira-
fius miracuels, & beneficcis, che Dieu operæfcha in fias crea[p. 4]turas, 10
dient, che trauntar ils corporæls faia ilg plü grand ilg resûscitær ils mo-
ars: trauntar ils spirituelæ reconcilizer l'hoarma cun Dieù tres la gusti-
ficatiun, la quæla s'hò tres ilg Pichiò sequestrada da Dieu. Ilg che am
fumaiglie effer zuond bain discurreiu: siand che l'vna da quellas chiofas
ans priua dilg plü grand bain da quaiſta Vitta, ch' eis l'vniun dilgs coarps 15
cun l'hoarma: l'autra dilg plü grand bain de l'autra vitta, ch' eis l'vniun,
ch' e l'hoarma, ch' eis in grazchia da Dieu, hò cun Dieu. Et Sch' lg eis
chiosa ratschiunaifla in aquaist muond ch' ùn ch' hò arfschieu qualche
beneficci, ù dun d'ùn autar faia arcunſchaint, & grat ad aquel dilg quel,
& hò arfschien tal beneficci? Quaunt Plü ratschiunaiuel eis lg, che quel 20
chi arſchaiua da Dieu la gustificatiun, & l'vniun cun la Saingchia Catho-
lica, [p. 5] Apostolica, & Rumauna Baselgia, faia arcunſchaint à Dieu d'un
vſche grand, & miraffius beneficci? Gl' ingrazchia, loda, glorifichæfcha, &
ſaimper mailg benedæfcha? Partaunt, Illuſt: Sig., Siand che Dieu s'ho tres
la ſia ſmisuræda miſericorgia tiræda oür del errur, aint ilg quel vus eiras 25
naſchiùda, & s'ho turnantæda aint ilg rauuoilg della ſia ſpûſa, ch' eis la
ſaingchia Catholica, Apostolica, & Rumauna Baselgia: Schi eis ilg deſchaint
che (ſcò cauſa che vus ilg faſtchais) ingrazchias Dieu d'vn tæl benefici:
ſcò eir eau ſur tuots ſun culpaunt dilg fæſ, m'hauiaand eir tres ſia ſpûra
miſericorgia, la quæla nu vòl la moart dilg Pchædar, ma chial s'cunuer- 30

tæſcha, &, viua, tirò aùr dilg madem errur. Mò fiand che nus nu pudain
 cun tūgūna chiofa plùbain muſ[p. 6]ſær à Dieu la noaſſa arcuntſchentſchia,
 che cun l'vrazchiun, ſchi ha eau vulieu (par ſatīſfar in part alla mia
 obligatiun) ſær in Rumaunſch aquaiſt eudaſchet d'Vrazchiuns, tres las quælas
 5 cur nus tūrain, ſchratschiunais nus cun Dieu, cur nus ligiain, ſchirat-
 ſchiuna Dieu cun nus: & hæ vulieu à quel dedichar à voaſſa Signoria
 Illuſtriſſima in teſtimonianza della granda algrezchia ch' eau hæ hugieu
 hauiaud inclet la ſia conuerſiun. Parche ſch'īls Aungels faun plù feiſta,
 & haun plu algrezchia d'vn ch'īs s'cunuertæſcha à Dieu, che da nunaunta
 10 giò cunuertieus, Quauant plù granda allegrezchia des eau hauair chi ſun
 ſtò aint ilg madem errur, & hæ arſchieu da Dieu la madema grazchia?
 Parche vngūm nu sò che ſaiala ſtūda, ſchinun à quel chi l'ho vna votta
 hugida pearſa, & la hò [p. 7] allur darchio Surfgnuda. Par taunt ſchi
 s' uòelg eau, Illuſtriſſima Sig. hauair hautama ing ruuæda che vus aquaiſt
 15 mieu piſtchen praſchaint vòeglias arſſchaiuar d'ūn bun òelg, & piglær la bugna
 vòeglia par ils fats. Am vòèglias eir me ſaimper laſchær effer par arcu-
 mandò, Ruuiaud l'omnipotaint Dieu, ch' el s' vòeglia ſaimper cunſaruar
 aint in ſia ſaingchia grazchia, & s' voeglia dar braſtch, & agùdt, che vus
 (ſco la principæla da quaiſt paiais) poaſſas dær cun voas virtuus exaimpel,
 20 occaſſum à tuots autars deſiderùs dilg ſur ſaludt da raturner alla Saing-
 chia, Catholica, Apoſtolica, & Rumauna Baſelgia: & che vus ſco ùn' autra
 Hester, Iudith, & Saingchia Magretta Saias ſaimper prompta, & voluntuſa
 da ſær profeſſiun da quella, & da deſſendar continuèlamaing l'hunur da
 Dieu, & ſia [p. 8] Saingchia cretta. Da Tumilg als 2. . . , p. Marz 1624.
 25 Da voaſſa Signoria Illuſtriſſima.
 Obediaintſchim Neif
 Gian Peidar Schalchett.

Alla memieurgia dals Trapafsòs.

SEguar Dieu, Saing Bab la mifericoargia dilg quel eis granda, la
 30 cumpaschiun dilg quel eis eternæla. Ea t'arou chia tù t'algoardast da
 tuots fideils, ils quels ſun Chriſtiaunamaing, & pruſamaing traoaſsòs. Tal-
 [p. 50]goardat da noas Bauuns, & da noas paraints, Bab, & Māmā, frars,
 & fuors, & da tuots noas amis: & dò'els la grazchia, la quæla els haun
 da te tres Chriſtum ſperò, als hauiaud pardunò tuots ils lur pchiòs. Nun
 35 intrer in gùdicci cun eis: affin che tù nu'ls mettaſt dalla vart s'neſtra;
 nu'ls cundamnær allas eternælas paignas: mà ratschaiua els aint i'g eternæl
 rapòs, & algrezchia, nūua ch'els poaſſan vair te ò Saingchia Trinitæd
 cun tuots ils elets, & ch'els allò accomplæſchan vinturaiuelmaing tuottas

aquellas chiofas ch'els haun in quaiſt muond eretticù tres la moart, & rasùſtaunza da teis filg Jefus Chriſtus noas Segnar, & noas Redemptur. Amen.

Vrazchiun alla mimieurgia dils Saings.

Hægiaſt eir ò Segnar compafchiun da me tien indèng ſeruiaint, ſuaint 5
la grandezza da tia miſericorgia, & m haciand in aquaiſt muond par-
dunò ils pchiòs; num laſchær aint ilg autar andurær ils turmains cun ils
noſch: ma am dò qualche pitſchna part aint in tſchèl cun ils tais Saings,
ils quels ſiand coaptos in tia membra, & fats vn coarp aint in te t'in-
grazchian dilg Saung chia tu hæſt ſpans par els, cun ilg quel tu ils hæſt 10
lauos n'haun eir bricchia lugieu temà da ſpendær lur Saung par l'amur
[p. 51] tia & da lur frars, ils quels t'haun amò aint in lur vitta' & aint
in la moart t'haun ſgundos, & par aque haun els meritò las coronnas
triumfantes. Dals quels Schiabain ch'eau nun fun inguæl ad æls aint in
merits, inguotadamaing am vòegliat tres tia fula miſericorgia fer partici- 15
paiuel tres lur metit, & interceſſiun. Amen.

Our is diſch ilg Bab noas.

Par ilg prüm ſa stò dir ilg Bab noas, allura Schi giâuſchain cun aquifts
plædts la pæſch, la quæla noas Segnar ans ho acquitò cun ſieu Saung.

O Segnar nus t'ruuain dans vulair ſpandrær da tuots mæls paffos, 20
praſchaints, & ch'haun da gnir: & ans do miſericordiufamaing aint in noas
dis la pæſch tres l'interceſſiun della Biæda, & Gloriùſa Vergine Maria
mamà da Dieu & dils teis Saingschs Apoſtals peidar, & Paul, & Andreia,
cun tuots ils Saings, che nus agugdòs da tia miſericorgia, & dals pchiòs
Saian Saimper libers, & ſguos da tuotta turbatiun, & tribulatiun. Tres 25
ilg madem noas Segnar Ieſum Chriſtum. Amen.

[p. 52]

Our is diſ gl' Agnus Dei.

OMnipotaint miſericorgiauel Dieu, ò creatur, ò ſchiafidar mieu, eau
fun tia creatura, teis mauns m'haun fat quellas mauns di eau las quælas
fun par amur mia sù'lg lain dè la cruſch attachædas cun guottas, nus sbutær 30
l'oura da teis mauns: ma riſchguarda las plæias da teis mauns: prain
mira ſegnar aint in teis mauns m'hæſt tu ſcrit giu, lègia la ſcrittura
ſueſſa, & ſaluam. Che eis gl'hum ch'el pò tſchantſchær cun ſièn creædar
ſparduna à mi tieu ſeruiaint, ilg quæl præfumæſcha da tſchantſchær cun
vn vſchè grand ſegnar. La neceſſitæd nun hò legtſchia. La dulur am 35
ſfoarza da dir. La miſiergia ch'eau andùr am fò clamær.

Eau fun amalò paraque clam eau tiers ilg Medi eau fun oarb par
taunt ſchi hæ eau præſcha da gnir tiers la glùm. Eau fun moart paraque

fchi fufpir' eau alla vitta: eau faftin tiers tè ò Iefus Nazarenus, ilg quel èft là funtauna de la vitta.

O Jefus filg da Danid hægiaft mifericoargia da me, hægiaft mifericoargia da me funtauna da mifericoargia.

5 Tu hæft vdieu mæ mællaun clamans tiers te. Tu hæft segnar Dieu ell hunur da teis M'exoda adentschia da mia hoarma. Amen.

[p. 53]

Vraxchiun alg butsch de la pæsch.

SEgnar dò pæsch in noas dis, parche i nun eis vngun autar chi cunbatta par nus fchi nun tù noas Dieu.

10 Vers. Duainta la pæsch in tia virtùd.

Resp. Et abundaintschia in tias tuors.

Dieu dalg quel vegnan ilgs Saings giauschamaings, il drets cufailgs, & las guftas ouras do à teis feruaints quella pæsch la quæla ilg muond nupò dær, affinche noas cors fiant attacchiòs à teis cumandamaints, & la 15 temā dils anamis piglæda dauent nus hægian ùn tèmp pæschaiuel, & ripo-faiuel. Tres Chriftrum noas Segnar. Amen.

Alla comūniun.

O Saing Banchet aint ilg quel Chriftus vain arffchieu, vain celebræda la memieurgia da fia Pæschion: l'hoarma vain ramplida da grazchia, & ans 20 vain dò ilg paing de la glieurgia ch' ho da gnir.

Segnar ch'ins hæft lafchè la memieurgia da tia Pæschion fuot vn marifiùs Sacramaint; nus ruuain chia tu ans vòegliaft impreftær grazchia che nus poaffan hunderer ilg Saings myfteris da tieu coarp, & Saung, affinche nus Saintan continuellamaing ilg frut da tia Redemptiun, chi 25 viuas' & regnas Dieu in tuotta eternitæd. Amen.

[p. 54]

Vn' autra Vraxchiun.

BAB da cumpæschion Segnar Dieu mifericoargiafifchim, eau t'rou Segnar fò che quaißt Sacrificci miruett, ù Sainga Saung dilg Coarp, & Saung da teis filg noas Segnar Iefus Chrifto, ilg quel aint in eternæla 30 memieurgia, & ingrazchiamaint a qui, & partuot par la deuotium de la Saingchia Bafelgia vain par ilg bain da tuots nus autars offeart, nus congùfta tiers te mifericoargia & nus acquiſta ilg Salugdt eternæl. Amen.

Ingrazchiamaint Zieva la Communiun.

EAU t'ingrazchia Dieu omnipotaint che fchia bain eau faia indeng 35 da tia mæfa celeſtiæla inguottadamaing m'hæft fat la grazchia. Et m'hæft

dô la deuotiuⁿ da arffchainar spirituelamaing ilg coarp, & Saung da teis filg noas Segnar Iesus Christi arfschieu huoffa dalg spirituel coarporaelmaing.

Partaunt siäd che eau fun tia creatüra, o Bab, schi t'arou eau d'inclinær in me tias vraiglias, & parmetta che quaiſta ſaludaiula cōmuniun di l'Eucharistia ſaia nuzaiula à me, & à tuots, ils fedeils trapafsòs. 5

Allura che rafuscitand aint ilg di dilg gùdicci vegnan cun allegrezchia aint in la cōmuniun dals Saings, & da tuots ils elets gnir prafchantòs cun los nuoarzas alla vard dreta da teis filg noas Segnar Iesus Christus ilg [p. 56] ilg quæl vain à gùdichær ilg muond. Amen.

Lafcha huoffa ir ò ſegnar ilg tieu ſeruiaint aint in pæſch ſuaintar 10 ilg tieu plædt parche ch ils meis òèlg ilg tieu ſaludt haü uis, ilg quel tu hæft parò dauaunt la fatſchia da tuotta la lieu^d, la glufch in reuelatiun dals paiauns, & gliourgia da tieu pònel. Gliourgia alg Bab & alg filg, & alg Spiert Saing. Da co ch'ilg era aint in principi huoffa, & Saimpermæ. Amen. 15

Alla dauos collecta.

OMnipotaint, eternæl, miſericorgiauel Dieu eau nu fun tſcheart dæg da gnir dauaunt ilg còſpet da tia Maieſtæd par amur da meis ſurpaffamaints, & pchiòs, & ch'èau cunpuræſchâ dauaüt te par dumädær qual chioſa, blearmaing ch'èau vegna exodieu, & ch'èau ſuruegna da te, aque 20 ch'ea dumäd. Ma ſiand che tu hæft conſtituieu, & ſchantò par Mediatur traüter te, & ils pouars pchẽdars tres tia gräd' amur paternæla ilg tieu ſulet naſchieu filg, traüter quẽls pchẽduors, eau am racugnoſch eſſer ilg plu mëluntariuel.

Aquaiſt noas Conciliædar, & Mediatur t'offeræſch'èau cun granda 25 ſperaunza chia tia Maieſtæd in conſideratiun da del vegna am exodir, par l'amur da quaiſt am uoegliat ſer participaiuel da mieu giaunſchamaing [p. 57] ilg 'quæl tu perpetuëlamaing hunuraſt, & n'ilg refusas unguna chioſa.

Eau t'arou chia tu uoegliat arſchainar da me pouer pchẽdar quaiſt 30 Sacrificci, quaiſta uffear^ta, & nu uoegliat andurẽr ch'èau ſaia ingiandò da mia ſperaunza. Amen.

Cur' ilg prer da la Beneditiun.

CVn la Celeſtiela benedictiun ans uòèglia benedir la diuigna Maieſtæd & una Deiitẽd, Bab, Filg & Spiert Saing. Amen. 35

Als Saings Aungels.

EAu s'rò tuots uus Saings Aügels, chia tres uoaffa interceſſiun am uegna dò agugdt, & uirtudt, ch' ungun inimi am poaffa noſchar ny aint

in uia ny aint in aua, ny aint in fèù, nym poaffam ny an' doarmant, ny an veiglant squitfchær fuot ù vffendar.

Alla Saingchia Vergine Maria.

RAgigna dilg tfehèl, & signura della tearra giuuantfchella Saimper
5 Saingchifchma, mamma da Dieu, & da noas Segnar Iesus Christi roua par
me pchædar tieu feruiaint, & par tuòtta la Saingchia Bafelgia da Dieu.
Par la ramifchium dals pchios, par l'augmentatium, & aureschamaint de las
[p. 58] virtùdts, par la pæsch, & fandæd dilg fideil pòeual, & par tuots
ils feruiaints da Dieu tant vifs, che moarts. Et che gl'omnipotaint Dieu
10 tres teis merits, & vrazchiuns hægia huoffa. Et in etearnum misericordia
da quaiста lieud pchiodufa, & plaigna d'iniquitàs. Amen.

Recumandatiund' vna Christiauna parfuna.

Dalla danadetta, & improuista mæla moart ans vòèglia nus libærar
ilg omnipotaint Bab, & Filg, & Spiert Saing. Amen.
15 Las oarmas da tuots ils fidels trapaffos rapoffen tres l'infinida miseri-
coardia da Dieu aint in pæsch. Amen.

Vrazchiun da dir xieufa ch'ilg spirituel ho lèt las Vrazchiuns.

MIsericordiafischim Segnar, ilg quel nun t'hæft bricchia dedengno
chia nus pouers murtæls poaffas stæter in aquaifta hura dauaunt tia fatfchia
20 par t'glotifchær, & ludær. Am pardugna in quæst tæmp d'-Vrazchiuns
meis pchios che eau hæ commis affin ch'ilg inimi nu s'poaffa gloriær in-
cuntar da me ch'eu nu mi hægia ny aunchia parchuro da pchær aint
ilg tæmp fueffa da la vaira doctrigna.

Vna piufa Meditaciun da la celestiaela Hierusalem.

25 NVs duuain in tæl guifa viuær aint in aquaift muond chia onta ch'ilg
coarp vain à cumanzær à gnir maglio dals vearms aint in la foaffa, che
l'oarma s'allegra cun ils Saings aint in tfehèl nus stuuain indrizzær ilg
spiert in aque leèt, inua ch'el ho da dir nus stuuain festinær da dir allo
inua che nus saimper poaffant viuer, & inua nus n'hægia plù temma
30 da murir.

Schia nus amain vfehè grandamaing quaiста mæl stataiula vitta, aint
in la quæla nus viuain cun taunta stainta, inua chia nus cun durmir,
mangiand, & bauand paidain cun fadia fatfchfær alg bloèng dalla natura
humagna: quaum plù deffent nus amær la vitta eternæla, aint in la quæla
35 nus gnin d'hauair d'andurær ungùna fadia, inua eis la plu grand' alle-
grezchia, la plu granda felicitæd, biæda libartæd, & vinturaiula biædentschia.

Jnua ch'ìls humens vegnan ad effer adinguæls als Aungels da Dio, & ils giufts vegnan à gluschir da co ch'ilg fulailg aint ilg Araginanal da lur Bab.

Quella eraift tu ch allura vegua ad effer la splendor daeas oarmas, cur che la glùsch dals coarps vain ad hanair la splendor dilg fulailg Allò nu vain ad effer vngùna tri[p. 60]stezza, vnguna anguofcha, ùnguna dular, 5 ùnguna temma, allòunguna stainta, ùnguna moart, ma la parpetuæla sandæd, parseueræfcha allò saimper mæ. In aque leù nu tainta la malizchia, & nuneis ùnguna misforgia de la chiarn, allò n'eis ùnguna maladia, zuond ùnguna neceffitàd, allò nun eis ùngùoa Said, ny fraid, ny chiot, eis ùnguna fadia da gùnær, ny eir ùngùn tentamaing dilg inimi, ny vnguna 10 voluntæd da pchær, ny pufaunza da pudair surpasser: ma tuot plain algrezchia, tuotta fedtezchia. Els humens vegnan eir in cumpagnia dals Aungels à rumagnair in etearnù, Sainza ùnguna infirmitæd della chiarn.

Allo vain ad effer vna plaifchailuezza Sainza fin, vna sempitearna biædentschia saint in la quæla sch'v'n vain vna votta pigliò sù, schi vain el 15 adùgna saluò. Alio eis ilg rapos da tuotta stainta, la pæsch da tuots inimis, la plaifchailuezza della nouitàd, la ffigurezza de la eternitàd, la fuauitàd, & dultschezza dalla vifiun da Dieu.

Et chi nu giauùsches grandamaing d'afdær in aque leu? & par l'amur de l'eternitàd, & par l'amur de la vifiun de Dieu? 20

Incitaments della Christiauna pietæd.

Talgoardat da Santifichar ilg di dilg Sabbath. Exod. 20.

[p. 61] T'impaisa saimper ma da quelas chiofas, che Dieu t'ho comandò. Ecclef. 3.

Saias sobris, & veiglè, parche noas Aduersari ilg diauel vò antuorn 25 da co ch'ùn liun brùllant, tscherchant da trauuondar ùn qualchun. I. Pet. 5.

Nus s'vòdèglias iniurar cun vin, aint 'ilg quel eis la luxuorgia: ma s'rampli dilg Saing Spiert tschand grazchias saimper par tuots. Ephes. 5.

Ilg pùtanoeng, & tuotta immundicitæd, ù sturpchentschia, ù naraifch tschantfcher, ù vòdèdaria, la quæla nun eis a propòest nu vengna nyauncha 30 numnæda trauntar vus, ma plu bòd l'actiun da grazchias. Ephæs. 5.

Ve alg hum tres ilg quel vain ilg schiandal. Math. 18.

Ma eau di a vus che la lieud hò da rendar quint aint ilg di dilg gudicci dilg mendar mælnuzaiuel plæd, quels haun dit Math. 12.

Hægiast Dieu aint in teis còr tuots ils dis de la tia vitta, & t'impar- 35 chùra da mæ nu cun fantir alg pchio. Tob. 4.

Schia vus Sauais quaiestas chiofas schi gnis ad effar biòs, schia vus fatsgias aquellas ilg bùt de la vitta eis Christus loan. 13.

*Vraxchiun da dir gl'vndishdi.**Vraxchiun da dir par preparær ilg cor, cur 'is vol vrar.*

Mifericoargiaulifchim Segnar Iesus am guearna, & pofedæfcha affin
 ch'èau debi[p. 62]tamaing, & deuotzchiufamaing fatschia mias Vraxchiūs
 5 alla glieurgia da tei num, & a mia falugdt, & da tuot ilg pòèual Christi-
 aun. Amen.

Humbla Vraxchiun d'vn penitaint.

OMnipotaint eternæl Dieu, Segnar da tuotta glieurgia. Guarda eau
 mifer, & pouer pchædar, aspir à te meis creæder, & Redemptur, vèng tiers
 10 te meis mifericoargius gùdifch, & alg thrun da tia Maieftæd, racugnoifch
 la grandezza da meis fals, & ils bùt dauaunt tei peis, cun ils quels eau
 hæ par ilg prùm dehonestò ilg tieu Saingchifchim num. Hæ transgredieu
 tei cumandamaints, hæ sbutò tia voluntæd, & tei cumandamaints, hæ
 maculò meis coarp, & mia oarma, & hauand fmanchiò tia mifericoargia,
 15 & grazchia hæ parfouerò aint ilg mæl.

Quantas vottas ò buntadaififchim Segnar hæ eau sbutò tia inspiratiun,
 cun la quæla tu m'hæft clamò à mèlgdramaing da mia uitta? Quantas
 votras hæ eau tgnieu vngun quint de la tia lungia patientzchia cun la
 quæla tu hæft andurò me obtinò ch'èau eira? Quantas vottas hæ eau
 20 lafchio ir our da feu la memiergia de la tia preciufa moart, la quæla tu
 hæft andurò par me pouer, & mæl ingrazchiauel pchædar? Quantas uottas
 [p. 63] hæ eau dò fchiandal cun la mia mæla vitta ad aquels, che tu hæft
 fprandò s la crufch: Quantas vottas hæ eau abùsò da tia buntæd?

O Segnar eau n'hæ fat inguotta d'bòèn, & n'hæ eir bricchia mis
 25 diligenzchia da t'complafchair: ma hæ parfauarò in mælas, & nolchas
 actiuns. Eau nun fun deng d'huzær meis òèlgs tiers te, ufchè am sfoarza
 la mia cunfciēzchia da tgniar la fatschia baffa, & tia maieftæd, o Bab, la
 quæla am guarda da partuot am fò temma.

Inua des eau huoffa fugir? in che leù am des eau zuppær ia(m)[ai]t in
 30 quel tia ira num chiatta? Ma inguottadamaing aint in ùn tæl ftramizzi,
 & temma am uain à dimaint, & quaift pains eau, che tu faiaft meis Bab
 quntudaififchim, ilg quel nun uoegliaft la moart di lg pchædar, ma
 t'cumòuas à granda cumpafchiun fur tia creatura.

Par taunt fchi veng eau tiers te ch'èft ilg Bab da tuotta miferi-
 35 coargia, & Dieu da cunfolation: Eau quel filg pears ueng tramblant tiers
 te. O beningnifchim Bab pardugna à mi tuots meis pchiòs tres tia grā-
 difchma, & infuidaiula pietæd.

Am libaræfcha da mia inguftizchia tres ilg merit da tia Saingchifma
 nitta, & pittra moart. M'arfchaiuam aint in tia grazchia, della quæla eau

hæ dulur d'effier crudo. Dom virtùd, & foarza, affin che eau da d'huoffa [p. 64] inuia instituescha mia uitta suuainter tia uoluntæd, ch'eau ru-maingna aint in tia grazchia infigna alla vitta celestiaela.

O dutsch Iesus, o nòdèla genitùra da Dieu viuaint ò eternæl Araig, & Guernatur dilg 'Araginæual celestiael, ilg quel sco mediatuor traunter teis 5 Bab, & nus pouers pchæduors interceidaft par nus, & est noas Anuò, eau t'rou par amur da quæla granda chiaritæd, la quæla t'ho tiro giù dilg tischèl aint ilg Chiaftischim vaintar de la Vergine Maria, la quæla t'hò eir co mouieu d'andurer la moart de la cufch.

Eau t'arou par l'amur de las deguottantas guottas da tieu Saung, las 10 quælas tu hæft spans par noassa salut, chia tu am uòdèlias abbratfchær me indèng pchædar cun la tia ordinæra grazchia, & misericordia, & ope ræfcha taunt in me ch'eau duainta participaiuel da la tia Saingischma vitta, & partifchaun dalla tia benedetta moart, affin ch'eau moart alg muond viua aint in tin charitæd, & moudra: & ch' eau faia zieua ilg cuors da 15 quaiſta vitta arfſchieu tires te aint in tieu Araginæual, aint in la celestiaela patria tres tia grazchia. Amen.

Vrazchiun alla Saingchischma Trinitæd.

OSaingchia Trinitæd eau cun ils læfsz, & cun tuotta la mia pufaunza t'lòd, bene[p. 65]dæsch, & t'adur, & ingrazch a tia buntæd, & miseri- 20 coargia da tuots ils beneficis, & chiaunt ilg hymnum; ù chianzun (spirituæla da tia Gliurgia, Saing, Saing, Saing. Eau t'inuocheſch chia tu vegnaft aint in me, & fatſchias vn taimpèl plain da tia gliurgia.

Eau rou ilg Bab tres ilg filg, Eau rou ilg Filg tres ilg Bab, eau rou ilg ſpiert Saing tres ilg Bab, & ilg filg chia tuots viccis s'allungæ- 25 ſchan da me, & chia tuottas Saingchias virtutds uegnan plantædas in me. Am parchuram l'oura da teis mauns chi ho ſpraunza in te, & ch' is fida ſulettamaing aint in tia misericordia. Eau t'arou chia tu am defendaft aqui, & par tuot, huoffa, & ſaimper, da doura, & da dains, affin ch'ils ingianamaints dilg inimi nu chiatan ùngùn lòd aint in me. 30

Fu est Dieu omnipotaint ilg defenſur, & proteſtur da tuots aquels chi haun ſpraunza aint in te, ſainza ilg quel ùngun eis ſgur, ùngùn libarò dals pricuuls. Tu est Dieu, & nun eis autar Dieu ourainter te, ny in ſchèl sù haut, ny In tearra giu has: ilg quel heft grandas, & mirafiuſas chioſas, & incugnoifchùdas dallas quælas n'eis ùngùn innuombar. 35

A ti cunuain lòd, hunur, & chianzuns ludaiulas. A ti chiauntan lòd tuots ils Aungels, ils tſchèls, & tuottas las puſſaunzas, ſco alg [cre]aturlas creaturas, alg Segnar ils ſeruiaints, ints, alg Araig ils fudds. Tuottas rceaturas magnifichæſan te Saingchia Trinitèd, & tuot ſpiert loda.

ZOARTZ JENATZ.

[Chiarla.]

(Nach Dr. Ernst Haffter: Georg Jenatsch Urkundenbuch, p. 120—124. Vgl. C. Decurtins, Die Disentiser Klosterchronik p. 14.)

5 Nöbbels, Sabbis, Hundraivels Sgnuors et Wschins dalla terra et Wschinaunchia da Sent.

Meis amiaivel saltüd cun agiavüschamaint da tuot bain á vus Hundraivels Sgnuors et buns amys. Alg eis in circa trais eiffnas chia eau as scriveik tiers tres comischium dalg Signur Ambaschadur dalla Curuna
10 d'Frauntscha, cun s'aruwer vus s'vullessas cuntanter da lascher yr in voassa baselgia l's paters Capuzins l's prüms per faer lur exercitzi, et dsieva els yr aint eir vus á faer l'g voas, et havev bain crett vus havesses gratifichio Sia Excellenzchia in aquaist poick sainza l'g daer ad el et eir ad oters disturbo et fadia da quella vard, siand chia nun s'techerchia das tegniar
15 our d'baselgia mu sulettamaing da yr aint dawo ils patres, chia in ogni möd nun s'predgia d'inviern avaunt las desch et la staed á las nouff; chia quella hura des la baselgia esser largia per vus. Impero vus nun havais vulieu faer sco vus m'havesses inolet, ne m'havais neir tramis üngüna raspoasta. Huossa m'vaine nouwa Comischium dalg Signur Ambaschadur
20 chia daes dalungia cun sias chiartas chia eau he tiers me, yr á chiater voas Cumöns et savair da vus cun cuort plaeds scha vus vulais faer quaist applaschair á sieu Araig et ad el ú eir brickia. Eau nun he vulieu manchier das aviser per temp süntalla vus as poasses acusglier que chia vus áchiatares per lg melgs. Eau nun as se da scrivar avaunt ünguotta,
25 Dieu so chia eau agiavüsch á voassa terra tuot bain, et foarsa á sieu temp gniare á cugnuoscher chia sun vairamaing voas bun amy, per chie á nun eis aunchia cupetz fin da noas travailgs; impero in aquaist fat craich eau vus poasses zuond bain faer quel apaschair alg Araig d'Frauntscha, chi eis l'g princip Grand chia l'eis et s'dumanda á vus quaista favur. Simpise
30 bain inva vus eiras et quo chia l'g tractat da Isbruk s'lyaiva mauns et peis, et très chie metz vus esches liberos, vus vsais co l's fats dalg muond vaun bisguels chia l'g eis saimper bön nun faer tuot aque chia ün poo, süntalla cura s'müda chia nun s'gaia suott da fat: am sumaglia et Dieu vöglia chia vus hegias tuot bain, impero á mi am sumaglia chia sün la

fin da la fin gnys ad ingratzchier Dieu scha vus pudais havair la gratzchia da faer voas exercitzi in voassa baselgia dawo ls auters, per chie eir eau vetz ünqualchiosa inva l's fats vaun ad aryvêr. Fadsche per cusailg da bun amys chi s'vöglan cordielmaing bain et dsche vus vöglias gratifichier sainza pregiudici da voasses radschuns á Sia Maested et eir á seis Sgnuors 5 Ministers, et da quaista guisa guadagnais bain vulgientscha, nun manchiantais per aque ünguotta et fadschais cun böen, que chia tem vus stouvas ilg davous faer cun las mêlas: Salgurde da quaist meis plede, per chie Dieu so chia nun agiavüsch da sminuyr voasses radschuns, mu bain da las ingrandyr. Dalg temp nus crajajvans da essar ünqualchiosa schi as 10 tschantschaiva per otra vya, mu haviand cupetz pruvo chia da nus n's vessa nun pudains ünguotta et chia stuvains dapeuder da oters principals schi stuvains müder la Chianzun. L'g Segner s'vögla acusglier que chi eis per lg meilge, cun mieu Cusailg sgundais aunchia quaista vouta, et scha da quinder invia ünqualchiün as vules meilge inavaunt molester in 15 la liberted dalla conscientzchia shi s'imprumet eau da ster cun vus et nun as lascher faer ttoert, et craich eir da pudair ünqualchiosa: L'g Signur Duca da Rohau m'ho scrit our d'Frauntscha am arcumander quaist fat, quel savais chial s'voul bain. In ogni möd iminchia otra gieda schi haun l's patres la precedentzchia, di gratzchia l's la lasche eir l'otra mited, et 20 fadsche vair chia brichia vus sajas l's ustinos. Deputé duos á nomma da voas Cumön chi vegnian culla raspoasta á Susch ú á Ftaun chia s'fare savair cura chia poas guyr allo un di da quaista eiffna, per sciwir spaisas et cuosts chia lg davous vegniane in ogni möd ad yr our d'sura l's Cumöns. Di gratzchia nun manchiente et delibere dalungia que vus sajas 25 per faer et saltüde voas Ser Jan da mia vard, et chial sguonda eir el per amur á buns amys. Dieu n's cusalva tuots in sia saenchia gratzchia.

Tavo l's .7. d'Uchiuver 1634.

Voas Bun amy per as faer servetzi

Zoartz Jenatz

30

tres stretta comischiun da Sia Maested et da seis Sgnuors Ministers voas et noas Gratus Sgnuors et Buns Confedereros.

Quaista chiarta tramtem inavous et suottascrive vus l'hegias letta, piglie eir copchia scha vus pigliais gugend.

Giöfgia saira chi eis l's .9. dalg praschaint aspet eau voas deputos 35 sainza fal in Ftann, vules chia eir Ser Jan piglies la fadia da ariver infin in ditt löe.

[LA GUERA DA VUTLINA.]

(Nach Ms. Ro. Vgl. Flugi, Zwei ladinische Gedichte, und Gottfried Hartmann, Gioerin Wiezels Veltlinerkrieg.)

[f. 189^a]

- Siand our da vart et in las Lias
Gueras, fams et mallatias,
Chia cun fadia as paun fûgir,
Et niaunchia a chiaſ(s)a aise ſgiûr,
5 Parque l inviern vain lung ad eſsar,
Lg quel a bgiers vain ad incræſchar,
Schi he [e]au piglio avaunt me
Da radschuner cun buna phæ
La guera hagida quaista stædt,
10 Chi ns ho cauſ(s)o fadia et lædt,
Par pas[s]anter plû chioentsch lg tiemp
Et a meis vschins par der badient,
Atscho chia dals fats la vardæd
Sapchia noas[s]a postaritàd.
15 Voeglia pero havair avis(s)o:
Scodûn, chi da tuot lg pafso
Giavûscha in particulær
Da favair tuot in spiciæll,
Po spargner quela fadia
20 Da tscharchier aque in l'histoargia mia,
Parchie ell nun achiatta otter c(h)o sves
Dals fatts, in ls quels eau sun sto mvess.
[f. 139^b]
Mu scha que tuot voul favair,
Da l' historgia s po parvalair
25 Dalg signor SPREHER, lg ductur,
Tschantilhom da tuot' hunur,
Alg quel noafsas trais Lias
Par raspæt da fias fadias
Reistan ſaimper obliedas,
30 Eir a tuots feis hartevals.

- Da quela, suainter seis giavüsch,
 Sün tuots fats chiala¹⁾ vaira gliüsch.
 O Dieu d la pesch e dalla guera,
 Patrun dalg tschiel e da la tearra,
- 35 Tres tieu saing filg, noas singner chier,
 Cun tieu seinck spüert, tiers m vöegliast ster,
 Sainza dad üngtün in pargitüdizi
 Chi'a mieu des[s]æing de[tt]a principi.
 L an milli sies tschient trentta tschingk,
- 40 Dalg tiemp indret par piglier quint,
 Aint in lg mais dMartz falso,
 Clavena et Buorm fiand piglio,
 Füt da las Lias urdano,
 Chia inmünchia comöen füs paragio,
- [f. 140^a] 45 Tuot chi arma pudes purttær
 Aint in lg bsöeng par fer alver,
 Et par sgiürær Ængiadina zuott
 Insemel cun ls otters pass tuots.
 Füt giüdichio par böen
- 50 Da tschearnar homens d imünchia comöen²⁾,
 — Da tschient homens füt fatt —
 Chi subitt, per di et per noatt,
 Tras[s]en stün ls poasts ordinos,
 Et dalg araig gnis[s]an paios.
- 55 Da la Chiadæ la tschearna tuotta
 Daiva trer in Ængiedina zuott.
 In noas cumöen füt exeg[u]ieu
 Et a Zarnetz dalungia ieu;
 Ün mais intier quo falso via,
- 60 Auns chia otters vingnan da las vias.
 Dad ün schlecht procedar täll
 Havet noas comöen in gieneræll
 Ocasium da s almanter
 Et squasi a chiesa ns fær turner.
- 65 Quo, suainter vieglia üsauntza,
 Gliend sbragiaditscha me nun maunchia,
 [f. 140^b] Chi inbütaiwan qualchiüns da nus,

1) Im Ms. *chia la*. Cfr. Fl. & Hartm.

2) Fl. & Hartm. *Chia tschearna d imünchia comöen ... gniss fatt*.

- Chi havaivans do noas cus[s]ailg da prus,
 Sün otters comöens da nun guardær,
 70 Mu subit obidientzchia da fær,
 Sco da fer saimper lg davaira ais,
 Par sgiüretza da noas paiais.
 Et fin in huos[s]a ais bain revuschieu,
 Ludo saia lg omnipotaint Dieu.
- 75 Intaunt la Vutlina füt pigliæda
 Dalg DÜCHIA da Rouan cun sia armada.
 Cuoir, Fürstnou, Bravuong e Vatz
 Rivenan no cun quels d Sursas,
 Cun tschinquanta homens par comöen.
- 80 Als noas da der taunts chiatenan par böen,
 Et noas[s]a compagnia intiera
 Turnaun a chiesa cun la bandyra.
 Siand pas[s]o co quindasch diss,
 Da tuots buns louchs ngiva avif,
- 85 Chia nus ns des[s]aus bain ns parchitürær,
 Chia(1) l imparadur gniva a ns surtrær.
 Lg Gianatsch et lg Jöech cun lur cumpagnia
 Siand a Buorm, s maten par vias,
 [f. 141^a] Tiers (lur)[las] tchearnas par river
- 90 Da la Chiadæ, per mielg sgitürer
 D Ængiedina ls poasts intiers.
 A Susch et a Laving piglietan quaters,
 Lg quel ad els füt cumando
 Dalg dtüchia, quel valurus sudo.
- 95 Intaunt lg privæll fick craschaiva,
 Siand chia l inimich s aprusmaiva
 Cun granda foartza et amnatscheda
 Da ns schdrür da fat quaista giæda.
 Lg curunæll cun ün oter intaunt
- 100 Chiavalgiaun a Scuoll impestiaunt.
 Haviand dalg dtüchia cumischuun
 Da fer bütter giu a Martina alg punt,
 Ls comöens zuott nun vous[s]an obedir,
 Dschand, chia s stues cun plü foartza gnir,
- 105 Ad ün tæl inimich per contarstær;
 Scha na, chia els nu s vules[s]an ruviner.
 Ls chiapitaunis in sü turnaun,

- Et els tiers l inimich tramtaun,
 In bratsch ad aquels par s biter,
 110 A lur cumöens, dschaivane, par sgiürær.
 [f. 141^b] Lg curunëll et magior da la Chiadæ
 Tiraun a chiesa in aque.
 Alg comis[s]ari Travears, in lur absentschia,
 Faivan las tschearnas obedientzchia.
- 115 Als comöens sur Muntfullun
 Havaivan lur cus[s]ailgs plü buna,
 Da ster descuntær alg inimich.
 D Meig alg saidascheval di,
 Chi eira la giöffgia d tschin(g)[qu]aisma,
 120 Cura as cumantzet aquaista impraisa;
 Lg quel vain piglio per bun signëll,
 Chi füs intuorn que tiemp inguëll,
 Chia avaunt anns tschient et trentta sis
 Le fadiffs batieus sun gniens da noas vielgs.
- 125 Scrivetan sün ls comöens [par tuot],
 Chia s tras vears Ængiedina zuott
 Chichi arma pudaiva purtær,
 Alg inimich par contarstær,
 Et chia s guardes da gnir daboadt,
 130 Saintza spargnær ne di ne noatt,
 Tenur phæ et saramaint.
 A nus, chi eirans ls plü ardaint,
 [f. 142^a] Siand lg comöen lg di medem
 Insemell, eir la chiarta ven.
- 135 Ordeno füt aquela gieda,
 Giu da trer cun braiæda.
 Als zuott aquo nun faun dmura,
 Muettan saintza ls zura.
 A Laving ls da S-chiampff tuots,
 140 Anns c(h)o Madulain, Chiamuæscck a Zuotz,
 In quela saira arivene.
 Ûna hura dzieva ls otters venan.
 Siand ls zuot tuots arivos,
 Füschan subit infurmos,
 145 Chia in aquel di füs[s]an trats
 Cumöens et sudos tuots afats
 Infina in Tesna a lavurær,

- Aquel pas mielg par sgiürær.
 Haviand tranziro lg di intir,
 150 La saira (füschens) [füssen¹] ieus a quartier:
 Ls chiapitaunis cun lur fudos
 A Ftaun, ls comöens in[n]o turnos
 Et infina Guarda gnieurs,
 Las tschearnas a Dardætz sun ieus.
 [f. 142^b] 155 Sün aque a Laving a fer dmura,
 Ns cusglieschans, da spater ls zura,
 Ls quels rivettann aquela noat
 L ün dzieva lioatter bain daboatt,
 Arsalvo Seilg a Salvaplauna,
 160 Chi riven pür la damaun.
 Tiers lg comis[s]ari in que d mætz
 S giett quella saira infina Dardætz,
 Chi quels da la Chiadæ ridtschaiva,
 Par vair, chie quel ns cumandaiva.
 165 El via a Ftaun ns tramatet,
 Chia tuot pas[s]as par bun concept.
 Sün lg chie füt cusglio,
 Chia infina mietz di füs[s]e lavuro
 Da tuot la braiæda,
 170 Par sgiüter la retiræda.
 In Tesna siand ls noas rivos,
 Dad oick tschient homens fii chiatto.
 Dua tschient aquo rasten,
 Quatter chiapitaunis l arest maten²)
 175 Et cun ls sudos e comöens zura
 Pas[s]ettan in giu co zaintza dmura,
 [f. 143^a] Alg inimich par gnir avaunt,
 Chi'el nun vances in lg paiais intaunt,
 Siand chia que eira conclütt
 180 Cun ell. Aque chi tratto fütt
 Dals zuot, pero giett ad ünguotta,
 Tgnand tiers a schantzagier la Muotta,
 Imprumptand els, cun tuot ls lur
 Da ster cun nus sco gliend dad hunur.
 185 In Platta mella eir s lavuraiva.

1) Cfr. Fl.

2) Hartm. *mnetten*.

- Dalg cus[s]ailg füt conclütt na saira,
 Par mielgdra sgiüretza d Ængiedina,
 Da bütter giu la punt Martina.
 (Da) las compagnias tuot daboatt
- 190 Tras[s]en oura in quella noatt.
 Aqu(o)[e?] per mielg mettar in æffett,
 Cun alchitüns chios oura as giett.
 Et siand rivos oura in lg lœe,
 Allas archias fene mettar pfhœe.
- 195 Alhura dalungia saintza intard
 Schbaren sün la guargia vi d vart,
 Chi saintza granda contarsteda
 Vears Dunuder baten la stræda,
 [f. 143^b] Et aque chia vaivan, davous lasch(o)[en],
- 200 Alg quel als noas (haun) tuot butin(o)[en].
 Quo duos da Scuol flin sagiatos,
 Chi ad ardar las archias eiran comandos;
 Dals noas sves chia füs dvantto
 Ad ün fall, füt jüdichio.
- 205 Siand la puntt a fuons büteda,
 Turnet in aint tuot la braieda.
 Haviant inclitt aque l inimich,
 Zieva chia flit rivvo lg di,
 Vulvettan la stræda vears lg cræfs,
- 210 Ün ottar lœe par furær tres.
 Siand aque tuot bain pas[s]o,
 Alg düchia a Scuoll füt arivo;
 Da fer trais regiments d braiæda
 Ordiniet ell aquala giæda.
- 215 Et trais curunæls fats numnett,
 Ün par lœe bain indret.
 Chiapitaunis chiatel par böen,
 Da manzuner in noas comöen.
 Alquel ca[u]s[et] (et) (t)[d]schigliusia
- 220 Intrauntter ls noas, a feda mia.
 [f. 144^a] Rohan als pas tuots visitett.
 Dvanto aque, in stü turnet,
 Haviand pero avaunt tramis,
 Chie our d vart munts in aint tuot gnis.
- 225 Aquo üngitün cumparieu nun ais:

- Verguonogna da tuot lg paiais!
 Vöelg aquo havair arsalvo
 Bravuonng insemel cun Fürschnow,
 Chi, subit da nus admonieus,
- 230 Cun granda prescha sun gniesu,
 Auns chia lg düchia tramtes per els:
 D l(h)odt et hunur sun dæings aquels.
 Auns chia ell tier nus rivo,
 Cun diligientzchia s havet dritzo,
- 235 Eir in Tesna la transiera
 Füt fatta partuot intira,
 Da sum lg munt infina la via
 S luvet la mus-chietaria.
 Siand sü sura alg düchia gnieu,
- 240 Cun bel saltid füt arfschieu.
 Alg quel aquo, in aquell' hura,
 Ludet fick Ængiedina zura,
 [f. 144^b] (T){d}schand, chia(l) alg comöen füs[sen] obli(o)[edas]
 Las Lias dessar consalv(os)[edas]:
- 245 Scha taunt bain nun s havev dapurto,
 Füs tuott peartz et ruvino.
 La dumeingia siand riveda,
 Granda rimur füt muvanteda
 Da noas poevall, chi eiran in Sæntt,
- 250 Alg quel sü sura tras davent.
 Cun poick uordan et main raspett
 A chiesa sia scodün giëtt;
 Cun els dels dua tschient üna part.
 Da lur hunur cun poick resguard
- 255 Sa schvargugnenan cun lur absentzchia
 Zaintza havair ottra licientzchia.
 Ls ottars quels fættan alg lur,
 Sco tuochia a gliëud dad hunur:
 Alg poast, nun fiand spandros,
- 260 Nun abandunan, sco vair sudos.
 Mu siand aque dvanto,
 Aquels¹⁾ dalg comöen da Fürstno
 Schi ir a chiesa s laschet tuots.

1) Fl. Hartm. *D quels*, was eine andere Interpunktion zulässt cfr. 273d.

- Da noas comöen taunt c(h)o da Zuotz
 265 Las tschearnas tuottes sainza fal
 Cun ls otters sudos restetan in Vall.
 [f. 145^a] Siand in la vall¹⁾ l inimich arivo,
 Et als paiasauns fick mæl trattos,
 Lg privell craschaiva in Chiauntseickg
 270 Et in Vall gniva plü leiff.
 Ls da Zarnetz tramtetan ad aruver
 Noas comöen, chi ls vules agitüder.
 Sin aque na tschearna as fett,
 Als vainckg oickg in giu as tramtet,
 275 Da dua tschient tschinquanta fütt.
 In Chiauntseick ven tuot condüt.
 Alg di medem, pas[s]o intyr,
 Siand a Dardetz aint lg quatier,
 Chia l inimich, ans ven la nouva,
 280 (Chia) in Chiauntseick havves fat na foura.
 Ans partischens subit da Dardetz
 Et bain manvaylg füschan a Zarnetz.
 Chiavalgiand cun prescha tuotta,
 S incligiet, chia füs ünguotta.
 285 Rivand aco sün la platza,
 Paraiva tuot, chia s rumpes glatscha
 Cun grand fracasch et plü rimur
 Incunter quels d Ängiedina zura.
 Ad eira homens et donauns,
 290 Chi dschaivan mæll cun der dals mauns,
 [f. 145^b] Chi ves[s]an mes tsche(art)[rnieu] (tramis)
 Tiers l inimich a piglier partieu;
 Cun que vules[s]ane tradyr,
 Chia els stues[s]an eir fer yr.
 295 Incligiand aque, s chiavalgiett
 Zaintza dmura infina in Chiauntseick,
 Inua üna buna part dals sudos
 Eiran zuond mel stramantos,
 Siand alchiüns dalg inimich
 300 In Chiaunt(seich a lüna)[lung] in aque di.
 Tscharnieu nun eira (h)aunchia üngiün,
 Mu da que parair eira qualchiün,

1) Fl. *Müstair*.

- Alg quel pero füt ob(ser)v[i]o
 Et, da ster tsc(h)unter, delibaro.
- 305 Ls da Zarnetz, löentsch la granda part,
 Eiran [eir] da noassa vartt
 Et eiran saimper cun bun ardimaingt:
 Que l(h)od ls dun eau meritamaing.
 Alchitüns s haun insemell mis,
- 310 Dalg chie ad ün füt do aviss
 Dad amatzer, que s dich palg vaira,
 Quels chi staivan stün quel parair.
 Lg chie s lascha a savair a tuots,
 Atscho chia gnis s-chivieu (a)quels puotz.
- [f. 146^a] 315 Siand ün po aint per la noatt,
 La nouva ns ven d Luving daboat,
 Chia l inimich füs gnieu in Freill,
 A Buorm gnis, chiatschand¹⁾ maun a quels.
 Infina ac(h)o ls poasts d Luving
- 320 Ho parchitüro el(s) Puschlavin(s).
 Huos[s]a chia nun havenan²⁾ peartz,
 [Eis] gnieu Monthasier cun sieu teartz.
 La nouva ls trainte ns vain in que d metz,
 Chia dals noas füs rivvo in Zarnetz.
- 325 Haviand els hagieu sü bgiers mes:
 Chichi arma purtar pudes,
 A Susch ün inomber füt rivo
 Da las Disch-Drachitüras cun Tavvo.
 Chia füs darchio bgiers mes tramis,
- 330 Aruvand, in oura chia tuot gnis.
 Siand ün part a chiesa ieus,
 Da Bravuong in aint sun gnies.
 Lg comöen da la Fopa cun quels da Flem,
 Rinvald e Schans, Tusaun venn.
- 335 Eiran da tschinck tschient homens tuots,
 Cura fūnan rivos in Zuotz.
 Tuots da la Part oters sudos
 Infina ad Amat sune rivos,
- [f. 146^b] Plü bramus, intraunter pær
- 340 Na rimur da cumantzer,

1) Fl. *chatscho*.

2) Fl. Hartm. *vegnen* (*vegnia*).

C(h)o da vulair gnir plü inavaunt,
 Laschand in privall nus intaunt.
 Diefch¹⁾ üntzacura [zieva] diss
 Tschient homens venan da Tisatis.

345 Intaunt la fudeda tuotta,
 C(o)[hi] faiva guargia alla Muotta,
 Rivet insemel a Zarnetz,
 Fand ls dala Vall la guargia in que d metz.
 Siand dlas tschearnas la fudeda

350 [Tuotta in quella licencieda],
 Na ven intaunt üna nouva mella,
 Chia aint lg Bain füs peartz la Skiella.
 Alg Monthasier, per s(ch)[g]iüretza sia,
 S aratira aint in Fadria.

355 Chia tuot alg pöevall da noas comöen,
 Chiatet alg comöen²⁾ per böen,
 Subitt chia f³⁾ des turner,
 Noas eigien pass mielg sgittær.
 Sü fura, siand sün lg viædi,

360 Aint in lg mais Jüni lg tschinkieval di,
 La nouva a nus ven, chia l inimich
 Rivo in Loving füs quel di.

[f. 147^a] S füt⁴⁾ gnieu infina Chiapælla,
 Sa fearma tuot(s) sün tel nuvella.

365 [D]a ster insemell, per üna buochia,
 Incunttær l inimich, sco a tuochia,
 Siaud vaira üna tæll nouva,
 In effet da fer la prouva,
 Vearfs Chiaschauna da trær tuots

370 Zaintza arivver niaunchia in Zuotz.
 A quels chi nun vules[s]en guir,
 Tiers fü do, a chiesa dad yr.
 Diesch nun s chiatet, chi vous[s]en ster,
 Lg quel füt bain da sa schmüräfglier.

375 In Platz s füt gnieu et achiampos

1) dich?

2) Fl. Hartm. *cus[s]alg*.

3) Fl. Hartm. *a chæsa*.

4) Fl. Hartm. *S fet, siand rivos (gnieus) . . . Farmer etc.*

- Vi d vart¹⁾ in aquels pros.
 Spaten c(h)o sün da mangier.
 Chia füs ünguotta, savischens clær.
 Quela noat a S-chiampff ludtschis[ch]ana,
 380 Liottar di a chiesa gieschans.
 Lg surscrit tschinkieval di
 Tschient homens da Cuoir a gni.
 Co als ottars comöens da la Chiadæ
 S haun dapurtos, varguoingna aise.
 [f. 147^b] 385 La comöens da Ortenstein e Vatz
 Infina Bravuong, quels d Surfes
 [Sun] stes infina Falisur,
 Cun poick resguard da lur hunur.
 Craich, chia a²⁾ des[s]æng cun quels da la Part
 390 Els heigian agieu da quella vart.
 Ün trid att e fick tschundro
 Haun comis, siand aquo,
 Incuntter ün grand hom dad hunur,
 Chi chiavalgiaiva tres Falisur.
 395 Schi ottar ernst nun vain adruvo,
 C(h)o infina in huos[s]a ais dvanto,
 Cun chiashtier tell soard d eruors,
 Schi gnins qui dzieva³⁾ cun duluors.
 Intaunt as sintitt üna rimur,
 400 Chi füt⁴⁾ lg Landa, ilg imbaschadur,
 Cura chia da Buorm s aratiraiva
 Cun [gl] com(od)it(æ)[a]t, chia el mnaiva.
 Pas[s]and im præfcha tres Vutlina,
 Rivet cun tema in Ængiedina.
 405 Dad ir tiers el, s det comand.
 Et a Samedan lg achiatand,
 [f. 148^a] S dumando a noma dalg comöen,
 Siand chia ad el haves sumgio böen,
 Da f aratrer infina aqui,
 410 (Eh)[sch'] el cun sia compagna,
 Sco tuochia, ns ster tiers vules,

1) Fl. Hartm. V. Sc[h]iamf.

2) fehlt Fl.

3) Fl. Hartm. *giains (gnis) in ruina*.

4) Fl. Hartm. *fet*.

- U dalungia via d'avent tres.
 Schi in aquela ün hom nun füs gnien,
 Alg Foartt da Frauntscha chi' el füs ieu.
- 415 Alg quel el det comischiun
 Da f abuchier cun quel barun,
 Chi in Loving la guargia faiva,
 — [Lg comöen ad ün cumandaiva]
 Dad ir cun ell. Uschia as fæ. —
- 420 Lg quel chi dvaintta stü sum Gütivæ.
 L imbaschadur el imbütaiva,
 Chia Buorm uschi chiöentsch banduno havaiva.
 Zuond bsüngnus ell jüdichiaiva,
 Chie l ambaschadur in aint turnaiva
- 425 A Puschleff u in Fadria
 Cun tuot sia compagna,
 Inua chi'el vules cun lætta stæ.
 L ottar löe vules ell chiüræ.
 [f. 148^b] Dalg tuot alg düchia ven viso,
- 430 Et cun bramma stün el(s) spato.
 Al Montafier ven lg comand
 Da s aratrer infina S-chiampff,
 Ilg quæl dvantet lg diescheval di.
 Intaunt aque l inimich
- 435 In Loving arivett a pæ.
 Auns chia füs[s]an som Gütivæ,
 [Da Zuotz e S-chiampff impestiaunt]
 Mateschans guargia stün Chiaschauna.
 „Nun eis a Buorm plüs [d]l inimich“,
- 440 Ns dis l marchis, gnieu(s) in (n)o quel di,
 „Co da quindæsch tschient a pæ,
 — Ch(o)[ia] ell sves vifs aque —
 Et dudæsch tschient a chiavaylg.“
 Stü fura füt noas cus[s]ailg,
- 445 Scha l da Landa chiates per böen,
 Chia cun sieu tiers a noas comöen
 Vules[s]ans turner aint daboat
 Et mettar maun aquela noat,
 Auns chia lg groas da lur armeda,
- 450 Chi in Puschleff eira ariveda,
 Cun els insemel gnis[s]an oura,

- Sco nus havain no gieu la nouva.
 [f. 149^a] Intaunt dalg tscheart havains savieu,
 Chia in Loving l inimich laia gnieu
 455 Cun sia armæda e foartza tuotta.
 Parque lg cus[s]ailg ais ieu ad tinguotta.
 Las punts ün part sun giu bütædas
 L' otra part sun spalanchiedas.
 La punt da S-chiampff in peis stet;
 460 Cun bgier linam s fortificbiet
 La punt da Chiamuesck intaunt
 Da la vart dretta par avaunt.
 Las trais chiefas fûnan aint sarædas
 Et infina lg (Ei)Oen bain trasirædas.
 465 Schi stramitzi grand eira in la tearra
 In que per tema da la guera,
 Chia üna part da las dunauns
 Giaivan our fur munts cun lur infaunts
 In las vals et¹⁾ s retiraiven,
 470 Chie in ls vichs poichias as chiataivan.
 Landa staiva cun suschpett.
 Par aque l marchis a Bivar giet,
 El cun la chiavalaria,
 A Samedan la fantaria.
 [f. 149^b] 475 Ün part staiva a Tschlarina,
 L' otra part a Pontraschina.
 Tuots faivan guargia in la Seara.
 Intaunt quels sur Funtauna mæarlla
 Chiüraivan Müra et Vall dalg Fain,
 480 Ls da Chiamuesck et Madulain
 Guargia faiven in la vall
 Da Chiamuæra zaintza fall.
 Intaunt sum Giüvæ ün di
 Ün inomber dalg inimich
 485 A noasa guargia sa praschantet,
 La quela cun hunur ls (ts)chiatschet.
 Lg tredaschevall da l' otra vart
 In Chiamuæsch cun plü foard
 Sett vachias et ün chiavaylg

1) Fl. *part*, Hartm. *ün part*.

- 490 Pigliettan sainza travailg.
 Na fantinælla in Lovi(ug)[run?]
 Mnettan eir davent praschun.
 Intaunt chia que dvantet,
 Duos compagnias arivett
- 495 D chiavalaria a Madulain.
 In Chiamuesck füt tuock alg sain:
 [f. 150^a] Tuots ls vschins cun ardimaint
 Alla trasiera rivetan aint,
 La quela eira aint in ls Puntuns.
- 500 Als Frantzöes in pe gien vears la puntt,
 Lur troas, dschaivane, par fær,
 Incuntter Alvora quo¹⁾ pas[s]ær,
 Alur turner vears l inimich.
 Alg quel turno füt eir stlg dj.
- 505 Montasier cun lg regiment
 Gni incuntter el gugient.
 Dimena ven cun alg düchia a Zuotz
 Sü par la teara ls ottars tuots.
 Da la armeda pigliane quatiers,
- 510 Stand tuots fearms duos dis intiers.
 Intaunt, siand tuots pardearts,
 Janatsch et Gullær cun lur teartz
 Da las Diesch-Drachiütras, chi eiran stos
 In Vall, a S-chiampff sun arivos.
- 515 Sü d Vall eir üna tschearna gnit
 Da noas comöen: traia tschient füt.
 Dalg düchia, cun cus[s]ailg raspo
 Da guera, fütt delibaro,
 [f. 150^b] Alg inimich da mettar maun
- 520 Lg dieschevall stün la damaun.
 La noat avaunt, stün aque,
 Lu(tz)[dsch]et l' armæda suot Giüvæ,
 — Da sett mili homens buns
 Eira: chiavalirs et peduns —
- 525 Arsalvo Chiamuesck et als zura,
 Chi haven cumand, saintza dmura
 Tres Chiamuæra da træ

1) Fl. *per*.

- Et Vall dalg Fain brichia banduner.
 Pero auns c(h)o trær our da Zuotz,
 530 Tramten ls chiapitaunis tuots
 D las Lias tiers lg Gieneræll,
 Par savair dad ell inguel,
 Scha gnis, tres agitüd da Dieu,
 Lg paiais peartz darchio surfgnieu,
 535 Sch'el lg poss[s]es, saintza intardær,
 A las Lias vules cusnær.
 Sch'el banduner nun haves stuvieu,
 Gio cusno haves el agieu,
 Chi'el ves tel comischun
 540 Dalg raig, dis, sieu patrün.
 [f. 151^a] Sü fura s tras[s]e aint
 Zur Gütvæ cun ardimaïnt,
 Et in principi dalg di
 S matete maun alg inimich.
 545 Alla voutta da Fadria
 Condüaiva a tuotta via
 La avantguargia l Mortefier,
 E da la vart dretta l(s) Frisilier(s)
 Et Frisch et Jöæck da quela vart
 550 Cun da lur sudos ün part.
 Dalla vart schnistra Grischuns¹⁾ tuots
 D Ængiedina zura e zuott.
 Alg areist tuot da la armæda
 Par miez our piglien la stræda.
 555 In la punt d Fadria l inimich
 Havaiva üna guargia, eau s ilg dich.
 Montefier maun la chia[t]schet
 Et davent la schfügiantet.
 Ns giet uschi bain a maun,
 560 Chia nus rivischans tuots ilg plaun.
 [f 151^b] Lg inimich quo cumbataiva,
 Mu vi d vart l'ouva s aratiraiva.
 Zaintza fer lo dmura guera,
 Tsch[s]et dalungia sü par Ærra²⁾,

1) Fl. Hartm. *giettens* (*giessens*).

2) Oder *ærra* (*era*) 'Weide'?

- 565 Pero cun buna ordinauntza,
 Zaintza reisj d otra schautza¹⁾.
 (Sco) [usche] davent füt l inimich
 D Luving (ds)chiatscho auns metz di.
 Füt noas[s]a soard bella et bluotta,
- 570 Chia da nus üngiün favet ünguotta.
 Üna guargia a chiavalg
 Havaiva lascho giudim la vall,
 Chia dal suces nun lavaiva,
 Mu (da?) sa müda aspataiva.
- 575 Par lg chie ün tramatet,
 Lg quel St. Andrea praschun fet.
 Et als otters tuots da feis fudos
 Praschun rasten u amatzos.
 Eir surfgnieu füt lg coarnett,
- 580 L(a)[g] quel(a) alg düchia [s] pranschantet.
 Rastetan moarts in aquel di
 Circa oick tschient dalg innimich.
 [f. 152^a] Moarts, u plaios la plü partt,
 Fün var trenta da noas[s]a vartt.
- 585 Ls plüs vulaiven sequitær
 Lg inimich zaintza otter fær,
 Ma lg düchia, quel valarus sudo,
 Füt asves mielg acusglio.
 Siand chia da vivar manchiaiva,
- 590 Ottra stræda el pigliaiva:
 Da s inpatrunir da Tiraun,
 Par havair pas et paun.
 Lo nun s chiataiva squasi brichia:
 S ho vandieu infina ün crütz(d)[erst]ick²⁾
- 595 Ün paun da chiesa in que di:
 He vis amves, eau s ilg dick.
 Quels d Ængiedina zuott
 Havaiven licientzchia da turnær tuots;
 Eir nus giavüschischans da turner,
- 600 Noas comöen mielg par sgiürær
 Dalg stracuorar dals inimichs.

1) Wohl 'Unfall' (chance).

2) Fl. *oaichkrüzerstück*.

- Mu l düchia sves quel ns dis,
 Auns turner in Ængiedina,
 Chie nus daiven river infina Vutlina.
 605 Als dieschdoick par tel affett
 A Puschleff l' armeda giet.
 In quela medema saira
 Pas[s]et our Londa, ais lg vaira,
 Cun la chiavalaria,
 610 Piglietan Tiraun sainza fadia,
 Als pas pigliettane tuots asves,
 Et furfgnitan aquo ün mæs,
 Chi gniva dalg chiamp impariell
 Cun üna chiarta dalg gieneræll,
 Chi havaiva num Fernamontt,
 Scritta a Serballun, lg Cuntt,
 615 — Subit alg düchia la tramtet,
 Lg quel a nus ns (i)la mus[s]ett —
 Co chia a Buorm füsne retrats,
 Et alg daiva avis da tuot lg fat,
 Et scha ell nun gnis fü per Vutlina
 620 Et mnes cun el paun et farina,
 Schi stues el banduner la teara,
 Eir monaziun da guera.
 [f. 153^a] Siand l ottar di l' armæda
 A la Maduona arivveda,
 625 Fün ls quartiers partiens (in) [a]qu(e)[o],
 A nus, da turner, licientzchia do.
 Dals noas ün part nun fün cuntaints
 Da turner zaintza s bagner ls daints.
 L areist cun bandira quela faira
 630 Turnischens aint a Brüs palg vaira,
 Et alg vainchieval di dalg mais
 A chiesa gnischans, vaira ais,
 Aint in quel medem di.
 Giu in Vutlina ven l inimich.
 635 Lg düchia, sün lg di seguint,
 Lg hate davent cun ardimaint.
 Ün grand inomber d (imperiels?) [sudos]
 Rasten davous, chi sun matzos,
 A tschientanera intuorn Matz

- 640 Dals Frantzöes (chi els amazaun) [fün
praschun fats].
Zieva tras lg düchia bun
In giu incuntter lg Sarbalun.
Al Punt St. Pidar eira rivo,
Et dals feis (a) Suonder [gio] pas[s]o(s).
[f. 153^b] 645 Lg quel subit piglio partieu,
Tuorna da la stræda, chia l eira gnieu.
Noas düchia f vulvet intuorn
Et tras subit incunter Buorm.
L inimich aquo havaiva,
650 Lg poast dalg Bain chi parchiüraiva,
Lo lascho bgiers da seis fudos,
Ls quels quasi [tuots] finan amatzos,
Et lg Bain praist recupero.
Montafier, que bun fudo,
655 Murtaella pleia d ün crap surffgnit,
Chia pocks dis zieva ell moritt.
Tuot l'armæda ho dulur agieu,
Et da nus eis sto plan(t)[d]schieu.
L' armæda pas[s]a Umbrailg,
660 Taunt a pæ c(h)o a chiavailg,
Arsalf ün part cun lg Landa,
Chi vy sur Fudira tras, da quela banda.
Et tres S-c[hi]arl (l) arigiment[s] tra[i]s:
Brucker e Guller, Janatsch (tras) [ais].
665 Lg inimich nun aspatet,
Lg foart da S. Maria bandunet.
[f. 154^a] Lg quel dals noas füt ruvino
Et [vi] par teara tuot raf(s)o.
Lg düchia füs sto da parair,
670 (F)[V]nuost, quel bel paiais, da vair
Et cun l'armeda da visittaer.
Schvizers e ls noas nun vous[s]en trær.
Sü fura turnet in Vutlina,
Et Landa no in Ængiedina,
675 Üna guargia haviand lascho
Alg Bain, e alla Sckiella darchio
Janatsch et Guller el tramtet.
In Luvig Guller turnet,

- Ls pas d Alpischella e la vall
 680 Par parchiürer, que zaintza fall.
 Et par sgiütretza d Vall Petin
 Guargia fü mis[s]a dals Puschlavins.
 Eir in Ængiedina zuott
 L Schmid e Bruckher chitüraiven tuott.
 685 Schanzagio ven [d]als poasts scodün
 Zaintza sparng da cuost üngitün.
 Quels pas tuots rasten inandret
 Saros, infina chia l inimich turnett.
 Intaunt als oick d Avuost ans ven
 [f. 154^b] 690 Da Landa tuot lg regiment.
 Aint in lg comöen dadasch dis stettan.
 Verguogna, co as dapurtettan
 Aint in lg baiver et maglier,
 Cun bgiers insults et bastunær.
 695 Lg comöen, que plü da nun suffrir,
 S dalibaret, alg düchia da dir,
 Et scha davent nun le vules mner,
 Cun foartza da lg vulair (ts)chiatscher.
 (Tiers ell) [Per il chie] ün als trametaun
 700 Tiers alg düchia a Tiraun,
 Lg quel dalungia s acuntantett,
 A Suonder quatier als dett.
 Intaunt (dvantet) [Landa] zaintza fall
 Chiavalgiet dalungia in Vall:
 705 In fin[t'] u vair (co üna) [havett la] nouva,
 Chia l inimich vules fer prova
 Da rumper aint in Ængiedina zuott.
 Tramattet fü per lg regiment tuott.
 Cura a chiaesa aquel turnett,
 710 Chia tuot eira davent, chiatett¹).
 Fina St. Martin rastænan in Vall.
 La buna gliend venan ün greiff ball,
 [f. 155^a] Chia niaunchia l inimich
 Nun haves pudieu fer plü, f lg dich,
 715 Dalg arder et matzer inoura,
 Ingitüna piæra prouva.

1) Fl. Hartm. s chiatett.

- Las Lias haun fadia mis
 Tuotta stæd, chia ls gnis
 La impromischiun salveda,
 720 Chia in Zuotz fatta eira steda.
 Adüna haun solcito,
 La Vutlina chi gnis cusno.
 Sün chie l düchia a Samedan ven.
 Las Lias eir aco tramaten.
 725 Et nun pous[s]an chiater stræda,
 Chia quela ns gnis cusneda.
 Cun l visiter ün fet alg sien¹).
 In lg s(o)[e]cret lo dis, chi'el haves hagiou
 Comischiun dalg raig sves,
 730 Da la der dick ad aquels da la mælsa.
 A tel chia lg düchia nun ho chiaschun,
 — Vears nus hol buna intentiun —
 Ma tfscheart lg raig cun fiou cus[s]ailg
 Ans salva mel cun ün schlecht stailg.
 735 L ais sto sü ün utuon fick bell;
 Lg düchia, a nus tuots cun ell,
 [f. 155^b] Havaivens brama et granda sait
 Zieva üna granda naiff.
 D October lg quatoardascheval di
 740 Ns ven la nouva, chia l inimich
 Buorm tres Vall Furba haves piglio.
 Lg comöen lg di dzieva füt raspo.
 Urdanaun, chia in Loving as des trær
 Tuott chichi arma pudes purter.
 745 Ls da zuot(z) s partittan quela faira,
 D noatt rivischens aint palg vaira.
 Ven alchiüns pocks dals zura
 Dalungia dzieva, zaintza dmura.
 Ls otters tuots gienan in Barnina,
 750 Par efsar taunt plü ardaint [d] Vutlina.
 Dimena s det ad aquels pocks,
 Tiers [nus] chi fütten arivos,
 Licientzchia, tiers als otters dad ir.
 Aint tiers nus per ls fer gnir,

1) Fl. en fet lg mien.

- 755 Schrivischans a noas S^r. Mastræll,
 Chia ell cumandes a tuots inguel,
 Da gnir dalungia aint tiers nus.
 Chia nus bsöeng d agitüd vaiven da prus.
 Obedientzchia nun ven fatt,
- [f. 156^a] 760 Lg quel füt ün daschüttel tratt.
 Els parchitüraiven bielg et bain
 Vall Mur¹⁾ et Vall dalg Fain,
 Fadschand uschi buna prouva,
 Chia ls Luvingnescks nun rumpes[s]an oura.
- 765 Alchitüns vöelg havair arfalvo,
 Chia in que tiemp (nun) s chiataivan allo.
 Lur parair nun manchie(u)[n]a da dir:
 Aint tiers nus da vulair gnir.
 Eir lg matettan in effet,
- 770 Gniand aint, cu(n)[r] l inimich s battett.
 Ls Franzöes cun ls Puschlavins,
 Chi chitüraiven Val Pitin,
 Gniand eir træs Freill l inimich,
 Lg poast bandunetan in aquel di.
- 775 In Loving la nouva ven,
 Lg teartz dalg Janatsch s astramantettan,
 Pudiant allas guargias lur
 Davous tiers gnir do dular.
 Sü fura Alpischel' et la vall
- 780 Bandunenän zaintza fall.
 S chiampen oura sum Fadria,
 Et spera els ns matischans nus,
- [f. 156^b] Par ns fucuerer in lg bsöeng da prus.
 Fadschischans insemel ün achiöert,
- 785 Chia ad ungitün nun dvantes tüertt:
 Par mitæd tuottas factiuns²⁾
 De fer sco buns cumpagnuns.
 Sgitür fiand l inimich pas[s]o
 D ambas varts et Buorm piglio,
- 790 Dalungia d chio turno in Freill.
 A schanzagier cumantzo ell.

1) Cfr. 479.

2) functiuns? ofr. Fl.

- Quater a chiavailg inmtünchia noatt
 Tres lg plaun stü et giu daboat
 Faivens faimper chiavalgier.
 795 Et auns c(h)o chia lg di gnis clær,
 Stün ls munts' tramtavans spias,
 Chi guardes[s]an stün las vias
 Et alg damaner dalg inimich,
 Scha el rumpes stü in aquel di.
 800 Infina chia nun eira s(p)[chi]tira faira,
 Nun turnavane, par lg vaira.
 Inmtünchia di, chia noas[s]a sudeda
 Gnis qualchios[s]a exercitæda,
 [f. 157^a] Ün bun number, zaintza fall,
 805 Tramtavans giu par la vall.
 Giaivens eir stün l' Alpischella.
 Lg inimich (ven) [gniv 'eir] in quela.
 Alla transiera chi rivaiva
 Lg prüm, in aquel di la tguava.
 810 Ün di, avaut rivos siand,
 Ls noas a chiavalg vzettan gnian
 Dalg inimich alchitins fudos
 Vears la transyra, fick fidos.
 Par els arftschaiver, s maten aviers¹),
 815 Ls laschand gnir no bain da tiers.
 Alhura insemel tuots schbaræ(tta)n
 Et ün giu da chiavailg bütten.
 Ls otters cun els lg chiavailg pigliaun,
 Fügittan et alg moart davous laschaun.
 820 Lg quel ls noas tras[s]en oura
 Et l coarp lafchen in tina foura;
 Lutinent d tina compagna
 Eir ell da chiavalaria.
 [f. 157^b] Dischp(i)[ü]tta füt, scha ün sudo,
 825 U ün dals noas l havez amatzo.
 Mu par tscheart fütte tgnieu,
 Chia noas (Z)[Dsch]oartschet l havez firieu.
 Intaunt l düchia ün tramataiva
 Tiers nus a poasta et giavtüschaiva,

1) In der Hs. a viers. Cfr. Fl.

- 830 Chia tiers el gnis l curunæll
 Et alchiitns d nus cun ell.
 Lg Tschernar, l corunæll (tramtett) [tenent],
 A noas num et dalg regiment,
 D noatt s partit (el) dalungia via
- 835 Zaintza sparng da ogni fadia.
 A Tiraun fiand arivo,
 Lg cus[s]ailg da guera füt raspo,
 Et a conclusiun ven fatt:
 Cun tuott l'armeda ad ün trat
- 840 Da mettar maun alg inimich,
 — Dalg mais lg vainchieval di —
 Dalg quel dübi eira grand,
 Chie ell gnis, comoditæd tscharchiand,
 La stræda (d)a stramüder,
- 845 Sün lg Milanais per ariver.
 [f. 158^a] Par lg chie lg düchia piglia stræda
 Incuntter Buorm cun sia armæda.
 Par Puschlœff que medem di
 Montafier et Canisj,
- 850 Tiers alg düchia par Pischadell
 Da gnir, auns co river in Freill,
 Chi per Pettin daiva pas[s]ær,
 Auns chia lg di nomno gnis clær.
 Als dischdoick lg Tschernar turne
- 855 Tiers nus et lg (h)nordan ans purte,
 Chia nus defsan parchitürer l Alpischella,
 Chia l inimich nun gnis tres quela,
 Et cura la trais-chia s cumanzaiva,
 Nus füs[s]an prumpts da futer palg vaira.
- 860 Füt eir alhura ordino,
 Chia [d]a Landa füs cumando
 Dalungia a quatter compagnias,
 Da gnir insemel tiers nus, da las fias.
 Et cun l areist da sieu teartz tuott,
- 865 Eir Schvizers et aquels d Vall zuott,
 Daiva ell gnir tres lg Gall
 In Freill a s praschantter al ball.
 [f. 158^b] As tramtet oura ün mæfs
 A noas S^r. Mastræl, ch'iel cumandess

- 870 A tuots aquels chi eiran aqui oura:
 Als vainck dad elsar aint in buna prouva.
 Nun pigliand oura ingitün,
 Da vielgs et juvens ven scodün.
 Duos da S-chiampff Dros[s]a pas[s]and,
- 875 D spera els ven giu curand
 Ün chiauotsch et la via pafso.
 Cun ün bastun ün dad els l mazo.
 D üngitün tiemp s ho adieu,
 Chia ün chiauotsch faia gnieu
- 880 Amatzo cun ün bastun:
 Ven per ün signæl tgnieu bun.
 Ls da Bravuoing riven eir co,
 Chi in lg bsöeng nu ns haun me banduno.
 Zieva metza noatt pas[s]eda
- 885 [S laschet incler noassa braieda,]
 Chia l eira ordeno sün la damaun,
 Lg inimich da chiatscher maun.
 Dalg chie tuot füt bain containt,
 (E)s mu[s]and cun bun ardimaunt.
- 890 Tschinquaunta [per ün ?] fischans pas[s]er
 La tranfiera mielg per sgitürær.
 Quindasch vielgs s laschet in Fadria.
- [f. 159^a] Ls otters tuots chiaminischans via,
 Haviant tuots afats fat ischnugliær,
- 895 A Dieu par vitoargia a ruver.
 Siand auns di allo arivos,
 Fün ls chiapitaunis araspos:
 Ün part da raster allo cun num,
 Ls otters dad ariver infina fù fum.
- 900 Lg quel da tuots ven exeg[ul]ieu,
 Et fù fum dalungia gnieu,
 Arsalvo üna guargia intiera
 [Per sgitüreza dla transiera.
 Duos guargias dalg inimich
- 905 S chiatscheu davent alg fer dalg di.
 Auns co fer ottra prouva,
 Zainza vair dalg düchia nouva,
 Ns matischans sün noas avantaick,
 Scha l inimich ns les der impaick,

- 910 In lg plü sgitr, a mieu crair,
 Inuonder nus pudaivans vair,
 Scha l inimich muantaiva,
 Et tuot que ch' ilg plaun fadschaiva,
 Arsalvo vers val Petin,
- 915 Inuonder gniva lg düchia fin.
 Dal chie nus faivan grand sœng,
 Accio chia, cur chia gniva lg bsœng,
 Nus pudessans fer lg noas¹⁾
 Et l piglier da davous²⁾).
- 920 Oura som l'Alpischella,
 Be zur las chieras da Freil,
 Inua l inimich palg vaira
 Űna ferma guargia vaiva],
 Dals chiapitaunis füt cuntschieu,
- 925 Et tschient homens oura tscharnieus.
 Le Franzœs eir trentta daivan dær,
 Le quels imparo nun vous[s]an trær.
 Le nous fûnan manzunos³⁾):
 Plüs d chio gien oura, co sudos.
- 930 Űn part. gien sù per las grevas,
 Inua mel füs[s]an idas las chievras,
 Par gnir alg inimich sù zura.
 Le otters per mietz zaintza dmura
 Tuots insemel maten maun
- 935 Et l inimich chiatschaune in plaun.
 [f. 159^b] In aque gliend vazischans sum lg pitz.
 Par favair, scha d eiran amichs,
 Noas chiatschadnors tramtischans sù,
 Chi ns de(s)[n] avifs, Frantzœs (s)chi fûa,
- 940 Chi giaiven vears Vall Pitin,
 Haviand els fallo lg chiamin.
 Intuorn las diesch pudaive elsar.
 Una stailla clœra chia nus vezischans
 Vearfs mez di fur nus inguell,
- 945 Lg quel tgnischans per bun signœll.
 Cumanzaiva eir a ns gnir chiod,

1) *Oder* nœs (Hartm.).

2) *Oder* aint lg dœs.

3) An Stelle der französischen Soldaten ausziehen.

- Scha noas düchia nun gniva bott,
 Et bgiers, chi havaiven vulieu vantzer,
 Eiran fū sæn da turner.
- 950 Siand rivo intuorn metz di,
 S matete maun alg inimich.
 Viand da que avis aint lg dōes,
 Muvischans nus, per fer lg nōes,
 Cun granda rimur et ravaschia.
- 955 Chi plü pudaiva, curiva via
 Zaintza resguard d ordinauntza:
 Ongnün guardaiva fūn sia schaunza.
- [f. 160^a] In aque chi' ün part in l plaun rivaiven,
 Schi l inimich [s] ar(iv)[tr]aiva
- 960 In ordinauntza vears lg goud,
 Alg quel tuchiaiven zieva bod
 Tuotta noas[s]a chiavalaria,
 Laschand davous la fantaria.
 Var uchianta siand rivos
- 965 Da noas pōevel u fudos,
 Saintza ls otters aspater,
 Ns matischans a chiaminger
 Eir nus dzieva l inimich,
 Chi s affarmet in que, s ilg dich,
- 970 S matand ad (h)oasta la Fantaria,
 Par fer pas[s]er lur chiavalaria.
 Dals noas aco nun fiand in que,
 Otter co nus, üngiün a pæ,
 Tuott fantaria chi clamaiva,
- 975 Ls chiavalirs poick fer pudaiven.
 Fischens profeartta a Canisi
 Da mettar maun alg inimich.
 El ns cumandet, tres la bus-chiaiglia
 Da piglier l (h)ott alla chianaglia.
- [f. 160^b] 980 Alg quel dvantet cun ardimaint,
 Et gniand nus ad el ardaint,
 Ūna voutta haviand sbaro,
 Fügint lg poast haun banduno
 Zaintza s defender plü üngnotta.
- 985 Et chi fügir dad els nun pudaiva,
 La vitta tscheart lascher stuvaiva.

- Las armas tuottas bütaun via,
 Haviand a döes la chiavalaria.
 Eira da [ls] noas ogni fudo(s)
 990 S faiva santir da efsær aquo,
 — Alchitüs vstieus traunter aquels
 Eiran sco ls impariæls —
 Chi vivaunt praschun sun fats
 Aint in la ba(feylg)[taygl]ia da Matz.
 995 Duos dals Franzöes sun amazos,
 Sco d l inimich füt(n)[ss]ane sudos.
 Als noas chi nun dvantes plü mell,
 S fet sün lg chiape mettar ün signæl,
 Et als Franzöes fütten avifos,
 1000 Da nun molaster plü noas fudos,
 [f. 161^a] Chi lg signel alff haun stülg chiapæ,
 Ma da ls sacuorer, scha bsöeng (h)e.
 Sü sura tuot cun granda brama,
 Zaintza spargn(er) da pæ ne chiama,
 1005 Taunt a pæ c(h)o a chiavailg,
 S giaiva im præscha (u)[a] zainza stailg
 Zieva l inimich curand,
 Cun granda füergia tuot mazand.
 D armas, moarts et monatium
 1010 Tres füt per la vall eira muntun.
 Siand sü las alps rivos
 Da Müstail cun noas fudos,
 Havaiven grand bsöeng da p(a)[u][s][s]er,
 Par yr inavaunt u par turner.
 1015 Eira rivo eir in aquela
 La avauntguargia franzöes' a pe.
 Tuot lg areist da l'armæda
 Nun pal[s]jet füt mietz la stræda,
 Haviand da matzer avuonda,
 1020 Chia ls prüms haun lascho la zuonda,
 Chi vy dla boas-chia s azupaiva,
 U füt per ls munts s aratiraiva.
 [f. 161^b] L cumand in quela saintza fall
 Ans ven, da turner a vall.
 1025 Siand giu in Freill turnos,
 Eiran in aquela arivos

- Landa cun tuots feis fudos.
 Craich, chia faian stos adurmantos.
 Schi el alg cumand havves exaguieu
 1030 Et a dretta hura chi'el füs gnieu,
 Schi davent pocks dalg inimich
 Viffs füs[s]an gnies in aquel di.
 Da dua mili bun fudos
 Ad el rasten davous matzos.
- 1035 Eir var fies da la noah[s]a vartt,
 Plüs nun rasten ne bod ne tard.
 Al düchia [s] giett a(ls) vischder,
 Sto siand stn alg di da fer,
 [In que chia lg clær dalg di daboat]
- 1040 S giaiva(n) zupand in lg schiür da la noatt,
 Vair, fcha el ottar ns cumandaiva.
 [Noas cumöen fich l ingrazchiaiva,]
 Chie obli(g)[o] [lg] füs el per noaf[s]as fadias
 Plü c(h)o l areist da tuot las Lias.
- 1045 Dis, chia s daiva comander
 A noas[s]a gliend, bain da [s] (f)armer
 [f. 162*]
 Cun las armas dalg inimich,
 Chi eiran matzos in quel di.
 Alg quel chi gio eira dvanto,
- 1050 Haviand chi duos chi trais piglio
 Dals mus-chiets zieva als plü buns,
 Eir sgiüers, zapas et zapuns.
 Nus et [d]l Ianatsch lg regiment
 Gnischans dalungia via davent.
- 1055 Et in noas[s]a compagnia
 Els da Bravuong chiaminenan via.
 Fina Luvig quela noatt,
 Als 22 our zur doboat.
 Lg düchia et Landa e tuot l'armeda
- 1060 Rasten co in Freill ludscheda.
 Alhura lg düchia vears Vutlina
 Et Landa vears Ængiadina
 Pigliet la stræda cun tuots sudos,
 Chia ogni ün havaiva mno.
- 1065 In ls pros da S-chiampff rivos siand,
 Da nus tuots, da ün in ün s ischnugliand,

- Da courmaing füt Dieu ingratzchio
 Da la vitoargia, chi' el ns ho do.
- [f. 162^b] Ls da Surfas a Zuotz eiran aludschos,
 1070 In tearm da 8 dis aco rivos;
 Haun quaista voutta fat plü böen
 C(h)o dals otters (d) üngiün comöen:
 Siand tuots stos avisos, daboatt
 Da ns gnir in agiüd per di et per noatt,
 1075 Darchio üngiün ottar nun ais gnieu.
 Scha mielgdar (h)uordan nun vain tgnieu,
 Schi noas paiais ais sco la pruvina¹⁾
 Avaunt l fulailg et vo in ruvina¹⁾.
 Als vainchia tschingk per agiüd tramte
 1080 Cun granda prescha aquel da Lande,
 Chia in Fudira l inimich
 S ves lascho vair ün po auns di.
 In cuort vil(s)os ls zura et zuott,
 Zaintza intarder rivenan in Zuotz.
 1085 Intaunt la nouva fü purto,
 Chia da Vall braieda füs co sto,
 Chi our da Freil gnivan cun butin,
 Turnand a chiesa per quel chiamin.
 Intaunt ls Spagnouls finan in Morben[g],
 1090 Da piglier Vutlina, cun des(chd)[s]æng.
 [f. 163^a] Cun granda foartza d artalaria
 Eiran rivos zaintza fadia.
 Haviand inclitt aque noas düchiet,
 Cun ardimaint incunter els giett,
 1095 Et par mitz da seis bun sudos
 Fü(t)[n] mel batieus et schvalischos.
 Haun uschia tuota stæd
 Ls Spagnouls et impariæls,
 Tuottas voutas chia sun gnieu,
 1100 Arfschieu lur peia et batieus.
 Als poas[s]a uschia, (eir)[sco] inguan,
 Ir a maun eir ün otar ann.
 La guæra fiand pafseda via
 S cumantzo a tmair la malatia,

1) Fl. Hartm. fehlt: ais und et.

- 1105 Regnand aquela in Zærnetz,
 Siand d Novembar mais lg mitz,
 Lg Rhon cun fia compagna
 Davent da co as leiva via.
 Vears Puntotta piglia stræda,
- 1110 [La quella da nus eira sareda,]
 In Tschinuos-chiel per s afarmer.
 Ls quels nun manchien da ns avif(s)er.
 Cun las armas gieschans tuots
 [f. 163^b] Vschins da S-chiampff et eir da Zuotz.
- 1115 Et fiand els gio pal[s]os,
 Fün par foartza turnantos.
 Gnian d ongnün a chiesa plaun,
 Muritt dandet Padruot Schuchiaun.
 In funtyra sapulieu,
- 1120 Cumpagno da bgiers ais gnieu.
 Sa duonna nun vive 8 dis da plü,
 In sieu hüert sapulida füt.
 Moarts tuots lur trais infaunts.
 Zaintza chia gies plü inavaunt,
- 1125 L historgia mia ho qui fin.
 Chia ludo faia lg num divin,
 Lg quel eau vöelg da cour ruver,
 Chie el ns vöeglia parchitürær,
 Sco par lg pafso, uschi eir par lg vegnir,
- 1130 Chia (in) noas paiais poas[s]ans surfgnir
 Et viver in noafsa libertæd
 Tiers la prædgia da sieu s. plæd,
 Et sco arfschieu da noas pardavaunts,
 Nus poas[s]an lascher a noas infaunts.
- 1135 Par chie que dvaintta, (a) tuots da senn,
 Cun me in semel dŕche (tuots): Amen.

[LA CRONICA RIMADA.]

(Ineditum nach Ms. Zr.)

- [f. 1^a] In nomm da Deis völg cumantzar,
Dalg fatt da Deis völg rafchunnar.
O cristiaun, indrett t impaissa in paa,
Co Deis fa taunt dall bain a chi lg saa graa.
5 Nos Deis ad Abraham our da l'adolatria lg ha clama,
Our d' Urr et in Canen mana.
Deis üna lya cun Abraham ha fatt,
Lg ha dat ün filg cun nom Ifagk,
Ha imprumis zuond fig da lg benedir:
10 Rais e grond pöevels dad ell defs gnir,
Schi cun üna impromi[s]iun,
Chia Abraham def star fidel via dad el cun uratzchiun.
Abraham f ha cun cretta fidel salva,
Ün bab dals crattaivals vain nomna.
15 Nos Deis eir færmamaing lg ha prua:
Seis chier filg da ufferrar sül munt da Moria.
Qua hal cun ferma cretta vugliü far,
E lg aungiel lg ha stuüü ustarr.
Que ha a Deis zuond bain plaschtü,
20 Chia Abraham cun færma cretta ha obedj.
Hoatz in di vain ell ün bapp da la cretta manfuno;
Nos Deis lg ha in paravis zuond odt inqurun[o].
[f. 1^b] Da Ifagk Jacob et Esau fun gnütds.
Da Esau 12 fūrsts fun parschandütds.
25 Da Jacob ef 12 filg[s] gnidt naun:
Lafs 12 schlattas da els fun def[c]endü naun.
Josoph lg plü pruss dals seis frars eirra.
Et els per l'ivilgia lg sbütteivan
E lg haun in Egipta gitü vandü,
30 Pifsiondt, chi' el me nu ls gnis avaunt els plü.

Siond ell gni in grond aproamaint
 Da fia patruna, chi veiva via ad el inamuramaint,
 Mo f haviond el pruf e fidell daporta,
 Schi es el inotzaint, zaintza cuolpa in praf[ch]un bütta.

35 Pafsa 2 ons ha stü in praf[ch]un star,
 Mo ell in uratzchiun et fidel parfavarar.
 Leya l'istorgia, fchi chiatafch tü,
 Co Deis lg ha in lg aproamaint surcuri.
 Lg rai Pharoa, f haviond scœmgia,

40 Da taunt sabbis nun f ha ingiün chiatta,
 Chi hæya alg rai favü da dir,
 Co la zieva vegna a gnir.

[f. 2^a] Qua ef Joseph our d praf[ch]un clama
 Et avaunt lg raj Pharo manna.

45 Tras lg spiert da Deis ha savü dir naun,
 Daco chia in 14 ons vegna a ls yr a maun:
 Ons 7 gronda abundauntz[a] vegna a gnir
 Et 7 ons chialastria, chia lg pövel gies a reifi [d]a prir.
 Qua lg ha lg rai zuond figk adutza,

50 Chi'el faia lg prüm zieva lg rai schanta.
 Guarda, in quaunta dingnitad et hunur
 Chia Deis lg ha adutza! Ün grond signur!
 Siond Joseph ün tgnin signur schanta,
 Ngond feis frars gio da Canan lg haun zuond fig hundra.

55 Nun lg haun eir brick cuntfchü,
 Eir zuond brick crett, chi'el vivefs plü.
 El ha eir tuot lg pövel da l'Egipta spifanta,
 Eir tuot las chiafaadas da feis frars sustanta.
 Siond feis bap e frars cun lun braieda in Egipta gnüds,

60 Schi ls ha Joseph cun spaisa cufundüts.
 E ls ha dats lg megliar loe da giudair:
 Gosen, lg plü bun da l'Egipta, chi s pudes vair.
 O christiaun, guarda, quaunt dal bain Deis faa
 Traf üna pruf(s)a perfuna a milliera e taunta quantita.

[f. 2^b] 65 Que def eir a nuo ottars ans muenttar
 Da tmair Deis e nun pachiar.
 Zieva la mort da Josef, siond lg pövel fig adampchia,
 Ngivan dalg raj fig parlaquita.

Ün ferm cumondamaint ls ha vlü dar,
 70 Tuot ls uffauus mafekials da ls far matzar.

- Siond Mose in quel temp naschü,
 Seis bap lg ha stü bütta in l'ova et brichia salvar plü.
 Mera, c(k)o Deis ha bain ordina,
 Chia la figlia dal raj perr seis uffautt lg ha sü piglia.
- 75 Sia dretta mamma lg ha, payond, lattanta e trat sü.
 Par lg abiædi dalg raj gni(f)[v'] el cuntschü
 Haviont el l'Ægipta banduna,
 Aint in Midian ef el mü[t]scha.
 El f ha eir zuond fig humilia,
- 80 Da parchitürra la bef-chia f ha cuntanta.
 Siond ün di stülg munt, chi'el parchitürrava,
 Hal vifs ün böfck ardont, chi sten sflamiava.
 Qua ha lg segner our dal böfck tschantscha
 Et ha eir færm a Mose cumanda,
- [f. 3^a] 85 Chi'el def gio in l'Ægipta gnir
 Et a seis pövel da Israel surcurir,
 Cun cumond, chi'el vöeglia las i[s]ainas far
 Avaunt lg raj Pharo, sco chi'el vain a l cumondar.
 Qua hal als Ægipters grondas plæias datt,
- 90 Et als Ifra(l)elitters tuot in favur ef statt.
 El ls ha dats gronda schiürdüm e las ovas vout in faung.
 Parfin matza ls prüms naschaunts.
 El ha fat zuond figk tampaftar,
 Et ls salips tuot lur ærbas sü magliar.
- 95 Eir ls hal dat blærs pluoilgs e raunas grond mantuns,
 E sün la lgieut üffladüms e blærs bügnuns.
 Tuot quellas pleyas haun als Ægiptars sten sc(k)ouschü
 Et als Israelitar[s] zuond brick nuschü.
 Als Ægipters haun giü zuond grond timmur,
- 100 Als Israelitters, da gnir davent, inpedids inglur.
 Parfin lgs ha lg Segnar schkiapantads,
 Cur chi sun tras lg mar cotschan chiaminads.
 Ray Pharo cun seis pöval haun giü pifsa,
 Chia quela strada feia eir par els pina;
- [f. 3^b] 105 Mo Deis ha a tuot quel pöval giü fat prir:
 Haun tuots aint in lg mar cotschan stü murir.
 40 ons ls ha Deis aint in lg dafiert spisantads
 Als Israelittars zaintza lavurar ne chia.
 Deis aint in la nüvla ls eira da strusch
- 110 Et ls feiva udir la fia vusch.

- Cun mana e quaqras ls ha Deis spisanta
 E zuond ingiün maungial me lascha.
 Deis parfin ova our d ün crap ls da
 115 E tuot quel grond pöval e muvaiglia bavantta.
 Deis ha müravgliu(ravgliu)samaingk par els guaria
 Traf maun dal grond capitauni Jofua.
 Ngiond el cun lg pöval avaunt lg Jordan,
 Ne barchiaf ne punts nun eira, da pudair pafsar naun,
 120 Schi ha Deis quel grond flüm farma,
 Chia l' ova ef l(o)[ö]nfsch inavo squffla,
 Chia tuot quel pöval haun pudü pafsar via
 A pee flüt, zaintza üngiüna fadia.
 Ngiond avaunt Jerico, la ferma citta,
 125 Sef dyds, giond intuorn, cun las trumetas funa,
 Alg settaf dy, ngiond 7 voutafs intuorn sunond,
 Schi ais laf mütraigliaf dataf gio tzuond,
 Et haun tut aint quela ferma citta,
 [f. 4^a] E tuot lg pöval, chi eira laint, matza.
 130 Guarda, co Deis ha mütrafgliu famaingk guaria
 Par quels chi lg haun in agiüd clama.
 Haviout fat pafch (cun?) lgs Ifraelitters
 Cun ls Gibioniters,
 S haun 5 rais dals Amoriters infembel raspads,
 135 Contar ls Gibioniters zuond sten föergiads,
 Haviond quels da Gibion t(r)ar Jofua trammis a lg dir,
 Ruvond chi' el praist in agiüt als vögliä gnir.
 Siond Jofua cun ls Ifraeliters riva,
 Hal Deis da cour in agiüd clama.
 140 Deis ha da fort fat tampaftar,
 Gronda crappa tauntar las tampeistas mafdar:
 Blärs plüs dals Amonitars ha la crappa cuppa,
 Co la spada dals Ifraeliters haya matza.
 Qua ha Jofua avaund tuot lg pöval(s) via Deis clamma,
 145 Chia lg sulaj f vögliä farmmar in pa.
 Qua f ha lg sulaj a mætz lg tſchæl farmma,
 E Jofua vya da feis inamis sten vandichia.
 Dalg pr(a)incipi dalg muond in [n]aun nun f ha udi,
 Chia Deis hey'a la vufch d ün hom ufche obedi.
 [f. 4^b] 150 Guarda, co quel grond Deis mürfglius guaria
 Par quels chi lg claman in agiüd e lg crayan.

- O grondamaing ef da f mürafgliar,
 Co Deis taunt dalg bain par quel pöeval ha pudü far.
 Jofua ha tuots quels tfching rais clappa
- 155 E ün ün böefck fatts pichiar ls haa.
 Tuots ls rays, chia Jofua cun ls Israeliters ha matza:
 Trentün dad els vain inombra.
 Et ha tuots quels riginams tudt aint
 E faett pouvvels rafchya oura, chi chiafavan laint.
- 160 Gideon, quel grond barun e bunn fuda,
 Cun 300 Iraeliters ha blæra milliera d Midianitars matza.
 Raj Davidt ün grond barun ais stat.
 Syond el juvan e parchitirava las nuorfas da feis bap,
 Schi hal lg lyun e lg uorfs matza
- 165 E las nuorfas our d lur buochias sckiapanta.
 Amo üna mæer barunya ha Davit fatt,
 Cura chi' el cun la slingia matza quel gront Goliatt.
 El ha zuond blær guaria
 Et a feis inammifs figk padimma.
- [f. 5^a] 170 Que hal tuot in nomm dalg Sægner fatt,
 Deis lg ha zaimpar vittorgia datt.
 Deis tras Davit ha ordinna,
 Chya Salamon ef raj in feis pee schanta.
 Deis lg ha taunta sabgientfcha dat,
- 175 Chia, sco ell, nun ais ingiün stat.
 El ha feis raginom in palch retschü,
 Contar el ingiün raj nun [s] (sc)ha dafckia alvar sü.
 Ell ha quel bel taimpal in Jerufalem fat far,
 Usche cofchlimaing fat fabrichiar.
- 180 El ha feis raginam figk richianta,
 Chia lg argient gniva zuond pogk schma.
 Ell ha feis cour zuond figk inclina vy d las dunnauns,
 E lg han manna in puchiads taunts.
 El ha eir blær ottar fat fabrichiar,
- 185 Seis cour e apetit a cuntantar.
 Samfon tras Deis eir grondas barunyas fa,
 Chi' el ha ün færm lyun matza.
 El ha cun ls Filistinars fat gronda guerra:
 Cun üna gianofcha d asau hal 1000 matza e mis a tær[ra].
- 190 Deis ün grond benefici lg fa,
 Et ün grond miraqual lg ef dvanta:

- Siond el staungual e lafs da la bataglia
 [f. 5^b] E stueiva gnir in maun da quella chianaglia,
 Schi lg el lg Sægner praist surcuri,
 195 Chia ova our d ün maffer da la gianofcha el gni,
 Chia el ha pudü baivar et f arfraschkjar
 E sia vitta darchia arturnantar.
 O gronda pul[s]auntza e müravaglia,
 Chia quel grond Deis fa për sia famaglia!
- 200 Samfon, siond in la citta Gafa lofcha,
 Schi a metza nott hal tudt las portas da la citta,
 Cun las chiasfas e ckiatnatsch tudt fû givæ
 E sün ün munt purtadas e implantadas bee.
 O christiaun, taidla bain, in chie furtüna el ef cruda,
 205 Haviond feis cour malsa via da la duona ranta.
 Quella lg ha cun lgischs, bells plets fat dir,
 Co ell par sia forsa pudes gnir.
 Ell ha lg sacret da sia farmetza palanta,
 Co Deis heya quella in feis chiavels schanta.
- 210 Delila, sia duonna, praist lg tuf(f)et,
 E sia fortza zuond dschvantett.
 Ls Filistiners lg haun bain bodt lya
 Et in la citta da Gafa pra[ch]un mana.
 [f. 6^a] E lg haun lya taunt strett, chi' el nun f pudeiva mova[r].
- 215 Et feis duos öelgs lg haun chiatscha oura.
 En prafchun stuei(f')[v] el mollar qua.
 Avaunt Deis s hal figk homülia
 E via alg Sægner da cour ura, dschond:
 O Sægner, nuom gnir bandunond!
- 220 Sæis chiavels fun darchio craf[ch]üds,
 E gronda fortza in el ais gnüdt.
 Ils fûrsts dals Filistiners f haun raspads,
 A lur fos Deis Dagon grond' ufferta far.
 Qua eira mafekial e femna tuot curi
- 225 Et in la chia sün quel palatzi gni.
 Ils fûrsts haun Samfon fat aqua manar,
 Par chi possan cun el havair spas v. bafunnar.
 Samfon ha alg buob, chi l manava, giü rua,
 Chi' el lg maina pro las culögnas di metz, chi tegna[n] sît la chia,
- 230 Par chi' el f possa in po putzar
 E feis Deis in agitüdt clamar.

- Qua f' hal cun tuota fortza inclina
 E trat las culögnas our d' fuot la chia.
 Qua ais la chiafa datta gio
 235 E matza pitschen e grond e chi laint fuo,
 Chia blärs plüs fun cun ell matzads,
 [f. 6^b] Co quels chi' el ha vivaunt cuppads.
 Guarda, chie alg inamuramaint fa
 A quels chi haun lur cours via las dunnauns ranta.
 240 Chia Samfon f' ha stü lafchar ls öls chiavar oura,
 E fia vitta cun ls Filistiners moura.
 Salamon ha eir giü feis cour via d' las dunnauns ranta
 Et ef cruda in sgrifschuf grond pchia.
 Sco eir lg rai Davit cun Berfaba surpafset
 245 Et a feis pruf mari, Uria, matzar lg fet.
 Par grond exaimpel defsans quaist tgnair
 E nos Deif bain avaunt öls havair.
 Da cour lg defsenf suvent ruvar,
 Chi' el da tuot mal ans vögla ustar.
 250 Huos[s]a taidla bain, co chi va a maun
 A quels chi via Deis lur sprauza haun.
 Asa, fiond rai fur la schlata da Juda e Begnamin,
 Schi eir el gni a grond tapin.
 Serah, lg ray dals Mors guera manett:
 255 Milli voutaf milli sudads e 300 chiara chi' el manet.
 Rai Asa eir el incuntar cun fia armada va:
 Cun tsching tschient vouttas milli da Begnamin e Juda.
 Siond in la val Zephata spera Marefa,
 [f. 7^a] Schi hal lg Sægnar in agitüd clamma,
 260 Dschond: O Sægnar, a tai ef chiönsch da far,
 A pogs vitorgia contar blärs a dar.
 Aint in teis nom eschans infina aqui rivads
 Contar taunta gronda quantitat.
 Taidla, co alg Sægnar ha par els giüstra,
 265 Chi' als Mors tuots a la mütscha haun piglia.
 Rai Asa cun feis pöval ef davo curi
 Et haun als Mors a mort battü,
 Da fort chi haun tuot quela grond' armada matza
 E zuont ingitüns brich s-chiapula.
 270 Mera, co Deis giüstra e grondas barunias fa
 Par quels chi lg clomman in agitüd e chi lg faun gra.

- O christiaun, taidla, ün' ottra barunia (d')[t] völg quintar,
 Co quel grond Deis ufche mütrafglinfamaing sa far.
 Senaherib, fiond rai in la Siria gni,
- 275 Schi f hal zuond figk ingrondj,
 Et ha ünna gronda armada muanta
 E tudt aint tuot lg payais da la Judeia.
 El f ha zuond figk adutza,
 Chi'el ef avaunt Jerusalem riva.
- [f. 7^b] 280 Rabfakes, capitauni dal rai Senaherib,
 Quel ha tschantscha fig stolfamaing da gritt,
 E grondas imnatschas chia el fa
 Conttar lg pövel et eir la citta.
 Qua ha lg prus raj Ezechias
- 285 Et lg soink proffett Jefaïas,
 Insebal cun lg pövel da la citta,
 Haun da cour cun uratzchiun via Deis clamma.
 Deis ha ün aungial praist tramis
 Aint lg chiamp da Senaherib,
- 290 Ilg qual ha aint in la nott matza
 Dals Siriers, chi eiran raspads ala,
 Tschient et ottanta tſching milli
 Et ha sguara tuot lur confilli.
 Senaherib quel ef mütscha,
- 295 In feis pagiais darchio turnna.
 E fond uratzchiun aint lg taimpal da Nisroh,
 Seis duos filgs lg haun matza bain bott.
 Zieva que f heya dchiapa,
 Chia lg prus raj Ezechias f ha amalatta.
- 300 E lg Sægner ha ad Jefeia fatt dir,
 Chia lg rai cumonda sia chia, chi'el ſto murir,
 E brich plü löngk in lg muond rastar.
- [f. 8^a] Sia fatscha hal vout contar la parai et ha crida,
 Dſchond: O Sægner, tū ſalch, co eau n-he chiamina
- 305 Aint in prudenscha e ryalta.
 Eau n-hay fat lg plaſchamaint teis,
 Cuntuot am vol(s)[v] vya tai, o Sægner meis.
 El ha zuond figk crida
 Et uratzchiun da cour vya Deis fa.
- 310 Syond Jefaïas davent dal rei stat yd,
 Neaunt our a metz la citta stat gni,

- Schi ef lg plæd dalg Sægnar tar alg prophet dvanta,
 Chia el es tiers lg rai darchio turnna:
 „Quaist (d)[t] fa alg Sægnar dir,
 315 Chi' el ha teis suspœrs e larmmas vys.
 El ha tia uratzchiun eir exudi,
 Chia tü amuo plü læng vivafeh aqui.
 Voul quindafch ons tia vitta langunar.
 Seis plafchamaint tü vœglias far,
 320 Lg tærs dy tü poschas gnir
 Aint lg taimpal, fya ledscha ad udir.“
 Rai Ezechias tiers lg prophet ha ditt:
 „Qual ef l' insaina, chia nun heya dübitt,
 [f. 8^b] [Ch]ia lg Sægner vœglia mia vitta langun[a]r,
 325 E aint lg tærs di in lg taimpal fia ledscha tatl[a]r?“
 Lg prophet dis: „Alg Sægner ha dit et inpru[mis]
 E vain que a salvar zuond fgiür e fils.“
 Alg prophet ha dit alg raj darchio:
 „Qual voust: chia lg sulaj per 10 s-chialims tuorn' ina[vo],
 330 Oder chi' el gieya plü praist
 Par 10 s-chialims plü ina[vaunt] . . .?“
 Alg raj par letta ha giavt[cha],
 Chia lg sulaj vegna in[av]o [turn]anta.
 Alg prophet s ha vout vya Deis [cun] uratzchiun,
 335 Lg [qual] ais tuot pufsaunt e
 E ha la vusch dal prophet tadla,
 E lg sulaj par 10 s-chialims turnanta.
 O gronda pufsaunfa e müravaglia,
 Chia lg Sægner fa par fia fammaglia!
 340 La vufch dad ün homm ufche tadar
 E lg sulaj inavo a [t]fchaf[s]antar!
- [f. 9^a] Nun pos aqui brick tuot quintar naun,
 Co tuota stad ls es yds a maun.
 Infina ad 8 difs Sutembar ha que düra.
 Lura ha T'itum tudt aint la citta
 345 Cun tgnin inguofcha e spouadar faung.
 Nun f legia in ingitüna historgia taunt.
 Flüms d faung per tærra vya curiva,
 Quel chi vargiaivan, fina la fnuoglia gniva.

- Blærs bels jufnals ha Titum a Roma tramis,
 350 Par chia ls Romauns triumf e algretzchia fuf.
 Dafchfet milli haune tramis gio in Egipta a far lavu[rar].
 Treuta parfunas par ün custa(a)uns pudeiva ün cumpr[ar].
 Mo syond chia Titum cun feis chiamp
 Aint lg pelegerung continuav' aungk,
 355 Schi fune dala fam u da la spada matzads
 Intuorn undafch t[sch]ient milli inombrads.
 Da fort chi fun fdrüts e dal[s]ipads zuond
 E ruinads infina lg fuond.
 Guarda, co Deis ha agrid(s)[ch]ufamaing chiaftia
 [f. 9^b] 360 Lg pövel, chi' el haveiva par feis artavals fü piglia,
 Syond chia in obedyentia nun haun vltü star
 E zaintza meldramaint continuar.
 Que ef degk plæias da quaist muond.
 O cristiaun, t impaif[s]a da quels chia Deis büta in ifern zuond,
 365 Co quels fton ardar, ustrir et eir ürlar,
 Ne me gnir largs, mo a faimper aqua ftuair ftar.
 La paina dal iffiern fin me nun ha.
 E zaintza gliüm et ingiüna fprauntza havair plü qua,
 Mo a faimpar e faimpar prir,
 370 E me brick glivrar d murir!
 Quaist par ün exainpal n-he mis avaunt,
 Chia nuo indret ans inpaif[s]an, co nos Deis puff[s]aunt
 Da tuots temps lg puchia ha chiaftia,
 Baingia chi' el ha bain löng spetta.
 375 O Lyas, Ingiadina e Sarnetz,
 Scha nuo ans impifsesan bain indret,
 Scha nos Deis a feis artavals nun ha parduna,
 [f. 10^a] Schi chie delse dvantar cun nuo, chi vain sco els fatt?
 Nuo gnin da Adam et ün part da Cain naun,
 380 Et ufche pogk bön pigliains a maun.
 In nos cours ef varetza, superfgia e malvuglientsch[a],
 E rengna trauntar nuo da tuotas forts sturpgienfcha.
 Chie ef avaunt alchiüns ons dvanta,
 Par l' ivilgia, varetza e superfgia!
 385 Siond chia l bülg da Fraunscha eira malfa stret
 Et alg ngnif dad iminchiün nun gniva dret,
 Schi f ha alchiüns vltü infchignar
 Alg rai da Spogna da tattar,

- Da fort ch' in las Lyafs ha duos factiuns regna.
- 390 Et haun strofgrichts in peis dritza,
 Haun fat ad alchituns eir zuond bandir
 Et our dalas Lyas fats fùgir.
 Que ha ufche in po düra
 Et ls bandits vleivan darchio gnir a chia:
- 395 L' üna factiun als vleiva mnar,
 E l' ottra factiun nuls leiva lafchar.
 Qua amas duos factiuns zuond sten förgiadas,
 [f. 10^b] Chi gnivan dal mal fpiert flitzadas,
 Amas parts fun cun las armas fù alvads
- 400 Et f haun infembal fig schlaffads.
 Üna vouta a Valandos e l' ottra in lg plaun da Tufaun.
 La tertza, gio fuot Cuoir, ef yd ad alchituns mal a maun.
 La quarta a Porta-zura fckiararmütscha,
 E blers pra[ch]jun aint lg c(k)oufhufs mana.
- 405 Bler temp fun stats parchitürads cun guargias ala,
 Infina chi f ha darchio parlamenta.
 Guarda, chie prapchias e superfgia dritza,
 Et lg diaval c(k)o quel flitza,
 Chia lg saramaint, chia las Lyas haun gitira,
- 410 Vain ruot e spargitira.
 O, exaimpal delfan tuots tour
 E vya Deis urar da cour,
 Chi' el ans vögliä da varetzchia e malvuglienscha ustar,
 Tuots nos puchiads ans pardunar.
- 415 Huofsa tadla indret, chie payaglia chi ns füs ngi,
 Scha Deis cun fia gratzchia nu ns füs stat surcurei.
 [f. 11^a] Cur lg (H)ertzidüchia Leopold ef d aque gni a favair,
 Schi hal tramis lg coronel Valdirun palg vair,
 Lg qual ef gni cun fia armada (ano 1621)
- 420 In Vall da Müstair, cun fœe e spada
 Ha quella tut aint e tuot fbundria,
 Lur robas in ls sacrets mis, tuot fù chiava.
 Eir ls Salspurgars passa Müstair a Crusch rivads
 Et f haun ala fig fchanfiads.
- 425 Lg Valdirun üna gronda fortetza ha fat far,
 Dadaint la baselgia da Santa Maria fat fchantar.
 Scha sudada femnas haun pudü dar d maun,
 In la fortetza las mnadas haun.

- Qua haune ad ellas svarguogna
 430 E lur giavüsch cun ellas cuntanta.
 Haun in las chialas chiatscha foe
 Et eir lur robas dalsipa cun gioe.
 Blæra lgieut da la Val fun in Ingiadina gnids
 Et in las Lyas et in Switz partuot ffigids.
- [f. 11^b] 435 O t impai[s]a, chie furtüna chi ls ef gni,
 Cun chie inguofcha stuair mütschar iminchiadi!
 Lg Valdirun naun tras Chiaun[t]segg nun f hal fida,
 Chia nuo havain giti, tras dun da Deis, bain schanfyä
 In Chauntsegg eschans bler temp stats cun l'arma in maun.
- 440 A Deis havains da cour rua, chia l fadif nun posä ngir naun qua.
 Siond chia lg Valdirun quanaun nu s ha fida,
 Schi hal cap. Carnüdtz fur la fortetza dla Val schanta,
 Cun üna ferma guargia laint,
 Et ls ha dats ün ferm cumandamaint,
- 445 E la fia armada our dala Val mana.
 Es a la voutta da Ingiadina zuond marscha,
 Ha eir quela zuond tut aint
 Cun bleras larmmas e spondar saungk.
 Ha plü co 127 parfunas fat pra[sch]un,
- 450 Aint lg chialtæ da Landeg sarads aint sun.
 Quaint löeng haun stüti star,
 Grond frai e fam haun stü indürar.
 Haun amuo plüs d Valzuot dats d maun
 E gio Dap d Susch matzads chi ls haun.
- 455 Ala fun lur corps sutarads:
 [f. 12^a] Pafsa da tschient e vaing in stü nombrads.
 Stün in Sarnetz es gni lg Valdirun
 Et ha a nos pöval fat giürar subgietziun.
 Lg Landfürst ha eir commissaris tramis a ns far giürar,
- 460 E la tærfa voutta hav[a]ins que stü far.
 Havains eir tuot nefsas armas stüti dar
 Et aint lg chialtæ da Tarasp e da Dunudar las laschar mnar.
 Capucinars fun eir ngnids in Ingiadina
 E ins haun mis blerra ruinua.
- 465 Havains par forsa lur melsas stü tadlar,
 Oder ans laschar davent pra[sch]un mnar.
 E chi nun leiva a lur confesiun yr,
 Haun stü lur morts aint in sers et ls örts sapulir

- Et in sunteri zuond brich laschar mettar.
- 435 O cristiaun, t impai[s]a, co nuo havain giü dūras letas.
Parfin havains la spaifa gio d buochia a nos uffauents stü trar
Et ala sudada par forla e par inguota dar.
Haun eir chiatfcha fœ in Ingiadina zuot
E ars ls vyds da partuot.
- 440 Sufch zaintza ardar haun lascha,
Par chi haian lur quater ala.
- [f. 16^b] Guarda, in chie furtūnas e puverta,
Chia nolsa superfgia e discorgia ans ha mna.
Apuf[s]aivalmaing velsans amuo plü marytta.
- 445 Lg Valdirun ha üna guargia in Ingiadina lascha
Et a Cuoir a e[s] a Zitzars e marscha.
Qna hal figk fat schantziar,
Scha Switzars e Frances ngifsan, da s pudair usta[r].
Intaunt havains via Deis da cour ura
- 450 E fur nols puchiads figk suspira
Cun bleras larmmas e grond suspürs,
Chia Deis ans vögli darchio gnir in agiüdt.
Nos Deis taunt misericorgiaival ef stat,
Chi'el ha Switzars e Frances muantad.
- 455 Quels fun in las Lias gnids
Et haun ls Kaisars zuond davent battüds,
Haun tudt lg Valdirun
Et in Cuoir fat prafchun.
Qua f hal avaunt lg pövel stü s infnogliar
- 460 E cun mauns in crufch gratzchia e quater rua[r].
Quater lg haun dat e fat giürar,
Chi'el contar las Lias nun vögli plü turnar.
- [f. 13^a] Mo feis saramaint hal mal salva,
Chi'el es in lg pagiais darchio bot turnna.
- 465 Las Desch-Dratüras hall eir tut aint,
In Vall d Partens fat lg sumgiaunt.
Haun eir lur armmas stütü dar
E las laschar davent manar.
Siond chia ls Partensars armmas nun haun giü,
- 470 Schi haune cun ls pals giagliardamaing cumbattü.
E f haun zuond bain dapurtads
Et haun ls pals sco baruus du(f)[v]rad.
Haun ls kaisars our d Partens chiatscha.

- Et haun cun ls pals zuond blers cuoppa.
 475 A duos capücinars haune eir mal trattads
 E zaintza armmas gio cuppads,
 Da fort ch' ingün capicinar nun f ha fida
 Da yr in Partens, par star alaa.
 Siond ls Kaisars our d Parttens f-chiatfchads,
 480 Infina in Sufch ls haun fcuranttads.
 E f haun vya fur l'ova ratrads
 Et haun spalaunchi[a] la pundt d Platz.
 [f. 13^b] Quels fun a la voutta da Sarnetz gnids,
 E la guargia, chi eira in (in) Sarnetz cun els fligids.
 485 Haun via tras Fudera marfcha,
 Ûna malla balandada ans haun lascha:
 Haun lg prüm in Rövanzura mis lg foe
 — Que eira alg inimi ün grand gioe —
 Quel f ha partuot lg vy raf(ch)aa
 490 Et ha las chi(e)[a]fas arf(s)anta.
 Deis, par fya gratzchia et buntad,
 Ha las chial(s)as da Runatsch e Brail fchania:
 Quellas fun intèrras rumafas,
 Las ottras fun tuot a tschendra arfantadas.
 495 La lgient da Sarnetz eiran in ls goods mütschads,
 Par chi nun ngifsan mnads davent prafchun u amatzads.
 O chiars fidels, bain indrett ans defsans inpifsar,
 Quaunt chia nuo havain giü da manar vya e da larmmar.
 In Vutlina eirals Spagnous rafchiads aint
 500 E quela zuond tudt aint.
 A Buorm fun ls papalins eir els tradt,
 Ûna gronda fortetza chi haun fatt.
 Lg Sr. marches da Cœvres cun fia armada es gni,
 [f. 14^a] Frances Switzars chia ell ha giü.
 505 Ha ls Spagnous davent f-chiatfcha
 E cun ls papalins parlamenta.
 Els haun la fartetza alg Sr. marches dat aint a maun
 E fun trats our d Buorm plaun plaun.
 Siond ls Spagnous d chio in Valtina ngüds
 510 Et a nos pövel avaunt Tiraun battüts,
 Eir our d Buorm stü dar löe
 E brichia haun daf-chia fpattar quel gioe.
 Ilg Fernamunt e lg Gols cun gronda armada

Ngids in Val da Müstair cun blera fudada:

- 515 Vaing milli bun fudads pruads
 E dudach milli lekais, famalg[s] u femnas nombrads.
 Quels tuots pigliavan paun da monitiun.
 Que m ha raschuna ün bun Grischun,
 Chi stava eir ell als a sarvir,
- 520 E lg paun giüdar'ell our a cumpartir.
 Ans viond nuo in Chiauntsegg malsa flaivals chiatats,
 Da star scuntar a taunta quantitadt,
 Schi vainuo partuot laf Lyas staffettas trammis[s]as,
 Par chia ellas in agiüd ans ngisän.
- 525 Qua veiva alg inami tramis sacretamaing
 In alchiünas Drattiras cun impromis[chi]un e dar ardimaint,
 [f. 14^b] Chi stettan færms e nun alvar,
 Chi'el nu ls vögliä ne mal ne leed als far.
 Qua vains cun uratiun via Deis clamma,
- 530 Chi'el ans giüdar vögliä faimparma.
 Deis, par sya gratzchia, ans ef furcuri,
 Chia la transfera in Chiaun[t]segg havains mantgnü.
 Ils d Ingiadina zura promptamaing
 Cun set tšchient hommens fun tar nuo gnids aint.
- 535 Siond chia lafs Lyas intardavan da rivar,
 Schi leiva ün part cun lg fadif parlamentar.
 Igl inammi ha eir prua da sfursar naun,
 Cun dudach tšchient sudads ans chiatfchar maun.
 Sun eir gio fuot la chialekiera dla Fdagnöla pafsads,
- 540 E cun ls falkunets als havains turnantads.
 Qua vains vya Deis da cour clama
 Et in uratiun persevera.
 Sün que ef alg inammi (a)[o]ur da Santa Marya yds
 E fü Lavin tar ls Luinaf-chs fun ngids,
- 545 Par gnir tras Caschauna in Ingiadina
 E far cun nuo noscha farina.
 Inque ha Deis par spüra gratzchia dritza,
 Chia Heinrich düca da Rohan, ef in Zuotz riva
 Cun Switzars e Frances infembal.
- [f. 15^a] 550 A nuo par ans dafendar,
 Qua f hal bain praist fat fü
 Et cun sya armada in Luvín ef gni.
 Qua ls hal in nom da Deis mis maun

E battü ls kaisars brichia plaun.

555 Qua haune cumentza a f ratirar,
Cun gronda pærsa our d Luvin marschar
E fun a Buorm tras chiaminads
E gio a Matz darchio chiampads.

Alg bun düca ef yd ala voutta da Puflaf
560 E yd a Matz in pres(s)[ch]a, par ls chiattar.
Et ls ha in nom da Deis mis maun
E zuond blers sudats matza, chi haun
Our d zur Punt da Matz blers sagliantads
Et aint in l'ova stanf[ch]antads.

570 Da fort chia zieva la riva taunt morts eiran,
Chia lg flüm da l'otra vart bütteiva,
— Sco cur bleras buoras vain in l'ova chiatfcha —
Ufche blers morts eiran in las rivas farmma.
A saidafch tschient haune fat praf[ch]un,

575 Et in baselgia da Matz sarads aint fun.
Alchitüns f haun oblyads da sarvir,
Et alchitüns a Sarnetz prafchun fats gnir.
[f. 15^b] Quels tuots u pogk u bler eiran playads,
Gia alchitüns zuond mall tratads.

580 Als kaifars, fort marscha,
Haun in Freill darchio spatta.
Quel tapfar barun, lg düca da Rohan,
Ha marscha davo, mo brichia plaun.
Lg bun düca ls ha darchio sagli

585 Et ha ls kaifars zuond mal battü.
Qua hal taunt blers matza
E zaintza sapulir lur corps lascha,
Sco l'ofsa hotz in di f po vair.
Que ef stat ün tridt tramalg pal vair.

590 Quels chi haun pudü mütfchar vya,
Sun yds tras Santa Marya;
Haun raschunna, da co chi ls ef yds,
In nos pagiais me plü fun gnids.
Quel bun cap. Bartli Kellar,

595 Capitauni dals redlis Apacellars,
Üna guargia aint in las alps da Müstair ha vltü schautar.
Mo lg Sr. ambafchadur da Londa nun ha vltü sgundar.
[f. 16^a] Scha quel cuf[s]alg haves pudü vallair,

- Ingiün kaifar nun vels pudü mütschar pal vair.
- 600 Quel tafar barun, lg düca da Rohan,
Chie f hal cufglia e tudt a maun?
Duos grondas fortetzas da far far:
L'üna fuot Cuoirä, l'ottra a Sufch tschanta.
Que tuot in fgiüretza da las Lyas.
- 605 Mo bain racu[n]schüd nun vainuo mya,
Haviond nuo taunt bain dad ell ratschavü.
Chie graa lg havains par que favü?
Coronel Gianatsch dad our munds ünna prapchia fa
Et ha lg bun düca davent chiatfscha.
- 610 Cur lg pövel d Ingiadina haun que favü,
Tuot lg pövel grond leet e mala vitta haun giü.
Pero ufche ef la pegia dalg mal muond,
Chia l bain sarvir vain imblida zuond.
Tadla bain, amuo in po stou eau dir naun,
- 615 Co chi ef alg coronel Gianatsch id a maun.
El ha vlü la lya da Spogna far,
A feis petit a contantar.
Cur chia el a Spagna ha giü bain tatta,
[f. 16^b] E fia buorfa bain inpli e fadula,
- 620 El f tgeiva zuond grond e bun,
Chia ell vels doblas raspa ün grond mantun.
Deis bodt dvantar ha eir lascha,
Chia ell ef sco un bouf grass cuppa.
Merra, quaunt pogk temp chi'el ha pudü giudair
- 625 E da fyas doblas algretzchia havair.
Quaist tuot par ün exaimpal n-he vlü schantar,
Par chia nos uffauus posan chiattar,
Co chia nos Deis ha da tuot temps chiaftia
Tuots quels chi parfavareschan aint lg puchia.
- 630 Baingia chia Deis fa lungia spetta,
Schi vain ell inzacura cun la vandetta.
Ell ef ün Deis da la giüstya:
Chiativergia e putrögna nun lasch'el pafsar vya.
Ell sta löng da f grittantar,
- 635 Cun uratiuns da cour f lasch'ell d chio bunyar.
E scha tü nun voufch es[s]ar chiaftya,
Schi (d)[t] parchiüra dal puchia.
Deis ha lg prüm muond figk c[hi]astia,

- [f. 17^a] Cun l'ova dal dilui zuont peranta.
 640 Pharo cun feis chiamp per lur puchiads
 Sun aint lg marr cotfchan stan[^fch]antads.
 Corach, Datan et Abiran per lur grandafchia
 Sun fundats gio ad iffiern vifs, leo bif-chia.
 Aint lg dasiert ha Deis peranta
 645 Ses tschient vouttas milli hommens d armma.
 Que ef par lur pochia cretta,
 Schi ls ha Deis fatt quella vandetta,
 Arfalf Calep e Josua,
 Aquels duos ha lg Sægner schannia,
 650 Quels fun stats crataivals e fidels,
 E lg Sægner ef stat cun ells.
 Raj Davit ha eir per sia superfgia giü pchia,
 Chia ell feis pöval ha giü nombra.
 Mera, inquaunt Deis ha
 655 Seis raginam zuond fig parchia,
 Chia iur 3 dys morts oura fun
 Sattaunta milli a Buryun.
 Als Israelitars haun eir pachia
 E fun in Babillon pra[^fch]un mana.
 [f. 17^b] 660 Zieva settaunt'ons ls ha Deis turnantads
 Our da Babilon et in lur pagiais manads.
 Qua haune darchio ingitün böen tudt a maun,
 Infina chia Titum ls ha mifs maun
 E cun Vispefyanus ls ha ruvinads
 665 E zuond oura rafchyads.
 T impaifsa, quaunt chia nuo havain mna vya
 Guerras, glondas, fam e malatya!
 E par nos puchiads ans ef quai dchiapa,
 E havefsans amuo blær plü maritta.
 670 Pero nos grond Deis, chi da vittorgia,
 Ha cun nuo du(f)[v]ra gronda misericorgia.
 Ün bun cuf[s]alg f da quaißt Grifchun,
 Chi ha tuot quaißt fats trat a mantun.
 Scha vue ngi da cour a lg taidlar
 675 E zuaintar feis cuf[s]ailg indret f dapurtar,
 Schi vain Deis in quaißt muond vant(u)[ü]ra a ns dar
 E zieva quaista vitta ain[t] in paravis ans mnar.
 Vuo superiuors, indret f wögliat dapurtar

- E vos subgiets brichia chialchiar.
- [f. 18^a] 680 Lg mal defsad cun giüstia chiasciar,
 Buna raschun e policia bain salvar.
 In vos uffici saiad brick tardaunts
 E laschad far lg mal sco ls uffaun[t]s.
 Superiuors gieian avaunt cun bunn exaimpal,
- 685 Schi vain lg pœvel eir zuaintar.
 Lg pled da Deis eir dafendai
 E fia baselgia sustantai.
 Giüda a scodün pro dret e raschun,
 Tört nun laschai far ad üngiün:
- 690 Saia a sgnuors ricks, povers u famalg[s],
 Schi tgnai raschun tuots ad ingual.
 Saungk inotzaint nun spondarai,
 Forla et tört ad ingiün fai.
 S algrda, chia Deis ais
- 695 Ün Sægner sur tuot sgnuors e rais,
 E po nus tuots ckiöensch chiattar,
 Chi vlain alg profsem pür chialchiar.
 Eir vus baps e mammas f algrdai,
 A vos uffauns cun bun cultüms mulsai,
- 700 Par chia bain a temp nun vögliat spargnar,
 La täma dalg Segner als a mulsar:
- [f. 18^b] Que vain uffauns indrett,
 Chi vegnen naun dad ün bun tschep
 Sco als uffauns da Abraham,
- 705 Chi haun poff(u)[a]dü la terra da Canaan.
 Eir vuo uffaunts, obedientzchia vögliat far
 E via Deis par benediciun ruar,
 Schi f vain Deis vantüra in quaißt muond f dont
 Et in parvais s inquarunond
- 710 Çun beadentscha æternalla,
 Eint in la cuortt cœlestyala.
 Eir vuo patrüns e patrunnas, indret f daportai
 Vers vofs lavurain[t]s, chi f lavuran d fai.
 Eir vus sarviants, fidelamaing lavura,
- 715 Schi guivo da Deis zuond bain paya.
 Als povars vögliat cuffartar,
 In amur da Deis almoufna als far.
 Als amalads vögliat tscharchiar,

In amur da Deis als cuffartar.

720 A vos profsem da cour defsad amar,
Alg sieu contar lg apuf[s]aivel brich giavüfchar.
Culpaunts efchad, alg profsem da l sarvir
Et lg sieu brich manuir.

[f. 19^a] Que chia vuo vlai, chi f vegna fatt,

725 Eir ad ün ottar def gnir dat.
Scha vuo lai lg paravis tras Christ surfgnir,
Schi defsad alg profsem fidel sarvir.
A Deis defsans adurar da cour,
Aint lg bfœng al profsem giüdar our.

730 Scha quai tuot indret salvain,
Schi vain alg Sægnar a ns far dalg bain
Et aint in paravis ans muar
E glœrgia ætternala ans far artar,
Tras Jefum Chrif, lg nos Signur.

735 Ad ell vegna dat tuot lodt e hunnur.
Quaist n-hai scrit par ün exaimpall,
Cragiai pal vaira, chia que nun mainta.
Schi us para greif las ploeias in quaist muond,
S impifsa, quaut plü greif ais iffier zuond,

740 Inua orma e corp stouan ardar ed ustrir
E me brich lgivrar d murir,
Ardar a faimpar in gronda painua.
— A quel fœ me nun maunchia lainna —
Quaint me nun ais fin da plauntschar e cridar,

745 Sgritzchiar dals dains e saimpar örllar.

[f. 19^b] Que ais in las sckiüretzas dad oura.
E lg værm dla confyentzia, chi me nun moura,
Qua surleifgia, chi' ün me nun vain,
Ne me havair fprauntza, da star bain.

750 Et havair ls sgrif[ch]us dimunis in cumpagnia
E stuair star saimpar in lur lya!
Lsquals fun saimpar gritts e sten förgiads,
Sun taunt sgrifchus e malprivads;
Ls quals faimper titzan e ston sbrügir

755 Partuot l'ifiern chi sto stramblir.
Ad üna orma cundanada me vain dad,
Neaunt cun ün guot d ova raffraif-chiad.
Quaint ais sckiüretza pützur e flim.

- A sainpar painar et elsar zaintza glium.
 760 Ingiuna sprautza me plu haun,
 Da gnir liberads dalg loc, chi staun.
 O cristiaun, que t(h)a des bain muantar
 Da elsar prufs e nun fallar.
 Eir bain indrett t(h)a desas inpisar:
 765 Scha tü stuelsas ün daint d ün maun in po in foe salvar,
 [f. 20^a] Tü gnifas figk a cridar et a sbragir
 E brich metz' ura a pudair sufrir.
 Mo in iffirn fin me nun ha,
 Orma e coarp sainpar e sainpar gnir turmanta.
 770 Qua me nun chialla lur sbragir,
 Ne me ün guot d ova pon surfgnir.
 Cuntuot desans da cour vya Deis clammar,
 Chi'el ans vögla da tal furtüna ustar.
 E scha nuo cun vaira cretta lg ruvain,
 775 Schi vain ell a ns far eir quel dalg bain
 Et aint in paravis ans mnar,
 Pro seis soingks aungials a tryunfar
 In cumpagnia da tuot beads tsharnüds,
 Schi eschnuo vantüraivals e bain nashüds.
 780 O chiar cristiaun, bain indrett desas tour a cour
 La gronda algretzchia, chia üngiuna læungia nun po dir our,
 Aint in la cuort coëstiale
 In tuota beadenfcha æternala
 In compagnia dals soingks aungials.
 785 In paravis me nun f vain staungial
 Pro tauntas beadas ormas.
 Que ans des muantar, chia nuo nun dorman,
 [f. 20^b] Mo cun vaira cretta in uratzchiun persaverar,
 Schi vain lg Sægnar quella grond' hierta a ns dar,
 790 Chia Jesu Christ ans ha surfgni.
 Tras seis soingk saungk ans ha guri
 E ns ha tud fü par seis artavals
 E ns fa da taunta gloergia vaira parfnavals.
 Cuntuot lg desan a uofs Deis da cour alg ingratzchiar,
 795 Tras Jesu Christ, nos Sægnar chiar,
 Infembal cun lg soingk spierth, chi ns ha sanctifichia:
 Que ais la soingchia Trinitta. Amen.

CHIANTZUN DAVART LG SCHÜSCHAIVER.

(Nach Ms. Frz.)

[f. 132^a] O vair fidell, t impai[s]a,
Co Dieu quel reista offaife
Da noaf(a) grand é bgier pchios,
Chi dvainten in tuot gros.

5 Quels haun causo la guerra
In noffa chiera terra;
Haun eir causo la famm,
La glanda et oter dan.

Las mæles bestias tiers,
10 In lur rabgius viers,
Haun noafs infaun[t]s matzo,
Limegna da Dieu s-chiarpo.

[f. 132^b] Eir aque chi ais fur tuott:
La predgia nun curuotta
15 Dalg vivaint pled da Dieu,
S ho in lous minuieu.

Intraunter oter pchio,
Chi ho quaist marito,
Nun ais lg plü davous:
20 Lg suter bain in tuott lous.

Ls paiauns moarts aint lg pchio,
Alsquels nun vain pradgio
La gliüfch dalg pled da Dieu
Nelg Evangieli fieu,

[f. 133^a] 25 S dalettæn dalg futer,
 Giuver, maglier, blastmer
 Et rir da l'avriauntza,
 Sco quels chi nun haun sprauntza.

Mo vus, fidels juvnos
 30 Et iuv(a)nas, in tuott gros,
 Efches da Dieu clamos,
 In fieu nom battagios.

Sieu salüdaivel pled,
 In pos, commodited
 35 As vain pür mifs avaunt.
 Perchie nun pigliais aint?

Cur vus arfschais la c[i]aina
 Dla Iya christiauna,
 Trais chiof[s]as vus giürais,
 40 A Dieu eir prometais:

[f. 133^b] Voafs pchios bain da crider,
 In Christum eir da crair,
 Voafs[a] vitta ingiürand,
 Ne Jefum me schmanchiand.

45 Mu f apprufmand lg schüschaiver,
 Haun bgiers dalett et arder,
 Quel ful dad hunurer,
 Dieu, noafs vair spus, schdegner.

Schbütan superiuors,
 50 Schbütan fidel pastuors,
 A Satan complaschand,
 Lur salüd manchiand.

[f. 134^a] Na femna ful guarder,
 Quella par giavüfcher:
 55 Avaunt ls öelgs da Dieu
 Par pitanöeng vain tgnieu:
 Quaunt plü, cun la piglier,
 Stürer et eir sutter,
 S cuntuorbla Dieu fench spiert,
 60 Chi in nus ho fieu albi[e]rg!

Par üna satarella,
 Figlia d üna pitanela,
 Ais à fan Jan Batista
 Taglio fieu chio dalg büst.

[f. 134^b] 65 Tres baiver et futer,
 Cumprer et frudagier,
 Lg dilüvi dalg iüst Dieu
 Ho lg prüm hom traundieu.

Tres baiver et maglier,
 70 Sutter et luxurier
 Ais Sodom, quell bel lœ,
 Deschdrütt cun ſgrifchus fœe.

Noe, cun ormes fett,
 Tiers Dieu gratzchia chiate.
 75 Lotth ais eir cuf[s]alvo,
 Dla flama parchiüro.

[f. 135^a] Els me nun haun suto,
 Mæ d noat eir tramaglio;
 Haun tratt fû lur braieda
 80 In fe bain adastreda.

Fadſchain eir nus ſco els,
 Vivain ſco vair fidels,
 Renuntiand ſchüſchaiver,
 Quel fos Dieu nar et aiver.

85 Bgiers paif[s]an da gnir velgs,
 Et cur chia ls brieve la ſ œelgs,
 Pür lur s cuvgnir cun Dieu,
 S rendar alg plaschair fieu.

[f. 135^b] Mu els par tſchert nun ſaun,
 90 Ne par oatz ne damaun,
 Quel ſaia lg davous di,
 Chia Dieu ls clama da qui.

Cuntuot, orma fidela,
 Siand tû iuvna et bela,
 95 La tia nœeb la flur
 Nun vœegliast metter à znur,

Mo offerir a Dieu,
Tres Christ, lg chier filg sieu,
Schi vainst a fantir cufoart
100 In la vitta et in la moart.

LG SÛSCHAIVER DISMAS-CHERO.

(Nach Ms. Mh.)

[f. 7^a] Dad ùn straschuorden stou tschantfcher,
Sia verguogna eir mußsær:
Aquel ns vain dalgs velgs pajauns,
Sto fick mel fura à christauns.

5 Baccho numnaivne lg autur dalg vin,
In fi' hunur quel immatoëng
Dals pajauns füt ispio.
O pouver pöevel ufche furvo!

Idolatria, difchunestædt,
10 Cumprenda quaista vanitædt.
Numnaiva lg poëvel, zieva lur teista
Narra, „lg füschaiver“ lur trista feista.

O chichi nun stouva havair sgrifschur,
Siand da que Sattan lg authur!
15 E quand que faja dad hunur,
Udin que chi scriva ùn velg doctur.

Pitaunas havaiven lg prüm loë:
Sa schnüdaiven per spas e giöe,
Alla brajeda dad avriardts,
20 In fer da nar, tuots zuond pardearts.

Per f cuvrnir, haun els spio
Nouva verguogna, nouf eir pchio:
Vistas dal iffiern à fi f-chiaffieu,
Meldens, chia ells sumgieffen dieu.

[f. 7^b] 25 Cur fia fuorma ls ho vestieu,
 Lhura tiers lg Sattan eis gnieu
 Quel poëvel narr intuorn eir mno,
 In tal fiūra cun els sutto.

Cun els ho el hagueu grand spas,
 30 Schdischagio lur fatfch' è pafs:
 Trista brajeda gia[i]va intuorn,
 Zuond trid bragint, sco muæl stuorn.

Aquel dalet fiand lubieu,
 Haun sacrific[h]io alg fôs Dieu,
 35 Cun faung melfatts eir adrizzo:
 Ufche aquel dalet pajo.

Ufche ingian' el cun vanitedt,
 Ufche amazza el cun la fussedt:
 Ell s amuofsa inimich da Dieu,
 40 Inimich dalg poëvel fieu.

DAVARD LA LIBERTED SPIRITUÆLA.

(Nach Ms. Frz.)

[f. 123^a] Pür taidla christantædt,
Co Dieu, cun sa buntædt,
In tuotas sias ovras
Fo miravgliusas prouvas.

5 Dalg temp da nos pardavaunts
Plan(t)[d]fchaivens suot tirrans:
Vet Dieu compaschiun,
Ls spandret da la prafchun.

Da fortza ls holl (h)ufto,
10 Lg inimich ftramanto,
Duno tres sa bunted
La dultfcha libarted.

Las oarmas eiran in privels:
Schfurzedas tiers lur idals,

15 Et eir fôs fchantamaints
[f. 123^b] Ls eira fco latfchs tais.

Mu da tfehient ans in no
Ns ho nos Dieu lafch[o]
Lg fieu s. pled pregier,
20 Traunter nus rafer:

Quel ful, chi falf po fer,
Indret ans cufurter,
Quel noëbel grand thefor
Sur tuot argient et o(h)r.

25 Uſche ns hol cun bunted
 Cuvieu la libarted.
 Mu huofsa bain guidaria,
 Mu fick ſuradruvaria.

O, ludain apuf[s]aivel

[f. 124^a] 30 Nos Dieu, uſche bunt(u)[a]daivel,
 Chi ſetza in tſchel fû (h)ot,
 Chiantant ad ell full l(h)ôd.

Mu poig nu ns percuntſchain,
 Aint in lg pchio raftain,
 35 A dieu dains pochia hunur
 Cun noſsa tuorp et tznur.

Vivains in la nuſchdet,
 Sturpchientscha, vanited,
 Loſcunter lg pled da Deis
 40 Traplain nus suot l(g)[s] peis.

Sco dalg temps [da] Noe et Loth,
 Vivain nus da pertuot:
 La memma bain ſturpchientſcha
 Imnatſcha. Patzientzchia!

[f. 124^b] 45 Nun giûda ûngiûn preidgier,
 Rûgner û imnatſcher:
 Vegnen prus preidgiaduors
 Schmurvos da purs et ſgnuors.

Nun giûdan las infainas,
 50 Chi ns imnatſchan las painas,
 Viſas in terra et tſchel
 Bain da nos egian oëlg.

Nun giûdan eir las guerras,
 Fattas in noſſas terras:
 55 La tſchendra da nos tets,
 La perchia da Dieu ſves.

Gio trat la ſpeda ho lg maifter,
 Gio trat sũ ſieu balaiſter,
 Da ns prender our dla ſtreda
 60 La liberted harteda.

[f. 125^a] Mu fcha nus giain tiers lg Segner,
Tfcherchiains eir da gnir meilgders,
Ns vulvains dalg pchio da cour,
Cridains quel cun dulur

65 Et fains sa seenchia vöeglia,
Nun dains ad el plü düglia,
Schi vain ell a s bumer,
Sa perchia our d maun bütter.

Ans vain eir pardunant,
70 In gratzciha fū pigliant,
Tres Christum, nos Segner chier,
La chretta ns adampchier.

Cuntuot giain tuots tiers ell,
Siaand ufche fidel,
75 Schi vain ell (d)a[d] exudir
Nos plaun(t)[d]fcher et bragir.

[SUTER DELS MORTS.]

(Inditum nach Ms. Mh.)

— — — — —

Pajaun:

Neptunus, Mars et tuots vus Deis,
M (h)uste dla mort è m tigne in peis,
Eau fun in taunta inguofcha gnieu!
Ach, pouver me! Eau fun spidieu.

Mort alla Pajauna:

5 Eau sœ zuond bain ls attasts tuchier,
Sün la müfella l(g)[a] mort funer:
Ve, fota zieva teis marid!
Pü speart! Chie guardastü sche trid?

Pajauna:

Sch'Iupiter da te nu m po skiampanter,
10 O pouvra me, chi'des eau fer!
Scha eau qui tuot stou bânduner,
Mieu cor [d] dulur quel stou schluper.

Mort al Cufchinuns:

Tü cuschinuns, ve no eir tü!
Tü eist taunt grafs, nun poust ir plü.
15 Bgiers leaks bun trats hest cufchino.
Ve eir tü cun me, lascha tuot col

Cuschinuns:

A mieu signur bgiers bun bacuns
 He cuschino, et bgiers chiapuns,
 Eir pefchs, pastetas et marcipaun:
 20 Perque la mort nu m lascha d maun.

Mort alg Pur:

Tuot teis dis hest bgier stanto,
 Di et not bgier lavuro.
 Eau t voëlg huofsa furlafgier,
 Tü nun hegiasch plü da t rampurgner.

Pur:

25 Ô grimma mort, lascha m cun pefch!
 Lg lavurer nu m füs brick æsch.
 Sch' eau pür da te avrich haves,
 Per la fadia nu m incrasches.

Mort alg Infaunt:

Ô zarti infaunt, tü stoust eir tü luter
 30 Cun mè. Per tel guarda a nun crider.
 Scha bain tü havest la tetta in buochia,
 Darchio giüder nun t pog que inguotta.

Infaunt:

Ô væ, la mia chiera mamma,
 Ûn hom seck ais aco, chi m clamma.
 35 Curi, am (h)uste, mammetta,
 Chi' el our buochia am piglia la tetta.
 Sch' eau bain nun fæ ir ne fter,
 Nu m vowl ell d chio davous lascher.

Mort alla Mamma:

Duonna, da crider fo huofsa fin,
 40 Zieva teis filg stoust fer chiamin.
 Par tel da bragir fo ün [po] plü plaun,
 Da gnir cun me, eir â ti cuvain.

Mamma:

Lascheda m he eau fûn Christi miert,
 Dalg quel eau spet lg ætern cuffüert.
 45 Gugient vœlg eau tuot banduner:
 Roba et infaunts cun meis mafser.

Mort alg Muliner:

Fo fing da moller, tû mulliner!
 Eir tû cun me stoust vandlagier,
 Havair, fco ls otars, stoust ûna fing.
 50 Co nun giûda art, ne otar in(t)[d]sching.
 Par tel giu d me nun t infchnuir.
 Eir tû, fco eau fun, vainst bod â gnir.
 Hunura dieu da tuott chiantum,
 Lafcha lg minæl et eir brachun.

Mulliner:

55 Stô a mi tiers, ô Segner Dieu,
 Siand chia cun me lg ais dfinieu.
 Cura mla hura notiers vain,
 Mia orma arcumond eau in tieu maun;
 Cura ella stouva dalg chiüerp spartir,
 60 Schi m vœgliast tû, Segner, exodir
 E m prender fû cun tuot bios
 In vaira algretzchia, pesch et pos.
 Hegiast in chiûra, Segner Dieu,
 Ma duonna, infaunts, tres lg filg tieu.
 65 [Amic]hs, à Dieu! Eau m arcumand.
 Eir vus gnis à gnir zieva me battant.

Mort alg Türek:

Ó TÜR[c]k, cun me stoust huofsa gnir,
 S-chi' ûn otar chiaun stoust tû murir.
 Tieu Machomet, la fabla, lg arek,
 70 Da me nun t giûdan brichia larg.

Türek:

Ô Machomet, m ve in fucuors!
 La mort m muainta las fûjuors,

Cun granda anguofcha eau stou murir,
Ne fæ, innua eau veng ad ir.

— — — — —

Mort al Giuvedar:

75 Da t ameilgdrer hest gieu poig pifser,
Mu faimper è faimpe[r] tieu master
Ais sto giuver cun ftoch et lang.
Huofsa ais lg infern tieu fraunck guadang.

Giuvedar:

Curri, cumpagnuns è m defende,
80 Da quaift alimeri trid m (h)uste!
Sch' eau lg pled da Dieu haves tadlo,
Quaist me nu m füs a mi dvanto.

Mord alg Avriard:

Tü avriard, nun eist aunchia plain?
Plaun eau t vœlg mettar fū plü bain.
85 Velg hom per tschert eau nun t lasch gnir,
Cun læd ta vitta stoust dfinir.

Avriard:

San Pol difch, chie s inavrier,
S implir è alla luxuorgia s der,
Faun chiüerp et orma amalo:
90 Que he eir eau cun mieu dan pruvo.

Mort al Saschin:

A bgiers per forza heist lg lur piglio,
Spuglio hest bgiers et faschino.
Scha Dieu fur te voul fantinzhier,
Schi vainst sco ls Cainers a (d)[t] fekiüfer.

Saschin:

95 O vœ! Nun füs eau me nashieu!
Eau faint fur me l' ira da Dieu,

La cuncienzhia m ruoia lg cour:
Mieu grand turmaint non s po dir our.

Mort alla Regina:

Duonna Regina, l' algretzhia ais our,
100 Eau s dum ün otar batta-cour.
Argent et or nun s paun güder,
Cun me stuais inguæl futer.

Regina:

Ô grand stramizzi, ô granda dulur!
Dunzellas, nun parais i[n]glur?
105 Inuua ais mieu dalet mundaun?
Cun me, ô mort, vo ün po pü plaun.

Mort alg Cardinal:

Salte, cun vos capel ro[s?]in,
Sr. Cardinal, eir cun vus eis fin.
Lascho vos pöevel da benedir,
110 Cun me stuais dalungia gnir.

Cardinal:

Dalg Papa eau fun cardinel.
Huofsa mieu fat sto bgier pü mel:
Eau stou davent, vöeglia u nun vöeglia,
Lg muond lascher cun granda döeglia.

Mort alg (H)uais-ch:

115 Cun vofsa dignitet ais fig müdo,
Sr. (H)uais-ch, sabbi, illatro.
Eau s pas avaunt, s amuos la via,
Nun ais da m dir, vus (m)[nu] vegnas via.

(H)uais-ch:

Zuond ot sun eau sto æstmo,
120 S-chi'ün Princip zuond fick pri(t)[d]scho.
Huofsa m ho la mort dandet
Piglio davent tuot mieu dalet.

[Mort alg (H)uais-ch]:

Sr. (H)uais-ch, vofsa dignitet
Da banduner, nun s saia led.

125 Quint stou da vus gnir do,
Co vus las nuorfas vais chiüro.

[(H)uais-ch]:

Sch'eau stou per que der quint, ô Dieu,
Defender nun poas eau lg fat mieu.

Eau in tel mœed m he dapurto:
130 Sco lg luf las nuorfas he chiüro.

Mort al Dŭchia:

Cun belles duonnas havais saglieu,
Suto et bgierra allegrezchia hagueu:
Ũn otar ball s voëlg eau mul[s]er,
Cun quel vos mois s vœelg eau s-chia[t]scher.

Dŭchia:

135 Ô mordio, stou eau gio davent!
Tuot banduner stou mel gugient:
Pœvel, paja[i]s, duonna et infaunts,
Et alla mort gnir in feis mauns.

Mort alla Dŭchiefsa:

Nœbla Dŭchiefsa, allegramaing
140 Da gnir cun me â vus s cavain.
Schabain inividas gnis davent,
Per que s he eau taunt plŭ gugient.

Dŭchiefsa:

Ô dutſcha vusch dals instrumaints,
O nœbel viers! O chier paraints!
145 Stou eau davent cun quaist f-chianto?
O vœ, co ais mieu muond mŭdo!

Mort alg Cunt:

Da nœf eau s main, meis Cunt hundo,
Prande dalungia cumio.

Cun quaists frars secks eir vus sute,
 150 Dals voas increscher nun s lasche.

Lg Cunt:

Ûn nöebel cunt eir eau numno,
 In tuot lg muond zuond pri[d]scho.
 Lg signuredi gugient giu des,
 Plü löeng scha pür la mort am lasches.

Mort alg Aved:

155 Sr. Aved, vosla rass[s]a eau s tir oura,
 Vos stab ünguotta plü as giova.
 [Sch'e]schas sto ün bun pastur,
 Schi nun gnis ad havair dudur,
 Sch as havais otramaing depurto,
 160 Schi gnis â gnir dalg tschel privo.

Lg Aved:

Eau s-chi'ün Aved eira aduzo,
 In granda glüergia, dignitet schanto,
 [C]hi' üngiün m as-chiaiva cuntraster:
 Darchio alla mort fun gnieu inguel.

[Mort alg Aved]:

165 Tü gras Aved, lascha t notiers
 Et taidla eir tü ün po meis viers.
 Chie vout dir tieu süjer da fraid?
 A ti nun plescha tschert mieu pschaid.

[Lg A ved]:

Fat bain alg corp m ho lg bun bacum.
 170 Havaiva roba ün grand mantum:
 He quella in nütz dalg corp druo,
 Lg quel m vain huofsa dals verms maglio.

Mort alg Chiavaler:

Chiavaler, eau s vöelg vifer:
 Vosla forza stuais druer,

- 175 Cun la mort et sia famaglia
Stuais eir vus bain fer battaglia.

Chiavaler:

- S-chi'ün streng, bref chiavaler
He servieu alg muond à pudair,
Huofsa, incunter nos (h)uorden e natūra,
180 M stou render, yr cun la mort, zainza dmura.

[Mort alg Chiavaler]:

Vos nom quel ais per scrit piglio,
Streng chiavaler, per taunt s pino,
Perchie cun me stuais giüster
Et vossa forza qui druer.

[Chiavaler]:

- 185 S-chi'ün chiavaler streng et puff[s]aunt,
He eau alg muond servieu aqui davaunt.
La mort nos (h)uorden nun asgiūra:
Eir nus [n?]s ingiains tuots s(e)[ai]nza dmura.

Mort alg Jürist:

- Qui teis consults nun t paun güder,
190 Neir tieu furttrer ü apeller:
Eau pretsch taunt lg dret spirituel
Sco eir lg civil tuot ad inguæl.

Jürist:

- Tuot lg [dret] à nus da Dieu pervain,
Sco nus ils cudaschs chiatain.
195 Scha bain eau quel me nun he stüert
Darchio nun poas guinchir là mort.

Mort alg Cusglier:

- Per lg bain cumöen scha tü hest cusglio,
Scha tü hest fül guadang g(a)u[a]rdo,
Schi t tain pür bun, perchie tü stouft
200 Gnir eir cun me, fügen nun poust.

Cusglier:

Eau faimper m he loncunter tgnieu,
 Chia lg bain comœn vegna sustgnieu;
 Nun he praschaints, ne duns guardo,
 Que chi eis dret sto, lg plü fgundo.

Mort alg Preir:

205 Sû, Preir, nun lain(t)[d]scher plü lg (h)uter
 Et plü tas mefsas nu ns chianter.
 Eau t fatsch ün oter viers udir,
 Suainter quel stoustü faglr.

Preir:

Taunt chi' eau he ad (h)uter servieu,
 210 Da quel he eau faimper vivieu,
 Eir mieu chianter m paraiva dutsch:
 Lg tiveilg della mort do otra vusch.

Mort alg Doctor:

Guardo, scha lg ais fat l' anotomia
 Indret in la perfuna mia.
 215 Our d peis bgiers sun chiafsos tres te,
 Ls quels sun huofsa sco tû m vaist eir me.

Doctor:

Cun der puschuns u vair l' uligna
 He bgiers giüdo. Ün qualch mafchdigna
 Incunter la mort drizes gugient.
 220 Nun giüda ünguotta, eau stou davent.

Mort alg Sudo:

Las armas stoust davent bütter.
 Da vain[d]scher me, nun t cradanter.
 Eau fatsch da te zuond pochia stimma,
 Eau t völg mufser ün' otra scrimma.

Sudo:

225 Eau in las guerras fick m druvaiva,
 Eir granda temma a bgiers fa(t)[d]schaiva,

Ne mæ fūgiva als inimichs:
 La mort scha eau pūr pudes fūgir!

Mort alg Gientilhom:

Tū nōebel, gientil, bel corp,
 230 Ais be schmis, schblach sco la mort.
 Eau t dum huofsa ün otar avys:
 Banduner stoust tuots teis amichs.

Gientilhom:

Eau in tuot dalet vivaiva,
 Neir ūnguotta à mi manchia[i]va:
 235 Stou tuot banduner cun granda dōeglia,
 Perchie la mort me nun afsōegna.

Mort alla Gientil Duonna:

Vos corp gientil, vos bels chiavels:
 Guardo in ilg spievel, co fun bels.
 Mæ plū vus quels braschunais,
 240 Perchie davent cun me stuais.

Gientil Duonna:

Ach, povra me, chie mæ vetz eau!
 La grische mort! Eau d temma leau.
 Ella m ho tæls cumbailg[s] mufso,
 Chia lg faung ilg cour m ais inquaglio.

Mort alg Marchiadaunt:

245 Lascho ster vofsa marchiantial!
 Cun me stuais dalungia via.
 Vos pros et ærs, vos grand daner
 Our da meis mauns nun s paun schlubgier.

Marchiadaunt:

Da vivar eau provist m havaiva,
 250 Meis f-chrins inplieus, zuond bain eau staiva:
 Schi eau bain des tuot mieu daner,
 Eau nu m pudes dla mort (h)uster.

Mort alla Vadeſsa:

Sa grazchia ho lg vainter zuond schlatif,
 M moart auns ün daint, co s der mutif.
 255 Saja co chi s vout, f lascho no tiers
 Et ſpert futo zieva meis viers!

Vadeſsa:

Zuond stuorn m vain lg chio, per taunt chi' eau leg,
 Sch'eu bain ün ful pled nun incleg;
 Eau chiaunt zuond beilg. Darchio la mort
 260 Raspert nu m porta. Ô mela foart!

Mort al Schiro:

Cun tia crotscha eir tû no, stigma!
 Cun la mort stoust ir, per tel ladigna!
 Da gnir par te, nu lg ho incraschieu,
 Scha bain alg muond eist sto melvuglieu

Mort alg Pistant:

265 Prenda ün pistant, plidedar scort,
 Scha forza quel t schlubgies dalla mort.
 Tû eist zuond mûd, chie vout que dir?
 Tû pûr t fulaivast fer udir.

Pistant:

A bgiers he eau fat ferm pistant,
 270 S-chi'eu d preschaints ſentiva dſchant.
 Mieu bain plider nu m po giûder,
 La mort nun taidla mieu frapper.

Mort alg Artischaun:

Tû maister fin, banduna l' art,
 Teis instrumaints tuots metta d vard,
 275 Cun ls quels tû lg paun t hest guadagno:
 Sco ova tieu guadang s invo.

Artischaun:

Ne di ne not he eau puſſo,
 Lg paun he mela paina guadagno

Per meis infaunts. Darchio la mort
 280 Gugient fūgis, scha fūs la foart.

Mort alg Farer:

No eir tū, farer scravuno,
 Eau sto eir & ti laver gio lg chio.
 Lascha t huotzmæ our d intuorn lg fœ,
 Eau t vœlg & ti s-chia[t]scher lg giœ.

Farer:

285 Cun mieu foliciter in fuschigna,
 He mis bgier bun daners in muschigna.
 Huofsa, chi'eau eira bain avio,
 Stou eau davent cun quaist s-chianto.

Mort alg Tischler à Zimmerman:

Maister bun ün po m tadle:
 290 Drizzo ün po eir a vus ün valche
 Da mettar à sepulir vos corp,
 Perchi' per vus vain bod la mort.

Tischler:

Ô Dieu, chie vusch! Ô mella fort!
 La mort cun me ho poig arguardt.
 295 Ella eis gnida a m sapchianter,
 Chi'eau des par me ün vasche pinner.

Mort alg Navater:

Tain, barchirœl, eau t vœlg giüder,
 Eau roba e gliend davent vœlg mner.
 Blastemma pür, a tieu volair,
 300 Cun truzagier t fest poig valair.

Navater:

In sprauza eau stun, chia mieu blastmer
 All' orma dan nu n vegn' & der,
 Siand chia eau fun cumando & Dieu,
 Cun las sūjuors he mieu paun surfgnieu.

Mort alg Plitscher:

- 305 T lafcha eir tū, pli[t]scher, notiers
 Et fota eir tū zieva mieu viers.
 Tia pell valains pizir et trer,
 Allhura quella eir futarer.

Pli[t]scher:

- O mort, cun me pouver hom
 310 Adrouvra ün po d cumpaschiun,
 U chi'eau tem, da der la plitscha,
 Schi'eau nu m poafs metter alla mütfscha.

Mort alla Filunza:

- Eau stou eir havair ünna filunza,
 Stou vair, chi'ella fo dir, quella piplunza,
 315 Sch'ella ho mæ lg fil fufsagio:
 Lg gröefs giu zuot, fū som lg stilg plajo.

Filunza:

- Mela paina m he l' ova guadagno
 Cun vair giu d ünna rochia filo.
 Huofsa vain eir me la mort amnatfchant,
 320 Sch' eau haves druo ingian, filand.

Mort alla Zunza:

- Sch' bain chi' eau haves lg fil, aint cufir
 Ls morts per que non poafs,
 Sch' quel nun vain eir giu tefsieu:
 No eir tū, zunza, tieu temp ais gnieu.

Zunza:

- 325 Lg tefsir ais ün pitschen guadang,
 Par tel, ô mort, cun me vo plaun.
 Nun vezzast, co eau fun fatfchendeda
 Cun quaista taila gurbiglieda?

Mort alg Stroller:

- Tū maifter dot, non t cradenter,
 330 Chia lg cuors dalg tschel pofsast plajer:

Tschert tuottas chiofsas haun düreda
 Infin all' hura limiteda.

Stroller:

Eau lg cuors dalg tschel sæ declarer,
 Eir que chi po lg an our dvanter:
 335 Darchio nun sæ l'hura dla mort,
 Sch' eau stou davent ù bod ù tard.

Mort alg Predicant:

Scha tũ lg parair dala Scrittũra,
 Nun hest cun diligentia et chiũra
 Mifs our, sco Dieu t ho cumando,
 340 Schi vainst plũ greif à gnir perchio:
 Chi fo la vœglia dalg Segner sieu
 Et nun la fo, dobel vain battieu.

Predicant:

Suainter lg dum, chia Dieu m ho do,
 He eau lg pœvel amufso,
 345 Lg quel eira à mi commifs. Indret
 Lg ha eau mno in la via dalla vardett.
 He sprauza, chia mieu Segner chier,
 Vegna me cun ls prus à cumpagner,
 Cur eau da qui davent stou trer.

Mort alg Scrivaunt:

350 Scrivaunt, giu d me hest bgier da fer.
 Cun que nun vainst a t s-chiarlater.¹⁾
 Sai' eau crudel ù sæck ù trid
 U grim, da co chia m hest scrit:
 Sco qui spũr d ofsa m vezzast standt,
 355 Uschea in cuort vainst eir tũ gniandt.

Scrivaunt:

Da quaista müdeda eau pũr bain favaiva,
 Eir chi'la mort nu m schinagiaiva.
 Sun leid, chie fun in gratia gnieu

1) scharl. ?

- Cun Jesu Christo, lg Segner mieu.
360 Sæ eir, chia eau veng à raff[s]üster,
E chia Dieu vain lg paravis a m der.
Allo veng eau cun tuots beos
Saimper ad havair algretzchia et pos.
Per grazchia, brichia chi'eau faja vengiant.
365 Sün que he eau, ô Dieu puf[s]ant,
In teis fenchs mauns, ô Dieu, arcumando
Mi' orna, à quel chi m ho creó.
A ti dimena, Christ, mieu Segner,
Saja do saimper lod et honur. Amen.
-

FORTUNAT JUVALTA.

Fortunati a Iuvaltis Raeti Commentarii Vitae et selecta Poemata. Curiae Raetorum
apud Andream Traugottum Otto. MDCCCXIII.
[Poesias]

XLV.

A L I A,

Rhythmis Oengadinis.

- In füergia, o Dieu, nun 'ns chiasiaer,
La pearchia in ira nun druvaer;
Cun guerras, cun grandas murias,
Cun fams haest visitô las Lias.
- 5 T'ia jüsta ira ais invidaeda,
Sur nus traes 'ls pchios amuantaeda:
T'ieu maun la sgiür ho adruvô,
E bgerras plauntas aterrô.
T'ü haest zerclô, 'l god ais gnieu raer,
- 10 Sch' tü voust, schi poust tuots pirantaer.
T'ieu maun havains sur nus sentieu,
Haegias cuntantezza, o Segner Dieu.
Bunia e balchia la tia ira,
T'ia pearchia da nus retina:
- 15 Nun intraer cun nus in giüdizi,
Fo misericorgia e na giüstizia;
Scha tü cun nus voust faer radschun,
Avaunt te nun po staer üngiün,
Nus havains te poich arguardô,
- 20 E teis cummandamaints sbüttô,
Cun mael pissaer, mael dir, mael faer,
Et al tieu sench plaed contrastaer;

- Scha tü 'ns chastiast zieva 'ls pchios,
 Schi eschans pers e condemnos.
 25 Per tia gratia nus ruvain,
 E noassa sprauza in quella havain.
 Tieu saung per nus spans, tia moart
 Ais noas salüd e noas cuffoart.
 O Dieu, sajast misericorgiaivel,
 30 Sajast gratius e buntadaivel,
 Chia nus tia granda buntaed
 Lodan in tuota aeternitaed.

XLVI.

A L I A.

- O Segner Dieu, m' guida e guvearna,
 E m' maina tiers la vita aeterna;
 35 Tü m' haest creô, spendrô' mantgnieu;
 Ludô sajast, o Segner mieu.
 Agitüda, ch' eau mieu dir e faer
 Tuot a tieu lod poassa indrizzaer,
 [p. 116] Te sul cun bun spiert aduraer,
 40 E te da tuot mieu cour amaer,
 Mieu debit via al proassem faer,
 E quell cun chiaritaed gitüdaer.
 Paschainta l' oarma cun tieu plaed;
 Al coarp do eir sia sandaed.
 45 M' parchiüra da tuot mael; la via
 Dal salüd maiua l' oarma mia;
 Fo ch' ella tia vusch saimper oda,
 F 'l frütt da tia moart ch' la gioda.
 Artschaiva quella aint in 'l maun tieu,
 50 Cur ella s' sparta, o Segner Dieu.

XXVII.

- Dieu, haegias compaschiun,
 Succuorra cun remischiun;
 Nus iminchia hura in 'l pchio crudaiu,
 Scha tieu gratius maun nun 'ns artain;
 55 Scha nus nun havain tieu agiüd,
 Schi nun havains part dal salüd.
 Iu me saint eau la risch dal pchio;
 Al spiert la chiarn grand contrast fo.

- Il spiert dess redscher e vain redschieu,
 60 E dals affects chiarnaels vandschieu.
 Eau vez il bain e fatsch il mael;
 La chiarn vout saimper dominaer,
 Meis pissers dessen vears ciel ir,
 Et our d' terra nun 's paun spartir;
 65 Els staun vi d' quaist muond arantôs,
 Cun que s' mantuna pchios sur pchios.
 Mieu cour per que ais dulturô;
 Dal psaunt dals pchios fich aggravô,
 O Dieu, tû sul 'l poust confortaer,
 70 Tia buntaed 'l po surleivgiaer,
 Agiûda tû; fo ch' al saung tieu
 Laeva meis pchios, o Segner Dieu;
 M' do tû cour nett, renova in me
 Il tieu sench spiert, arov eau te.
 75 Sainza te nun pudains ûnguotta,
 Noassa natûra ais zuond curruotta.
 Do tû 'l vulair, do tû 'l savair,
 Do tû 'l pudair, dir, faer e crair,
 Que chi cummanda tieu sench plæd.
 80 Et n's parchiûra da mael e læd,
 Ch' nus vivan a ti, mouran in te,
 E vivan cun te saimpermae.
-

CLAU THUNET VUOLP.

Ilg læd da Clau Thunet Vuolp per fia chiara mulger Anna Giargioeri da Porta.

[p. 1] ILs dids ch'eug vif, eug ma nu'mblid
Ilg ann è dy, chia Deis ha tut
Mia mulger da vient da mai.

 O fultüm granda per la fai¹⁾!
5 Vivü cun ella nhaig eug schi
 Quarant'è quatter-ans; e plü,
Sès gia vaingk dids complidamaingt
 Cun contentez' abinamaint.

[p. 2] Cun boen fick bler: eir ün pa d'afch
10 Chins ha tramiß noß senuger Vrafch.
Nuo vain stuvü bler müdar chiâ²⁾,
 E bandonar la patriâ.

 La grand' fortuna da la guerra
 Ins hâ scatschads or' d'nossa terra.
15 Stats effehn' ilg eifter peregrins:
 Pertot impro chiattâ bun Vfchins:
Aint in Turi: in Vinterthur:³⁾
 Schafhufen: Frauenfeld; utruo.
Qua'ns haü tuuts sü: fat bler dalgbain,
20 Bler boen no d'eus redsfüd havain.
Deis rend à tots, els vœlg pagiâr,
 Da guerr' ed auter mal oftâr.
La fin schi effch'no dcheu turnads⁴⁾
 A chiâs: Ebod darcheu scatschads.

1) Cun ella compagnâ 1604 18. Marz.

2) Anno 1620. S. 1621. fin 1625. Junio.

3) 1628. 248. 25.

4) Anno 1625, 1629.

- 25 Retrats stü Zuoz: e ngüds ins scanf,
 Ingiuo servieug nhaig duns ans¹).
 Davo clamâ sun eug in Scuoll,
 Saimper tngü paun, è statt saduoll.
 Qua faidesch ans vain manâ via,
 30 Eir cun bler böen, e sia fadia.
 La guerra deheu temm'ins ha fat²).
 Vain stü havair Franzês, sudads
 [p. 3] Schuizers, Grischuns da totta fort;
 Ilg eira priguel da la mort.
 35 Dabat eir bler cun Capucins³)
 Cun ils da Meffa, mal dfai Vschins.
 Dafort ch'lg' ais statt zund bler da far
 E crusch deck blera da portar.
 Pertot redsfü pretsch ed hunur
 40 Dün è scudün, e bler amur.
 Huossa l'hâ Deis tuutta davent
 In tschél pro ell, or daquist mund.
 Quai ais dvantad ilg quindesch d' Jül, g
 Dalg faidesch tschient quarätott ann.
 45 Sül, g faidesch d'Jül, g ais sepulida,
 Vn pœvel grand qua'is compartida
 Da Scuoll è Ftaun. A Deis sea laud
 Ch'ell lh'â spendrada usche baut,
 Lh' â tuutta via cun chicendscha mort:
 50 Seis cor fuo plain da dutsch cuffort,
 Sün Deis sia spranza tott tshantâ:
 Quai cun sia bucca cuffessâ,
 Sün sia fin rendond sül, g spirt,
 Ch'lla stêngia sün Deis tras ilg miert
 55 D'la passion è da la mort
 Da Christ: chia quai seà seis cuffort.
 [p. 4] Statta patiainta è bandusa
 In vit' è mort hunestâ, prusa,
 Tema da Deis port a'n seis cor.
 60 Sün quai rumasa ferm tras or.
 Fidel' ais ella statt' è dfai

1) Anno 1630. 31. u. 32. Jul.

2) 1634. 35. 38.

3) Ab anno 1621 fin anno 1647.

- Na grand amur portâ via mai.
 Mia chiafa tngü cun bler piffer
 Bain regulad': e'm sport hunur
 65 Apredgia gev'ella zuond gient,
 Oraua bler, da cor suvent.
 Dalg bain alg pover ha'll eir fat
 Següd ch'll hâ vys chialg mäg'l' ais stat.
 Bain vlgü da fick dün, è scudün,
 70 Dell' almantanz nun ha ngiün
 O mamm' honur nhaig eug da tai
 Ingio chia tü'sch nglida cun mai,
 Schi seà ilg nom da Deis ludâ
 Ch'ell huoffa t'hâ ufche spendrâ.
 75 Chia priguels, temmas, ne la mort
 Nu la poun tôr via seis cuffort.
 La giaüd' in tîchel la beadeuscha
 Chins amuoffa la credenscha.
 La vit' æterna: ætern bain
 80 Ingioo tristeza mâ nu vain.
 [p. 5] Gluerg' ed algrezchiâ è dalet
 Chi nun ha menda, ne defett.
 Ilg nom da Deis, quell seà ludâ
 Ilg qual schè bod ha tai spendrâ.
 85 Da tia brick greva malatia
 Trais heiunas hafch tü chiatfchâ via
 Dadaint la sponda da treis lett.
 Lhur' ais teis mal vôt in dalèt.
 Ilg nom da Deis sea ludâ
 90 Quaist ai'lg davo ch'tü müdesch chiâ.
 Vâ, mamma, vâ è stâ pro Deis
 Chi t'hâ spendrâ tras ilg filg seis.
 Vâ, mamma, vâ è stâ pro Christ
 Chi t'hâ spendrâ, filg da Deis jüst.
 95 Vâ, mamma, vâ, stâ cu'lg spirt saingk
 Quai ais d'tiâ crett' ilg drett guadaing.
 Vâ, mamma, vâ, eug bain t'cuvesch;
 Cumbain chia bandonâ tü m'hafch
 Zund bod hoß' aint in meis velg dids
 100 Chi tras tiâ mort veungen implids,
 Cun læd è tant increßchantüm

- Chi mâ hagia pudü vair ün,
 A fa spartir d'fia compagna.
 Impro la stou eug manâr via,
 [p. 6] 105 Melg ch'eug mâ poß: Deis im cuffort
 E'm' dett na leda fin, è mort,
 Ch'eug in zacura pro tai veng
 Aÿnt in algrezchia; vit' ætern.
 Chia no'n zacura polf'n ius vair
 110 Inseml' ætern dalet giüdair.
 Quaißt raim da læd eug qui t'haig fat
 Cun quell mi amur nhaig declarad,
 Portâ ch'eug t'haig et'port amuo
 Scha bain chia Deis ha sparty no.
 115 Chiara m'efch statta d'fund d'meis cor,
 Huoffa mias larmas cuorren or,
 Da meis duus cølgs gino per la fatscha,
 Deck laß fun eir meis mäs, è bratscha:
 Ch'eug d' sriver stou usche lasschâr
 120 Mi' amur nu poß plü declarâr.
 A Dieu, à Dieu, O mamma chiara:
 A Dieu, à Dieu, buna maffæra.
 A Dieu, à Dieu, chiara mullgêr
 Dulur è læd saint in meis cor.
 125 A Dieu, à Dieu, o compagna
 Co mâ deß eug pür manâr via
 [p. 7] Mia vita zainza tai'n quist mund?
 Per læd meis cor im regua zund.

Nicolaus Anthonius Vulp maritus defunctæ mœstus fecit 17. Iulij 1648.

Vna oration fidela per una buna fin.

- TVotta meis dids, da juven sü,
 Mia spranz' in Deis nhaig saimper tngü:
 E quell m'hâ saimper perchürâ,
 Or da tutt mal d'faimaingk spendrâ
 5 A quell sea laud, glærg' ed honor.
 Eug m'arcummand à quell da côr.
 Ch, ll' im vœllga dar' na leda fin,
 Tras Iesum Christ seis filg chiarin.
 Iesu Chiarin meis spendradâr,

- 10 N'um lasschar ngir à tuorp è zngur.
 Alg Sathan mett', O Iesu, frain,
 Ch'ell ma n'um poffa chintfichur mā.
 [p. 8] Mia cretta vœllges coffermar:
 Mi'orma ferma maingk far star
 15 Rantada sul via tai, o Deis;
 Chia tentamaints im gean ôr d'peis.
 Teis Anguels tû fa ngyr pro mai,
 Chi m'fetschen eus la guardia dfai.
 Chia Sathanas nun poffa pro,
 20 Am far dubit ngir sùlg davo.
 Stavel tû fa'm, è bain patiaint
 Bain cuffortâ, d'or è dad' aint.
 Mantengia'm mia sciengz' indret
 Infina fulg plû davo zuek.
 25 Teis spirt ilg côr; teis plæd in bucca
 In mai ful s'appalainta tutte.
 Infin chia l'orma vâ da mai;
 Schi pilg' la lur' in teis man dfai;
 Main la cun tai aint in l' algrezchia
 Chi dîra saimper; brick' na pezza.
 Exauda mai, O Iesu Christ;
 Per mai' ndürâ, è mort tû esch.

Amen.

Nicolaus Anthonius Vulpus Ecclesiæ Scolienfis in patria Pastor, fecit.

Anno 1648.

PEIDAR BÛSIN.

[Vers.]

(Ineditum nach Ms. Slv.).

- [f. 2^a] Dieu tuott pussaunt in tschel saja ôt et fich ludo,
 Ch'el ho il poevel Grischum our zuott il giuff spandro.
 Voafs velgs ò vus Grischums, quels haun stuvieu pigliær
 Ledschas da greif Signuors, et strætt suott quellas stær.
- 5 Mo huofs' ò chær[s] Grischums puadais vus ledschas fær
 A Vus iftefs, et eir à-quellas fær salvær.
 O chær pajais Grischum, Dieu ho te fich amo,
 Perque Dieu nun smanchiær, mo tegna quel ludo.
 Ama justi' et drett il pouver nûn chialchiær.
- 10 Stima la libertæt; Dieu po quella pigliær.
 O Dieu! voeglias da mæl noafs Engadin' hustær,
 E pæsch prosperitæt ad ella saimper dær.

Amen.

[f. 41^b]

MESS CONFORTUS.

Trammiss dalg Sigr. D. HULDRIC ALBERTIN, b. m.

Per Comio ù Balandeda, à sia Chiarifissima et sconforteda Mamma

D n a M A R I A A L B E R T I N A.

(Nach Ischi I p. 15—16.)

Vulais, per me Beô, ò chaera Mamma mia,
 Vus render tuott' alg Plaunt, Dolur e Fantasia?
 Vulais vus, da contin, cridaer. e suspiraer,
 Culg flüm da larmas vus bagnaer, e vi' alguær?

5 O na ò na; schabain Dieu m' ho pigliô da quia,

Da Pain', e da Pecchio, e mnô in gloria sia;

Inu' eau huossa viv, slubgiô da mel e laed,

In glüerg' e beadentscha, in pôs, e claritaet.

Fe anim, e laschè ilg doeli passaer via:

10 Beô è quel chi bod, in flur d' la vita sia;

Sieu cuors finind, da qui, in gloria vain alvô,

Laschand la vanitaet, da tuott ilg mael spendrô.

Strett è però 'lg Chiamin, e pitsch[n]a fich la Porta;

Plaina d' astent e crusch, la quaell in gloria porta;

15 Mò, sülg davous, e cò largezz' e claritaet;

Crajè à mi, chi hae provô, e di vardæet.

Cur Dieu m' vulett havair, schi fett el gnir aquia

Un Aungel majestus, our dalla gloria sia,

Chi daiva me piglaer, menaer, e compagnaer,

20 Infin alg Pôs aetern; que bod stuvett dvantaer.

Glüschantas ælas el, e glüsch, chi splendoriva,

Piglett, e gio da Cêl, sco la sagetta, gniva,

Cun majaestaet vestieu: cun vusch, chi me legrett,

Benignamaint favland, à mi uschia dschett:

25 Dieu, quel chi t hò credò, hò me tramiis aquia,

Ch' eau maina te in Cêl: ilg Cor et orma tia

Dimè da terr' in Cêl, adozz', e vo gugent.

Siand ün filg da Dieu, ne vair d' la mort spavent.

[f. 42^a] Subit, üna chialur sentind in l'orma mia,

30 Fütt eau legrô, e dschett, ò Dieu, che allegria!

- Gugent völg eau laschaer la marcia vanitaet
 Mieu Dieu sgundaer, e' vair beaed' aeternitaet.
 Mien Condütter menett me traes ünä Vallaeda,
 Plaina da morta gliend, da d' ogni sort Brajaeda
- 35 Velgs, Jovens e mezzauns, richs, povers, e pussaunts,
 Dscheauts, mellans, e nairins, chi eiran tuots sumgiaunts.
 Cur' eau, Chi quels havess mazzô; fett domandaeda,
 Gnit cò la sblechia Mort, cun maels acompagnaeda,
 Horribels, infinits, chi faivan gran rumur:
- 40 Da quels büttett me ün à terra cun horrur:
 Stovett ad el laschaer la juvna Vita mia;
 Mò l' Orma bod piglett mo Guid' in chüra sia:
 Menett quel' our d' la Vall, in loe bell ed ingnael,
 Mettett ad ella sü ün Craunz Coelestiael.
- 45 L' ozett in ôt svoland, e giaiva cun spertezza,
 Plü ôt adüna giand, in Cêl, sur tuott' ottezza,
 Infin ch'el in ilg lö delg Pôs beô rivett,
 E me à Jesu Christ, mieu Segner, consignett.
 Che Bain, che Claritaet, che Vuschs, che Allegria,
- 50 Sentitt, oditt, vezzett dalungia l' Orma mia!
 Ingün oelg hò que vis, oragla mae odieu,
 Da Gliend humauna, cor üngün ho mae chiapien.
 Aquo viv' huoss' ed eis, æternamaing beeda,
 Mi' Orma, cun honur, e gloria coronaeda.
- 55 In terra possa' lg Corp, infin chi vain ilg di,
 Chia JESUS CHRISTUS vain eir Vus à mnaer aqui.
 Perche dimè cridais? Plübod, cun allegrezza,
 Nos Dieu lodè, chi m' hò schantô in taunt 'ottezza
 E cura 'lg temp è nò, ne pò la Vita plü,
- 60 Legrusamaing mori per gnir eir vus qui sü.

[f. 42^b]*Triumf incunter la Mort.*

(Ineditum nach Ms. Bûs. Vgl. 1—18 in Ischi I p. 12—14.)

- O Mort che hæstü fatt? Menô la terr' in terra.
 Che hæstu guadagno cun me in quaista Guerra?
 Spartieu ilg Corp e l' orma. In terr' hò quel vieu pôs
 In Cel triumfa 'lg Spiert, culs Aungels Beôs.
- 65 Christ mieu Salvæder, hò Te vitt' e superæda,
 Pajand per mais Pecchiôs Te dalg Agualg spogliæda,
 Fatt Te dvantær ün Vsch e fin da tuott ilg mæl
 Comenzamaint delg bain, e pôs Cœlestiael.

[f. 25^a]**PLAUNT DOLORUS.**

Sopra la Mort

DEL qud. ILLUSTRISIMO

Sigr. Governatur

JAN SALIS.

(Ineditum nach Ms. Büs. Vgl. 1—18 im Ischi I p. 12—14.)

1.

Ah! Vanitaet delg Muond! che eis la Vit' humauna
 Honnors, ambitium, ricchezza, gran pudair,
 Pomp, ot-savair, command, bellezza, bger havair?
 Que tuott eis ün Vapur Fümett, e Tscheja vauna.

2.

5 Sco debil Vaider vò; sco l'Herva secchia via;
 Sch'ün Sœñ e Sœmm' e vaun; sco Flur gio crouda bod;
 Sco l'Ova cuorra praist; sco l'Ova s'perd' in ot;
 Sco la Sumbriva svaint ilg muond e pompa sia.

3.

Inu' è Ninive, taunt grand' e spaventusa!
 10 Inu' è lg gran Colofs da Rhodo, ruinô
 Chiamels nouv — cient chiargand chi fütt davent porto?
 Inu' è Babylon, taunt ferm' e gloriusa?

4.

Ilg Taimpel d'Efeso, stupur, è müravaglia
 Delg muond e quel chi fett Salomon lodô,
 15 Inu' sun els? Inu' è Nimrod gran Sodô?
 Inu' hò, Babilon, ta Tuorr sia müraglia?

5.

- [f. 25^b] Da Roma la splendur, ilg muond chi dominaiva,
 Sieu Poevel, sa Grandezz' ed otter da stupir,
 In terra giescha fick, ed hò stovieu perir,
 20 Invit, ætern, e mæ müdaivel chi paraiva.

6.

Carthago, als Romauns taunt loeng chi contrastaiva;
 Athen, stupur delg muond, taunt per savair mofsær;
 Sagunt, chi, per salvær sa fe, s'hò fatta sfær;
 Corinthus eir; è gio, chi Roma timentaiva.

7.

- 25 Quel Faron indürieu, cun la superbia sia;
 Sennecherib potent, da tuotts, in terra, tmieu;
 Nebucadnezar grand, d'üngün ma stô vandschieu;
 Nun sunè della Mort ieus per la largia via?

8.

- David, da Dieu cernieu, chi taunt ad plaschaiva;
 30 Quel Salomon famus, rick, sabbi, e pufsaunt,
 E quels chi'ls sun segieus, ù eir pafsôs avaunt;
 Sun morts: da Mort üngün els liberær pudaiva.

9.

- Inu' è 'l grand Afsuer, cun tuott la forza sia?
 Grand Alexander ho 'l pudieu da fatt durær?
 35 Julius Cæsar hò stuvieu eir el crudær:
 Pompejus, grand Romaun, passet eir el da quia.

10.

- Quels spaventufs Gigants, nun sun els ieus in terra?
 Methusalem, quel Velg, fütt eir davent alvô:
 Samson, d' üngün vandschieu, d' la mort fütt superô,
 40 Absalon, ilg plü bell, peritt in greiva guerra.

11.

- [f. 26^a] Croesus quel rick Monarch: Crassus, chi taunt havaiva:
 Annibal, grand sodô: Camillus virtüus:
 Fabrici, taunt fidel: Grand Carlo taunt famus,
 Sun morts. Aristotel è mort chi taunt savaiva.

12.

45 Mo che? Havain nus bsceng da d'ir daloentsch da quia,
 Exaimpels per chiataer? O nà, in münchia — di,
 Metta Dieu quels à nus avaunt noss oelgs a qui,
 Per seng, ù da bontaet, ù eir dell'ira sia.

13.

Un seng hò Dieu à nus d'la senchia leggiasia;
 50 Signor Governatour JAN SALIS; miss avaunt,
 Levand vi l'allegrezz' é 'ns dand dolur e plâunt.
 Ah! doeli, laed, horrur, grammezz' e gran fadia!

14.

Vuless, d'ün tæl sogget noebel, qualchiossa scriver,
 Scha' lg doeli concedess; comenzamaint e fin
 55 Sch' eau qui chiatter savefs, ù vefs qualcke indschin
 D meditar concett, chi füs qui deng da viver.

15.

Dall' üna vart veng eau tmento dalla Grandezza,
 Da que chi füs da dir, e debil mieu savoir:
 Da l'otra voul l'Amur, da doeli, verfs havair.
 60 L'Amur, timur vandschand, sustain mia deblezza.

16.

Splendur daiv' alg barmoer la noebla Slatta sia
 La Pietæt dels velgs, fitaeda cun virtütt,
 Bun Nom, e dignitæt, chi 'ls eira larg 'e schütt;
 A nos Pajais honur, confort, ed allegria.

17.

65 Da tæl' hundraivla Glioud, e Slatta generusa,
 Naschieu 'lg barmoer; mofsô fütt à cognuoscher Dieu;
 Cun bun Costüms dūsô cu 'lg latt quels aint bavieu
 D' la Mamma, pe 'lg fær gnir persuna Virtüusa.

18.

[f. 26^b] Alg stüdi applichiò, aqui ed eir sülg eister,
 70 D' Ingeni fin e prompt, progrèfs ho 'l hagiou fatt
 Da gran stupur, ilg Nom portand ed atts delg Tatt,
 In Plèds e Fatts valent, adogni cäs adeister.

19.

Da bgerrs Linguags perit, zuond belg el discoriva
 Da Dieu, e fatts divins, sco 'lg Plæd da Dieu main' our;
 75 Cun fondamaint; ligiand, à boucch' eir our da d' our;
 Cun gravitæt, bening, cun spiert e tschira vira.

20.

Da fatts secrets, stupends, d'la gran mamma Natüra
 Eir el perit: in Dretts e Leggias; cun cofsalg,
 Canonics e Civils, chi eir' ad el paralg,
 80 Da discosfrir cun plæds, ù metter in scrittüra.

21.

Da 'l Muond e sias Parts, sieu Regimaint, e terras
 Havaiv' el tæl savair, chi faiva müravglær;
 Sa ch'el per tuött füs stò savaiv' el ragonær,
 Da 'lg Efser d'ogni Stat, da Lyas, Paschs, e Guerras.

22.

85 Siand delg Stüdi gnieu ad Arts in grand' ottezza
 Cu 'lg stüdi vulett el las Armas compagnær,
 Chi soula grand ilg hom in terra fær dvantær;
 Quellas ho 'l a druær imprains cun addestrezza.

23.

Suott Officiæls valents, in nofs ed eistras terras
 90 Da bun sodô lg mastir pigliett el aint atts;
 Discuorrer bain savair', ed eir mofsær ils fatts,
 In muostr' attacs, cufsalgs, afsalts, combatts e guerras.

24.

A poch, a poch, d'Hunuors sù lg combel el montaiva;
 Bain-deng Mastræl fütt el, in sieu comœn, cerrieu;
 95 Legations da quel, cun lod' gieu e complieu.
 Ch'e l' vaiva grand da gnir, Scodün inclir pudaiva.

25.

[f. 27*] Da Spagna 'lg Grand Monarch: sentind la fama sia;
 Sieu Capitani 'lg fett; à quel ho 'l gieu servieu
 Cun rielæt e lod e fama bur' obtegnieu,
 100 Infu chia 'ls duos Monarchs fadschettan pesch e lya.

26.

Mo siand gnieu 'lg destin d' la Majestæt divina
 Rivett el stīlg plītiot scalim da grand' honur.
 Gnīand fatt træs mezs hagiens, amur eir e favur,
 Merit Governatur da tuott la Val-Tellina.

27.

105 Cun lod e cun honur, la Rob' ad el creschaiva;
 Vezzaiva clær ogn' ün ch' el eira benedien,
 Sün orma, Corp e Bains delg Segner favorien;
 Ilg quel el, Bains delg muond indrett druant; timaiva.

28.

Uschieu eir' el duantô da 'ls prīms da nofsa terra,
 110 Da Rob' honur pudair; amô e reverieu,
 A qui ed eir uttrô, inu' el fütt contschieu,
 Da Hatta, Dignitæt, Honur e fama bgerra,

29.

Mo che? Defs qui pudair la debla penna mia
 D'ün tæl nébel sogett, sco chi tuchiefs favlær?
 115 Homerus ù Virgil stovelsen sü alvær,
 Per celebrær indrett la gran Persuna sia.

30.

Un tæl loda bel Hom hò pers nofs' Ingadiua;
 Taunt Bain hō 'lg Segner Dieu davont da nus alvô;
 Da taunt thesor ho nus la grimma mort privô
 120 Uschieu, da gnir nô tiers la fin delg hom ladina.

31.

Critain dimæna tuotts, plandschain chiot stresuna,
 Plandschain, mo brick ilg mort, mo 'lg dan da nus vivaints
 Chi qui vivain in pchiô, in painas e tormaints;
 Siand la vita qui stented e pochia buna.

32.

[f. 27^b] Cridain nus Predgiaduors, ün hom chi incligiaiva
 Ilg Plæd da dieu indrett, devot, religios
 Cun plds e fatts; palg Nom e Pladda Dieu zelus,
 Chi delg Offici nos respett e chür' havaiva.

33.

- Cridè vus Magistrats, delg stædi vos l' hundrentscha
 130 Civil e Criminæl Statüt vos protactur;
 Bsügnufs e Forestirs, vos schütt e defensur;
 L'honor da nofs cofalg, sogett da gran pradentscha.

34.

- Suspira, crid' e plaudsch' ò Ingadina mia
 In Pæsch, ün bun Cufaglr; in Guerr' ün bun Sodô;
 135 Dels pouver bap bening, dels orfens Avuð;
 Da nos Pajais l' hundrentsch', uttrò ed eir aquia.

35.

- Cridain però cun moed brick sco la Pajania,
 Mo sco fidels da Dieu, chi sprauenza sgür havain,
 E zieva quaista vit' ün ottra cert crajain;
 140 Siand la mort da tuott ilg muond taxæda via.

46.

- Christ hò cun sia mort destrütt la mort æterna;
 Ruott sieu Agualg; vandschand giðquella travundieu;
 Da temma nus spendrò; sa gratia stabilieu.
 Ungün nu' ns po spartir da d' el, chi nus governa.

37.

- 145 Dels Jüsts eis, avaunt Dieu, la mort fick pretieusa;
 In vit' e mort eis el bening e gratius.
 Morind gnins largs da 'lg mæl; da Satan malitius,
 Da tuott pecchið, da cuolp' e paina dolorusa.

38.

- Da tentamaints delg muond, da nofsa gran deblezza
 150 Alg vair Fidel è sgür la moart ün Soenn e Pôs;
 Un üsch alg Bain ætern, tals Aungels e Beðs,
 Tiers Christo, fin delg plaunt e capo d' allegrezza.

39.

- [f. 28^a] Che bandunains morind? La Vita cuort' vauna.
 Ilg Maungiel chia laschain, pro Dieu puslaunt refer.
 155 Mo per pudair uschieu, murir, stou ün guardar
 Da crair in Jesum Christ, cun cor et orma sauna;

40.

Da fer indrett vivand la Conscientia sia
 Intéra da salvær; sieu Segner da spettær,
 Sco Cittadin delg cel; stin l' hura s' impifsær
 160 Da fia Mort; giunchir delg Muord la noscha Via.

41.

Pifsær in tuotts seifs fatts, la Fin e spaventusa
 Trombetta, chi da cel, horrend vain à sonær;
 Sieu Spirt in maun da Dieu, cun fe, recommandær.
 Sieu Chio ozzand spettær la Chiæsa gloriusa.

42.

165 Ilg Muond indrett druvær, dendett chi pafsa via;
 Bun Nom da consalvær, chi eis ün grand thesôr,
 Plü pretius co tuott ilg Muond, Argient ed or;
 Chürær na dick ilg Corp, mo eir l' Ormetta sia.

43.

Signur Governadur uschia qui vivaiva;
 170 Per que eis el beô, in Jesu Christo, mort.
 Constant, nun — strameutô plain d' anim e confort
 Træs Christ ilg Pos ætern obtgnien ch'el eir spettaiva.

44.

Mo plaun pudefs quidir l' Invilgia scuvidusa,
 Nun ho 'lg Barmær hagiæn pechias e mancamaunts?
 175 Nun sun ils fatts da tuotts notabels e cunschaints?
 Che væst dimæna fand lodeda vantagiusa.

45.

Mo Tü; chi dist uschieu; t' impaifs' e ponderescha
 La sort da tuott la glieud in ilg pecchiô naschains
 In quel vivains; pecchiô in minchia-di fadschains.
 180 Ilg bain nun ais in nus, ilg mæl prædomiuscha.

46.

[f. 28^b] Sainza pecchiô üngtün mæ fütt, saró, ne viva
 Quel Sench ho sainza pchiô üngtün aqui vivieu?
 E voust blasvær ün hom chi vefs qual pecch' hagiæn,
 Traunter la gran Virtüt, in el chi splendoriva.

47.

185 Chiaëv' our imprüm la Tref, chi 'lg odg tieu sorv' e dauna,
 La Büsch' al' hur tir' our dalg delg Profsim tieu,
 Da fæ'r a vuond' hò qui ogn' ün culg efser sieu,
 Dieu sul cognuoscha 'ls cors, absolv' ed eir condanna.

48.

Pudefs eir il malin da 'lg Cäs' vair allegrezza
 190 Da buna gliend, mo væ a quel chi ho dallet
 Dalg mæl delg Profsim sieu; Dieu po müda dandett,
 Trammetter eir ad el plaunt, døli e tristezza.

49.

Quaist è, Signuors Patruns; ilg frütt de la penna mia,
 Per Merrit delg Barmœr, mieu oblig e Confort
 195 Da vosfa noebila Chiæs' Avis e bun Record
 Da quel chi nuu, ù eir saraun da quind' r in via.

50.

Dieu Vus consalv' in pasch, perchür' e benedescha
 Cun que chia chiær havais; gliend, roba, chiæs e bain
 Cresckainta Dieu, fand Vus da gia gratia plains,
 200 Chia 'lg SALISCH verd, dalg cel bain coltiov, florescha.

51.

In terra Dieu pufsaunt nus qui redsch' e governa;
 Defenda nos Pajais da tuots sguardins e dans,
 E cur saraun delg Cuors da nosfa Vita 'ls Anns
 Finieus, maina nus Dieu in beadentsch' æterna.

Catechisem da chianter tres Peidar Büfin, Stampè in Turi, MDCLXXIV.

- [p. 3] CHi vout gnir saly, in cèl beò,
 Stou' vair la vaira Cretta:
 Da quella stou el gnir guidò,
 Per ir la Via dretta:
- 5 Chi nun hò quell' eis afforvò,
 Vò in errur, vain condannò;
 Quaift' eis la dretta Cretta.
 2. Ilg vair confort d'un Christiaun,
 In mort & vita fia,
- 10 Eis, Chia Dieu lg' hò in sieu bun maun;
 Et cur' el stou da quia,
 Chia Dieu, træs gratia, vain alg dær
 La vit' ætern', e lg' fær hævdær,
 Cun el, in beadéntscha.
- 15 3. Que hò Dieu impromifs da ns' dær,
 In la Sænychia Scrittüra,
 Ch' è sieu sænch Plæd, e muoffa clær,
 Ed in æternuin düra.
 Quel haun scritt, træs dær aint da Dieu,
- 20 Ils sænchs Profets, alg pævel sieu,
 Euangelists, Apostels.
 4. Quel Plæd da Dieu è zuond perfett,
 Muoffa la Cretta tuotta:
- [p. 4] Guarda, scha tü vouft fær indrett,
- 25 Nun metter tiers ünguotta:
 Unguotta nun piglær davent:
 Dieu smaladescha, cun spavent,
 Chi sieu Plæd violescha.
 5. Tuott que chi muoffa lg' Plæd da Dieu,

- 30 Vain comprains, in contschëntscha,
 I. In ils Cummandamaints da Dieu;
 II. Alhur' in la Credentscha;
 III. In l' Oratiun c'hò Christ moffò;
 IV. N'ils Sacramaints ch' l hò aint schantò,
- 35 Sænych Battaisem e Tschaina.
 I. 6. Che eis la Leggia da nos Dieu?
 Ell' eis üna Dottrina,
 Ch' el hò 'gieu dô alg pævel sieu,
 Cun sia vusch divina,
- 40 In Tœvlas d' crapp, cun müd tremend
 Fœ, tuns, tremblær, e grand spavent,
 Chia tuott zuond fick timaiva.
 7. La muoffa, ch' ün defs Dieu amær,
 Plü fick cò chiofs' üngüna,
- 45 Cun orm', e cour, cun dir, e fër,
 [p. 5] Saintza fosdæt alchüna:
 Ch'ün defs amær ilg Proffem sieu,
 Bè sco fesvets, permur da Dieu:
 La summ' eis que d'la Leggia.
- 50 8. Chi salva que perfettamaint,
 Survain l'æterna vita:
 Chi tuott nun salva strettamaint,
 Condanna Dieu, cun gritta,
 Sa Legg' uschieu comaintza Dieu:
- 55 Eau fun ilg Dieu e Segner tieu,
 Chi t'hæ mnô our d'Aegypto.
 9. Voul dir, O püvel mieu amô,
 Cunte hæ eau fatt lija,
 Et' hæ spendrô, cun maun alvô,
- 60 Our d'fuott la tyrannia,
 Our d'fuott ilg giuf d'Ægypto grand,
 Per tæl schi taidla mieu cummand,
 Et fò la vœglia mia.
 10. Que chia Dieu hò sieu püvel muô
- 65 Our d'fuott la tyrannia,
 Hò Jefum Christum figürô,
 Et la spendraunza sia,
 Ilg quel hò seïs fidels spendrô
 Our d'fuott la mort, infern, pecchiô,

- [p. 6] 70 Et forza delg Diavel.
 11. Haun tævlas Commandamaints
 Duos, la Prim' e Secuonda.
 La Prim' hò quatter Schantamaints,
 E muoffa nus, avuonda,
 75 Dieu à timair ed' obedir:
 Mò l'ottr' hò sés, muofs à servir,
 Et ad amær ilg Proffsem.
 I. 12. Per ilg fulett, puffaunt, vair Dieu
 (Dieu que iu prüm commanda)
 80 Cognuofcher deft ilg Segner tieu,
 E quel, cun cretta granda,
 Amær, ed in agüt clamær,
 Lodær, pe 'lg bain & ingratiaer,
 Metter stün el fidaunza.
 85 13. Nun crair, sperær, ne adorær,
 In Creatür' ünguna;
 Da lg' striamaint ed inchiantær,
 Sgrifschur hægiaft adüna:
 Ils Atheifts deftü guinchir,
 90 A Dieu fulett indrett servir:
 Ils morts lascha chia pôffan.
 2. 14. Un invifibel Spiert è Dieu,
 Sainza fin, temp, imsära,
 [p. 7] Per que schi voul el gnir servieu,
 95 Brick scô 'na creatüra,
 Mò in ilg spiert, e cun vardæt,
 Sco chi commanda sieu sæuch plæd:
 Chi fò que benedesch'el.
 15. Schi guard' e Dieu nun præfenter
 100 Cun unqualche figüra;
 Imægnas eir, per adurær,
 D'üngüna creatüra
 Nun fær; zelus è Dieu puffaunt;
 Chiaftia te, e tieu infaunt,
 105 Ta terz' e quarta slatta.
 16. Dieu voul ilg pœvel sieu moffær
 Culg' Plæd e Leggia fia;
 Brick cun Idôls intraguidær,
 Chi muoffan la buschia;

- 110 Sun fatts da gliend; ùnguotta faun;
 Vair, ir, udir, palpær nun paun,
 Nun œsman ne favellan.
 3. 17. Da lg' Nom e Plæd da nos Signur,
 E da las ouvras fias
- 115 Favell indrett e cun honur,
 E loda fias vias:
 Quel libramaing deſt confeſſær,
 [p. 8] Cun dir e fær adluna.
 18. Ilg nom da Dieu nun ſurdrovær,
 120 (Schiglœ el te chiaſtia)
 Cun vann ù foſſamaing gürær,
 U ſpergürær aquia,
 Cun tegner fuott, ù cùn ſnejer,
 Ilg Vair, ſinær, ù inchantær,
 125 U eir in ottras guifas.
 19. Scha lg' Magiſtrat, ù lg 'lod da Dieu
 (Sco que ſoventz grattagia)
 U ilg ſallid delg proſſem tieu;
 Un Sarramaint aggragia;
 130 Schi pouſt gürær, pe 'lg nom da Dieu,
 Sco als fidels, in ilg Plæd ſieu,
 Nos Dieu e Bap commanda.
 20. Mo guarda bain, e nun gürær
 Pe 'lg nom da Creatüras,
 135 Per Sænchs, per terra, cêl, ù mær;
 Dieu, in fias Scrittüras,
 Voul træs ſieu nom ch'ün deſs gürær:
 Mò træs la Creatüras, clær,
 Ilg Gütaramaint ſcommand 'el,
 140 4. 21. Stlg di delg Pôs deſt bandunær
 Lavur delg coarp ſcodluna;
 [p. 9] Servir à Dieu; ſieu Plæd tatlær;
 Seifs Sacramaints adluna
 Druær; ſieu Nom lodær üſær
 145 La chiaritæt; e t' impiffær
 Ilg Pôs e glüerg' æterna.
 22. Pôſs' eir da lg' pchiò e tuott mæl fær,
 Da las ouvras chiarnælas,
 Surbaiver, ſurmaglær, giovær,

- 150 Saltær, ed ouvras tælas,
 Schi da tuott que chi lg' lod da Dieu
 Pò straviær, ù lg' saltüd tieu,
 U ilg Divin servezzen.
 23. A Dieu fulet, suprem patrun,
- 155 Dæft fær firôs e feiftas;
 E brick ad Aung'l ù Sæuch alchün,
 U ad humaunas feiftas.
 Ig Sabbath è fulett da Dieu,
 Sco chi ammuoffa lg' sæuch Plæd sieu:
- 160 Ad el dimæna fira.
 5. 24. Træs Bab e Mamm' inclegia Dieu
 (Quels el difch ch'ün hunura)
 Eir Serviaints delg sæuch Plæd sieu,
 Superiuors, alhura
- [p. 10] 165 Magifter, eir ed Avuôs
 Quels chi nus giüdan, in tuotts grôs,
 Et faun per nus fadia.
 25. Quels honorains, fcha recontschains
 Ilg bain chia ns' faun aquia,
- 170 Cu'ls reverir, amær, giüdær
 In lur bfæng & fadia,
 Cu'ls obedir, qui per giodair
 Prosperitæt, e possidair
 Atschò la vit' æterna.
- 175 26. A tels defs fchi gnir obedieu,
 (Sch'els gib greiv commandeffan)
 In que ch'è jüft, e chi voul Dieu:
 Mò cunter Dieu fcha gieffan,
 Alhur' eis ün culpaunt plü bod
- 180 Da d'obedir alg Bap fü ôt,
 Cò alla gliend humauna.
 6. 27. Defender deft ilg proffem tieu.
 Cun tuott la forza tia;
 La Vit' e tuott ilg effier sieu
- 185 Da mæl e da fadia
 Hoafte, fcothü haveft gugent
 Ch'ün otter fels à ti, davent
 Bandefch' ün' orma fôffa,
 28. Ungün cu'lg fatt nun ammazzer,

- [p. 11] 190 Un gŭn eir nun offender
 Cun ir', invilg', ù mæl favlær,
 U mæl per bain cun render;
 Cun melvuglentſch', ù ſtraviær
 Alchŭn da ſieu ſaltŭt; Dieu clær.
- 195 Que tuott nomn' homicidi.
 29. Ad ün Privô ſcummanda Dieu
 Da nun mazzær cun ſpæda:
 Alg Magiſtrat, da Dieu tſchernieu,
 Eis mò la Spæda dæda,
- 200 Ils mæl-falſchaunts per chiaſtiær,
 Mò 'ls prüfs e buns per ſchirmagiær:
 Da Dieu ho'l quella forza.
 7. 30. Ilg adulteri, pittancøug,
 Inceſt, ſvergugnaria,
- 205 Tuott della chiarn meluett brudgøug,
 In tuott la vita tia,
 In plæds, coſtŭms, baivr e mangiær
 Fŭgia, cun tuott que ch'iuvidær
 Pòts alg adulteri.
- 210 31. Per ſcunter, viv' infantitæt,
 (Perche nos Dieu lg' cour vezza)
 In honeſtæt, e chiaſtitæt,
 Sobrietæt, prufezza,
- [p. 12] Intuott ta vit', e fŭgia lg' pchiô,
- 215 Taunt ſcha tüeſt accompagnô,
 Sco eir ſiand tü liber,
 8. 32. Nun invulær avertamaint;
 Ne fêr frôd ed üſŭra
 Fŭg avaritia, fa'ſt containt;
- 220 Ta pais' e ti' imſŭra
 Sa jŭſta; mæ laſchaint nu ſtær;
 Ilg tieu mælnützamaing nu ſfær,
 Scha nà eſtŭ ün læder.
 33. La Roba c'hò ilg proſſem tieu,
- 225 Cun fe e cun jŭſtia,
 Defend', e, zieva lg' pudair tieu,
 Lavur', e fò fadia,
 Per pudair primò à ti t'veſs,
 Alhur' eir, cura bſøng fadſches,

- 230 Alg proffim tieu fuccuorror.
 9. 34. Fôffa perdütta mæ nun dær,
 Mò fùgia la manfœgna,
 Da tuottas foarts, e nun dir mæl
 (Scha Dieu vouft tu chi fœgna)
- 235 Alg proffem teu, ne quel finorvær;
 Ne lg' jüdichiær, ne otter fær
 L'honor fia chi noufcha.
 35. Mò faimper, ed auant fcodün
- [p. 13] Confefs' e di ilg vaira,
 240 Sainza fmarrir, ne tmair üngün,
 In chioffes delg dauaira:
 Defenda lg' nom, fam, & honor
 Delg proffim tieu, da main d'honor;
 Mantainsi innocentia.
- 245 10. 36. La Rob' e duns delg proffim tieu,
 Chia Dieu ad el cuvescha,
 Nun giavüschær in ilg cour tieu;
 Tuott bain ad el cuvescha:
 Nun invigliær üngün chi hò
- 250 Prosperitæt per che que fò
 Ilg feuidûs Diavel.
 37. Ilg muond dick que ch'eis our da d'our
 Guard' e confiderefcha:
 Mo Dieu quel guard' eir aint ilg' cour,
- 255 Quel cerch' e perfcutescha;
 Voul chia quel faja nett pürgið,
 Sæneh, prus, sincær perfett, temprð
 Cun Chiaritæt delg proffem.
 38. Chi pò que tuott indrett salvær?
- 260 Üngün; la forzan's maunchia:
 Tuotts' vain pecchið, cun dir e fær,
 Enun pudain ne aunchia,
- [p. 14] Da nus iftefs, ilg bain pissær,
 Tafchair da 'lg fær, il da d'amær
- 265 Indrett Dieu ed ilg proffem.
 39. Perche? Ns' hò forfa Dieu creòs
 Mæls, ù cun injüftia?
 O na Dieu n's vaiva belg fittòs,
 Cun fantitæt, jüftia,

- 270 A fi' imægna, per pudair
 Salvær fa legg', alhur, giudair
 La beadentsch' æterna.
 40. Sch' innuonder vain nos manchiamaint
 Chi nus uschieu condanna?
- 275 Our dalg fall & surpaffamaint
 Da nos prim Bap è Mamina,
 In paradis; træs quel è tuott
 Noafs effier guast nosch e corruott,
 Ch'ilg' pchiô naschains ed eschens.
- 280 41. Che vains dimæna meritô?
 Qui painas temporælas;
 La mort, chi eis ilg' foud delg pchiô;
 Eir painas æternælas;
 Dieu smaletesch' horribelmaint
- 285 Quel chi nun salva strettamaint,
 In tuott, la Leggia sia.
- [p. 15] 42. Neir ils plü sænchs num paun salvær
 Tuott que chia Dieu commanda,
 Pchiand els soventz, cun dir e fær
- 290 Ilg mæl chia Dieu scommanda:
 Mò que brick træs malitzch' els faun,
 Mò træs deblezza della chiarn,
 Sco muoffan lur exaimpels.
 43. Perche dimæna ns'hò Dieu dær
- 295 Vulieu la Leggia sia,
 Nun la pudant üngtün salvær?
 A fin chia nus uschia
 Our d'Eva nofs grands falls e pchiôs
 Cuntschand e gniand humiliôs,
- 300 Culpaunts à Dieu nus rendan.
 44. Schi dim, Che eis dimæ 'lg pecchiô
 Chi eis uschieu noschaivel?
 Pecchiô è tuott aque chi s'fò,
 Da Glient, e dalg Diavel,
- 305 Cunter la Legg' e plæd da Dieu,
 Interlaschand ilg command lieu,
 E fand que ch'el scummanda.
 45. Pudand la Legg' üngtün salvær,
 Chi spendra nus da quella?

- 310 Nos Segner Jefus Chrifthus chiær,
 [p. 16] Chi u's vain, in la novella
 Delg Euangeli, clær moffô.
 E cun la vaira Fèbratschô,
 Sco ns'muoffa la Credentscha.
- 315 II. 46. In quauntas Parts vain gio partieu
 Dimæna la Credentscha?
 1. In Trais. Da 'lg Bap, chi ns' hò vulieu.
 Creær à fa fumgentscha:
 2. Dauart ilg Filg, chi ns'hò speudrôs:
 320 3. E da lg'sænych Spiert, fantifichiôs
 E renovôs chi ns' tegua.
 I. 47. La prima Part nus muoffa clær
 Chia Dieu, cun la puffaunza,
 Ilg Cêl, la Terr', ed eir ilg Mær,
 325 Que ch'eis, ed hò fûftauntza,
 E vain aint in aquels chiattô;
 Puffauntamaing hægia creô,
 Sulett, zuond our d'ünguotta,
 48. Eir chia que tuott Dieu æternæl
- 330 Govern'e bain mantegna,
 Sa grand ù pitschen, bain ù mæl,
 (Mò jûft contschieu ch'el vegna)
 Chia saintza fieu divin vulair,
 Dær tiers, command, ù grand pudair,
 [p. 17] 335 Duantær nun poafs' ünguotta.
 49. Chia Dieu, nos Bap fick ôt lodô,
 Our d'fpûra gratia fia,
 In Jefu Chrif, fieu filg amô,
 Cu nus hægia fatt lija,
- 340 E nus fchernieus e fu pigliôs,
 Per feifs infaunts, pens' fær beôs,
 Auntz cò cerær ünguotta.
 50. Dieu eis ün Spiert omnipotaint,
 Ætern-ed invifibel,
- 345 Jûft, sænych, tuott bun, per tuott præfaint,
 Gratus, incomprensibel;
 Ch'è ftô vivaunt, eis huofs' e vain
 Ad offer faimpr', authur delg bain,
 Tuott fabbi, nun müdaivel.

- 350 51 Un Dieu fulett à ns' vain mossê,
 Quel Dieu fulett adura:
 Quel eis chi hò uschieu favlê,
 (Vuland ch'ün el adura:
 Eau sun ilg prüm, sun saimper stê,
 355 E lg' plü Davous, nun veng müddô:
 Our dvart me dieu nu s'chiatta.
 52. Cert ün fulett pussaunt Dieu ais,
 U üna ful' Effentia:
 [p. 18] Mò in quella Perfunas trais
 360 (O ôt' intelligentia!)
 Sun, Bap, Filg, e Spiert, Sæench, unieus,
 Disferentiôs, mò brick spartieus,
 D'inguel' honor e gloria.
 53. Che ais dimæna, Crair in Dieu?
 365 Brich dick crair, ch'ün Dieu saja;
 Stant ch'eir ilg Satan smaledieu,
 Tremblant però, que craja:
 Mò lg' è, a Dieu, da cour s' fidær,
 Ilg obedir, timair, amær,
 370 E s'tgnair vi d' sa gratia.
 2. 54. Jesus in Plæd Hebræer ais
 E vout dir ün Salvæder:
 Jesus dimæna fò palais,
 Ch'el saja nos Spendræder,
 375 Chi hò spendrôs, e liberôs
 Our d'fuott la moart, infern e pchiôs,
 E fortza delg Diavel.
 55. Ilg Plæd Græc Christus quel vout dir
 Undschieu, e belg declæra,
 380 Chia scò n'ilg Velg Testamaint gnir
 Sulaivn' undschieus cun æli,
 Ils Raigs, Profets, & Sacerdôts,
 [p. 19] Siaud in grôs e stædis ôts,
 Sco muoffa la Scrittûra.
 385 56. Uschieu, chia Christ sa nos Profet,
 Chi lg' Vaira disch e muoffa:
 Nos Sacerdôt, chi hò offert
 Se svesis per nus, ed huoffa
 Rouva per nus: nos Raig d'vardæt,

- 390 Chi ns' redscha, cun lieu spiert e plæd,
 E ns' main' in sia gloria.
 57. Nus Filgs da Dieu gnin bain nomnôs
 Sco muoffa la Scrittura,
 Però per gratia sù pigliôs:
- 395 Mò Chrïstus, da natüra,
 E lg' ful, ætern, vair Filg da Dieu,
 Inguel alg Bap, ôt-benedieu,
 Chi ns' fò seis conhærtævela.
 58. Chrïstus nos Segner vain nomnô,
- 400 E que zuond appuffaivel;
 Our d'fuott la mort, infern, e pchiô,
 E fortza delg Diavel
 Ho'l nus comprôs e liberôs,
 Brich cun argient, ôr, ù theldrs,
- 405 Mò cun sieu faung costaivel.
 59. Chrïstus vair Dieu è saimper stô,
 [p. 20] Ed in æternum dūra:
 Mò à sieu temp' è l' Hom duantô,
 Contr' e sur la natüra,
- 410 Aint in Maria concepieu,
 Dalg Spiert da Dieu, alhur naschieu
 Our d'üna Juvintzhella.
 60. Sco in ilg Hom qui vain chiattô
 L'orma cu'lg corp unida:
- 415 Ufchieu eis eir in Chrïst duantô
 Uniun nun-spartida
 Da Dieu ed Hom, humanitæt
 Unida cun Divinæd,
 Mo dick üna Persuna.
- 420 61. Vair Dieu hò el effer stuieu,
 La Paina per sustegner
 Da nos pechiô sün ilg corp sieu;
 Per domescher e vainscher
 Satan, infern, mort, e sputtær
- 425 Chiô della Serp, e ns' conquistær
 Darchiô la vit' æterna.
 62. Vair Hom hò el stuieu duantær,
 Perche Dieu jüst vulaiva,
 Ch'la Chiarn pe'lg pchiô daiva pajær,

- 430 Chi fatt ilg pchiô havaiva:
 [p. 21] Christus dimæn' hò sù piglō
 La Chiarn delg Hom, c'havaiva pchiô,
 Però santifichiæda.
 63. Christ da Pilat, injüst Mastrō.
- 435 Alla moart temporæla
 Fütt condannô, per nos pechiô,
 Acciò ch'all æternæla
 Mort nus, da Dieu, ilg jüst Mastræl
 Nun gniffen condannôs; pertæl
- 440 El taunt per nus pativa.
 64. Christus è stô crucifichiô,
 Da mort, mort maledetta,
 En's hò, cun que, accungüstô
 La vitta benedetta:
- 445 Ufchia difch la vusch da Dieu
 Chi pend' in crusch è fmaledieu.
 Christ mæl in bain sò volver.
 65. Taunt eis, ausaunt nos Dieu, ilg pchiô
 Sgrifchus, trid, ed horribel,
- 450 Chia, scha quel daiva gnir pajô,
 Dieu buniô, terribel,
 Hò lg Filg da Dieu stuvieu, patind,
 Et cun dolur, in crusch morind,
 Per nus dær sia vita.
- [p. 22] 455 66. Scha Jefus Christ è mort, per nus.
 Perche morins eir huoffa.
 Christ è, per nus, mort, jüst e prus,
 Pens' liberær d'anguoscha:
 Mò nus morin brich per pajer
- 460 Per ilg pecchiô, mò per antrær
 Aint in la vit' æterna.
 67. Perche eis Christus sepulieu?
 Pe'ls pchiôs e causa noffa,
 Per amoffær chia lg' fæench corp sieu
- 465 (Vifs nu s' mettn' in la foffa)
 Saja stô mort, per sotterrær,
 Cun el, nols pchiôs, e ns' confortær
 Cunter tema d'la foffa.
 68. Dim, Cò eis Christ ad infern ieu?

- 470 Brichia cun l'orma sia;
 Perche s' partind our da lg' corp sieu,
 Passet ella bod via,
 Et giet à cêl, schò el havett
 Ditt alg falschin: mo lg' corp posslet,
- 475 Fin alg tertz di, in terra.
 69. Las gran doluors, ilg greiv tormaint,
 L'anguoscha, pain' e tema,
 La dishonur, s lg' sbasssmaint,
- [p. 23] Chia Christ, sun corp ed orma,
 480 Per nos pecchiôs, hò indürô,
 Que vain Infern ditt e nomnô.
 Aint in nossâ Credentscha.
 70. Que tuott hò Christus indürô
 Brich in infern, que craja
- 485 Mò in ilg hürt, cur' el, stentô,
 D'anguoscha saung sijaiva;
 Eir sün la Crusch, cur' el clamò,
 Mieu, Dieu, co m'hæstü bandunô?
 O pain', anguofcha greiva!
-

JOAN PITSCHEN SALUTZ.

Capuciner: Quai ais, un zuond dalataivel e nūzaivel Tractad. In ilg prüm fat oura in ilg Languack Francès, tras ilg Reverend & fick allatrad Petrum Molinæum, servi-
aint dalg plæd da Dieu. Et lura stat mis in Tudaischk: Mo bouffa mis in Romausch
tras Joan Pitschen Salutz. Squischè in Tyrich tras Heinrich Hamberger. 1650. 5

[f. 2^a] ALGS ILLVSTERS, NOEBELS, SABIS HONORADS, PRUDENTS
AUT ET BAIN NOMNADS SINGIURS.

Snr. Chiapitauni Joannes à Planta von Wildenberg staatt Gubernator
general da l'interra Vall Telina; & huoffa Mastral in Criminal meritiffem,
da la honorada Dratūra da Dardetz in Ængadina zuot. 10

Snr. Chiabitauni Joannes à Salutiis, digniffem Stattevogt da la lodabla
Citad da Cuira.

Snr. Chiapitauni Balthasar Planta, Mastral in Criminal, dalg honorad
inteer[f. 2^b]comœn, & da tuotta la terra d'Ængadina zura, bain quali-
fichiad è digniffem. 15

Snr. Chiapitauni Stochas Rea à Porta, Mastral in Criminal da la
intèra honorada Dratūra fuot munt Fullun in Ængadina zuot; Et Castellà
dalg Chiasfe da Ramuosch meritiffem.

Seis specials, bain affectionads, cordials & gratius Singurs, sco eir
singulars amijs, fautors è Patrons. 20

Illusters Noebels, aut nomnads, & bain affectionads, Singurs fautors
è Patrons.

Ingual sco quels chi nauigaïen sün ilg fulvadi priglius è furtinus
Mar, haun lur compas, taunt co ünna Reigla, tenor la quala chi guidan
lur Naaf, per mütschar tuots priguels, è pudair rivar à lur designada riva 25
& havdauntza; Uschea eir iminchia fidel Christiaun, in seis schfadius è
priglius viadi tras ilg fulvadi desert da quist Muōd, per mütschar ils pri-
guels da la mort, è rivar pro ilg püerti & in la habitantza da la vitta
æterna, stoua havair, ünna muoffa & sgüra Reigla, tenor la quala chel s'
poffa è s'defs [f. 3^a] redscher è guidàr, è que contùn infinna la mort. 30

Unna tal muoffa è Reigla, ais infallibelmaing ilg sulet & perfet plæd
da Deis, compiglia in la S. Scrittura dalg V. & dalg N. Testamaint.

Quella S. Scrittura ans muoffa perfettamaing tuotta quai ch'nuo mang-lain pro nos Salutd, à ngrir in la vitta aeterna.

Pro nos Salutd stainuo favair duos fats. L'un chie nuo deffan crair; L'auter co nuo deffan viver; & ufchea hauair ünna vaira cretta in Christum; 5 & ünna fidela Christiauna vitta.

Amasduz fats, ans muoffa la S. Scrittura clær. Chi nuo deffan Crair, muoffa ilg S. Euangelist Joan, con quist expres plæds: Quists fats fun Scrts, par chia vuo craiet, & Craiond haiet la vitta aeterna. E' Christus disch: O Nars à nun Crair à tuotta quai chi ais Scrit in Moyse, ils 10 Pfalms & ils Prophets, Luc. 24. 25.

• Co nuo deffan viver ans da aint amaun, ils 10. Commandamais, la fuomma dals quæls ès quista: Amma Deis da tuotta teis cour, [f. 3^b] da tuotta tia orma, da tuot tia forza & impissamaint, et ilg proffen sco tai fues.

15 Con quai consentescha eir la Doctrinna dalg S. Evangeli, sco S. Paulus muoffa con quists plæds; dschond: La salutaiyla gratia da Dieu ais appar-tida & ans muoffa, chia nuo, renuntiond à l'impietad & mundauns giavüschemaints, viven in quist Muond, temperadamaing (via nuo) jüstamaing (via alg proffam) & prufamaing (via Dieu) & spettan ufchea sün la ven- 20 güda da la glöergia da nos Salvader Jesu Christ. Tit. 2. 12.

Quista S. Scrittura ais la Reigla, sün la quala, haun lur fundamaint, tuot las Baselgias reformatas in nossas Lias.

Quista S. Scrittura ais quella lgüm chi ha splanduri in nossa Ængadina; quella vusch chi ha strafuna in nos Taimpels; quella culnonna, sün 25 la quala ha seis fondamaint nossa Religiun, pradgiada, tadlada, cretta & cufessada, aunt co huoffa, & ufchea eir in gual huoffa, (tras gratia da Dieu) in nos comöens.

Mo ans chiaftiond jüstamaing nos Deis, con la guerra, parmur dalg furadöver da seis blers è da blera sort d'benefitzis schi es [f. 4^a] in quels 30 teps, quella lgüm trid stat inschiürida; quella Vusch müdada è curruotta miserabelmaing, & quella culnonna bunamaing bütada à terra dafat.

Taunter auter luoder è brudel, chia la guerra ha mana in nos comöens, fun antrats eir ils Capuciners. Eaus ngüds da terras eistras, & in eistras tramis davent à nuo; eaus fat chiaminar à nuo tras vias fullasteras, 35 & els chiamina tras nossas vias chiafaunas; à nuo schiatfchads dalg nos davent, & eaus antrat in quella possessiun!

Quista nouva, nuncontschainta, fula è malpruvada lgient pro nos pœvel, haun mana in nossas terras, ünna nouva, nun contschainta, fula è malpruvada Doctrina.

40 Quels nun haun predscha, ad ingünna civila superioritad, à vlair à

quella ubadir. Inqual sco ún, fuot prætext da farvir à Dieu, possa effer ún Rebel da fias sonchias ordinatiùns!

Quels uftaven e scomandavan alg comœn pœvel da lêer ilg plæd da Deis, mo alg lur leiven els chi udiffen e craieffan. Inqual sco lur plæd fuos melger co ilg plæd [f. 4^b] da Deis; U chi fuos mer prigucl à du- 5 dir ilg plæd da Deis co ilg lur!

Quels vleiven, chia ún e scodún, als cufeffes tuot seis puchiads man-üdamaing, è da d'caus spateffan remiffiun da quels. Nun fond chi gieffen sgür à giperi. Inqual sco la Confessiun chi vain fatta à Dieu fulet, nun fuos bastaunta, è chia ilg pardun d'ún pachiader è Creatüra mortala, vales 10 plü co ilg pardü dalg sonchiffem Deis è dalg Creader s'ves! U sco ún chi fuos reconcilià con quel Ray chel ves uffais, ves bler da tmair las imnatschas d'ún pouver famalg!

Quels vleivan chia tuot nos pœvel cufeffas, chia tuot nos pardavaunts, chi haun vivú è fun morts in la noffa Religiun da ilg Euangeli, sean 15 condemnads in ilg fœ æternal. Inqual sco ils fidels chi mouran in stavla è sgúra fidaunza, sún ilg perfet Merit da Christì, ngiffen per quai da Deis tramis in infern; & quels chi s'lafchan sún ilg merit da S. Francisc, ngiffen tuts in tſchël! U sco serviaints da la manzcœgia, pudefsä à quels chi dependen da la vardat, manar con els infembel pro ilg Bap da la 20 manzcœgia!

[f. 5^a] Quels muffaven à quels chi deivan murir chia par lur cufort, è sgúretza da lur Salúd defni racomandar lur ormas in maun da S. Barbara, S. Urfula, ù S. Catarina, sonchias chi ma nun fun stattas ilg Muond. Inqual sco David è S. Steffan, nun fuoffan stats informads indret, à raco- 25 mandar lur ormas in Maun da Dieu è da Christì! U sco quels pudeffan ad auters giúdar in Tſchel, chi nun haun niaunchia pudú giúdar à faifves!

Quels nun pudiont noufcher alg nos pœvel lur ormas, cun lur fauffa Doctrinna è cun lur raffas da Vuolps è habits da Pharifeers, schi haune 30 fat vair lur griffas da Lufs, è smis incounter ils corps, à pruar tras quai da drizar oura, quai chia ufchleca nun pudeivan.

A quels chi cuffeffar nun leivan, tenor chi plascheiva ad eaus, nū ils leivne laschar metter in Sunteri. Inqual sco farar our da la terra, fuos farar eir our dalg Tſchël. U sco l'orma d'ún chi es in Tſchel, ves 35 da tngair quint dals Capuciners é dals corps chi fun in terra!

Un inaudit horribel fat ais quai; chi ais d'incuort d'uantad in Pefch- 40 laf; inua chi hau[f. 5^b]batú è giaslia crudelmaing, únna femna morta, aunt co la Sapulir. Parmur ch ella sún la fin, ha cōfesiad noffa Religiü, & sún quella d'fini fia vitta; Mo amuo plü ún horribel & inaudit fat ais quai, 40

chia ils Capuciners veiven comanza à far, in plús lous. A far tour our da lur sepultúras, ils corps da quellas persunnas, chi eiran mortas, zainza cufessar & receiver ilg Sacramaint, & lura ils far metter in lous, ils quals (tenor lur cretta) nun tuoquan à Christiauns. Inqual sco chi vlessen far
 5 vair è congruolcher per forza chia in eaus nun fuos únna sbrinzla dalg spiert dals Prophets, da Christi è dals Apostels; mo ún spiert barbar rabgius è fúrgius incontra ils vair fidels e nembra da Christi!

Quista novua lgieut, cun lur novua doctrinna, e novua barbara procedura haun muanta à nos pœvel, pro devouts oratiuns, chiaunds fuspirs,
 10 húmmels e devouts rous, larmas speffas e grossas & pro ún contún batter las portas dalg Tfscheel con doli dals puchiads & arfantúm da ilg agúd & gratia da Dieu, als liberar e Schkiargiar dúnna tal greiva tirania & incomportabel [f. 6^a] giuff & carnificina da la conscientia. Et uschea ingual sco Pharo, ha madúra la spandrafchun dalg pœvel d'Israel, our dfuot sia tira-
 15 nia à ngir pro lur libertat, ingual incontra sia voluntad è natúta; Uschea eir ils Capuciners pro nos pœvel, haun madúra è promovú lur liberatiun, cumbain incontra lur Natúra, nun saviond e nun vliond.

Zainza ingiùn dubi, ha ingual in quels temps Lavura ilg spiert da Dieu, in ils cours da blers fidels, prus, zelus e devouts Redschaduors,
 20 Superiors, cuslgërs & Agents da nossas terras, & ils ha muanta, quists, u da quella sort, divinnas schvuladúras & fidels impifamaitns cun saifves dſchont:

Nuo savain, chia ingual sco chi ais ún Sulet, perfet vair Deis, cumbain chi sean blers, chi vengen nomnads e salvads par Deis, ilg qual chi
 25 nun fun; Uschea nun saja plù co únna Suletta perfetta e vaira cretta e Religiun; cumbain chi sean bleras chi voelgen ngir Salvadas per talas, cumbain chi nun sean.

Nuo savain chia quella vaira cretta e Religiun, nūſea, ne s'achiatta inglur anter, co [f. 6^b] in la vaira Baselgia Christianna; Chi ais la citad
 30 da Deis in la quala el havda; únna spusa da Christ, con la quala el es spufad & unid; ún Taimpel dalg spiert S. in ilg qual chel operefcha.

Nuo savain, chia quella dretta vaira Baselgia Christianna, ſea Suletta-
 maing, inua chi vain pradgia, ilg vair, net, clær e perfet plæd da Deis, chi clingia la vulch da Christ nos Salvador, e chi ſtrafunna la Doctrinna
 35 dalg Euangeli, datta aint tras ilg spiert Soingk.

Nuo savain & ſſchens ſgürads, chia que tuot s'chiataua & duantava in noſſa terra, in tuotta quels lous, e Baselgias, chia la Religiun Reformada d'schfluriva, e ngiva pradgia la netta Doctrina dalg Euangeli. La
 40 quala ais huoffa in quels lous, chia ils Capuciners Regnen, tras metz da la guerra, ù zuond stüzada ù trid, e disformadamaing infchkürida.

Dels nuo effer tſchantads, in tal aut grà, effer fitads con taunt grand duns, & havair recevù ùn tal nœbel talent, ad effer Regents e Guidas d'ùnna intèra Terra, e tafchair cumœ, ne ans ſchfadiar, par nos paiais e per [f. 7^a] la chiafa da Deis, e drizar nos favair e pudair tuot, à la glœrgia da quel Deis chia nuo vain recevù tuot? 5

Deffe effer, e ngir chiatà main zeli e diligentia pro nuo, à promouwer ilg Raginom da la lgùm co es pro auters zeli quel da ſchdrùr, e drizar in pe ilg Raginom da la ſcordùm?

Ach ſcha nuo t'ngain quint da noffas chiafas; quaunt plù defnuo tngair quint da la chiafa da Deis? Scha nuo t'ngain quint da noffa hu-10 nur, quaunt plù defnuo tngair quint da l'hunur da Deis?

Nuo vain piſſer da ns'drizar buns e fidels ſerviaints chi ſervan à nos corps; quaunt plù defnuo tngair quint, dans drizar buns e fidels ſerviaints, chi ſervan à noffas ormas? U nun defnuo forza tngair plù quint da la Raba coeleſtiala & æternala, co da la Raba terraina & corporala? E vair 15 plù chùra da drizar da ſtar bain in Tſchel, co tngair quint da ſtar bain ſur terra?

Chia ilg ſpiert da Dieu, haia muanta in vos cours (Nœbels & aut nomnads ſinguors) tals e da quella fort impifamaints, [f. 7^b] muoffa la experientia, chi ais ùnna infallibla pardùtta da la vardat. Parchie vuo 20 con auters da nos ſuperiors & fidels patriots inſembel, vai tut ilg fat in tal mœd à cour, ch'vuo vai guarda sùn tuottas bunnas comoditads è temps ſafchunaivels, è mis maun à la fatſchenda, con tal ardimaint, prudentia ſapientia è cour nun ſtramantad, chia tras quel metz, ha Deis gratiufamaing libera noffa terra, da tuotta nouva & eiftra ſubiectiun; turnanta & 25 ans tſchanta in noffas velgias libertads è frietads ſeculares & ſpirituales.

Eau num dubit, chia quai chia Deis ha lavura finna da qua, in vuo è tras vuo, in reſtitutiun da noffa Patria in general & in ſpecial da noffa Ængadina; ch'ell vengia eir ilg avengir, in, è tras vuo à far ilg madeſchem in la conſervatiun da quella. 30

Cur Satan para ch'ell dorma, ſchi ès el ilg plù da tmair, parche lura pœna el fias armas per ins offender. Chie aife dimena plù bfungius, co da pinar à temp da s'pudair dad ell uſtar é defender?

[f. 8^a] Taunt bfœng vainuo, chi ns'vengia cuſalva, quel bœn ch'nuo huoffa poſſidain, co nuo veivan bfœng chins ngis turnanta quel bœn ch'nuo 35 veiven pers.

Cunttuot, Illuſters Snguors, nun viond vuo manchianta inguotta, ilg prùm da drizar oura e faar; Schi ais vos oblig & uffizi, da nun manchi-antar eir inguotta, quai chia bœn fat ais, da mantngiair e cuſalvar.

La pagia, ſcha bain ilg Muond nun recontſches, ne ſaves gra ingùn, 40

vain impero Deis infallibelmaing à s'dar, in quista præsentà, & in la vitta chi ha da ngir. Scha quels chi servan ad ùn Imperadur, Salvan par la plù gronda pagia, la hunur é dignitat chi survengen, tras quel lur servezan; quaut plù gronda pagia ais da ngir schmada, quella dignitat & 5 honur, chi survengen quels, chi servan alg Imperader da tuots Imperaduors;

Quels chi tengen quint dalg plæd da Deis in lur vitta, vain Deis à tngair quint da lur plæds, eir aint à metz lur mort; à quels chi spörschen lur mauns, algs tra[f. 8^b]valgiads uffauus da Deis aint in lur crusch, vain 10 Deis à spörschen seis mauns, cur chi l'clommen cun lur vusch; Quels chi tengen quint da la Baselgia da Christì chi combatta sur terra; Vengen sgür à ngir in Tschel, pro sia Baselgia chi triumphà; L'hierta dalg Tschel vengen quels sgür à possidair in l'auter Muond, ils quals tengen quint da l'hierta da Deis in quist Muond.

15 Po ùn giavùschar ù survngir mer pagia co quella? O bain beada conditium da quels! O allagrufa e dalataivla vusch chia quels vengen in zacura à d'udir, our da la buoqua, dalg fundamaint e buoqua da la Vardat, ilg filg dalg ætern Deis. Ve naun tù alg meis fidel famalg, tù esch stat fidel sur pauck, eau t'vœlg schantar sur bler, aintra in ilg Raginom 20 da teis Senger Matth. 25. V. 21.

Ourduart quist cufels, eau, chia tuots, mo inspecial nuo Ministfers dalg plæd da Dieu eschen obligs da ns'mufar recontschaints via da vuo Nobiliffems Inguors, par que tuot & auter plù.

[f. 9^a] Eau taunt, nun pudiont far ne quai cheu des, ne quai cheu vles 25 da meis oblig, nai eau giaver vlù far vair ün pitschen Singial è pain, da mia amur, real cour è bunna affection via vuo; con offerir, dedichiar è laschar ngir à lgüm, quista mia ouvretta (ils prims frùts da mia mels) suot ils nuoms è dignitat da vossas Illustras perfunas.

Vœlg usche ruguar ch'vuo vœlgiat, amai cō l'ouvra infembel, & l'ou- 30 vra con mai infembel, tour sù in chüra protectiun è defensiun vossa, & saimper s'laschar effer per recomendar. Offerond eir eau, meis (combain debel) pero prompt & voluntus servezen, in tuotta occasiun chi s'præsenta.

Rugond uschea con quai à Dieu, chel s'vœlgia cusalvar in bunna san- dad è lingua prosperitat, s'redscher con ilg spiert da la sapientia, chia 35 nuo suot vos gubern è redschamaint possau giudair bunna pasch uniun è concordia, è lura davo quista vitta, s'incoronar con la curunna da la æterna cœlestiala gloria, in Christo Jesu, Amen.

Da vossa sing. Illust & Nobilif con debita affectiun & observantia
devout Servitor & amator,

[p. 278]

Cap. XXIII.

DAUART LA POVERT-
tad è richietza.

Franciscus da Aßise, voul ngir salva par ün grond amator da la povertad: Parchie el nomna continamaing la poverta sia Marufa. 5

In sia Reigla tschauntfcha el con seis Muongs uschea: La utetza, da l'utischma povert ad, (chiarifschems frars) es quella, chi s'fa artavels schi Rays dalg Raginom dals Tschêls, la quala s'adauza aut in la virtüd; avuo, dy eau, chi eschet in tuots fats povers: Sün quai als Cumond el, da non possidair zuond inguotta da quai chi es fuot ilg tschêl. 10

Quista Reigla hal fves prua, parchie siond el dona con honeista richetza, hal quella bandunad, tuot furdad, trat oura sia vestimenta, mis davent fias chiautschas, è curü davent ntüt.

Taunt co chi partengia via da la Povertad in general, sachiatten da queus blers, chi s'dalet[p. 279] tanda aduzar quella zuond fick, & que in-15 gual da quels ils quals haun uschlœ pauck dalet la pro. E par chi possan fick aduzar la Pouerta, schi dischne: Chia Christus ilg Senger sea eir stat pover. Mo our da quai s'vetza bler plü, chia la Pouerta sea ünna paina u affliction: Parchie Christus ilg Senger es ngüd in quist Muond, par tour sün el noffas afflictions, e à purtar noffas duloors. 20

Bellarminus disch, Cap. 45. dalg eudafsch davart ils Muongs; Chia Christus Jesus sea eir el stat ün pëttler. Nun ha uschea manqua inguotta, par honorar Christum ilg Senger sün ilg plü aut, co chia quist Jefuviter, ultra dals tütters, chel ha in la S. Scritüra; sco ais chel vain nomna, ilg filg da DEIS, Salvader, sprandlater ilg plæd & la fabgientscha dalg Bap. &c. 25 Alg nomna fura da quai ün pover trakot è pitock. Unna parfonna chi gianda ils benefitzis da outra lgieut, nū deß per quai ngir ingual nomina da ün bettler.

Gino da quai s'po cungnoscher la Natüra da la richietza, e da la povertad, chia Deis es infinidamaing Rygk, mo ilg Diavel, taunter tuottas 30 Creatüras à lönsch ilg plü pover. Jesus Christus disch; chi sea plü bead, da dar co da rece[p. 280]ver. Da usche con quai ad incleer, chi sea plü bia da dar quai chia ün ha, co dumandar quai chia ün non ha. Quel ilg qual chi da, referefcha la natüra da Deis ilg Senger, ilg qual saimper da, è ma nun receva. Ilg es plü gronda hunur, cur ch'ün da l'almoufna co 35 cur ch'ün la receva. La liberalit ad es saimper meldra co ilg maunguel. Par ilg vaira shia quel chi blasma la richietza, taunt co ün fat chi sea

da sia natüra maal, quel chüsa u blafma Deis ilg Senger s'ves, ilg qual es ün autor da quella, ilg qual la parta oura tenor feis bainplafchair. Deis admonefcha seis pœvel d'Israel zuond suvent pro prudentfcha, con impromißiun da bainstadi temporal. Et non giavüfchond Salomon da DEIS 5 auter co sabgientfcha, schi ilg hal dat plü gronda richietza, co ingün ma non haia possedü.

Ilg S. Jacobus difch bain, chia Deis haia tſcharnü ils pouver, mo el metta pro chi sean quels pouver, chi fun ricks in la cretta. La bea-
dentscha da quists pouver nun fta in quai, chi fun pouver, mo bler plü
10 in quai, chi fun ricks in la cretta.

Ingual ufchea deſſeir ngir inclet, quai chia Christus difch in ilg Euangeli da S. Lucæ, Cap. 6. [p. 281] v. 20. Beads efchat vuo pouver. Nun fa ufchea la povertad vantüraivel, mo ilg mœd, co ün porta la povertad.

15 Es'achiattan virtuos è buns fidels Rycks è la ſcontra nauſchs, daſchüttels pouver ils quals tras causa da la pouertad, s'laſchen frizar, pro in voels, mordraretſchs, ſpargitürrar e da quella fort greifs puchiads. Tras quai ha Agur giavüfcha da Deis in ils prouerbis Cap. 30. Chia el non ilg laſcha ngir pouver. L'orma dalg pouver Lazari, eis purtada tras ils
20 Soings Aunguels in ilg Ravuolg d'Abraham, & ufche mis ün pouver pro ün Rick: Ans dar tras quai ad incler; chia Ricks & pouver zainza differentia haian da poſſidair ilg Raginom dals tſchëls, pür chels temman Deis, & ilg ſeruan tenor feis comondamaints.

Vaira aifai, chia la richietza, ſurmaina zuond blers e non ils fritza
25 auter co pro ſtolzezza e ſuperbia, invida lur cours con mal giavüſchamaints, e da occaſiun dalg artrar da la fidaunza ſtün Deis, e da s'rantar e s'laſchar ſtün lur raba e facultad. Quist ès la occaſiun, da quella ſtippa ſententia da Christi, ch'el difch: Chi ſea greif ad ün Rick da ngir in ilg Raginom [p. 282] Cœleſtial. Impero nun vain quift privel naun propria-
30 maing da la Richietza, mo bler plü quandernaun, chia ilg Chraſtian nun la douvra indret, grataia ufchea la richietza in ilg cour dad ün, brick autrangin, co ünna curunna d'aur in la lotza, & ünna dagia in ilg maun d'ün our d'ſen. E nun ès da crair chia Christus in ilg Euangeli, Lucæ Cap. 16. Nomna las richietzas par quai iniüſtas, chi ſea iniüſt in ſaiſves
35 a las poſſidair; u parmur da quai chi vengian raſpadas inſembel tras metz iniüſts; mo fioud chi fun ün inſtrumaint è frizamaint pro tuotta iniüſtia, pro quella lgieut chi haun pauqua ü ingünna temma da Dieu.

Cap. XXIV.

DAUART ILG VUTT DA VO-

lantufa povertad, losch pattliar, & ilg sur-
avauntz da satisfactiuns è merits
da Muongs.

5

Da la povertad sun duos sorts. Unna chia DEIS trametta pro alg Craftiaun; L'autra, à la quala chia ilg Craftiaun s'arda volantu[p. 283]famaing, combain ch'ella non ilg vengia tramis pro da Deis. L'ünna ais ünna affliction, l'autra ün singular prapœst, alg qual qualchüns, tras imagination da grond Merits & ouvras nun bstüngiufas, chi vauntzen, s'ardaun 10 da saives voluntufamaing.

E sun povers, chia Deis ha tſchanta in ün debbel ſtady, chi pon lur vitta, brick auter manar innavant co con miseria, & ascha lavur da lur agiens mauns. Quists, ſchi s'containten da lur condition, sun cun Dieu bain containts, alg ſeruan con ünna bunna netta conscientia, & haun 15 ſpraunza è bramma, da meildra, quai ais, da Coeleſtiala richietza, quels sun parvaira vanturaivels, chiars à Deis alg Senger, & ufchea vaira- maing Rycks.

Ufchea sun eir auters, ils quals Deis s'ves ha laſcha dſchurfnar dalg lur, parmur da la vardat dalg Euangeli: Da quists po bain ngir dit, chia 20 lur poverta ſea voluntufa ſiond chi haun banduna ilg lur, par chiaminar davo Chriſtum; Combain chi nun s'haien trat à culœtz quist giuf à poſta & à faſſſcha, port an pero quel paciaintamaing è con leidetza, è tengian da ngir honorads, in quai chi deſſan portar la cruſch da [p. 284] Chriſti. Da quists tſchauntſcha ilg Senger in ilg Euangelio, Matth. 19. Quel chi 25 banduna, Bap, Mamma, Duonna, ufauns, ærs, & c. Parmur da mia chiaſchun (nomnadamaing cur Deis ils laſcha ngir in tals priguels, u d'naira- maing chi ſtonan ſchnaiar la contſchüda cognition dalg Euangeli, u bandunar lur raba temporal) quels vengen à receiver tſchient voutas duobbel. In quist caas haie nuom, laſchar ir la vitta s'ves, par ſpandrar l'orma; 30 Et ün deſgugient eſſer d'ſchfatſcher da ſia facultad, par tngair bain chiaſa con ilg fat da ſeis Salüd.

Mo ilg ais eir ünna inſpiada povertad, pro la quala alchüns s'conſtrentſchan tras Vutt, zainza ingün maungel, & ingün Comondamaint da Deis. Quists pudeſſan bain poſſidair lur raba è richietza, è que con bunna 35 conscientia, mo vœlgien plü gugient ſurdar quella, è s'nodriar tras ils metz dad auters; plü gugient patliar co lavurar.

Quista povertad ais ün giuf, chia Deis nun ils ha mis sü, mo con ilg qual eaus s'ves s'haun aggrauads. Eaus nun portan la Crusch da Christi, mo lue aigna crusch. Eaus voelgen plü gugient receiver, co dar almoufnas. Eaus s'artiran [p. 285] da las ouvras da la chiaritad, fuot la 5 parentfcha da l'homilit ad è patientia. Quists fun sco ils utschels dalg Tschël, chi non semnan, ne clegian aint, & impero lur Bap, ilg Papa, ils nudria richiamaing.

Parchie nuo vadfain, chia quels chi haun ilg vutt da la povertad, fun comœuamaing da bunafchi & ingraschantads; è combain chia iminchùn 10 d'vart, nun ha par el inguotta, schi possideschne pero infembel tuots tuotta plainetza. Lur pettliar ais plü graß, co la lavur dalg comœn pœvel. Blers cuorran in las Clanstras tras mala patientia, oder ch'els non obedeschan gugient à lur padernuors, Bap è Mamma; oder eir zuond tras displicentia è dësperatiun ü par chi poßan dar ünna sur ün cœlg, à lur 15 credituors, chi voelgien effër paiads dad eaus; Oder chels non pon lavurar, & à chiasa nun haun ne da ruoir ne da mangiar. Eaus voelgen effër pouver tras Vutt, par chi nun sean pouver tras necessitad è maunguel.

Et in quist lœ ais grataia ünna à Bellarmino, in quai ch'el difch, 20 lib. de Monachis, Cap. 46. Chi iscontra als Muongs Almoufners cur chi haun abundauntza, quai chia Christus difch, Matth. [p. 286] 19. Centuplum accipient. Eaus vengen ad arschaver tschient voutas duobbel, è dauo quista vitta la vitta æterna. Mo scha nos Aduerfaris voelgiä, chia la povert ad sea ünna ouvra supererogationis, u chi vaunza, schi daune con 25 quai à vuonda ad incler, chia Deis nū l'haia comondada.

Ils Prophets & Apostels, ma nun haun fat alchün vut da poverta: Eir ingtün da quels manun es stat ingtün pettler: quels chi fun stats pouver taunter els, fun gratiads in povertad, brick chi s'haien avudats à quella, mo chia Deis ils ha quella mis sü.

30 Ils Apostels haun tngü lur barchias eir davo chia Christus ais rastüta. Joan. 21. 3. Joan: veiva amuo sia aigna chiasa, Joan. 19. 28. Paulus ha trast stü ilg stuoiri chia ils Philippenfes haü tramis con ingrazchiamaint, Phil. 4. 16. A Corintho s'hal nudria con far pavilgiuns, & ha plü gugient vltü lavular, co ir à pettliar. Parchie el saveiva bain, chia pettliar 35 fuos ünna tuorp, è chia ils Chraftiauns ngiffen tras quai muantads pro paigretza & ün stadi sturpia. Quel, ilg qual bandunna sia raba par giudair la raba dad auters, nun po brichia bain dir pro Deis: Dans nos paun d'iminchadi: Parche el ilg pudes raspuon[p. 287]dar: Eau t'hai dat aint à maun metza, da mangiar teis agien paun, mo tū hasch quai sbüta, 40 huoffa raubafch con teis patliar, las almoufnas als dret pouver.

Taunt dalcœsch aise, chia ilg pettal sea únna ouvra supererogationis oder úna tal ouvra, chi sea meldra, co quellas chia Dieu ha comanda in sia Ledfcha. Chia Deis cumonda ingual ilg contradi, ch'læ deß ngir impedida, & effer lavaunt, taunt co possibel ais, in quai ch'el difch, Deut. 15. 4. Taunter tai nun deß effer zuond ingün pouwer. Ilg plæd Hebræisch 5 difch: Un pettler, & la comœna versün metta eir oura ufchea. Brichia per quai, chia, pettliar sea puchia, cur chi nun ais auter metz ingün, da s'pudair nudriar; Mo Deis cumonda als ricks, chi deßan als manglus in tal mœd sporfcher ilg maun, chi nun haien chiaschun ingünna, da stair patliar. 10

La 8. Scrittura tschauntscha eir suvent da vart ilg pettel, taunt co dad ün mal chiaftiamaint, fchi smaletschü da Dieu. David difch: Pf. 37. 25. Eau fun stat Juvan, & huolla ngtd velg, mo eau ma nū hai vis, chia ilg iust seabanduna, oder chia seis sem, sea id à tscharchiar paü. Et Pf. 109. 9. Seis uffaus stovē ir intuorn à pettliar, E nō es 15 cōmain, [p. 288] co chel tschauntscha davart ilg pettliar tschforza è non voluntus; pero nun ēfai da crair, chia quai chi es à d'ün únna smaletschüun, sea ad ün auter únna benedictiun; Oder chia quai chi ais à l'ün únna greiva visitatiun è Chiaftiamaint, sea à lauter ün Soingk præpost è maniamaint. 20

Voufch tú havair exaimpels, fchi vain nuo, agiâ sū dsura a tngú únna descriptiun dals Sacerdots, da la Deisa dals Sireners, davart ils quals ès da leer pro Luciano & Apulejo; Chi s'gialchlaivan & pettliaven suvent. Pro quists tuoquan ils Hæreticks da Massalien, davart ils quals Epiphanius difch: Hæresi. 80. Cap. 3. In ilg pettliar haü eaus stais oura lur mauns, 25 sco lgient, chi nun vessan da mangiar ingnotta, oder nun vessen ingnotta dalg lur agien.

Passa ün tras tuot ils temps velgs, fchi ma nun vain el à chiatar brick ün exaimpel da Muoings, chi s'haien ardat alg pettel. Parchie è fun passads plú co milli duatschient ans, davo la Naschentscha da Christ, 30 aint chi s'haia savú ilg minim fat, davart ilg Orden dalg pettel.

Ilg Singiur Camus, Vvaifchk da Bellay, chi es amuo in vitta, ha ferit ün grond cudasch, da[p. 289]vart la lavur dals Muongs. In seis præam s'chiatten quists plæds: La fetscha da far zainza lavurar, ès antrat aint in las claustras, fuot la cuverta dalg soing e permeritaivel pett- 35 liar, &c. In tuotta seis cudasch, nun fal auter, co chi vengia manifest: Chia ils Muongs deßen effer obligiads a lavurar, con lur propis mauns; Et inspecial quels, ils quals nun fun agravads, con pradgiar u autras fatschen- das d'Baselgia. Quist discuors ees dalcœsch davent da quai, chia ilg pettliar deß ngir inombra, taunter ils stucks da la perfectiun con ilg 40

qual ilg Chraftiaun fetscha d'untar Deis seis debitadur. Et ilg cudafch da quist Prælat es approba è fat bun dals allatrats da Paris, tenor chia ilg Tüttal maina oura.

Augustinus ha eir scrit ün cudafch de opere Monachorū, in ilg qual
5 el als exhortescha diligiaintamaing pro la Lavur.

Ilg S. Epiphanius muossa ingual eir quai, in quai ch'el disch: In tuot las claustras dad Ægypto, haun ils Muongs lavura, ingual sco ils Avicels cur els mainen pro tfschaira è meil. Lura eiran ils Muongs pouver Ramittels, chi haun vivü in ils deserts, lavura con lur mauns, mana
10 [p. 290] lur lavuors vnalas in las proßmas citads, fat landroura daners, con quels compra paun, & uschea s'haun els nudriads, zainza gravetza d'autra lgieut. Da quel temp nun giavüschavan ils Muongs ingünna confirmatiun da lur Reiglas, dalg Papa da Roma. alg qual els non eir an eir subgiets brick.

15 In fuomna els nun veivan zuond inguotta ilg qual fuos fomlgiaunt à las Claustras da Muongs da hotzindy. Et reprehenda zuond fick ilg huossa manzunad Epiphanius, à quels chi nun lavuravan in lur vitta, fardavan à la povertad è leivan avaut las chiasas dals Ricks pettliar lur paun.

20 Mo ilg pèr aifai, chia quists Muongs Almuosners, vœlgian numbrar lur pettliar, taunter las ouvras supererogationis, & uschea las salvar par meldras, co quellas chia Dieu ha comanda in sia Ledfcha, è las dar our a per plü perfettas, co, amar Dieu da tuot seis cour, & ilg proßam sco faisves. Ilg qual ès ilg compiligiamaint da la ledfcha.

25 Ddis ans cumonda, chia nuo alg servan con tuot nos savair è pudair. Mo quists Muongs servan plü à Dieu, co con tuot lur savair è pudair, ilg qual pero ès imposibel da pudair far.

[p. 291] Abraham, Ifac, Jacob, Samuel, David, &c. Nun haun fat ingünnas ouvras da tal fort vanzamaint.

30 La perfectiun dals Aunguels, sta in la obedientia, chi faun à que, chia Dieu ils ha comandat; E zuond brick in quai, chi fetschan plü co Dieu cumonda.

Schi Christus Jesus s'ves ès ngtd in quist Muond, à far deck la volant ad da seis Bap, è brichia plü.

35 Dumonda alg plü zelus Capuciner, scha el pecchia eir el, u Na? Schi vain el à stuair cufassar, ch'el sea ün pouver pachiader. Mo co s'covengien quist as cordas infembel? Quai chia Dieu ha cumanda nun faune; Et impro vœlgen far plü co quai, chel ha cumonda. In fats bœngius manchiaintna è s'fadian in fats nun bœngius è da Deis ma comandats. Quai
40 chi fun obligs nun faune; mo quai chi nun fun obligs, quai faun els.

Els fun plü Soings co Deis nun giavüfcha. Quel stouva havair pers ilg tſcharve, il qual nun po paiar feis dabits, & inguotta taunt main s'vol ludar da ſia liberalitad. Es quai malcovngaivel taunter la lgieut; quauant plü malcovngaivet es quai pro Deis?

[p. 292] La plü auta ſupervgia es quella, cur ün voul tſchinchiar à 5 Dieu las vanzadüras è combladüra è pero nun havair da paiar avuonda ilg debit è da far la maſüra intera à paiar la fuomma.

Cuort; eau pudes bain ſavoir, ſcha ils Muongs fetschan la vœlgia da Deis, u lur vœlgia, cur chi faun quellas ouvras da vanzamaint? Schi dian, chi fetschan la vœlgia da Deis, ſchi nun faun els plu co quai chi 10 fun oblige parchie els fun conſtrits à far la vœlgia da Deis. Dian els chi fetschan lur vœlgia, cur chi faun ouvras, meldras, co quellas chia Dieu ha comanda, Schi ſieugui infallibelmaing landroura, chia lur aigna vœlgia, ſea meldra è plü inavaunt co la vœlgia da Deis.

Inqual in quifta butia, vengian cramiadas las Satisfactions chi 15 vauntzan, in las qualas ils Muoings indüran plü, è ſuffrefchan plü pœnitentia è Chiaſtiaments, co nun haien permerita con lur puchiads. Ilg qual vanzamaint è combladüra, ilg Paparaſpa dalungua infembel in ilg Schkiazzi, da la Baſelgia, è tras ſias indulgentias parta oura ad outra lgieut, in paia-
maint da lur puchiads. Falleri ſpecilegium, pag. 119. 20

Ils Muongs s'inmagineſchan, ſcha els s'gia [p. 293] ſchlaien, vaun dſcutz, &c. chi ſatisfetschan conquai par ils puchiads d'autra lgieut. Quandernaun diſch Bellarminus, lib. 1. de indul. Cap. 4. Chia ils Soings ſean in tſchert moed nos ſpandraders.

La Legenda da S. Domeni & Antonini diſchan: Chia S. Domeni, 25 (chi es ngüd datiers con Sanctit ad à S. Franciſo,) s'haia iminchia di giaslia trais voutas, con ünna chiadaina d'fier.

L'ünna gia par feis puchiads præpis; L'autra par ils puchiads dals vifs; è la tertza gia par ils puchiads da quellas ormas chi fun in ilg Bargiatœli. Las qualas zainza dubi, vengian tras quai ad havair ſanti grond 30 ſurleivgiamaint & refraiſchkiamaint.

Quist Domenicus, eira ingual quel Soing, chi ha fat ünna ſpeciala gratia alg Diauel. Parchie s'viond quel müda avaunt el in ün paſter, ſchi ilg hal tſchüf par ilg culœtz, & ilg viond leifmaing pudü ſtorſcher ilg culotz daſat, ſchi, l'hai el, tras compaſſiun, deck trat las pennas our 35 dalg cheu, et ufchea laſcha ſchvular d'avent con ilg cheu bluot.

Con tal fats, vain Deis viſibelmaing diſchonora. Parchi eaus ilg ſcrivan pro tals fats, als [p. 294] quals ſch'ün Craſtiaun feß, ſchi nun pudeß el gnir ſalva auter co par ün malitzgius, u daſat our d'sē Chraſtiaun. Parchie inua es ün Maſtral, chi nun ngis dad ün è ſcodüm, ſalva par 40

malgiüst schi dafat our d'sen, sch'el lasches larg our da seis mauns, ünna perfunna malfatschaunta, parmur ch'ün seis proffam s'giaschlies par el, u ch'ün auter Jaitünes par el? Quels fats, dals quals vain rys è fat beffa, in fats humauns, stovan in fats da la Religiun passar, è ngir salvads par 5 buns; Brick autranginco ingual sco ün steß perdar ilg incelet, con vlair adampchiar la pietad.

Quist Suradoever es ngüd fulettamaing quandernaun, chia la lgieut fun stats dforfnads da tuotta cognitium da la S. Scritüra, la quala eira ad els ün cudasch fara è non contschaint; Et haun tfscharchia autras 10 satisfactiuns par lur puchiads, è paiamaints, co la mort è la passiun da Christ. Mo parche sporschne à la iüstia da Deis, auters paiamaints; Siond chia Christus ha plainamaing à quella satisfat? Nun ha quai nuom, achüfar Deis s'ves chel sea maliüst, cur chün disch, el s'lascha par ilg puchia paiar con duobbel paiamaint, siond pero ilg prüm paiamaint sufficiaint? 15 Nun ha quai nuom, dar mendunur, à la [p. 295] perfetta satisfactiun chia Christ ha fat per nuo; cur chün alg voul metter pro, ilg gialtiar è strenga vitta dals Muoings? Ingual sco ün v'les cun ün chiarbun far lgüschir ün bel splanduraint Diamant?

Papa clemens ilg sesavel disch in Extrauag. Unigenitus: Ilg merit 20 da las S. Juvantschellas, è dals auters Songs, giüdan complir ilg schkiatzi, dalg merit è benefizis dalg Senger Christ. Con ilg qual ell da ad incler: Chia ils benefizis, ch'nuo vain in Christo, fetschan la masüra plaina, mo quai chi s'metta pro dalg merit dals Soings, fetscha la masüra cuombla, & ufchea dettan algs merits da Christ la dretta plainetza & dignit at ü 25 valütta. Quinder naun vain eir, chia ilg Sacerdot chi fa Messa, rougua par ilg Salüdt, brick deck parmur da l interceßiun dals Soings, mo eir parmur da lur merits.

Ilg misericorgiaivel Deis, s'vølgia gratiufamaing laschar ngir Compaßiun, da taunta pouvra lgieut, chi fun ufche schiafuol inguardiblad in 30 taunts gronds suradoevers; E tras gratia d'scuvarnar ilg ingion da quels, chi sun s'ves pachiaduors gronds, & pero vølgen satisfar par [p. 296] ils puchiads dad auters, tras ünna stoltza & ingianaivla humilitad.

Noebel Clinoet da l'Orma tras Joan Pitschen Salutz. MDCLVII.

[f. 6^b]

I L G B A P N O S.

*Mifs a chiantar, in la Notta dalg Psalm 46.**Deis ais nos sciüd e forza.*

PAB NOS.

5

Zernetz.

IN noffas Vrazgiunfe,

Nos couvs deck pro nos Bap,

Voluains, sco eir tuots bunfe

Da tuot temps quai haun fat,

10

Nos ais quel: meis e teife

Sulet pufaunt vair Deife.

Tuot böen uain sul da quel.

Quel chièsch in ils t/chèls.

Sufch.

15

Nos Dret Bap, brick in Terra.

Chiatains mo aint in Tschèl.

Tras quai our d'quista S'guerra

Aluains nos Courf pro ell.

La fù chiatains Rapaufe.

20

Ils fats dalg Muund fun faufe,

Mainans pro tai in Tschèl.

[f. 7^a]*Fat Song vengia tei Nuom.*

Laguin.

Teis Nuom, tei fats e vœlgia.

25

Ais tuot Songk e perfet.

Ta glœrgia Zainza dœlgia,

Faa ch'nuo tscherchian indret,

Cun Cour, plæda, in tuot fatfe.

T'ufferrau fù tals trattfe,

30

Ch'teis Nuom vengia fat Songk.

Teis Ragiuom vengia naun pro Nuo.

Guarda.

Pro Nuo tei Raginomme,

Vengia, o Deis eir quij.

35

Tras tei plæd e Spiert lomme,

Regna in nos Cour frij.
 Da qui in Tschél an maina,
 Aquaa in glœrgia plaina.
 Taij Laudén in ætern.

5 *Tia Vœlgia d'uaînta, sco in Tschél, uschea eir in Terra.*

Dardez.

Ta Vœlgia, brick la Noffa.
 Da Nuo d'uaînta ilg Muond.
 Chia tuot quella far possa.
 10 Con teis Spiert giùd zuond.
 Sco faun ils teis Songs Aunguels.
 D'Ludont vengen me staunguels,
 Eir nuo quai fetschan prompt.

[f. 7^b] *Nos paun diminchiadi da a nuo hoz.*

15 Ftaun.
 Nos paun diminchiadije,
 Dans hoz e faimperma.
 Dintaunt ch'nuo stain aquie.
 Ch'nos corp veng sustanta.
 20 Dalg nœs chia nuo ns containten.
 Vtruo nos cour nun rainten.
 Dependén deck da taij.

Pardunnans nos puchiads.

Scuol.

25 Puchiads uain Nuo fat blerfe,
 Vain zuond ùn grond dabit.
 Suot tai nos Deis in Tschèlle
 Ach chiaffans giuo quel scrit
 Culg Saunck da teis chiar filgie.
 30 Ach Bap con nuo fa l'melgie.
 Per gratzgia ch'nuo d'ruguains.

Sco Nuo pardunain nos debit adours.

Sent.

35 Quels chia contra nuo fallan
 Lains pardunar da cour.
 Schabain ch'els ma nun chiallen.
 Eir nuo fallain tras our.

Surcuor nolla fräschleza.
 In taij dans tù fermeza.
 Ch'nuo fettschen teis Cumond.

[f. 8^a]

E Nus manar in prouamaint.

Ramuosch.

5

Blers latfschs anuo fun taisse,
 Nuns m'nar in prouamaints.
 Satan ha faufas Raijdfe,
 Milli Sort d'tantamaints.
 D'la chiarn, Muond ingianaiuels
 D'nuo S'ues òschens tuotts flaiuels.
 Saluans con teis ferm bratfch.

10

Mo Spendrens dalg Maal.

Tfchlin.

Mo spendrens da tuot Maale
 Dalg Muond Satan Infern.
 Chi nuns nuoschen; partale.
 Teis spiert ans fetfscha ferms,
 Ch'in nuo maal nun S'ragfscha.
 Zuofflalg dauent sco bifscha,
 Ch'alg bœn fetfschan da Cour.

15

20

*Parchie teis ais ilg Raginom, la pausaunxa, & la glorgia,
 in æternum. AMEN.*

Engadina tuotta.

A chi dens Adurare?

25

Clamar aint in nos bfcængs?
 Auter co ta Bap chiare.
 Chi ffsch tuot nos aftents.
 Teis ais ilg Raginomme.
 D'pufsaunxa hafch ilg puomme.
 Laud & hunur lapro.

30

[f. 8^b]

In Tfchël & eir in terra,
 La Maar & in Infern.
 Tuot sta fuot tia ferra.
 Eèr, hotz, & in ætern.
 Ston tout far teis Cumonde
 In quel Creeff ufche gronde
 Ourduart brick S'muantar.

35

Nos Cour con ferm fidaunza,
 S'rainta fulet uij d'taij.
 Vains qua la Sgùra staunza,
 Ch'tù saluafch a tuots faij.
 5 Con quai fchi wlains farare,
 Daij sgùr ans fidare.
 E dijr AMEN da Cour.

Aqui circa la fidela oratium, pilgia bain cour.

Chia taunter tuot las bunnas oufras, chia Dieu da nuo seis vffauns
 10 retfcherchia, laiia Zainza ingiun dubi, la Principa la deuota e fidela
 oratium.

La fidela oratium, da a Dieu fia debita hunur

1. Chel cunquofcha tuot, nos manglamaints; nos plæds, nos interiurs
 fuspirs da nos cours, bfæng e defideri, bler mèlg co nuo nun fapgian
 15 infues.

2. Chel poffa quai tuot chia nuo manglain via dalg corp e lorma, eir
 faar, & ans compartir, taunt co ùn omnipotaint Dieu.

3. Chel uœlgia & vengia eir sgùr ans exudire e far con Nuo, tuot
 quai chia boen ais, taunt co ùn gratius Bap, & duardat in fias impro-
 20 miffiuns.

[f. 9^a] La fidela oratium, maina con fai, in ilg cour dalg Chriftaun.

1. Contfchentscha da seis manglamaint. Parchiè nuo giavufchain dùn
 auter, quai chia nuo nun hausin Sves, & bfæng vains da furfngir.

2. Vaira humiltad, auaunt lauta Maieftad da Dieu, a comparair auaunt
 25 ell ünna taunt miferabla e pechiadrifcha Creatüra.

3. Tfcherta fidaunza e Cretta via da Dieu, parchie da chi nuo nuns
 fidain inguotta, de quel nun ruguainuo eir inguotta.

Eir Circa l'oratium, uains gronda differentia con Nos papals. Eaus
 ans nomnan, (quai ch'els fun) hæreticks e difchen, chia in quift pounk,
 30 fco in ils auters, fca noffa Religiun, Nouva, faufa, & infpiada, da zuinglij,
 Calvin & auters?

Tuœert e forza ans fauni, fco in auters fats, ufchea eir in quift præpi,
 e que incounter fcientia e confcientia.

Confiderefcha deck la oratium dalg Bap nos Dfchai impa, papals, chi
 35 ans ha mufa quel mœd da d'urar? chi ha quel comanda da faluar, a la
 vaira Bafelgia & a tuotta seis vffauns? Efai forza Calvinus? u Zvinglius?
 Mo Naa: mo ilg ës Chriftus, ilg filg dalg vair e viff Deis, nos Sulet e
 perfet Saluader.

Dijdt impa, papals, ès quel mœd da d'urar, ünna Religiun Noua u velgia; vaira u faufa; inspiada da la Lgeut, u amufada da Dieu? Scha quella ais dretta vaira, nun fuffiada e da Dieu parfchandüda; Sco vuo staj Cuffaffar chi sea vfchea, scha bain chia vuo fessat incontra stommi. Schi dſchainuo, chia quella ſaia præpi Noffa, & vfchea ſaia noffa Religiun e 5 Cretta la dretta, vaira velgia, Chriſtiauna, Apoſtolica & Catholica Cretta.

[f. 9^b] Vdij impa, meis papals, Nuo dalg Euangelij, nun ns'voluain inlgur auter, in noffas Oratiuns tuottas in fats dalg Salüd, co via dalg ætern, uair e viſſ nos Deis e Bap Cæleſtial. Laij ſauair la chiaſchun? ſchi udij Cuort e cler nos fundamaint: 10

1. Parchie, chia Dieu ans ha quai cumanda, con quist clers expres plæds: Clomma Amai in agtüd in teis bſœngs Et Eau t'voelg exudir, & lur deifch amai ludar pſal: 50. v. 15.

2. Parchie chia ilg filg da Dieu nos Saluader Chriſtus Ieſus ans ha eir uſchea amufad: Cura chia vuo ura (diſch ell) ſchi dſchai: Bap Nos 15 Luc: 11. 2.

3. Parchie chia ilg Spiert. S. chi ns'maina in tuota vardat, ans muoffa alg madefchen; chia nuo deſſan clamar Sco amuoffa Paulus Rom. 8. 15. Abba BaP. 2.

Quel nos Deis ans ha zainza dubi amufa ad urar indret, ſco chi ais 20 ad el plaſchaiuel, & a Nuo Salüdauiel. Nuo dependain da d'el, & urain ſco el ans ha comandâ: Chi ans po in quai dar tüert? u chi ans vout per quai blaſmer u l'almantar chel nun blaſma & ſalmainta in quel mœd eir da Dieu? Da vuo, papals, da vuo, ſpo Dieu in quist fat appuſaiuel almantar, & Nuo dalg Euangelij con Dieu inſembel, parchie vuo hauai 25 banduna la funtauna da la vitta, & uai chiaua tſchiſternas chi nun haun agna ingünna.

Vuo uai banduna ilg Creader, & l'vai vouts in Tſchel, pro ſongs e Sonchias chi nun fun auter co Creatüras.

Vuo, uai driza ſü Songs e Sonchias a vos plaſchair, ils quals auant 30 Dieu nun haueiuan forza ſanctitad ingünna; & clama quels in agtüd in vos bſœngs, ilgs quals fun forza in vſiern, & nun pon giüdar a ſaiſves inguotta, taſchair ad auters!

Vuo clama in agtüd Songs e Sonchias, in Tſchèl ilgs quals ma nun 35 fun ſtats, niaunchia in terra!

[f. 10^a] Vuo Sinſnolgia, e fadt voſſas oratiuns, via da d'imagnas, chia vuo uai fat, u fat far ad auters, d'Aur d'Argent, d'bruontz, d'crap, dlain, oder ſchmaliadas con maun da Craſtiauns. Las qualas haun cels, mo nun vezan; uralges mo nun auden; buoquas mo nun tſchauntſchen; mauns, mo nun palpen; chiommas, mo nun chiaminnan ne pon chiaminar Ne ais alchün 40

flaad aint in lur vittas. Proëpi quai tuot di(c)f[c]h ilg Pfalm. 115. da las
 imaginas dals paiauns, ilgs quals nun veivan ingünna Salüdaifla congolcentia
 da Dieu Dëffan Chraftiauns faar sco quels haun fat?

Dijdt impa vuo papals, chi f'ha mufa, quel moed ad vrar? Tschert
 5 Dieu brick; ilgs profeets brick; Christus brick; Et ils. S. Apofsels eir
 brick. parchie, quels haun mufaa tuot autrangin. Quai parschenda naun
 dals paiauns. Scha vuo lai plafchair a Dieu, e d'vantar fals, schi Adura,
 deck alg vair Deis, con nuo infembel e bandunâ quels chi s'muoffan autrangin,
 parchie chi s'mainan incondemnabels erruos; sco faa vossa Baselgia.

10 [f. 10^b] LA CREADENTSCHA DALS APOSTELS.

*La quala ais eir propriamang da tuots quels dalg Euangelij. Et ais
 fulettamang, la dretta, uaira, Vêlgia e Salüdaifla CRETTE CATHOLICA.
 Missa a chiantar in la notta, dalg Pfalm 31. Eau sprauuxa nai sün taij
 Singur, &c.*

15 Engadina tuotta in general.

Eug craij in UN DEIS.

DEck in VN DEIS chia nuo craiain,

Ilg qual ilg Muond, & nuo sustain.

Funtauna da tuot dunfe,

20 Our duart da quel, ingüns predschain.

Quai craien eir tuots bunffe.

Quel ais ün SPIERT d'etern innaun,

Da saifues, brichia, d'utruo naun,

Ais da partuot prafchainte.

25 Ais inuifibel & tuot poo.

Ilg qual eir tuot uiuainta.

Sco ilg Muond haa dèck ün Sulaij.

El Craftiaun ün orna d'faij.

Vschè Nuo deck ün Deife.

30 Quel ais dalg tuot sufficiaint

Palg bfceng da tuot ils feiffe.

In quel VN DEIS persunnas trais

Ilg plæd da Deis muoffa chi ais.

Æternas e perfettas.

35 f. 11^a] Ilg Bap, ilg filg, & ilg Songk spiert.

Ingualas zainza lettas.

Nuo quist scret aint in quist Muond,
 Chiapir perfet nun pudains zuond.
 Ais rasaluad intschéle.
 Cunguofcher ngins lur e giudair,
 A quist nos Deis fidele.

5

In ilg Bap omnipotaint, Creatur dalg tischèl & da la terra.

Zernetz.

D'La TRINTAD persunna prùma,
 Ilg BAP nomnad quel uain adùнна.
 Vain dijt omnipotainte.
 D'la terra, tischél, eir Creatur,
 Tngain pùr bain adimainte.

10

Nos BAP uain el per quai nomna.
 D'etern innaun ch'la urdina,
 A Nuo par seis vffaundse.
 In Tschèl tras Christum ans manar,
 Tras gratzia Nuo & taundse.

15

Omnipotaint quel Deis uain dit,
 Brick deck chel ha ilg Muond scaffid
 Mo eir contùn mantengia,
 E rèdscha tuotta quai ch'ais laint.
 Aut, bass, & tuot sustengia.

20

Et in Iesum Christum, seis unigenit filg nos Senger.

Sufch.

In Iesum Chr[i]st uair filg da DEIS.
 Craij eau: Quel ais ilg Senger meis,
 Iesus ais meis Saluader.
 Christ meis profeet, Raij, Sacerdot,
 Sulet meis uair spendrader.

25

[f. 11^b]

Ilg qual ais Concepijd dalg spiert songk Naad da la vergina Maria.

30

Lagiun.

Dalg spiert Song ais quel concepijd,
 D'Natura Deis. Craftiaun ngùd.
 In unna deck persunna.
 Nuo ch'eiran perff per ns'delibrar
 Our d'fuot d'tnginna furtùнна.

35

In quel temp ch'eira ordinad,
 Da d'unna vergina ais Naad.

Eira feis Nuom Maria,
 O beads Nuo, chia quai sauain,
 Ch'ins da Cufort plain quia.

Ha indurad fuot pontio pilato, crucifichiad, mort, sapulid, ijd giuo ad infern.

5

Guarda.

Suot pontz pilat hal indura.
 Ais mort, fulet par nos puchia,
 Sùn ilg lain da la crufche.
 Et quella faira sepulij,
 10 In ün hùcort, ch'eira strufche,
 Painas d'lginfiern steiuens patir,
 Quellas par Nuo hal stù sufrir,
 Quai ais ijr ad inferne.
 Chi l'ha fat sùar guotts d'launck,
 15 Et bragir usche fierme.

[f. 12^a] *In ilg tertz dij, ais el rasûstad sù dals morts, ais ijd sù in ils
 Tschèls inua chel feza dalg dret maun da Dieu Bap omnipotaint.*

Dardetz.

Finna da qua feis bassamaint,
 20 Huossa uain feis aduzamaint.
 In quai ch'lais Rasûstade,
 Ed ijd atschél pro l'Bap pusaunt.
 Da feis dret maun tschantade.
 Con tuot quai, ais stat daclara,
 25 Zuond fuottamis ch'laij ilg puchia,
 L inferne Satan proe.
 In Tschél ün Lœ ns'haia pina.
 Pro ell; da gnir eir Nuoe.

Innuonder ch'el uain a ngir a iudichiar, fura dals vifs & fura dals morts.

30

Ftaun.

Da ngir da tschél alg guardains ngond,
 Sco Nuo craiaain eir cufaffond,
 Iùdisch da tuot ilg Muonde.
 Als infidels per condemnar,
 35 Al feis dalibrar zuonde.
 Quel dij als buns zuond allagrus,
 Als filgs d'quist Muond zuond stramantus.

Parmur dla stramùdada.
 Chi uain ad effer in tuots fats
 Pro d'tuotta fort d'braiada.

[f. 12^b]*Eau Craij in ilg songk spiert.*

Scuol.

5

La tertza in la TRINITAD.

Parfunna ais: difch la vardat
 Ilg spiert songk e uair Deiffe:
 Vn spiert ais ell CVFORTADVR.

In tuots bsœngs, meis, e teiffe:

10

Songk uain el eir par quai nomnad,
 Ch'el ais Antur d'la Sanctitad.
 Ch'in Nuo fachiatta tuotta.

Taunt aint ilg Cour co dadour uart

In tuotta noffa vitta.

15

*Vnna fonchia, comùna, Christiauna Baselgia, chi ais ùnna Communion
 dals songks.*

Sent.

Quist fundamaint da nos Salùd,

Ais agien d'un pœuel scharnùd

20

E quels, fun quels chi craien.

In DEIS, BAB, FILG, & ilg SPIERT SONCK.

Sco tuots prus far quai daien.

BASELGIA ùnna tal Craiains,

Da tuot fidels comùna d'schains.

25

D'partuot ilg Muond rafada,

Dùra infin la fin dalg Muond.

Pro d'tuotta fort d'braiada.

Christus fulet ais cheu da quella,

Seis spiert la faa fonchia e bella,

30

Deck in quella splandura,

[f. 13^a]

Ilg uair, perfet cler plæd da Deis,

Pro quella saimper d'mura.

Remissiun dalg puchiads.

Ramuofch.

35

Quista BASELGIA ha bain TRAIS.

Fins prinilegis plù co Raijs.

- Chi fun feis agiens zuonde,
 Lùn aunt, lauter, aint in la fin,
 Ilg tertz dauo quist Muonde,
 Remiffiun dals puchiads feis,
 5 Suruengia quella AVNT da Deis.
 Siond fun quel fu(u)[n]dada,
 Sulet tras gratzg, elg miert da Christ.
 Dalg spiert songk uain Sgùrada.
Rafùstaunxa da la chiarn.
 10 Tschlin.
 Da la BASELG ilg uair cufort,
 La rafùstauntz ais fin la mort,
 Vain in la fin dalg Muonde,
 La vusch da CHRIST uain a s udijs,
 15 Da partuot strafunonde.
 Ngij meis pitschnets sch'bütads vffanns.
 Vzaa vos cheaus, schladai vos mauns.
 Cun maij ngij pro vos DEISE.
 Ilgs auters sparten d'Nuo dauent.
 20 Chi s'haun miss taunt in peisse.
 Aint in quel dij, O tü papal
 Co uousch ngir larg lur da taunt maal,
 Nungiùdönt qua plù Messas?
 [f. 13^b]
 25 Ne pappa, ne pardun da prears,
 Quai ais tuot idt in pezas.
 Inuo uousch ijs lur a pagiar,
 Par teis puchiads, dret a t'purgiar,
 Nun siond Bargiatölj?
 30 Ourduart ilg Tschéél ais deck Infern.
 Inu vusch comprar öljs?
 Teis Marchiadauns fun zuond falids.
 Tuot ils lur Crows fun eir d'finids.
 Ingün quai plü nun scengia
 Sün quai chia tü t'fidauscha taunt,
 35 Ais main ch'ünna fanzengia.
Engadina tuott a infembel, fa la conclusiun & disch:
 Et la vitta æterna. AMEN.
 Dauo ch'quist Muond ha ünna fin.
 Hauair la vitt æterna ngin

Sü in Tschéél pro nos Deisse
Pro Christus e tuot feis tscharnüds
Fidels, & Aunguels feisse.

QELLA ilg Bap, ns'ha ordinaa
Et ilg feis ilg permeritaa 5
El' spiert songk quai inseigla
Aint in nos cours: La cretta faa
Nuo sgürs da quella zeigla.

Alg prétsch sgür quella da fursingir,
Da d'un ch'ais DEIS quai steiua ngir. 10
Perfet par effer zuonde.

Sco uir ün vair nett Chraftiaun,
A Deis par far avuonde,

f. 14a] Ourduart ilg filg da Deis, CHRISTVS,
Nun ais chiatad ne ün ne plüs, 15
Chi maa haien quai fatte.
Parmur da quel, ans vain fulet,
La vit æterna datte.

La Cretta uair CATHOLICAA:
Ais quista stat, e saimper staa, 20
Finna la fin dalg Muonde.
S'fenda ilg pap u papalins,
Schais quella noffa zuonde.

Quist és usché quella DOCTRINNA:
Chi uain pradgiad in Engadina 25
Noffa Religiunne.
Quella cufessa pitschn e grond.
Iminchtün chi ais bunne.

Quista fulet ais noffa CRET'TA.
Chi ais eir dals Apostels statta. 30
Nun vain müdad ün tüttel,
Vn chi voul dijr auter co quai,
Ais sgür ün grond daschüttel.

Cuntuot nun polla ngir dit NOVA.
Ne cun vardat po ngir fat prouva. 35
Chia quaij faij la vardade.
Alg feis principi uain da Tschéél
Dür in æternitade.

La nun uain naun da Jon Caluin,
Mo ais ilg cler, nett plæd Diuin. 40

- Nun ais eir Lutherauna.
 Mufada ais da quels, sco d'Nuo,
 Ais lgür Doctrinna fauna.
- 5 [f. 14^b] Huoffa dij naun meis papalin.
 Chie lasch dijr da uos ngadin?
 Ans vouch d'cheu condemnare,
 Con ans trametter in infern,
 Et our dalg Tschéél sarrare?
- 10 Nuo tngain pauck quint d'teis iüdichiar.
 Amuo blear main d'eis condemnar,
 Nun dependain da taije.
 Mo deck da CHRISTVS nos SINGVR.
 Quai dschains con tuotta faije.
- 15 Quel Nos singur las clafs dalg Tschéél
 Haa: po farar, e dafir ell.
 Vains quâ ilg Nos recuorse
 Pro saij hal impromis dans mnaar.
 In Tischeel, tras sas duluorse.
- 20 Viond vos pappa el las clafs,
 Pro ilg vos tscheel, schi eschet brafs.
 Nun vaij dubij da QVELLE.
 A Nuo nuu lasch el antrar aint,
 Idt pür Vuo aint pro ELLE.
- 25 Quel tschéél s'vulains laschar avuo,
 Mo quel da Christ laschans a NVO.
 Parchie usché stou effer
 Par da plü fats ilg vos ais vnal.
 Cumpralg pür Zainzincrescher.
- 30 Ilg pretsch palg Nos chia NVO stain daar
 Sch'nuo deffan aint in quel antrar,
 Ais gia dalceng Numbrade.
 CHRISTVS ha tuot quai fat per NVO.
 Elg tschéél ns'hal congüstade.
- 35 Fain usche la conclusiun
 Con quaiста cler CONFESSIVN.
 Ch'Nuo sean la BASELGIA.
 [f. 15^a] Da CHRISTI ilg vair filg da Deis.
 Tuots frits in sia zeigla.
- 40 Cumbain ch'nuo eschen pechiaduors,
 Subgiets a da plü fort d'Erruors.

E grond infirmitadse.

Craians in Deis, Bap Filg, Songk, spiert

Chi ns' vengen pardunadse.

Quai ils Apostels, ns' haun muffa,

E da partuot ilg Muond pradgia,

5

Sco eir tuot Vair Ductuorse.

Quai ais pür sgür chia Crair aqueus

Nun po effer Erruorse.

CVNTVOT o Iesu Nos singur,

Nun ns' bandunar qui, ne ingur.

10

Cun teis spiert ans cuforta.

Dafendans d'Satan e d'uot maal,

Aunt, & eir in la Morte.

Mantengia tù Nos Engadin,

Cun teis bun spiert e plëd Diuin,

15

Ens maina bot pro taije.

Aint in teis song aut Raginom.

Senger exaudans quaije.

Ach fans Tù quai per tij amur

Ataij auda glöerg & hunur.

20

In tuot æternitade

Pro taij mantengans fin la fin.

Cun quai wlains vair Sarade

AMEN AMEN.

Da la BIBLIA Ilg prüm cudasch dalg fongk Profeed Mosis nominad GENESIS. Tut our da plüs Linguagks et miß in la usitada lingua da la honorada terra da d'Engadina Bassa traas Joan Pitschen Salutz. Stampad in Tury, traas Heinrich Hamberger. Anno 1657.

5 Eau fun rumas orfan da Bap & da Mamma, & viuü in quel stadii, con mia fradlgaunza ott ons, infinna ils vang da mia ætad. In quai siond eau ingual in la flur da mia Iuvantüm, schi ha Dieu, tras seis spiert, muantad in maij, quels impisamaints & giavüschamaints, ch'eu voelgia iir a stüdiar (parchie eau nun saveiua auter, co bun tudaischk, ourduart
10 ilg linguagk Natüral) Manifestond eau quist meis prapœst; Nun hai eau chiata ingiün chi cuslgiaua, mo tuot chi schkusalgiaua; Spirituals & seculars: mais Paraints & ils auters; Except solum dus huomens da Laguin, & quels da bassa & Pitschna conditiun. Mo tuot quels impedimaints, nun haun valüd inguotta, incontra l'aura dalg spiert da Dieu, ilg qual, quai
15 chiell [f. 3^a] haueiua in maij comanzad, ha eir continuad & lgifrad: ch'eu fun idt a Turii, a quella requisitiun. Chi nun desf cunquoscher quai per ün grond benefizij da la gratia da Dieu?

In quel prœpion, cheu fun idadimprender, haun comonzad quels sguardins, disuniuns, & nuschaiflas prapchias, in nellas terras & in noffa
20 Engadina. Las qualas s'haun arafadas, a pauck a pauck in tuot las Lias. Our da las qualas, taunt co our da d'üna unflotta tœschiantada funtauna, ais parchandüd tuotta quel maal, chi ha tœschiantad & perantad, tuotta noffa Patria: Libertads, chiafadas, schlattas perfunnas, rabas & facultads, A taschair ils s'moribels puchiada, chi haun in quel tempragnad; con grond
25 priguel dalg Salüd, da las ormas da blers? Our da tuotta quel fœ, m'ha Dieu (ingual sco a Lott) dat d'maun, per ün maun, am trar davent, & am manar utruo, ch'eu nun vengia peranta, in quel & con quel maal. Nun desf eau racunguofcher quai per ün singular & grondischem benefizij da meis Deis?

30 Siond eau stat rivad & finad a Maifa in Tury, m'haun nos Students & Pagiafauns cuslgiad, ch'eu nun gea dalungua a scoula, intaunter quels Scular Iuvens, in las Classas bassas, siond eau grond & craschüd: mo cheau desf chiatar qualchün da nos Students, chi m'amuossa par ün temp a chiafa, zainza ch'eu gieta ingünnas scoulas. Eau n'hai obedit alg cusalg: Et
35 davo Pitschen temp m'ha ilg Rd. Sar Ioan Pitschen Danz, huossa dignisim Minister in Zuotz, & mertisim Cancelier d'un Venerand Capittel, (quem honoris & amoris ergô, nomino) tut in sia disciplina, & con tal studi &

diligentia informad, chia in spazij da metz [f. 3^b] on, fun eau tut aint in la Sefafsa Clafsa: stat in quella eir metz on, e lura fatt Student. Vn fatt raar singular, & bunamang in audit, chi polsa ngir fat ün taal progrefs in spazij d'ün On! Mo inuonder ais quai parschandù? Aquia Sar stainuo cufafaar, Eau, & ilg Rd. Surfcrit, meis chiarifchem Præceptor stat in Tury, 5 & Professor in Basel, quai chia ilg S. Apostel Paulus difch: 1. Corr. 3. v. 6 & 7. Lün ha implanta, & lauter ha fagua, mo la crefchentia ha datt Dieu. Et ufchea ne quel chi ha implanta ais inqualchiaufa, ne quel chi ha fagua, mo Dieu ilg qual ha fatt crefcher. Nun ais quai ün singular & grondifsim benefizij da la gratia da Dieu? Schmanchiar ils duns da 10 Dieu, ais fmanchiar Dieu s'ves: Amparchüra Dieu d'ünna taal ingrata Natüra.

Ngond noffa Engadina tutta aint, Anno dals vang ün, ais nos ordinarij Minifter trat dauent; Et fiond eau rugnad, cheu defs pradgiar in in Laguin, n'hai eau obedij, combain per caufa da la Sudada, con priguel da mia vitta. Quai ha dürad infinna la fin da quel on: Par dij d'Anœf 15 dals. 22. Ha ilg Zefco, cœbrift Lutinent da l'armada, chi habitava in Zuotz, manad prafchun ils Minifters chi pradgiaven, la sù pro el. Amaj m'ha Dieu delibera tras metzs da d'Amis, chi m'haun tngt avifad cheu m'azuoppa. Et nun pudiont eau da quel temp, mütschar via ingur; Sun eau in habit incognit, con cumpangia retrat a Venetia; & rafta laint, nun contschaint, 20 a S. Steffan, pro da nos pœvel circa da metz on, pifond eau da pudair ngir e ftaar a chiafa; Ngond eau oura, fchi m'ha ilg furfcrit Zefco fat parschun in Zarnetz; Ha ordinad da m'trametter via in ilg fort da S. Maria, pro ils auters parschuners; Il qual [f. 4^a] d'vantoud nun eira plü, (fuainter jüdizij humaun) fprauza da mia vitta. Mo meis Deis m'ha müraffgufa- 25 mang delibera eir da las griffas da quel infidel e crudel Tiraun. Ell pauck dauo quai, con alchünnas stillatadas, ais amazad in feis Pagiais; Et eau pudùd turnar faun in ilg meis. O gratius Dieu! Quaunt inconprehenfibels fun teis benefizis? Chi tpo purtar Amur avonda?

Aint in quel on dals vang e dus, ais noffa Engadina, dalg Inamij 30 darcheu tutta aint, Arfsa, ruvinada, & ngüda in miserabla Subjection. Chie eau n'haija in tuot quel temp, aunt, in, & davo chella ais statta tutta aint, t'ngü da Patir e fuffrir infciaramütschas, ftü mütschar, fur cuolms, vadrets, munts, vals, in & our d'noffa terra, da dij e d'nott; Ngüd in mauns da la fudada, & t'ngü la mort præfenta avaunt ils cels, &c. quai nun ais 35 maunguel da manzunar. In tuotta quels priguels, & lungks temps, m'ha meis Deis in tal mœd cufalva e dafais ch'eau ün mia vitta nun fun offais, ne ingiün mha pudü offender, brick in ün daint. Chi nun cinguofcha & racunguofcha quai, per gronds & gratius benefizis da Dieu, els plü deng da ngir nominad ünna beftia, co ün Chriftiaun!

Anno. 1629. d'utuon, elschens nuo Minifers tuots, d'Engadina Balsa, tras cumond dals Comissaris da sia Alteza, da d'Insbruck, tramis dauent da nossa terra, con taal stipezza, chi nuns ais niaunchia vulgù da term metz dij, da pudair comodar nos fats bstungus. Nuo tuots elschens ngüds 5 in Zuotz; Inua ilg Illuster Singur Cavalier Conradin Planta, ans ha dat aint ünna da fias chiasas, da pudair tuots star infembel comodamang. Inua chia Nuo hauain eir, da quella & autras nobilissimas chiasadas, seo eir da l'intera honorada vicinanza u Comœn, recevüd favur, [f. 4^b] Amur, & bler böen, in dits & in fats (Dieu ils renda) Crafchond la crüa persecutiun 10 incontra da nuo, hauains ilg sequent on, stü daar lœ eir da Zuotz, & trar davent, chi aqui, chi a tscha, in oder our d'las Lias. Amaij m'ha Dieu præpardert, ün comodaivel lœ in S. Moreza; Inua ch'eau fun farmad, & finad Minifer da quella Baselgia; Et fun rumas in quella infinna dals trenta e duos, con pasch, e paus, & tuotta bunna contanteza. Chi nun 15 stouva vair e cufalsar chia quai sea stat ün singular e grond benefizij da Dieu?

Siond l'armada Francesa in nos Pagiais, tuott ilg comando, dalg Excellentissim Sig: Duca da Roan; M'ha scrit ünna chiarta, ilg multo Rd. & Doctissim Giorij Salutz meritissim Decan d'ün venerand, Capittel, & vigi- 20 lantissim principal Minifer da la laudabla Citad da Cuaira, meis honorad e chiarissim Sar Barba, beatissimæ memoriæ, ch'eau des guardar e ngir giuo in Engadina Balsa, & plù quaidamang ch'eau pofs, comanzar a faar meis offizij, mo ourduart ilgs Taimpels (dals quals lura ils Capuciners eiran absoluts Patrums) Eau sùn giavüsch e rœ da nofs Mefs nhai ubadij; 25 Et in ilg principij dalg on. 1632. Sun eau con tuotta mia Bragiada ngüd giuo achiasa, in Laguin; E n'haj ordinariamang servid fulett, tuots nofs desch honorads comœns, circa da quater mais dalungua, quai ch'eau n'hai pudüd star ferm. In quel temp, chie Satan hagia lavura, tras metz da seis Capuciners, per impedir ilg cuors dalg Euangelij, ès contschaint als Tschelett 30 a la Terra. Chie fuergia Chie rabgia; Chie immnatshas; Chie persecutiuns, chi eiran contra da maii, nun ais maungel da manzunar. Infinna taunt chia ilg Singur da Lande, ha taunt fatt, ch'ell ha obtgù da nos [f. 5^a] Sguors, chi haun tramis ün agien Mefs am manar a Cuaira, taunt co parschun. Ngond eau oura, fun farmad in Areft, seos complainas 35 Eifnas. Et Dieu ha drizad, tras metz, da quella beada orma, sia Excellentia, ilg Singor Duca da Roan, chia tuotta mia vitta, ma nun haii vivù, ne veng a viver in quist Muond melg, co in quel temp ch'eau fun stat loura: Et la spaisa cheu nai fatt, ilg spendii dad iir oura & turnar aint, hal eir tuot pagiad ell. O gratius Dieu, chi t'po avuonda ludar et ingratiar, per 40 taunt benefizis?

Amuo ün vœlg eau requintar, & ils auters tuots, quista vouta tafchair. Quel ais cuort sco sieugua: Anno 1652. ilg utuon ngond Eau da Cuoir, n'hai eau manad Chiantas, alg VD. Colloquium, & alg honorad Comœn da Scuol, dals Singuors Decans. N'gond, per, quai ilg VD. Colloquium in-sembel in Scuol Eschens, (suainter noffa Ifaunza) ilg prüm iidts a preidgia. 5 Et ngond nuo da præidgia, s'ha ilg honorad Comœn farmad, in piazza, & lett avaunt las chiantas scrittas ad els pro. Et eau, tras comond dalg VD. Colloquium, éir purta avaunt la causa da noffa Raspada. Ais in quai alvad alchün disparair intaunter ils fchins. Et nuo Ministers êschen trats davent contra ilg Albiêrg. In quai chia nuo pafsaven davent, ais n'güd 10 davo, ün da Ftaun, con ün Mordagk in maun, & zainza ch'eau ilg vezza, ne chen n'hagia tſchantſcha con ell, ne ell con maii, brichia ün plæd, m'hal trat quel guaffen da vo pro, sün ilg chieau, con tal forza, chi ais passad ilg chiepe & la chiapüttſcha chi eira fuott, & fatt ünna plagia sün la teiſta chia ilg ſaunck ha curii giuo ſun la terra, & manad plü fridas (ſchi nun 15 fuoſſan tngüdas sù) per ngir a ſeis de ſeng. Conbain ch'eau nun hai d'afri mis buoqua, ne in conter da d'el, ne incunter da d'auters. Scha ell hagia [f. 5^b] fat quai da ſaiſves, utras ordinatiun da d'auters sco eir la vandetta naij eau ramis, & ramett, a meis Deis aint in tſchèl. Cuofts, ſco eau ſun informa, nun ais ngüd da quellas vars, ingitüns, Dieu pardunna a chi ais 20 cauſa, da ſaar u far, far ün tal inaudiit fatt? Eir qua ſun eau ſtat in priguel da mia vitta, ngond da preidgia, sün ünna averta piazza, in præſentia da tuot ün Comœn, da d'amijſ (ſco eau piſlaua) plü co ma da d'ingüna Sudada. Et Dieu m'ha muraſſigufa e puſauntamang dafais. Ne ilg purtar Amur, ne ilg ludar ne glorifiſchiar, ſaii eau bain, & cuſeſ, chen 25 ma nun poſs ſaar avuonda.

Deis, deſs nuo amar parmur da ſaiſves, parchie ell ha inſaiſves, da ſia Natüra, in ün moed infinid tuottas quellas virtüds & perfectiuns, chia tuot cunquofcha chi deſſen apuſaivelmang ngir amadas: Cunbain chia nuo nun haueſſan auters benefizis da d'ell. Quaunt plü ei par ſeis benefizis, 30 chiel ans fa iminchia dij, iminchia hura, & iminchia minutta? Eau ſaii bain chia Dieu, per ell nun ha maunguel da noſs ſeruezen parchie ell eſs in ſaii perfettiſchem. Ma impero, quai chi vain fatt a ſia Baſelgia & als ſeis aquia ſur terra, ſaii boen u maal quai quinta ell, chi ſea fat ad ell ſves aint in tſchel; Tenor la clera pardüta da ſeis filg, nos Saluader. 35 Matth. 25. 40. Et fats. 9. 4. Ais eir ſeis expreſs Comondamaint, & ilg Exaimpel da tuots fidels, chia nuo deſſen tngair adimaint ſeis benefizis: Et par quels ilg amar, ludar, glorifiſchiar, e ſervir, con cour, plæds e fats. E quista confideratiun, m'ha con lautra inſembel, muantad, a mettar maun a quista opera; Per demonſtrar 40

mia Amur via Dieu con servir a sia Baselgia, & pœuel, in mia chiara Patria.

Huossa Illusters, Nobilissims honorads & prudaints [f. 5^b] Snguors, Sar Mastrals, Officials Sar Paraints, & tuots fidels habitands, da noffa 5 chiarissma Engadina; N'haii eau vu lgùd quista mia opera, dedichiar a vuo proepi, parimur dals quals cheu l'haii eir fatta oura. Et sco eau l'haii fatta oura par quels chi vuen houssa, & par quels chi vengen a viuer dauo Nuo. Vſchea naii eau tras quella causa, interlafcha da metter nuoms propis da d'ingituns; Cioe chia nun ngond manzunad ingiùn in particular, ſea tras 10 quai compilgiad tuots in general, huossa & da quindtar invia; Et chia in quel mœd, ingiùn nun haiia jùsta causa da s'almentar d'maii; Mo chia tuott poſſa, & deſs havair debita contanteza. Eau n'hai chiatad meis oblig, da faar quist a noſs honorads Comœens tuots dèèſch; Parchie in quel temp, cheau n'hai ſervi a tuots (Sco sù dfura ais fat mentiun) n'hai eau eir da 15 tuots, recevùd in plæds & fatts, tuotta cortesia amur & benevolentia. Per ilg qual, eau ſaii bain, ch'eau ma nun poſs render, ne am muſar recon-tſchaint avuonda. Impero par ún tſchert ſingial da mia Amur, & cour real da benevolentia via vuo, s'offereſch eau quista mia opera d'un prompt & voluntus anim: Ruguond chia vuo la voelgiad acceptar, con ün ſaraint 20 frunt, & ſincer cour, ſco ella vain eir offerta: Et la giudair taunt co ün t'heſaur dalg Tſchèl per vos bain & ſalüdt da voſſas ormas, ſco eir amaii, am laſchar ſaimper eſſer racomandatt, in voſſas fidelas oratiuns fraternas Amur chüra, & protectiun.

Nos Deis, il Bap da tuotta miſericordia, voelgia gratiuſamang cuſaluar 25 noffa terra, pro ſias vèlgias e nouvas libertads: mantngair in quella ſia Baſelgia, & quel Nœbel Candalier da S. Evangelii, noffa Chri[f. 6^a]ſtiauna Superioritad, Sar Miniſters, chiaſadas, tuottas ſort d'fidelas parſunnas, in bunna paſch, paus e bainſtadii. Et ans dar a tuots gratia, chia Nuo alg ſerven in quista vitta, ſco chi tuoqua a ſeis uffauuns, iminchun in via vo- 30 catiun e ſtadii: Et davo quista miſerabla vitta, a tuots, ans dettan da poſſidair la vitta Cœleſtiala, tras Ieſum Chriſtum ſeis filg, noſs ſulett & perfett Saluader, in virtùd dalg ſpiert S. un Deis inunitad da l'Eſſentia & Trinitad da las perſunas Alg qual auda tuot ilg laud, hunur & gloria in tuotta æteritad

AMEN, AMEN.

35

[p. 1]

ILG PRÛM CAPITEL.

1. La creatiun vain ilg prüm miffa in general, e lura partida giuo in fës dijs: 3. ilg prüm dij als cre a lgüm: 6. ilg secund ilg aër. 9. ilg terz ais separa laugua da la terra, e crea las plauntas da quella: 14. in ilg quart il Sulaij, lgüña e stailas: 20. in ilg tfchinchiaf dij, l'utfehlinna dalg aër, e limargias Ma- 5 rinas: 24. in ilg Seffauel dij las limargias da la terra, & 26. ilg craftiaun: 24. dauo quai receuan tuottas creatüras la benedictiun, & uain ad iminchia fort, ordina seis præpi nudriamaint.

IN ilg principij ha Deis crea ilg Tfchél & la terra.

2. E la terra eira disformada e vœda, & eiran schkiürezas fura la 10 chiafuoleza; & ilg spiert da Dieu s'moveiva fura da las Aguas.

3. Et Deis dijs, sea la lgüm. E fuo la lgüm.

4. Et Deis uazet chia la lgüm eira bunua. E. Deis separet la lgüm da la scurdüm.

5. E Deis numna la glüm, dij, e la scurdüm [p. 2] Not. Vfche 15 fuo la faira e la damaun dalg prüm dij.

6. Lura dis Deis, sea ünna "ilg Aier, chi fa stenda da la terra finna ilg tfchel seruont, distaifa taunter las aguas, chi sparta las aguas da las aguas.

7. E Deis ha fatt quella distaifa: chi ha sparti las aguas chi fun fuot 20 la distaifa; da quellas chi fun fura da quella. E fuo ufchea.

8. E Deis numna la distaifa Tfchel. Vfchea fuo faira e damaun dalg secuond dij.

9. Dauo quai dis Deis, tuottas las aguas chi fun fuot ilg Tfchél sean raspadas in ün læ, chi appara, ilg füt, & fuo ufchea. 25

10. Et Deis numna ilg fütt Terra, & las raspadas da las aguas numnal Maars. Et Deis ha vis chi eira bön.

11. Darcheu dis Deis, la terra porta herba manüda, herba chi hagia sem, suainter sia fort, & boscia chi porta seis früt, suainter lur fort, & haia sem in fai fura la terra. Et fuo ufchea. 30

12. Vfchea ha la terra purta herba manüda, herba chi porta sem suainter sia fort, e boscia chi porta früt, & ha in fai ilg seis sem suainter [p. 3] sia fort. Et Dieu ha vis chia quai eira bön.

13. Vfchea fuo faira, e fuo la damaun, dalg te(t)[r]tz dij.

14. Dauo quai dis Deis, sean lgüms in la staila dalg tfchel, par 35 seperar ilg dij da la Not, e quellas sean par singials dals temps, dals dits e dals Ans.

15. E chi sean par lgüms in la distaifa dalg tfchel a purtar lgüm sur la terra. E fuo ufchea.

16. Vfchea, ha Deis fat quellas duos lgüms grandas: la lgüm gronda: per hauair ilg gubern dalg dij: Et la lgüm pitfchna, per hauair ilg gubern da la Not, & las ftailas.

17. E Deis las ha miffas in la distaifa dalg Tfchel, per dar lgüm 5 fura la 'Terra.

18. E per hauair ilg gubern dalg dij e da la Not, e per separar la lgüm da la Scurdüm. Et Deis ha vis chia quai eira böen.

19. Vfchea fuo la faira, & la damaun dalg quart dij.

20. Lura dis Deis, las aguas mainan naun abundauntamang limargias 10 chi fa struozgian, & ils utfchels fvoulan fur da la terra, e per la distaifa dalg Tfchël.

21. Vfche ha Deis crea grondas Balenas, & [p. 4] tuottas limargias uiuas, chi fa struozgian: las qualas, las Aguas haun mana naun abundauntamang, fuainter lur fort, & da tuotta fort dutfchels co alas, fuainter 15 lur fort: & Deis ha vis chia quai fea böen.

22. Et Deis ils benedit dſchond: früta, fadampchia & impli las Aguas in ils mars: & ils Vtfchels s'multiplichian in la Terra.

23. Vfchea fuo la faira e la damaun dalg quint dij.

24. Dauo quai dis Deis, la Terra maina naun, limargias uiuasintas, 20 tenor lur fo(t)[r]t, mualgia chia fauna; chi fa struozgia, e bestias da la Terra, fuainter lur fort. E fuo ufchea.

25. Vfche ha Deis fat las bestias da Terra, fuainter lur fort: è la mualgia chia fauna, fuainter lur fort: e tuotta quai chi fa struzgia fuainter lur fort. Et Deis ha vis chia quai eira böen.

26. Dauo quai dis Deis fadſchain ilg craftiaun, fuainter noffa imagna, 25 tenor noffa fualgia: chi haia la Singoria, fura ils pefchs dalg Maar, e fura ils vfchels dalg Tfchël, fura ilg Mual e fura da tuotta la Terra, & fura da tuota quai chi fa struzgia fura la terra.

[p. 5] 27. Vfche ha Deis Crea ilg Craftiaun a fia imagna: "a l'imagna 30 da Deis ilg hal Crea: Crea hal Mafchiel & femna.

28. Lura ils ha Deis benedits, & ils dis Deis: früta, s'adamphia & impli la terra, e s'fa futtamatai: & dominai fura ils pefchs da la Maar, & fura ils vtfchels dalg tfchël, e fura da tuotta bestia chi s'muainta fura la terra.

29. Da plù dis Deis: Miera eau s'hai dat, tuot l'herba chi porta sem, 35 chi è fura tuotta la terra: & tuotta la boſchkia frütaiffa, chi faun sem, chi sèan voffa ſpaifa.

30. Mo a tuot las bestias da la terra, & a tuot ils vfchels dalg Tfchël, & a tuotta quai chi fa struozgia fura la terra, in ils quals es orma 40 viuainta (nai eau dat) tuottas herbas verdas per lur ſpaifa. E fuo ufchea.

31. Lura ha Deis guardâ, tuotta quai chel ueiua tngüfat: E mierra ilg eira zuond boen: Vſchea et ſtat ſaira & ës ſtat la damaun dalg sêſauel dij.

[p. 10]

CAP. II.

2. Dieu paufa in ilg Settauel dij, & ilg Santifichescha: la creatiun dalg 5 craftiaun uain deſcritta plü plainamang, & ilg hüört Eden inua leira ſchanta. 16. con licentia da mangiar dalg frütt da tuot la boſcia, reſalua quel da la congofcentia dalg boen e dalg mal. 18. e la creatiun da la Duonna, 22. e lordinatiun dalg Matrimuni.

1. Vſche fun ſtats complids ils Tſchels e la Terra & tuotta lur 10 exercits.

[p. 11] 2. Mo hauiond Dieu compli ilg fettavel dij ſias oubras chel ueiua fat, ſchi ha el puſa in ilg fettauel dij, da tuottas ſias ouvra chel haneiua fat.

3. Et Deis benedit ilg fettauel dij, & ilg Santifichia; parchè in quel 15 ueifel puſa, da tuotta la ſia lavur, chia Dieu veiua crea, & fat.

4. Quift fun las parſchandüdas dalg tſchèl e da la terra, cura chi fun creads: in ilg dij chia Deis ilg Senger fet ilg tſchèl e la terra.

5. E tuot boſcker da la campangia chi nun eira amuo ſün la terra: e tuotta herba da la cutüra, aünt ch'ella dſermülges; ſiond chia ilg Senger 20 Deis, nun ueiua amuo tramis plöſgia ſura da la terra, e nun eira ingün craftiaun a la vurar la terra.

6. Mo ün vapor geiua ſü da la terra, chi bangiua tuotta la fatſcha da la terra.

7. Mo Deis ilg Senger ha forma ilg craftiaun, da la puolfra da la 25 terra, & ilg ha zuffla in ſia fouras d'naas, ün flad da vitta: vſche ais ilg craftiaun fatt ünna orma uiua.

8. Mo ilg Senger Deis ueiua implanta ün huert in Eden da damaun uart: & ha mis aqua ilg craftiaun ch'el ueiua forma.

[p. 12] 9. Et ilg Senger Deis ueiua aqua fat dſcher мүlgjar our da 30 la terra iminchia boſck dalataiuel da guardar, e bun da mangiar: & ilg "boſck da la "vitta in metz ilg Zardin: & ilg boſch da la "congnoſchentſa dalg boen e dalg maal.

10. Et ün flüm gieiua our dad Eden, per ſaguar quel Zardin: e da qua ſpartiual in quater Roms u parts cheus.

11. Ilg nom dalg prüm è pifon: quift è quel chi circumda tuotta la 35 terra d'Hauila, inua chi es Aur.

12. Et ilg Aur da quel pajais ës zuond bun: qui es eir bdelliun & la peidra "pretiuſa Sardonix.

13. Et ilg Nuom dalg Secuond flúm ais Gihon: quist ès quel chi circumda tuot ilg paiais "l'Arabia & Ethiopia da Chus.

14. Et ilg nuom dalg tertz flúm ais "Tigris Hiddechel: quel ua incontra la damaun in Affiria. Et ilg quart flúm è Euphrates.

5 15. Ha dimena ilg Senger Dieu, tut ilg Craftiaun, & ilg ha mis in ilg Zardin Eden, alg parchùrar.

16. Mo ilg Senger Dieu comandet "ad A[p. 13]dam & Eva alg Craftiaun, dfchond: Mangia púr da tuot ils bofschs dalg Zardin.

17. Mo dalg boeck da la congofcentia dalg boen e dalg maal nun 10 deffas mangiar: parchie qual dij ch tú uainfch a mangiar, fchi uainfch tfehert a murir.

18. Et ilg Senger Dieu dijs: E nun ès boen chia ilg hum faia fulet: eau ilg uoelg far ún agùd, cufngaiuel ad el.

19. Hauiond dimena ilg Senger Dieu tngú furma da la terra, tuot 15 las bestias da la cutúra, e tuot ils utfchels dalg tfehèl, al manal pro Adam, a guardar chie nuom chel des ad iminchunna da quellas: e chia tuottas limargias, deffan hauair quel Nuom, chia Adam ngis a las dar.

20. Ha cunttuot Adam dat ilg Nuom, ad iminchia limargia, als utfchels dalg tfehèl & a tuott las bestias da la chiampongia: mo e nun s' ha chiata 20 ún agùd chi fea cofngiaiuel ad Adam.

21. Et ilg Senger Dieu fet crudar 'ùn chafuol Sòn fura dad Adam ch'el s'drumanzet; & uiond tut ùnna da fias costas, hal farad aint chiarn in lœ da quella.

[p. 14] 22. Et ilg Senger Dieu ædificbiet únna Duonna, our da la 25 costa chel ueiua tut dad Adam, è la mana pro Adam.

23. Et Adam dijs; quista uouta effai off da la mia offá, è chiarn da mia chiarn: per quai uain ella a ngir clamada, "nuomma femna dalg huom parche ch'ella ais tutta dalg huom.

24. Per ilg qual ilg huom uain a bandunar feis. Bap e fia Mamma, 30 è franter uia da fia Mulgeir: e quels duos vengen ad effer unna mademma chiarn. Matth. 19. 5. 2. Eph. 5. 31.

[p. 19]

CAP. III.

1. La duonna, furmnada dalg Diauel, in fuorma dünna zerp, mangia dalg früt fcomonda, & da eir a feis Marij: 7. inuonder euntfchond els chi fëan nùds. 35 8. fchi ils aprenda Dieu, & metta fü ilg Chiaftiamaint: 14. a la zerp. 16. a la Duonna, 17. & alg huom: cufartond impero alg Craftiaun con l'impromiffiun dalg spandrader: 22. e lura fchiatfa Adam & Eva, uaftids da pels, our dalg paradis terreft.

1. MO ilg "ferpaint, chia ilg Senger Dieu ueiua fat, eira plü "aftüt 40 co tuotta las bestias da la Cutúra. E quel dif a la Duonna eñij uaira,

chia Dieu haia dit, ch'vuo nun mangiat da tuotta la bofckia dalg zardin?

2. Lura dis la Duonna alg serpaint, Nuo pudain mangiar da la bofckia dalg zardin.

3. Mo dalg früt dalg boefck chi ais in mez ilg zardin ha Dieu dijt, 5
nun mangiarai e nu l'toquarai, chia vuo nun mourat.

4. Et ilg serpaint dis a la Duonna, vo nun ngi a murir in ingün mæd.

5. Mo "Dieu fa bain, chia in quel dij vuo ngid [p. 20] a mangiar
jchi uengen uos cels a ngir auerts; & ngi ad effler sco Deis cunguschond
ilg boen & ilg maal. 10

6. Vaziond dimena la Duonna, chia ilg früt dalg boefch eira bun a
mangiar, & delectaiuel als cels: è chia ilg früt dalg boefch eira défideraiuel
per furuengir scientia, fchi halla tut da quel früt & ha mangia: & ha dat
eir a feis Marij con ella. Et el ha mangia.

7. Lura sun dafrids fù üls "cels da amasduis, e cuntſchen chi eiran 15
Nüds: e cufin inſembel foelgias da fijas, s'fen cuertas da fa tſchintar intuorn.

8. Et haun udij la vuſch dalg Senger Deis, chi "chiaminaua par ilg
zardin, a l'aura dalg dij. Et Adam con ſia Mulgeir ſazupen da la fatſcha
dalg Senger Dieu, taunter la bofckia dalg zardin.

9. Et ilg Senger Dieu clama Adam, & ilg dis: nua efch tü? 20

10. Et el dis, eau nai udij tia vuſch in quift zardin, el nai "tmü:
parchie eau eir nüd, e m'hai azupa.

11. Mo Deis dis, chi t'ha muſa chia tü ſeafch nüd? Haſch (forza)
mangia dalg früt da quel boefck, [p. 21] boefch, ch'EAU t'ueina cumanda,
chi tü nun deffas mangiar? 25

12. Et Adam dis, là Duonna chia "tü haſch mis con mai quella mha
dat dalg früt da quel boefck. Et eau nai mangia.

13. Et ilg Senger Dieu dis a la Duonna: chie es quai chia tü afch
fat? E la Duonne raspundet: il serpaint m'ha furmnada, & eau nai mangia.

14. Lura dis ilg Senger Dieu a la zerp, ſiond ch'tü haſch fat quift, 30
ſchi ſeas "ſchmaleditta fura da tuottas limargias, e fura da tuottas beſtias
da la Cutüra: tu deffas chiaminar fura da teis uainter, e mangiar la puo-
lura da la terra tuot ils dijs da tia vitta.

15. Da plü uelg eau metter inimicitia, taunter tai e la Duonna; &
taunter teis ſem, & ſeis ſem: quift uain a t'ſchmachiar ilg cheu, & tü 35
uainſch alg ſchmachiar ſeis chalchioin.

16. A la Duonna hal dijt, eau uelg figk ingrandir las duoluors da
teis part, e da teis purtar: cun duluors uainſch a parturir vſauns; & ilg
teis defideri des effer uia da teis Marij; & el uain ad hauair la ſignoria
fura da taij. 40

[p. 22] 17. Mo ad Adam ha el dijt, fiond chia tü hafsch tadla a la vusch da tia Duonna, & hafsch mangia dalg früt da quel boefck dalg qual ch'eu t'veiua dat ilg comondamaint, chia tü nun deffas mangiar: la terra des effer maledetta parmur da taij: cun dulur deffes mangiar seis früts, 5 tuot ils dijs da la tia vitta.

18. Et ella uain a t'putar Spinaz & chiarduns: & tü uainscha mangiar l'erba da la Cutüra.

19. In las füors da tia fatscha deffas mangiar teis paun, infinna chia tü tuornasch in la terra, da la quala chia tü esch stat tut: parchie tü êsch 10 puolfra, & in puolfra uainsch a turnar.

20. Mo Adam ha dat ilg Nuom a sia Mulgeir, Eua parche ch'ella es Mamma da tuots quels "chi viuan.

21. Et ilg Senger Dieu fett raffas d'pels ad Adam & a sia Mulgeir, con las qualas el ils vastid.

15 22. Lura dis ilg Senger Dieu, Mierra ilg Craftiaun ais ngüd sco ün da Nuo, cuntsehond ilg böen & ilg maal: Mo huossa, a fin chi par fort, chel nun stenda oura seis maun, [p. 23] e pilgia eir dalg boefck da la vitta e mangia (per) uiuer in æternum (schi ilg lainuo sciatfchar oura).

23. Parquai ilg ha ilg Senger Dieu tramis our dalg hüört Eden; per 20 lavurar la terra, dalla quala el eira stat tut.

24. Et viond el sciatfcha oura ilg Craftiaun; ha el mis cherubins anaunt ilg hüört Eden, con ünna Spada chi schflommiaua, s'uolueiua in-tuorn: per parchürar la uia (chi manaua) pro ilg boefck da la uitta.

[p. 32]

CAP. IV.

25 1. Cain & Abel, filgs da d'Adam, ufferran amandus sacrificis a Dieu, ilg qual accepta ad Abel & s'bütta a Cain: s'hauiond el per quai schdengia, schi amazell seis frar Abel. 10. e per quai uain el S'maladit da Dieu: 16. lura uain descrüt la parschandüda da Cain, e lur exercizif humauns: 25. e Seth uain da Dieu mis par ün succeffur da d'Abel, in ilg net seruezen da Dieu, e per ün 30 chieu da la eletta generatiun, & ilg Songk pœuel da Dieu.

1. MO dauo quai, ha Adam "contschü sia Mulgeir Eua, la quala ha concepi, e partori Cain; e dis, eau na surfngü ün huom dalg Senger.

2. Lura ha ella parturi eir Abel, seis frar. Et Abel fuo ün paster "da mual, e Cain fuo lavuradur da la terra.

35 3. Mo dauo blers dits êsai d'uanta, chia Cain ha fat "offerta alg Senger, dals früts da la terra.

4. Et Abel ha eir el fat offerta, dalgs prüms naschüds da la scossa, e dalg graff da quella. Et ilg Singur "risguardet ad Abel, e a la sia offerta.

5. Mo a Cain nun resguardel, ne a la sia uff[p. 33]ferta: per ilg qual Cain s'grittanta grondamang, & la sia vista fuo dscrudada.

6. Lura dis ilg Singer a Cain, parchie t'hasch agritanta? & parchie ais dscruda la tia fatscha?

7. Scha tú uainfch a far bain, nun saraie remiffiun? Mo scha tú 5 nun uainfch a far bain, schi giascha ilg puchia auant la porta. Ilg seis defideri sta uia da tai, e tú hasch 'la singoria uia da d'el.

8. Dauo quai ha Cain parla con seis frar Abel: & és duanta chia fiond els oura in la Cutùra, aluet fú Cain, intra da seis frar Abel. Et ilg amazet. 10

9. Et ilg finger dis a Cain, inua és Abel teis frar? Et el dis, eau nun fa. Sun eau forza ún "paster u guardiaun da meis frar?

10. Et (Dieu) dis, chie hasch tú fat? La "vufch dalg faungk da teis frar clomma uia mai, fú da la terra.

11. Huoffa tú uainfch ad effer s'maledit, & (bandit) da la terra, chi 15 ha davri la sia buoqua, a riceuer ilg faungk da teis frar da teis maun.

12. Cura tú uainfch a lavurar la terra, schi [p. 34] nun uain ella a continuar da ta dar seis frut: tú uainfch ad effer "malstauel uagabunt e müdfdif fura la terra.

13. E Cain dis alg Singur, la mia iniquita ais plú gronda co cheu la 20 poffa purtar.

14. Miera, tú am hasch sciatscha hotz da la fatscha da la Terra, & eau ueng am zupar da la tia vista, e sara vagabunt e müdfdif fura la terra: e uain a ngir chia chi m'chiatta, ma mazara.

15. Et ilg Senger ilg dis, per quai, chi chi nain a mazar Cain, uain 25 a ngir chiaftia set giadas taunt: & ilg Senger matet ún "singial in Cain, fún quai chia chi chi lg chiatas nun ilg amazeff.

16. Cain dimena s'ha parti dauent da la presentia dalg Senger, & d'muret in la terra da Nod, dalg oriaint incunter Eden.

17. Et Cain ha contschùd sia Mulgeir, la quala ha concepi, e parturi 30 Henoch: & ædifichet únna Citad, e nomnet ilg nuom da quella Cita, dalg nuom da seis filg Henoch.

18. Et ad Henoch es nad Hirad: & Hirad genui Mehuiael; et Mehuiael genuit Mathusael; e Mathusael genuit Lamech.

[p. 35] 19. E Lamech pilgiat "duos Mulgers a sai, ilg nuom da la 35 prümma eira Ada, & ilg nuom da lautra Silla.

20. Et Ada parturi Iabel Ilg qual fuo "Bap, Autur da quels chi habiteschā in "Chiamonnas, Pavilgiuns e da (fats) da Mualgia.

21. Et ilg nuom da seis frar fuo Iubal. Quel fu Bap, ta tuotta quels chi "Sunnan, traffchan la citra & instromaints. 40

22. E Silla parturi eir ella Tubalcain, ilg qual ha informa ad imiuchia farer da dArom e da Fier: E la Sour da Tubalcain fuo Naama.

23. Et Lamech dis ad Ada & Silla fias Mulgeirs, tadla mia rusch Mulgeirs da Lamech, e sporschai uoffas vralgies a meis plæds. Eau mazara 5 ún huom, in mia ferida: & ún iuvan in mia natta.

24. Scha Cain es s'vendi chia a fet dobel, Lamech (fara) a fettaunta fet uontas duobel.

25. Et Adam contschet darcheu sia Mulgeir; & ella parturi ún filg, & ilg matet Nuom Seth: parche (dis ella) Dieu ma dat ún auter sem, in 10 lœ da d'Abel, ilg qual Kain ha amaza.

[p. 36] 26. Et a Seth ës eir nad ún filg: & ilg matet nuom, Enos. Lura, s'ha "cumanza a clamar in agüd ilg nuom dalg Senger.

[p. 40]

CAP. V.

1. La schlatta, atad & mort dad Adam e da seis succeffuors finna sùn Noë 15 & seis vffauns, chi sun parschandüts da ilg sem da Seth & chi partengian pro alg pœuel da Deis uain descritta. Henoch vain da Dieu alua da la terra in Tschel con corp & orma.

1. QUIst ës ilg endasch da la generatiun da d'Adam. In ilg di in ilg qual Dieu ha crea ilg Craftiaun; el ilg ha fat a la sia sumalgia.

20 2. Et ils ha creadas mafciel & femna & ils benedit, & ils matet nuom Craftiaun in quel dij ch'el ils creet.

3. Mo uiond Adam viuü "tschient e trenta Ans, schi ha el genui (ún filg) a sia "sumalgia, suainter sia imagna: & ilg mater nuom Seth.

[p. 41] 4. Et ils dijs, chia Adam ha uivü, dauo ch'el ha genui Seth, 25 sun stats ottfchient Ans; in ils quals el ha genui filgs e filgias.

5. Sun uschea tuot ils dijs chia Adam ha viuü, nouftschient e trenta ons: & ës mort.

6. Mo Seth hauiond viuü tfschient e tfsching ons schi hal genui Enos.

7. Et Seth ha Viuü dauo quai chel ha genui Enos ottfchient e fet 30 Ans: in ils quals el ha genui filgs & filgias.

8. Vfschea sun stats tuot ils dijs da Seth nõuftschient e dudasch ons & ës mort.

9. Mo Enos veiva viuü, nonaunta ons cur el ha genui Chenan.

10. Mo Enos ha viuü, dauo ch'el ha genui Chenan, ottfchient e 35 quindesfch ons: in ils quals el ha genui filgs e filgias.

11. Sun uschea stats tuots ils dijs da Enos, nouftschient e tfsching ons: & ës mort.

12. Mo chenan veiva viuü fettaunta ons, cura chel ha genui Mahalalel:

13. Et Chenan ha viuü, dauo chel ha genui Mahalelel, ottfchient quaraunta ons: in ils quals chel ha genui filgs & filgias.

14. Vſchea fun ſtats tuot ils dijs da Chenan nouftſchient e dèſch ons: Et es mort.

[p. 42] 15. Mo Mahalaleel veiaua Viuü, ſafaunta e tſching ons, cur 5 ch'el ha genui Iared.

16. Mo Mahalaleel ha Viuü, dauo chel ha genui Iared, ottfchient e trenta ons: in ils quals el ha genui filgs e filgias.

17. Sun uſchea ſtats, tunts ils dijs da Mahalaleel, ottfchient nonaunta e tſching ons: & ès mort.

10

18. Mo Iared ha Viuü tſchient ſafaunta e duos ons, cur el ha genui Enoch.

19. Et dauo chia Iared ha tngü genui Enoch, al uiü ot tſchient ons: in ils quals el ha genui filgs & filgias.

20. Vſchea fun ſtats tuots ils dijs da Iared, nouftſchient ſafaunta e duos 15 ons: & ès mort.

21. Mo Enoch ueiva viuü, ſafaunta e tſching ons, cur ch'el ha genui Mathuſalem.

22. Mo Enoch dauo quai ch'el ha genui Mathuſalem, ha contünnamang "chiamina Con Dieu, traiatſchient ons: in ils quals el ha genui filgs e 20 filgias.

23. Vſchea funſtats tuots ils dijs da d'Enoch, traia tſchient ſafaunta e tſching ons.

24. Et hauiond Enoch contünnamang chia[p. 43]mina con Dieu nun ha el (vis) plü: parchie Dieu ilg ha tu "dauent.

25

25. Mo Mathuſalem ha uiü tſchient & ottaunta et ſet ons, cur ch'el ha genui Lamech.

26. Mo Mathuſalem ha viuü dauo chel ha genui Lamech ſettſchient ottaunta e duos ons: in ils quals ch'el ha genui filgs e filgias.

27. Sun uſchea ſtats tuot ils dijs da Mathuſalem, nouftſchient e 30 ſafaunta e nouf ons: & ès mort.

28. Mo Lamech ueiaua viuü, tſchient ottaunt e dus ons, cur el ha genui ün filg.

29. Et ilg ha mis nuom Nœ dicendo: quiſt uain ans cufortar, da noſſa laur, e da la dulur da nos mauns, da la maledictiun, con la quala 35 ilg Senger ha s'maledit la terra.

30. Mo Lamech ha viuü, dauo quai ch'el ha genui Nœ, tſchingtſchient nonaüta e tſching ons: in ils quals el ha genui ſils e filgias.

31. Sun uſchea ſtats tuots ils dijs da Lamech, ſettſchient ſettaunta e ſet ons: Et ès mort.

40

32. Mo fiond Nœ d'etad da tſchingtſchient ons ſchi hal genui, Sem, Cam e Iaphet.

[p. 46]

CAP. VI.

1. Siond tuotta l'humauna generatiun currotta, tras quai chia la fidela 5 deſcendentia, da Seth, s'ha compangiada con la infidela deſcendentia da Kain; ſchi cundomna Dieu tuot ilg Muond, alg metter fuot con ilg diltui, in ſpatzij da tſchient e uaingk ons. 8. Mo fiond Nœ chiar a Deis, ſchi ilg hal cumanda da fabrichiar ùnna Archia, in la quala ell con da tuotta sotte d'limargias, & ſia braiada ſëan cufaluads.

10 1. MO ilg ès duanta, chia hauiond ils Craftiauns comanza as'multiplichiar fura la terra; e chi fun ad els ſtattas nadas filgias.

[p. 47] 2. Vaziond ils filgs da Deis, chia las filgias dals Craftiauns fuoſſan bellas, ſchi haune tut par Mulgeirs, quellas chi tſcherneiuau our da tuottas.

3. Schi dis Ilg Senger, meis "ſpiert non uain ſaimper a diſpittar par 15 ils Craftiauns: parchie ch'eir els fun chiarn, tras quai uengen ils dijs dalg Craftiaun ad effer tſchient e uang ons.

4. Da quel temp eiran Gigants fura la terra, e (fun ſtats) eir dauo, cura chia ilgs filgs da Deis antreuan pro las filgias dals Craftiauns, las qualas ils parturiuan filgs. Quists fun quels puſaunts, chi fun ſaimper 20 ſtats huommans da gronda nomnaunza.

5. Mo vezond ilg Senger chia la malitia dalg Craftiaun ſadampchiaua fura la terra: & chia tuot ſias imaginatiuns & impifamaints da ſeis cour, nun eira auter co malas da tuot temp.

6. Schi s'ha Dieu "irrugla ch'el haia fat ilg Craftiaun fura la terra; 25 ilg ha dulù aint in ſeis cour.

7. Et ilg Senger ha dit, eau uoelg chiafar ilg Craftiaun, ch'EAU nai crea, dauent da la ter[p. 48]ra: e dalg Craftiaun inſinna la mualgia, quæ chi Sa ſtruozeria & ils utſchels dalg tſché; parche eau m'hai impenti cheu ils haia fats.

30 8. Mo Nœ chiata gratia auaunt ilg Senger.

9. Quist ès la generatiun da Nœ, Nœ fuo ün huom iüſt & intër in ſia etad, e chiamina contünamang cun Dieu.

10. E Nœ ha genui trais filgs: Sem, Cam & Iaphet.

11. Mo la terra eira curruotta auaunt Deis; & eira plaina d'violentia 35 & iniquitat.

12. Et Deis guardet la terra, & miera l'eira curruotta: parche tuotta chiarn ueiua curruot ſia via fur la terra.

13. E Dieu dis a Nœ, la fin da tuotta chiarn es approſmada pro maij: parchie chia la terra ès plaina diniquita per cauſa da quists: 40 par ilg qual eau ilgs uoelg deſdrúr infembel con la terra.

14. D'fa ünna Archia d'lain da "Gopher: e fa larchia cun staunzas: & inraschla dadaint e da doura cun rascha.

15. Et falla in quist mood: la lungueza da quella, sea da traiatschient bratschs muots; e la largieza da tschinquanta bratsch muots: & l'uteza da trenta bratsch muots.

5

[p. 49] 16. Fa chia l'Archia haia l'güm, tras ünna fneiftra su fura, gronda dün bratsch muot: E metta la porta da larchia, dünna uart da quella: falla con trais staunzas, la bassa, la secunda e la tertza.

17. miera eau uoelg far ngir fura ilg dilüui con l'augua, par far perir tuotta chiarn suot ilg tsché: in la quala es spiert da vitta: tuot quai chi 10 ais in terra uain a murir.

18. Mo eau uoelg confirmar mia Lia con taij. Et tü deffer antrar in l'Archia: tü, e teis filgs, e tia Mulgeir, e las Mulgeirs da teis filgs con tai infembel.

19. E diminchia (creatüra) uiuainta, da tuotta chiarn, maina ün da 15 d'iminchün in l'archia, ün masciel & ünna femna, par ils cusalar in vitta, con tai infembel.

20. D'als utschels suainter lur sorts: dallas bestias suainter lur sorts: e da tuotta quai chi fa struotzia, suainter lur sorts; da d'iminchün des antrar ün pëer, par ngir conferuads in vitta.

20

21. Huoffa tu pilgia con tai, da tuotta spaifa chi s'mangia: & la tengia raspada pro tai; acioe par chella sea speifa da mangiar, per tai e par els.

[p. 50] 22. E Nœ ha fat uschea: in tuott, sco Dieu ilg ha Comanda, schi hal fatt.

25

[p. 52]

CAP. VII.

1. Nœ, con ils seis, & las limargias da Dieu ordinadas, aintra in l'Archia. 10. Lura uain ilg dilüui vnierfal, chi stenschainta tuotta orma viuainta fura la terra; Deck Nœ, con quai chi eira in l'Archia cun el, uain cusalua.

1. DAuo quai dis ilg Seuger a Nœ, ua aint in quista Archia tü & 30 tia Braiada d'chia: parchie eau t'hai uis "Iüst auant mai in quista etad.

2. D'minchia sort d'limargias "nettas, pilgia "set pera, ilg masciel e la femna: mo da las bestias malnettas dua pera, ilg masciel e la femna.

3. Vschea eir dals utschels dalg tschel set pera, ilg masciel & la femna: mo da las be[p. 53]stias malnettas dua pera; ilg masciel el la femna. 35

4. Parchie dauo set dijs, uoelg eau far plouuer fura la terra, quauraunta dijs e quaraunta nots; e uoelg s'drür dauent da la terra tuotta "substantia viua, cheu nai fat.

5. Vschè ha Nœ fat, suainter tuotta quai chia Dieu ilg haveiua comanda.

6. Mo Noë veiua féstschient ons, cura chia las aguas dalg dilüui uennen fura la terra.

7. Mo Noë, infembel con seis filgs, e con sia Mulgeir, e con las Mulgeirs da seis filgs, és antrat in l'Archia, parmur da las aguas dalg dilüui.

8. Da las bestias nettas, e da las bestias chi nun fun nettas, e dals utschels, e da tuotta quai chi fa strotzgia fua la terra.

9. Sun antrattas a pera pro Noë in l'Archia, Mafciel & femna: fuainter quai chia Dieu veiua Comanda a Noë.

10 10. Et es d'uanta chia ilg Settauel dij, uennen las aguas dalg diluui fura la terra.

11. In ilg "fes tschient on da la vitta da Noë, in ilg secuond Mais, & ilg dafchettauel dij dalg mais in quel proepi di, s'rumpen oura [p. 54] tuotta las "funtaunas da la gronda chiafuoleza, & ils "giatters dalg tschël s'haun auerts.

12. E la ploefgia fuo fur la terra, quaraunta dijs e quaraunto nots.

13. In quel proepi dij antra Noë, e Sem, e Cam, e Iaphed, filgs da Noë, e famulgeir da Noë las Mulgeirs da seis filgs, in l'archia con el infembel.

20 14. Eaus, & iminchia bestia fuainter lur fort; & d'iminchia Mual fuainter lur fort, e da tuotta quai chi fa struozchia, fuainter lur fort, & ils utschels fuainter lur fort, & utschlinna da lur fort, da tuotta quai chi ha âlâ.

15. In Suomma, diminchia chiarn in ilg qual ais spiert da vitta, uennen a peer in l'Archia pro Noë.

16. Et da tuotta chiarn, fun antrats mafciel e femna fuainter chia Dieu ilg veiua comanda: Et ilg Senger ilg faret (in) l'Archia.

17. Et ilg dilüui uen fura da la terra, quaraunta dijs, et las aguas crefcheuen, & aluen l'Archia, la quala fuo aluada fura la terra.

30 18. E las aguas fin sforzen e craschen crondamang fura la terra; l'Archia nudaua fura las aguas.

[p. 55] 19. Mo singrandon las aguas zuond sten fura la terra; schi fun cuerts tuots ils plü auts munts chi fun suot tuot ilg tschël.

20. Las aguas s'aduzen fur ils munts, lutezada quindasch bratfchs 35 muots. Vfche fun ils munts stats cuerts.

21. Et murit tuotta chiarn chi s'muainta fura la terra, da l'utslamainta, dalg mual chiafaunt, da las bestias, e da tuotta quai chi fa struozgia fura la terra, infembel cun tuot ils Craftiauns.

22. Tuot quai chi ha fad da respiratiun da vitta, e chi eira in ilg 40 sût, és mort.

23. Et ës s'drüt dauent tuot corp viuaint, chi eira sün la fatscha da la Terra. La l'gieut, ilg mual, quai chi fa strufchingia, & ils utscheaus dalg Tschël; quai tuot es deldrüt dauent da la Terra. Noe Sulet, ës rumas in vitta, e tuotta quai chi eira con el in l'Archia.

24. Et las aguas cuvarnin la terra, ilg spazzi da tschient e tschin- 5 quaunta diits.

[p. 58]

CAP. VIII.

Hauiond Deis aluad dauent ilg Dildui, Schi cumondal a Noe chel, e tuotta las autras creatüras chi eiran pro el, deffen trar our da l'Archia. 14. Noe fiond trat oura fa Sacrifizis alg Senger. 20. & sün quai ilg fa Dieu impromissiun da 10 nun deldrüt plü ilg muond con ilg dildui, mo dalg cusaluar in seis cuors natüral, ordinariamang, finna sia totala deldrütta.

1. MO Deis s' "algurdet da Noe, da tuotta las bestias e da tuotta ilg mual dumeisti chi eira cun el in l'Archia: & trametet ün vent fura la terra; e las aguas safermaun. 15

2. E fiond las funtaunas da la chiafulleza, & ils giatters dalg Tschël farrads, & la ploefgia dalg Tschel retngüda.

3. Schi gieuan las aguas contünamang Sratrond dauent da la terra; e fiond passads [p. 59] tschient tschinquanta dijts, schi fun chialadas las 20 Aguas.

4. In ilg daschettauel dij, dalg Settauel Mais, safferma l'Archia sün munt ün d'Arrarat.

5. E continuond las aguas a chialar infinna ilg dëschauei mais: Ilg prüm dij dalg deschauei maijs, s'haun vijs sü fuom ilg munts.

6. Mo fiond passads quaraunta dijts, Schi ha Noe auert la fneistra 25 da larchia, la quala el veia tngü fat.

7. Et trametet oura ün Corf: ilg qual gieua e turneua contünamang, infinna chia las aguas fuom süantadas dauent da la fatscha da la terra.

8. Lura ha el tramis oura ünna culumba, per uair scha lagua fuos alvada dauent fura da la fatscha da la terra. 30

9. Mo nun chiatond la culumba, lœ da tshantar la plaunta da seis peis, ella turnada pro Noe in l'Archia: parchie las aguas eiran amuo fura la fatscha da tuot la terra: & el (Noe) ha stais oura seis maun, e l'ha tutta pro el, aint in l'Archia.

10. Me hauiond el spata amuo set auters dijts, schi ha el darcheu 35 tramis oura da l'Archia ünna culumba.

[p. 60] 11. E dalg temp da la saira turnet quella culumba pro ell, e mera ella purtaua in sia buocqua ünna minzinna d'vliua, chella ueina. ruot givo: Vsche ha Noe contschü chia lagua faia aluada dauent da la fatscha da la terra. 40

12. Lura ha el spata amuo set auters dijts, & ha tramis oura quella cumbaba, la quala nun ais turnada plú pro el.

13. Mo in ilg on (da Noe) festichient & ün, ilg prüm dij dalg prüm Mais fun las agnas stattas süantadas sú da la terra: E hauiond Noe tngú 5 aluad dauent la cuuerta da l'Archia, schi ha el uijs chia la fatfcha da la terra eira süantada sú.

14. Et in ilg vangesattauei dij dalg Secuond mais, fuo la terra sütta (dafat).

15. Lura cumandet Deis a Noe, dŕschond.

10 16. Va our da l'Archia, tú, tia mulgeir, & ils teis filgs, e las mulgeirs da teis filgs con tai infembel.

17. Fa ir oura con tai tuottas limargias, da tuotta fort d'chiarn, dals utŕschels, da la bestias, da quai chi fa ŕtruschingia e fa ŕtruozechia fur la terra: e chi genereŕŕchan fur la ter[p. 61]ra, portan frút e s'multiplichieschan 15 fur la terra.

18. Vŕŕche ës Noe id oura, e seis filgs, e ŕia Mulgeir, e las Mulgeirs da seis filgs cun el.

19. Eir tuotta las bestias, e tuot quai chi fa ŕtruschingia tuot ils vtŕschels e tuotta mualgia chi s'muainta fura la terra, tenor lur generatiun, 20 fun ids our da l'Archia.

20. E Noe ædifichiet un utar alg Senger: E pilgiet da tuotta fort d'mual net; e da tuotta fort dutŕschels nets, & ha offert sacrificis sún quel vtar.

21. Et hauiond ilg Senger favura ünna odur plaschaivla schi dis el 25 in seis cour, da d'huoffa inuia, nun uelg eau plú ŕŕ'maledir la terra per causa dalg huom. Siond ilg impifamaint dalg cour dalg craftiaun maal da ŕia juuentúna infú. E nun uelg plú batter a tuotta quai chi vira, ŕeo eau n'hai fat.

22. Et da quinder inanant, finna chia la terra uain a dúrar, nun 30 uain ma, a manquar, chi nun sëa, ŕem e mes, frai e chiaud, inviern e ŕtad, dij e not.

Da la S. Biblia ilg secund Cudaach dalg S. Proceed Moyfis nominad EXODUS.
Tut our da plüs Linguaſks et mis in la ufitada lingua da la honorada terra da
Engadina bafsa tras Joanes Pittschen Salutz. Stampad in Scuol tras Jacob
Henric-Dorta. Año 1662.

[p. 8]

CAP. I.

5

1. Ilg pövel d'Israel s'adampchÿæ crefcha in grond inuomber e puffaunza
in Ægypta: 8. Vain sü ün nouf Ray chi ils chialchia e fquitscha cū greiwa
servitüd e tirania: 15. Fa ordinaſiun chia las dunauns da part deſſan amazar
tuot ils uffaunts Ifraeliters chi naſchen mafciels: 17. Ilg qual nun d'vantond,
cumond' e la ſeis pövel chi als büttan in ilg flüm, als ſtanſchantar. 10

1. Mo quists fun ils Nuoms dals filgs da d'Israel chi un ſtats ngüds
in Ægypta: Els vennen cun Jacob, iminchün cun ſia brajada d'chiasa.

2. Ruben, Simeon, Levi & Juda.

3. Iſaſchar, Zabuloñe Benjamin.

4. Dan, Neftalin, Gad & Aſer. 15

5. E tuottas las perfunnas, chi fun ngnü[p. 9]das oura dals flaungks da
Jacob, eiran ſettaunta, cun Joſef chi eira in Ægypta.

6. Mo Joſef murit, e tuot ſeis frars, & tuotta quella generaſiun.

7. Et ils filgs d'Israel haü frütta, s'haü multiplichiads, craſchettan e
vennē grondamaing puffaunts, in tal möd chia la terra eira ngüda plaina 20
d'els.

8. Tras quai ngond ün nouf Ray ſura da d'Ægypta ilg qual nun
veiva contſchüd Joſef.

9. Schi dis el a ſeis pövel, mera, ilg pövel dals filgs da d'Israel, es
plü grond e plü puffaunt co Nuo. 25

10. Huoffa procedain ſabgiamaing incontra quel: chel nun s'adamchia:
cioe chia ſchi ngis qualchia guerra, chia el nū s'congiuonſcha eir el cun
nos inimis, fetscha guerra incontra nuo, ú ch'el tira d'avent our dalg pajis.

11. Uſchea fun ſtas miſe ſura dalg pövel da d'Israel comiffaris d'angaria,
per [p. 10] ils afflictiunar cun la lur graveza. Et els hann ædificchia à 30
Faro citads da d'armas cioe Pitom é Ramſes.

12. Mo plü chi ils anguſchiavan è plü chi crefcheivan è s' multipli-
chiavan ſur möd: uſche chi increſcheiva fick als Ægipters, permur dals
filgs da d'Israel.

13. Et hann per que ils Ægipters, fat ſervir als filgs da d'Israel 35
cun aſpreza.

14. Et ils faven lur vita afcha, cū dūra servitūd, ils duvront cun arschilgia, ziegels, & d'iminchia servitūd da la chiampongia Ultra tuota servitūd chels retfer chiaven da d'els per aspreza (à chiasa).

15. Et ilg Ray dis eir à las dunauns da part, da las dunauns 5 Ebreas, da las qualas ilg Nuom da l'una eira Sifra, & ilg nuom da l'autra, Pua.

16. Cura chia vuo recevai ilgs parts da las dunauns Hebreas, & vezai in ils fetzs da quellas chi partureschan, fcha ilg ais ün filg, fchi mazalg, mo fchi ais üna fi [p. 11]lgia fchi cuffalvalla in vitta.

10 17. Mo quellas dunauns da part haun tmü Dieu, & nun haun fait fuainter chia ilg Ray d'Egipta las haveiva comandadas: mo haü cuffalva in vita ils infaunts.

18. Et ilg Ray d'Egipta clamet las dunauns da part & dis ad ellas, perche havai vuo fat quai, à laschar viver ils uffauents (masciels).

15 19. Schi haü dit las dunauns da part à Faro, las dunauns Hebreas nun fun sco quellas d'Egipta: parche chi sū (fermas) da vitta: & aunt chi vengia pro ellas alchünna duonna da part fchi haune agiä parturi.

20. Et Dieu fet dalg bain à quellas dunauns da part, & ilg pövel crefcheiva, è ven grondamaing puffaunt.

20 21. Et fiond chia quellas dunauns da part tmen Dieu, fchi las ædifichet el chiasas.

22. Lura cumandet Faro à tuotta seis [p. 12] pövel, dschond: iminchia filg chi vain à nascher da quists, schi bütag in ilg flüm, mo iminchia lur filgia laschä viver.

25

CAP. II.

1. Moises nascha, & es azupad per ün temp: davo tras temma ais miß oura stü la riva dalg flüm. 5. Vain dat da latantar a sia propria mamma. 11. Davo fiond ngüd grond, schl maza el ün Egipter ilg qual ngond appalais, fchi mitscha el in Madian. 21. Pilgia qua per mulger Zippora. 23. Siond varo 30 mort, arguarda Dieu la afflicti un da seis pövel.

Mo ün huom da la chiasa da Levi, es id, & ha tut (per mulger) üna filgia da Levi.

2. E quella duonna concepit, è parturi ün filg: Et vadfond ella chel eira bel, fchi ilg ha ella zupad via trais mais.

35 3. Mo nun ilg pudiond plü tngair azupa, fchi ha ella tut üna chiaistetta, fatta d'faletschas, & la strichet cun pieula e rascha, e matet laint ilg matel, & ilg matet in las saledschas, dspera la riva d'ün [p. 13] flüm.

4. Et sia sour s'haveiva missa dalönsch per guardar che chi d'vantas cun el.

5. Mo la filgia da Faro es ida per s'lavar in quel flüm; e sias donzellas gieiven à spas, sün la riva dalg flüm: è viond ella vis quella cassetta, schi ha ella tramis una fantschella, chi la pilgies.

6. Et la haviond averta, schi ha ella vis quel matel, & mera ilg matel cridava: et ella havet compasiun, e dis: Quist es (ün filg) dalg 5 filgs dals Hebreers.

7. Et sia sour dis a la filgia da Faro, des eug ir à t'clamar üna duonna dals Hebreers, üna Bela chi ilg lattainta?

8. La filgia da Faro respondet, Va. Et la juvna giet è claiŕâ la mamâ d'ilg ufât. 10

9. E la filgia da Faro dis ad ella, pilgia quist uffaut e m'ilg lattainta: & eug t' völg dar tia merceda. E la duonna pilget ilg uffaut, & ilg lattantet.

10. Mo siond ilg uffaut craschü, schi [p. 14] l'ha ella manad à la filgia da Faro, & el fuo ad ella in l'8 da filg. Et ella ilg nominet Moyses: 15 parche, ch'eu l' hai trat our da l'agua.

11. Mo ilg ais d'avantad in quel temp, chia Moiset eira ngüd grond, ais el id oura pro seis frars, è vezet la lur graveza: Et vezet eir ün da d'Egipta, chi bateiva, ün huom Hebreer da seis frars.

12. Et haviond el guarda via e naun, e vadfont chi nun eira ingtün, schi hal amazad ilg Egiptier, & l'ha azupâ in ilg sablun. 20

13. Darcheu ais el id our ilg seguond di e m'era, dus huomens Hebreers, s'dantigliavan insembel; & el dis à quel chi haveiva ilg tüört, perche battas tü ilg teis proffam?

14. Et el ilg respondet, chi t' ha mifs Princip e Mastral sura da nuo? Paifal tü da amazar à mai, sco tü hasch amazad ilg Egiptier? Lura tmet 25 Moises, e dis: vai[p. 15]ramaing chia ilg fat ais ngü manifest.

15. E Faro incleget quist fat, e tscherchet Moises, per ilg amazar. Mo Moises mütschet davent da la fatscha da Faro, & habitet in la terra da Madian, & s' ha mis à zèer giuo pro üna funtauna.

16. Mo ilg Gubernatur da Madian, haveiva set filgias: las qualas eiran 30 idas per tour sü agua, & implivan las bavraduoiras, per bavrantar las scoffas da lur bab.

17. Mo ngond ils pastuors naü pro, schi s'kiatschen els davent (las scoffas): E Moises alvet sü, e las defendet, & bavrantet lur scoffas.

18. Mo returnond ellas pro Raguel lur bab, schi dis el ad ellas: 35 Perche eschet tur nadas hoz ufche boot?

19. Et ellas dissen, ün huom dad Egipta ins ha liberadas dals mauns dals pastuors, ins ha tut sü agua avuöda, & ha bavrantat las scoffas.

20. El dis à sias filgias, Inua ais el, par [p. 16] che vaivuo lascha ir davent quël huom? clama'lg, acioe ch'el mangia spaisa. 40

21. Et Moises s' contantet da star pro quel huom. Et el det à Moises Zippora sia filgia.

22. Et ella parturi ün filg, & ilg nomnet Gerfon: perchie dis el, eug fun stat fullaster, in ün eister pajais.

5 23. Et es d' vantad, chia ün lung temp davo, es mort ilg Raig d' Egipta; & ils uffaunts da d'Israel fuspireivē per la dūra servitüd, & bragiven: E lur bragir chi favan ais id sū avaunt Dieu.

24. E Deis udit lur fuspigar, e s'algurdet da sia Lia, (fatta) cun Abraham, cun Isac e cun Jacob.

10 25. E Deis arguardet ils filgs da d' Israel, è recontschet.

CAP. III.

1. Paschantond Moises la bescha da feis fœr, s'palainta Dieu adel. 7. Ilg dachlœra chel tras feis mez völgia liberar feis pövel our d'Egipta: Et ilg tra [p. 17] metta pro ilg pöwel & pro Faro. 14. Alg infuorma co el deß proceder, 15 leiva davent fias scissas. 19. Et declera la rischida dalg fat.

1. MO Moises perchurava la bescha da feis Sör Ietro, Gubernadur da Madian: Et manond la bescha davo ilg dafiert, schi ven el pro ilg Munt da Deis in Horeb.

2. Et ilg Aunguel dalg Senger ilg apparet in floua d'fœ, our dimez 20 d'un fruschier. E guardond el, méra schi ardeiva quel fruschier cun fœ, & pero nun ngiva consümâ.

3. Cuntuot dis Moises, eug völg ir via, e guardar quista gronda vifiun; parche quel fruschier nun arda.

4. Mo veziod ilg Senger, chel s'haveva retrat, per s'volver à vair; 25 schi ilg clamet Deis our dimez quel fruschier, e dis, Moises, Moises. Et el dis; Eug fun aquia.

5. Lura ilg dis (Deis), nun traprosmar naū qua: tira oura tias sciarpas da teis [p. 18] peis, parche ilg lœ sün ilg qual tū ftas, es terra Sonchia.

6. Lura dis el, Eau (fun) ilg Deis da teis Bab, ilg Deis da d'Abraham, ilg Deis da d'Isac, & ilg Deis da Iacob. E Moses zupet sia fatscha, 30 perche el tmeiva, da guardar vers Dieu.

7. Et ilg Senger ha dit, Eau nai bain vis la affliction da meis pövel, chi es in Egipto, & nai udi lur bragir, per caula da quels chi ils tribuleschan: perche eau nai co ngoschü lur duloors.

35 8. E per quai fun eug ngüd gio, ch'eau ils liberescha dals mauns dals Egipters, per ils manar davent da quella terra, in üna terra buña e largia: in üna terra chi scula da lat e da meil: cioe in ilg pajais dils Cananeers, dals Hetteers, dals Amoreers, dals Ferizeers, dals Hineers e dals Iebuzeers.

9. Huoffa, mera dimena ilg bragir dals filgs da d'Israel ais ngüd avauut mai, & [p. 19] eir nai vis la oppressiun, cun la quala ils Egipters ils agreivan.

10. Cuntuot schi ve naun, & eug t'völg tramettar pro Faro: E lura maina meis pövel, ils filgs da d'Israel, our da d'Egipta. 5

11. E Mofes dis à Dieu, chi fun eug, ch'eu des ir pro Faro, e manar ils filgs da d'Israel our d'Egipta?

12. Deis dis, Eug völg effer cun tai, e quist t'fara ün singial chia eau t'ha tramis. Cur tü vainst ad havair mana ilg pövel our d'Egipta, schi ngivuo à servir à Dieu supra quist Munt. 10

13. E Mofes dis é Dieu, méra, scheu vëg á ngir pro ilg pövel d'Israel, e vëg als dir, ilg Deis da vos babuns m'ha tramis pro vuo: scha els am dian, che es seis nuom? schi che als des eau dir?

14. E Dieu dis à Mofes, Eheie, quel ch' eau fun: Et usche deffes dir als filgs da d'Israel, Eheie m'ha tramis pro vuo. 15

[p. 20] 15. E Deis dis darcheu á Mofes, uschea deffas dir als filgs da d'Israel: Ilg Senger Deis da vos Babuns, ilg Deis da d'Abraham, ilg Deis da d'Isac, & ilg Deis da Iacob, m'ha tramis pro vuo: Quist es ilg meis Nuom in æternum, & quist es ilg meis memorial, in tuottas ætats.

16. Vaa, e maina infembel ils Seniuors da d'Israel, e dilgs: Ilg Senger 20 Deis da vos babuns, ilg Deis da d'Abraham, d'Isac e da Iacob, 'm ais appartü, dschond: Tschert cheu s'hai visitads, & (vis) quai chi s'ais fat in Egipta.

17. Per ilg qual eau nai dit, eau s' völg manar our da la affliction d'Egipta, in la terra da Canaan, dals Hetteers, dals Amoreers, dals Feri-25 zeers, dals Hiueers, e dals Iebuseers, in ün pajais chi scula da lat è da meil.

18. Et els vengen ad obedir à la tia vusch: E tü cun ils Seniuors da d'Israel, deffet ir aït pro ilg Ray d'Egipta & alg dir: [p. 21] Ilg Senger ilg Deis dals Hebreers, ans ais incontra. Huoffa dimæna t'rugua-30 aino, chia tü ans laschas ir trais dyts d chiamI in ilg dafiert, e chia nuo facrificien alg Senger nos Deis.

19. Huoffa eau fai bain, chia ilg Ray d'Egipta nun vain à s'laschar ir, auter co s'forzad tras ün pussaunt maun.

20. Mo eau völg stæder oura meis maü e völg batter Egipta, cun tnot mias müravlugas ouvras cheu völg far in mez da quella. 35

21. Mo eau völg, lura manar iu favur quist pövel pro ils Egipters: E vain à dvätar chia cur vuo ngi a trar davët, schi nū ngivuo a trar davent vöds.

22. Parche iminchia duonna des giavüfchar da sia vafchiinna, & da quella chi l'ha albergiada, vafschella d'Aur, vafchel la d'Argent, & vestì-40

mainta: Que deffet metter stin vos filgs, et sün voffas filgias. Et ufche ngivo a spulgiar ils Ægipters.

[p. 22]

CAP. IV.

1. Moses metta, fias sciüfias da nun ir in Egipta, mo ilg Senger las leiva
 5 davent, & ilg conferma in sia vo catiun cun fingials & impromissiuns. 18. Moses accepta la vocatiun & s' metta stin ilg viadi adir in Egipta, 24. Per nun havair circumcis feis filg, ilg voul Deis sün ilg viadi amazar, & sia duonna ilg circumcida. 27. Quella vain tramiffa à chiafa, & Aron vain incunter a Moses, 29. Els faun a favair alg pövel lur comissiun, & vengen da quel acceptads.
- 10 1. LUra respondet Moses e dis: mo méra, eus nun vengen, am crair ne a tadlar la mia vusch: perche els vengē a dir, ilg Senger nun t'ais apparü.
2. Et ilg Senger ilg dis, che es quai chia tü hafch in teis maun? El respondet, ün bastun.
- 15 3. Et il Senger ilg dis, büttalg in terra. Et el ilg büttet in terra: & quel dvantet ün zerpaint: e Moses mütschet davent da quel.
4. Mo ilg Senger dis a Moses, stenda o[p. 23]ra teis maun, & pilgia la sia cua. Et el städet oura feis maun, & la pilgiet, & es mü da in ün bastun in feis maun.
- 20 5. (Ufchea deffas far) sün quai chi crajen, chi t'fea apparü ilg Senger Deis da teis babuns, ilg Deis da d'Abraham, ilg Deis da d'Isac & ilg Deis da Jacob.
6. Et ilg Senger ilg dis darcheu, metta huoffa teis maun in zain. Et el matet ilg maun in zain: Lura ilg tras el oura, e mera, ilg maun eira
 25 lavrus, (alb) sco la naif.
7. Lura dis el, metta teis maū darcheu in zain. Et el matet feis maun in zain: davo quai, ilg tras el our dalg zain; è méra l' eira turna sco lauter feis maun.
8. Scha dimena, (dis ilg Senger) els nun t'crajen, e nun obedeschan
 30 tia vusch, sün ilg prüm fingial, schi vengen els ad obedir, sün ilg secuond fingial.
9. E scha els nun ngiffen a crair, à quists dus fingials, ne ad obedir à tia vusch: Schi pilgia lura da l' agua da 'lg flüm, e [p. 24] spondla oura sün ilg süt: El' agua chia tü hafch tut our dalg flüm, vain à s'
 35 müdar in saung, oura sün ilg süt.
10. E Moises dis alg Senger, Ach, pillgia a cour Senger: Eug nū fun huom plidais, ne fun stat eir aunt co huoffa, schi eir davo chia tü hafch tschantfchad cun teis famalg brichia: parche eug fun tard da la lengua, e tard da buoqua.

11. Et ilg Senger dis ad el, chi ha dat la buoqua alg craftiaun? ú chi po far mùt, u fuord, u chi veza, oder sea orb? Nun fetfch eau quai, (Eau) chi fun ilg Senger.

12. Huoffa dimena va, & eau völg effter cun tia buoqua: & t' völg amufar, quai chia tù deffes tſchantſchar. 5

13. Et Moſes diſ; Ach taidlam Senger, trametta (à far quai) cheu t'rou, tras quel chia vouſch trametter.

14. Lura ſ'invidet l'ira dilg Senger fick incontra da Moſis, & diſ ad el: Nun ſaiu eug, chia Aron teiſ frar, ilg Levita, es [p. 25] bain plidaiſ? E mèra quel vain à t' ngir incontra; è cur el vain à t' vair, ſchi vain el 10 a ſ'alagrar in ſeiſ cour.

15. Tſchauntſcha dimena cun el, e metta quifts plæds in ſia buoqua, & eau völg effter cun tia buoqua, e cun ſia buoqua, & ſ'völg amufar, quai ch'vuo deſſet far.

16. Et el vain à tſchätfchar per tai, pro ilg pövel: Et uſche vain el 15 ad effter à tei in lœ da la buoqua, & tü vainſt ad effter ad el, in lœ da Deis.

17. Mo quift baſtun deſſes tour in teiſ maun, per chia tù fetſchas cun quel, quellas infainas.

18. Uſche es dimena Moſes tirad via, et es turnad pro Jetro ſeiſ 20 ſœr, & diſ ad el: Eau t'rou, chia tù 'm laſches ir, è turnar pro meiſ frars, chi ſun Egipta, cioe ch' eau veza, ſchi viven amuo. Et Jetro diſ à Moïſes, va in paſch.

19. Perche ilg Senger ha (tngù) dit a Moſes in Madian, Va, tuorna in Egipta: per [p. 26] che chi ſun morts quels huomens tuots, chi tſcher- 25 chiaven tia vitta.

20. Uſchea ha tut Moſes ſia mulger, e ſeiſ filgſ, & ilſ ha miſ ſùn aſenſ, & es turna in Egipta. Mo el Moſes pilgiet eir ilg baſtun da Dieu in ſeiſ maun.

21. Mo ilg Senger veiva eir dit à Moſes, cura tù vainſt ad effter 30 turnad in Egipta, ſchi guarda chia tù fetſchas avaunt Faro tuots ilgſ miraquelſ, cheu nai miſ in teiſ maun: mo eau völg indurir ſeiſ cour, ch' el nun vain à laſchar trar davent ilg pövel.

22. Tù dimena deſſes dir a Faro, uſchea diſch ilg Senger, Iſrael es ilg meiſ filg, ilg primogenit. 35

23. Mo t'haviond eug dit, laſcha ir meiſ filg, chel am ſerva: ſchi nun ilg haſch tù vulgù laſchar ir: cuntuoſt ſchi völg eau amazar teiſ filg, ilg teiſ primogenit.

24. Et es dvantad ſùn ilg viadi, chia ilg Senger es ngtd inſconter a (Moſes) in l'u[p. 27]ſtaria, & tſcherchiaava (ſco) dalg lair mazar. 40

25. Qua pilgiet Zippora ún curte talgiaint, e talgiet giu la pelliotta da feis filg, & la bútet pro ils peis da Mofes, e dis: tú esch á mai ún Spus da saung.

26. Et (ilg Senger) ilg laschet stâr. Alura dis ella, spus da saung, 5 per caufa da la Circumcisiun.

27. Mo ilg Senger dis ad Aron, va incunter à Mofes in ilg dafiert. Et el es id, & ilg ha inconta, pro ilg munt da Dieu, & ilg bútschet.

28. E Mofes raschunet ad Aron, tuots ils plæds dalg Senger, chi ilg tramateiva, e tuottas las infainas chel ilg haveiva comanda (da far).

10 29. Sun ufche Mofes & Aron tirads vi a, & haun raspad insembel, tuot ils Seniurs dals filgs da d'Israel.

30. Et Arō ils raschunet, tuot ils plæds chia ilg Senger haveiva tfschantfchad cū [p. 28] Mofes. E fet ils fingials avaunt ilg pövel.

31. Et ilg pövel cragiet, viond els udi, chia ilg Senger haves vifitâ 15 ils filgs da d'Israel, e chel veiva vis las lur afflictions, schi inclinetten els lur verschs, & aduraū (alg Senger).

CAP. V.

1. Mofes & Aron decleran lur comissiun avaunt ilg Ray Faro: mo sun da d'el arprais cō aspers plæds. 6. Ilg pövel wain tras quai agravad amuo plü. 20 19. Ils cumandaduors dalg pövel s'almainten da Mofes & Aron. 22. Et Mofes recuorra pro Dieu.

1. DAvo quai veñen Mofes & Aron p Faro, & ilg diffen: Ufchea difch ilg Senger, ilg Deis da d'Israel, lascha ir meis pövel, chi'm salven ùna feista in ilg dafiert.

25 2. Mo Faro dis: chi es ilg Senger, ch'eu des obedir fia vusch, à laschar ir Israel? Eau nū cinguosch ilg Senger, & nū völg eir laschar ir Israel.

[p. 29] 3. Et els diffen, ilg Deis dals Hebreers ins ais apparù; Nuo t'rugain chia tú ins laschas ir trais dyds d'chiamiu, in ilg dafiert, per 30 chia nuo sacrificchen alg Senger nos Deis, par chel nuns (batta) cun glonda u con la spada.

4. Et ilg Ray d'Egipta dis ad els: o Mofes & Aron perche retiravuo ilg pövel da lur lavur? Idt pro voffas lavuors.

5. Da plü dis Faro, mera, ilg pövel da quista terra es bler; E vuo 35 ils deffet retrar gio da lur lavuors?

6. Et in quel präpi di cumandet Faro, als comiffaris (ordinads) fura dalg pövel, & als redschaduors da quel, e dis.

7. Nun continuarai à dar à quist pövel, strom, à far ils ziegels, (sco vo vai fat) per ilg pallà: mo giéau els sves & s'raspē pro strom.

8. Mo alg inuomber da'ls ziegels chi haū stuvù far fina in huoffa mattalgs sù chi fetschen sco per ilg passà, zainza mi[p. 30]nuir inguotta: perche els fun loschs, e per quai bragni e dian: Giain, e sacrificchiain à nos Deis.

9. La lavur vengia agravada fura da quista lgieut, chi hagen da fa 5 schfadiar in quella, e chi nun s' confiden in plæds da manzöngia.

10. Cuntuot schi sun ids oura ils commissaris dalg pövel & lur redschaduors, e diffen alg pövel: Ufchea ha dit Faro, eau nun s'völg dar plü strom.

11. Idt vuo, & pilgia a vuo strom, inua chia vuo chiatarad: perche 10 da voffa lavur nun des inguotta effer minui.

12. Et ilg pövel s' arasâ per tuot ilg pajais d'Egipta, per raspar stuppla, in lö da lg strom.

13. Et ils comissaris t'ngeiven pro; dschond: compli voffa lavur chi s' ais mis sü, imiuchiadi, aint in seis temp, taüt sco cur vuo veivet strom. 15

14. Et ils redschaduors dals filgs da d' [p. 31]Israel, ils quals ils commissaris da Faro veiven tschandad fura da d'cus, veñen battüds: E fuo dit ad eus: parche nū vai cō pli la fuomā dals ziegels, ne her ne hoz, sco per ilg pafsâ.

15. Et ils redschaduors dals filgs da d'Israel veñen e bragin pro Faro, 20 dschond: per che fusch ufchea à teis famalgs?

16. Strom nū vain dat à teis famalgs: & pero dien els, fad ils ziegels: Et teis famalgs fun battüds; mo la cuolpa ais da teis pövel.

17. El dis, vuo eschet laschantifs, vuo eschet loschs, e p quai dschavuo: Giain e sacrificchiain alg Senger! 25

18. Huoffa idt dimena, e lavurâ: strom nū s' vain dat ingün: e d' cheu dat la fum ma dals ziegels.

19. Mo veziond ils Redschaduors dals filgs da d'Israel, chels eiran á mal terms, ils fiond stat dit: vuo nun deffat manchiantar ingotta davos ziegels, mo quai [p. 32] chi ais ordina iminchiadi, quai dat in seis di. 30

20. Cur chi gien davent our da Faro, schi iscontreñe Moises & Aron chi s' pra schanten avaunt eus.

21. Et diffen ad eus, ilg Senger guarda fura da vuo, & jüdichia, perche vuo vai fat la noffa odur chi spüza avaüt Faro, & pro seis famalgs, ils dond la spada aint in lur mauns per ins amazar. 35

22. Lura turnet Moises pro ilg Senger, e dis: Senger meis, perche fusch taunt mal à quist pövel? perche 'm hach tramis?

23. Per che da lander naun cheu fun idt aint pro Faro, à tschant-schar in teis nom schi ha el tratâ mal quist pövel, & tü nun hach zuond brick liberad teis pövel. 40

CAP. VI.

1. Dieu trametta da nöf à Moises pro ils Israeliters, cun plü amplas impromissjuns. 9. Per düreza da la servitüd nun ilg taidlen els. 10. Moses & Aron vengen tramis pro Faro, ils quals fa [p. 33] scitfan. 14. La parschandüda 5 da Moisis & Aron, da la schlatta da Levi, vain descritta à la lingua.

1. MO ilg Senger dis á Moises, huossa vainst á vair, quai ch' eug veng à far à Faro: perche (sforzad) tras ün ferm maun, vain el als lafchar yr: schi (sforzad) tras ün puffaunt maun, vain el à 'ls chiatfchar our da seis pajais.

10 2. Da plü ha Deis tschantfcha cun Moses, & dis; Eau fun ilg Senger.

3. Eau fun bain apparti, ad Abraham, ad Isac & á Jacob, fuot ilg Nuom dalg omnipotaint Dien: mo fuot meis Nuom Iehova, nun fun eug stat contschaint ad els.

15 4. E sco eug nai cofirmâ mia Lia cun els dals dar ilg pajais da Canaan: la terra da lur peregrinasiun, in la quala ch'els fun rumas taunt co fulasters.

5. Ufche nai eug cir udi ilg fuspitar dals filgs da d'Israel, als quals ils Egipters, tengen in servitüd: & 'm hai algurda da [p. 34] mia Lia.

20 6. Per quai di als filgs da d'Israel: Eug fun ilg Senger & s' völg trar our dfuot la graveza dals Egipters, & s' völg liberar da lur servitüd: & s' völg manar oura cü ün bratsch stais oura, e cü Iudicis grôds.

7. Et s'völg tour stü per meis pövel, & volg effer vos Deis: E vuo ngi a cinguofcher ch'eu veng ad effer ilg Senger vofs Deis, chi s'tira our 25 dfuot la graveza dals Egipters.

8. Et s'völg manar in quella terra, da la quala ch'eau nai uza meis maun, cheu la völgia dar ad Abraham, ad Isac, & á Jacob: Et s' la völg dar per ünn' hierta. Eau fun ilg Senger.

9. Mo Moises ha tschantfcha in quel möd cun ils filgs da d'Israel: 30 mo eus nū haun tadia à Moses per causa da l'angofcha da (lur) spiert, e per la düra servitüd.

10. Da plü ha ilg Senger tschantfchad cun Moses dschond.

[p. 35] 11. Va: e di à Faro ilg Ray d'Egipta, ch' el lafcha ir ils filgs da d'Israel, our da seis pajais.

35 12. Mo Moises ha tschantfcha avaunt ilg Senger, e dis: mèra, ils filgs d'Israel nū 'm haun tadia: Schi co ngis am tadar Faro? Siond eau nun circumcis dals lefs.

13. Impero tschantfchet ilg Senger cun Moises & Aron, & ils det comondamaft via dals filgs da d'Israel, & via da Faro, Ray in Egipta: 40 chi manessen ils filgs da d'Israel our dalg pajais da d'Egipta.

14. Quists sun ils principals da las chiasas da lur babuns. Ils filgs da Ruben ilg prüm nashët da d'Israel: Henoeh, Fallu Hefron, Carmi: Quists sun chiasadas da Ruben.

15. Et ils filgs da Simeon (eiran) Iamuel, Iamin, Ahod, Iachiri, Soher, Saul filg d'üna Cananea. Quists sun las chiasadas da Simeon. 5

16. E quists (sun) ils Nuoms dals filgs [p. 36] da Levi, suainter lur generatiuns, Gerson Cahat, e Morari: & ils ons da la vita da Levi, (fuon) tšchient e trenta e set.

17. Ils filgs da Gerson (fuon) Libni e Si mei, suainter lur chiasadas.

18. Et ils filgs da Cahat (eiran) Amram Ifahar, & Hebron, & Uziel. 10 Et ils ons da la vita da Cahat (fuon) tšchient e trenta & trais.

19. Ils filgs da Merari (eiran) Mahaiš, e Mufi. Quists sun las chiasadas da Levi, suainter lur lingias.

20. Mo Amram pilget per mulger Jacobet, üña fia Gèa, (four da feis bab). La quala ilg parturi Aron & Moifes: Et ils ons da la vita dad Amram (fuon) tšchient e trenta & set.

21. Et ils filgs d'Ifahar (fuon) Core, Nefeg, e Zieri.

22. Et ils filgs d'Uriel, (eiran) Mifael, Elifasan, e Sitri.

23. Et Aron pilget per mulger Elifabet [p. 37] filgia da Abinadab, four da Nabafon, la quala ilg parturi, Nadab, Abiu, Eliazer, & Itamar. 20

24. Et ils filgs da Core, Afer, Elkana, & Abiašaf. Quists sun las chiasadas dals Coriters.

25. Eleazer filg da d'Aron, pilget p mulger üna da las filgias da Putiel, la quala ilg parturi Finecs. Quists sun ils cheus da las chiasadas dals Leviters, suainter lur schlattas. 25

26. Quist es quel Aron e quel Moifes, als quals ilg Senger dis: nanâ ils filgs da d'Israel our dalg pa jais dad Egipta, suainter lur exercits.

27. Quists sun quels pröpis, chi haun tšchantšcha cun Faro ilg Ray d'Egipta, chels maneffan ilg pövel d'Israel our da d'Egipta: quist es quel 30 Moifes & Aron.

28. Mo in quel di chia ilg Senger ha tšchantšchad in ilg pa jais d'Egipta cū Mo'es.

[p. 38] 29. Schi ilg dis ilg Senger: Eau (fun) Iehova, tšchaütšcha cun Faro, h Ray da d'Egipta, tuotta quai cheu ta di. 35

30. Lura respondet Moifes avaunt ilg Senger mèra eau sun incircumcisc dals lefs, co dimena vain Faro am tadlar?

CAP. VII.

1. Deis trametta danöf Moises & Aron pro Faro. 10. Lur bästun vain müda in üna zerp; Vſchea faun eir ils Magis d'Egipta; è Faro reſta indüri.
 14. La prüma plagia in Egipta, chia tuott las aguas vengen müdadas in faung.
 5 19. Faro reſta in ſia ſtinaunza, ſiond chia ſeis magis haun fat eir quai madem.

1. QUa dis ilg Senger à Moises: Guarda eau t'hai mis lö da Deis à Faro: Et Arö teis frar, vain ad effer teis profeet.

2. Tü deſſes dir tuot quellas chiaufas ch'eu veng à ta dir: Et Aron teis frar tſchauntſcha cun Faro, ch'el laſcha ir davēt da ſeis pajais, ils 10 filgs da d'Iſrael.

3. Mo eug völg indürir ilg cour da Fa[p. 39]ro: Et völg multipliciar ſingals, & meis miraquels in ilg pajais da d'Egipta.

4. Mo Faro nun vain à s'tadlar: & eau völg metter meis maü fura dad Egipta; E völg manar ora meis exercits, ilg meis pövel, ils filgs 15 da d' Iſrael, our da la terra da d'Egipta, cun gronds jüdicis.

5. Et ils Egipters vengen à cuuguofcher chia eau ſun ilg Senger, cura cheu veng à ſtender ora meis maü fura da d'Egipta; è veng a manar fura da d'els, ils filgs da d'Iſraels.

6. Uſche haun fat Moises & Aron, in tuot, ſco ilg Senger veiva co- 20 ſonda.

7. Mo Moises eira d'ottaunta ons velg & Aron d'ottaunta e trais, cur chi haun tſchantſchad cun Faro.

8. Mo ilg Senger ha tſchantſchad cun Moſes & Aron, dſchond.

9. Cura chia Faro vain à tſchantſchar cun vuo, dſchond: Faad mira- 25 quels; lura deſſes dir ad Aron: pilgia teis beſtun, [p. 40] è büttalg avaunt Faro, ſchi vain el à dvātar üna zerp.

10. Cuntuot ſun Moises & Aron intrats aint pro Faro: & fen ſco ilg Senger ils veiva tngü cumanda: Et Aron бүтет ſeis baſtun avaunt Faro, & avaunt ſeis ſa malgs, & es dvantar üna zerp.

30 11. Faro dimena clamet eir el, ils ſabis e ſtriuns: & ils magis d'Egipta, fen eir ſumlgiauntamaing uſchea cun lur ſtriöng.

12. Perche iminchün бүттет ſeis baſtun & quels d'vanten zerps: Mo ilg baſtun da d'Aron travuondet lur baſtuns.

13. Uſche fuo indüri ilg cour da Faro: chia el nun ils obedit: Sco 35 ilg Senger veiva tngü dit (viavaunt.)

14. Cuntuot ſchi dis ilg Senger à Moſes: Ilg cour da Faro es agravâ; El nun vout laſchar ir quift pövel.

15. Va quifta mattina pro Faro, (mèra, el vain ad ir oura pro l'agna, & t'praſchainta avaunt el d'ſpera la riva dalg flüm [p. 41] e deſſas tour 40 in teis maun, ilg baſtun chi es ſtat müda in üna zerp.

16. Et dilg: Ilg Senger Deis dals Hebreers, 'mha tramis pro tai cun quista commissiun: Lafcha ir meis pövel, acioe par chels am servan in ilg dafiert: Et méra, iufina da qua nun hafch obedi.

17. Ufche ha dit ilg Senger: Giuo da quist vainst à cunquofcher, chia eug saja ilg Senger: mèra, eug völg batter cun ilg bastun chi es in meis 5 maun, las aguas chi sun in ilg flüm, & quellas s'müdaraun in saung.

18. Et ils peschs chi sun in ilg flüm vengen à murir, in tal möd chia ilg flüm vain à spüzir: Et ils Egipters vengen à fa stanglantar, chi poffen inqualchur baiver agua our d'ün flüm.

19. Et ilg Senger dis á Moises: Di ad Aron, pilgia teis bastun, è 10 stenda oura teis maun, fura da las aguas da d'Egipta; fura da lur flüms, fura da lur aguas, fura da [p. 42] lur laigs, & fura da tuot las raspadas da lur aguas: E quellas vengen a d'vantar saung: E sarâ saung per tuot ilg pa jais d'Egipta, amanduos, in valcheus d'lain, & in valcheus d'crap.

20. Et Moises & Aron fadschen, sco ilg Senger ils veiva comandâ: 15 Et (Aron) uzet ilg bastun, & battet l'agua chi eira in ilg flüm, in præsentia da Faro, & in præsentia da seis serviturs: Et tuot las aguas chi ciran in iminchia flüm, sun müdadas in saung.

21. Et ils peschs chi eiran in iminchia flüm murin, & iminchia flüm spüzit, in tal möd chia ils Egipters nun pudeivan baiver da l'agua 20 d'ingün flüm; perche ilg eira saung per tuot ilg pa jais d'Egipta.

22. Et ils Magis d'Egipta, fen eir ilg madem cun lur striöng; Et ilg cour da Faro s'indürit, in tal möd ch'el nun ils tadlet, tenor chia ilg Senger ils veiva tugü dit.

23. E Faro s'volvèt, è ven in fia chiafa: [p. 43] & uun pilget eir 25 quai à cour brichia.

24. Mo tuots ils Egipters chiaven intuorn ils flüms per survngir agua da baiver: perche els nun pudeivan baiver da l'agua d'ingün flüm.

25. Et ufche sunno passads via set dids, davo chia ilg Senger ha 30 tugü battü ilg flüm.

CAP. VIII.

1. Deis trametta la seguonda plagia da las Raunas fura da Faro è la terra d'Egipta: 15. Faro reista indliri. 16. Dieu trametta la terza plagia, dals pluolgs, in tuot Egipta, fura da la lgeut e mual. 19. Restond Faro stinâ, 35 trametta Dieu la quarta plagia in ilg pajais, cioe da tuotta fort d'furdeza. 25. Dawo quai, fa vista Faro, sco da lair lasehar ir ilg pövel, pero reista in fia düreza.

1. DAvO quai dis ilg Senger à Moises: va pro Faro e dilg; Ufchea ha dit ilg Senger; laseha ir meis pövel, acioe ch'el am serva.

2. Mo fcha tü ta dostafch da nun ilg la fchar ir, mèra fchi völg eau batter cū rau [p. 44] nas tuot ilg teis pajais.

3. Et ilg flüm, vai à dar oura raunas abundauntamaing, las qualas vengen à falgir oura, & ad antrar in tia chiafa, & in la chiombra inna 5 tü dormafch, & süu ilg teis lèt, & in las chiasas da teis servituors, & da teis pövel, & in teis fuorns & in teis vafchels, chi s'fa ilg paun.

4. Et las raunas falgaraun fura da tai, fura da teis pövel, é fura da tuot teis ferviaints.

5. Lura dis ilg Senger à Moifes: Di ad Aron, stenda teis maun, cun 10 teis bastun ils fura flüms, fura las aguas, è fura ilgs lais, è fa ngir las raunas fura ilg pagiais d'Egipta.

6. Et Aron standet oura seis maun fur ilg pajais d'Egipta, è las raunas vennen sü, è cuvarnettan ilg pajais d'Egipta.

7. Mo ils striuns da d'Egipta, fetten ilg madefchem cū lun fcongürar, 15 è fen ngir raunas fura ilg pa jais d'Egipta.

[p. 45] 8. E Faro clamet Moifes & Aron, e dis: Rugua ilg Senger, chi leiva davèt da mai è da meis pövel, quiftas raunas; & eau völg la fchar ir ilg pövel, acioe chi facrifichen alg Senger.

9. E Moifes dis à Faro: Hajafch quift laud supra da mai: E (di) 20 cura cheu defs ruguar per tai, per teis serviturs, è per teis pövel, chia ilg Senger ragifcha oura las raunas da tai, è da tia, è chi rumongen fuletta maing in ilg flüm.

10. Et el respondet, Stün damaū. E Mofes dis, è farâ fat fuainter teis plæd: per chia tü fapchiasch chi nun sea ingün sco ilg Senger nos Deis.

25 11. Et las raunas vengen à s'partir davent da tai, é da tia chiafa, è da teis serviturs, è da teis pövel; è restaraun deck in ilg flüm.

12. Et Moifes & Aron gien dimena davent da Faro; e Moifes clamâ pro ilg Senger, per caufa da las raunas, chel veiva [p. 46] tramis incontra da Faro.

30 13. Et ilg Senger fet fuainter ilg plæd da Moifes: è las raunas morin, our da las chiasas, dals curtins, & our da la chiampongia.

14. Las qualas (ils Egipters) raspen infembel a mantuns: & la terra fpüziva (da quellas).

15. Mo veziond Faro, chi eira furleifgiamaint, feli ha 'l agravad 35 seis cor, & nun ils obedir: fuainter chia ilg Senger haveiva tngù dit.

16. Sün quai dis ilg Senger a Moifes, di ad Aron; stenda oura teis bastun, e batta la puolvra da la terra: la quala vain à s'müdar in pluolgs, in tuot ilg pajais da d'Egipta.

17. Et els fen ufchea: perche Aron standet oura seis maun, cun seis 40 bastun, e batet la puolvra da la terra: & ven üna blerüra d'pluolgs, sün la

lgieut, & sún il mual: tuotta la puolvra da la terra ven [p. 47] pluolgs, in tuot ilg pa jais d'Egipta.

18. Mo ils striuns d'Egipta, sa stridē eir els sumgiauntamaing, cun lur seonjramaint, da far ngir pluolgs: mo e nū haū pudù: ufche fuo quella blerùra d'pluolgs sún la lgieut, & sún ilg mual. 5

19. Qua diffen ils striuns à Faro; Quai (es) ilg daint da Deis. Mo ilg cour da Faro s'indùrit, chel nun ils obedit, sco ilg Senger haveiva dit.

20. Davo quai dis ilg Senger à Moises: Leiva sù quista damaun a la matiña, & t'prafchainta avaunt Faro: Mèra, el vaI ad ir oura pro l'agua: é di'l, ufchea ha dit ilg Senger, lascha ir meis pövel, per chi'm 10 servan.

21. Perche scha tū nun laschas ir meis pövel; schi völg eau tramettar fura da tai, fura da tia famalgia fura da teis pövel, é fura da tia chiasa ùna blerura d'nufchaivlas limargias, ufchea chia las chiasas dals Egipters vengen ad effer plainas [p. 48] da quella fort d'limargias nufchaivlas, sco 15 eir la terra, sün la quala chi (hafdan).

22. Mo in quel di, völg eau refalvar la terra da Gosen, in la quala sta meis pövel: chia à qua nun sea da quella blerùra d'limargias nufchaivlas: sün quai chia tú conguschas, chia eau sea il Senger, in mez da quista terra. 20

23. Ufchea völg eau mettar, ùna salva guargia, taunter meis pövel è teis pövel: Damaun des dvantar quist fingial.

24. Et ilg Senger fet ufchea: Et ven ùna blerùra d'limargias nufchaivlas, in la chiasa da Faro, & in las chiasas da sia famalgia: Ufche, chia in tuot ilg pajais d'Egipta, fuo la terra guastada, da quellas mu- 25 schaivlas limargias.

25. Lura clamet Faro à Moises & Arō, é dis: Idt è sacrificchia á vos Deis, in quista terra.

26. E Moises dis, è nun es conveniaint da far ufchea; perche nuo sacrificheffan [p. 49] (forfa) alg Senger nos Deis, quai chi fuos als Egipters 30 ùna abomiatü. Mèra, scha nuo sacrificheffen avaunt ils ölgs dals Egipters, quai chia els haun ùna abomina tun (chi vengia sacrificchia), nun ngissen els (lura) ans accrapar.

27. (Lascha) ch'nuo gean trais dids d' chiamin in ilg dafiert, & nuo lain sacrificchiar alg Senger nos Deis, sco el vain ans comandar. 35

28. E Faro dis, eau s'völg laschar ir, aci o chia vuo sacrificchiat alg Senger vos Deis, in ilg dafiert: Deck chia vuo nū geat plü dalönfch: Rugua per mai.

29. Et Moises dis, mera, eau völg dalun gua ir davent da tai, & völg ruguar à 'l Senger, chia damaū s' artira davent quella quantidad d' furdeza, 40

da Faro, da fïu famalgia, é da feis pövel: Mo chia Faro plü nun contüna da far beffa, cun nû lafchar ir alg pövel à facrificar a' l Senger.

30. E Moïes s'ratret davent da Faro, & [p. 50] ruguet alg Senger.

31. Et ilg Senger fet, fuainter ils plæds da Moïis: & alvet davent 5 da Faro, da fïa famalgia, è da feis pövel, tuot quella blerüra d'limargias nufchaivlas: in tal möd chi nun rumanget niaunch' üna.

32. Mo Faro, amuo quifta vonta agravet feis cour, & nun lafchet ir davent ilg pövel.

CAP. IX.

10 1. Ilg Senger trametta fura da Faro la tſchinchiavla plagia, da la mortalità dalg mual: & la ſefavla, dals binguns. 13. E lura la ſettavla, da la tampeifta, chi maza lgieut & ilg mual, sün la cuttüra, 27. Faro fa viſta da s' humiliar. 34. Mo fiond paſſad ilg priguel, ſchi reiſta el indüri, ſco via d' vaunt.

1. DAvo quai dis ilg Senger à Moïſes, va aint pro Faro, é dilg: 15 Uſchea ha dit ilg Senger, ilg Deis dals Hebreers, laſcha trar davent meis pövel, sün quai ch'els am ſervan.

2. Mo ſcha tü nû vainſt als lair lafchar [p. 51] ir, mo ils vouſch artugair per forza.

3. Mera, ſchi vain ilg maü dalg Senger á ngir fura da teis mual, chi vain 20 ad eſſer sün la cuttüra, fura dals cavals, fura dals aſens, fura dals chia-meils, fura dals boufs e fura da la beſcha, cun üna zuond greiva glonda.

4. Mo ilg Senger vain à far üna ſpartida, taunter ilg mual dals Ifraeliters, & ilg mual dals Egipters. E da tuotta quai chi es dals filgs da d'Israel, nun vain á murir brick ün.

25 5. Et ilg matet ün determina temp, dſchond, damaun vain ilg Senger à far quift in quifta terra.

6. Uſchea fet ilg Senger quai in 'l auter di ſequent, in tal möd chi murit da tuot ilg mual dals Egipters.

7. E Faro tramatet davo quai à (vair), è mera chi nû eira mort 30 dals Ifraeliters, brick ün (armaaint. Et ilg cour da Faro fo agravâ, chel nun lafchet ir davent ilg pö[p. 52]vel.

8. Per quai dis ilg Senger á Moïſes & Aron, pilgiâ vos puongs plains d'fulia d'ilg fuorn, e Moïſes la raſa incunter ilg cêl, avaut ils ôlgs da Faro.

35 9. E quella vain à s'müdar in puolvra, fura da tuot ilg pajais d' Egipta, e vain à ngir fura da la lgient, & fura dalg mual binguns, chi vengen á s'rumper oura in bleras vaſchias, in tuot ilg pajais d'Egipta.

10. Uſchea pilgien els fulia d'ün fuorn e s'prefchantaun avaut Faro, & Moïſes la raſet incontra ilg tſchel; e da quella parſchanden lura binguns 40 cun vaſchias, fura da la lgient e fura dalg mual.

11. Ufchea chia ils sconjüraduors nun pudeivan star avaint Moises, per causa dals binguns: perche ils binguns eirä fura dals sconjüraduors, sco fura da tuot ils Egipters.

12. Mo ilg Senger indurit ilg cor da Fa[p. 53]ro, chia el nun ils obedit: Sco ilg Senger haveiva viavaunt tngü dit à Moises. 5

13. Lura dis ilg Senger à Moises: Leiva sù a la matiña, & t'prafchainta avaint Faro, e dilg: Ufchea ha dit ilg Senger ilg Deis dals Hebreers, lafcha ir davent meis pövel, per chia els am servan.

14. Perche quista vouta, völz eau tramettar, tuottas mias plajas, in teis cour, e supra da tia famalgia, e supra da teis pövel: acioe, per chia 10 tū cunquofchas, chi nù sea ingün, sumlgiaunt à mai, sùn tuotta la terra.

15. Perche huoffa, cura cheu nai tngü stais oura meis maun, fchi haves eau pudù batter à tai, & à teis pövel cun la glonda: & ufche fuoffas chiaffad davent da la terra.

16. Pero ingual per quai, t'hai eau constitui, cheau amuoffa (via) tai 15 la mia puffaunza: e chia meis Nuom vengia predgia oura in tuot ilg pajais.

[p. 54] 17. E t'adauzas amuo incontra meis pövel, à nun ilg laschar ir davent?

18. Mèra, damaun, ingual da quist' hura, völz eau far plouver, ùna 20 greivissima tampeista, chi ma nun ais stat in Egipta ùna somlgiaunta à quella, da quel di innaun chella es statta mis ilg fundamaint, infña in huoffa.

19. Huoffa dimena trametta, farafpar è aint tuot tia mualgia, è tuot quai tū hafch sùn la chiampongia. Tuotta la lgieut, & tuot ilg mual chi 25 vain à ngir chiatà sùn la cutùra, è chi nun sun rafpads in chiafa, vengen à murir.

20. Iminchùn dals famalgs da Faro, chi tmet ilg pläd d'ilg Senger, fet chia fia famalgia è feis mual mütscheffan in chiafa.

21. Mo chi nun pilget à cour ilg pläd d'ilg Senger, quel laschet fia 30 famalgia, è feis mual our sùn la cutùra.

22. Cunnot dis ilg Senger à Moises, [p. 55] stenda oura teis maun incontra il tshel, è vain à ngir tampeista sur tuot ilg pajais d'Egipta, fura da la lgieut, è fura d'ilg mual, è fura da tuot l'herba da la cutùra, in ilg pa jais d'Egipta, 35

23. E Moises standet oura feis bastü incontra ilg tshel; & ilg Senger fet tunar, & ngir tampeista, chia ilg fœ ngiva supra la terra: Ufche fet ilg Senger plouver tampeista supra la terra.

24. Et es stat la tampeista, cun fœ mafchdada, chi s'invideiva, in mez da quella tampeista, zuond fick smoribel: chia da quella guifa, ma 40

nun ais stat in tuotta la terra d'Egipta, dapō chia pōvel in quella ais stat.

25. E quella tampeista, battet in tuot la terra d'Egipta, tuotta quai chi eira sūn la cutūra, taunt lgient co mual: E la tampeista batet eir tuot 5 herba da la cutūra, & rumpet iminchia bæfck da la chiampongia.

[p. 56] 26. Deck in ilg pa jais da Gosen, inua eiran ils filgs da d'Israel, nun fuo tampeista ingūnna.

27. Per quai fet Faro clamar à Moises & Aron; è dis ad eus: Quista vouta nai eau pechiâ: ilg Senger ais ilg jüst; mo eau & meis pōvel eschen 10 infidels fick.

28. Rugua alg Senger, perche chi bafta, acio chi nun fea plü ils tuns da Deis, ne tampeista: Lura s'völg eau laschar trar d'avent, è vuo nū deffat star qui plü löng.

29. Mo Moises dis ad el, cura eug veng ad effer passa our da la Ci- 15 tad, schi völg eau stender oura meis mauns pro ilg Senger: schi vengen ils tuns á tschafar, è la tampeista nun vain ad effer plü: acioe chia tü cunquoschas chia quista terra ais dalg Senger.

30. Mo eau sâ, chia ne tü, ne tia famalgia, nū ngi amuo á tmair lg Senger Deis.

20 31. Mo ilg lgin & ilg huerdi fuon battüds: perche ilg huerdi eira agiâ in spia [p. 57] & ilg lgin gia aut.

32. Mo ilg furmaint e la spelta, nun sun stats batüds, perche chi eiran tardifs.

33. Mo fiond Moises idt d'avent da Faro, our da la citad, schi ha'l 25 ftais oura seis mauns pro ilg Senger: schi haun ils-tuns & la tampeista lascha davo; è la plöfgia nun ven plü supra da la terra.

34. Mo vadfoud Faro, chia la plöfgia, la tampeista & ils tuns eira tuot tschafsâ, continuet d'chen à pecchiar, & agravar seis cour, el, & sia famalgia.

30 35. Ufche fuo ilg cour da Faro indüri, chel nun laschet trar d'avent ilg pōvel d'Israel: Sco ilg Senger haveiva tngü dit tras Moises.

CAP. X.

1. Ilg Senger trametta sura da Faro, l'ottavla plagia, dals faleps. 18. El fiond da quella liberad, reista d'cheu in sia stinaunza. 21. Tras quai trametta 35 Dieu la novavla plagia da la seürdüm. 27. Tras quai nuns s'meldra Faro inguotta, bain aunt imnatscha a Moises la mort.

[p. 58] 1. DAvO quai dis ilg Senger á Moises: va pro Faro, perche eau nai agravâ seis cour, & ilg cour da sia famalgia. Sün quai ch'en fetfcha quists meis fingals in mez da seis pajais.

2. Et per chia tū rafchunas, avaunt las uralgias da teis filgs, quai ch'eu veng ad havair fat in Egipta: & ils fingials ch'eu veng à far taunter eus: E chia vuo ufche a cunquofchat, chia eau fea ilg Senger.

3. Ufchea dimena veñen Moises & Aron pro Faro, & ilg diffen; ufchea difch il Senger il Deis dals Hebreers, infina cura nun t' voufch 5 humiliar avaunt la mia fa tfcha? Lafcha ir meis pövel acio ch'els am fervan.

4. Perche fcha tū nun ilg vouft lafchar ir, fchi völg eau damaun far ngir falips in teis pajais.

5. Et els vengē à cuvernar la fatfcha da la terra, I tal guifa ch'la 10 terra nū val à s' pu dair vaira: & vengē à malgiar ilg reift chi [p. 59] ais rumas chi es furvāza da la tampeifta: E vengen à malgiar eir la bofcia, è quai chi s'crescha da la cuttura.

6. E vengen ad implir tias chiasas, è las chiasas da tuot teis famalgs, è tuot las chiasas dals Egipters: Ilg qual nun haun vis teis Babs ne ils 15 babs da teis babs, chi fun stats fura da la terra, infina in quist di Lura s'volvet (Moises) davent é giet oura da Faro.

7. Lura haū ils famalgs da Faro dit ad el, infina cura ans farâ quist p ün latfch? Lafcha ir quist pövel, acioe chi fervan alg Senger lur Deis: Nun racunguofchas amuo, chia Egipta fea ruvinada? 20

8. Cuntuot fchi fun Moises è Aron dar cheu turnantads pro Faro: quel dis ad els: Idt, è servi alg Senger vos Deis; mo chi fun quels chi deffau trar davent?

9. Mo Moises dis: Nuo stain trar davent, cun nos uffants, é cun nos velgs, cū nos filgs è cun noffas filgias: cun nos mu [p. 60] al manū, è 25 cū nos mual gros, lainuo trar davent, perche nuo havain üna feifta da ilg Senger.

10. Lura algs dis (Faro): Ufchea fea il Senger cun vuo, fco eau veng à s'lafchar ir cun ils vos uffants: Guardâ chia il mal s'ais avaunt ils öls. 30

11. Brick (farâ) ufchea: Idt huoffa vuo huomans, è servi alg Senger fiond chia vuo tfcharchia quai. E Faro ils chiatfchet davent da fia fatfcha.

12. Qua dis il Senger á Moises: Stenda oura teis maū fura dalg pajais d'Egipta, per ils falips, chi vengen fur da la terra d'Egipta, è malgian tuot l'herba da la terra: tuotta quai chia la tampeifta ha lafcha 35 vanzar.

13. Mo standond Moises oura feis bastun, fura la terra d'Egipta, fchi fet ngir il Senger unn'aura da damaun vart, sün il pajais, tuotta quel di, è tuota quella not: E ngond la matiña, fchi havet l'aura ori[p. 61]entalà, mana naun ils falips. 40

14. Et quels salips vennen sur tuotta la terra dals Egipters, é s'laschen gio, in tuot ils cuffins da d'Egipta, in grondischma quantitat; aunt co quels ma nun sū stats salips da quella fort; è davo quels ma nū vengen ad effer tals.

5 15. Perche els cuvarnettā la farscha da tuotta lur terra, in tal möd chia ilg pajais fuo infciuri; è malgiaū tuotta l'herba da la terra, è tuots ils früts da la boscia, chia la tampeista haveiva lascha vanzar: E nun rastet inguotta d'viert fura da la boscia tuotta, ne fura da l'herba de la cuttura, in tuot ilg pajais d'Egipta.

10 16. Mo lura, bain praiſt, fet Faro clammar Moises & Aron è dis ad els: Eau nai pachia incunter ilg Senger vos Deis & in cuntra vuo.

17. Huoffa eau t, rou, pardunam meis puchia, deck amuo quista vouta, & urā pro ilg Senger vos Deis, chia el leiva da[p. 62]vent da mai fuletta-maing quista mort.

15 18. E (Moises) giet davent cura da Faro, & ruguet alg Senger.

19. Et il Senger vulvet ilg vent, in ünna fermischma aura da la fairsa, la quala alvet davent ils salips, & ils chiatſchet in ilg maar cotſchen: E nun restet brick ün salip in tuot il pajais d'Egipta.

20. Mo ilg Senger indürit ilg cour da Faro: chel nun laschet ir da-
20 vent il pövel d'Israel.

21. Et il Senger dis à Moises, stenda oura teis maun incontra ilg tſchel, è vain à ngir ſcurdüm fura dalg pa jais d'Egipta, in tal möd, chi s' vain à pudair palpar (cū maun).

22. E Moises standet feis maun incontra il tſchel, è ven üna zuond
25 ſciüra ſcördüm in tuot il pajais d'Egipta, (chi düret) trais dits da-lungua.

23. (In tal möd) chia l' ün nun vadſeiva l'auter: & ingiüu nun alvet stü da feis [p. 63] lö, in trais dits. Mo tuots ils filgs da d'Israel, havei-van lgümaint in lur ſtaunzas.

30 24. Lura fet Faro clamar Moises è dis: Idt è ſervi alg Senger: fuletta-maing vos mual manü e gros des reſtar qui: Eir ils vos pitſchens u-faunts diſſen ir davent cun vuo.

25. Et Moises dis; tü ans concederaſch pür da tour in nos maun, da far ſacrificis & offertas, ad offerir alg Senger nos Deis.

35 26. Schi eir nos mual (tuot) des ngir cū nuo, chi nun reiſta davo brick ün' ungla: perche nuo ngin à tour da quel, à ſervir à ilg Senger nos Dieu, & nuo nun ſavain cun che nuo ngin à ſervir alg Senger nos Deis ifna ch'nuo nun eſchen rivads lâ.

27. Mo ilg Senger indürit ilg cor da Faro, & el nun ils vous laschar
40 trar davent.

28. Et Faro dis á Moises, t'parta d'avent da mai, & guarda chia tti nun 'm vengiafch plü avaüt mia fatscha: perche qual di tti vainst plü avantt mia fatscha, schi [p. 64] deffas murir.

29. E Moises dis; tti hafch bain dit ilg vaira: Eau nun veug á vair plü tia fatscha.

5

CAP. XI.

1. Deis ha cumanda á Moises, da far á favair á Fare la decima & ultima plagia, da la mort, da tuot ils prüms nafschtüds, lgieut e mual. 4. Moises driza oura quai, s'parta da Faro cun gronda ira & Faro reista indüri.

1. MO ilg Senger dis á Moises: Eau völg tramettar annuo üna plagia 10 fura da Faro, & fura d'Egipta: E lura vain el á s'lafchar ir d'avent da qui: cura chel vain á s'lafchar ir dalg tuot, schi vai el á fa sciatschar d'avent da qui.

2. Schi tschauntfscha huossa avantt las uralgias dalg pövel, (è di) chai iminchün dumonda da feis proffem vafchin, & iminchüna da fia (profma) 15 vafschüna, vafschella d'argient è vafschella d'aur.

3. Et ilg Senger veiva fat, chia ilg pövel [p. 65] veiva favur avantt ils ölgs dals Egipters: mo eir quel huom Moises, eira zuond grond in ilg pajais d'Egipta, pro ils serviturs da Faro é pro ilg pövel.

4. Da plü dis Moises, uschea ha dit ilg Senger, intuorn meza not, 20 völg eau passar oura tras ilg pajais d'Egipta.

5. Et vain á murir iminchia prüm nafschtü, in ilg pajais d'Egipta: da'l prüm nafschtü da Faro, chi deiva zèèr süu fia fuopchia da Ray, infina süu ilg prüm nafschtü da la fantschella, chi es davo ilg mulgin: Eir iminchia prüm nafschtü da la mualgia. 25

6. Et vain ad effer ün grond bragir in tuot ilg pajais d'Egipta, chia ün tal ma nun ais stat via d'vaunt, ne ma vain ad esser plü in ilg auengir.

7. Mo pro tuot ils filgs da d'Israel, nun vain niaunchia ün chiaun a muantar fia leaungua, taunt pro la lgeut, co pro il mual: acioe per chia vuo cuognoschet, che [p. 66] differentia ilg Senger fetscha, taunter ils 30 Israeliters & ils Egipters.

8. Lura, vengen tuots quists teis serviturs á ngir gio pro mai, e vengen á s'inclinar avantt mai, dschond: Va oura, tti & tuot ilg pövel, chi ais fuot tai: Et davo quai völg eau ir oura. E Moises giet d'avent da Faro, invadat cun ira. 35

9. Mo ilg Senger haveiva tngüdd dit á Moises, Faro nun vain á s'obedir: acioe chia eau multiplifiescha meis miraquels in la terra d'Egipta.

10. Et Moises & Aron haun fat, tuots quists miraquels avantt Faro: Mo il Senger ha indüri ilg cour da Faro in tal guisa chia el nun ha vulgü lalchar ir ilg pövel dad Israel our da feis pa jais. 40

CAP. XII.

1. Vuliond Deis bod manar feis pövel our d'Egipta, schi ordain' el, per ün algurdentscha da quel benefici, ilg principi d'ün nouf on. 3. La pascqua, è Feista dals pauns dutchs? Descriwa ilgs möds co é sün che fin, chia quai 5 tout deß ngir salva. 29. [p. 67] Amaza tuots ils prüms naschüds d'Egipta per caufa dalg qual, els faun festinar alg pövel d'Israel a trar dawent. 34. Ilg pövel d'Israel tira d'avent our d'Egipta, cun gronda ricchezza, lur è dals Egipters, vengen è mettan lur prüm leger à Sucath. 39. Et qua cuschinan els lur fuatschas dutchas, u sainza alvon.

10 1. MO ilg Senger haveiva tngü tfehätfscha cun Moises & Aron, in la terra d'Egipta, dschond.

2. Quist mais s' deß effer ilg principi d'als mais: Quell deß effer ilg prüm dals mais dalg on.

3. T'fchantfchâ cū tuotta la raspada da d'Israel, dschond: chia in ilg 15 deschavel di da quist mais, pilgia iminch' ün d'els, per lur chiasada paterna, ün Angè: per iminchia chiasa ün angè.

4. Mo scha qualchia brajada d'chiasa, fuos plü pitschna, ch'ella nun fuos sufficiainta da mangiar quel angè, schi pilgia el (ilg bab d'chiasa) & feis vafchin chi ais il plü da tiers lia chiasa, cū ün tfehert inöber da per- 20 funas: chia tū deßas quintar, taunt chi sean baštaüts da mangiar quel angè (infembel).

5. Mo pilgiâ quel angè (chel sea) sainza deßet ingün, ün mafciel, da d'ün on: E pilgialg our da la bescha, oder our da las chiavras.

6. Et quel deßat salvar in buna chüra, infina il quatordafavel di da 25 quist mais: E lura tuotta la raspada da la coiñuniun da d'Israel ilg deß scianar, intaunter duas fairas.

7. Lura pilgiond da quel faung, deßten els metter, fura amasduas chiaffas, & fura dalg lgim dfura, (da la porta) in quellas chiasas, chi vengen alg mangiar.

30 8. Mo la chiarn deßan els mangiar in quella not: ruftrida pro ilg fū, cun fuatschas sainza alvon, e cun herbas pittras deßten els mangiar.

9. Da quel nun deßet mangiar inguota d'crü, ne cuschinâ, chi sea cot in l'agua mo ruftri, u brassa pro ilg fū: ilg cheu, las [p. 69] chionas, & ilg dadaint.

35 10. Et nun deßat lafchar vanzar da quel inguotta, infina sün la damaun: mo quai chi ngis a rumangair fina la damaun schi deßat arder cun ilg fū.

11. Mo uschea ilg deßet mangiar; tfehintads intuorn vos flaunks, cū voffas sciarpas in vofs peis, è cun vos bastun in vos maun: & ilg 40 deßet mangiar in prescha: ilg es la pasqua dalg Senger.

12. Perche eug völg passar in quella not, tras ilg pagiais d'Egipta, & völg amazar tuots ils prùms nalschüds in ilg pajais d'Egipta, taunt da la lgieut, co da la mualgia: Et völg far judici sura da tuots ils Deis dals Egipters. Eau (sun) ilg Senger.

13. Mo quel saung, defs effer à vuo per ün singial, in las chiasas chia 5 vuo ngi ad effer: chia cur eau vez quel saug schi völg eau passar via, sainza s' tuquar. Ufchea nun vain ad effer pro vuo ingiùna plagia a s' desdrùr, cura cheu veng á batter ilg [p. 70] pajais d'Egipta.

14. Et quel di s'des effer ün memorial, chia vuo ilg celebreschat, per ùna Feista, alg Senger; vuo ilg deffet celebrar, in vossas ætads, iminchia 10 on, tenor ùna perpetua ordinatiun.

15. Set dids deffet mangiar paun sainza alvon: mo ingual ilg prùm di deffet havair alvad davent ilg velg alvon our da vossas chiasas: perche, scha qualch' ün ngis á mangiar inqualchiaufa cun alvon, dalg prùm di, infina ilg settavel, schi defs quella perfuna ngir talgiada davent dad Israel. 15

16. In ilg prùm di deffet havair ùna fonchia raspada: ufchea darcheu in ilg settavel di deffet eir havair ùna fonchia raspada: in quels (dits) nun des ngir fatta ingiùna lavur: solum deffat parderfchar quai, chia iminchia perfuna defs mangiar é brick anter.

17. Observa dimena (l'ordinatiun da [p. 71] ils pauns) sainza alvon: 20 perche in quel pröpi di veng eug á manar our dad Egipta vos exercits: per tal, observâ quel di, in vossas ætads, cun ùna ordinatiun perpetua.

18. In ilg prùm mais, ilg quatordefavel di da quel mais deffat mangiar paun dutsch, sün la faira: infina ilg vaing ün di da quel madezem mais, sün la faira. 25

19. Set dits dalungua nun des ngir chia tad ingitün alvon in vossas chiasas, perche chi vain á mangiar qual fat cun alvon, schi defs quella perfuna ngir talgiada giuo da la raspada dad Israel, taunt ilg fullastêr, co quel chi ais nad in ilg pajais.

20. Nun mangiarai inguotta cun alvō: in tuottas vossas habitatiuns 30 deffat mangiar paun dutsch. *

21. Cuntuot schi clamet Moises, tuot ils Seniuors dad Israel, è dis ad els: tirai oura, è pilgia ün angè, oder ün usöl, per voffa brajada d'chiafa, & sciana la pasqua.

[p. 72] 22. E lura pilgiâ ün plüschlet d'ysop, è tendfail in seis saung 35 chi ais in ilg bartschilg: è sprinzlà quel saung chi ais in ilg batfchilg, sün ilg lgim dfura é sura da las chiaffas amasduos da la porta. Ingün nū defs ir oura da la porta da fia chiafa, infina la damaun da matinna.

23. Et ilg Senger vain à passar à batter ils Egipters, é vadfond el ilg saung sura d'ilg lgim dfura, è sura da las chiaffas amas duos, schi 40

vain el à passar via fura da la porta, é nun vain à laschar chia quel chi perainta possa intrar in vossas chiasas, á s'offender.

24. Vuo dímena deffet observar quist fat, sco ùna ordinaatiun à tai & à teis filgs, à saimper.

5 25. E cura vuo ngy à ngir in ilg pajais, chia ilg Senger vain à s' dar, sco el ha dit: schi observâ quist servezan.

26. E cura chia vos filgs vengen à dir à vuo, che manaja quist servezâ chia vuo [p. 73] fadt?

27. Schi dschai, quist es ilg sacrifici da la pasqua dalg Senger, ilg
10 qual es passâ via d'ura las chiasas dals filgs da d'Israel in Egipta, cura chel ha batù ils Egipters. Lura s'inclinet ilg pövel & aduret.

28. Et ils filgs da d'Israel s'partin, & fen interamaing sco ilg Senger haveiva tngú comanda á Moises & ad Aron.

29. Mo è d'vantet á meza not, chia ilg Senger batet tuot ils prüms
15 naschüds da ilg pajais d'Egipta, dalg prüm naschü da l'Faro, infina ilg prüm naschü dalg parschuner, chi eira in la prafchü; sco eir tot prüm naschü da la mualgia.

30. Et Faro alvet sü in quella not, el, è tuotta seis serviturs, & tuot
20 ils Egipters: Et fuo ün grond bragir in Egipta: perche chi nun eira in- gñna chiafa, in la quala nū fuos ün mort.

31. Et (Faro) clamet Moises & Aron d'not, è dis, alvâ sü è s'parti
our dimez da [p. 74] meis pövel, vuo & ils filgs dad l'Israel: & ydt è servi
alg Senger, sco vuo uai tngü dit.

32. Da plü pilgiâ eir vos mual, gros & manü, sco vuo havai tngü
25 dit: E trad davent: chia vuo benedeschat eir à mai.

33. Eir ils Egi(g)[p]ters favan gronda instätia pro ilg pövel, per chi
s'partissen in prescha our dalg pajais, perche els dscheivâ nuo eschen tuots
morts.

34. Cuntuot schi pilgiat ilg pövel lur pasta, sainza ch'la fuos alvada,
30 è la ligien in lur vaschels, cun lur vestimainta, stün lur spadlas.

35. Mo ils filgs dad l'Israel haun tngü fat sco Moises haveiva tngü
comanda; & haun tut ad impraist dals Egipters, vaschella d'argient, vaschella
daur, & vestimainta.

36. Et ilg Senger veiva fat, chia ilg pövel haveiva tngü favur pro
35 ils Egipters, chi 'ls haun tngüds imprastads (da quai [p. 75] tuot:) ufche
haune splogia ils Egipters.

37. Et ils filgs dad l'Israel s'partin da Rameses, incunter Sucoth, circa
da sês tschient milli huomëns à pe, sainz' ils uffants.

38. Schi eir da plü forts d'pövel blear tras davent cun els infembel:
40 Et ün gröd inuumber d'mual, mandè è grosa.

39. Et els euschinen la pasta, chi veiven mana our d'Egipta, (e fen) fuatschas faiza alvon non fiond statta alvada: perche ch'els eiran stats sciatfchads d'avent dals Egipters chi nun puden furtrar: Et eir nun s'haveiven els pardert ingünna vidguargia sùn ilg viadi.

40. Mo ilg (temp) da la habitatiun dals filgs dad Israel, chi fun stats 5 in Egipta, sū quaterfchient e trenta ons.

41. Et es dvantad, chia fiond complids ils quaterfchiët e trenta ons, chia in quel propi di, fun ils exercits dalg Senger trats our da la terra dad Egipta.

42. Quista not des cū tuotta diligentia [p. 76] ngir observada alg 10 Senger, in la quala ch'el ils ha manads our da la tèrra d'Egipta. Quist es quella not dalg Senger, la quala des ngir diligiaintamaing observada, da tuot ils filgs dad Israel, in lur generatiūs.

43. Lura dis ilg Senger á Moises & ad Aron: quist es la ordinatiun da la pasqua, ingün fullaster des mangiar da quella. 15

44. Mo iminchia famalg, da chi ch'el sea, comprá cun danærs, 'l haviond tū circumcis, lura des el mangiar da quella.

45. Ilg fullaster, e mercenari nun den mangiar da quella.

46. In üna chiafa desla ngir mangiada, e nun manar da la chiarn our da la chiafa, & nun rumparai ingün da sia ossa. 20

47. Tuotta la raspada dad Israel la des parderfchar.

48. E scha qualchia fullaster stes pro tai & les far la pasqua alg Senger; schi des ilg prüm ngir circumcis iminchia mafciel: [p. 77] Et lura s'aprosma à la far, e des esser sco ün chi es nadif da la terra: mo da quella nun des mangiar ingiün, ilg pual nun ais circumcis. 25

49. Ünä ledfcha des esser, taunt p quel chi nascha in ilg pajais, co per ilg fullaster chi dmura taunter vuo.

50. Et uschea fettan tuot ils filgs da d'Israel, sco ilg Senger ha tngü co:manda à Moisses & ad Aron, uschea haun els fat.

51. Uschea esai d'vanta, chia in quel madeschem di, ha ilg Senger 30 mana ils filgs dad Israel our dalg pajais dad, Egipta, per lur exercits.

CAP. XIII.

1. Dieu commanda à Moises, chia ils prümnafehüds tuots, deffen ngir dedichiads è consecrads ad el. 3. Moises declera quai, & ilg möd da salvar la feista dals pauns dutfchs, alg pövel. 14. Cumon da quai da salvar ad eus, & 35 lur posteritad. 17. Lura vain descrit, la via, & ilg möd, chia Dieu ha mana seis pövel, davo chel ais ngüd oura da d'Egipta.

[p. 78] 1. ET ilg Senger ha lura tschantscha cū Moises, dschond:

2. Santifichescham tuots ils prüm naschüds, tuota quai chi davra ilg

büft, pro ils filgs dad Iffrael, taunt da la lgeut, co dalg mual: perche ilg ais mieu.

3. Qua dis Moifes alg pövel, s'algurda d'quift di, in ilg qual vo efchet ids our d'Egipta, da la chiafa da la fervitüd, perche ilg Senger s'ha mana 5 landroura, cun pussaunt maun. Cuntuot nun deffe ngir mägia inguotta cun alvon.

4. Hoz giaivuo oura in ilg mais d'Abib.

5. Cura dimena chia ilg Senger vain à t'havoir manâ in ilg pajais dils Cananiters dals Hetiters, dals Amoriters, dals Heutiers, è dals Je- 10 busiters, ch'el ha giüra à teis babuns da ta dar, ün pajas ilg qual scula lat è meil. Lura deffas salvar quift servezan, in quaist mais.

6. Set dids deffas mangiar paun fainza alvon: & in ilg fettavel di des effer (à vo) [p. 79] üna feifta alg Senger.

7. Set dits des ngir mangia paun fainza alvō, è chi nun s'veza in- 15 giüna chiaufa cū alvon: ne chi vengia vis ingiün alvō velg in tuotta teis cuffins.

8. Et in quel di deffes far à savoir à teis filg, e dir: quift salv eug per quai, chia ilg Senger m'ha fat, cura eau fun trat our da d'Egipta.

9. Et chi t'fea per ün fingial in teis maüs & per ün memorial taun- 20 ter teis ölgs, cioe per chia la ledfcha dalg Senger fea in tia buoqua: per quai chia ilg Senger t'ha manad our dad Egipta cun pussaunt maun.

10. Et ufchea deffas salvar quifta ordinatiun, iminch'on, aint in feis temp.

11. Mo cura ilg Senger vain á t'havoir mana in ilg pajais dals Ca- 25 naniters, sco el ha giüra, à tai & à teis babuns, & vain à t'ilg havair dat:

13. Lura deffas resignar alg Senger, tuot ta quai chi davra ilg büft: fomlgiaunta[p. 80]maing d'minchia prüm part da teis mual, ils mafciels deffen effer dalg Senger.

13. Mo iminchia prüm part dalg Afen, deffas spendrar cun ün angé, 30 mo fcha tù nun ilg spendrafch, fnhi rumpalg la coulp: mo tuots prum nashüds da la lgeut taunter teis filgs, deffas tù spendrar.

14. E vain á dvantar, fcha in ilg avengir teis filg vain à t'mandar, & à dir: Che (mana ja) quift? Schi deffes dir ad el: Ilg Senger ins ha manads cun ün pussaunt maun, our da d'Egipta, our da la chiafa da la 35 fervitüd.

15. Et es dvanta, chia s'muffond Faro dür ans laschar ir davent, fchi ha ilg Senger amasad tuot ils prüms nashüds d'ilg pajais d'Egipta, dalg prüm nashü da la lgeut, infina ilg prüm nashü da la mualgia: per quai sacrifichesch eug alg Senger ils mafciels d'iminchia prüm part, (dalg mual): 40 mo iminchia prüm nashü taunter meis filgs, spendr'eau.

[p. 81] 16. E quai t'des effer per ün fingial sùn teis mauns, è per ün fruntal taunter teis öls, chia ilg Senger ans ha manads our d'Egipta, cun pussaunt maun.

17. Mo ilg es dvanta chia haviond Faro lascha ir davent ilg pövel, schi nun ilg ha Dieu manad tras la via dalg pajais da ils Filisters, com- 5 bain ch'ella eira (la plü) cuorta, perche Dieu dis: (eau stou parchürrar) chia ilg pövel nun s'arügla, cura chi ngissen à vair la guerra: è turnessan d'cheau in Egipta.

18. Mo ilg Senger manet ilg pövel intuorn, tras la via dalg dafiert, (contra) ilg mâr cotschen: Mo ils filgs da d'Israel trê sù dalg pajais 10 d'Egipta, in ordinaunza da guerra.

19. Et Moises ha tngù tut cun el l'offa da Josef, perche ch'el haveiva expres fat jûrar algs filgs da d'Israel, dschond Dieu vain per tschert à s'visitar: lura mana davent da qui, la mia offa, cun vuo.

[p. 82] 20. Et uschea s'partin els davent da Sucoth, è maten lur 15 legiar in Etham, in la fin d'ilg dafiert.

21. Mo ilg Senger ils gieiva avaunt, sùn ilg di, in üna culuonna d'nüvel, per ils guidar sùn ilg chiamin: & d'not in üna culuonna d'fœ, per ils far lgdm: per ch'els chiaminassen da di é d'not.

22. Et nun alvet davent da la vista dalg pövel, ne la culuonna d'nü-20 vel sùn ilg di, ne la culuonna d'fœ in la not.

CAP. XIV.

1. Ilg Raig Faro, tras jüst jüdi da Dieu indüry, perfequitta ils Israeliters, cun gronda forza da guerra. 11. Ils Israeliters vengen in gronda temma, permur dalg lö stret, è tras quai brunclen, els incontra da Moises. 18. Moises ils 25 cufforta, & vain eir el cuffartà da Dieu. 19. Tras mez dilg Aunguel vengen ils Israeliters defais, è manads tuots, tras ilg mâr cotschen à pe sùt. 23. Ils Egipters ils perfequiten eir tras ilg maar, è vengen in quel tuots stanchantads.

1. MO ilg Senger tschantset cun Moises, dschond:

[p. 83] 2. Di als filgs da d'Israel, chi s'volven in tuorn, è mettan 30 lur leger vers la clausa da Hiroth, taunter Migdol, & ilg mâr avaunt Balzefon: matai vos leger dret quel via, d'spera ilg mâr.

3. E Faro vain à dir davart ils filgs dad Israel, eaus fun intrigiads in ilg pajais: Ilg dafiert ils ha farads (ilg pafs).

4. Et eau völg indürir ilg cour da Faro ch'el vaiñ als perfequitar: 35 ch'eau vengia glorifichia in Faro, & in tuotta seis exercit: Et ils Egipters vengen à ngir per tscherts, cheau sea ilg ilg Senger. Et eaus fettà in quella guisa.

5. Mo fiond stat fat à savoir alg Ray d'Egipta, chia ilg pövel mütsches: schi fuo ilg cour da Faro, è da sia famalgia, müdat contra dalg 40

pövel: è dissen, che chiau fa ais quist chia nuo havain fat? chia no vain lascha trar d'avent Israeliters, chi nu'us serven (plù).

6. Cuntuot fet (Faro) mettar seis chier [p. 84] in arma, é pilgiet seis pövel cun el.

5 7. E pilgiet sêstfehient chiarra tschernù da, è tuotta la chiarra d'Egipta: & eiran chiapitaunis fura da tuotta quels.

8. Et ilg Senger indurit ilg cour da Faro Ray d'Egipta: & el perfequitá ils filgs da d'Israel. Mo ils filgs d'Israel traun oura cun maun aduzá.

9. Ufchea ils Egipters ils perfequiten: E tuot ils chiavals, è chiarra
10 da Faro, è seis chiavalers, è seis exercit, als afsieuguen fiond els achiampads d'spora ilg mâr, p la clausa da Hiroth, avaunt Balzefon.

10. Mo ngond Faro naun da tiers els, fchi uzen ils filgs da d'Israel ils ôls: é mèra ils Egipters ngiven davo eus: tras quai fchi s'tmeten els grondamaing, è clammaun pro ilg Senger.

15 11. E dissen à Moises, nun eiran forza se pultûras in Egipta, chia tû ans hafch ma nads, chia nuo mouran in quist dafiert? Che es quist chia tû ans hafch, fat, chia tû [p. 85] ans hafch manads our d'Egipta.

12. Nun es quist quai chia nuo t'dscheivan in Egipta, dschond: Lafschans star, sùn quai chia nuo servan als Egipters? per che chi fuos stat
20 melg per nuo, da servir als Egipters, co da murir in quist dafiert!

13. Mo Moises dis a 'l pövel, nun s'tma rai, stad sâlds, è guardá la liberatiun dalg Senger, la quala ch'el hoz vain à s'far, perche chia quels Egipters, chia vuo havai hoz vis, ma nun ngivuo als vair plù in æternum.

14. Ilg Senger vain à combatter per vo: mo vuo ngi à star quets.
25 15. Qua dis ilg Senger à Moises, che clomâtsch pro mai? Di als filgs da d'Israel chi chiaminen.

16. Mo tú auza teis bastun, è stenda oura teis maun fura dalg maar, è fendalg: sùn quai chia ils filgs da d'Israel, passen tras mez ilg maar à sût.

[p. 86] 17. Et quant á mai, mèra, eau völg indûrir ilg cour dals
30 Egipters, chi gean aint davo eus: & veng ad esser glorifichia in Faro, & in tuotta seis exercit, & in seis chiars, & in sia chiavallaria.

18. Et ils Egipters vengen à ngir partfcherts, chia eau sea ilg Senger; cura chia eau veng ad esser glorifichia in Faro, in sia chiarra, è sia cavarallia.

35 19. Lura ilg Aunguel da Deis, chi gieiva avaant ilg chiamp dals Israeliters, s'pardit, è giet via davo el: ufchea eir la culuōna d'nüvel (chi eira) avaunt eus, s'partid & stet davo eus.

20. E ven taunter ilg chiamp dals Egipters, è quel dals Israeliters: Et eira la nûvla (als Egipters) sciütreza, & als (Israeliters) inluminavla la
40 not: chia l'ün nun s'aprosmet pro l'auter tuota quella not.

21. E Moises sta' det oura seis maun fura ilg maar: & ilg Senger fet retirar alg maar, tuotta quella not, tras ünna ferma [p. 87] aura orientala: & ha fat ngir ilg mâr sût s'haviond l'agua s'partida.

22. Et ils filgs dad Israel, antraun tras mez ilg mâr à sût: E l'agua ils eira in lö d'ün mür, da la vart dretta è da la vart sneistra. 5

23. Et ils Egipters ils perfequiten: é tuot ils cavals da Faro, è sia chiarra, è seis cavaliers intraū aint davo eus, in mez ilg mâr.

24. Ft es 'dvautad in la vigilia da la matiña, chia ilg Senger da la culuonna dalg fœ, e da la nüvla, guardet fura ilg chiamp dals Egipters, & ilg matet in daruotta. 10

25. Et alvet davent las roudas (our) da lur chiarra, & ils manava longurufamāg. Et ils Egipters diffen, mütschain dals Israeliters: perche chia ilg Senger combatta par eus, incontra ils Egipters.

26. Lura dis ilg Senger à Moises, stenda oura teis maun fura dalg maar: è las aguas vengon à turnar fura dals Egipters, fura da lur chiarra, 15 e sura da lur cavaliers.

[p. 88] 27. Cuntuot schi standet Moises oura seis maun fura dalg mâr: & ilg mâr turnet sülg far da'l di in sia vigur: mo ils Egipters ilg fügenan incontra, ufche ha ilg Senger cupichia ils Egipters in mez ilg maar.

28. Et ufchea returnen las aguas, e cuvarnettan la chiarra, & ils 20 cavaliers, da tuot ilg exercit da Faro, ils quals eiran intrats in ilg maar davo ils Israeliters: chi nun mütschet davent brichia ün.

29. Mo ils filgs dad Israel, chiaminaun à sût, in mez tras ilg mâr, è l'agua eira ad els in lö d'ün mür da la vart dretta, e da la vart sneistra. 25

30. Ufchea ha ilg Senger in quel di cussalva ils Israeliters dals mauns d'ils Egipters: & ils Israeliters vadfen ils Egipters morts in la riva dalg maar.

31. Et Israel vadfet ilg grond maū, chia ilg Senger haveiva duvra incontra ils Egipters, e tmen ilg Senger, e crajen a 'lSe[p. 89]nger, & á 30 Moises seis serviaint.

CAP. XV.

1. Moises & ilg pövel d'Israel, ingrazgian à Dieu, cun ünna chianzun da triunf, per la vittorgia ch'el ils haveiva dat contra ils Egipters. 10. Vfche a fa eir Maria la four da Moises, infembel cun las autras dunanns. 22. Ilg pövel 35 d'Israel tira davent dalg mar cotschen trais dits d'chiamin. Chiatten agua, mo pittra, brunciond eus per quai la fa Moises ngir dutscha. 27. Tiran davent da qua ad Elim.

1. Lura chiantet Moises, cun ils filgs d'Israel quista chianzun a 'l Senger e diffen: Eau völg chiantar a 'l Senger: per che els s'ha müravlg- 40

famaing amuffa excellent: El ha bütad in ilg mâr, ilg chiavalg & ilg chiavalgaint.

2. Ilg Senger als mia fermeza, e mia chianzun da laud, perche el m'ha drizad Salüd. Quist es ilg meis Deis eau il völg glorifichiar: ilg
5 Deis da meis bap eau ilg völg aduzar.

3. Ilg Senger ais ün grond guerrier: feis nuom es ilg SENER.

[p. 90] 4. La chiarra da Faro, & ilg feis exercit ha el bütta in ilg maar, & feis tfchernüds capitaunis, fun na jantads in ilg maar cotschen.

5. Las chiafuollezas ils haü cuvernads: els fun ids á fuond, taunt co
10 üna peidra.

6. Teis maun dret, ô Senger s'ha demostrad glorius in fermeza: teis maun dret ô Senger ha ruot ilg inimi.

7. E cun la tia magnificia grondeza, hafch tü desdrüt queus, chi s'duzaven in contra tai: Tü hafch tramis la tia ira, chi ils ha cufsumads
15 taunt co stuppla.

8. Cun ilg zufflar da tias fouras d'naas, s'haun, las aguas raspadas infembel: e las uondas curraintas, fun statts sco ün mätun, e las chiafuollezas fun dscheautas in ilg cour dalg maar.

9. Ilg inimi haveiva tugü dit; eau ils völg cuorrer davo, eau völg
20 ils affienguar, & völg partir oura ilg butin: eau völg fatiar mia orma via d'eus, eug völg trar ou[p. 91]ra mia spada, e meis maun ils des manar fuotta da fay.

10. Mo tü hafch zuffla cun teis vent, & ilg maar ils ha cuvernads: eaus fun fundats giuo sco pluom, in aguas grondas.

25 11. Chi es intaunter ils fermischems, sumlgiaunt à tai, ô Senger? Chi es sumlgiaunt à tai, glorius in Sanctitad? Reverend in laud? Chi fafch fats müravlgius.

12. Tü hafch stais oura teis maun dret, & la terra ils ha travus.

13. Tü hafch mana, tras tia bütad, quel pövel chia tü hafch spendrad:
30 Et ils haft manads lom, tras tia fermeza, pro la tia lonchia e dalataivla hafdaunza.

14. Udiond quai ils pouvels, schi vëgni á tramblar; & dulur vain á dar d'maun, als habitants da la Palestina.

15. Lura vengen á s'schmurir ils Fürsts da d'Edom, tramblöz vain
35 è falgir á dös als puffaunts da Moab: Tuot ils habitäts da Canaan vengen ad alguar via.

[p. 92] 16. E vain á crudar fura da d'eus, tema e schmurdüm: Tras la grondeza da teis bratfch vengni á ngir tafchantads, taunt co üna peidra: infina chia teis pövel vain ad effer passa tras ô Senger: infina chi es
40 passad ilg pövel, chia tü hafch tfchernüd.

17. Tü vainst als manar aiut, & ils implantar sün ilg munt da tia hierta, aint in quel lö, ilg qual tü hafch præpardert, per üna tüa habitanza, ô Senger: pro quel lö foing, ô Senger, chia teis mauns haun stabilid.

18. Ilg Senger vain à regnar à faimper in æternum.

19. Perche ils cavals da Faro, cun fia chiarra è cavaliers, fun antrats 5 in ilg mâr, & ilg Senger ha fat retornar las aguas dalg mâr fura dad eus; mo ils filgs da d'Israel fun passads per mez ilg mar à sût.

20. Mo Maria la profetissa, sour dad Aron, pilgiet in seis maun ün tamborl: E tuottas la dunauns gien oura davo ella [p. 93] cun tamborls 10 è fiötas.

21. Mo Maria respondet ad els: Chiantâ alg Senger, perche el s'ha demonstrad autamang excellent, el ha bütâ in ilg mar ilg chivalg & ilg seis cavalier.

22. Davo quai, fet Moises partir davent dalg mar cotschê, als filgs da d'Israel: & els trassen inavaunt incontra ilg dafiert da Sur: è chiaminen 15 trais dits tras ilg desert, sainza chiatar ingiün' aqua.

23. Davo quai rivennen els à Mara, mo é nun pudeiven baiver da l'agua da Mara perche l'eira pittra: per quai ais quel lœ nominad Mara.

24. Per quai brunclet ilg pövel, incontra da Moises, è dis: Che defnuo baiver?

25. Et haviond Moises chama pro ilg Senger: Schi ilg ha ilg Senger 20 amulsâ ün laing, ilg qual el ha bütta in l'agua, ó l'agua es ngüda dutscha. A qua ordinit ilg Senger alg pövel, tschätamaint è ledscha: ilg haviond à qua eir tngü appruad.

[p. 94] 26. E dis, scha tü in tuot vainst ad obedir alg Senger teis Deis, & á far quai chi es dret avaunt seis öls; & vainst à spordfcher tias 25 uralgias pro seis commondamaints, è vainst à salvar tuottas sias ordinatiuns: schi nū völg eug metter fura da tai, ingiünas da quellas malatias, cheau nai mis fura da d'Egipta; perche eau fun ilg Senger chi t'guaresch (da tuot mal).

27. Davo quai vennen els in Elim: & qua eiran dufesch fontaunas 30 d'agua è settaunta boschs da d'ulivas: & qua ma tennen els lur leger, pro quellas aguas.

CAP. XVI.

1. Ils Israeliters vengen in ilg dafiert da Sin, & qua brunclen els contra da Moises & Aron per ilg da viver. 4. Ilg Senger ils imprometta dals tra 35 mettar Quaqras & Manna. 13. Ils scriva avaunt ilg möd cura, è co chi deffan raspar aint, è duvrrar. 33. Cumonda chi vengia salvâ sù impa d'Manna in ün vafche, per üna algrundaunza.

1. DAVO quai, fiond els partids davent dad' Elim, schi ven tuot la raspada [p. 95] dals filgs da d'Israel, in ilg dafiert da Sin, ilg qual ais 40

tanter Elim & Sinai: in ilg quindeschavel di, da l'auter mais, davo chi fuon trats our da d'Egipta.

2. Qua brunclet tuotta la raspada dals filgs da d'Israel, incontra da Moises & in contra da d'Aron, in quel dafiert.

5 3. Et ils filgs da d'Israel dissen ad eus, Ach, fuosnuo pürmorts, tras ilg maun dalg Senger in Egipta, cura chia no sezeiven, pro las havnas da chiarn, inua nuo mangiaven paun infina ch'nuo eiran saduols: parche vuo ans havai manads oura, in quist dafiert, p far murir da la fom tuotta quista raspada.

10 4. Et ilg Senger dis à Moises; mèra eau s'völg far plouver paun giuo da tshel: & ilg pövel des ir oura à raspar, da di in di, quai ch'el ha bšeng quel di: acioè chia eau ilg prouva, sch'el es per chiaminar in mia Ledfcha, à Na.

5. Mo in ilg fefavel di, deffen els parder[p. 96]fchar, quai chi haun 15 da manar aint (in chiafa): è quai des effler ilg duobel plü, co quai chi parderfchan iminchiadi.

6. Per quai dis Moises & Aron à tuots ils filgs da d'Israel: quista faira ngivuo à cunguofcher, chia ilg Senger s'haja manads our d'Egipta.

7. E da matina ngivuo à vair la gloria dalg Senger; perche el ha 20 udi ilg vos brunclar incōtra dalg Senger: Mo nuo, chi eschens nuo, chia vuo brunclâ incontra da nuo?

8. Da nöf dis Moises, quista faira vain il Senger á s'dar chiarn da mangiar, è la damaun paun, chia vuo venget saduols: per che ilg Senger ha udi vos brunclar, cun il qual vuo brunclâ incuntra da d'el: E chi eschens 25 nuo? Ilg vos brunclar nun ais in contra da nuo, mo incontra ilg Senger.

9. Davo quai dis Moises ad Aron; di á tuotta la raspada dals filgs da d'Israel, s'aprosmâ naun avaunt ilg Senger: perche [p. 87] el ha udi vos brunclar.

10. Mo ilg es d'vanta, chia tshantschond Aron cun tuota la raspada 30 dala filgs da d'Israel; schi s'haun els vout incontra ilg dafiert, è mera la gloria dalg Senger es appartida aint in la nùvla.

11. Parche ilg Senger ha tshantscha cū Moises, dschond:

12. Eau nai udi ilg brunclar dals filgs d'Israel: Tfschauntscha cun els, dschond: Taunter las duas fairas ngivuo á māgiar da la chiarn: è la matina 35 ngivuo à ngir sadulads cun paun: uschea ngivuo à cunguofcher ch'eau sea ilg Senger vos Deis.

13. Mo ilg es dvanta in quella faira, chi fun ngüdas su quaqras, é cuverneivan ilg leger; mo la damaū eira ilg rüvi intuorn ilg leger.

14. E siond quel cruda rüvi alvad davent, mera fura la fatfcha dalg 40 dafiert, eira üna chiaufa mauüda, ruduonda, e stiligia sco pruinna.

[p. 98] 15. E cura ils filgs d'Irael (la) vadfen, fchi difna l'un cun l'auter, ilg es Manna: perche els nun saveiven che quai fuos: E Moises ils dis, quist es ilg paun chia ilg Senger s'da da mangiar.

16. Mo quist es quai chia ilg Senger ha comonda: raspâ da quai, iminch' ün taüt co l'ha bsöng da mangiar, ün omer per teifta, fuainter 5 l'inomber da las voffas pfluas, iminch' ün pilgia per quels chi fun in fia chiamonna.

17. Et ils filgs da d'Irael fettan ufchea: & raspettan, chi plü, chi main.

18. Et els masürettan cun ilg Comer, in tal guisa, chia quel chi haveiva raspa bler nun vanzava; & à quel chi haveiva raspa pauck nun 10 manquava: iminch' ün raspa va, taunt co el haveiva bsöng pro seis mangiar.

19. E Moises dis ad els: ingün nun defs laschar chi vaunza infina stün la damaü.

20. Mo alchüns nun obedin a Moises, è [p. 99] laschen vanzar infina la damaun. Et que fet verms, è spüzit: par quai s'gritantet Moises sura 15 da d'els.

21. Uschea raspava iminch' ün stün la damaun, taunt co el veiva bsöng pro seis mangiar, perche cura ilg sulai spladuriva chiaud, fchi alguavai davent.

22. Mo in ilg sesavel di raspen els ilg dubel, cioe dus omers per 20 ün. E tuots ils princips da la raspada vennen, e referin ilg fat à Moises.

23. Et el dis ad eus, quist es quai chia ilg Senger hat dit: Damaun es ilg Sabbath, ilg soinck rapaus alg Senger: cuschinâ hoz, quai chia vuo vai da cuschinar, è cuschai quai chia vuo vai da couscher: E matai d'üna 25 vart in salf, tuotta quai chi vaunza per salvar sü quai infina damaun.

24. Mo haviond el mis dvart infina stün la damaun, sco Moises haveiva tngü comanda: qua nun splüzit inguotta, ne fet eir verms ingüns.

[p. 100] 25. Lura dis Moises, mangia hoz, perche hoz es ilg Sabbath dalg Senger: hoz nun ngivuo à chiattar inguotta oura stün la cutüra. 30

26. Sês dits desset vuo raspar: mo in ilg settavel di es Sabbath in quel di nun farà inguotta.

27. Mo in ilg settavel di esai dvantad, chia siond alchüns dalg pövel ids oura p raspar, fchi nun chiatennen els inguotta.

28. Qua dis ilg Senger à Moises, infina cura s'lai duftar da salvar 35 meis comondamaints, è mias ledfchas?

29. Confidera: Siond chia ilg Senger s'ha dat ilg Sabbath, per quai s'dal eir in il sesavel di, paun per dus dits. Schi reista di mena iminchün in seis l8, ch'ingün nun gea oura in ilg settavel di.

30. Uschea puffet ilg pövel in ilg settavel dy.

31. E la chiafa d'I'Israel, nominet (quel paun) Mauna: ilg qual eira fo ilg fem [p. 101] da Coriander, alb: Et ilg seis gust eira, sco chi fuos tit aint in ilg meil.

32. Mo Moises dis eir, quist es quai chia ilg Senger ha comanda; 5 impli ün Omer cun Mauna, à salvar sù per quels chi venugen davo vuo, per ch'els vezan ilg paun cun ilg qual eau s'hai nudriad in ilg dafiert, davo ch'ean s'hai manads oura da ilg pajais d'Egipta.

33. Per quai dis Moises ad Aron, pilgia ün vafche, è metta laint ün Omer plain d'Maña, è metta avaunt ilg Senger, per chia quella vengia 10 salvada sù, per quels chi vengen davo vuo.

34. Sco ilg Senger ha tngù comanda à Moises, ufchea ha Aron mis, ch'ella vengia cuffalvada, avaunt la testimoniauza.

35. Et ils filgs da d'I'Israel, haun mangia la Maña ilg spazi da quaraunta ons, infina chi fun rivads, in ün pajais habitad: ilg haun 15 mangiad la Maña, infina chi fun [p. 102] rivads in ils cuffins dalg pajais da Canaan.

36. Mo ün Omer, es la deschavla part d'üna Efa.

CAP. XVII.

1. Ils I'raeliters fiond nglids in Rafidim, é nun chiatond agua chi posfen 20 baiver, fchi bruncen els incontra Moises & Aron. 4. Moises plondscha cun Dieu, & el fa ngir our d'ün spelm agua avuonda da baiwer. 8. Ils Amaleckiters combat ten incuntra ils I'raeliters, è wengen da quels vits è fuottamis. 14. Dieu cumonda chi deffan ngir dafat desdrits. 15. Moises adifichia ünn utar per ünna memoria.

25 1. D'Avò quai, s'partid d'avent da Sin, tuotta la raspada dals filgs da d'I'Israel, sün lur viadis, fuainter ilg commandamaint da Dieu: è matè lur leger in Rafidim. Mo è non eira agua, chia ilg pövel pudes baiver.

2. Lura dantilgiet ilg pövel cun Moises, é diffen: Ans dat vgua chia nuo baiven: Moises dis ad eus: Che dantiglia vuo cun mai? Che tantavuo 30 ilg Senger?

[p. 103] 3. Mo haviond à qua ilg pövel fai da d'agua, brunciond incontra da Moises, diffen: perche ans hafch fat trar our d'Egipta, à far morir da la say, nuo, à nos uffauents, & à nosa mualgia?

4. Qua clama Moises pro ilg Senger, è dis: Che des eau far à quist 35 pövel? E māqua pauch, chi m'acrappan.

5. Lura dis ilg Senger à Moises: Va via avaunt ilg pövel, è pilgia cun tai alchüns dals Seniuors da d'I'Israel: pilgia eir in teis maun ilg bastun, cū ilg qual tū hafch batit ilg flüm, & tparta d'avent.

6. E méra eau völg star à là avaunt tai, sün ün spelm, in Horeb: 40 lura deffes bater ilg spelm, fchi vaine á ngir agua landroudra, chia

ilg pövel baiva. Et Moises fet ufchea avsunt ils ölgs dals filgs da d'Israel.

7. Mo el nominet quel lö Massa & Meri ba, per quai chia ils filgs da d'Israel haveivan dantilgiâ, è chi veivan pruad ilg Senger dschond: Es ilg Senger in mez taun[p. 104]ter nuo, üna? 5

8. Lura vennen ils Amalekiter a combatter incontra Israel in Rafidim.

9. E Moises dis a Jofua: tfschernans oura huomens, è va oura e combatta incontra ils Amalekiter. Damaü völg eau star sü fuom ilg muot, cü ilg bastun da Dieu in meis maun.

10. E Jofua fadschet sco Moises ilg haveiva comanda, e combatet in-10 cunter ils Amalekiter. Mo Moises, Aron & Hur, gien sün la tschimma dalg muot.

11. Mo ilg es dvantad, chia cur Moises aduzava seis maun, schi vandfcheiva Ifrae: mo cur el ilg ballava, schi vandfchei van ils Amalekiter.

12. Per quai ngond ils mauns da Moises greifs, schi pilgetten els üna 15 peidra, e la matten fuot el, chia el fezes sü fura: mo Aron & Hur ilg tngeiven sü ils mauns, l'ün da l'üna vart, e l'auter da l'autra: ufche fuon seis mauns stavels, infina ilg tra [p. 105] montar d'ilg sulai.

13. Ufchea matet Jofua a frack Amaleck & seis pövel, cun ilg fil da la spada. 20

14 Et ilg Senger dis a Moises, scriva quist in ilg cudelsch, per ün memorial, è metta in las uralges da Jofua: chia eau völg dalg tuot chiaffar davent, our dfuot ilg tichel, la memoria d'Amaleck.

15. E Moises ædificbiet ün utâr, alg qual el nominet: Ilg Senger ais mia bandéra. 25

16. E dis: Dimena chia ilg maun da d'Amaleck, ha combattü, incontra ilg thrü dalg Senger, schi vain ilg Senger a combatter incontra da d'el, da l'üna ætad in l'autra.

CAP. XVIII.

1. Iethro Ilg sœr da Moises, vain pro el in dafiert, pro ilg munt Horeb, 30 cun sia duona, è seis duos filgs, ch'el veiva tngü tramis inavo, pro seis sœr. 8. Moises ilg raschuna, ils beneficis ad els fats da Dieu in Egipta & sün ilg viadi, infina lura. 9. Iethro s' aleigra, & lauda Dieu, cun plæds & fats. 14. Lura dal ün bun cuffalg a Moises, co gubernar ilg pövel, ch'el nun hagia taunta gra[p. 106]veza. 24. Moises obedescha ilg cuffalg, & lascha trar seis sœr 35 a chiafa.

1. MO haviond Jethro, ilg sœr da Moises, gubernadur da Madian, inclet tuotta quai, chia Dieu haveiva fat a Moises, & a seis pövel d'Israel: co ilg Senger haves manad Israel our d'Egipta.

2. Schi pilgiet Jethro ilg sœr da Moïses, Zippora la duonna da Moïses: l'haviond el tngüda tramis inavo.

3. Et ils seis dus filgs, dals quals l'ün veiva nuom Gerfon, perche el haveiva dit: Eau sun ün fullaster, in ün eister pajais.

5 4. Mo l'auter veiva nuom Eliazer, perche el veiva dit: Ilg Deis da meis bap, m'ais ngüd in agiüd, & m'ha delibera da la spada da Faro.

5. Mo fiond Jethro, ilg sœr da Moïses, seis filgs, e sia duonna, ngüds pro Moïses, in ilg dafiert, inua el veiva seis leger pro ilg munt da Deis.

6. Schi fel dir á Moïses: Eau teis sœr Je[p. 107]thro, veng pro tai, 10 sco eir tia mulgeir, & amasduos filgs cun ella.

7. Giet Moïses oura, incontra seis sœr, s'inclinet, & ilg bütſchet: E s'dmanden l'ün l'auter, davart lur bain ſlar: é lura an tranui in la chiamonna.

8. Qua rafchunet Moïses á seis sœr, tuot ta quai chia Dieu veiva fat 15 à Faro, & als Egipters, per amur da d'Iſrael: è tuot ils travalgs chi ils eiran inſcontrads stün ilg viadi, dals quals ilg Senger ils haveiva liberads.

9. Per quai s'allagret Jethro, da tuot ilg bain, chia ilg Senger veiva fat ad Iſrael: ch'el ilg haves deliberad dalg maun dals Egipters.

10. E Jethro dis, benedit ſea ilg Senger, ilg qual s'ha liberads dalg 20 maun dals Egipters, é dalg maun da Faro: chi nū fuoffen plú ſubgiets als Egipters.

11. Huoffa cunguoſch eau, chia ilg Senger ſaja plú grond co tuot ils Deis: in[p. 108]gual in quel pröpi fat, chi ſuperſgeſchan, es el ſura da d'eaus.

12. E Jethro ilg sœr da Moïses, pilgiet ufferta da d'arder & ſacrificis, 25 & (offerit) á Dieu. Lura ven Aron, è tuot ils Seniuors da d'Iſrael, per mangiar ilg paun, cū ilg sœr da Moïses, anaunt ilg Senger.

13. Mo l'auter di, ſeziond Moïses, per jüdichiar ilg pövel: & ilg pövel ſtet avaunt Moïses, da la damaun infina la ſaira.

14. Mo veziond ilg sœr da Moïses, tuot, ta quai ch'el fava alg pövel, 30 ſchi dis el: Che fat es quist chia ttü ſafch via da quist pövel? Perche ſezaſt tū ſuleſt, è tuot ilg pövel ſta avaunt tai, da la damaun infina la ſaira?

15. Qua dis Moïses á seis sœr, quist pövel vain pro mai, à damandar cuſſalg á Dieu.

16. Cur ch'els haun qual fat da far, ſchi vengen els pro mai, & eau 35 jüdigk taunter l'ün e l'auter: Et ils fetſch á ſavoir las [p. 109] ordinatiuns da Dieu, & ſias ledſchas.

17. Mo ilg sœr da Moïses dis ad el, quai chia tú ſafch nun ſta bain.

18. Tū vainſt á ngir alg main, tū, é tuot quist pövel cun tai inſembel: per che quista impraiſa t'ais maſſa greiva, & nun la pouſt drizar 40 oura ſuleſt.

19. Per quai sguonda la mia vulch: Eau t'völg cufliar, & Deis vain ad esser cun tai: Seach tû per quist pövel avaüt Deis & porta las fatschendas (greivas) avaunt Dieu:

20. Et ils informa, da las ordinatiuns è ledschas: E fals à savoir la via, sùn la quala chi deffan chiaminar, & las ouvras chi deffen far. 5

21. Mo tû tſchernà our da tuot quist pövel, huomens ſtavels, chi teman Dieu, d'vardat, è chi hajen in ödi la avaritia. E tſchaintalgs fura dalg pövel: Redſchaduors fura da milli, fura da tſchient, fura da tſchinquaunta, è fura da dëſch.

[p. 110] 22. E quels deffen jüdichiar ilg pövel da tuot temp, pero 10 den els, tuottas chiauffas grondas purtar avaunt tai: mo tuottas fatschendas pitschnas defni jüdichiar els. Et ufche t'ſur leifgia da la greiveza, chia tû hafch à dës, & eaus la purtaräü cû tai.

23. Scha tû vainſt à far quist, è chia Dieu vain à ty la comondar, ſchi vainſt à pudair comportar: Et ufchea tuot quist pövel, vain à ngir 15 cun paſch, aint in ſeis lë.

24. Et Moïſes obedi a la vulch da ſeis ſœr, & fadſchet tuotta quai ch'el haveiva tngü dit.

25. Perche el tſcharnet our da tuot Iſrael, huomens da valur, & ils tſchantet Redſchaduors fura dalg pövel; Redſchaduors fura da milli, fura 20 da tſchient, fura da tſchinquaunta, è fura da deſch.

26. Ils quals jüdichiavan ilg pövel, da tuot temp: quai chi eiran fats greivs, purtaven els avaunt Moïſes: mo tuots fats leifs jüdichiaven els.

[p. 111] 27. Lura laſchet Moïſes (ir) ſeis ſœr, ilg qual tret in ſeis pagiais. 25

CAP. XIX.

1. In quist chiapittel, infina la fin dalg eudeſch, vain deſerit, quai chi ais d'vantad, cun ilg pövel da Deis, pro ilg munt Sinaij. 4. Dieu declera à Moïſes ch'el völgia renovar ſia Lia cun ilg pövel & ſalvond els ſias ordinatiuns, ſchi völgia el continuar via d'eaus cun ſia amur. 8. Ilg pövel accepta la conditiun. 30 10. Moïſes cumonda chi s' deffen præpardscher à dudir la Ledſcha. 12. Scumonda alg pövel chi nun s' aproſman pro ilg munt. 16. Sün ilg qual ſiend Moïſes clamä, ſchi s' manifesta Dieu cun tremenda Majeſtad.

1. IN ilg prüm di dalg terz mais, chia ils filgs d'Iſrael fuon id sour d'Egipta, in quel pröpi di rivetten els in ilg daſiert da Sinay. 35

2. Perche ſiend eaus trats our da Rafidim, ſchi vennen els in ilg daſiert da Sinai, è maten lur leger in ilg daſiert: A qua maten els lur leger, dret ilg munt via.

3. Mo Moïſes giet sü pro Deis. Et ilg Senger clamet pro el, dalg munt, è diſs: U[p. 112]ſchea deſſes dir à la chiaſa da Jacob, è far à ſavoir 40 als filgs da d'Iſrael.

4. Vuo vai vis, che eau nai fat als Egipters, e co eau s'hai purtad (sco) sün alas da d'Aulgia, & s'hai manads pro mai.

5. Huoffa dimena, scha vuo dalg tuot ngi ad obedir à la mia vulch, & à salvar la mia Lia: schi am deffet esser ùn thesaur tšharnù, ourdvar 5 tuot anters povel, perche tuot la terra es mia.

6. Et am deffet esser ùn Reginom Sacer dotal, & ùn pövel soing, Quists fun ils plæds, chia tú deffes dir alg pövel da d'Israel.

7. Moises dimena ven, è clamet ils Seniuors dalg pövel: & ils matet avaunt tuot quels plæds, chia ilg Senger ilg haveiva comanda.

10 8. Et tuot ilg pövel respondet infembel, è diffen: Tuotta quai chia ilg Senger ha tšhantšhâ, lainuo far. Et Moises referit ils plæds dalg pövel darcheu alg Senger.

[p. 113] 9. Lura dis ilg Senger à Moises: mera, eau völg ngir pro tai in ùnna grossa nùvla, sùn quai chia quist pövel auda, cur eau veng à 15 tšhantšchar cun tai, & t'crajen eir à tai, in perpetuū: Davo chia Moses ha tngt fat à savair ils plæds dalg pövel alg Senger.

10. Davo quai dis ilg Senger à Moises: Va pro ilg pövel, è santi-fichescha quel, hoz è damaun, chi laven lur vestimainta.

11. E chi sean parderts sün ilg terfavel di: perche in ilg terfavel di, vain 20 ilg Senger à ngir giuo, avaunt ils ölgs da tuot il pövel, sün ilg munt Sinai.

12. Et tü deffes metter terms à quist pövel, intuorn intuorn, dšchond: S'perchürâ chia vuo nū geat sün ilg munt, ne chia vuo tuoquat seis term: perche chi chi vai à tuquar ilg munt, des à tuotta via ngir mis à la mort.

13. Ilg maun da d'ingìun, nun ilg des tuquar; uschlö des el ngir 25 accrapa cun pei[p. 114]dras, ù sagiettà cun frizas: Saja armaint ù chraftiaun, schi nun desel viver. Cura chia la corna vain a funar à la lingua, lura pon els muntar sün ilg munt.

11. Ufche ven Moises giuo dalg munt pro ilg pövel, & santifichet ilg pövel: Et els laven lur vestimainta.

30 15. Da plü dis el alg pövel: Seat parderts sün ilg terfavel di: Nun s'aprosma ingün da vuo pro la duonna.

16. Et es dvantad in ilg terfavel di, sün la damaun à la matina, chi fun dvantads tuns, chialavernas, & ùna grossa scitūra nùvla sùn ilg munt, & ùn funar da la trometa, zuond fick ferm: chia tuot ilg pövel 35 chi eira in ilg leger tramblava.

17. E Moises mana ilg pövel our dalg leger, incontra Dieu: Et els s'farmen giuo da pe dalg munt.

18. Mo tuot ilg munt da Sinai fúmava, perche ilg Senger eira ngü giuo sur quel, in fœ: Et ilg fúm da quel gieiva sü, sco il [p. 115] fúm 40 d'ùn fuorn: E tuot ilg munt tramblava zuond fick.

19. Et ilg sunar da la trometa centinuava, è s'ingrondiva fermamaing: Moises tſchantſchava, è Deis ilg respondeiva in vusch.

20. Mo fiond ilg Senger ngùd giuo sùn ilg munt Sinai, sùn la tſchima dalg müt: Schi ha ilg Senger clama Moises, sùn la tſchima dalg munt: & Moises es id sü. 5

21. Qua dis ilg Senger à Moises: Va giu, protesta alg pövel, chi nun paffen ils cuffins, per ir pro ilg Senger à guardar: cioe per chi nun mouran blers d'eaus.

22. Eir ils Sacerdots, chi s'aprofmā alg Senger, s'deffan sanctifichiar, sùn quai chia ilg Senger nun ils dazippa. 10

23. Lura dis Moises alg Senger: Ilg pövel nū vain à pudair muntar sùn ilg müt Sinai, perche tù'ns hafch protestads, dſchond: metta terms à quist munt, è sanctificheschalg.

[p. 116] 24. Mo ilg Senger dis ad el: Va, è va gio. E lura ve sù, tū & Aron cun tai infembel: Mo ils Sacerdots, & ilg pövel, nun deffen 15 rumper tras, per ngir sù pro ilg Senger, p ch'el nun rumpa oura incontra da d'els.

25. E Moises giet gio pro ilg pövel, & ilg dia.

CAP. XX.

1. Dieu da ſia Ledſcha, dals deſch comondamaints. 13. In ün möd taunt 20 ſmoribel, chia ilg pövel rougua chia Moises tſchauntscha cun els, in lō da Dieu. 22. Dieu ſcomonda la Idololatria. 24. & comonda chi vengia driza sù ün utar pro ſeis ſervezan.

1. ET Deis tſchantſchet tuotta quists plæds è dis:

2. Eau (ſun) ilg Senger teis Deis, chi t'hai manad our da la terra 25 da d'Egipta, our da la chiaſa da la ſervitùd.

3. Tū nun deſſas havair auters Deis avaunt mia fatſcha.

4. Tū nun t'deſſas far, alchùn fat inchiavà, ne alchùna ſumlgēſcha, (da fats) [p. 117] chi ſun in tſchel sù dſura, ne da quai chi es in terra qui gio dſuot, ne da quai chi es in l'agua ſuot la terra. 30

5. Quellas nun deſſas adurar, ne las ſervir: perche eau ilg Senger teis Deis, ſun ün zelus Deis, chi viſiteſch à chiaſa, las putrō ngiasdals baps, via dals uffauents, iufina in la terza, & quarta (generatiun) da quels chi'm vōlgen mal:

6. Et fetſch miſericordia in milli (generatiuus) da quels chi'm oman, 35 & ſalven meis comondamaiots.

7. Nun duvrar ilg Nuom dalg Senger teis Deis vauuamaing: perche ilg Senger nun vain à laſchar zainza chiaſtiamaint, quel chi vain à duvrar ſeis nuom vaunamaing.

8. T'alorda dalg di d'ilg Sabbat, chia tù ilg fantifichiasch.

9. Sês dits deffas lavurar, & far tuotta tia lavur.

10. Mo ilg fettavel di, (ais) ilg Sabbath, [p. 118] dalg Senger teis Deis: in quel nun far ingiùna lavur, ne tù, ne teis filg, ne tia filgia, ne 5 teis famalg, ne tia fantfchella, ne teis armaint, ne teis fullaster, chi ais dadaint tias portas.

11. Perche chia in sês dits, ha ilg Senger fat ilg tfchel, & la terra, & ilg mâr, è tuot quai chi es laint, & ilg fettavel di ha el pussâ: per quai ha ilg Senger benedit ilg Sabbat, & quel sanctifichiad.

12. Tù deffes honorar teis bap, è tia mama: per chia teis dits t'fean perlangunads, fura la terra, la quala chia ilg Senger teis Deis da à tai.

13. Tù nun deffas amazar.

14. Tù nun deffas rumper la laij.

15. Tù nun deffas invular.

16. Tù nun deffas dir faufa pardùtta in contra teis proffem.

17. Tù nun deffas giavùschar, la chiafa da teis proffem: tú nun deffas giavùschar la mulgeir da teis proffem, ne feis famalg [p. 119] ne fia fantfchella, ne feis bouf, ne feis asen ne alchùna chiaufa, chi sea da teis profsè.

18. E tuot ilg pövel vadfeiva ils tuns, las chialavernas, ilg tön da 20 la trometa, & ilg munt chi fùmeiva: E vadfioud els quai, guinchitten els, è s'artren dalöütsch.

19. E diffen à Moises, tschaütscha tù cun nuo, fchi t'lainuo tadlar: E chia Deis nû tschaütscha cun nuo, sùn quai chia nuo nun mouran.

20. Mo Moises dis alg pövel, nun s'tmarai: perche Dieu ais ngùd per 25 s'provar, è chia fia temma, sea avaunt vos öls, sùn quai chia vuo nun pechiat.

21. Et ilg pövel stava dalcentfch: mo Moises s'profmâ naun pro la fciüreza, inua chi eira Deis.

22. Lura dis ilg Senger a Moises, uschea deffas dir als filgs da d'Irael: Vuo havei vis, ch'eu nai tschantfcha cun vuo gio da tfchel.

30 [p. 120] 23. Nun farai (alchün Deis) cun mai: Deis d'argent, ne d'aur, nun s'desset far.

24. Un utar d'terra am deffas far, chia tù offerras sùn quel, tias offertas e teis sacrificis, tia béfchha & teis boufs: In che d'lœ ch'eu veng a far far algrundaunza da meis nuom, vœlg eau ngir pro tai, & t'benedir.

35 25. Mo fcha tù am voufch far ùn utâr d'peidras, fchi nun ilg fabri-chiar da peidras intalgiadas: perche, scumbaut chia tù auzas teis scialpan fura da quel, fchi l'hasch sconfecrad.

26. Tù nun deffas eir brick, per scaluns, ir sú pro meis utâr, acioe chia tia núdeza nun sca scuverna supra da quel.

LEVITICUS

Ilg Tertz Cudesch dalg S. Proceed Moyfis.

LA SUOMMA & COMPILGIAMAINT da tuot ilg Cudesch.

IN tuot quist Cudesch vengen principalmaing compilgiads trais fats: Nomnadamaing ledfchas, fats memorabels, e lura impromiſiuns & innatſchas 5 da Dieu. Taunt co chi pertengia via da las ledfchas, fun quellas da trais forts: 1. Ledfchas, Ceremonialas, las qualas compilgiaven fats pro ilg exteriur servezen da Dieu, in sacrificis & [p. 258] offertas, plüs & da plüs forts, da diversa mualgia, rabas é spaisas: Da diversas lavondas, è natiamaints da diversas malnettſchas, da lgient, chiasas ù rabas: Da diversas 10 spaisas nettas & malnettſchas, licitas & illicitas da pudair mangiar ù na: è dad auters fats blers. 2. Ledfchas Moralas, ù dals custüms, las qualas contngeiven las virtùds da Dieu comondadas, & ilgs vicis ù puchiads da Dieu scomandats: acioe chia iminchia perfuna sapes, da che fats chi s'dessen artngair, & che fats chi dessen far, schi dessen à Deis plaschair. 15

3. Ledfchas Civilas, davart ilg offici da ilg Magistrat, da mantngair bunna policia è raschun, cun chiaſtiar, & ragiſchar oura ilg mal; implantar & mantngair é defender ilg bönn. Fats memorabels fun quatter: Nomnadamaing co Aron & seis filgs sajen üts per Sacerdotes. Co Aron ilg grond Sacerdot, hagia fat ſia prüm offer ta, & quella ſea da Dieu confirmada, 20 & acceptada. Co ils düs filgs dad Aron, ils velgs, hajan malamaing adminiſtrâ ilg offici da Sacerdot, & tras quai ſean da Dieu, viſibel è fermaing chiaſtiads.

Las impromiſiuns faun à ſavair, da bleras forts d'benedictiuns da Dieu, à quels chi ſalven seis comondamaints: Lascuntra las innatſchas, faun 25 à ſavair, da bleras forts d'maledictiuns da Dieu, à quels chi ſupaffen seis comondamaints.

Mo quist tuot ais tſchantſcha, è dvantâ, in ilg daſiert da Sinay, in ſpazi d'ün mais; nomnadamaing dalg prüm dy, da ilg prüm mais, dalg ſecuond onn chi fun trats our d'Egipta, inſiuna in ilg prüm dy da l'auter 30 mais. Sco quai s'po cler, our da Num. 1. 1, Exod. 40. 17. & Levit. 1. 1.

Quist Cudesch vain nominad Leviticus, perche ell tratta davart ils Levits & ſchlatta da Levi, ils quals funn da Dieu tſcheruüds pro seis Servezen, in lö da ilgs prüms naſchüds, per adminiſtrar ilg ofici [p. 260] da

Sacerdots pro ilg Tabernaquel, & servezen da Dieu, pro tuotta quai, chi ngiva retscherchiâ, & da Dieu eira ordina. Sco vain tuot miß è descrit à la manûda, & nuo ngin ad incler in ilg Text sveß: Tuottas quellâs chiaußas è ceremonias, mateivè taunt co lumbrivas avaunt ölga, impart la 5 malnettischa dilg puchia dalg pövel, et ilg chiastiamaint chia quel perme- ritava; impart ilg mez, chi ngissen da quel mal deliberada, chi eira ilg sacrifici dalg Meßias, & da la lavonda tras el fatta, per ils noß puchiads è malnettischa: Ilg offici da ilg qual tuot, eira figüra è repräschentâ, tras quellâs dittas ceremonias, sco eir tuott ilg mysteri è secret da noßa 10 spëdraschun.

[p. 261]

CAP. I.

1. Ledschas da las woluntusas offertas dad arder.

1. Da mual groß. 2. Da mual manü. 3. Da l'utschlamainta.

1. MO ilg Seunger clamet á Moises, è tschantschet cū el, our dalg 15 Tabernaquel da la Raspada, dschond:

2. Tschantscha cū ils filgs dad Jfrael, & di ad els: iminchün in- taunter vuo, cur el vout offerir ünn' offerta alg Senger, schi dets el offerir sia offerta, da boufs, da bèscha ù da chiavras.

3. Scha sia offerta, es offerta dad arder, da boufs, schi offera ün 20 masciel zainza defet; & ilg dets offerir voluntufamaing, pro la porta dilg Tabernaquel de la Raspada, avaunt ilg Senger.

[p. 262] 4. Et el dets puzar seis maun, sün ilg cheu da sia offerta dad arder: per ch'ella sea accepta avaunt el, per ilg reconciliar.

5. Lura dets quel armaint ngir scianad avaunt la fatscha dalg Senger: 25 Et ils filgs dad Arō, ils Sacerdots, deffen manar naü pro ilg saung, & ilg deffen sprinzlar, intuorn intuorn, sün ilg utâr, ilg qual es à la porta dalg Tabernaquel da la raspada.

6. Lhura dets l'offerta dad arder ngir scorchiada, & ngir stalgiada in seis pezs.

30 7. Lura deffen ils filgs dad Aron, ils Sacerdots, metter ilg fœ sün ilg utâr, & la laina ordinar lura sur ilg fœ.

8. Davo quai deffen ils filgs dad Aron, ils Sacerdots, luguar indret quels tocks, cun ilg cheu & ilg grafs, sün quella laina, chi ais missa sün ilg fœ, chi es sün ilg utâr.

35 9. Mo seis dadaint, & sias chiomas dets ngir lavâ cun acqua, & ilg Sacerdot dets quai tuot arder sün ilg utâr, offerta dad [p. 263] arder, & offerta amabla fatta tras ilg fœ, per üna dutscha favur alg Senger.

10. Mo scha sia offerta vain ad esser da mual mauü, (cioe) da bescha ù da chiavras, per ünn' offerta dad arder; schi dets el offerir ün masciel 40 zainza menda.

11. Schi ilg defs el scianar, da l'üna vart dalg utâr, incontra meza not, avaut ilg Senger: Et ils filgs dad Aron, ils Sacerdots deffen spinzlar seis saung, intuorn intuorn sün ilg utâr.

12. Et ilg deffen talgiar in seis tocks, infembel cun seis peis è seis grafs: Et ilg Sacerdot defs luguar quels tocks, bè indret sün la laina, 5 la quala es missa sün ilg fœ, chi ais sün ilg utâr.

13. Mo ilg dadaint è las chiomas, defs ngir lavad cun aqua: Et ilg Sacerdot defs offerir tuot quai, & arder sün ilg utâr: Ilg es ünn' offerta dad arder, ünn offerta fat ta pro ilg fœ, d'üna amabla odur alg Senger.

[p. 264] 14. Mo scha sia offerta vain ad esser dad utfcheus, per ünn' 10 offerta dad arder, alg Senger: Schi defs esser sia offerta, d'culuoms da turtur, ú da juvenis culuoms, ad offerir.

15. Et ilg Sacerdot defs offerir quel sün ilg utâr, & ilg talgiar ilg cheu cun l'ungla & ilg arder sün ilg utâr: fiond seis saung squtichà ora via da la parait d'ilg utâr. 15

16. E schel ha mis davent seis guotter in sembel cun ilg malnet; fiond que buttà via, d'spera ilg utâr, incunter ilg oriaint, in ilg lö da la tschendra.

17. Schi ilg fenda lura ilg Sacerdot, per fias alas, zainza ilg sparalgia in dus: & ilg fetfcha arder sün ilg utâr, sün la laina la quala es 20 missa sur ilg fœ: Ilg es ün' offerta dad arder, ünn' offerta fatta pro ilg fœ, d'üna amabla odur alg Senger.

CAP. II.

1. Ledfchas davart las offerta voluntarias, da chiaufas da farina, sca crüa, ú cotta in diversa ma[p. 265]niera. 14. Et davart las primitias da quels prä- 25 pis fats.

1. MO scha qualchia persunna, voul far ünn' offerta da spaisa à lg Senger, schi defs esser sia offerta, d'flur d'farinna: sün la quala el defs sponder öli, & metter sü fura intschais.

2. Ufche des el manar pro ils filgs dad Aron, ils Sacerdots; Et ilg 30 Sacerdot defs tour ün maü plain, da quella sia flur d'farinna, è da seis öli, infembel cun tuot ilg seis intschais: è fetfcha brüschâr quellas chiaufsas, la recordaunza da quella (offerta) sün ilg utar. Quist es ünn' offerta fat ta tras fœ, d'üna dutfcha odur à lg Senger.

3. Mo quai chi vain à survanzar, da quell' offerta da spaisa, quai defs 35 esser dad Aron, è da seis filgs: Ilg es ünna chiaufsa Sauctifma, taunter las offertas, chi s'arden à lg Senger.

4. Mo scha tù vainst à præfchantar la [p. 266 offerta] da Sacrifici cott in ilg fuorn, schi sean fuatfchas zainza alvon, d'flur d'farina, maldadas cun öli: ù lazagnas zainz' alvon, üttas cun öli. 40

5. Mo scha tia offerta vain ad effer sacrifici, cot in la padella, fchi desei effer d'flur farina, zainza alvon, maldat cun öli.

6. Tù la desses rumper in tocks, haviöd tü tngü spons sù fura öli: ilg es sacrifici.

5 7. Mo scha tia offerta vain ad effer sacrifici da cudèra, fchi falla d'flur d'farinna cun öli.

8. Davo quai, desses purtar ilg sacrifici, chi s'fá quistas chiauffas, à lg Singer: Et ilg desses manar à lg Sacerdot, & quel ilg des metter sün ilg utâr.

10 9. Et ilg Sacerdot des tour dilg sacrifici, ilg memorial da quella, & des far fument fura dilg utâr: ilg es offerta fatta cun foe, in dutscha odor, à lg Senger.

10. E quai chi reista dalg sacrifici, des effer dad Aron è seis filgs: ilg es chiauffa [p. 267] sanctifma, taunter las offertas chi s'arden à lg 15 Senger.

11. Ingün sacrifici, chia vuo ngi ad offerir alg Senger, nun des ngir fat cun alvō: Perche vuo nun desset arder alg Senger, ingiun sacrifici, d'ingiuna chiauffa cun alvon, ne chi hagia meil.

12. Las offertas da las primitias, desset quellas offerir à lg Senger; 20 Mo è nun dessen ngir missas sün ilg utâr, per ünna dutscha odor.

13. Iminch' offerta da teis sac(a)[r]ifici, desses tü insalar cun sal: E nun laschar manchiar ilg sal, dilg pack da teis Deis, in teis sacrifici: In tuots teis sacrificis desses offerir sal.

14. Mo scha tü voust far à lg Senger, üna offerta dals prüms früts; 25 fchi offerra spias fraiscias, rostridas pro ilg foe: ilg graun batú our da la spia plaina, fraiscia, per ilg sacrifici da teis prüms früts.

15. E sponda sù fura öli, & intschais: ilg [p. 268] es ün sacrifici.

16. Ufche des ilg Sacerdot arder ilg graun batúd oura da quel, cun tuot seis öli & seis intschais: iu offerta da recordaunza, fatta alg Senger 30 cun ilg foe.

CAP. III.

1. Ledfchas da las offertas dad ingratiamaint, da boufs. 7. da bescha. 12. è da chiavras. 17. Cun comond da nun mangiar, ne graß ne saunck.

1. MO scha sia offerta, vain ad effer üna offerta dad ingratiamaint: 35 Scha el offerra d'mual gros, sea masciel ú femna: fchi des ell offerir zainza manchiament, avaunt ilg Senger.

2. Et poza seis maun sün ilg cheu da sia offerta, & ilg (Sacerdot) la scionna pro l'intratta dilg Tabernaquel da la Raspada: Et ils filgs dad Aron, ils Sacerdots, dessen sprinzlar seis saunck, sün ilg utâr intuorn, intuorn.

3. Lura offerra ilg (Sacerdot) dalg sacrifici d'ingratiamaint, cioè chi defs ngir ars [p. 269] alg Senger: ilg grafs chi cuverna ilg dadaint, & tuot quel grafs chi es sün ilg dadaint.

4. Da plü amasdu ranuolgs, cun ilg grafs chi es sü fura, è quel chi es fur ilgs flauncks: Et leiva davent la raid, chi es fura dilg nirom, 5 infembel cū ils ranuolgs.

5. Et ils filgs dad Aron deffen arder fur ilg utâr, tenor l'offerta dad arder, chi es sün la laina, chi sta sün ilg fœ: in offerta fatta per ilg fœ, d'una dutfcha odur alg Senger.

6 Mo scha sia offerta vain ad esser da mual manüd, per ün' offerta 10 d'ingratiamaint alg Senger, sea ün masciel ù ünna femna: fchi l'offerra zainza defet.

7. Schel maina ün cheu d'befcha per offerta, fchi ilg defs el manar avaunt ilg Senger.

8. E s'defs puzâr cun seis maun, sün ilg cheu da sia offerta, & ilg 15 (Sacerdot) ilg defs scianâr, avaunt ilg Tabernaquel da [p. 270] la Raspada: Et ils filgs dad Aron deffen sprinzlâr seis faung, sün ilg utâr, intuorn, intuorn.

9. Et offerra (ilg Sacerdot) da quel sacrifici d'ingratiamaint, cioè chi* defs ngir ars alg Senger: ilg grafs, & la cua intera, la quala chel defs tour giuo, giuo da pè d'la sciaina, & ilg grafs, ilg qual cuverna ilg da 20 daint, & tuot ilg grafs, chi es sün ilg dadaint (rantà).

10. Item ils dus ranuolgs, cun ilg grafs, chi es sün quels, & chi es fura dilgs flauncks: Mo la Raid chi es fura dilg nirom, defs el trar giuo cun ils ranuolgs infembel.

11. Et ilg Sacerdot fetsch' arder quell grafs, fura dilg utâr, per spaisa 25 dad offerta fatta cun ilg fœ, alg Senger.

12. Mo scha sia offerta, vain ad esser ün na chiavra, fchi l'offerra avaunt ilg Senger.

13. Et s'defs cun seis maun, puzar fura [p. 271] da seis cheu, & (ilg Sacerdot) la defs scianar avaunt ilg Tabernaquel da la Raspada: & ils filgs 30 dad Aron, deffen sprinzlar seis faunck sün ilg utâr intuorn, intuorn.

14. Davo quai defs el, offerir da quella propria sia offerta, ün' offerta dad arder alg Senger: cioè ilg grafs, ilg qual cuverna ilg dadaint, & tuot ilg grafs chi es sün ilg dadaint (rantà).

15. Da plü ils dus ranuolgs, & ilg grafs chi es sü fura, é quel chi 35 es fura dils flauncks: Mo la Rait chi es fur ilg nirom, defs el trar giuo cun ils ranuolgs infembel.

16. Quels fats tuots defs ilg Sacerdot arder sün ilg utâr in speisa d'offerta fatta per fœ, d'una dutfcha odur. Tuot ilg grafs defs esser da 'l Senger.

17. Quist dets effer ünn' ordination perpetua in vossas generatiuns, per tuottas vossas habitatiuns. Nun mangiarai, injün saunck, ne alchün grafs.

[p. 272]

CAP. IV.

1. Ledfchas, davart ilg Sacrifici, per ils puchiads, fats tras ignorantia, dalg
5 grond Sacerdot. 13. da tuotta la raspada. 22. da qualchüns dals principals.
27. ü da qualchia perfunna taunter ilg commün pövel.

1. DA plü tshantschet ilg Senger cun Moises, dschond:

2. Tfschauntscha cun ils filgs dad Jsrael è di ad els: Cur chia qualchia
perfunna, vain ad havair pechia, tras ignorantia, in cunter inqual comon-
10 damaint da'l Senger, ilg qual nun dets ngir fat: Et chell ha fat incunter
ün da quels.

3. Scha ilg Sacerdot chi es üt ha fat puchia, usche chia la cuolpa
vengia fura da 'l pövel: Schi dets el offerir à 'l Senger, per seis puchia
chel ha commiss, ün vdè juven zainza defet, (ün sacrifici) per ilg puchia.

15 4. Et el dets manar quel vadè, pro la porta da 'l Tabernaquel da la
Raspada, [p. 273] avaunt il Senger: Et dets metter seis maü fura da 'l
• cheu da 'l vdè, & il scianar avaüt il Senger.

5. Lura dets il Sacerdot üt, tour da 'l saunck da 'l vdè, & ilg putar
dadaint in il Tabernaquel da la Raspada.

20 6. Et il Sacerdot dets tendfcher seis daint in il saunck, & dets da
quel saunck sprinzlar set voutas avaunt il Senger, avaüt la vella da 'l
Sanctuari.

7. Mo il Sacerdot dets eir metter da quel saunck, sün las cornas da
'l utâr da fümêt avaunt il Senger, il qual es in il Tabernaquel da la
25 Raspada: mo il reist da 'l saunck da 'l vdè, giuo da pé da 'l utar da las
offertas dad arder, il qual es è la porta da 'l Tabernaquel da la Raspada.

8. Da plü dets el tour davent da 'l vdè, tuot il grafs, da 'l sacrifici
per il puchia: cioe tuot il grafs chi cuverna il dadaint, & tuot il grafs
chi es sün ilg dadaint (ranta).

30 9. Item ils dus ranuoilgs, cun il grafs chi [p. 274] es sù fura, è
quel chi es fura d'ils flauncks: Mo la rasdella chi es fura da 'l nirom, dets
el trar giuo cun ils ranuoilgs infembel.

10. Sco chi s'pilgia davent da 'l bouf da l'offerta d'ingratiamaint.
Et il Sacerdot dets(qua)ifar arder, sün il utar da las ofertas dad arder.

35 11. Mo la pel da 'l vdè, & tuot sia chiarn infembel cun seis cheu &
chiommas: Itē il seis dadaint, & seis malnet.

12. In fuoma tuot il vdè, dets el putar ourdvart il Leger, in ün lö
nett, in quel lö, inua chi s'bütta la tshendra, & il dets arder sün la laina
cun foe: In quel lö inua chi s'bütta oura la tshendra, dets el ngir ars.

13. Mo s'cha tuot la raspada dad Israel, vain ad havair pecchiâ tras ignorantia, & chia il fat es azupa avaunt ils ôls da la raspada: E chi haversaun fat qualchiausa, incunter qualchün dals comondaments da 'l Senger, il qual nun dets ngir fat: Et [p. 275] usche sean crudats in cuolpa.

14. Cur il puchia vain à ngir cõtshaint il qual chels haun commifs: 5 Lura la Raspada dets offerir ün vdè juven, in sacrifici per il puchia, & il deffen manar naun pro il Tabernaquel da la Raspada.

15. Et ils Seniuors da la Raspada, detsē metter lur mauns sün il cheu da 'l vdè, avaunt il Senger: Et (il Sacerdot) dets scianar quel vdè 10 avaunt il Senger.

16. Et il Sacerdot chi es titt, dets purtar da 'l saunck da quel vdè, aint in il Tabernaquel da la Raspada.

17. Et il Sacerdot dets tendcher aint seis daint in quel saunck, & dets sprinzlar set voutas, avaunt il Senger, avaunt la cortinna.

18. El dets eir da quel saunck, metter sün las cornas da 'l utar, chi 15 es avaunt il Senger, in il Tabernaquel da la Raspada: Davo quai dets el sprinzlar tuot il saunck chi ais restâ, giuo da pé da 'l utar da las [p. 276] offertas dad arder, chi es pro la porta da 'l Tabernaquel da la Raspada.

19. Da plü dets el tour davent da quel, tuot il grafs, & il fetseh' 20 arder sura da 'l utar.

20. In fuomma, el dets far cun quist vadè, ingual sco el ha fat cun il vdè da l'offerta d'il puchia, usche dets el far cun el. Usche vain il Sacerdot als reconciliar, & ad eus vain à ngir perduna.

21. Alura dets el purtar oura il vdè, our d'vart il leger, & il dets 25 arder, ingual sco el ha ars il vdè passad: Il es ünna offerta per il puchia da la Raspada.

22. Mo s'cha qualchün dals principals, vain ad havair pecchia, incunter ünqual comondament da 'l Senger seis Deis, da quels fats chi nun dets ngir fat, per ignorantia; usche chel sea crudat in cuolpa: 30

23. Cur seis puchia vain a 'l effer fat à savair, cun il qual chel ha pecchiâ: Lura des el purtar per sia offerta, ün buock mafciel [p. 277] zainza defet.

24. Et el s'dets puzar cun seis mann sün il cheu dalg buock: Et (il Sacerdot) il des scianar, in quel l8 inua chi fa scionna l'offerta dad arder 35 avaunt il Senger: Il es ünna offerta dad arder.

25. Et il Sacerdot dets lura tour da 'l saunck, da l'offerta da 'l puchia, cun seis daint, & metter sün las cornas da 'l utar da las offertas dad arder: mo il reist da 'l saunck, dets el büttar oura da pé da 'l utar da las offertas dad arder. 40

26. Mo tuot feis grafs des el arder sùn il utar, ingual sco il grafs da l'offerta dad ingratiamaint. Et ufche il Sacerdot vain à purgiar quel da 'l feis puchia; & quel ilg vain perduna.

27. Mo scha qualchùn da 'l comön pövel da la terra, vain ad havair 5 pechia, per ignorantia, & ha fat qualchiaufa chia ilg Senger ha scomanda da far: & ufche sea crudad in cuolpa.

[p. 278] 28. Cura chi 'lg ais manifestad il puchia il qual chel ha commifs: Schi defs el manar sia offerta, üna chiavretta chi tetta, zainza defet injün, ünna femna.

10 29. Et el s'defs puzar cun feis maun, sün il cheu da l'offerta da 'l puchia: Et (il Sacerdot) defs scianar l'offerta da puchia, in il lœ da l'offerta dad arder.

30. Davo quai defs il Sacerdot tour da feis faung, cun feis daint, et metter sün las cornas, da 'l utar da las offertas dad arder: Mo tuot il reift 15 da feis faunck, des el sponder oura, giou da pé da 'l utar.

31. Mo tuott feis grafs defs el trar giuo, ingual sco il grafs vain trat giuo da l'offerta dad ingratiamaint: Et il Sacerdot defs arder stün il utar, per ünna dutsch' odur à 'l Senger: Ufche vain il Sacerdot à far la purgatiun da feis puchiad, & quel il sarà perdonad.

20 32. Mo scha quel vain à manar, ün cheu d'befcha, per sia offerta, (per sacrificiar) [p. 279] per il puchia: schi defs el manar ünna femna zainza menda.

33. Et s'defs puzar cun feis maun, stün il cheu da l'offerta da 'l puchia: & il (Sacerdot) la defs scianar, per offerta da puchia in quel lœ, 25 chi la scionna l'offerta dad arder.

34. Davo quai defs il Sacerdot tour da 'l faunck, da l'offerta da puchia, cun feis daint, & metter stün il utar da las offertas dad arder: mo tuot il reift da 'l faunck, defs el sponder oura giuo da pé il utar.

35. Da plü defs el tour giuo tuot feis grafs, sco chi s'pilgia giuo il 30 gras da 'l cheu d'befcha, da l'offerta dad ingratiamaint: Et il Sacerdot defs quel arder stün il utar, fur da las offertas chi s'faun cun foe à 'l Senger. Et ufche vain il Sacerdot alg purgiar, da feis puchia chel ha fat, & il sarà perdonad.

CAP. V.

35 [p. 280] 1. Autras Ledschas, da plüs forts d'Sacrificis, per fals cummîs, tras infirmitad humana, ignorantia, ù pauqua chüra. 14. Principalmaing ngond fallâ circa fats consecrada, da che d'fort perfunas chi poâa effer.

1. CÜra chia qualchün vain ad havair pechia, chell ha udi ünna relatiun cun il sacramaint, è chia el sea perdütta, sea lura chel haja udi,

ù chel sea ufchlö ngü per tſchert: Schel nun vain á far á favair, ſchi deſs el purtar ſia iniquitad.

2. Uſche eir, ſcha qualchün vain ad havair tuock, qualchia fat malnet, ſea chi ſea ün corp mort, d'ùna beſtia ſulvadgia malnetta, ùd ùu corp d'mual chiafaun malnet, ù d'ùn corp mort d'vermilgia malnetta: cumbain 5 chel nun haja favù, ſchi es el pero malnet, & es culpabel.

3. Oder ſchel vain ad havair tock qualchia malnet dalg craftiaun, fuainter tuot ſia malnettſcha, cun la quala chel s'po macular: Sea chi ſea ad el ſtat azupad, ù chel haja favùd, ſchi es el pero culpabel.

[p. 281] 4. Oder ſcha qualchün ngis à jürar, uſche chel tſchantſches 10 oura cun ſia buoqua inconfideradamaing, da vulair far bön ú mal: ſcuainter tuot quai chia il craftiaun, ligiermaing ſoula tſchantſchar cū jürar: E chia quai ilg es azupá: è chel da vo quai cinguoſcha, chel ſea culpabel in ùn da quels fats.

5. Cuntuot ſcha qualchün es culpabel in ùn da quifts fats; ſchi des 15 el far confeſſiun, in quai chel ha pecchia.

6. Et uſche maina naun pro il Senger l'offerta da ſia cuolpa, per il ſeis puchia, ilg qual chel ha commiſs, ünna femna da mual mantùd, ú d'befcha, ù d'chiavra, p'ünn' offerta da 'l puchia. Et il Sacerdot deſs far la reconciliatiun per el, per il ſeis puchia. 20

7. Mo ſcha la puſibeltad da quel nun es taunta, chel poſſa manar ün cheu d'befcha ú ünna chiavra; ſchi deſs el manar, p'ün' offerta à 'l Senger, per il puchia chell [p. 282] ha commiſs, dus culuoms da turtur, ù dus culuomſets, l'ün per l'offerta dalg puchia; & l'auter per l'offerta dad arder. 25

8. Lura ils deſs el manar à 'l Sacerdot: ilg qual deſs il prüm offerir quel chi es per il puchia; & deſs cun l'ungla da ſeis daint il talgiar il cheu dſpera il culöz, pero chell nun il ſparalgia da fat (dalg corp).

9. Et da 'l ſaunck da l'offerta, deſs el ſprinziar contra l'ünna parait dilg utâr: mo quai chi vain à reſtar da quel ſaunck, quai deſs ngir ſqui- 30 tſchâ oura, giuo da pè dalg utâr: per che il es ünn' offerta per ilg puchia.

10. Mo cun l'auter deſs el far ünn' offerta dad arder, fuainter chi ais ordinad: Et uſche il Sacerdot vain à far la purgatiun per il puchia; & quel il ſarà perduna.

11. Mo ſchel nun vain ad havair la poſſi biltad, da manar dus 35 culuoms da turtur ù dus culuomſets; lura des quel chi ha pa chia, manar per ſia offerta, la deſchavla [p. 283] part, d'ünna Eſa d'flur d'farina, per il ſeis puchia: Et nun des metter sù, ne öli, ne in tſchais: perche chi ais ün' offerta per ilg puchia.

12. E maina naun quai pro il Sacerdot, & il Sacerdot des tour da 40

quella ün maū plain, per sia recordaunza: & la des far arder fura dalg utar, sün l'offerta fatta tras il fœ alg Senger: Ilg es ünn' offerta per il puchia.

13. Ufche vain il Sacerdot á far reconciliatiun per il seis puchia, il qual el ha commifs, in üna da quellas manieras: & vai alg effer per-
5 dona. Et (l'autra farina) fará dalg Sacerdot, sco l'offerta da spaisa.

14. Darcheu tſchantſchet il Senger cun Moifes, dſchond:

15. Scha ünqualchün vain á ſurpaffar è pachiar, per ignorantia, (pilgiond) dalgs fats consecrads alg Senger, ſchi maina à 'l Senger (per ſacrifici) da ſia cuolpa, ün bûmatſch zainza defet, dalg preſch da taüts
10 [p. 284] ſickels d'argient, da 'l ſickels dalg Sanctuari, chia tú vainst à taxar per la cuolpa.

16. Et ufche de 'l reſtituir quai, chel cun pachiar, ha tngü tut dals fats consecrads: Et deſs á quai amo metter pro la tſchinchiavla part, & deſs dar alg Sacerdot: Ufche vain il Sacerdot á far reconciliatiun per el,
15 cun il bûmatſch da l'offerta da cuolpa, & vain alg ngir perdonâ.

17. Scha ün qualchün vain á pachiar & á far qualchiauſa, incunter qualchün dals comondamaints dalg Senger, il qual nū deſs ngir fat: cum-
bain chel nun ha ſavü, ſchi ais el pero culpabel: Et deſs purtar ſi a iniquitad.

20 18. Cuntuot ſchi deſs el purtar pro il Sacerdot ün bûmatſch da pretſch, zainza defet, ſuainter la taxa, per l'offerta da la cuolpa: Et il Sacerdot vain alg reconciliar, per il puchia chel ha comifs per ignorantia, nun ſaviond, & il farâ perdonâ.

19. Perche il es ünn' offerta per il puchia, [p. 285] chel ha commifs,
25 pechond à tuotta via incunter il Senger.

CAP. VI.

1. Ledſchas circa dals ſacrificis, per fals fats, in. dō dalg proſſem, & en-
faffads voluntufamaing. 8. Et circa tſchertas obſervat iuns da las offertas da
d'arder. 17. Da las offertas comūnas. 19. & da quellas dalgs gronds Sacer-
30 dots, cura chi vengen üts. 24. & davart ils Sacrificis per il puchia.

1. Da plü ha il Senger tſchantſchâ cun Moifes, dſchond:

2. Scha ünqualchün vain ad havair pechia, & ſurpaffad incunter il
Senger, in quai chel ſchneja à seis proſſem, quai chel ilg ha tngü dat
in ſalf, ù ſurdar in seis maun, ù chel ha tut per forſa, ù chel ha fat
35 fraud à seis proſſem.

3. Oder chel ha chiattâ qualchiauſa ſtat pers, & quai vain el à ſchna-
jar, cun ün ſaus ſaramaint, in che d'fat chi ſea, chia il craſtiaun po far,
pechond in quai.

4. Haviond el dimena pechia, & crudâ in cuolpa: schi des el restituir, quai chell [p. 286] ha tut per forza, ù chel ha ingiana seis proffem, ú quai ch'il ais stat fidad è dat in seis fals, ú quai chi eira pers, & chel ha tngü chiattâ.

5. Oder che (autra) chiauffa chi ma possa effer, da la quala chel 5 ha jürâ faufamaing: schi des el turnantar ilg chiapittâl, & metter pro amuo la tschinchiavla part: Detta à quel, dalg qual quai eira, in il di da l'offerta per sia cuolpa.

6. El des manar alg Senger, sia offerta da cuolpa, pro il Sacerdot, ün bûmatsh our da la scoffa, zainza menda, per far ilg Sacrifici per il 10 puchia.

7. Et il Sacerdot des far la reconciliatiun per el, avaunt il Senger, & vain alg ngir perdonâ: che chiauffa chel haja fat, da tuott quellas, chi fa foulen far, è chia il craftiaun crouda in cuolpa.

8. Da plü tschantshet il Senger cun Moses, dschond: 15

9. Cumonda ad Aron & à seis filgs, è di: [p. 287] Quist es la led-scha da l'offerta dad arder: stetta l'offerta dad arder fura d'il fœ invidâ, chi es fura d'il utar, tuot la not, infina la matinna: & arda il fœ dalg utar fura da quel (da contin).

10. E s'vesta ilg Sacerdot cun sia vesta d'lgin, & metta eir fura da 20 sia chiarn las chiautshas da mûdar, d'lgin: è pilgia la tschendra dil utar davent, cur il fœ ha ars davent l'offerta dad arder, fur il utar: Et la metta d'una vart dalg utar.

11. Lura des el trar oura quella vestimainta, & trar aint outra vesti-mainta: & porta usche la tschendra davêt, ourdvar il Leger, in ün 25 lœ net.

12. Et il fœ chi ais fur il utar, des effer invidâ da continua; el ma nun des stûdar, mo il Sacerdot des invidar aint laina sùn quel iminchia damaun, & des luar l'offerta dad arder indret sùn quella, & arda fur quel il grafs da l'offerta dad ingratiamaint. 30

[p. 288] 13. Il fœ des continuamaing arder sùn il Altar, ne ma s'des stûzar.

14. Mo quist es la ledscha da l'offerta da spaisa; ün dils filgs dad Aron la des offerir alg Senger, avaunt il utar.

15. El des tour seis maun plain da la flur d'farina da l'offerta dad 35 arder, & da seis ôli, & tuot il intschais chi es fura da l'offerta: & fetscha arder il fat da fûment, fura dalg utar, per üna dutscha savur alg Senger.

16. Mo quai chi vain à vanzar da quella des Aron & seis filgs mangiar: quai des ngir mangia zainz' alvon, in ün lœ sonig, in il püerti dalg Tabernaquel da la Raspada, deffen els mangiar. 40

17. Cun alvon nun deffe ngir cufchinâ. Eug ils nhai dat per lur part da mia offerta dad arder: Il es ünna chiauffa sanctifma, ingual sco l'offerta dad arder, & l'offerta da cuolpa.

18. Iminchia masciel dals filgs dad Arō [p. 289] po mangiar da quella: 5 (quist) es üna ordinatiun perpetua in vossas generatiuns, da las offertas ohì s'faun per foe, à lg Senger. Che chi tuoqua quai, des esser fong.

19. Darcheu ha il Senger tſchantſchâ cū Moises, dſchond:

20. Quist es l'offerta dad Aron è da seis filgs, la quala chi deffen offerir alg Senger in il di chel vain à ngir ütt, la deschavla part d'ünna 10 Efa d'flur d'farina, per offerta perpetua: l'üna mitad da quella la damaun, & l'autra mitad la faira.

21. Quella deſs ngir pina da in üna padella cun öli, & la deſſes manar scuſlada sü: ils tocks cots deſſes offerir, per ün' offerta da ſpaifa, d'üna dutſcha odur alg Senger.

15 22. Et usche fetſcha il Sacerdot, il qual vain ütt in lö dad Aron, d'intaunter ils seis filgs, quella offerta; per üna perpetua ordinatiun, deſs quella ngir arfa tuotta alg Senger.

23. Et tuotta offerta dalg ſacerdot deſs [p. 290] ngir arfa interamaing, é nun deſs ngir mangia inguotta.

20 24. Da plü tſchantſchet il Senger cun Moises, dſchond.

25. Tſchauntſcha cun Aron, è cun seis filgs, è dy: Quist es la ledſcha da l'offerta da puchia. In quel pröpi lö, inua chi ſa ſcionna l'offerta dad arder, deſs ngir ſcianâ eir l'offerta dalg puchia avaunt il Senger: Il es ün fat ſanctiſſem.

25 26. Ilg Sacerdot, il qual offera l'offerta dalg puchia, la deſs mangiar: la deſs ngir mangia da in ün lö ſoing, in il pùerti dalg Tabernaquel da la Raſpada.

27. Tuott quai chi vain à tuequar ſia chiarn, deſs eſſer ſoing: è ſchi ngis ſprinzlâ da quel ſaung, ſupra d'ün veſtimaint ſchi deſs quel 30 veſtimaint, ſur il qual es ſprinzla il ſaung, ngir lava in ün lö ſoing.

28. Et il vaſche da terra, in il qual ilg es cott, deſs ngir ruot: mo ſchi ilg es cot in ün vaſchè d'bruonz, ſchi deſs el ngir ſtru [p. 291] ſcha, & lava oura cun aqua.

29. Tuots ils maſciels, taunter ils Sacerdots, pon mangiar: perche 35 chi ais ünna chiauffa ſanctiſſima.

30. Mo tuott offerta per il puchia, dalg ſaung da la quala, vain ad eſſer manad in il Tabernaquel de la Raſpada, per la reconciliatiun, in il lö ſoing, nun deſs ngir mangia, mo ars cun il foe.

CAP. VII.

1. Ledfchas intuorn alchünnas observatiuns, dalgs sacrificis per la cuolpa. 11. E da render gratia. 22. Cun comondamaint da nun mangiar gras, ne faung da mualgia. 29. è che parts dals sacrificis pertengen pro als Sacerdotes saja alg grond è parfura, oder als plü baß è pitschens. 5

1. MO quist es la Ledfcha da l'offerta da cuolpa, il es ün fat sanctiffem.

2. Aint in quel lö, inua chi souden sciannar l'offerta dad arder, deffen els sciannar eir l'offerta da cuolpa. Mo seis faung deß (il Sacerdot) sprinzlar sün il utar, intuorn intuorn.

[p. 291] 3. Mo tuot seis grafs des el offerir; la cua, & il grafs chi 10 cuverna il dadaint.

4. Eir amandus ranuoilgs cun lur gras, & il gras chi es sü fura, & il gras dals flauncks: Et tira giuo la raschdella chi es sün il nirom, cun ils dus ranuoilgs infembel.

5. Et il Sacerdot deß arder quels fats sün il utar, per ünn' offerta 15 fatta per foe, à lg Senger: Ilg es ün sacrifici per il puchia.

6. Iminchia mafciel, taunter ils Sacerdotes, po mangiar: mo è deß ngir mangia in ün lö soing, il es ün fat sanctiffem.

7. Sco chi es l'offerta per il puchia, usche deß eir esser l'offerta per la cuolpa; da quels, deß esser üna ledfcha: E deß esser dalg Sacerdot, 20 il qual ha fat cun quell la purgatiun dalg puchia.

8. Mo quel Sacerdot, chi fa l'offerta dad arder, per ünqualchün, quel deß havair la pell, da quell' offerta, chel ha offert.

9. Usche eir iminchia offerta da spaisa, chi vain cotta in fuorn: è tuot quai chi [p. 293] vain pina pro, in la padella, ü in la cudëra quai 25 deß esser dalg Sacerdot chi offerefcha.

10. Usche eir tuott' offerta da spaisa, chi vain mafdada cun öli, ü chi ais sütta, deß esser dals filgs dad Aron, l'ün taunt co lauter.

11. Mo quist es la Ledfcha da las offertas dad ingratiamaaint, chi s'offerra alg Senger. 30

12. Mo schel vain ad offerir, offerta da laud, schi deß el cun l'offerta da laud, offerir fuatschas zainz' alvon, mafdadas cun öli: è lazangas zainz' alvon, strichiä cun öli: Mo quellas fuatschas chi fun mafdadas cun öli, deffen esser fattas our d'flur d'farina, cun vafchias.

13. Mo pro las fuatschas deß el eir offerir paun cun alvon, infembel 35 cun l'offerta da laud, da seis ingratiamaaint.

14. Et da quel (paun alvad) prafchainta ün da tuot l'offerta, in ün' offerta alvada [p. 294] alg Senger: Et quella deß esser dalg Sacerdot, chi ha sprinzlä il faung dalg Sacrifici dad ingratiamaaint: Da quai nun s'deß laschar vanzar inguotta infinna la damaun. 40

15. Mo la chiarn da sia offerta da laud, da seis ingratiamaint, des ngir mangià in quel di, chi s' offerra.
16. Mo scha sia offerta dad arder, es ün vut, ü ün' offerta voluntusa, schi des ella ngir mangiada in quel di, in il qual chell vain ad offerir
5 sia offerta dad arder: Et l'auter di, des ngir mangià, quai chi ais stat vanzà.
17. Mo quai chia da plü vain à restar, da la chiarn da quel sacrifici, des in il terfavel di ngir ars cun foe.
18. Perche, schi vain à ngir mangià ünqualchiausa, da la chiarn da sia offerta d'ingratiamaint, in il terfavel di, quel chi offerirá, nun vain ad
10 offer accept: quel nun il vain à ngir quintà pro: mo vain ad el[p. 295]ser üna vungua: Et la perfuna chi vain ad havair mangià, vain á purtar sia iniquità.
19. Mo la chiarn chi vain ad havair tuock qualchiaussa d'malnet nun des ngir mangiada, mo des ngir arsa cun il foe: mo taunt co dalg areift
15 da la chiarn, quel la po mangiar iminchün chi es net.
20. Mo la perfunna chi ha mangia da la chiarn dalg sacrifici dad ingratiamaint, (offerit) alg Senger, havioud sia malnettischa à dös, quella des ngir talgiada giuo da seis pövels.
21. Somlgiauntamaing la perfunna, la quala vain á tuquar qualchi-
20 ausa malnet, sea ün malnet craftiann, oder ün malnet armaint, oder auter d'malnet, chi fa struozgia, è davo quai vain à mangiar da la chiarn da l'offerta d'ingratiamaint, chi (pertengia pro) alg Senger: quella perfunna des ngir talgiada giuo da seis pövels.
22. Da plü tschantfchet il Senger cun Moises, dschond:
25 [p. 296] 23. Tschauntscha cun ils filgs dad Israel, è di: Vuo nun deffet mangiar ingiün grats, ne da boufs, ne da bescha, ne da chiavras.
24. Il gras d'üna limargia morta, da sai fves, ü d'üna limargia scar-
tazada da las bestias, pudai bain duvrrar pro (auter) adöver tuot; mo mangiar nun deffet per ingiünna via.
- 30 25. Perche, quel chi vain à mangiar ilg gras da quel mual, dalg qual chia ün ha fat sacrifici da foe, alg Senger: quella perfunna, chi vain ad havair mangià, quella des ngir talgiada giuo da seis pövels.
26. Usche eir, nun deffet mangiar injün saung, in tuottas voffas hafdaunzas, ne dad utschels, ne da bestias.
- 35 27. Qual perfunna, chi vain ad havair mangia saung, quella des ngir talgia da giuo da seis pövels.
28. Da plü ha il Senger tschantfchä cun Moises, dschond:
[p. 297] 29. Tschauntscha cun ils filgs dad Israel, è di: Scha qual-
chün offerra à lg Senger, ün sacrifici dad ingratiamaint, schi porta el fves
40 alg Senger la sia offerta, dalg sacrifici da render gratias.

30. Seis mauns deffen purtar naun l'offerta dad arder, à lg Senger: porta il gras infembel cun il pègk, chi vengen manads via è naun avaunt il Senger.

31. Lura deffs il Sacerdot arder quel gras fur il utar: Et il pègk deffs offer dad Aron é da seis filgs. 5

32. Dadt eir alg Sacerdot, per offerta alvada, la spadla dretta, da voss sacrificis d'ingratiamaint.

33. Quel, dals filgs dad Aron, chi vain ad offerir, il grafs & il faung, da l'offerta d'ingratiamaint, quel deffs havair quella spadla dretta per sia part. 10

34. Perche eau nhai tut dals filgs dad Israel il pègk da l'offerta schmanada, é la spadla da l'offerta aduzada, da lur sacri[p. 298]ficis da render gratias: Et nhai dat a 'l Sacerdot Aron, & à seis filgs, per ordination perpetua, quai (chi s'deffs tour) dals filgs dad Israel.

35. Quist es l'unctiun dad Aron, & l'unctiun da seis filgs, da l'of-15 ferta dad arder à lg Senger: In il di chel ils ha cumandats da s'profmar naun pro, ad administtrar il Sacerdotâl, alg Senger.

36. Ilg qual il Senger ha comondâ, chi ils vengia dat, in il di chel ils ha tita, dals filgs dad Israel, per ünn' æterna ordinatiun, in lur generatiuns. 20

37. Quist es usche la ledfcha da l'offerta dad arder, da l'offerta da spaisa, da l'offerta da puchiâ, & da l'offerta da la cuolpa; Somlgiaunta- maing, da l'offerta da la consecratiun, & da l'offerta d'ingratiamaint.

38. Il qual chia il Senger ha comondâ à Moises, stün il munt da Sinay, in quel di, chel ha comonda à 'ls filgs dad Israel, chi [p. 299]25 deffen offerir lur offertas, in il dafiert da Sinay.

CAP. VIII.

1. Moises haviond fat ngir infembel tuot la Raspada. 6. lava, è vesta Aron & seis filgs, cun las vestas soinchias. 10. Lura confeigra el il Tabernaquel, & tuot la vafchella soinchia. 12. & eir Aron é seis filgs. 30

1. Da plü tschantfchet il Senger cun Moises, dschond:

2. Pilgia Aron & seis filgs cun el, & las vestas, & il öli dad nondfcher, & eir il vdè pro il sacrifici dalg puchia, & ils dus bûmatfchs, & il chianaster cun il (pun) zainza alvon.

3. Et maina infembel tuot la Raspada, pro la porta dalg Tabernaquel, 35 da la congregatiun.

4. Quai ha Moises fat, sco ilg Senger ilg haveiva tugü commondâd: Et la Raspada ven infembel, pro la porta dilg Tabernaquel da la Raspada,

5. Qua dis Moises à la congregatiun: [p. 300] Quist es quai, chia il Senger ha comondâ chia vuo fetfchat. 40

6. E Moises fet ngir naun pro, Aron & feis filgs, & ils lavet cun l'agua.

7. Davo quai ilg trafs el aint la Raffa, & il tſchinter intuorn, cun la tſchinta: Lura ilg trafs el aint la mantella, & tras dfur in giuo il li-
5 bruock: & il tſchintet, cun la tſchinta dalg libruock: & ufche cun quella farel la vestimainta à dſſs.

8. Lura matet el fura da quel, il Pectorâl, & in il pectoral matet el, Urim & Tummim.

9. Davo quai matet el sün feis cheu, ilg Chiapè Regal, & matet fur
10 il Chiapè Regal, dret ſia fatſcha sù la lomma d'aur, la curuna da sancti-
tad; ſco il Senger haveiva tngü comonda à Moises.

10. Moises pilget eir il öli dad uondſcher & undſchet il Tabernaquel, & tuottas las chiauffas chi eiran in quel, & las confecriet.

11. E sprinzlet da quel fet voutas fura [p. 301] dalg utar, & und-
15 ſchet il utar & tuot ſia valchella, & il Lavadoir è feis peis, per ils confecriar.

12. Mo el sprinzlet eir dalg öli dad uondſcher, fur il cheu dad Aron, & il üdſchet per il confecriar.

13. Davo quai fet Moises approfmar naun pro, eir ils filgs dad Aron,
20 & ils vestit cun las Raffas, & ils tſchintet cū üna tſchinta, & ils liet sù üna baretta, ſco il Senger haveiva tngü comonda à Moises.

14. Lura fet el ngir naun pro, il vdè dal ſacrifici dilg puchia; & Aron è feis filgs maten lur mauns, sün il cheu dalg vdè, il ſacrifici per il puchia.

25 15. E Moises ilg ſcianet, & pilgiet dalg faung, & il matet cun il daint, sün las cor nas dilg utar, intuorn, intuorn, & purgiet il utar: Et il reſtaunt dalg faung büttet el giuo da pe dalg utar: & ufche il ha 'l confecrià, per far purgatiun dals puchiads ſura da quel.

[p. 302] 16. Da plü pilget el il grafs tuot, chi eira fur il dadaint,
30 è la rafdella dalg nirom, & ils dus ranuoilgs è lur grafs: E Moises fet arder quai, fura dalg utar.

17. Mo el ardet ourdvart il Leger, il vdè la ſia pell, la ſia chiarn & il feis malnet: Sco il Senger havaiva tngü comonda a Moises.

18. Davo quai fet el manar naun, il būmatſch da l'offerta dad arder,
35 & Aron è feis filgs puzen lur mauns, sün il cheu dalg būmatſch.

19. Et Moises il ſcianet, & sprinzlet ilg faung fura dalg utar intuorn, intuorn.

20. Lura talget el il būmatſch in tocks: Et Moises ardet il cheu, ils tocks, & il gras.

40 21. Mo il dadaint é las chiommas lavet el cun l'agua: E Moises fet

arder tuot ilg bùmatsch sùn il utar: (fco) ünn' offerta dad arder, d' üna dutfcha savur, & offerta fatta tras foe, alg Senger: Sco il Senger haveiva tngù comonda à Moises.

[p. 303] 22. Lura fet el manar naun pro il secuöd bùmatsch, il bùmatsch da la consecratiun: Et Aron è feis filgs maten lur mauns sùn il 5 cheu dalg bùmatsch.

23. Et Moises il scianet, & pilget dalg faung, & matet giuo da pee, sùn il tender da l' uralgia dretta dad Aron: & fur dalg pölfch da feis maun dret, & furn dalg pölfch da feis pè dret.

24. Ufche fet el ngir naun pro, ils filgs dad Aron: & Moises matet 10 da quel faung, giuo da pè sùn il tender da l' uralgia dretta, & sùn il polfch da feis maun dret, & fura da feis daint grond da feis pè dret: Davo quai sprinzlet Moises il faung, sùn il utar intuorn, intuorn.

25. Davo quai pilget el il grafs & la cua, & tuot il grafs dalg da-daint, & la rasdella dalg nirom, & amasdus ranuolgs, cū lur grafs infembel, 15 & la spadla dretta.

26. El pilget eir il chianaster, dalg (paū) zainza alvon, chi eira avaunt il Senger, [p. 304] üna fuatscha zainza alvon, & üna fuatscha da paun fat cun öli, & üna lafangia: Et matet fura quel grafs, & fura da la spadla dretta. 20

27. Et matet quai tuot sùn las palmas dals mauns dad Aron, & sùn las palmas dals mauns da feis filgs: & fet schmanar, per offerta da schmanar via è naun, avāt il Senger.

28. Davo quai pilget Moises quellas chiauffas giuo da lur mauns, & las fet arder fura dalg utar, fura da l' offerta dad arder: fco ünn' offerta 25 da consecratiun, d' üna dutfcha odur: offerta fatta cun foe alg Senger.

29. Lura pilgiet Moises il peck (dalg bùmatsch) & il manet via e naun, per üna offerta da schmanar, avaunt il Se(n)nger: quel fuo la part da Moises da 'l bùmatsch da l' offerta da la consecratiun: Sco il Senger haveiva tngù comondà à Moises. 30

30. Davo quai pilgiet Moises, dalg celi

**Nouva Relation et Vaira Information, davart quellas traits Cometas, las quellas
s'haun palantadas, & sun vifas in quist Onn dals 1661.**

[f. 3^b]

LA PRUMA CHIANZUN.

In la notta, cur la my ura Christ vain naun: oder dalg prüm Pfalm: Bead
quel hom ilg qual nun va, &c.

AU'nt chi vengia la fin dalg muond
Ans muoffa la fritüra,
Singials partuot vengn' a s'vair zuond
In Tschêl, munts, e plantüra,
5 Ilg ær, ilg Mâr, & stün la terra.
Ramuors dabats, e partuot guerra
Quai tuot s'complefcha huoffa.

2. Aint in quist an dals fasaunt ün
Milli sêstschient laproe,

10 Qua po pür vair, ün, e scodün
Chi sain ils temps davoe.
Sco Christ ha t'ngüd pröfetizad
Quai ais impart gia tuot dvantad
Ilg reist d'contün s'complefcha.

15 3. Ach infidel chiatif, nausch muond
Cura ma vouch imprendder?

[f. 4^a] E vair ch' tü stoufch yr bod a fuond
Intuorn, intuorn t' poufch stender,
E vair chie perchias Deis innatfcha.

20 Ch' in Tschêl hal miß avaunt la fatfcha
Nun crair chia el t' schnarainta.

4. Cun læng t' vouch tü con vanitad
D'rudlar aint ils puchiadse,
Cun læng t' vouch pür t' ngair ingianad

25 In quel ascroeng fanguade?
A Dieu in Tschêl vains gritantad,
Rüglentsch ingiünna vains musad
Pro nuo Deis star nun poe.

5. Ach aduzain in aut nos œls,
30 Guardain ilg firmamäinte,
Pilgiain a cour quels fats madürs

Sgür chia quel brichia mainta.
 Lgünna, Sulai, e Stailas pro,
 Haun d'noß puchiads horrur, lapro
 35 Quai vfains tuots, velgs, e juvans.

[f. 4^b] 6. Superfg' varcz, üstür, ingion
 Ha zuond tut furamaune,
 Pro blers, e plüs cresch'iminchion
 Paißan chia quai sea faufe.
 40 Raab', Aur, Argient; vœlgien surfngir
 Scha bain dalg Satan quai steß ngir
 Con tuots mœds d'Injüstia!

7. Schmaldir, gitürrar, palg Nom da Dieu
 D'vainta aint in tuots louße.
 45 Quai ais pro tuots, Nöß, Voß, e fieu,
 Pro Juvans, e pro Velgse,
 Schmorvar ais da partuot Comœn.
 Chi plü nun ais tuorp pro ingiün,
 Quai stains tuots cufaffare.

50 8. Da quai ün taal dschpafchair ha Deis
 Chel ha aint in Tschêl miße.
 Trais gronds Comets, in lous, ch'ais feis,
 D'schner, e d'Favrer haun viße
 Sair e damaun cun grond schnuiz,
 55 Dieu vain a ngir con feis jüdiz.
 A Schdrür d'avent taunt maale.

9. Da mezza nott, n'contra damaun.
 Ilg prüm Comet s'movainta.
 Ais mezza Lgünna sün lün maun,
 60 Sura dalg Arc s'palainta,
 [f. 5^a] U'n Sabbel da Türck: trais giu zuot,
 La Polachia ha viß tuot,
 Brick main eir U'ngaria.

10. L'auter vam naun par mezza Noa
 65 La Scuva tend in aute.
 Sura l'Italia; & eir bood,
 Lias 'e Schvitz clom baute,
 Cun Fraütsch, e Spong' pro meldramaint
 Nun fond vain ilg Chiaftiamaint,
 70 Sgür als ngir a Culcezze.

11. Ilg Tertz da Sairavart splandur.
 Sur dalg Holland la stenda.
 Pro Dania e Franck-furt fadmur
 Contra Strosburg el s'renda,
 75 Intraunter l' Aulgia, olg Delfin:
 Stend el fia Cua, sco bel lgin,
 Vers mezza Not finclinna.
12. Quaistas trais Stailas preidgian tshert,
 A tuot la Christantade.
 80 Ch' nuo cuorn' incütr' cun bratsch avert,
 A Deis; ch' ais gritantade;
 Cun larmas croudan pro seis peis,
 [f. 5^b] E rouguan, ô pardunans Deis,
 Et meldrans noſſas vittas.
- 85 13. In Chronicas ma nun s'achiatta
 Chia proppi da d'ün tempe,
 Tauntas Cometas saigian stattas
 Chi po favair l'astente,
 Chia fur da nuo veng ad yr our
 90 O Christiaun pilg pür a cour
 Quai nun fun fats da rire.
14. L' Comet chi s' ha vis dals daschdot
 Ma nun varasch schmanchiade.
 Sün quai ais ngüd quel asch ferm bot
 95 Sur tuot la Christantade,
 Da tuotta fort d' mal a Muntun
 Calg saung spons geiva taüt ch' ün flüm
 Jn taunt lous dals pagiaife.
15. Pro quai fun ngüdas stippas foms
 100 Et greivas malatias,
 Chi s' haun rafadas alchtün ans
 Partuot grondas murias,
 Brick main eir persecutiuns
 Chi haun drizad zuond grond pultruns
 [f. 6^a] 105 Contra da taunt fidelse.
16. Ilg foe ha ars taunts bels pagiais
 Lur flomma idt ilg ayer.
 Blers raginoms ruvinad ais
 Tngeivan quai ün schischaiver,
 110 Lgieut mual, fuond zuond dazipad

Et quai in metz d' la Chrifstantad
Dieu s' lascha ngir puchiade.

17. Bragirs, cridars, s' haun blers udyts
Ch' la terra strafunava.

115 Dunauns, uffauts, jufnas eir vys
Infembel chi urlavan,
Anguofcha gronda veif ilg cour,
Elg corp ngiva plagiad dadour,
Eira zuond grond stramizzi.

120 18. Chie lains dyr d' la religiun
Alg d' schprêtsch chi fai d' vantade,
D' quella? & superstitiun
In feis lœ fai schantade,
Bandyt eira ilg Evangel'

125 La Meffa miß in lœ da quel
O gronds chiaftiamainse.

[f. 6^b] 19. Da quella fort d' chiaftiamaints
Sun stats in generale,
Con d' blera fort trid tradimains

130 Tuot ha fantid quel maale
Ourdvart da nuo; in zuond blers lous,
Chia blers amuo foura lur cours,
Sün quai à simpifare.

20. Mo che vlains deck da d' auters dir.

135 E da nos fats tafchaire?
Chia simpiffond pilgia ilg ryr,
Sün quels: Dy eau palgvaira,
Timpaisa bain, ô Engadina
Co fai passad tia ruvinna,

140 Davo vis la Cometa.

21. Aint in quel Onn dails daschdot,
Et alchûns ons davoe,
Ais ilg teis maal craschüd dabood,
Impart fantins amuo

145 L' puchiad crascheiva d' not, & dy
Sün quai l' chiaftiamaint ais ngüd
Tuot stat ün fat horribel.

22. Haviond Satan ngüd samnad,

[f. 7^a] Las prapcias tranter taie,

150 Schi ha tuot maal pro tai regnad,

Pers ais qua tuotta faie,
 Iras con œdis, malvulgentſchas,
 Manzoengias, & tuottas ſtrupgenſchas,
 S' haun dapartuot rafadas,

- 155 23. In ünna taal confuſion,
 Eira ün pouver fatte,
 Quel chi pareiva, ilg plü bun
 • Nngiva eir iu quai tratte,
 Ilg pœvel eir contr' ilgs paſtuors,
 160 Paſtuors contra ilgs Audituors
 Filgs, contra Babs, & Mammās.

24. Babs Mammās contra ils uffauns
 U'ffaunts l' ün contra l' auter,
 Da ſaungk, e vſchins s' eiran ils mauns
 165 Per s' metter fuot ilg clauter
 Eiran a far quai eir dſchilgius,
 Chi v' veſſan l' ün a lauter rus,
 Alg corp, e tuot la nembra.

25. Ne ais rumas fulet pro quai
 170 Bler mal ais ngüd laproe,
 [f. 7^b] A s' batter haun cumanzad d' fay,
 Dalg prüm fin alg davoe.
 Ch' eir a s' mazar haun cnmanzad,
 Cura ma ais quel fat lgivrad
 175 In, & our d' noſſa terra.

26. Surdufrad ais ilg nuom da Deis
 Da tuottas fört d' perfunnes,
 Seis plæd bütad ais fuot ils peis
 O nouvas brichia bunnas.
 180 Chi ais ſtatt ünna tal dürezza
 Iu metz da quella grond ſchlaſchezza
 Ch' ingitün nun leiva fraine.

27. Cur nuo piſavn a ſtar in ſtur
 Schi ais ilg fat müdade.
 185 L' puchiad ans ha manads a zngur
 Deis ans ha chiaſtiadſe.
 La perchia hal cun nuo dufrad
 Chia la Cometa ha muſad,
 Eau crai ch' nuo hagian ſantide.

- 190 28. Ilg Jnamy s' ha approfmad
 Zuond spert pro nos Confins
 Sûn ils Cufins s' hal affarmaddt,
 [f. 8^a] Da nuo & nos valschinfe
 Nossa discorg' ilg ha dat cour,
 195 Ilg leis deffeng à drizar our,
 Ch' nuo eiran mal ad ünna
 29. Alg prüm mis maun val da Müstail
 Per tour Santa Maria
 Ils prüms nun s' haun dustads ün pail,
 200 Haun tngtîd averta via,
 Ils auters s' haun miß à defaifa
 Mo han pudtîd far pouca spraiſa
 Chi eiran maſſa flaivels.
 30. Cun quai ha ilg fadif tut aint,
 205 Tuot quella bella valle,
 Et ha chiaſad chia Dieu ſai plont,
 Cun chi l' ais ngtîd per maune
 Femnas, e maſciels, pitschn, e grond.
 Da quels tuots s' ha udyd grond plont
 210 Ais ſtat anguoſcha gronda.
 31. L' pagiais dalung ais butinâ
 Da rabas e mualgias,
 Bler pœvel davent ſcatſchad
 Ait in grondas travalgias
 [f. 8^b] 215 Alg fœ chiatschad ais ilg pagiais,
 Na gronda part da quel ars ais
 E miß quai tuot in tſchendra.
 32. In quel paigiais ais affarmad
 Ilg Jnami lung tempe.
 220 E par ch' ell ſaigia laint ſgürad
 Hal fat sù cun aſtente,
 Zuond ünna ferm gronda fortezza.
 Chi ho düro na lingua pezza,
 Bliers ſun laint m'nads parſchunne.
 225 33. Deſchdrüt ais la Religiun
 Da ilg ſonch Evangelij,
 E drizad ſuperſtitium,
 O Deis con taunt grond doeli
 Dals nos; chi haun ſtîd yr a Meſſa

- 230 Offender Dieu zuond a la speſſa
E d' bœn imprendr' inguotta.
34. Huoß pilg a cour leſſa Cometa
Ch' lura in tſchêl ais viſa.
Ais ſtat ünna clera Trometa,
- [f. 9^a] 235 Da duus fats ch' ins aviſa,
U' chia nuo meldran noſſas vittas
V ſpettan ngond ſur nuo deſchdrüttas
Nun ngond l' ün; Ais ngüd lauter.
35. Sco quai d' vantad ais in la Vall
- 240 Vſchè in Engadina,
Eir quella ha ſtù far quel bal
Ilg foe d' quella fuſchinna,
Nuo ſchmavan dans pudair uſtaar.
Mo Deis ans vleiva chiaſtiar,
- 245 Con nuo trar la rafaina.
36. Nun vlond nuo ſeis dutſchs plæds ſtingiar
Schi hal ilg fat müdade.
Seis bratſch irad fat inſagiar
Tras metz da la Sudada,
- 250 Tuot nos duſtar eir par inguotta
Saimper vains pears in quella luotta
Deis ans leiva balchiare.
37. Nos fermes pafs haun valüd inguotta
Noſſas clauſas & ferras,
- 255 Sajan ſtat vals, munts, o eer muottas
Chi ſervan pro las guerras,
T'out quai l' fadiſſ nun ha ſtingiad
Sur ilg Æn ün piong drizad
Ruot aint in ilg pagiaiffe,
- [f. 9^b] 260 38. Co quels ſuleivan handliar
Con uffauuns, maſciels, femnas,
Am duoi ilg cour a rafchunar
Quauntas ſchmurdüns e temmas
Ch' ais ngüd in tuotto noſs Comœns,
- 265 Plüs Ons pruad quellas ſuldüms
Havains; con grond inguoſcha.
39. Quaunt ſaung chi ſaigia in quai ſpons
Chi po quai raquintare?
D' uffauuns, dunauns, juvans, & gronds

270 Chia brick puden mütschare.
 Ils vyds, & strada, sers, & prads,
 Sun cun lur saung stats spantanads,
 La prüm' e l' autra giada.

40. Chi vül dyr tuotta las richezças

275 Chi eir in ils Comenfe,
 Farinnas, paings, chiaschous granezzas
 Nun pudains dyr ingitünfe
 Chiarras, tratfchoms, e roudas pro,
 Plümmas e Lets, con grond fallo

280 Ais tuot mnad our d' la terra.

[f. 10^a]

41. Ilg Muaal tuot manüde gros
 Boufs, vachias, chiavras bêscha,
 La quantitat cheu dyr nun pofs
 Ais mnad davent imprescha,

285 Tuot ilg pagiais ais trid schnüdat
 Da tuotta quai chi s' ha chiata
 In nossa Engadina.

42. Ne ais fulet rumafs pro quai
 Ilg mal saimpr' ha crafchüde,

290 Tuot nossas libertads pür dſchai
 Haun tut; Mifs Servitüde,
 Dalg corp, con gronda tyrania
 Da l' orma, cun fraud, barbaria,
 Ch' injün po dir avuonda.

295 43. Siond nuo tuots davent mütschads
 Ls' Comüns sun mis in flomma.
 Sün quai schi ais tuot arfantad
 Grond crudeltad chi fdromma,
 Ha ilg pagiais stuvüd fantir

300 Cun grond cridar, & eir bragir,
 Munts, vals tuot strafunava.

44. Alvad davent da Deis seis pläd

[f. 10^b]

Stat; da tuot nos comenfe.
 La Meſſa ſaigia chiar u læd

305 Mis stü dals Capucinsfe,
 In nofs taimpels, quel ſpuorg errur,
 Ais implantad; O grond horrur
 Da d' ünna tal müdada!

45. Pilg bain a cour, ô Engadina

310 Co Deis thai avifade,
 Leeng aunt chi t'veng quaifsta ruvinna,
 Mo co t'hafch dapurtade
 Da tſchêl ha Deis con tai tſchantschad
 Tras la Cometa ch'la muffad
 315 Aunt Ons quaraunt, e traife.

46. Chi ais ſtat ilg on dals daſchdot
 Milli sês-tſchient numbrade,
 PLVR ais in quel battüd d'quel bott
 D'ün Munt ch'lais cuvarnade.

320 Milli tſching-tſhient persunnas mort.
 Ch'ingitün nun sha t'ngtüd inacord
 Taunt ſubit quai d'vantade.

47. La guerr' aint in la Bohemja
 Et in terra Tudaiſchkia,

[f. 11^a] 325 Ha cumanzad ſla vindemgia;
 Con tal fſürg', e badaifchchie
 Chia Sês-tſchient Milli huomens ſun
 Mazads, in blers lous, via e naun,
 Davo vis la Cometa.

330 48. Chie ais d'vantad in Valtelina
 In quel Saſchinamainte,
 Et in las Lias; Engadina
 Tengia quai adimainte,
 Chia Deis d'cheau t'viſa con ſa vuſch,
 335 Ch'tü tuornaſt naun pro el da ſtruſch
 Con vaira d'fai rüglenſcha.

49. Sura da quai; darcheu danœff
 Et con Cometas traiffe,
 Feëri ans clomma, ens da Trœff
 340 Ch'in Tſchêl pſür guarden taifle,
 Scha meldramaint nun vain pro nuo
 La perchia ſgſür imnatſchl' amuo
 Ans dar chiaſtiamantſe.

50. Nun vuſch eir quai brick tour a cour
 345 Mo tuot metter in rire,
 Schi nun po ngir auter landrour
 [f. 11^b] Co chia Deis t'fatſcha prire,
 Chi ſchbütta taal ſtupend infainas

Nun ais el dêng d' tuottas fort painas
350 Dy naun, ô Engadina?

51. Legia dalg principi dalg muond
Infinna stin nos tempse.

Cur chi fun vifs Cometass zuond
In ün u plüs pagiaife,
355 Sü fura vainfch à vair müdadas,
Ngüdas schmoriblas tauntas giadas
Sur ilg cres da la terra?

52. Aunt co ngir schdrüt Jerufalem
Davo Christ ans fettaunta,
360 Sun stats lingials fick blers, & ferm
Partüds partuot; d'intaunte,
Unna Comet' in fuorm da spad'
Sur la Citad vis quella giad'
Chi zuond fick schflammiava.

365 53. Bôd davo quai ha cumanzad
Da ngir tuot a muntunne,
Taunt our dadour, co in Citad
Anguofch e grond furtünne,
[f. 12^a] Guerras, foms, grondas malatias,
370 Starnüds eiran morts per las vias
Sün giasfes, femdas, stradas.

54. Quai tuot ha cir taunt löngk dürad
Finna chel ais desdrütta,
Et da fuond oura sbaschivad,
375 Jerufalem condütta
Quella nôbla ferma Citad,
Ch' in tuot ilg muond eir' manzunad
Unna tal eir' inlgüre,

55. La lgieut chi nun ha ftü murir,
380 D'la spada, fom ü glonda:
Quai ha utruo tuot ftü perir,
Cun sprétsch, anguofcha gronda.
Haun eir pers tout lur libertads
Et dals Rumauns zuond trid tratads

385 Rafads par tuot ilg muonde.
56. E chie lains huoffa sün quai dyr
Quel pœvel nun cragieiva,
Chia quai fur eaus ma ngis a ngir

- Chia Chrifft fuvent ils dscheiva,
 390 Mo fur da d'caus ais tuot rivad
 [f. 12^b] Quai ch' la Cometa ha muffed
 Pilgiain quai bain a coure.
57. Et davo quai infinna huoffa
 S' haun vvs fuvent Cometas,
 395 Unna, duos, trais, e plùs chi fmuoffa
 Stattas taunt co Trumetas,
 In tuot ilg muond, per muanter
 Chia l' pœvel s' vœlg dalg mal retrar
 E far quai chai Deis plafcha.
- 400 58. Tuot quels chia quai haun obedyd
 Surfnid haun misericordgia,
 Mo quels chi s' haun alg mal randüts
 Sun crudats in la gorgia.
 Da Satan; Et shaun trat adœs
 405 L'ira da Deis, & quella grœfs
 Sur eaus ais palantada.
59. Chie las Cometas da quaiſt An
 Vifas d' Schner, e d' Fafrere,
 Hagian mufad zuond zainz' ingion
 410 Muoffan las nouvas clere,
 Las qual fun scrittas e ſtampaeas
 Et con ilg fat eir confirmadas
 [f. 13^a] Cun grond dons e ſchnuizzes!
60. In quift an, tſchert stün ilg Maar grofs
 415 Tſchient e tſchinquaunta Naffse
 Sun idas fuot; plü eau dir poſs,
 D' perfunnas bleras bravas
 Paſſa dêſch milli; D' raba groſſa,
 Vaing-milliuns d' valùtta paſſa
 420 Chi ais quai tuot fundade.
61. Furtünnas d' auras ſtramantufas,
 In plù lous fun ſantidas,
 Chi haun fat caufas dolorufas,
 In Terr' e Mâr udidas.
 425 Blers Taimpels fun giú ruvinada,
 Chiaſas, cluchiers zuond atterrads,
 Blers Guants eir mis a frachie.

62. Plûs pagiais fun eir nagiantads
 Cun perfa d' grondas rabas,
 430 Sco eir brick paucs fun zuond fundats
 Chiasas zuond ruvinadas,
 Tras fermas, grond' terratrémblas
 Chi haun à malsculs, & femnas
 Manad temas, stramizzis.
- [f. 13^b] 435 63. Da Spongia tratt ais ün Armada
 Per yr in Portugalle,
 D' Grifchuus, Tudaischks vainla nomuada
 Et ais tuot, idt a valle:
 Las Naffs, la Raba, la Sudada,
 440 Ais in ilg fuond d' la Mâr crudada
 Eiran Milli-sês-tfchiente.
64. Da Genua, Anglê, e Svetzia
 Chi lefs tuot rafchunare,
 Holland, & Dania faun dyr s' vessa
 445 Con Amsterdam cridare,
 La raba, lgient, Naffs grossas ruottas
 Culg Mâr, e Pefchs stûd far las luottas
 Yr fuot, & ngir malgiadse.
65. Dalg grond Tuergek ché t' poufch impiffar?
 450 Di naun ô Christantade!
 Ché forz' e fuerg' ch' el voul duvrar,
 Suot el ch' tû vénsch manade.
 Muofsa fia gronda pardarfehüdâ
 Chi da principis figk vain tmûda,
 455 Quai dens pûr bain pasâre.
- [f. 14^a] 66. La Cometa con sy infaina
 E con seis Sabbels proe,
 Dese muantar a tuot l' avaina
 Pitschna, gronde laproe,
 460 A tmair quel grond chiaftiamaint
 S' volver pro Deis con meldramaint,
 Sy ira per balchiare.
67. Aint ilg Stairmargk fun vifas trais
 Culas d' foe in ilg ajer,
 465 Grondas chi schbrinzliavan taifs
 Sun crudadas in terra.
 Cun grond schbrinzlar, grôda schmurdün

Chia quai ha vys, ün, & scodün
Ngivan metz morts, fur terra.

470 68. Chic craifch chia quai, ô Chriftantad
Ans detta ad inclêre?

Sgür quai chia Dieu ha giuo farad
Dans schdrür dafat intêre.

Cun Culas dalg fœ da fy ira

475 Sch'nuo nun pilgain ün outra mira
Dalg mal ans trar pro Deife.

69. Aint in Paris ilg fœ ais ngüd

In ilg Palatz dalg Raye,

[f. 14^b] Ch'ingiün favair nun ha pudût

480 Inuonder fai ngüd quaie;

Et ais dalg fœ tuot arfantad

Ilg prêtfeh dalg qual vain æstimad

Blera Milliuns d'Aure.

70. Rey e Regina cun la Cuort

485 Tœst Nüds haun stù mütfehære.

Er delibrads fun da la mort

Tuots faun quai rafchunare,

Quai, ha fia mira plù dalcëntfeh

L'ira da Deis pudains vair chœnfch

490 Sur tuot la Chriftantade.

71. Fœ, Suolper, peidras ha pluüd

Zuond in blers lous dalg muonde.

D'fchmordün tuot plain ais tras quai ngüd

Ch'ingiün po dir avuonda.

495 Da Tschêl tras quai, chie Deis ans muoffa,

Orp, pouver muond, ilg qual neir huofsa

Quai nun voul tour a coure.

72. In ilg pagiais d'la Bulgaria

D'aura ngüd tal furtünna,

[f. 15^a] 500 Chi ha ilg mâr mnad dſura via

Zufflond ferm da contünna,

Ch'la terra fuot ais nagiantada

Sês milgias d'laugua cuvarnade

Ais gnüd ün lai landroura.

505 73. Tù Engadina, ché safch dſr

Da-nœf da Tai, quist Onne?

Nun f'ha Deis grit figk fat fantir?

Quai testificar ponne,
 Las boudas è Ruinnas schi,
 510 Zuond straungias bléras chi strambli
 Pro tai haun cun stramuingie.

74. Chia dqueaus fingials vengn a dvātar
 Aint in la fin dalg muonde,
 Cler Christus ha vulgūd mufar
 515 Con feis song plæd, bain zuonde,
 Huoffa quels dvainten; mo chi craja
 Ch' la fin dalg muond avaunt tšch saja
 Zuond paucks da quai simpaisan.

75. Fai, craisch chi vengia fachiand
 520 Sūn ilg crēs da la terra.
 Cur Christ a jūdichiar vain ngond
 [f. 15^b] Pauqua: quai el giuo ferra.
 Huoffa chi dalschia schnagiar quai
 Chia dapertuot fai pers la fai,
 525 Quai plondscha iminchiún.

76. Chia nofs temps vengn' ad effer eir
 Inguel sco 'ls temps davoe.
 Christus ha dit; ch' nuo poffen vair,
 Cur quels naun vengen proe.
 530 Chi quai nun vezza chi s' complefcha,
 Da dy, in dy, & quai imprescha
 Ha pers ilg fantimainte.

77. Lura ingiún cragieiva quai
 Et eir ad eaus ún spaffe.
 535 L' Archia, & quai chia Noe d' fai
 Pradgiond, als ha visadse
 Et quai iufinna in quel dy.
 Chia ilg diluvi far eaus ngi
 Chi vennen stanschantadse.

78. A quels; & eir als temps da Lot
 Als nofs vengn als fumlgiaie,
 Chia visamaints ingiún sūngiet
 Un giō eir ilg pradgiare,
 [f. 16^a] Fin in quel dy chia Dieu quel fot,
 545 Chia Fœ, Suolper, da Tšchël pluet
 El ha tuot arfantadē.

79. Guarda intuorn, in tuot ilg muond
 Aint in la Chrifantade,
 Da fuom infinna in ilg fuond
 550 Chiatafeh tuot pérentadae,
 Tuot guarda fulet sún ilg fieu
 Ingiún nun sùng ilg plæd da Dieu
 Staun deck rantads in terra.

80. Chrifthus troud in Jerufalem
 555 Hal faufamaing cridade,
 Huoffa feh'el ngis fesi ilg medem
 Sur tuot la Chrifantade,
 La qual ais orba, ne cunguofchà
 Chie pro lur pafch partengia huoffa
 560 Quai tuot nun prêtfchl inguotta.

81. Mo fco lura manûdamang
 Sco Chrifthus ha tngûd ditte,
 Ais dvantad eir bain plainamang
 Sco cler quai tuot ais fritte,
 565 Ufchê guard bain; nun t' dubitar
 Chia eir con tai veng' a dvantar,
 O Chriftantad; sù t' fchdaifchda

[f. 16^b]

82. Dit vains avuond in general
 Nuo ftain ngir plû datierfe.
 570 E dir da nuo in fpecial
 Guardar eir il nofs vierfe,
 Co nuo quels fats pilgiain a cour
 Chia meldramaint s' vezza laudroun
 In noffa terra tuotta.
 575 83. Schi ftains bain plondfcher e cridar
 Sur nuo, & nofs uffauntfe,
 Par quai ch' nuo fgûr vain da fpatar
 Strofs gronds; chi po dir quauntse?
 Scha nuo bôd, pro Deis nuns vulvain
 580 Elg mal, da nuo davent bûtain
 Nofs Deis a buniare.
 84. D' la verfch dalg chieu, finne ils peis
 Efchens tuots amaladfe,
 E paucs congufchen ils fats feis
 585 Tuots vœlgiau ngir zuppadfe,
 Et in quai ais tuot ad ingual,

- In ilg civil, & spirtual
 [f. 17^a] Taunt femnas, co eir mascials!
 85. Ilg stady dit Spirtual
 590 Qua maungla sgür zuond blere.
 Chia plont da blers vain fick per taal
 Quai muoffan ils fats clere,
 Sün raba, lgieut, plü vain guardad
 Et præppiüttel vain tscharchiad
 595 Co ilg saltüd dalg pœvel.
 86. Jlg stady da Superiurs
 Lefs Dieu Chia quel stels melgie,
 Chi nun s' chiateffan grond erruors
 In quel offizzi belle,
 600 A surfngir quel vain duvrad praggias
 Alg tscherm da quel s' guarda sün chiabgias
 Da surfugir rab, e lgliente.
 87. Ilg stady eir dalg comœn pœvel
 Ais curruot sur tuot mœde,
 605 Confusion chi ais ün strövel
 Crescha partuot; ô læde,
 Huommens, Dunauns, Marid, Mulgeir
 Uffauns, masciels, & femnas eir
 Quai ais tuot guast infembel.
 [f. 17^b] 610 88. Pro quels ais paucha chiaritad
 Quai s' vetz in plæds & fatse,
 Chi vaun intuorn con grond' fudad
 Quella ais ils lur tratse;
 Manzœng', invilgia d' scuvidaunza,
 615 Crescha partuot aint in lur stanza,
 Lur leaunguas fols pro l' male.
 89. Pilgia ils desch comandamaints
 Ilg spiegel, co s' defs viver,
 Vainfch a chiatar grond mächiamaint
 620 Chi ma voul tuot quai scriver?
 Eistars Deis vain da queus salvad
 Ils quals lur cours chi haun rantad,
 Via d' las creatüras.
 90. O Deis, chie gronda quantitad
 625 Chi fun in quel innuumber!
 Chi haun lur cours sün lgieut tschantad

Et auters fats dalg muonde,
 Sün rab', hunur, baiver malgiar,
 Per furvngir quai; Dieu pauch sgundar
 630 Stond deck rantad in terra.

[f. 18^a] 91. Imagnas driza iminchitün
 Tenor seis bain plafchaire,
 Ilg nuom da Deis eir da scodün
 Vain furduvrad palgvaira.
 635 Ilg Sabbat zuond trid sconscred
 Vain in tuot lous; ô chie puchiad,
 Fa iu quai nofs pagiaife.

92. Hundrads nun vengen padernuors
 Schbüdats da lur uffautse,
 640 Vengen; Sco eir Superiuors
 Schpredschads vengen da taunse!
 Iras, initfscha, e mal vulgentfschas
 Sun dapartuot quellas prudenschas
 Chi regnan trauntr' ilg pœvel.

645 93. Invœls fun brich deck appalais
 Mo mœds blers azuppadse,
 In quints, marchiads, mastür', e pais
 Suvent vengn' achiatadse,
 Duvrad vain eir ilg Saramaint
 650 Ourdvart & pro ilg redschamaint,
 Par furvngir quai d'ün auter.

[f. 18^b] 94. Luxuorg, e faus amufamaints
 Sco eir tuot malgiavüfsche,
 Puchiads dadour sco eir dadaint
 655 Vain dscomondad zuond strufche,
 Mo chi nun stouva cufassar,
 Suvent ch'el foul in quai pachiar
 In l'ün, e quels fats tuotse.

95. La fuoma ais; ch'nuo deffen Deis
 660 Amar da tuot nofs coure,
 Savair, pudair; Elg proffem seis
 Sco del, da t'ngair quint eire.
 Mo zuond dalœntsch chia nuo d'quai faigien
 Cufassain tuots, chia nuo quai craigien,
 665 Da Deis ronguan pardunne.

96. Nuo vessan bellas libertads
Inlgiur nun schiatten talas,
Dalgs vèlgs artads; Da nuo comprads
Mo vengen duvrad maale.

670 Nofs pœvel s'containta dalg nuom
Combain chi hagian pers ilg puom
Quai ais ün miser fatte.

97. Huoffa dy naun, ô Engadina
Co pilgiaft quai a coure?

[f. 19^a] 675 D'utrno quai audasch da contünna
Tals fats; Chia tuot fa schmoura
Armas, fœ, lgieut, sco eir la terra,
Imnatfchan schdrüttas, sco eir guerra
In tuot la Christantade.

680 98. 'Taunts, e da taunta fort d'ingials
N' ilg muond fun maa udidse,
Chi saigien in ün an dvantads,
In Tschêl, Mâr, terra vyse
Sco in quaiſt an chia nuo vivain,

685 Pauch quai a cour chia nuo pilgiain
O pouvra furbantümme.

99. Chiaftiamaints udins ch'utrno
Deis fetscha vair horribels,
E nun pifain chia eir sur nuo

690 Riven quels fats schmoribels,
Sco Deis ad auters chiafties
Et deck a nuo d'vart schanies
Siond tuots guasts infembel.

100. Grond temp aise da tour a cour

[f. 19^b] 695 Quai chia Deis cleer ha ditte,
Cur eau imnatfch, e chia landrour
Nun vain meldrad la vitta,
Schi vœlg my ira ardublar,
Et bler plü scharpff tuots chiaftiar

700 Quels chia meis plæd nun sœngian.

101. Mo s'meldrond quels, stond giu dalg mal
S' vulvond da cour pro maie,
Am vœlg eir eau lur arrüglar
Et ils schaniar d'faye,

705 Con mia gratz' intuorn fittar

Et da tuot mal d' fay ils uftar

Taunt co meis chlar uffauufe.

102. Cun tuot infembel stü alvain

Ens train d'avent dalg male,

710 Con Petro d' quella lgiout mütschain

E lous da fuspel tale.

Larmas spondain per nos puchiads,

Chia quels ans vengen pardunads

Da Deis, tras Christum Jefum.

715 103. Cun ilg filg pertz intuorn ns' vulvain

Pro la chia da nofs Bappe,

Da cour cun quel eir cuffaffain

Quai contr' el ch' nuo vain fatte,

Et ans bütain in feis ravuolg

[f. 20^a] 720 D' feis cour da Bab, chi ais chiafuol,

Schi 'ns pilg' el in feis bratsche,

104. Nuo eschen sgürs: Christ fves disch quai

Queus chia meis bab m' ha datte;

Quels vengen tuots eir naun pro mai,

725 Ne vain ün sul schbüttade,

Da lur greiff falsch, la' vœlg eau schiargiar

Lur cours cun meis spiert cufortar

Pro may chi hagian pause;

105. Da quai nuns des nuo dubittar

730 Chia l' filg da Dieu ha ditte,

Mo ferm stün quai con cret; ns' lafchar

Ch' el ha fat mettr' in scritte,

L' ais ngüid ilg muond pals pachiaduors

Per ils spandrar da lur erruors,

735 Sco cler muoffa quai Paulus.

106. Sch' nuo lain quella favur survngir

Schi stains con arfantümme,

Alg feis songk plæd gugient ndyr

Elg ubadir adünna,

740 Religiun bain reformada

Con ünna vitta disformada

[f. 20^b] Nun la faun bain infembel.

107. A dyr con buocha Senger, Senger

E faar la injüstia,

745 Continuand in quella tenger,

Quai nun plasch' a Dieu mea
A tala lgieut vain a ngir dit,
Davent da mai; ô schmaladit
In ilg fœ æternale.

- 750 108. Ilg bæschk da figks con fœglia verd
Mo zainza ingiün frütte.
Ven schmaladit da Christ bain spert
Et subit via tzigiette,
Ufche bella confetsiun
755 Et lapro effer brichia bun
Pro Deis ais ünna vungua.

109. Christus quel disch; ô fa strida
Da d'yr la via stretta,
Chi par la lad' teng chiamina
760 Pilgia la pouvra letta,
La part gronda va bain cun el
Mo sco cumpongs aint ilg brudel
Da l' æternala paina.

- [f. 21^a] 110. Aint ilg diluvi ormas ôtt
765 Sun da la mort spandradas,
Ilg reift d'la lgieut ais tuot idt fuot
Da l' augua stanschantadas,
Ufchê ilg fœ da Sodoma
Ha tuot la lgieut nett arfanta
770 Rafalf quater perfunas.

111. Cura quist muond riv' a fa fin
Eir ufche vain ad yre,
Vair quai, con auters, eir nuo ngin
Nun ais ün fat da rire.
775 Chi pür voul far, sco fa quist muond
Vain con tuot quel ad yr ilg fuond
Da ilg fœ dalg inferne.

112. Cun tuot avaunt Deis ns' abaffain
Da cour, chi ais grond tempe,
780 Et nofs puchiads tuots cuffaffain
Cun roufs in nofs astente,
Chia el nun ns' vœlgia chiaftiar,
Mo nofs puchiads tuots pardunar
Tras Christum seis chiar filgie.

- 785 113. Tras quel, eir leis spiert ans dunar
 [f. 21^b] Chi guida tuot nos fatse,
 Indret ans muossa ad urar
 Quels fun ilgs melgiers tratse,
 Chia quel ans meldra noffas vittas
- 790 Chia a nofs Deis sean acceptas
 In vaira chiaritade.
 114. A Senger Deis, ô Jesu dutsch
 Nuo tuots pro tai clamaine,
 Exaud, exauda noffa vusch
- 795 Manglus chia nuo ns' chiataine,
 Cufalva noffa Engadina,
 Ofsla da guerras e ruvinna
 Tras ti' amur da Bappe.
115. Cufalva quel bel chiandalêr
- 800 Da teis fonchischem plæde,
 Et noffas libertads in terr'
 Con bain e sainza læde,
 Sco eir tuot nos Superiuors
 Brich main ils nofs fidels Pastuors,
- 805 Chia tuots fetfchn' lur offizzi.
 116. Chia fadas, babe, mammas, uffauuns
 In tuotta nofs Comœnse
- [f. 22^a] Dafendals cun teis pufannts mauns
 Chi tenden tuots per ünna,
- 810 Cun honestad, paus, pasch, hunur,
 Da s' mantngair faimpr', in tuotta flur
 Fin la fin da lur vittas.
117. Nos cours loms vœlgiaft tû far ngir
 Sco tendra tschaira d' faye,
- 815 Ne ls' laschar brick plü 'ndürir
 Dalg mal tiralgs pro taye,
 Teis plæd in quel ragifcha bain
 Zuoffla davent, da nuo ruguain,
 Tuot quai chi dschplafch' a taye. -
- 820 118. Hafda o Deis tuot temp pro nuo
 Tras Christum nofs Singnure,
 Con teis spiert guidans eir lapro
 Ch' nuo tscherchian ti' hunure,
 T' servan da dy & eir da nott,

825 Et que infinna noffa mort
Lura mainains in Tschêle.
AMEN.

[f. 22^b] UNNA AUTRA BELLA CHAN-
zun, eir in la Notta furscritta.

DAVART,
ILG NUZAIVEL ET SALUDAI-
vel frût & adœver, da quellas
duos Nœblas Arts, da la
Scritûra & da la
Stamparia.

1. GRond duns da Dieu a tai fun fats
O chiara Engadina,
Cun tauntas bellas libertads
T'impais pür d'quai adünna,
5 Quant bellas Arts pro tai chi schiatten
Chi nun fun ngüdas ad ün battem
Mo faimpr' da d'an in anne.

2. Intraunter quellas; differentzia
Ais plü d'lünna co d'lautra,
10 Mo quaiſt ais cler mia ſantentzia
Ne vainſch tü a dir auter,
[f. 23^a] Chia traunter quellas in lur luottas,
Schi trapaffen dalcenſch a tuottas
Ilg Sriver e Stampare.

15 3. Ilg prüm ſcrivond ais ſtat Deis leſs
Chi ha la ſia ledſcha,
In Tablas d'crap vlgüd ſriver ſveſs
Et dar ad Iſraele,
Davo quai, Moſen hal tſcharnüd
20 Chi ha ſias ledſchas tuot ſcrit sü
Tenor ch'la comandade.

4. Davo quai tras la ſcritûra
Ilg plæd da Dieu rafade,
Tras ilgs Prophets; Et amuo düra
25 Aint in la Chriſtantade.
Quel mœd ſcha Deis nun veſs duvrad

Schi vels ilg Diavel furmanad
 Tuot ild crêfs da la terra.

5. Siond rivad ilg temp chia Christ

30 Ha tut sù chiarn humauna,
 Et ngüd pro nuo in terr' quel jüst
 D' la mamma netta fauna.

[f. 28^b] Dalg pchiad, & mort, ans delibrar
 Ilgs drets da Tschêl ans guadangiar

35 Ch' nuo d' quel 'dvainten artavels.

6. Schi ns' ais pradgiad quella nuvella

Da d' el; E d' feis Apostels,
 Et mifs in scrit, schi ais eir quella
 Per rafar our pro auters,

40 Quel mœd da scrire ha dūrad
 Mill', quater-tschieient ans, & passad
 Aunt chi ngis Stamparias

7. Lura vlond Deis bod reformar

Tuotta la Christantade,

45 Da ilg curruot, mussar Papal

Schi hal bod cumanzade,
 Alehüns lapro a muantar
 La Stamparia sù drizar,
 Ilg qual ais eir dvantade.

50 8. Scrittür' & Stamparia pro

Duns da nos Deis grondischems,
 Chia nuo, ls' contschain, sco eir utruo
 Mainan früts incredibels,
 Ch' ingiitn avuond' spo schmütravlgjar

55 Ne ma avuonda ils ludar,

[p. 24^a] Da quai aud' impa cuorte.

9. Chi in quist muond pudefs quai crair

Ch' ün mort aunt milli anse,
 Pudefs tschantfchar ens dir ilg vair

60 A nuo; huofs in quists tempse?

Mo quai po tuot far la Scritttura
 Et amuo melg la Stamparia,
 O nöbels duns da Dieue.

10. Chi aint ilg muond pudefs quai schmar

65 Chia duus dalg cheu d' la terra,
 Infembel pudeffan tschantfchar

Saigia da pascch u guerra?
 Mo quai tuot po far la Scrittüra
 Et amuo melg la Stamparia

70 O nöbels duns da Dieue.

11. Chi cragiefs ch'ün pudels tschantfchar
 Sainza davrir la buocha,
 Et ad ün auter informar
 Da tuotta quai chi tuocho?

75 Mo quai tuot po far la Scrittüra
 Et amuo melg la Stamparia,
 O nöbels duns da Dieu.

[f. 24^b]

12. Chi cragiefs ch'ün pudes tschantfchar
 Sapulid suot la terra,

80 Da fats bfüngus eir informar
 Alvond d'avent bler ierre?
 Quai po ngir fat tras la Scrittüra
 Usche eir tras la Stamparia,
 O nöbels duns da Dieue!

85 13. Chi ma cragies, ch'ün chi viff huoffa
 A queus chi fun da nascher,
 Davo blers ons; indret als muoffa
 Con stüdi zainz increfcher?
 Quai po ngir fat tras la Scrittüra

90 Usche eir tras la Stamparia,
 O nöbels duns da Dieu!

14. Chi pudels crair d'la differentzgia
 Chi vain davo tschient anse,
 Pudels ngir fat huofs' la fantentzgia

95 Jndret & zainz ingionse?
 Mo quai spo far tras la Scrittüra,
 Usche eir tras la Stamparia
 O nöbels duns da Deisse.

15. Un nöbel dun ais la Scrittüra

[f. 25^a]

100 Pero a löentsch trapassa.
 A quella eir; la Stamparia
 Da partuot quella rafa.
 La Bibia, sco tuot autras Arts
 Per tuot ilg muond, in tuot linguagks
 105 O müravlgiusa chiausa!

16. Quel dun th'ha fat, ô Engadina
 Teis Deis; cun auters plüfe,
 Timpaisa pür da quel adünna
 Quaunt grond say ilg feis üfe,
 110 Ma nun ais vis in nofs pagiais
 Quai chia dancoff drizad sü ais,
 In ilg comœn da SCUOLLE.

17. Tras quai vain ilg teis nuom rafad
 In zuond bler lous dalg muonde,
 115 Et dapartuot fich aduzad
 Da fuom infin ilg fuonde,
 Cudafchs vengen a gnir Stampads
 Et vy, e naun partuot rafads,
 Latins, & Taliaunfe.

120 18. Lur a dfchflurir vain ilg teis nuom
 Aint in la Chrifstantade,
 [f. 25^b] Chi ais noffa Religiun,
 Partuot vain quai rafade
 In Raginoms, Citads, Düchiadis,
 125 A pauck, a pauck, aint in plüs giadas
 Cun gronda mütravalgia.

19. Chia cudafchs faigien m'nads utruo
 Stampads in nos pagiaife,
 Ingitün udyt nun ha amuo
 130 D' utruo mnad pro chi ns' aiffe,
 E ngiara bod ünna müdada
 Tras metz da lgieut bain allatrada
 Ch' nuo vain in noffas terras.

20. Pür lura indret vainfch a vair
 135 Ilg Dun chia Dieu t'ha fatte,
 Et quaunt grond chia quel say, eir crair
 A t' mnar quel nöbel traite,
 Quel Deis guard' bain a nun schmanchia.
 Mo da tuot cour faimpr' alg ludar
 140 Finna chia tü haft flade.

21. Els metzs lapro chi fun duvrads
 Eir quai guard' nun schmanchiare,
 Eir quels par quai den ngir predschads
 [f. 26^a] Dieu voul tſchert chiaftiare
 145 Chi ſchbüt' ils feis, quel ſchbüt ad el,

Et salvad vain per infidel

Da Dieu, e da lgieute.

22. SAR JACHIAN DORTHA, da vulpera

Ilg Juvan; fäsch tü SCUOLLE,

150 Brick deck tras quist, mo auter d' spera

S' ha mifs aint bain chiafuolle,

Per drizar stü la STAMPARIA

Et EAU con el in compangia,

Cuofts vains sparngiads ingiünse.

155 23. Brick deck hunur, mo üttel pro

Vainsch a vair Engadina,

Mo sgür tu SCUOL a lönsch ilg plü

Vainsch ad havair adünna,

Da gronda lgieut chi vengn' per vair

160 Et voffas aguas per giudair

Fortas, & Infaladas.

24. Ach guarda quaunts duns chia Deis t' fa

In quists, & auters fatse,

Et guarda pür alg savair gra

165 Con plæds, & eir con fatse,

[f. 26^b]

Nun fond quai, halsch sgür da spattar

Chia Deis da quels veng a t' dschorfnar

Et t' chiashtiar fich scharpfe.

25. Dieu ns' vœlgia œlgs e cour avrir

170 Ens renovar dalg tuotte,

Ch' nuo tscherchien faimper dalg servir

Zuond prompt e zainza luotta.

Taunt ch' nuo vivain, viven a Deis

Cur nuo murin eir sean seis

175 Ens main' pro el in Tschêle.

26. A quel fulet auda l' hunur

Elg chiarischem filg seise,

Jlg qual ais Jesus nofs Sengur

Culg sonch Spiert tuots ün Deisse,

180 D' quel la funtauna d' nos salüd

Interamang ais parschandüd,

A quel dains tuot il laude.

AMEN.

Medicina da Scuola träs Joan P. Saluz. Anno 16 Scol 61. Tras Jac. Dorta & Andr. Saluz.

[f. 1^b]

MEDICINA DA SCOULA

SVOMMA da quai ch' in ilg sequent TRACTAT vain contenüed.

5

I.

NB. INFORMATIUN per ils Infaunts chi vaun à Scuola, per ngair da lur Magisters ordinariamaing informads.

II.

Per la Inuentüm crafchüda, ch'el sta à Chiafa imprendder à 10 gnir in cognitiun d'ils cudescs da la Biblia chi fun oder pudeffan gnir stampads in nos linguack: Et chiapir la ziffra d' ils psalms & d' auters cudescs d' ilg Veider & Nouf Testamaint.

III.

Per tñottas persunnas in qualunque & qualited, las qualas 15 giavütschan da savair forma componer ünna Scrittüra: gronds oder pitschans tuots mis in lur cun las virgulas, punctums ù tittels.

NUOVA INFORMATIUN

La Prima Part.

20

Davart l'Informatiun d' infaunts chi vaun à Scuola.

Cur ch' ün va à Scuola per imprendder à ler, fchi sto el ilg prüm ouravant tuot imprendder diligiaintamaing à favair e cungiunofcher ils custabs ilg a b c tuots, ils pitschens & gronds chi vengen scrits in questa forma.

Ils pitschens uschea

25 a b c d f g h i k l m n o v x z.
 chi vain nomnad ipsalon scrit in quista forma (y y)
 ingitün custab, ne ha injtün, co per ün (i) duobbel.
 [f. 2^b]
 : : (1z) nun ais ün, mo dus custabs ün t et ün z. Et
 30 perquai nun per ün custab fulet.

Et ils gronds uschea:

A. B C D E F E G H I K L M N R S T U V X Z
 Da quists custabs tuots vëgnan tsching a e i o u nominads
 Vocals chia dëge ün da quels fulet fa üna ba, ù vulch
 35 in tëra.

Ilz auter tuots vegen nominads Consonents, perche da quels ingiüts,
 . . . un no plüs infembel, poun far mo stouven saimper
 esser con ün ü plüs dals Vocals, & con quels,
 ingual sco a sar ünna vusch. .

. . . Quist deff en eir quels chi els chi imprenden 5
 bain tuot . . [f. 3^a] . . chi fun compilgiads in la Biblia tuots.

*A cognoscer la ziffra, chi s'fa ü ils custabs gronds, sto ün ilg prüm
 cognoscer, ché custabs végnen pro quella duvrads: Et lura, ché Iminchiün da
 quels manaigia, & dett ad inclér.*

Custabs gronds vegnen à quella requiscüen duvrads ils sequents: 10
 IVXLCMD da quels ha iminchün feis mainigiamaint & quantitet da feis
 innumber.

Ilg I manaigia & denoteicha ün. Ilg . V. denota . *t/chingk*. Ilg . X.
 denota . *désch*. Ilg . L. denota *t/chinquanta*. Ilg . C. denota . *t/chient*. Ilg
 . D. . *t/ching-t/chient*. Et ilg. M. denota . *milli*. 15

Aquia stoua oravaunt tuota . . . far bain gnir tut à vour, & ingir . . .
 (Fehlen mehrere Blätter).

[f. 3^b] Ünna foinchia, commüna, Christiouna Baselgia, chi ais ünna
 commu dals Soings.

10 Remissiun d' ils puchiads 20

11 Refustaunza da la chiarn

12 Et la vitt cetuna. — Amen

La Secunda Part.

Da informar la juventünna

per chi poffen chönsch & leifmaing imprenden à chiäsa à cungoscher la 25
 ziffra s'fa cun custabs gronds, la quella

..... }
 } 4 Zeilen unlesbar
 }

[f. 4^a] . . . : chia da quista ziffra cun quels custabs gronds, cura chi vain
 mis la ziffra gronda avaunt, & la pitschna davo, schi ha iminchün sia
 valur & grandescha ilg nuumber, tenor sia quantitat. Mo scha ünna
 ziffra pitschna vain missa avant ün' autra plü gronda, saia da principi, oder
 in mez, ü plü davo; schi vain quella saimper tratta giuo da quella 35
 chi sienga, taunt co ais feis nuumber & valütta da quantitat sco our da
 quists subsequents exaimpels s' po chönsch vair, cungoscher & chiapir

Quist. VI. ais *fees*. Mo quist IV. deck *quatter*, perche in ilg prüm vain .
 1. mis Pro V. & fa *fees*: In ilg secund vain 1. trat giuo d V. & resta quatter.

Ufchea . XI. ais *desch* & ün chi fa . . . *ndesch*, Mo . IX. fa *dêsch* main ün *nouv*. LV ais *tſchiquaunta* & [f. 4^b] *tſchinck*. Mo . VI. ais *tſchiquaunta* main *tſchingk*, quai ês *quaraunta* & *tſchingk*. DX. ais *tſchingtſchient* & *desch*. Mo XD. ais *tſchingtſchient* main *desch* MC. ais 5 *milli* & *tſchient*. Mo CM. ais *milli* main *tſchient*, fiond chia ünna ziffra pitſchna auvaunt gronda impitſchnescha saimper & vain tratta giuo da la gronda.

Uschea. Pſal. IV. vout dir il *quart* psalm. Pſal. IIX vout dir il *ottavel* psalm. XII ilg *dudeſchavel*. XX. ilg *vaingchiavel*. IIXX. ilg *daſchdottavel*. 10 XXIX ilg *vaing* e *novavel*. LV. ilg *tſchiquaunt-et-tſching*. CIX tſchient e nouf. CXLI ilg tſchient & quaraunt-ün. CXXXIX ilg tſchient quaraunt e nouf. CL ilg tſchient e tſchiquaunta.

NB. Ils capittels da la Biblia vengen eir in quel möd notads & cogn . . .

[f. 5^a]

Exempli gratia, ufchea:

15 qq. Quai ais novauta & nouf: parchè ch'in lœ da la nolla ais ün ziffer chi ha seis nuom nouf: & et quel davaunt ais nouf gia *dêsch*, chi fa ils novauta. Et in quel möd pouſch huoffa leifmaing imprendar à cognoscer & far la ziffra infin' à tſchént, da tai ſves, cun panc auter t' informar.

20 NB. Cura chi vain trais ziffers insembel, zainza ingiüna virgula taunter aint ſchi manaja la prûma ziffra saimper ma *tſchient*, la ſecunda *dêsch*, sco vivant ês declarad: la terza & la plü davo, quai ch'ell ais & quai ch'ella, cu. . ais suletta.

Exempli gratia; quista ziffra, 876. Qua s'achiatten trais ziffers, chi 25 nun haun virgula, u tütel taunter aint & auden insembel. Cun tuot denotat ilg prüm ziffer *tſchient*, & siond u [f. 5^b] 8 ſchi s' diſchia *otttſchient*. Lauter ziffer denota *dêsch*, & siond un ſet, ſchi airi Sett vota *dêsch*, chi fa *settaunta*. Ilg plü davo ais & vain nominad sês, cuntuoit eis quella ziffra . 876. ott tſchient & settanta & sês. Ufchea chiapeſcha ilg reist.

30 Cura chi ais duas nollas pro ilg prüm ziffer, ſchi ais ilg prüm ſaimper, & vain nominad *tſchient*, mo sco el ha seis nom & valüta. Exempli gratia in quist möd s' fa *tſchient* 100, *duatſchient* 200. *traya-tſchient* 300. *quatertschient* ufchea 400. Et ufchea va inavant infinna Milli.

NB. A fâr *milli* Stouan Saimper esser quaters ziffers, dals quals ilg 35 prüm vain dit *milli*, ü tautas milli, co el ilg prüm ziffer ais; lauter vain nominad *tſchient* . . . taunta gia co el ha seis nom, ilg . . . vain nominad *dêsch*, eir tantas [f. 6^a] gia *dêsch*, co el vain dit, & ha ſia valüta. Ilg quart; & ultim ciffer l' diſch quai ch'el vain nominad, & pagia, cur ch'el ês sulet. Exempligrazia.

Quista ziffra, 1659; ais milli ses-*t/chient t/chiquaunta-i-nouf*. 1661 ais ses-*t/chient-fasaunt-un*, nos millaisen d'inguon. In quel mœd po ün cun pouca fadia, leifmaing, & in cuort témp imprendar à cognoscer, co far, & tschantar la ziffra, ch'el a bœng da svair.

ICUOSSA aife bœng eir chia im chia fidela & zelufa per- 5
funna amma da udir, et chiapir sün preidgias,
& ils lous chi vegnen da quellas citats, our d' ils cudêfchs da
Biblia; Sco eir brickmain à ler cognoscer clet il cudêfchs chi fun fats, ù
. fats stampar in noffa lingua [f. 6^b] lous da
la S. Scaittura, chi s'chiatten in quels, mis per declaraunza, oder confir-10
matiun da la vardat; dad havair cognitium, co quels cudêfchs hagen nom,
& vegnen designads cun ilg scrire, & quants chi hagian Capitels
Cudêfchs dalg Veider Testamaint sun da trais sorts, sco e Sieuguen

[f. 7^a] *Ils prüms fun cudêfchs Histories 17.*

Cudêfchs da Mofes 5

15

Noms scurfunids		Noms in târs	Capitels quannts	
Gen.	ais	Genesis	50	
Exod.		Exodus	40	
Levit.		Leviticus	27	
Num		Numeri	36	20
Deu 1.		Deuteronomium	34	
Jos.	ais	Josua	24	
Jud.		Jüdischs ù Mastrels	21	
Rut.		Ruth	4	
1. Sam.		prüm da Samuel	31	25
2. Sam.		Secund da Samuel	24	
1. Reg.	ais	prüm d' ils Raigs	1	
2. Reg.		secund dils Raigs		
1. Paral		1. da la Chronica	20	30
2. Paral		2. da la Chronica	1	
Esd.		Esdras	1	
Nche		Nchemias	1	
Est		Ester		

[f. 7^b]*Ils secunds fun cudefchs Poeties 5*

	Noms funfnids	Noms in térs	Capitels quaunts
5	Job.	Job.	42
	Psal.	Psalms da David.	150
	Prove.	Proverbis da Salo.	31
	Eule.	Eulesiastes	12
	Cant.	Canzuns da Salo.	8

Ils terx avels fun cudefchs prophetics:

Da queus fun

10

Ilg prùm ils 4 Prophets gronds

15	Esa.	Esaias	66
	Terem.	Jeremias	52
	Plout.	Plonts da Jeremias	5
	Ezech.	Ezecchiël	48
	Dan.	Daniel	12

L hura fun ils prophets pitschens

[f. 8^a]

	Noms scurfids	Noms intèrs	Capitels quaunts
20	Hos.	Hoseas	14
	Joel	Joel	3
	Am	Amos	9
	Hoba	Hobadia	1
	Jon.	Jonas	4
25	Mich.	Micheas	7
	Nach.	Nachum	3
	Hab.	Habacuc	3
	Zeph.	Zephonias	3
	Hag.	Haggeus	2
30	Zach.	Zacharias	14
	Malac	Malachias	4

Summa da tuots ils cudefchs Canonicos d'ilg Veider testamaint 39 & dils
Capittels, infembel cun ils Pfalms 929

[f. 8^b]*Cudefchs Apocryphi*

Noms scursnids		Noms in tèrs	Capitels quants	
Tob.	} ais }	Tobias	14	
Or. ma.		Oratium da Manasses	1	
Judi.		Juditta	16	5
Bar.		Baruch	5	
Adje Dan		Adjectiuns pro Daniel	3	
3. Esd		ilg terg da Esdras	9	
4. Esd		ilg quart da Esdras	16	
Ad. Est		Adject pro Ester	6	10
... Mac.		1 dils Machabæers	16	
... Mac.		2 dils Machabæers	15	
3 Mac		3 dils Machabæers	7	
Sap.		Sapientia da Salom.	10	
Eccles.		Ecclesiasticus oder Jesus		15
		Sirach	51	

[f. 9^a]*Cudefchs dalg Nouf Testamaint sun da trais sorts*

Ilg prüm fun 5. cudefchs Historics.

4. Evangelia.

Noms scurfuid		Noms intèrs	Capitels quants	
Math.		Matheus	?	20
Marc		Marcus	16	
Luc	ais	Lucas	24	
Joh		Johannes	21	
Acta		Fats d' ils Apostels	28	25

Per ilg focund fun scrittüras Doctrinalas:

21. Epistolas Apostolicas

Dalg Apostel Paulus 14.

Rom	à'ls Romauns	16	
1 Cor	1 à'ls Corinthers	16	30
2 Cor	2 à'ls Corinthers	13	

	[f. 9 ^b]	Gall	à'ls Gallatter	6
		Ephes	à'ls Ephesers	6
		Philip	à'ls Philippensers	4
		Coloss	à'ls Colossensers	4
5		1 Thes.	1 à'ls Thessalonicen	3
		2 Ths	2 à'ls Thessalonicen	3
		1 Tim	1 à Timotheum	6
		2 Tim	2 à Timotheum	4
		Tit	à Titum	3
10		Phil	à Philemon	1
		Hebr	à'ls Hebreers	13

Dalg Apostel Jacobi 1

Jac		Jacobus	5
-----	--	---------	---

Dalg Apostel Petri 2

15	1 Pet	} ais {	Prima da Petri	{ 5
	2 Pet		Secunda da Petri	

Dalg Apostel Johannis 3

[f. 10^a] Lucifer, Sathan, Belzebub & c.

20 Nuoms da mafculs sco sun Andrea,
Johannes, Jacobus & c.

Noms d'officis gualmaing pro nuo . . . Mastral, Iürader, Cheu
d'comœn, Convid, Mascalg. Et in las guerras: Generals, Colonels, Capi-
tanis, & c.

25 Noms da nœblias: Plantauns, Sali Viezels, Mœurs, Saluts & c.
Noms da femnas: Anna, Maria, Catarina & c.

Noms da las parts d'ilg mund quals sun: Asia, Affrica, America,
Europa

Noms da raginoms: Francia Austria & c., da Düchiadis, republicas,
30, sco sun Basel, Turi, Curia

. Fuentes da Eomüns Laguin, Guarda,
[f. 10^b] Scuol & c. Da maars sco sun ilg Mâr. . . cean, Mediteran,
Adriatic, Baltic & c. Flums, quals Sun Æn, Rhain, Tonna. Cuolms,
cioe: Alba, Flöa, Barninna & c. Munts Muots, & Alps sun pro nuo blers

35 da partuot, & cun divers nuoms, ils quals tuots végnen nominads *Nuoms*
agiens & propis. Ngiond quels cun custabs gronds scrits in lur debit
loe' fchi fu üna chiarta ü scritüra ün fitamanit & al scrivaunt ün
hunur: sco las listas & cardellas sun ad ün Artifchaun un scrivoiez da

sia lavur. Mo fallond aquia ün scrivaunt & circa ilg lœ, & circ' ilg mœd da metter ils custabs sea gronds, sea mantds, ais lura quai mala insaina, je visibla, & infallibla, da groba ignorantia u da trida negligentia, u d' a-masduos infembel

Par ilg quart & per ilg plü davo, defs eir quist bain ngir observad, 5 chia in [f. 11^a] . (Fehlen mehrere Seiten) . . . , zainza chia ingiün auter ans possa cumandar inguota

Tras gratia da Dieu eschens rivads vitta & sandad, infinna quist prafchaint dy, in ilg qual nuo suainter l' ifaunza da nos präs vègle, ufita da infina huossa, sulain müdar & meter nos convids, ù redschamaint 10 da Comün. Dieu volgia imprastar gratia chia quels chi vengen, possen in tal mœd far e satisfar a lur ofizi, chia tras quai, Dieu vengia glorifichia, ilg honorad Comön vengia bain & cun justia regulad & gubernad, & chia els & tuot honorads vschins hagian lunur &üttel la davent

Huossa honorads Singuors, eschad ids vinavaunt, & havai büttadora 15 Convids (suainter l' üfaunza diminchia Camön, vain eir manzunad ils oficis, se sees, dals dufesch, ch . . u d' Comön bursörs, oder auters) co ais, ilg [f. 11^b] N. oder N. & cun el oder els, insembel era mai. Taunt co chi partengia alg honorad N. sun eug cun vo insembel da quel medem parair; perche el es ün hom inclegiantaivel, sabi & prudent, ilg 20 qual fa bain redscher sia chiafa, & auters, nū ais dubi ingiün, chel sapia & vengia à redscher bain eir nos honorad Comön, cun contenteza d' ün & scodün.

Quaunt lhura chi partengia à mai, reconguosch eug bain vossa amur & benevolentia vers mia persunna; permur dalg qual eug s' ingrazg real-mang & da cour, reist oblig dad amur, servir, & ammusfar recontschaint, 25 tuot ilg temp da mia vitta, brick deck via da tuot ilg intêr Comön, mo eir via da vuo tuots, ün & scodün, ingiün reservâ & tut oura. Impro aisi à vuo zuond bain cognoschaint, chia ilg honorad Comön nun ngis ad eser satisfat cun mai, mo man-[f. 12^a] chiantad: perche eug sun ünna persunna da dyts bain blers, mo da scientia pauqua, nhaig blöng da ngir 30 redschüd dad auters, ilg servezen dals quals eug mauguel, cur eug nhaig da far qualchia fatschenda, dad alchünna confideratiun; ne sun bastaunt da savoir redscher auters, talschiar ün intêr honorad Comön. Cuntuot per chia ilg honorad Comün nun sea manchiantad, s' vœlg eug havair rugnad, vo vœlget in meis lœ, bütar oura ün auter, & metter qualchün chi sea plü 35 bain parschuriad co sün mai. Cun quai vœlg eug à Dieu ruguar, ch' el vœlgia cun ilg ölg da sia misericordia da Bab, guardar sur tots nuo, benedir nos honorad Comün, vossas honoratas persunas, tuottas honoratas chiasadas, cun quels chi vengen in offici insembel, cun temporalâ & æterna benedictiun, tras Christum Jesum Amen.

[f. 12^b] *Sieugan huoffa fùn la conclusùn trais fidelas
admonitiuns*

I. Admonitiun

Via d'ìls Magisters da Scoula chi mossen.

Ilg prüm deiv' quist favair,
Sch' vuo vlai bain informar.

Metter bun fundamaint,

In tuot ilg vos mussar,

5 Schi stai bain favair sves,

Aunt co mussar ad auters,

Tuot quai ch' imprenden den,

Sean vos ù dad auters.

Ufchlœ ais quist per tšchert

10 Chia quai chia ün nun saa,

Ad ingitn po' l mussar,

Schel bain fuos fick ludâ.

Che nütz ha ün da quai,

Scha bain ch' lha ün grond nuom,

[f. 13^a] 15 Ne ha però ilg fat,

Et ais schorfnad dalg puom.

LURA cur vos sculars,

Las lezchias dischen stü,

Cun lër ù custabiar,

20 Eir exponir ù plü.

Guarda quai pro zuond bain,

Sün tuot mantidamaing,

Chi nun pilgen' lg adüs,

Da dir stü faufamaing.

25 Sch' vuo quai laschad dvantar

Da prüm in naun contün,

Schi ha sgür vos mussar,

Vn fundamaint da füm.

Els nun imprend' indret,

30 Mo vaun fick ad errur,

Et vuo tras quai survngi,

Eir brichia grond' hunur.

EIR quist nun smanchiarai,

D' algs mussar ad urar.

35 Chi sapchian ilg BAB NOS,

[f. 13^b]

- Chia Christ ha vlgüd muffar,
 Eir ils commondamaints,
 Dèsch, da Deis dats à nuo.
 Cun cretta dals Apostels,
 40 Et auter plü la pro.
 Say' aunt, davo mangiar,
 Alvar, yr à dormir,
 Et autras urazgiuns
 Quai tuot sapchian prompt dyr.
 45 Quai main' à vuo grond laud,
 Et ad ensüttel pro,
 Et ngi tras quai amads,
 Et hoz & qui davo.
 BRICK main tngai ad imaint,
 50 Da metter stüdi grond,
 Ilg Catechismus tuots
 'Lg imprenden, pudiond.
 Plü bod chia dvantar po,
 Mo bain à pauck à pauck,
 55 Els imprenden suot vusch,
 A vuo digien da daut.

[f. 14^a]

- Cun ardimaint chi possen,
 Eir in Baselgia dyr,
 Chia tuot sa smüravaglia,
 60 Ingiün hagia da ryr.
 Da quai s' alleigra Deis.
 Sco eir brick main'ls Aungels,
 Et eir tuots vairs fidels,
 Lauden à Deis brick staunguels.
 65 ULTIM vai da guardar,
 Da tngair bain disciplinna,
 Chia voffas Juvnas plauntas
 Nun vengen da ruvinna.
 Mo stetten in malfria,
 70 Taunt in, co our d' la Scoula,
 Chia 'ncontra vos commond,
 Ingiün ün pè nun smouva.
 Badaischks intauter els,
 Sean alvads davent,
 75 In pasch chi viven tuots,

Invidas ù gugent.
 Bragirs in ingiün lë,
 [f. 14^b] 'Dad' eus? chi s'auden brick,
 Dir mal, ne fa smorvar,
 80 Nun ascien brick ün zick,
 Scha quai da vossa vart,
 Con fay ngivet á far,
 Schi ngi vuo in tuots fats,
 Zuond bain fgür á muffar.

II. Admonitiun.

Via dals Sculars chi deffen imprenden.
 Juvens & juvnas bain,
 Tadla qui quai cheug s'dy,
 Vlai vuo à Deis plaschair,
 5 Vantüra havair qui
 Schi stai havair dalet,
 Da cinguoscher seis pläd,
 Chi s' maina grond cuffort,
 Surleifgia tuot ilg læd.
 10 Quel à cinguoscher bain
 Schi stai vuo savair lër,
 [f. 15^a] Lg qual fat da natüra,
 Nun po Savair ilg pèr.
 Mo quai à pudair far,
 15 Vain Scoulas sü drizad,
 Chia d' quai ch' ün hagia bsöng,
 Pofs' el ngir informad.
 Cuntuot feat diligiaints
 Ad ir à Scoul' à temp,
 20 Et suffrir eir bain bler,
 Cumbain brick zainz' astent.
 A vofs Magisters tuots,
 Seat obediaints,
 Eir à vofs padernuors,
 25 Et tuots vofs buns paraints.
 In Scoula feat quaits,
 Las lezhias imprendai,
 Chi fun dat sü d' imprenden,
 Da vofs Magisters d' fay.

- 30 Nun stad bler á tavlar,
 Cun guardar vi' e naun,
 Guardad sün voffas lezgias,
 [f. 15^b] Et 'ls cudelschs tngai in maun.
 Cungnuoscher dei vuo 'lg prüm,
- 35 Dalg a b c 'ls custabs
 Tuots, chia vuo sapiat bain,
 Co quels vegnen nomnads.
 Lhura á custabiar
 Cun ünna sylb' à plüs
- 40 Indret á metr' insembl',
 Pilgai ilg prüm adüs.
 Finna ch' vuo nun savai,
 Indret bain custabiar;
 Schi nun giavüscharai,
- 45 A lêr da s' far müdar.
 Aunt co ngir sün lg Tudaifck,
 Chiapy bain nos Ladin,
 Ufsche vain vos imprendr',
 Ad ünna bunna fin.
- 50 Magisters da las Scoulas
 Lur plæds deivs bain tadlar,
 Lur buns avisamaints,
 In tuot deffet sgundar.
 [f. 16^a] Las lezchias imprendai,
- 55 Mo faimper deck fuot vufsch,
 Nun dâd cun quai á vuo,
 Ne eir ad auters crusch.
 Da dmandar nun tmarai,
 Cura chi ma bföng fâ,
- 60 A chi s' infuorma dfai,
 Schi sapchiat eir grond grâ.
 Urar imprendai bain,
 Et Catechsimus pro,
 Prompt da savair dis tuot,
- 65 S' mattai fick la davo.
 Seat modefts in giassas,
 Cun vos yr, & tschantfchar,
 Nun yd currond, falgond,
 Saimper cun bler bagiar.

- 70 A chiafa bain guardaa,
 Sün voff cudeschs gugent,
 Recupera las lezchias,
 Cun stüdi & suvent.
 A preidgia l' daleta,
 [f. 16^b] 75 Dad yr & da tadlar,
 Ilg plæd da Deis gugent;
 Nun ngiv' a s' inrtiglar.
 Deis vos Babuns, Magisters,
 Vegnen à s' amar zuond,
 80 Vuo eir vantür' havair,
 In quist & l' auter muond.

III. Admonitiun.

- Via da padernurs, & quels chi deffan far yr ils lur á Scoula.
 Che vlai ch' eug dig' à vuo, fidels, pruß padernurs,
 Chi giavtüscha a vuo, & 'ls voß grondas hunuors?
 Che möd vlai vuo chiattar, à ngir à voß deffeng?
 Chi guard' in quai stulg mond, ais orb p tšchert eug teng.
 5 Vlai hunur congiüstar, à vuo et 'ls vos cun fuond?
 Judeus, Törcks, Tarters, faun ingual quai in quist mōnd
 Lai hunur conjüstar, cun survngir daners blers
 Törcks Tarters faun eir quai brick main eir ils Judeus?
 A ngir ludads dalg mond, pifais chi fai hunur?
 10 Zund blers haun quai survngid, cun grond' lur tuorp & zngur.
 Cur ch' ün quai tuot survngis, ais el forz' per quai melg?
 [f. 17^a] Ch' ün auter infidel? Niaunck per ün chiavelg.
 Sch' vuo vlai esser fidels, sco eir chiars filgs da Deis,
 Schi stai guardar ilg prüm, quai chel comond als seis!
 15 Scha vuo saimper guardai, deck quai chi pläsch al corp,
 Nun eschéet sco quels dšura, dalg tot in vos fats orbs?
 Chi es dret Christiaü, schi po' l quai chönfch favair,
 Che quel ans ha muffad, pertuot in seis plæd vair.
 Seis Raginom ilg prüm, ordvart tuot dens tšcherchiar,
 20 Per Nuo et eir ils Noß, sulet da congiüstar.
 Aint in ilg plæd da Deis, ans vain quel mis avant,
 Quel fäd imprendder vuo, chi ais voß chiar uffaut.
 Nun deffet tmair da spender, à Scoula palgs far yr,
 Er che chia qua vain spais, pissar chi veng a prir.
 25 Judas veiva quel spiert, d' quel sen nun farad mä,

Ch' ün tal infernal spiert, s' chiatta in voßa chia.
 'Ls infaunts pro mai lascha ngir naun, difch nos Singur
 Siond ilg raginom, da meis bab tſchert eir lur.
 Deß raba impedir, à nun vulair quai far?

30 Schi che ma ais quai auter, co Chrifst vulair ſpredſchar?
 Par auters fats vauns, vöds, ſuvent nuſchaivels pro,
 Spandains gialgardemaing, ne' ne impiffain brick co,
 Schnuo quai nun vulain far, per ils nos chiar ufants,
 Schi co nun defnuo ngir, nomnads pèrs co pagiauns?

35 Cur nos mual ha bsöng, da ngir mis cuoft per all.
 Chün ſparngia lura cuoft, ingio vain chiattad quel?
 Huoi! deß nuo tngair main quint, da ils noß chia[r]s infauns?
 Cuntot ô padernurs! pilgain quai bain à cour,
 Ne tü, ne eug, ne, plü, ſavain cura ün mour,

[f. 17^b] 40 Lura quint ſtip ſtains dar, co nuo chiá hagen tngü,
 Davart il areift tuot, & d' noß uffaunts da plü.
 Schnuo 'ls hagian informads, in tema da Deis trats,
 Cun ils far yr à Scoula, & eir dals auters fats.

Schnuo vain quai manchiantad, per ſparngiar noßa Raba,
 45 Schi fuoßens povers Nuo, ſch' bain rick fuoß la bragiada.
 Tuot ſparngar nuu ais bun, & tuot dsfar mal nun ais.
 Judas eira ſparnguoß, Maria dsfond h' vet 'l brais.
 Imprender voß uffaunts, intaunt ch' ais temp ſchi fad,
 Ingitün fidel da quai, nun s' ha maa inrtüglad.

50 Ilg cuoft quel nun ais grond, mo grond l' hunur et tütel,
 Quel chi nun tſcherchia quift, nun ha brick ün bun tüttel,
 Magiſters Sculars, völgias Deis benedir
 Da pertuot taunter nuo, las Scoulas far ſchſturir
 Chia noßa juventüm, Vengia bain informada,

55 Creſcha in pietad' da tuotta fort d' bragiada.
 Chia Deis glorifiſchiad, vengia d' ün & ſcodün,
 Tenor ilg ſeis ſoing plæd, ſplandur' eir quella lgitüm,
 Chia la Baſelg' da Chrifst, creſcha ſaimper in flur,
 Noß ſaltüd promowüd, & da Deis ſy' hunur. Amen.

[f. 18^a] *Votum Authoris ad Deum.*

Siengua huoffa sün la Concluſiun, ün Giavüſch cordial, dalg
 Authur, via Deis.

O JESU Chrifst, vair filg da Deis,
 Exauda quift ilg chiaud rö meis.

- Tengia quint d' noffa Engadinna,
 Parchürans da tuotta ruinna.
- 5 Fa splendurir teis plæd fur nuo,
 Et rafalg oura eir utruo.
 Quel ais ilg mez da nos saltid,
 Scha tras teis spiert das ilg agitud,
 Exauda Deis tras teis filg chiar,
- 10 Teis spiert ans völgia cuffartar.
 Tū esch sulet ilg noß vair Deis,
 Ilg Bab, & 'lg Filg, cun ilg Spier feis.
- [f. 18^b] D' Effentia ün, Perfunnas Trais,
 Senger, & Raig, da tuot ils Raigs,
 15 Da tuot nos cour, nuo t' adurain,
 Pro tai, ch' tū'ns mainas no spetain.
 Bant völgias pro nuo t' aprosmar,
 Da qui in Tschel pro tai 'ns manar,
 A qua t' ludar ch' nuo poffen faimper,
- 20 Et t' adurar cun 'lg dret attaimper.
 Da tuot meis cour quel meis rö ais,
 D' ün bain contschaint in nos pajais,
 Vair amatur da tuot fidels,
 Vain eir amad da tuotta quels.
- 25 Scha qualchün fuos d' auter parair,
 Alg müda Deis ilg feis vulair.
 Ch' nuo tuots sco nembra da d' ün corp
 Aint in tuot bön fean adacort.
 Taunt ch' nuo vivain, aunt co murir,
- 30 E lhura tuots infembel ngir.
 Pro tuots tschernüds & Aungls buns,
 Da Deis giudair in tschel tuots duns.
 Amen, amen, exauda Deis,
- [f. 19^a] Tras Christum ilg Salvader meis,
 35 Laud, & hunur fea à quel dat,
 Huos' & in tuot æternitad.
- Amen.
 Soli Deo gloria.
 Finis.

LURAINZ WIETZEL.

Ils Pſalms da David da noef vertiens & ſchantôs in vers romaunſchs da cantær, Træs Lurainz Wietzel. Squiſchô in Baſel træs ils hertevels da Joh. Jacob Genath.

M. DC. LXI.

Moy es deſcriva il miſer ſtrædi 'nil quæl nus eſchê, permur da 'l pchio rova Dieu chi n's detta à cognuoſcher aquel: ch' el n's amuoſſa a numeræar nofs dis & vœglia la pittrezza da noſſa vitta müder in bain, chi ſerva in ſi' hunur.

Pſalm. XC.

In la melodia da 'l Pſalm 78.

1. Ó Dieu, da têmp in têmp ta forz eis ſtæda
Nofs ſchüt e bun refugi in tuot' nofs maungels,
Perchê in cêl, aunz co chia fülle Aungels,
Et aunz co 'l muond e terra füſe creæda
- 5 Eſt ſtô Dieu ferm, ſcô t' êſt eir huoffa bê
Et vainſt ad effer quel per ſaimper mæ.
2. In cendra tû reſolvâſt 'l hom aquia,
Et diſch, ô glieut mortæl our d' puolvra gnida,
Turnê darchio ſco 'l prüm in puolvra mntüda,
- 10 Perche mill' anns avaunt la faccia tia,
Sun ſco 'l di d'hêr ch' eis paſſo vi dabott
Et dicch: taunt ch' üna vaglia da la nott.
3. Schi tû ſæſt fær ufchê davend chia ſvainten,
Se' ün ſœmmi bê, ch' eis vanitæt dicch ſpüra,
- 15 Et cura ch' ün s' aſdaifda, pü nun düra,
Et ſco ün' herva d' la campagna dvainten,
Ch' eis verd' e bêlg floreſcha la damaun,
Mu stün la faira ſchiæd' e ſechia vain.
4. Cert ſcha s' ivida cunter nus ti' ira,
- 20 Schi bôd ſtuains nus prir & dær à terra,
Scha n' s' pæra bê d' havair fermezza bgerra,
Cur stün nofs pchios e fals tû pigliaſt mira,
E quels fand gnir à glüſch palaintaſt bain,
Scha bê chia ſajen azupôs nus t' gnain.

[p. 304]

- 25 5. Perchè nòs dis trës l'ira tia tēgnen
 Svulô davend inguel sco l'ora snella,
 Et s'vaintan vi sc'ün plæd bê ch'ün favella:
 Ils dis da viver qui concess chi n's vegnē,
 Paun mël à staint à settaunt'anns rivær
- 30 Et fin ottanta rivane darær.
 6. E pür il mēlg e flur d'la vittā quia
 Fadi' e pain' eis dicch, d'legrezza priva,
 Cert tuot nòs esser svainta sco sumbriva,
 Mu schi chi po la forza d'lira tia,
- 35 Et da tieu sdēng comprendre u favair,
 Oter co quel sulett chi te fo tmair.
 7. Pertæl a numerær nòs dis n's amuoffa,
 Da tuot nòs tēmp indrett chia nus quint tēgnan,
 [p. 305] Dutôs chia nus cun sapientia vēgnan.
- 40 E d'chio à noffa vout', ô Dieu, t'volv' huoffa
 Pü in tormaint e paina nu n's laschær,
 Mu vœgliaft à 'ls famalgs teis gratia fēr.
 8. Ogni damaun nus impla cun ta gratia,
 Ch'nus mainan vi nòs tēmp cun contentezza,
- 45 Cert zainza t'mair üngün mæl ne disgratia,
 Mu vivans saimp 'r in pôs & allegrezza.
 In pe da 'ls dis & anns per il passô,
 Cun granda pain' e crusch chia tü n's hæft dô.
 9. Sur teis famalgs fo vair tas ouras Sēgner,
- 50 Et lur infaunts ta gloria fo comprendre,
 Eir vœglift in tieu bain plaschair nus tēgner
 Et atts tiers il bain fær nus vœgliaft render,
 Schi rêdscha tü tuott nòs impifamaints,
 Nòs dits e tuot las ouras da nòs maüs.

Pfalm. XCI.

David muoffa cun sieu exaimpel chia da tuot' tēmps pußtüd in tēmp da la mort, defs ün schantær sia fidaunz' in Dieu sulett: & quaißt cuffort conferma 'l cun la promiſsiun da Dieu.

- [p. 306] 1. Chi in guvern e chüra stô
 Defais & da tuot mæl sgürô
 Da Dieu ætern nòs Sēgner,
 Quel saimper se po tēgner:
 5 Eau pòs dimæna dir pußtüt,

Dieu eis ful ma fortezza,
 Et mieu refugi vair e schüt,
 Tiers quel stun in sgürezza.

2. Aint in ils latfchs da 'ls cacciaduors,

10 El fo chia tü nuu gajast,
 D'las linguas eir da 'ls oppressuors
 Defais fo 'l chia rü fajast.

Sas aelas vëg'n à t' cuvernir
 T'rerrand suott sia plümma,

[p. 307] 15 Et sia vardæt vain à t'servir
 Per schüt & per caplina.

3. Chia d'nott nun vainst tü ad havair
 Sgrischur cert, ne smordüna,
 Ne vainst las frizzas d'di à tmair,

20 Chi croudan cun fortuna.

Neir peste vain à t'dær da fær,
 Chi in il schür graffescha
 Ne oter mæl vain à t'clapær,
 Sü 'l di chi dominescha.

25 4. Scha croudan milli spæra te,
 Dêsch milli d'tia vard dretta,
 Schi d'chio nú't' do da fær aque
 Ne nousch' à tia vitta.

Mu cun teis celgs vainst à vair bain,

30 Cert sainz üngün snuizzi,
 A 'ls infidels co vo à maun
 Et co 'ls vain lur supplici.

5. Mu Dieu eis mieu refugi bun
 Tiers quel eau cerch sœvdaunza,

35 El sêz in ün ôtifsem thrun.

Schi schaint' in el ta sprauanza,

Co træs nun vain à dôels à t'dær
 Mæl, ne disgrati' üngüna,
 D'ta chæfa vain da lönsch à stær

[p. 308] 40 Tuot læd e disfortüna.

6. Te à recommandær el vain
 In chüra da seis Aungels,
 Ch' els t' guiden a t'parchüran bain
 Iu tuots teis fatts e maungels.

45 Quels cun lur mauns à t' tægner sü

Gniaron cun buna chüra,
 Chia teis peis nun s' intoppen pü
 Vi da la crappa düra.

7. El vain fur serps e fur liuns

50 A' pasær in-sgürezza,
 Et à trapplær vain ils draguns
 Sainza dann ne gravezza.

Dieu disch: da mæl eau 'l vœlg spendrær,
 Ch' el ama me sieu Sêgner,

55 E stand ch' el fowl mieu nom hundrær
 Vœlg in guvern quel tægner.

8. Sch' el clama, schi 'l vœlg exodir,
 Cun gratia 'l vœlg affister,
 Et in l' angoscha succurir

60 Ch' el pos' à 'l mæl resister.

Cun bger' anns 'l vœlg eau sadulær,
 Ch' el hægia contentezza,
 Et mieu saltüd eau 'l vœlg musær,
 'L dand ætern' allegrezza.

[p. 309]

Pfalm XCII.

In quaißt Pfalm s'admoneschén ils fidels Jsraeliters 'l ün 'l oter tiers il lód
 da Dieu, permur da sius ouras, træs las quælas el confuonda seis inimichs & ils
 seis defenda & benedeschä.

1. Leis chiofa bain pufaivla,
 O Dieu, da t' celebrær
 E tieu sænch nom d'hundrær
 Bain cun lengu' ingracciaivla.

5 Sün la damaun chia vêgna
 Prædgio our tia buntæt,
 E d'nott eir tia vardæt
 Lodæda cun te dêgna.

2. Sü l'harp' e luta buna,

10 Sco eir sü 'l clavacin

[p. 310]

Pfalter e violin
 Pür chia tieu lód strafuna.

Tas ouras operefchen

In me dalett zuond grand:

15 Ch' eau d' allegrezza cant
 'Ls miraculs teis schafefchen.

3. Ô quaunt eis gloriufa
 Ta forza Dieu pusaunt
 Et tia faqientia quaunt
- 20 Eis ella bundragiufa:
 'L hom sainz' intelligentia
 Aquaiſt percet nun ſò
 Ne 'l narr comprendre pò
 'Ls efforts da ria ſapientia.
- 25 4. Chia 'ls mæls bê s' inverdefchen
 Sco l'herva da bell' prôs,
 E quels chi faun bger' pchios
 Per ün po d'têmp floreschen,
 Per gnir miſs agipêri
- 30 E præcipic' ætern,
 Mu tü êſt il Dieu ferm,
 Suprem eis tieu impêri.
 * 5. Schi væ 'n po co ch'albura
 Teis inimichs priron
- 35 E 'ls mæls, ô Dieu, gniaron
 'Tuott' ſdrüts & miſs fuottfura.
 Vainſt mia corn' à tégner
 Ôzæda tü in ôt
 Per ch'eau m'avaunza bôd
- 40 Sco 'l unicorn ô Sêgner.
 6. 'A mi üt mia teiſta
 Cun æli fraiſch gniarò:
 Cu 'l inimich co vò
 Meis ælgs vſand faron feiſta.
- 45 Novellas chi m' delettan
 Eir mias uraglias bê,
 Inclêgiaron uſchê,
 Da quels chi m' perfequittan.
7. Ils jüſts s' vanzand floreschen
- 50 Taunt co la palma bain,
 Et ſco sü 'l munt Liban
 Ils Ceders, bêlg chi crefchen.
 Las plauntas inferidas
 In chæſa da 'l vair Dieu
- 55 Bôd in il taimpel ſieu
 Saron bêlg iſfluridas.

[p. 311]

8. Perfin in lur vêlgdüna
 Bger' frütts vêg'n à portær
 Eir verds vêg'n à restær,

60 Et vigurus adüna.

[p. 312] Per celebrær 'l Otiffem
 Ch'eis mieu fafs afgürô,
 Exempt da scodün pchio,
 Sul sænch & perfettiffem.

Pfalm. XCIII.

Ils fidêls lódan Dieu, perque ch'el ils ho fat comprendre sia forza, badimand
 las fullevatiuns alvædas stü incunter sia Baselgia.

1. Dieu rêgna taunt co Raig, ch'eis tuot pusaunt,
 Grandezz' e forz eis sieu iffitamaint,
 La terr' ho el fulett fundô taunt bain,
 Chia quella lœ nun dô, mu falda tain.

5 2. Da landarnò tieu sænch thrun ferm eis stô,
 Et tü vair Dieu êst cert d'æternum nò,
 [p. 313] Ils stümns fûrgius sentir' s'faun cun frantur,
 Lur buolgs & uondas leivan cun rimur.

3. Mu scha 'ls stümns fûssen aunchia pü fûrgius,
 10 E 'l mær eir fûfs pü fich impetuous,
 Schi d'chiô lœnsch pü pusaunt eis Dieu ætern,
 Chi sêz in cêl e sur tuot ho 'l guvern.

4. Quæ træs tieu plæd, chia t'hæft testifichio,
 Que vair e cert adüna s'ho chiatô.

15 Ta chæs' hæft iffîtô cun Santitæt,
 La quæla dÛr' in tuott' æternitæt.

Pfalm. XCIV.

'L authur fô oratiun incunter ils tyrans & persequittedars da la Baselgia.
 reprêda quels, perchia snejan la providencia da Dieu: & conforta ils prus cu
 'ls repræsfchantær 'l agtîd da Dieu.

1. O Dieu chi foulaf t fær vandetta
 Da 'l mæl, træs tia jüftia perfetta,
 [p. 314] Fo splendurir ta forz' ün pô:
 T'adôz' ô jüdifch grand da 'l muond

5 Et à 'ls superbis renda zuond
 Inguel sco ch'els haun meritô.

2. Quant lœng vouft tü dêr tiers, ô Sêgner,

Ufchê ficch buns chia s'poffan tégner,
Aquels slafchôs & taunt s'ôzer?

10 Infin cur deffane havair
Taunt ardimaunt, eir da s'fufchair
Perfin da lur pchios gloriêr?

3. Tieu pœval els cun tyrannia
Fich squitschan & eir l'hierta tia,

15 Zuond tribuleschen sainz' artêng,
Safchinan eir il forestêr
S'artgnand bricch da perfequitær
La vaidgu' e 'l orphan, dschand cun fdêng:

4. Co vò 'n il muond Dieu nun vez' huoffa,

[p. 315] 20 Il Dieu da Jacob nun cognuoſcha,
Que ch'nus fain & co nols fatt ais:
Mu adverti, ô beſtiels,
Chi êſches ufchê narrs e mæls,
Surfgnir jüdici cur vulais?

25 * 5. Pifais chia quel cun miravaglia,
Chi ho creô 'l celg & l'uraglia
Nun deſs tuott vair & ſveſs udir?
Et quel fur tuott command chi hò
Et à la glient ſapientia dò

30 Pifais ch'el vus nun deſs punir?
6. Ls impiſamaints d'la glieut mortela
Sò Dieu, & hò cuntſchênſcha tæla,
Chia ſun dicch ſpûra vanitæt.
Bêo 'l hom 'l quæl tû tainſt reprais,

35 Ta vœgl', ô Dieu, 'l ſand à palais
Træs tia leggia e træs tieu plæd.
7. Acciò ch'el pôs da te ſurvêgna.
Chialchiô ficch cur la cruſch il tégna,
Spetant da gnir ſpendrò d'astênt,

40 Et que dintaunt chia à 'l ſlafchô,
Sa fols' in que d'mêz vain chia vó
Per complimaint da ſieu bun têmp.

[p. 316] 8. Stand chia da ſe nun vain il Sêgner
Sieu pœvel rebüttô à tégner,

45 Ne vain fi' hiert' à bandunær,
Mu à ſieu têmp jüdici 'l fò
A' tuots, dand ſco d'haun meritô.

- 'Ls jüsts vëg'n alhur à 'l sequitær.
 9. Incunt'r ils mæls, chi piglia praifa
 50 Per me? Et chi fò mia defaifa,
 Incunter quels rendieus à 'ls pchios?
 Scha Dieu nu m'vels el do agüd
 Schi füs eau infingio cert sdrüd
 Et mifs intraunt'r ils futterrôs.
 55 10. Ô Sêgner, be cur chia paraiva
 Ch'eau defs à terra, m'agüdaiva
 Darchio tieu maun, træs tia buntæt,
 Cur ch'eau havaiv' eir in mieu Spiert
 Taunt bgerr' pifsêrs, m'hæft dô cuffüert,
 60 M'alvand davend tuot mæl e læd.
 11. Co po s'adær cun tia jüftia
 'Ls jüdicis d'quella glient impia,
 Rendid' à tört e tradimaint?
 Chi lur eufalgs faun, cun s'unir,
 65 Il jüst e prus per fær murir,
 Et saung condannan innozaint.
 Mu Dieu eis mieu cuffüert e sprauza,
 [p. 317] Sü'l quæl eau schaint tuott' mia fidaunza
 El vain à 'ls dær lur pæja sgür,
 70 Træs lur malitia vain 'l à 'ls fær
 Tuots in perdiciun crudær,
 Schi Dieu afvessa vain à 'ls sdrür.

Pfaln. XCV.

David admonefcha 'ls fidels, ch'els deffan lodër Dieu, in l'invocatiun d's
 sieu nom & fidela obedientia, & brichia contrastær ad el sco lur pardavaunz.

In la melodia da 'l Pfaln 24.

1. Gni pür no tuots e n's allegraiu,
 Cantain da cor e triumphain
 A' Dieu chi eis noffa fortezza,
 Stinain bain bôd à n's præschantær
 5 Avaunt la faccia per cantær
 L'hunur e 'l löd da sia grandezza.
 2. Perchê ch'el eis ün Dieu pusaunt,
 Sur tuot ils Deis, Raig ferm e grand,
 Chi in sieu maun tain tuott' la terra,
 10 Ils lous eir pü chafuols da 'l muond,

E'ls munts da cima fin in fuond
 Suott sieu pudair contain e ferra.
 3. Il mæ̀r eis sieu, perchê ch'el 'l ho
 Schafieu, & il terrain creô

[p. 318] 15 Ho el fulett træs fia potentia:
 Mu schi dacormang 'l adurain,
 Avaunt el eir nus ifnuglian,
 Fand a 'l creæder reverentia.

4. Perchê ch'el eis nofs Sêgner Dieu,
 20 Chi nus il pœvel da 'l pœsg sieu,
 Taunt co las nourfas pasculefcha:
 Schia vus dimæn' udis à qui
 Sa vusch hoz, schi bain adverti,
 Chia vofs cor pû nun s'indûrefcha.

25 5. Ne fajas qu' uschê pervers
 Sc' in Mafs' e Meriba 'ls deserts
 (Disch Dieu) vofs vêlgs aunz c'huoffa fûten,
 Inu ch'els m'haun bger approvê
 Me gritandant, ne haun sÿgnô

30 Meis grand' miraculs lo ch'els vfetten.
 6. In mœd quaraunt anns, ch'EAU fût lò
 Da d'els continuamang tentô,
 Træs lur malitia maledetta,
 Ch'EAU d'schett: vsè co quaiſt pœvel mieu

35 Eis uschê narr & indûrieu,
 Ch'el nun vo sÿn ma via dretta.
 7. Pertaunt schi eau træs que ſurprais
 Da l'ira, taunt da d'els offais,

[p. 319] Vfand eir ch'els nu' s'convertiven,
 40 Schi fet eau ün tæl ſaramaint,
 Ch'els in mieu pôs ad antrær aint,
 Per tuot lur vitta cert nun gniven.

Pſalm. XCVI.

'Lauthur prophetizefcha davard il reginam da Chrifti & fia victoria incunter
 il Diavel: Admonefcha eir, chia tuot' pœvels da 'l muond deffen adurær & lodær
 quaiſt Sêgner & Salvæder.

1. Cantè à Dieu canzun novella,
 Cantè ô terr' unvierſela,
 Cantè & sieu nom benedi,

- Et requintè da di in di,
 5 A' tuots fa glori' æternæla.
 2. Prædgiè our saimper sia spendraunza,
 Prædgiè à ls pœvels l'abundaunza
 Da seïs miraculs: Ch'el pe 'l vair
 Eis grand e fur tuot' Deïs f'fo tmair,
 10 Eir infinit' eis sia pusaunza.
 [p. 320] 3. Quel Deïs chia 'ls pœvels celebrefchen,
 Sun spür Idôls e bod·s'vanefchen,
 Mu 'ls cêls fat ho nofs Dieu pusaunt,
 A' 'l quæl vo Majestæt avaunt,
 15 Et pomp' e gloria 'l circumdescheu.
 4. Grandezz' e forza gloriufa
 Sun in fa chæfa deletufa,
 Pertæl vus pœvels no tiers gni,
 Et forz' e glori' attribui
 20 A' Dieu, cuu fe vair' e zelufa.
 5. Lodè Dieu e 'l dè in fidaunza
 L'hunur chi tuoch' à sia pusaunza,
 Pür gni no tiers ô natiuns,
 Cun vofs duns & oblatiuns,
 25 Intrand in sia sœchia staunza.
 6. E s'prosternè cun reverentia
 Avaunt Dieu, per à 'l dær hundrênfcha,
 Vus pœvels tuots & 'l adurè,
 Avaunt la faccia sia tremblè,
 20 Tmand quel cun vair' obedientia.
 7. Pertuot innu ch'havais cuvêgna,
 Dschè pür chia 'l Ségner saimper rêgna,
 La terr'ho el faldô taunt bain,
 Chia quell' à dær lœ cert nun vain:
 [p. 321] 35 Radfchun el à tuot' pœvels tâgna.
 8. Schi chia s'allegra ficch l'otezza
 Da 'ls cêls, la terr' hæg' allegreza.
 Chia 'l mæe e 'ls flümns eir s'têgnan buns,
 La boschia, la campagn'e munts
 40 Avaunt Dieu stetten cun leidezza.
 9. Ch'el vain à s' metter stün la via,
 Per gnir 'n il muond lo cun jüftia,
 Il cræs d' la terr' à jüdicær,

E 'ls pœvels tuots à ŕententier,
45 Suainter la ŕepientia ŕia.

Pŕalm. XCVII.

David deŕcriva la granda Majeŕtæt e jüŕtia da Dieu: reprehenda 'l idolatria & admoneſcha tuots ils Aungels ch'els deŕſſen adurær Dieu, & eir ils fidels in generæl, ch'els deſſen ſchivir il mæl, & s'allegær da 'l Sêgner.

1. Il Sêgner rêgna ŕgür
Perque s'allegra pür
La terr', e la bgerrezza
D'la glient hægi' allegrezza,
- [p. 322] 5 In mez la nüvl' e ŕtô
Cu 'l ſchür intuorn zupô,
Güŕti' eis & radſchnn,
La pozza da ŕieu thrun,
Sü 'l quæl el ŕto ſchantô.
- 10 2. Ad el bê paſi' avaunt
Un fœ intuorn ardand,
Seis inimichs chi ſdrüja,
Et quels in cendra ardüja.
Eir las lünzernas faun
- 15 Cun la ſplendur chia d'haun,
Bêlg glüſch pertuot il muond,
Co træs la terra zuond
Vſand que ſmarrida vain.
3. Ils munts bê leaven vi
- 20 Sco tſchair' avaunt il fœ,
Per la præsentsia ŕia,
Perfin eir ŕia jüŕtia
Vain da 'ls cêls ſpaciüs
- [p. 323] Fat' aſavair ſur nus,
- 25 E 'ls pœvels tuots paun vair,
La gloria e 'l pudair
Da 'l Sêgner glorius.
- * 4. Mu quels chi dand hunur
A' las imægnas lur,
- 30 'Ls Idôls per lur Deis têgnen
Cert in verguogna vêgnen.
Vus Deis hundrè tuots Dieu,

- E celebrè 'l nom sieu,
 Avaunt el s' prosternind,
 35 Sion tuot que udind
 Ho allegrezz' hagiou.
 5. Da Juda, cun delett.
 Las figlias lod'n indrett
 'Ls jüdicis d'tia sapientia,
 40 Dand à tieu nom hundrénscha,
 Ô Dieu, t'êst exaldô
 Sur tuot il muond creô,
 E trapplast fuott teis peis
 Tuot' quels chi s'nomnan Deis,
 45 Sur tuots êst adoçô.
 6. Vus chi t' mais Dieu da cêl,
 A' 'l pchio ficch vœglias mæl,
 Vivand drett in jüstia,
 [p. 324] Sco 'l eis la vœglia sia,
 50 Perchè chia Dieu ætern,
 Ils seïs tain in guvern,
 Et spendra seïs fidels
 D' la forza da 'ls crudels
 Percert cun sieu bratsch ferm.
 55 7. A' 'l jüst chi viva bain,
 La glüsch semnæda vain,
 Et à 'ls sænchs qui sur terra
 Cresch' allegrezza bgerra,
 Dimæna s'allegrè
 60 Vus jüfts & Dieu lodè,
 Aquel glorifichiand
 Et sieu nom celebrand
 Cun Zel & vaira fe.

Pfalm. XCVIII.

'L author admonefcha tuotta la glient & creatüras chia deffen lodær Dieu
 cun canzuns & instrumaints permur da 'l saltid & victoria ch'el à tuot fidels
 træs Christum ho acquistô.

In la melodia da l'Pfalm 66.

1. Cantè da nœf à 'l Sêgner quia,
 Ch'el grand' miraculs ho schafieu,

- Sieu sœnch bratsch & la forza fia
 Gûdô 'l ho ch'l ho victori' obtgnieu.
- [p. 325] 5 'L ho fat cognuoscher fia spendraunza
 Et sieu salûd manifestô,
 A' 'ls pœvels, qui chi haun œvdaunza,
 Eir fia jûstia 'ls ho revelô.
 2. Da fia buntæt e gratia clæra
- 10 S'ho el vulieu bain algordær,
 Guardand sün fia vardæt sincêra
 Sieu Israel per consulfær.
 'L salûd chia Dieu à nus trametta
 S'ho vis per tuot la terra zuond,
- 15 Mu schi giüvlê d'leidezza schietta
 Ad el, vus chi œvdais 'n il muond.
 3. Cantê cun concordantia buna,
 Las vuschs ôzand, pfalmodiê,
 Chia l' armoni' eir bain strafuna
- 20 D' vofs instrumaints da cordas fê:
 Sunand da d'ôt avaunt il Sêgner
 Træs las posunas s'fê udir,
 La terr' e mæ'r nun s' des'n artêgner,
 Cun que ch'eis aint, da s'fær sentir.
- 25 4. Chia 'ls flûmns da 'ls mauns bê sco chia treffen,
 Infemmel gajan triumphand,
 Ils munts eir s' allegrær bain deffen,
 Avaunt il Sêgner Raig pusaunt.
- [p. 326] Stand ch'el vain, cur 'l eis l'hura fia,
- 30 In terra 'l muond per jûdichær
 In æquitæt & in jûstia,
 Radsehun à ls pœvels tuots per fær.

Pfalm. XCIX.

'L author descriva la forza & pusaunza da 'l Sêgner incunter ils inimichs
 feis & da feis elêts: adoza la jûstia da sieu reginam & admonefcha ch' ün defs
 lodær Dieu stand ch'el faimper exoda ils feis.

1. Dieu ho 'l reginam
 Sur tuot aint à maun,
 Ch' la glieut trembla pür:
 El schantô s' ho sgür

- 5 Sopr' ün Cherubin,
 'Vaunt que Raig divin,
 Chia 'l muond tot s' almetta,
 E cun temma stetta.
- [p. 327] 2. Zuond è 'l Sègner grand,
 10 Et fur tuot pusaunt
 Sün il muont Sion,
 'L muond e natium
 Scodün' eis fuott el,
 Celebrè inguel
- 15 Sieu nom plain d' grandezza,
 Sench plain d' terriblezza.
 3. A' quel Raig taunt ferm,
 Pläsfcha 'l bun guvern,
 E 'l jüdicts drett.
- 20 'L drett e l' æquitæt,
 Ho el ordinô
 Et ho guvernô
 'L pœvel da la lia
 Cuu drett & jüftia.
- 25 4. Schi glorifichê
 Dieu, e 'l celebrè
 Da cor 'l adurand
 'Vaunt el s'insnugland.
 Zuond lænch è sieu nom,
- 30 Moyfes & Aaron
 Haun bain fat 'l offici
 Da sieu sacrifici.
 * 5. Eis eir Samuel
- [p. 328] Sto da cor fidel,
 35 Chi cu 'l oters hò
 In il bfœng clamô
 Sieu nom in agüd,
 Et træs fia virtût
 Dieu sün lur propofa,
- 40 'Ls he bôd do respofta.
 6. Our d' la ntüvl' uschê,
 Sc' üna bütta bê
 In cêl chi paret,
 Dieu cun els favlet,

- 45 'Ls dand aint sieu command,
Et els 'l observand,
Haun salvô la lia
Fand la voeglia fia.
7. Et tû 'ls hæft, ô Dieu,
50 'N il bfœng exodieu,
'Ls hæft træs tia virtüt,
Do suenz agüd,
Et da mæl spendrôs,
'Ls perdunand lur pchios
55 Però cu 'ls reprender
Sch'els t'fulaiv'n offender.
8. Pertaunt celebrè
'L Ségner e 'l lodè,
Bain giu s'ifnugliand.
[p. 329] 60 Et co adurand
Da cor sieu sœnch nom,
Sü 'l munt da sion,
Perché Dieu Ôtiffem,
Eis ferm & Santiffem.

Psalms C.

Una admonitiun ch'ün defls diligaintamang frequentær las commœnas respædas da 'ls fidels & in aquellas lodær & celebrær Dieu per sia misericordia & vardæt.

1. Vus chi fur terra steis, cantè,
Cantè à Dieu, da d'ôt giüvlè,
A' 'l Ségner cun delett servi
Et cun 'legrezza tiers el gni.
5 2. Pür sapchias ch' el è 'l Ségner vair,
Chi n's ho creô træs sieu pudair,
E 'l pœvel nus ch'el ho tſchernieu,
Cert efchens e 'l trœp da 'l pæfg sieu.
[p. 330] 3. Schi træs fas portas izen aint
10 Cun lôd, e cun ingratiamaint
In sia cuort, per celebrær
Sieu sœnch nom & quel per lodær.
4. Perché chia Dieu d'buntæt eis plain,
Et in æternum quella vain
15 Cert à dūrær, eir sia vardæt,
Rumagnia d'ætæt in cætæt.

Pfalm. CI.

David fiand scatſchô da 'l pajais, fo ün vuct co ch'el s' vœglia damanær vers Dieu & vers la glient: cun que intraguida el tuots regents & potentats, co ch'els s' deffen deportær.

1. Eau 'na canzun fat our hæ da me m'veffa,
Da drett & da buntæt, & cun l' isteffa
Devotiun eau quella vœlg cantær,
Te per lodær.
- [p. 331] 5 2. Vœlg viv'r indrett, spettand cun defideri,
Fin taunt tû vainst à m'etter in 'l impêri
Et rêdscher vœlg ma chæs' in fideltæt
E rialtæt.
3. Nu'm vœlg laschær plaschair cert chiofa mæla,
10 Stand ch'eau port œd' à tuot la glient slaschæda,
Ne vœlg laschær il mæl intuorn me stær,
Ne 'l comportær.
4. 'L pervers in cor da 'l quæl malitia rêgna,
Vœlg d' mia cuort davend catſchô chia 'l vœgna,
15 Et üngün hom slaschô sarò admifs,
Ne tiers me vis.
5. Quel chi sieu proffem blæfm', u violescha
Secrettamang, ün tæl vœlg chi pintescha,
Il cor scuffô e 'ls œlgs chi guard'n in ôt
20 Sbaffær vœlg cœd.
6. Et quels ch'eau vez chi fun fidels, schia rivan
In mia cuort, vœlg eau cun me chia vivan,
Quel per la via intêra chi soul ir,
Vain à m'fervir,
- [p. 333] 25 7. Quel d'ingianær chi vò cherchiant adüna,
'Tiers me nun havarò cert grati' üngüna,
'L manznæder trær davend vain à stuaïr,
Ch'eau nu 'l pofs vair.
8. Bain nettagiæd' in tæl mœl vœlg eau tægner,
30 Da glient slaschæda, la citæt da 'l Sêguer,
'Bain bôd ils mæls d' la terra vi alvand,
'Ls exterminand.

Pſalm. CII.

Quaiſt pſalm eis ūna oratiun da tūn conturblo, il quæſt ſpand' our ſieu
plaunt avaunt il Sêgner; & traunt'r aint vain introdūtt ūna prophetia d'avard
la vocatiun da 'ls pajauns & tūn cuffōrt chia Dieu exōda 'ls anguſchagios.

1. Mieu arœf & mia dumanda
Taidl', ô Dieu, træs gratia granda
Et avaunt me nun zopær
Tia faccia Sêgner chær,

5 Cur ch'eau ſun d'anguoſcha ſtaungel,
Et ch'eau plaundſch à ti mieu maūgel,
Vers me ti' uragl' inclina,
Et da m'exodir ladina.

2. Stand chia 'ls diſe d'la vitta mia
10 Sun ſc' tūn fūm ſvantōs bē via,
Et mi' ofs' eis ſeich' inguæl
Sc' tūn tizun, 'l cor à m' fo mæl

Uſchê eis l' humur calæda
In quel, ſco in 'l herva ſchiaæda,
15 Ch'eau nun tēng quaint da d'artſchaiver
Da mangiær pū, ne da baiver.

3. Meis œſe ſtaun vi d' mia carn dglida
Attachios, ma vitt' eis gnida
Taunt almain per mieu cridær,
20 Plaundſchær & taunt ſuſpirær:

Sun ſco 'l Pelican chi ævda,
'N ils deferts ſulett e ſbrægia,
[p. 384] Et ſco la Zuvett' adūna
Chi dicch ſvoul' in la ſchūrdūna.

25 4. Per taunt bger chia mieu cor vaglia,
La perfuna mia ſumaglia,
'L paſler bē chi ſtō ſulett,
Cur ch'el vaidgua sūn il tett.
'Ls inimichs chi m'odiſchen

30 Tuott' il di m' vitupereſchen,
Et jūrær els træs me ſœglian
Oters ſmaladir ſcha vœglian.

* 5. Stand ſternieu in buochia m'gniva
Cendra, per paun chi m'ſerviva:
35 Mia bavrandā maſchdæd' aint
Eir' in mia dolor cun plaunt.

Per tieu fdêng & ira stæda,
 Cunter me taunt cuvidæda,
 Adozô chia tû m'havaiveft
 40 Ziev' incunter terra m'traiveft.
 6. Tuot il têmp d'la vitta mia,
 Sco fumbriua fvainta via,
 Et eau dvaint inguælmang scò
 'L fain, u l'herva d'un pro fgiô.
 45 Mu chia tû vainft faimp'r ô Sêgner,
 Tia virtût e forza à têgner,
 Ei rumagna la memoria
 [p. 335] In æternum da ta gloria.

7. Mu schi leiv', ô Dieu & tira
 50 Tuot davend da nus ti' ira,
 Et darchio tû da Sion
 T'lascha gnir compafsiun,
 Stand chia l'hura taunt bramæda,
 Chi da te fût defignæda,
 55 Quell' à mauu à maun eis gnida,
 Ch'ella vêgna fuccurida.
 8. Stand chia zieva fia mûraglia
 Ficch fufpiran tia famaglia,
 Quell' ufchêa per ftuair
 60 Tuotta mifs' in puolvra vair.
 Mu nun s'pudaron attêgner
 'Ls pœvels te da tmair, ô Sêgner,
 'Ls Raigs da 'l muond tuots grands chi s'têgner,
 A' dær glori' à tieu nom vêgner.
 65 9. Cur chia Sion tuott' disfatta,
 Bain farò da Dieu refatta,
 Ch'el ufchê træs fieu pudair
 Vain la gloria à fær vair:
 Et à quel chi ho travaglia,
 70 Ch'el' varò bain dô uraglia,
 A' 'l afflit & miferabel,
 S'amufand el favorabel.
 * 10. Schi gnarò tæl' oura dêgna
 Registæda, per ch'la vêgna
 75 Celebræd' in 'l avenir,
 Eir d'la glient chi ho da gnir.

[p. 336]

In mœd chia la deſcendentia
 Pofs' havair quell' advertentia,
 Per tæl fatt, d'ün cor promtiſſem
 80 Da dær glori' à Dieu Ôtiſſem.
 11. Stand ch'el giu d'ſa ſenchia ſtaunza,
 Ho guardô ſainz' intardaunza,
 Et uſchê ho giu d'cêl ôt,
 Vout ſa viſt' in terra bod.

85 Per udir 'l arœf chi faiven
 Quels aint in preſchun chi ſtaiven,
 Per ſpendrær eir ſia brajæda,
 A' la mort gio condannæda.
 12. Chia da Dieu la gloria dægna
 90 Celebræd' in Sion vægna,
 Ch'in Jeruſalem darchio
 Sieu lôd vægna publicio:

Cur chia 'ls pœvels e glieut bgerra,
 Et cun els ils Raigs d'la terra

95 Vægnen tiers in ſia præſentia,
 Per à 'l fær obedientia.

[p. 337]

* 13. Vland ch'la forza m'eis pigliæda
 Da d'el, bê in mêz la ſtræda,
 Et ch' l'hò meis difs ſcurfunô,

100 Schi hæ eau uſchê favlô.

Sêgner nu' m' alvær bricch via
 D' mêz il cuors d'la vitta mia,
 Stand teis anns continuelchen
 Saimper, & mæ nun d'fineſchen.

105 14. Certamang la terra tuotta,
 Et ils cêls hæſt our d'ünguotta
 Tü, ô Sêgner, cu 'l maun tieu
 Miravgliuſamang ſchafieu.

Mu chia que nun eis dūrabel,

110 T'êſt ful in æternum ſtabel
 Perchê que cert tuot ſmarescha,
 Sch'ün v'ſtieu chi bôd s' conſümeſcha.

15. A' 'ls müdær vainſt tü uſchêa
 Sc' üna veſtimainta vêglia,

120 Chi s'arump' e vain à 'l main,
 Lœng portæda ſcha la vain.

- Ti' essentia, sco l' eis stæda,
 In æternum hò dūræda,
 Et teis anns eir dūr'n adūna,
 125 Sainz' artschaiver fin ũngūna.
 16. Et lo tiers træs tia clementia,
 [p. 338] D'teis famalgs la descendentia
 Vêgnen tiers te ad ævdær,
 Et per saimper à restær.
 130 Teis fidels, cun tuot lur slatta,
 Quels avaunt la tia facia
 Gioderon cun allegrezza
 Sempiterna contentezza.

Pfalm. CIII.

David celebrescha 'ls divers beneficis da Dieu fats ad el & à tuotta la
 glient, speciælmang per la gratiusa remisziun da 'ls pchios: admonescha per
 aque tuottas creatūras tiers il lōd da Dieu.

1. O orma mia 'l Sêgner benedescha,
 Et sieu Santisê nom ficch celebrescha,
 Que ch'eis in me à Dieu lōd detta pūr:
 Dimæna lôda 'l Sêgner orma mia,
 5 Et da seis duns zuond grands nu t'fmanchær via,
 [p. 339] Chia el t'ho fatt in tauntas guifas sgūr.
 2. Mu schi devottamang tieu Dieu ingratia,
 Quel chi t' parduna 'ls pchios our d'spūra gratia,
 Et medgia te da tuott' infirmitæt,
 10 El spendra tia vitt' & la retira
 Da la perditium & da mort dūra,
 Et t'incuruna cun benignitæt.
 3. Quel cert saduolla tia buoch' adūna.
 Eir cun bger' bains, uschèta juventūna,
 15 Inguel sco l' eavla juvna renovand.
 El tain radschun à quels tōtt chi piteschè,
 Ils defendand da quels chi'ls tribuleschè,
 Taunt buntadaivel eis il Sêgner grand.
 4. 'L ho fat savair à Moyse fias vias,
 20 Et ils miraculs grands & ouras fias
 Ho 'l à 'ls infaunts da Jsrael muß.
 Il Sêgner eis misericordiaivel,
 Bening, plain d' gratia, choensh & buntadaivel,

[p. 340]

- Lo tiers à l' ira zuond bricch inclinô,
 25 5. Et ſchia nus cun ils pchios ch'nu fain adûna
 Bê 'l gritantains, ſchi ſia buntæt divina
 Nun reifta gritta ſaimper cunter nus,
 Suainter noſs gräd' pchios, trêſ ſia jûſtia,
 El ſco nus meriteffens nu' n's caſtia
 30 Ne n's renda cert, taunt eis el gratius.
 6. Perchê taunt ôt co 'ls cêls fun da la terra,
 Schi eis eir ſia buntæt taunt grand' e bgerra
 Sur quels chi 'l huondran e chi 'l tem'n indrett.
 Sco 'l eis dalœnſch la part orientæla
 35 Da 'l occidaint, bütt' el in guifa tæla
 Dalœnſch da nus tuott noſs' iniquitæt.
 * 7. Sco ün bun bab eis vers ſa figliolaunza,
 Uſchê vers quels chi 'l teman cun fidaunza
 Eis Dieu, & ho cun els compaſſiun,
 40 Städ ch'el cognuoſcha bain noſſa natûra,
 Et chia nus oter bricch co puolvra ſpûra
 Nun eichens cert, ho el cognitium.
 8. Ils diſ da 'l hom ſco 'l fain chi s'inverdeſcha,
 [p. 341] Sun cert, & per ün po d'têmp quel floreſcha
 45 Bê ſc'ûna flur crefchid' in ün bel prô:
 Et dicch ſcha boffa qualche ôra mæla,
 Schi ſubit ſchira vi & crouda quella,
 In mœd ch'inu chia l'eira pû nu's' fo.
 9. Mu chia ſur quels chi teman Dieu
 50 Ho lœ & dûra ſia buntæt divina.
 Et ſur ils filgs d' lur filgs vain à reſtær adina,
 Sur quels, di eau, chi ſalvan ſia lia,
 Et chi s' algordan da la leggia ſia,
 Et d'feis comädamaints, quels per ſalvêr.
 55 10. Un thrun in cêl s'ho ſtabilieu il Sêgner,
 Inu ch'el sêza lo radſchun per têgner,
 Et tuot à ſieu command ho ſuottamifs.
 Ô Aungels chi havais virtût zuond granda
 Dieu benedi vus à que ch'el comânda,
 60 Udind ſa vuſch, chi ſubit obedis.
 11. Lodê pûr Dieu vus tuottas ſias armædas,
 In cêl chi êſches d'exequir pinædas
 Tuott ſeis comânds, e fais ſa voeglia bôd.

Lodè Dieu tuot' vus ouras ch' êfches gnidas,
 [p. 342] 65 'N ils lous d'fieu reginam, træs el schafidas:
 Et tû mi' orma à 'l Sêgner Dieu dò lød.

Pfalm. CIV.

David loda Dieu permur da la creatiun da tuottas chiofas & permur da
 fia gubernatiun & providentia, træs la quella eir tuottas chiofas vêgner con-
 servædas.

1. Mi' orma Dieu ficch benedefcha d'fchand,
 Ô Dieu pür miravgliusamang êft grand
 Cun glori' eis circumdæda ti' effentia,
 Cun Majestæt e cun magnificentia,
- 5 Et taunt ch'ün vftieu la glüsch hæft tû tratt aint,
 Intuorn [p. 343] intuorn chi t' renda splenduraint,
 Il cêl hæft extendieu pertout ch'el s'ftenda,
 Tuot cuvernind fuott se taunt ch' üna tenda.
2. Cun l'ov' intuorn te hæft tû fabrichio
- 10 Un bell palaz, se' ün vont in ôt chi stò,
 T'hæft fatt tieu carr d' las nüvlas, sün las quælas,
 Ils vents chi boffan t'tiran cun lur ælas.
 Teis mels fæft effer eir ils vents ligêrs,
 Chia tû tramettaft oura sco curêrs,
- 15 Da 'ls fœs ôt flammagiand chi splendureschen
 T' infervast per famalgs chi t' obedeschen.
3. La terr' hæft cun fieu contrapais fundô
 Taunt baint & sün seis fundamaints schantô,
 Per chia d'üngtün têmp quella lœ nun detta,
- [p. 344] 20 Mu faimper ferma reift' & salda stetta,
 Tû cert havaivast quella cuvernieu
 Cu 'l mæx bê chi la gaiv' intuorn fi ün v'ftieu,
 Ufchê chia las chafuollas ovas gaiven
 Our fur ils munts & quels perfin zopaivê.
- 25 4. Mu subit ellas, sün tieu imnatfchær,
 Co scumanzettan cert à s' retirær,
 E 'l tun da tia vulch cur chia d'uditten
 Dalungia detten lœ & vi fûgitten.
 Co s'vfett dandettamang ils munts s' ôzand,
- 30 Et las vallætas eir in giu s'baffand,
 Ufchê chia 'l ün & 'l oter s' retiraiva
 In que lœ chia tieu maun à 'ls designaiva.

10. T'hæft fatt la lûna chi splendura clêr,
 Ils mais in 'l ann per differentier,
 75 Et hæft schafieu 'l folalg chi fo la via
 Chia 'l tain, & 'nu chia 'l vo adarandia.
 Il schûr tramettaft, ziev' il di chi s'tain
 In 'l aer deræfo cur la nott vain,
 Dûrand la quæla vaun our d'lur foraclas
- 80 Las bestias stracurind per las magniaclas.
 11. Acò 'ls Liuns eir juvens vaun sbrügind
 Ficch zieva lur butiu, intuorn currind,
 T'dmandand, ô Dieu, lur spîsa ficch bramæda
 A' els da te chi eis eir destinæda:
- 85 Mu il folalg turnand à fær il di,
 Schi quellas gin d'las strædas tiran vi,
 Et tuornan in lur fouras d'chio alhura,
 [p. 347] Inua sün il di chia faun lur dmura.
 12. Et 'l hom in que vo our à lavurær,
 90 U stü 'l terrain, u sco 'l eis sien mastêr,
 Suainter lia vocatiun eir tenda
 A' la lavur, taunt læng co 'l di s'astenda.
 Ô quaut sun miravgliufas Sêgner Dieu
 Tas ouras, in il muond chia t'hæft schafieu
- 95 Taunt sabgiamang, in quantitæt taunt bgerra,
 Chia pleine d'tia richez' eis tuott' la terra!
 13. Mu à 'l grandiffem mær que chi pertain,
 Chi po favair tuot que chia quel cõtain?
 Taunt pefchs, e taütas bestias lo marinas,
- 100 Chi noud'n infemmel grâdas, e pitschninas?
 Las nævs giand inavaunt quel vaun fulchiand,
 Et la balæna ch'eis tü pefch taunt grand,
 Ch'la fo alvær las nondas dicch sch'la s'mouva,
 Vo fuott las ovss fäd sieu spais, e giouva.
- 105 * 14. Las chiofas tuottas qui chi viv'n ô Dieu,
 Guardand sün te dependä da 'l maü tieu,
 Et spettan pür chia tia buntæt las detta
 [p. 348] Lur spais' e lur sustêng à hura dretta.
 Et cur da viver tü las foulafst dær,
- 110 Schi fune promptas que da acceptær,
 Sch' tü ævraft dicch tieu maun chi 'l muond sustainta,
 D'teis bains schi tuott s'faduoll' e bain s'fpifainta.

15. Mu ſcha ta facia tû azopaſt dicch,
Aco ſchi ſubit tuot ſ'fmaſſeſcha ficch,
115 E bod, lur fîet ſcha tû retiraſt, dſvaintan
Perdand la vitta ſpûra puolvra dvaintâ.
Alhura ſcha tieu Spiert dicch ſpir' ûn pô,
ſchi fraiſchiamang ſ'renouva tuot darchio,
Et feſt uſchê chia tuot ſ'multiplicheſcha,
120 Ch'la facia da la terra ſ'renovelſcha.
16. ſchi ſaja Dieu lodê, ſa Majeltæt,
Et gloria reiſt' in tuott' æternitæt,
Dieu hêgia bain plaſchair e complacôtia
Da 'ls bels effets da ſia providentia.
125 El chia la terra, dicch cun ſieu guardaer,
Dandettamang per temma fo tremblær.
Et dicch ſch'el tuochia 'ls munts ſchi fo 'l chia ſ'fainten
[p. 349] Ils fûms, chia per ſnuizzi quels palaintâ.
17. Taunt lœng co mia buochia po fêdêr,
130 Cantand vœlg eau il nom da Dieu lôdêr,
Cun pſalm vœlg celebrær la gloria ſia,
Taunt lœng co dîrârê la vitta mia.
Mu t'laſcha bain plaſchair ô Sêgner bun
Aque ch'eau mediteſch, & mia canzun,
135 Acciê ch'eau poſſa ſaimper bû am têgner
E m' allegrær in te t'lodand ô Sêgner:
18. Mu 'ls infidels e grand' pchiaduors gniaron
Bod ſdrûts, & agipêri tuots giaron.
Tû orma mia 'l Sêgner benedeſcha,
140 Et ſieu ſœnch nom adûna celebrefcha.

Pſalm. CV.

David admoneſcha 'ls Jſraeliters, ch'els deffen lodær Dieu, per ils bgers
beneficis ch'el ho fatt à lar pardavaunts infin ch'el ils ho ſchantôs, aint in lur
pajais, e 'ls avia ch'els deffen eir requintær las ovras da 'l Sêgner.

- Ludê tuots la Divin' effentia,
Et à ſieu ſœnch nom dê hundrênſcha
[p. 350] Pertuod il muond fê aſavair
Las ouras da ſieu grand pudair.
5 Cantê à Dieu, pſalmodiê
Et ſeis miraculs requintê.
2. Portant quels ſaimper in memoria,

- A' 'l nom d'fa Santitæt dè gloria
In el dacormang s'allegrand,
- 10 Vus tuots chi tmais il Dieu pusaunt:
Schi quels chi cerchian il Dieu vair,
Pür s'tegnan buus, mæl sainza tmair.
3. Mu schi cerchiè Dieu cun promptezza,
Cerchiè fa facia e fia fermezza,
- 15 Sün seis miraculs adverti,
E d'feis fatts 's afmanchiè bricch vi,
Eir seis jüdicis inandrett
Prædgiè our e 'ls pigliè à pett.
4. Vus stirpe d'Abraham ludæda,
- 20 Da Dieu per hierta sü pigliæda,
Vus tuots chi êsches pertschendieus
Da Jacob & da Dieu tſchernieus,
[p. 351] 'L quæl eis nofs Dieu e Sêgner zuond,
Cun bain ch'el rêdſcha tuot il muond.
- 25 * 5. Pêrchê ch'el cert træs gratia fia
S'algorda ſaimper d'fia lia,
Da 'l plæd & impromiſiun,
Chi vain da d'el nofs Sêgner bun
E dūra sü 'l millesim grô,
- 30 Sco 'l ho cun Abram accordô.
6. Schi da la lia d'el jüræda
Cun Jſac & ratifiçæda
Cun Jacob ſieu prus ſerviaint,
Cia que dūreſ pü inavanut,
- 35 Et traunter Dieu & Jſrael
Füſs ün accord perpetuæl.
7. Dſchand, vœlg à ti dær quella terra
Da Cana, cun ricchezza bgerra,
Chia tū per fort vainſt ad havair,
- 40 Et per ti' hierta à giodair.
Cun bain ch'els eir'n alhur pochers,
Tiers foreſtêrs e ficch ſlaivlets.
8. Els co da lœ in lœ paſſetten
D'ün pœvel eir tiers 'l oter gietten,
- 45 Et ſaimper Dieu ils defendett,
Ch' üngün offender nu 'ls pudett,
Perfin ils Rags, in lur favur

[p. 352]

Sdrütt el, e 'ls mettet fuottfur.

* 9. Dschand, maun guardè chia vus nun mettas

50 A' meis undschieus, ne dann chia dettas

A' meis prophets, El fet gnir fam,

Sur terr', almain fand gnir il paun,

Mu ch'el à 'ls feis ün mels tramtet

Il quæl ad els avaunt passer.

55 10. Que fütt Joseph chi ven alhura

Vendieu per schiæf ad ün parzura,

Et gnit aint in il tschep catfchô,

Et cun cadainas strett liô,

Infina taunt chia 'l plæd s'cumplitt

60 Da del chi eira stê præditt.

11. Chia Dieu 'l havet provô, e cura

Da sia spendraunza chia ven l'hura,

Il Raig alvelfs glient tramettet,

Et our d'preschun spendræ il fet,

65 Schi 'l grand Monarch, cun commander,

Il fet da feis liams slobgiær.

12. E 'l fet patrûn d'fa chæs' e Sêgner,

'L guvern ch'el aint à maun delfs têgner,

Perchia 'l pajais tuot 'l obedifs,

70 E 'l pœvel eir ad el servifs,

E 'ls vêlgs d'la terra ch'el muselfs,

[p. 353] Et cun prudenti' intraguidefs.

* 13. Co Jfrael s'mettet in stræda

Et in Ægypto fet antræta,

75 Jacob 'n il lœ da Cam ævdet,

Et Dieu lur semm taunt creschantet,

In mœd chia gnitten pü pusaunts,

Co quels lur inimichs Tyranns.

14. Mu Dien fet zieva ch'els müdetten

80 Lur cors, & œdi sù pigletten,

Cun aggravær & vulair mæl

A' 'l pœvel sieu dad' Ifrael,

Ch'els machinaiven cun ingianns

Incunter feis buns serviaints.

85 15. Co Moyfen tramettet il Sêgner,

Et Aaron, ch'el vulet quels têgner

Per feis famalgs & instrumaints

- Da trær sieu pœvel our d'turmaints,
 Træs quels fand, in tuot il pajais,
 90 Da Cam 'ls miraculs seïs palais.
 16. El fet gnir 'na schürdün' horribla,
 Chi füt ficch à 'l pajais terribla:
 Ne fütten à sieu plæd rebells
 Quels seïs duos mels, mu bain fidels,
 95 Lur ovas el in faung müdet,
 E 'ls pœchs in quellas amazzet.
 [p. 354] * 17. Eir our d'la terra fet chia vennen
 Taunt bgerras ranas, chia antrennen
 Perfin in cambra da 'l Raig grand,
 100 Et fet gnir, dicch ün plæd favland,
 Vermiglia bgerr', e 'l reginam
 Pertout intuorn da pluogs venn plain.
 18. In pe da plœvgia 'ls der tempaïstas,
 Cun flamma d'fœ e cun las seichtas
 105 Lur vignas tuottas ruinet,
 Pertuot lur boſch' eir dezipet,
 Eir ven zalips stün sieu commaud,
 Et rafulanas tuots guastand.
 19. Pertuot las hervas chi maglaiven,
 110 E 'ls frütts d'la terra ruſgiglaiven,
 Ils prûms nœchieus eir fet murir,
 Ch'la flur stuett da que lœ prir,
 Alhur ho el landroura mnô,
 Il pœvel sieu cun ôr chiargio.
 115 20. Et traunter quels davend chi traiven
 Üngüns nun eiren chi scrudaiven,
 Co tuot Ægypto s'allegret,
 Davend bôd chia que pœvel tret,
 Perchê 'l pajais fütt ſtramantô,
 120 Per que chi 'ls eira stô dvantô.
 * 21. El our ſtendet à la daverta
 [p. 355] Sur els la nüvla per coverta,
 E 'ls fet parair ün fœ in cêl,
 La nott chi 'ls ſplenduriva bêlg,
 125 E cur chia 'l pœvel à 'l dmandet,
 El cacras da mangiær à 'ls det,
 22. Lotiers ils ſpiſanter cun manna,

- Et haviand da baiver bramma,
 Schi fet el ch'ün ſpalmô s'avrit
 130 Et chia landrour bgerr' ova gnit,
 Stand ch'el sün Abram s'algordeſt,
 Et da que ch'el 'l impromettet.
 23. Uſchê el tret our cun leidezza
 Sieu pœvel, chia 'ls ſeis allegrezza
 135 Havetten. Las poſſeſſiuns
 A 'ls det da bgerras natiuns,
 Cui il pajais chi eira ſtô
 Vidaunt cert da 'ls pajauus ævdô.
 24. Et que fet el acciô chia gieſſen .
 140 Dret sün ſas vias & guardeſſen
 Our ſias legginas & ſtatüts,
 Uſchê viveſſen in virtüts:
 Dimæna Dieu da cor lodè,
 Et ſieu nom ſaimper celebrè.

Pſalm. CVI.

Ils jüdeaus impreſchunôs s'admoueſchen traun[p. 356]ter pær tiers il lod
 da Dieu: confeſſan lur pehios & inarcuntſchênſcha, per la quèla els ſajan in-
 traunter ils pajauus diſpers, & giavüſchan da gnir darchio unieus & clêts infemmel.

1. Lodè Dieu per ch'el eis benin,
 Et ſia buntæt mæ nun ho fin,
 Schi chi po à ſufficientia
 Ils grands effets da Dieu quintær?
 5 Chi po 'l lôd da ſia ſapientia
 Tuot dègnamang pronuncier?
 2. Reôs ſun quels chi vivan bain,
 Et ſco chie Dieu commanda faun.
 Ô Sègner per l' amur tû portæſt
 10 A' 'ls teis, da me t' algorda pür,
 Træs il ſalüd chia tû compartæſt
 [p. 357] A' teis fidels, me renda ſgür.
 3. Per ch'eau poſs' eir, quels bains giudair,
 Chia tû fèſt teis eletts havair,
 15 Ch'eau d' l' allegrez' eir part ſurvègna,
 A' teis infaunts ch' tû ſoulaſt dær,
 E m'poſſa cun ti' hierta dègna
 In tieu lôd ſaimper allegær.

- * 4. Nus cert sco eir nols pardavaunts
 20 Havains fat bgers surpassamaints,
 Cun viver fiech injüstia
 Et greivamang havains falô.
 'Ls miraculs els d'la forza tia
 Haun in Ægypto bricch sügnô.
- 25 5. Da 'ls duns chia tü 'ls havaivest fat
 S'haun els smanchios vi zuond à fatt.
 Spær il mæ r cotſchen eir s'artêgner
 Da s'rebellær nun haun pudicu,
 Mu permur da ſieu nom il Sêgner
- 30 'Ls ſpendret, fand vair il ferm maun ſieu.
 El il mæ r cotſchen imnatſchet.
 E 'l mæ r, s'fendand per mêz, ſüet,
 Ch'els træs las ovas ſgürs paſſetten
 Sü 'l sütt, ſco træs ün ſecch deſert,
- 35 Da 'ls mauns da quels chi 'ls odietten
 Co træs el ils ſpendret percet.
 [p. 358] 7. Et fütten baiu deliberôs
 D' lur adverſaris iſſürgiôs,
 Mu 'l inimich giet tuot fuot l'ova,
- 40 In quella zuond a fatt ſtanſchand:
 Co à ſieu plæd, vſand quella pouva,
 Crajetten els, ſieu nom lodand.
 * 8. Mu ch'els havetten bod ſmancio
 Que chi træs el füt operô,
- 45 Ne ſeis divins cuſalgs ſgundetten,
 Mu, giand dicch zieva lur delets,
 Els Dieu in il deſett tentetten,
 Ficch cun lur appetits mæl netts.
9. Et el à 'ls det ſchi da mangiær
- 50 Que ch'els fuſchetten dumandær,
 Mu chia lur corps s'amalatetten,
 Et sü'l camp cunter Moyſen bôd
 Els træs invidia s'fulevetten,
 Et cunter Aaren Sacerdot.
- 55 10. S'avrit fuott Dathan il terrain,
 Chi 'l travundet cun Abiran.
 In lur reſpæda giet sü flamma
 Et ſco ils mæls tuots chi ardet,

- Els fetten ün vdê d'ôr cun bramma
- 60 Da d'adurær quel in Horeb.
 11. 'L Dieu vair, da 'l quæl la gloria n's vain,
 [p. 359] In forma d' bouv, chi maglia fain,
 Els in tæl guifa convertitten,
 Da Dieu s' havett'n els bod smanchios,
- 65 E d' feis miraculs fatts chi gnitten,
 Cur ch'el d' Ægypto 'ls ho spendrôs.
 * 12. Et nun piglietten que à pett
 In il pajais da Cam ch'el fet,
 Ne quint da que vulettèn têgner
- 70 Chi ifcuntret ardaint il mær,
 Pertaunt, our d'ira granda, 'l Sêgner
 Difs da 'ls vulair tuots ruinær.
 13. Mu Moyŕes ŕieu psus ŕerviaint,
 Per gnir à quella paina avaunt,
- 75 Quel s' præschantet avaunt la facia,
 A' 'l dumandand cun l' oratium,
 Ch' el exequis bricch ŕi imnacia
 Da 'ls metter in destructiun.
 14. Els haun eir il pajais ŕdêgnô,
- 80 Chi eis ŕtô taunt defiderô,
 N' eir à 'l plæd da Dieu vair crajaiven,
 Aint in lur tendas cunter quel
 Brunclo haun, ne la vusch ŕgundaiven,
 Taunt eira lur cor ŕôs, e mæl.
- 85 15. Perque ŕchi Dieu ŕieu maun ôzand
 Incunter els fet ŕaramaint,
 [p. 360] Da 'ls ŕdrûr in la deferta terra,
 Et tuot lur ŕem da ŕær crudær
 Suott ils pajauns cun furia bgerra,
- 90 Et per il muond quels da ræŕer.
 * 16. D'chio zieva els, lur cor ŕlaŕchô
 S' rendand à Baalpehor darchio,
 Offertas da 'ls Idôls mangaiven:
 Sûn que ŕchi Dieu d'chio s'gritantet,
- 95 Siand ch'els taunt ŕicch 'l offendaiven,
 Et grandas plæjas à 'ls tramtet.
 17. Phineas mu gnind in avaunt
 'L mæl caŕtiet juŕticia fand,

- Ufchê ceffet la plæja mæla,
 100 Ch'el nom da jûft træs que obtgnet,
 E lôd e fama immortalæ
 Co træs per faimper conquistet.
 18. Dieu fût træs els eir gritantô
 Spær l' ova d'Meriba darchio,
 105 Eir moyse quel per els fuffriva
 Et fût træs els taunt conturb Lô,
 Ch'el, træs la crufch adœfs chi 'l gniva.
 Ho zainza blsong in vaun favlô.
 * 19. Ils pœvels nun haun els desfdrût,
 110 Sco Dieu à 'ls commandet pufstûd,
 Mu cu 'ls pajauns els cert s'mafchdetten,
 [p. 561] Cun imitær ficch lur mæl' fatta,
 Et lur Jdôls fos adurettan,
 Co træs chia gietten in ils latfchs.
 115 20. Perchê chia els, cun crudeltæt,
 Lur filgs e filgias d' tendr' ætæt
 A' 'ls Dimunis fâcrifichietten,
 D' faung innozaint fâfchins fun fôs,
 Ch'els lur filgs in offerta detten
 120 A' 'l Deis da Canan chi fun fôs.
 21. Ufchê 'l pajais haun impalô,
 Cu 'l faung chia els haun fâfchinô,
 S'contaminand cu 'ls atts damnabels
 Ch'els haun fat, & ufchê dvandand,
 125 Avaunt Dieu, zuond abominabels
 Idolatria commettant.
 22. Pertaunt fchi s'fgritantet nofs Dieu
 Zuond ficch incunt'r il pœvel fieu,
 Chia 'l venn in vungia l' hierta fia.
 130 Per paina mu fchi 'ls ho el mifs
 Suot il comānd & tyrania
 Da quels pajauns lur inimichs.
 * 23. Et quels crudelmang 'ls haun chialchios
 Et fuot lur mauns tgnieus ficch plajôs.
 135 Mu Dien fuenz ils liberaiva,
 Et els il gritantaiven d'chio
 [p. 562] Cun lur eufalgs, perque fchi 'ls ftaiva
 La paina adœfs, per lur grand pchio.

24. Però in lur affliction
 140 Ho 'l 'gieu cun els compassiun,
 Cur ch'el dicch lur bragir udiva,
 Sa lia in memoria 'l gnind,
 Schi d'lur anguofchia ch'el s' pentiva,
 D' chio fia favur à 'ls compartind.
 145 25. 'L ho fat chia quels fun chœnschs dvantôs
 Cun els, chi 'ls tœnaiven captivôs.
 Ô Dieu insemmel fô ch' nu vœgnan
 Respôs, nus da 'ls Pajauns spendrand,
 Tieu sœnch nom celebrô ch' nu' tœgnan
 150 In tia spendraunza n's gloriand.
 26. Schi chia à 'l Dieu da d'Jsrael
 Dô vœgna lôd perpetuœl,
 Perchè la forz' e gloria fia
 Cert dœr' in tuott' œternitœt,
 155 Chia tuot il pœvel Amen dia:
 Lodô saj' il nom d'la Santitœt.

[p. 604]

CANZUN SU 'L DI D'ANN
 NOUF.

- In la melodia. Ludô tû fajast Jesu Christ.
 Dieu facia chia que ch'nus cantain
 Cun vaira fe iscuntra bain,
 El facia tuot que vair dvantœr,
 Chia nus vulains qui giavûschœr. Halleluja.
 5 2. Ne hom, ne stœd' ûngûn sto bain,
 Scha Dieu in chûra fia nu 'l tain,
 Il guvernand & di & nott:
 Schi giavûschains cun cor devott. Halleluja.

A' la Superiuritœt.

3. A' la Superiuritœt
 10 Dieu detta, chia in fideltœt
 La facia bain 'l offici sieu
 Il quœl ch'ell' ho arfschieu da Dieu. Halleluja.
 4. Et cun jûfti' & intellett,
 Sco 'l ê 'l vulair da Dieu, fand drett,
 15 'Sieu lôd e gloria promovind,
 Ch'la pofs' à 'l Sêgner render quint. Halleluja.

[p. 605]

A 'l Commœn.

5. Eir à 'l commœn nofs detta Dieu
 Bun redschamaint, mantgnand 'l plæd sieu,
 Et træs fa benedictiun
 20 N's cufalv' in pefch, & uniu(m)[n] Halleluja.

A 'ls Patruns d' chiæfa.

6. Nus giavüfchain à tuot patrûn
 Et mafsær d' chæfa, cun cor bun,
 Ch'el fia chæfa rêdscha bain
 In lôd da quel', da 'l quæl tuot vain. Halleluja.

A la famaglia.

- 25 7. A' vus famaglia detta Dieu
 Chia fervas, fco Chrîft 's ho ferveu,
 Cun fe, amur & fideltæt,
 Obedienti' e rialtæt. Halleluja.

A Marid & Muglier.

8. A vus alags tuots in hunur,
 30 Et trauntær pær in bun' amur,
 In pietæt & uniun
 Chia vivas, 's detta Dieu tæl dun. Halleluja.

A Gliend juvna.

- [p. 606] Gliend juvna Dieu vœgl' adeiftrær
 Chia fapchian fia vœglia fær:
 35 Crefchind chia fgnonden la virtüt,
 In lôd da Dieu & lur faltüt. Halleluja.

A Babs, Mammas, e Magifters.

10. Dieu gûda quels chi haun infaunts,
 Suainter feis commandamaints
 Chia 'ls poffen trær & amufær,
 40 Cuffört ch'els hægian d'afpettær. Halleluja.

A' Juvens & Juvinschellas.

11. 'Ls Juvnôs & Juvinschellas Dieu
 Arêdscher vœglia cu 'l Spiert sieu,
 Chia viven caftamang & bain,
 Lur carn vandfchand e tgnand in frain. Halleluja.

A 'ls Amalos.

- 45 12. Quels chia Dieu ho cun mæl vifchdø
 El vœglia 'ls agtûdær darchio,

Pufttüt dedains vart ils fæR fauns
Chia fajan faimper toleraunts. Halleluja.

A 'ls Tribulos.

13. Cun d'ogni fort crusch aggravôs
50 Sun bgers, & bgers sun tribulôs,
Que da portæR Dieu 'ls dett' agüd
Fand chia que ferv' in lur falüd, Halleluja.

A 'ls Povers.

[p. 607] 14. A' vus chi povertæt havaiss
Dieu detta que chia vus maunglais,
55 Per voffa conservatiun
Spettant tuot bain da 'l Sêgner bun. Halleluja.

A 'ls Lavuraints.

15. A' quels chi haun da lavurær
Lur chæs' in bain per cufalvær
Dieu facia, chia træs lur lavur
60 Els hægian üttel & hunur. Halleluja.

A 'ls Ricchs.

16. A' quels da bains terrêngs chi fun
Ricchs in quaißt muond Dieu dett' il dun
Quels bains ch'els gioden inandrett,
Güdand cun quels eir il povrett. Halleluja.
65 17. Eir il bain public promovind,
Superbi' & oter mæl schivind,
Qui s'applichiant tuot à 'l bain fæR
In cêl ch'els poffan ricchs dvanter Halleluja.

A tuots Pchiaduors.

18. A' vus pchiaduors tuots detta Dieu
70 'L perdun d'vofs pchios, træs il Filg sieu,
'S mêlgdrand chia fguondas sieu vulair,
[p. 608] Et poffas vitt' ætern' havair. Halleluja.

A Ministers.

19. Do à 'ls Ministers da Dieu plæd
Il Spiert chia n's prædgian in vardæt,
75 Giu d'via d'iniquitæt cun n's mnær
E n's amufand ta vœgl' à fêr. Halleluja.
20. Ufchê ruains nus tuots, ô Dieu,
Fo effer nus il pœvel tieu,

Fo n's effer glient d'tieu bain plaifchair,
 80 Ch'nu vivan sco 'l eis tieu vulair. Halleluja,

Serra.

21. Fo chia tieu maun defenda nus,
 Da mæl scodün, & cas privlûs.
 Chia quaiſt' ann nouf bun ſaja fo
 Et oters bgers bunn' anns à n's dð. Halleluja.

[p. 708]

CANZUN DA NOZZAS.

In la melodia: Ô Chrifte vair ſpendræder.

1. A' tuott alaig cun cretta,
 Tuot bain vi d'orm' & chüerp
 Rouains nus chia Dieu detta,
 Træs ſieu Santiffem Spiert,
- 5 Cun fe, pæſch & concordia,
 Vi d'ſia miſericordia
 Chia ſtetten appozôs.
 2. Vi d'quaiſt alaig nouf quia,
 Quaiſt nols arcef complir
- 10 Dieu vœgl' our d'gratia ſia,
 Et quaiſt pær benedir,
 Unieus in pæſch chia ſtetten,
 Et lôd à 'l Sêgner detten,
 Chi'ls ho infemmel mnôs.
- 15 3. Tæl dun ad els comparta
 Chia viv'n in ti'hunur,
 Et fo ch'üngüu nu'ls ſparta,
 In lur cors vaira amur
 Schafefcha tü, ô Sêgner,
- 20 In ttia chüra têgner,
 Quels vœgliaſt ſaimper mæ.
 4. Lur matrimuni ſaja
 Per ſaimper benedieu,
 Ficch bain à maun chia 'ls gaja,
- 25 Træs tia buntæt, ô Dieu,
 Fo traunter pær chia s'ſervan,
 Et ch'els te vœgl' obſervan,
 Cun fe sün te s'laſchand.
5. Et ſtand à ti chia plæſcha

[p. 709]

- 30 Tæl stædi da chiargiær
 Cun cruseh, fuenz ch'eis æfcha,
 A' quaiſts ſchi vægſiaſt dær,
 Il dun ch'els cun prudentia,
 Cun fe, e patientia
- 35 Lur cruseh ſapchian portær.
 6. A' 'ls dð cun allegrezza,
 Bain gratagios infaunts,
 Chia 'ls tiren cun deſtrezza,
 Suainter teis commands;
- 40 Containts eir fo ch'els ſajen
 D'lur fort, & fo chels gajen
 In cæl, s'ſpartind da qui.

[p. 722]

LA SOMMA D'ÛNA CHRI-
 ſtiauna vitta nominæda
 'l A. B. C. d'ôr.

In la melodia da 'l Pſalm 134.
 u eir ſequainta.

A Dieu te renda ſulamang,
 Perchê chia da 'l muond certamang,
 Nun eiſe da s'pudair fidær,
 Dieu eis ſulett chi t'pò güdær.

[p. 723]

- 5 Bain guarda tæl fatts da nun fær,
 Chi diſhunur t'pudeſſen dær:
 Mu tain pü ficch quint da l'hunur
 Et bun nom, co d'ün grand theſor.
 Cur tü favellaſt paifa pain
- 10 Ils plæds, our d'buochia tia chi vaun.
 Poch tſchaüſcha, mu tadlær bain pouſt,
 Lðd reportær ſcha tü pür vouſt.
 Dð læ à 'l grand, chi t'pò nuſchair,
 Et ced' à 'l ricch chi ho pudair.
- 15 Nevægſiaſt fær tört u sbüttær
 Il pover bain ſchi vainſt à ſtær.
 Eir fügia la ſuperbia zuond,
 Scha tü èſt bē ricch in quaiſt muond
 Perchê 'l manglus pò ricch dvantær,
- 20 E 'l ricch in povertæt crudær.
 Fo bain & tema Dien da cor,

- Schi t'væla que pû ch'un thefor,
 Alhur scha tü bē vainft privô
 Da tia roba, sch'êft beð.
- 25 Gugiend à 'l pover dō, scha Dieu
 Cun bains terrêngs t'ho benediën:
 Accio chia que chia da 'l hom ricch
 Christus ho dit, t'iscuntra bricch.
 Ho fat à ti qualchün da 'l bain,
- [p. 724] 30 Schi que pûr in memoria tain
 E rend', inarcuntschaint accio
 Chia tü nun vëgnast acchiatô.
 In tia juventüna sgür
 A' la lavur te renda pûr,
- 35 Perchê cur tü êft vëlg, alhur
 A ti vain graiva la lavur.
 Lafschær, e te fidær deft bricch
 Da tuot' quels in præsentia ficch
 Chi s'laun dær fuot, perchê nun vain
- 40 Da cor tuot que ch'un tschaunscha bain.
 Mu scha la crusch affaglia te,
 Schi nun t'asmetter per aque,
 Et teis astênts main' inavaunt
 In bain, cun esser toleraunt.
- 45 Nun gnir chönsch gritt, mu temperær
 Deft l'ira, bain scha tü vouft fær,
 Perchê chia l'ira 'l intellet
 Afforv' & fô fær mæl indrett.
 O quaunt mæl fæst, scha tü nun vouft
- 50 Imprender da 'l têmp chia tü pouft!
 Ne chi t'amuofsa vouft sgunder,
 Co træs in tuorp vainft à crudær.
 Pûr taidla la respost' avaunt,
 Aunz co jüdicei fær sü 'l plaunt,
- [p. 725] 55 Tuot que chi vain ditt aunz co crair,
 Scha saj'uschêa 'l prüm s' defs vair.
 Quaift deft tü bain eir advertir
 Superbi e pompa da schivir:
 Dieu ils superbis sbaffa bôd,
- 60 Mu 'ls hümels el adôz' in ôt.
 Rouær & in agtîd clamær

Dest Dieu, quel vain à t'agüdær
 In tuot' teis blœngs, scha tü puftüt,
 Cun fe quel clamast in agüd.

65 Sur oters nun dest tü guardær,
 Quels per sdëgnær, u per taxer,
 Perché lur mächiamaints tuots haun,
 Chi sdëgna 'l proffem nun fo bain.
 T'inguarda da gliend fôsa zuond,

70 Perché d'fusedæt eis plain il muond:
 Sü 'l muond fidær te scha tü vouft,
 Cun dann e tuorp restær schi stouft.
 Vo ziev' il jüst, que ch'eis drett fo
 Sch' tü bê per que nun vainft lodô

75 Da tuots: Perché fand bain tûngin
 So fær chi plæfcha à scodün.
 Waun' eis la roba cu'l danær,
 Pertaunt sün quella nu't'laschær,
 Mu quel the thesori taim cerchio

[p. 726] 80 Chi eis ætern e t'fo bœo.
 Xerces sün sieu pudair s'laschet,
 Perque ven el battieu dardet.
 Stouft guerragiær, schi t'fid' in Dieu:
 Mu ama pæfch in il cor tien.

85 Ün chi cerchiefs laing da d'havair
 Cun te, schi tü dest d'chio tafchair,
 Schi 'l leivaft vi l'occafün,
 Ch'el da t' tachær nun ho chiaschun.
 Zainz' oter da spettær ch'ün ho

90 Suainter ch'ün s'ho damanô:
 Pertaunt te rend' à 'l Ségner vair,
 Et fo fuainter sieu vulair.

CONCLUSIUN.

Et huofs' hunur e gloria dain
 A' nofs vair Dieu, da 'l quel tuot vain:
 95 Lodæda saja sia buntæt
 Da d'huofs' in tuot' æternitæt.

F I N.

JACOBUS ANTHONIUS ET NICOLAUS ANTHONIUS VULPIUS.

Biblia Pitschna. Quai ais Ils Psalms tots CL. Da nŏv vertids in Romanfch d'Ingadina
baffa tras Nicolaum Anthonium et Jacobum Anthonium Vulpium. In scuol. Tras
5 Jacob Henric Dorta. Anno MDCLXVI.

AD INGADINA.

*La gratia dal Senger lefu Christŭ, la carità da Deis, è la commünanza
dal S. Spirt, ſea cun tots no: Amen.*

O Ingadina Patria mia carissima! Eug t' offereich qui ün' Operetta,
10 la quala tü nu pôs per ingüna via brichia ſpretſchar, sbütтарne refüdar.
E fun ils Pſalms, chia il Spirt da Deis ha dat aint, à quel hom, chi ais
ſtat ſeguinter ſeis, cŏr, cun nom á David, Profet da Deis, è Raig da tot
las XII flattas dal pôvel dad Iſrael. Ais deck qui argumaint avunda,
chia tü il deſſes furvngir, è'l lêr cun diligentia. Perche [f. 2^a] che mâ po
15 ngir dictâ ú dat aít dal Spirt da Deis, chi nu ſea grondamaingk bsöngüs
al Craftian da tor sü quai, è cun diligentia lêr? Scha tü lhura guardas,
che quaiſt Pſalms contengen, ſchi aife ün auter argumaint, tant ferm co
quel, chia tü deſſes cŏmprar, il lêr, é 'l portar pro tai, ingio chia tü ſtas,
ingio chia tü vâs. Eus, per dir in üna curta ſumâ contengê totta quai,
20 chia tü pos havair manguel pro il ſalüd da tia orma, dal quol vain, eir
il bain ſtar dal corp.

Perche combain chia tot la Scrittüra la quala da Deis ais inſpirada
é dat aint, ins ais blöngufa è neceſſaria, & in blers mouds è guifas ins
ſerva á 'ns informar intraguidar, moſſar, avifar, admonir, meldrar è cuſſortar:
25 Schi nun havaino impro in tot la Bibla ingnün Cudeſch, in il qual totta
quaiſt puncts, ud iminchün dimperfai, poſſa ngir cattâ, uſche zund
[f. 2^b] belg è clær, è la pro cun uſche gröd früt, è virtüdaivla operation dal
S. Spirt, co proppi in ils Pſalms. Ils quals ünqualchüns hâ, brick per
ingotta, nomnâ üna curta impro perfetta ſumâ è compilgamaint da tot la
30 Bibla, per il qual eir eug ils haig dat quell bel titel è nommnâ BIBLIA
PITSCHNA. Perche, che compilga tot la bibla auter, co noſs ſolet Sennger

è Salvader Jesum Christum, cū feis fidels Serviaints infembel, chell ha tngü da principi dal mund in nan, cun clæra, description, co chel da tot temps s'hagia appalantâ via dad eus, é defais da tot lur inimichs, è co cheus da l'autra vart s'hagian in tottas occasions deportads? Mo tota quai cattaino zund clær & à la curta in il Cudefeh dals Pfalms. In quel ins 5 vain smaliâ gio e mifs avant ôlgs tot ils mysteris é secrets da Christî, nomnadamaingk sia Divinitad, Humanitad, tott [f. 3^a] il cuors da sia Vita, sia doctrina è miraculs, chel ha operâ è fat, eir ant sia incarnation à conservatiô & ædification da sia Baselgia, sia Pasion, Mort, Sepultûra, sia gloriosa Resûstâza sù dals morts, feis Reginum, Gloria é Majestad, che 10 'll ha dad æternum nan, cun Deis feis Bab, in una Effentia. Infembel eir cun quell chell dal Bap ha redsû à govern & æterna spendranza da sia Baselgia. La scontra havaino da totta fort exaimpels dals vair cret-taivels & Elets Serviaints da Christî, in ils quals nò podain vair, co, & tras che mez eus hagiâ tut sù il salüd in Christo, co il hagian servi, 15 che grâ il hagian savü per feis duns é beneficis, co ed hagian á Dieu clamâ ajüd in lur angustscha, crusch è contradi, co eus hagiâ falvâ ferma spranza in tot lur martuoiri che delett & algrezchia eus haveivan, cur sia honor è Reginû ngiva promovü [f. 3^b] adampchiâ, & in summa, co eus hagian tshantfchâ cun Deis sves in tottas occasions, or dal qual no po- 20 dain congoscher è vair tant co in ün clær speigel lur cor, ardimaint, patientia, stavleza, e perseverantia. Per quai podaino vair, co eus ils fidels, eir zund suvent è bler, tras humana frasleza, fun fot la crusch stats crudads in grondas luttas è greiv tentamaints, è cun che cuffort eus s'hagian, darcheug drizada in pêé. Il qual vain, mifs per scrit à tot craftians 25 per ün exaimpel, per ch'ingün nun fa stramainta, da tals provamaints ú luttas, dimperfai chi, s'cufforten da la müravlgûfa Providentia e gratia da Deis.

E tshert, nfche lungamaingk chia, no povers Craftians, in quista vita e vall da larmas, nun havain ün plü nòhbel & pretiôs thesaur e clinöt, 30 co l' Oration, tras la quala no ngin avât Deis, e podain discu[f. 4^a]rer è raschunar cun ell, davart tota quellas chiauffas, chi fun bsüngûfas è necessarias: Schi'ns deis il Cudefeh dals Pfalms à tota via esser ün chier é dutfeh thesaur, fiond chia in quel vain compilgâ da tota fort formas da bellas Orations, e'ns amoffa co, & in che möd, cun che plæds & impiffa- 35 maints, no deffen è stoven comparair avant Deis, e'l rogur ú clamar in a jüd, sea in malatias, in fam carestia è povertad, in affliction, in luttas è tentamaints da l' orma, ù cur no sentiffen l'ira da Deis, in persecutions, in conturbations, in hora da la mort, in guerras, in travallgas, in pri- vation da nosa raba, cur no ngiffen dsorfnads da nols iffants ù dad 40

auters chi fun chiars, da noffas libertads Spirituala ù Corporala, cur no dad amichs, paraints ú compaings ngiffen bandonads ù sdengads, da malas linguas finorvads, da fauffas perdüt[f. 4^b]tas chüfads, à tüert condemnads dad aigē iffants sbüttads, da bap e mamma rendüds sü è bandonada, 5 fidels Superiors dals subgets spretschads, ô fidels subgets dals Superiors tiranizads ú scatfchads: La scontra lhura eir co chia no à Deis cun debit laud il dessen, ludar & ingrazchiar, per tot seis duns è beneficis. Schi in totta queus, è plüs da quella fort cäs fun tſchert nützaivels è cuffortüs tot ils dits, da la S. Scrittüra: Perche tottas chiauffas chi fun viavant 10 scrittass, fun scrittass in noffa doctrina, per chia no tras la patientia & consolation da las scrittüras, hagian spranza. Rom. 15, 14. Impro ils Pſalms han üna müravlgüſa & conſiderahla præminentia, ſchi üna propria, azupada è ſingolara efficacia: brichia deck à proferir à plaina bucca l' algrezchia dal cör, mo eir dad alvar via la dolör da quell, da cuffortar, 15 & da pad [f. 5^a] dimar tott las centu[r]blations dal Spirt. Uſche il Profet è Raig David ſveſs, cur ell eira plain d'algrezchia, è chia ſia orms cun tott quai chi eira in ell, eira perderta da celebrar il Senger Deis per seis beneficis, oder da l'autra vart in las mæſ anguffchas, ſchi dſcheiva ell è pronuntiava Pſalms, ſco in queus da pertot via, è nan appara è 20 lér s'po.

Scha dimana il fat ais in tal möd cū ils Pſalms, ſco fin qua dit ais: Scha quel chi ha, dat aint & il fundamaint dals Pſalms ais il S. Spirt: Scha il S. Spirt pro pro quist' ovra ha dovrâ ſolum ſainchs, avant Diau & avant il mund aut preddſchads homens, ſco fun ſtats Moſes, David, Salo- 25 mon, Aſaph, ils filgs dad Aſaph, & auters: Scha ls ſainchs Pſalms nun conteñgen auter, co chiauffas bunnas, á Dieu chieras, acceptas, bainplacſch-aivlas è ſainchias: Scha ils Pſalms in [f. 5^b] qualchia guiſa han la præminentia avant tott l'autra Scrittüra: Mo ſchi chi nun vles tngaire è jüdicar queus per vantüraivels e beads, ils quals pou eſſer perſnavels da 30 quist grond dun è benefici, da podair quist Cudeſch, & tant beus Pſalms, ils podair lér, ils imprender or dad ora, l' andr'ora in tottas occaſions s'cuffortar è s'allegrar? La ſcuntra chi nū vles havair compaſſion cū queus chi conter lur völgia vengen impedids, oder fun privads da quist aut & grand dun e benefici?

35 Baſilius, ün ſainch è velg Doctör da la Baſelgia, ſtat Uvaiſck Apol- tolic, & Antiſtes da Cæſarea in Cappadocia, quel metta nā indret il laud dals Pſalms da David, e quai iu tal möd, chel diſch:

Tott la ſainchia Serittüra da Deis inſpirada ais nützaivla, e bë per quai miſſa e ſcritta inſemel dal S. Spirt, chia imincha [f. 6^a] 40 Craftian poſſa or da quella per seis aigen bsöng, clär è tſchernner üna per-

fetta medicina, tant sco or d'una comünna Apotheca da las ormas. Dad autras chiauffas ins amossen ils Profets, dad autras ils Codeschs historics, dad autras la Ledfcha, darcheu ün' autra forma dad avisar ins metten avant ils Proverbis. Mo solum, quist cudesch dals Pſalms, quell compilga in fai, quai chia bsöngts ais, our dals auters tots. Ils Pſalms profetize- 5 schen quai chi ha de sieuguer, metten nan chiauffas passadas, al craftian scriven eus avant Ledfchas e tschantamaints co ell deß viver, che far ü lasschar. Per dir à la curta, è fun ün thesaur commün, da bunas saltidaiylas doctrinas, in las qualas scodün po chiattar totta quai, chi 'l portaüttel e guadoing. Ils Pſalms medgen las velgas plagias da l' orma; è 10 subit guareschē eus las fraischias e novas; quai chia [f. 6^b] amalâ & debbel ais, turnainten eus darcheu in ün drett esser; quai chia intēr e sâ ais, conferven eus é mantengen; ils affets carnals e mal giavüschamaints, padimē eus e taimpren, tant co chia possibel ais, cumbain chia queus fossen in l' orma ragischads aint, dūrand la vita dal craftian. Ils Pſalms sun 15 ün paus da l'orma, ün Arbitrador & author da la pasch, il qual quidainta il tumult da grevs & mal impiffamaints. L'ira lamaigen eus; quel chi nu s' po sveys tngair in malfria, amosse eus adestreza è terms conveniaints. Eus implanten buna amicitia, reconcilieffchē las discordias; schi' l ais da far pasch tanter inimichs schi fun eus il Intercessör ü Mediatör. Oder, 20 chi vol tngair plü quell per seis inimich, cun & spær il qual ell ha tramifs sū avant Dieu üna medemma vufch oder pläd? Dafort, chia'ls Pſalms, intauter auter bön, ins porten e mainen nan pro [f. 7^a] il plü grond bön, il qual ais la caritad & amor. Per scatschar ils mals Spirits fun. eus la plü sgūra è perfetta medicina; eus ins mainan pro la protection 25 dals sainchs Anguels; ün seut ins fun eus incounter las sgrischûrs da la nott; ün fraischiamaint in la lavûr dal di; üna defension dals pitschen iffants; ün' honôr dals creschüds; ün cuffort dals velgs; il plü bel fetamait da las femnas. Ils deserts fan eus esser sco citads populadas, eus commodan las dispitas in Drettüras. Cura ün da növ vain manâ pro la doc- 30 trina Christiana, schi 'l mossen eus ils principis; quell chi in la doctrina ha tut pro, jüden eus inavant; & a quell chi ais perfett, fun eus üna stavleza. Ils Pſalms sun la vufch da la Baselfgia. Las Festas fan eus gloriosas & allegrûsas; operschān üna puchiadusa sa affectio davo Dieu: perche eus muvainten larmas or dals cors dürs sco pedras. Ils [f. 7^b] Pſalms 35 sun üna Opera dals Anguels, ün Regiment Cælestial, ün Fūment Spiritu- al. In ils psalms ais üna perfetta Theologia; üna profetia da la vngüda- da Christi in carn; ün avis dal jüdici; üna sprāza da la Resistanza; üna temma da la paina; üna impromission da la gloria & beadenfcha; üna manifestation dals mysteris è secrets. Summa, in il Cudesch da 'ls psalms, 40

fun compillgiads ils thesaur da tott bön, tant sco in ün grond è cumün
sring. Fin qua Basilius.

Cuntot, usche longamaingk chià 'ls Pſalms tancias chiauffas compilgen,
è chi fun ün usche pretiôs scazi, clinöt e e thesaur, ils quals eir eug sves
5 nhaig tngü p meis melger cuffort in tott mia crusch è contradi, cun la
quala Deis eir à mai ha tscherchiâ à casa e vifitâ in tot il curs da mia
vita, mo specialmaingk in mia vocation & offici, pro 'l qual el per sia
misericordia im ha tngü clamâ, in il qual töp [f. 8^a] eug, cun auters
fidels Serviaints da Jesu Christi, nhai tngü bler da far à star sconter à
10 Sathanas & à seis Instrumaints, per caufa dal S. Evangeli e vaira cretta,
à po dair quell cun la nöbla Libertad infemel mantngair e promover in
mia cara Patria, e Comüns: Ingionder im ais creschü gronda perfe-
cution, priguel da la vita, greivas & fermas imnatſchas, blers Mandats e
comands strêgs e scharfs da grondas personas, arrefts e preschun, bleras
15 calumnias, smorfs, sdeugs e menzönges, & in suma patir e manar via
autra da totta fort travalga, angoscha & afflictiö, e quai fin à la fin da
mia vita: Eir da queus, als quals eug per bleras peidas haveva servi sea
in particulâr ú general: Il qual eug impro tott nhait tut sün mai e büs-
santâ via cun buna patientia, e fatt offici dad ün dfai e fidel Serviaint
20 da Jesu Christi; schi cheug cü il bead Apostel [f. 8^b] Paulus in-
semel poss dir: Eug nhai cun totta bona conscientia servi a Dieu infina
quaist dy. Act. 23.1. Perche sco disch Paulus, 2. Cor. I, 12. Quaist
ais mia gloriation, il testimoni da mia conscientia. In tot quella travalga
im ha nos gratios Deis è Bap Cœlestial drizâ in pê, jüda è cuffortâ mürav-
25 gûsamaingk in blers mouds è guisas, mo il pußtüt tras mez dals Pſalms
da David; Ils quals eug in, mia juventüm, è principi da meis stüdis nhaig
cun diligentia lett, e blers imprais or dad ora, ils quals eug nhaig dovrâ
in mia la plü granda crusch, celebrand e lù dand è clamand in ajüt cü
queus Deis il Senger, perseveräd usche fin mia velgdünn e grand' ætad
30 cun grond cuffort, delet & algrezchia. In la quala eng lhura tras sforz
e dar aint dal S. Spirt, per grâda amor e zelofia via da Deis è seis pläd
à promotion da quell e da sia Baselgia, [f. 8^a] ad honôr da Christi nois
solett Mediätör, à salüd da bleras fidelas prusas ormas, ad uttel e cuffort
du povras smiffas conscientias, eir per invidar meis iffants sco eir auters
35 à la diligiainta lection e stü di dal Cudesch dals pſalms e Scrittüra
Sainchia, sco eir tras motivar da bleras devotas personas; schi 'm haig eng
intramifs, e tut fura da mai quell grond carg e valisch, im confidâd dal
ajüt da Deis, e da seis S. Spirt, da vertir e metter in Ladin ú Romanſch
da noſſa Ingadinna Bassa, quaist nöbel e bell Cudesch da 'ls Pſalms, nun
40 siand queus fin qua in, quaista forma, sco il Spirt S. sves ha, tschâtſchâ,

ma brichia ne vertids ne stâpads in noffa lingua: Il qual eug nhaing fat, tenor il pitschan dunett è talent chia Deis im ha dat & imprastâ, eis tant inavant co chell ha dat gratia pro, cun la mæ adestrea chi mâ ha pudû dvanter [f. 8^b] tant à la version, co in comodar la Lingua chella fluesscha è tuna bain in las uralgas e cor dal lectôr & auditôr. 5

E cun quaiſt völg eug, ô cara Patria, havair rogâ, chia tû völgas tor stû & acceptar quaiſta mia lavôr & operetta in, bain, & artschaiver quaiſt meis pitſſchê preschaint in buna part, il qual vain & proceda dad tûn sincère e bain affectionà anim e cor via da tai. Eug t'il offereſch e dedicheſch, brichia chia tû il mettes stûn corona ù sur 'l tſch, per ilg 10 lasschar ngir plain d'puolvra e chîæras, mo per chia tû plû suvent tû pös, e cur tû has peida ù stas á plaz il legias cun dretta devotion, & cun vaira bramâ da tor à côr, e da t' regular seguinter ils intraguidamaints chia tû pillgas & artſchalvas landr' ora, ſchi vains quattras brichie deck à ngir in congoscencia da teis ſalûd e vaira cretta, mo eir plainamaingk à 15 ngir dri[f. 9^a]zâ in pê e cuffurtâ in malatias, fam e poverrad, luttas e tentamaints da la cöſcientia, in guerras, persecutions, priguels travallges, dabats, ud outra cruſch co chi podels eſſer, & á la fin in la mort ſvels: Il qual tû vains tott à podair portar cû patientia, & á la fin venſcher e mätngair la victoria cun Jefu Chriſto noſs Salvader, il qual ha eir vitt, 20 a mantngü, e cun ell ngir manâ in tſchel, miſe e tſchantad da ſia vart dretta, e cun tott Anguels e beads ludar ſeis S. Nom, il ingrazchand cun pſalms e canzons da laud. Ad el Jefu Chriſto ſea dat laud, gloria, honor, & perpetual ingrazchiamaint cun il Bap, e S. Spirt inſemel in tott' æternitad, Amē Amen. 25

Nicolaus Anthonius Vulpus: Anno 1655. die 24. Junij. Fetanij:
Anno ætatis mææ 73. currente, & adminiſtrati officiij Eccleſiaſtici 52.

[f. 9^b].

AL FIDEL & PRUDENT

Lector.

LA vuſch da quell grond Deis, e da, noſs ſolet Senger & Salvader 30 Jefu Chriſti tunna in quaiſta guiſa: Uſche des ſplendorir voſſa lûm avant la lgieut, per cheus vezen voſſas bunas ovras, è glorifiche voſs Bap, chi ais in ils tſchels. Mat. 5, 16. Intanter auters duns, cun ils quals Deis, per ſia gratia, ha tngü benedi & indottâ á meis chîar Bap f. m. ais quaiſt eir ün: Chel à promotion da la gloria da Deis, & ædification da 35 ſia Baſelgia, ha avant alchûn Ans verti quell nöbel e bell theſaur dals Pſalms dal Profet e Raig David, in la lingua da noſs' Ingadina & cara patria, è queus eir cû ſpeciala diligetia e dexteritad illuſtrâ cun beus argu-

maint e fumas, sco eir cun Registers chi moffan, che iminchia pfalm tratta, e co ün possa dovrar l'ün ú l'auter pfalm in [f. 10^a] diverfas occasions e cás chi'l podefs incontrar, & in da che d'fort stadi e condition chel foss.

Cuntot haviand el mist tât grand stüdi, diligentia, fadia, e bler piseër; 5 ne pudiond ell ngir á complimaint e deseng da seis proposit, (tras chia Deis per sia misericordia il ha clamâ davent da quista vita è vall da larmas pro ell in tſchel) da meter quell' opera in stampa e manar à lüm. Schi nun haig eug vulgü plü löng interlaschar, ngond eug conſtritt in mia confeiëtia, e por meis offici, á promover la gloria da Deis, la ædificatiü 10 da sia Baselgia, sco eir à cuffort da bleras fidelas prufas ormas; Impart lura eir ad obedir á meis chiar Bap, f. m. al qual eug haveva impromiss. Cumbain impru cü granda difcomoditad da mia casa e bler cust da metter quella in stampa, e la manar à lüm. Cü quaiſt inſemel lura catäd eug chia 'l molto Reverendo Sr. Duri Campel f. in seis psalms da cantar, ha 15 mǎ[f. 10^b]quantà à cumplimaint dals psalms da David circa da LX. da vertir: Schi naig eug eir ünqualchüns da queus manquâtads à qui davo vulgü metter pro e far stampar. Ils quals únzacura sũ stats cõponids e mis à cantar da meis chiar Sr. Barba, il molto Reverendo Sr. Jachian Anth. Vulp. f. m. stat il plü davo da sia vita Miniſter da la Baselgia da 20 Tufan, è Decan d'ün ven: Capittel in la Ligia Grifcha: Ünqualchüns tenor la melodia dal Lobvasser, qualchüns lura tenor la velga folita melodia da Dr. Martin Luther: Ils quals fin hoffs in noſſa lingua d'Ingadina Baffa ma nu ſun ſtampads. Schi cheug havefs eir tugü tots ils psalms da David componids tenor la melodia dal Lobv. e miſs gio dal pñominat meis 25 chiar Sr. barba f. m. cü üna poeſia guſtabla tſchert á ſcodün fidel amator da la muſica, mo per bler respets & occasions per üna vota interlaſchads dals ſtampar. Nhai eir qui pro argüt & [f. 11^a] miſs alchúnas bellas e cuffortuſas canzons Eccleſiaſticas ù ſpiritualas & orations: Paucaſ or dad autras linguas Romäſchas da noſſa Patria redüt in la noſſa: Autras lura 30 ma plü ſtat ſtampadas, ma da növ componidas, ſea tras il pñominat meis fr. Barba, oder part tras mai Naig eir tott il fat proponü avät il molto Reverend Colloqui, & Magnifici Cõmuni da noſs' Ingadina Baffa, & intercedü per Licentia, ils quals han quella cõceſs, & uſche l'Opera approbâ: Als quals eug völĝ oir havair rogâ, chi ſean deſenſõrs, aſſiſtens é promo- 35 tors da quella, cü auters fidels amatõrs dal plæd da Dieu. Et ingio chia in qualchia lö, á jüdiçi dal ſabi Lectõr fofs cõmifs qualchia mancamaïnt deng da cenſura, ſchi'ns vlaino á quella ſottametter. A l'incontra ingio quaiſta noſs' opera deſs contenteza è fatiſfaction à ſcodün fidel è devot craftiä chi giavüſcha da tor e pilga landr' ora cuffort e doctrina, ſchi 40 ſtuaino confeſſar [f. 11^b] chia quai nun ſea nöſs, ne chi venga da no

infves, dimperfai tot da la spüra gratia, bontad è misericordia da Deis
nofs Bap Coelestial, al qual auda il laud, l'honôr & la gloria in tot æter-
nitad. Amen.

In Ftan Cal: Juny. 1666. Jacobus Anthonius Vulpus V. D. M.
Fetaniij in Patria. 5

[p. 260] IL QUARTAVEL CUDESCH DALS PSALMS.

PSALM. XC.

Ais üna dottrina davart la confideration da quista vita mortala.

1. In il principi da quist psalm cuffort a Moses ilg pövel dad Israel, cun
la confideration da quai, chia Deis a saimper sta pro 'ls seis. II. Scriva ell la
curta dūrada, e blera staint a da la vita dal crastian, in quist mund, infemmel
cun las chiafchuns da quai. III. Planfcha ell, chia ufche paucs fun queus, chi
quai confidereffchen. IV. Roga ell in nom dal pövel dad Israel, chia Deis
opereffcha in eus quella confideration, e 'ls spendra da lur miseria, & ils detta
fia benediction, pro las fatfchendas da lur vocation. 15

Una oration da Moses da quell hom da Deis.

1. TÛ Senger, efch stat noffa havdanza da slatta in slatta.
2. Ant co chia ls monts nafchen, & ät chia tû formaffes la terra,
& il cräs da la terra: fchi dad æternum nan, infin'in æternum elch
tû Deis. 20
3. Tû redúgas il crastian in pulvra, & difch: Turnà darcheu filgs da
la lgieut.
4. Perche milli ans fun avant teis ölgs ingual, tant co il di d'hêr,
cur el ais pafsà e tot; e tant co üna vigigla in la not.
5. Tû ils sdrappes davent sco üna plövia grossa: Eus fun ün fœmi: 25
stün la damä fun eus sco ün 'herba, chi vain passa.
6. La quala la daman sfloresscha, e s' mûda: La faira vain ella tall-
gada gio, e secca via.
7. Contot fchi nginno colstümads tras tia ira: & tras tia fûra ngin
no stramits. 30
8. Perche, tû mettes nofs puchiats avät tai: fchi uofs puchiats azup-
pats avant la lûm da tia vista.
9. Tras quai fchi paffan via tot nofs [p. 262] dids tras teis
sdeng: no manain via nos ans, ingual sco ün pläd.
10. Ils dids da nofs ans fun settant' äs; & in la fermeza, ottant' ans: 35
Et tot lur bain, ú quai chi ais il mellger, ais stainta & dolörs: perche e
vain deck ufche sblutä gio, e no fvolain davent in preffcha.

11. Chi mà congofcha la forfa da tia ira: & faguainter tia temma, tia ira?

12. Fa chia no numran nofs dids: Et ufchea fans intlegentaivels: E non ngin á manar nan nofs côr pro la fabgenfcha.

5 13. Turna, o Jehova; quant löngk! Et t'buna ja fura da tia famallgia.

14. Sadullans stin la daman cun tia bontà: E no ngin á fallgir d'algrezchia: No ngin á star legers tota nofs dids.

15. Allegrans seguafter queus dids, chia tü ins hac dat da far: seguafter ils ans, chi no havain vis il mal.

10 16. Fa vaira tia ovra via da tia famalgia [p. 263]: & tia gloria a lur iffants.

17. Et la beltezza da Jehova nofs Deis fia fur no: Et fa ferm l'ovra da nos mäs fur no: Schi, offerma l'ovra da nofs mans.

PSALM. XCI.

15 Ais ün cuffort in tot priguels.

Il autôr dal psalm cufforta tet queus, chi han lur recurs pro Deis, cun quista improvifion: Ch' ett in priguels d'ogni fort, il puftüt, priguel da la pefte venga als percutâr'.

1. QUell chi habiteffcha in il zuppel dal autiffchim Deis, vain a far 20 l la fumbriva dal omnipotât.

2. A Jehova völg eug dir: 'Tü efch mia defenfion, e mia fortezza Ell ais meis Deis: Eug völg fchantar mia fpranza in ell.

3. Sgüramaingk vain ell a t' liberar or dal latfch dal utfchlær: da la mala pefte.

25 4. Ell vain a t'covernar fut fias alas: E fut [p. 264] fut fias als vains ad havair defenfion. Scüt e targia ais fia vardat,

5. Tü nu vains a ta tmair dal ftramizi da la not: ne da la friza chi vain fvoland da di.

6. Ne da la peftilentia, chi va inavant in il fcür; ne da la malatia 30 chi metta a perder in il mezdi.

7. Scha milli deffen gio da l' ünna tia vart: & defch milli da tü vart dretta; impro nun vain ella á ngir nan ftrufch pro tai.

8. Schi cun teis ölgs vains a vair, e guardar, co e vain rendü al naufch.

9. Perche tü, Jehova, efch mia protecti on: Et Deis il autiffchim has 35 mife tia havdanza.

10. Mal nu vain à t'fcontrar: & alcüna plaga nu vaina a ngir ardaint tia camanna.

11. Perche el ha dat comandamaint à [265] feis Anguels da tia vart, ch' eust' percutran in totas tias vias.

12. Sün lur mans vengen eus à t'portar, chia tü nu scampüttches cun teis pês incounter üna pedra.

13. Sün leuns & aspides vains à passar. Tú vains a trappiar fut leuns juvenes & draguns.

14. Perche Deis difch: Damana chia quaißt im aña da bun cor, schi 5
'l völg eug liberar; e 'l völg aduzar, damona ch 'ell congoltscha meis Nom.

15. Ell im clama in ajütt; damana ilg völg eug responder: Cun ell fun eug in sia tribulation. Eug il völg jüdar ora, & ilg völg glorificar.

16. Eug il völg sadullar cun longezza da dids, e 'l völg far vair meis salüt. 10

PSALM. XCII.

Ais ün ingrazchiamaint per il gubern da Deis.

[p. 266] In quist psalm s' exhorteffchen ils fidels dal pövel dad Israel tanter pær, ad ingrazchiar Deis, per seis müravilgûs gubern, e providentia: Ch' el eir als mals in quista vita fa dal bain bier; impro a la davo ilgs sdrtia ell. Mo 15
la scontra ch' ell als prûs, ils quals bieras votas wengen eir tras quella sia providentia caldads a la fin, a la fin tira or dñt, adanza & benedescha.

Una canxon da laud sün il di dalg Sabbath.

1. VNA bona chiauffa aife, ludar & ingrazchiar Jehova: E sonar, e cantar, a teis aut Nom. 20

2. Laffchar a favair sün ladaman tia bontà: E da not tia vardat.

3. Sün il instrumaint da desch cordas, & sün la luta, sün la cittra, e sün la gigia.

4. Perche tü, Jehova, m 'has allegrâ in tias ovras. Eug völg fallgir in aut d' algrezchia in las ovras da teis mans. 25

5. O Jehova, quun grandas fun tias ovras! Co fun teis impiffamaints usche zund chiafuols!

[p. 267]. Un narr nu sâ quai, & ün zainza intellet nun intlegia quai.

7. Intant chia ils mals stan verds sco l'herba, e tot queus, chi fan la cativiergia sfloreffchen, van eus a perder in æternum. 30

8. Ma tú esch il autiffchim, o Jehova a faimper.

9. Perche, mera, teis inimichs, Jehova: schi, perche, mera, teis inimichs vengen a perir: e vengē a ngir rafads e dissipats tot ques, chi fan la naufchdat.

10. E tú vains ad aduzar in aut mia Corna, sco il unicorn: ch'eug 35
fun üschü cun öli verd, e fraifck.

11. Et meis ölg vain à vair teis jüdicis incounter queus chim guardan sü: incöter queus chi levan sü incounter mai; incounter queus chi'm fan incounter, vengē mias orallges ad udir.

12. Il júst vain a star verd sco la palma: [p. 268] sco il Ceder sún il mont Libano vain el a creffcher sù cun adampchiamaint.

13. Queus chi fun implantands in la casa da Jehova, vengen a sfiorir in ils palazis da nos Deis.

5 14. Schi e vengen eir ad effer verds in lur velgdùm: grafs vengen eus ad effer, e verds.

15. Perchia eug lasscha à favair, chia Jehova ais just, & intèr: Meis spelm: & chia iniquitad e cativiergia nun ais in ell.

PSALM. XCIII.

10

Ais ün cuffort incoiter tot Tyrans.

Ils fidels s' cuffort en quist psalm incoiter il tor aman dals Tyrans, sün confideration da la possanta providentia da Deis, e la sgüreza da fias impromissions.

1. JEhova quell regneffcha: Ell s'ha investi d'grandezza: Jehova ha 15 trat aít fermeza: Ell ais agiá tschintâ aint: Eir la terra vain fermada, ch'ella nu vengia moventada.

[p. 269] 2. Tia supchia ais salda da lura in nan: schi dad æternum in nan esch tü.

O Jehova, ils flüms han aduzâ: ils flüms han aduzâ lur rumôr: Ils 20 flüms han aduzâ lur undas.

4. Sur las rumôrs da bleras aguas: da quellas fermas undas dal mar, ais Jehova ferm in l' auteza.

5. Tias testmungias fun saldas grandamaing: La delëttaivla fantiâ da tia casa, o Jehova, vain á remangair in longeza da temps, & á saimper.

25

PSALM. XCIV.

Ais üna oration incoiter Tyrañias.

Il autor da quist psalm roga, chia Deis völgga castigar tots tyrans da casa: mettand nan ünzaquants stucks da queus. II. Ils rônga ell per quai, ch' eus nu wölggen congofcher la providentia da Deis, & amossa e cofferma quella. 30 III. Cuffort' ell queus, chi vengen calcads, chia Deis venga als deliberar: ils mal fatôrs castigar, confirmand quai cun seis exaimpel.

1. O Deis da la vindetta, Jehova: Deis da la vindetta splendura ora.

2. Tü jüdisch da tot la terra, t'fa in aut; Renda als superbis lur merit.

35 3. Quun löngk Jehova, quü löngk deffen ils mals fallgir sü, e star legers?

4. Eus tavellan sainza fundamaint: grobamaing tschantfchan eus: E fick s'laudan tots queus, chi fan la nuschdat.

5. Iehova, e squitschen fut teis pövel: e trapplan fut tia hierta.
6. Eus mazen la vaidgua, & il efter: Eus pillgen la vita als orfens.
7. E dischen: Deis nu vain à vair quai ingotta: Et il Deis da Jacob nun vain a sèngar quai ingotta.
8. Intlegiaivo, chi nun havai ingün sen intanter il pövel: Et vo nars, 5 cura laivo pür ngir sabis?
9. Quell chia ha plantà l'orallgia, nu des ell udir? Quell chi ha fat il öl, nun defs ell vair?
10. Quell chi rōnga ils pövels, nu defs [p. 271] ell castigar? Et quell chi mossa la lgieut scientia? 10
11. Iehova congoffcha ils impiffamaints da la lgieut, chi sun vanità.
12. O Senger, beat quell hom, il qual tū vains ad intraguidar, & vains al moffar tia ledfscha.
13. Chia tū il drizas paus, in ils dtds da 'l mal, intant chi vain cavà la fora alg naufsch. 15
14. Tschertamaingk Jehova nu vain à bütter via seis pövel: ne vain a bandonar fia hierta.
15. Perche il jüdice vain à torrar pro la jüftia, & davo ell vengen giand tot queus, chi sun d'ün real cör.
16. Chi ais stat sū per mai, incoiter qu eus chi fan il mal? Chi 20 s'ha mis aint p mai, tneöter queus chi fan la cativiergia?
17. Scha 'l Senger num fos stat in ajüt schi havdes mia orma bunamaingk in la quaideza.
- [p. 272] 18. Cur eug nhaig dit, Meis pè ha dat ün sblezck; schi m'hà tia bontà, Jehova tngü sù in pè. 25
19. In la blierura da meis impiffamaits in mai, hā teis cufvrtz allegrà mi' orma.
20. Vain forsa a s' compangar cun tai la superbia da l'iniquitad; quella, chi in pè da la raschun, s'inspia ora tota fadia e travallga?
21. Eus vengen infemèl à rotfeh à rotfeh sur l'orma dal jüft, & con- 30 dannan sang innozaint.
22. Qua lhura im ais Jehova stat ün castell: E meis Deis im ais stat il spelm da meis recurs.
23. Perche ell vain à render sün eus, lur tort e forsa: E tras lur signa malitia val ell als metter à perder: Iehova nos deis vain als metter 35 a perder.

PSALM. XCV.

Ais üna exhortation a ludar Deis elg obedir.

[p. 273] I. David, (Hebr. 4.) exhortescha il pövel dad Israel ch' eus in lur raspadas fainchias deffen ludar & adorar il Senger, permôr da fia antezza, 40

e bontà. 11. Ils exhorteffcha ell pro dretta obedientia via dals comandamain da Deis, per ch' eus nun vengen castigats sco lur velgs.

1. NGi nan; fallgin sü e cantain á Jehova: Iüvlain al spelm da nofs salüt.

5 2. Giain avant sia fatfcha cun laud; Iüvlain ad ell cun pfalms.

3. Perche ün grand Deis ais Iehova, & ün grand Raig fur tot ils Deis.

4. Perche in seis mans fun las plü chiafullas foras da la terra: Eir las autezas dals monts fun fias.

5. Perche, seis ais il mar; ell il ha fat: & il terrain han seis 10 mans formá.

8. Ngi, adorain il, e'ns blüttain gio in terra, e'ns infnolgiain avant la fatfcha da Iehova, quell chi'ns ha fat.

7. Perche ell ais nofs Deis, e no pövel [p. 274] da fias pascüras, & il tröp da seis man.

15 8. Scha vo ngit ad udir hoz sia vusch, schi nun induri vofs cörs, sco in Meriba: saguaintor il di da Massa in il desert.

9. Ingio vofs Babuns im han prová: schi eus m'han prová, cumbain chi vevan vis mia ovra.

10. Quaranta ans dalonga fun eug prová da quista generation: Tras 20 qua nhai eug dit: Quaißt ais ün pövel, chi va ad errôr in lur cör, & eus nun han congolchü mias vias.

11. Als quale eug nhaig jürá in mia ira, schi má vengö ad intrar in meis paus.

PSALM. XCVI.

25

Exhortaiions á ludar Christum.

Il autor exhorteffcha ils fidels da Iüdeus, e da Pagans, ils quals, dal temp da la wengüda da Christ in carn, vengen ad esser viva, chil deffen ludar & il adorar, permôr da seis salüt, e gloria, & jüst gubern, & providentia.

1. CANTá a Jehova úna canzon nova: Cantá a Iehova tot la terra. 30 [p. 275] 2. Cantá a Iehova: benedi á seis Nom predgiá ora da di in di seis salüt.

3. Rafchunà intanter ils Pagans sia gloria: Intanter tot povel, fias müravilgüfas ovras

4. Perche grand ais Jehova, & aut da ngir ludá: & da tmair fur tot 35 ils Deis.

5. Perche tots ils Deis dals povel fun vanitáts: Ma Iehova, quell ha fat ils tšhels.

6. Majestá & honor ais avant ell: Fermezza & honrenfcha in seis Santuario.

7. Dat á Jehova, vo povel, chi elschet raspadis infemēl: dat a Jehova gloria & fermeza.

8. Dat á Jehova l'honôr e la gloria ūa seis Nom: Pillgá offertas, e ngi in seis palazis.

9. Andurá Jehovam in l'honôr da seis Santuário: Tremla tott la terra da sia fatscha.

[p. 266] 10. Dit intanter ils povel, Jehova regnesscha: Contot schi vain il cræs da la terra a ngir stabili, ch'ell nu s'mova. Ell vain a reuscher ils povel cun dret e raschun.

11. S' allegran ils tschels, e fillga sü la terra in aut: Strafona il 10 mar e sia grandeza.

12. Sillga in aut cun algrezchia la cuttura, & che chia in quella ais. Lhura fillgen in aut d'algrezchia tot la bosca da ils guants.

13. Avant Jehova; perche ell vain: per che ell vain a redscher la terra. Ell vain a redscher il cræs da la terra cun jüstia, & ils povel 15 cun sia vardat.

PSALM. XCVII.

Ais ūna exhortation á dar honor á dar honor á Christ.

I. Il autor admoneffcha tot fidels da Iudeus & Pagans, dals temps da la venüta da Christ, al ludar, & s'allegrar da seis reginum, e divina Majestat. 20 II. ils exhor[p. 277]teffcha ell pro temma da Deis. Et ils cufforta in conter la persecution dals infidels. III. Reperteffcha ell la prima admonition, & ils exhorteffcha darcheu a dar laud & ingrazchiamaint a Christ.

1. IEhova regnesscha: Silg 'la terra i aut: f' allegran las infulas 25 las plú grādas.

2. Nüvel e scür dis inturn ell: lüstia & jüdicì fun il pé e fundamaint da sia supchia.

3. Fö va avant sia fatscha: & ell vain ad invidar ūna flamma inturn inturn seis inimichs.

4. Seis Lüttschaiders han splenduri fur terra: La terra vain a vair, 30 & á tremlar.

5. Ils monts leguan sco ūna tschaira avant la vista de Jehova: Avant la vista dal Senger da tot la terra.

6. Ils tschels vengen á far á savair sia jüstia, & tot ils povel vengen á vair sia gloria. 35

7. Vengen in vergogna tot queus, chi servan ad imaginas: Queus, chi s'laudā [p. 278] in lur Idols. Avant ell deffen adorar tot ils Anguels.

8. Sion ha udi, e s'ha allegrá: E las filgas da Iuda han sallgi d'algrezchia permôr da teis jüdicis, o Jehova.

9. Perche tü, Iehova, esch il aut fur tot la terra: Et esch autamaingt aduzâ fur tot queus, chi han forsa e possanza.

10. Vo chi amavat Iehovam, haget in ödi il mal: Ell percüra las ormas da queus, ch'ell fa dal bain: Ell vain als trar or dal man dals 5 naufrs.

11. Als jüsts ais femnâ úna lüm, & ün' algrezchia a queus, chi sun drets d'côr.

12. S' allegrâ vo jüsts in Iehova: E predgiâ ora la memoria da sia fantitâ.

10

PSALM. XCIX.

Ais ün' exhortation a dar laud a Christo.

Sco in il psalm passâ; uschea eir inquist exhortescha il autôr ils fidels, dal temp da la venuta da Christî in carn, chi'l deffen ludar, permôr da seis salüt, & jüff bun gu(l)[o]jern.

15 [p. 279] CANTâ a Iehova úna nova canzō; perche ell ha fat miraculs: & seis man dret, e seis sainck bratsch il ha datt salüt.

2. Iehova ha fat appalais seis salüt: & avant ils ölgs dals povel, ha ell fat vaira sia jüstia.

3. Ell s'ha regordâ da sia bontâ, e da sia vardat via da la casa dad 20 Israel. Tot ils confins da la terra han vis il salüt da nols Deis.

4. Iüvlâ al Senger tot la terra: Strafonâ, & cantâ dadaut: e fat ilg psalma.

5. Sonâ a Iehova la citra: La citra, e cū vusch da beus psalms.

6. Cun trommettas, e sonar da la tûba: jüvlâ avaut quist Raig Iehova.

25 7. Sbrügia il mar, e sia plaineza: Il cræs da la terrn, e queus chi habiteffen in quell.

8. Ils flüms slaffen cun ils mans: Can[p. 280]tan ils monts tots insemmel cun auta vusch.

9. Avant Iehova: perche ell vain a redscher la terra: el vain a re- 30 dscher il cræs da la terra cun jüstia, & ils povel cun dret, e raschun.

PSALM. XCIX.

Ais üna exhortation a ludar & adorar il Senger.

Il autor exhortescha il pövel da Deis, a ludar, & honrar il Senger, per caufa da seis reginum spirital tanter eus; sün fidanza, ch'ell venga als exodir, 35 sco ell ha ünzacura exodi Mosen, Aaron & Samuel.

1. Iehova regnesscha: franturan ils povel: El feza intanter ils Cherbims: Unda ja tot la terra.

2. In Sion ais Iehova grand, & aut fur tot ils povel.

3. A teis Nom grand e stramentù cufessen & ingrazchen tots: perche ell ais fainck.

4. Et la fermeza dal Raig ama il jùdici. Tù has fat fald, che chi ais dret: Tù has fat jùdici e jùstia in Jacob.

5. Aduzá Iehovam nofs Deis, & adora avant la scabella da seis pèes: 5 perche ell ais fainck.

6. Moses & Aron fun stats intanter ls Sacerdots, e Samuel intanter queus, chi claman in ajüt seis Nom. Eus han bragi pro Iehova, & ell ils ha exodits.

7. In üna columna d' üna nüvla ha Deis tfantscha cun eus: Eus han 10 salvâ fias perdüttas, & ell ils ha dat seis schantamaints.

8. Jehovo nofs Deis, tù ils has exodits; Tù ils esch stat ün Deis, chi pillgia via lur puchiats; & impro eir, chi has fat vIdetta da lur far.

9. Aduzá Iehovam, nofs Deis; & adorâ incounter ils monts da fa fantitâ. Perche saingk ais Iehova nofs Deis. 15

[p. 282]

PSALM C.

Ais ün laud & ingrazchiamaint, per beneficis spirituals.

Ils fidels in quist psalm s'exhortesschen tanter par, acantar laud cun tota algrezchia, per quell special benefeci da Deis, ch'ell craffaiwelmaing ils ha clamade, & tant coseis pövel, e nurfas perforgiâ, e gubernâ. 20

1. IUvlâ a Iehova tot la terra.

2. Servi a Iehova cun dalat: ngi avant sia vista cun jüvlaz.

3. Congofchai chia Iehova ell ais nofs Deis: ell ha fat á no: brichia uo a no invels. No esschen seis pövel, & la scoffa da fias pascüras.

4. It aint per fias portas cun laud, & ingrazchiamaint: in seis palazis 25 cun laud Slargia ora seis laud, e benedi a seis Nō.

5. Perche Iehova ais bon; a saimper düra sia misericordia: e sia vardat da flatta in flatta.

PSALM. CI.

Amossa co David s'profereffcha da far sch'ell vain pro il reginum. 30

[p. 283] David imprometta al Senger, ngiand schantâ in posseß dal Reginum da s' guvernar saguainter tot ilg da vaira: e metta nan qualchia punt d'ün bon gubernador.

Un Psalm da David.

1. EUg völg cantar la bontad, e jùdici: & a tai, Iehova, völg eug 35 cantar psalms.

2. Eug völg metter tot meis stüdi sün la via intêra, cur tü vains

a ngir po mai Eug völg caminar in fincerità da meis cör, in me mia casa.

3. Jugtün mal fatt nu völg eug tor avät mai: Eug völg mal a queus, chi storschē gio da tias vias: Un da queus nun defs star cun mai.

5 4. Un cör stravers vain giand d'avent da mai, e nauscha lgiemt nu völg eug laschar ngir inturn mai.

5. Queus, chi smorven secrettamaingk lur proffim völg eug metter or d' pëes: Queus chi han ölgs grandêrs, & aut cör, nun [p. 284] veng eug a pudair indürar.

10 6. Meis ölgs vengen a guardar sün queus, chi fun d' vardat in la terra, ch'eus (tetten pro mai; Queus, chi caminan sün la dretta via, vengen a servir a mai.

7. In mia casa nu deffen havdar queus chi fan fraud: quell, chi tfschantfcha ingians, nu defs ngir stabili avät meis ölgs.

15 8. Stün la daman völg eug metter a perder tot ils nauschs dal pagiais: per ch eug ragifcha or da la cità da Iehova, tot queus, chi fian mal.

PSAM. CII.

Sun rogs dal pövel dad Jfrael, per spendrafchun or da la preschun da Babylō.

20 Quaiſt pfalm ais miß gia per il pövel Iüdeeu, cur ell era preschun in Babylon, & bonamaingk eir complits ils settanta ans da quella. Per la I. rogan eus, chia Deis or da quella ils delibra: fiand ch'eus in quella sto van indürar anguffcha granda, fadia & travallgia. Per la II. S'cuffort en eus, chia Deis quai venngia fand, e quai per quatter chiaschuns. La 1. perche Deis ais in feis pläd, 25 & impromiffions tant fald, e nun müdaivel, [p. 285] co in fia effentia. La 2. perche ch'eus han zund grand defideri darcheug da drizar in pè la cità & il taimpel da Ierusalem. La 3. perche, chia Deis ils turnantand, venngia a ngir congescü e ludà dals Pagans. La 4. perche, chia eir eus vengen a dar laud & ingraz chiamaint a Deis.

30 *Una oration dal pover, cur ell vain sur fallgi cun tremloxun, & spanda oura feis plant avant Deis.*

1. AUda mia vusch, o Iehova; e mais bragir veng avant tai.

2. Nu zuppar tia fatscha d'avent da mai, in quell di, ch'eug clam: Vè bant, e responsa à mai.

35 3. Perche meis dits fun cosstümats via, ingual sco ün füm, & mia ossa ais arfa via, sco üna platta d'foe.

4. Meis cör ais battü tant co ün'herba, & ais seccà via: da fort ch'eug nhaig smaachiä da mangiar meis pau.

5. Da la vufch da meis clutfeh, ais tott mia offa rantada pro mia carn.

[p. 286] 6. Eug fun ngü simlgant al Onocratio lo dal desert: Eug fun dvantâ sco il püb in louchs soldans.

7. Tot la nott ora valg eug; e fun ingual sco ün passer foldan sün ün tett. 5

8. Iminchiadi im sdengen meis inimichs; e queus, chi s'laudan fura da mai jüran tras mai.

9. Tras quai, nhaig eug mangia pulvra tant co pan, e nhaig masdâ mia bevrandâ cun cridaz.

10. Permur da tia ira, e da teis sdeng: perche tü m'has aduzâ in 10 aut, & m'has eir buttâ gio à bafa.

11. Meis dids fun tant co üna sumbriva, chi passa davo gio; & eug fun feccâ via, ingual sco ün'herba.

12. Ma tû, Jehova, restas in æternum; & tia memoria resta da flatta in flatta. 15

13. Tras quai tü, alvand sù, vains a t'lafchar ngir compafsion da Sion. Perche il [p. 287] ais il temp da s'laffchar ngir puchiâ d'ell. Perche, seis temp ordinâ ais ngü.

14. Perche tia famallgia vengen ad ha vair lur cor, via fia crappa, e fia pulvra. 20

15. Et ils Pagans vengen a tmair il Nō de Jehova; & tott ils Raigs da la terra, tia gloria.

16. Per quai chia Jehova vain ad havair ædificâ Sion, & vain ad effer vis in fia gloria.

17. E vain ad havair guardâ sün l'oration dals afflits, e nu vain ad 25 havair sbütâ lur oration.

18. Quai vain a ngir mife in scrit sün la generation, chi vain davo: Et il pövel chi ais creâ, vaio a ludar Deis.

19. Ch'ell ha guardâ gio or dal lō da fia santitad sù aut: Chia Iehova ha guarda gio da tſchel in terra. 30

20. Per ch'll udifs il fuspîrâ dals preschunêrs: e flargiafs ils filgs da la mort.

[p. 288] 21. Per chia e lasschen a savair iu Sion il Nom da Jehova: seis laud in Jerusale.

22. Cur ils povel vengen a ngir raspads infemel; & ils reginums, 35 per chia e sarven á Iehova.

23. Ell ha bain büttâ a terra mia forfa: Ell ha tſchunck gio meis dids.

24. Eug nhai dit: O meis Deis, nu'm far svampar via in la mitâ da meis dits: Teis ans fun da temps in temps a faimper. 40

25. Tù has dalöngk söllgà la terra: Et ovra da teis mans fun ils tfehels.

26. Quai tott vain a passa via: Ma tù vains a remangair: Et tot quai vaingiand vedrtfch, ingual sco ün vestmait: Ingual sco ün vest-
5 maint vains a 'ls mudar, e vengen a ngir müdats.

27. Ma tù Iehova, efch, & teis ans nun vengen ngiand al main.

28. Ils iffants da tia famallga vengen a [p. 289] star, & habitar: E lur fem vain avant tai a ngir stabili.

PSALM. CIII.

10 Ais ün la(n)[u]d & ingrazchiamaint per la remission dals puchiats.

I. David s' exhorteffcha sweß ad ingrazchiar & ludar Deis, per seis da blera fort d' beneficis, ils quals Deis ad ell in special; e lura eir a tot il pövel da Deis in general ha fat: Ils quals ell metta nan, & il pustüt laud' ell la remission dals puchiats, tras gratia, II. Exhortefch' ell eir ils Anguels, e totas
15 creatüras a lu dar Deis.

Un Psalm da David.

1. Landa a Iehova, o tü mia orma: e che chi ais in mai seis fanchi-
fchem Nom.

2. Orma mia landa a Iehova; & nun smanchiar tot seis beneficis.

20 3. Il qual perdona a tai tot teis puchiads: E medgia tot tias ifirmitats.

4. Il qual spendra tia vita or da la sepultura: Il qual t'incorona cun bontà, e cū misericordia.

[p. 290] 5. Il qual sadulla tia masella cun tott böen: Il qual renova tia juventüt, sco quella da l'aulgia.

25 6. Iehova fa jüftia e raschun a tot queus, chi fun sqitfehads fut cun ingian.

7. Ell ha fat a savair fias vias a Mofes: Als filgs dad Jfrael quai, ch'ell ha fat.

8. Misericordiaivel & gratiôs ais Iehova: Tard a l'ira & da granda bontà.

30 9. Il qual nu sola dantillgar adüna; ne tenga ira a saimper.

10. Il qual nun ha fat cun no fagnainter nos puehiats: e nu 'ns ha rendü fagnainter nossas cativiergias.

11. Perche seguainter l'autoza dals tfehels, fur la terra, ais fia bontà pü granda fur queus, chi 'l temen.

35 12. Saguainter la lönscheza dal oriait, davent dal occidaint; ufche ha ell dalönfch büttâ davêt dad ell nos puchiats.

13. Ingual sco ün bap s'laffcha ngir puchia [p. 291] chià da seis iffants; ufche ais Iehova misericordiaivel via queus, chi 'il temen.

14. Perche ell congoffcha da che fattura no effchen: Ell s'regorda, chia no effchen pulvra.

15. Ils dids dal craftian fun sco l'herba: Ingual sco üna flôr da la cuttûra sflorescha ell.

16. Perche deck ün zuffel va dfur ell ora, & ell plü nu vain ad 5 effer avant man: E seis lö nü vain plü congofchü brichia.

17. Ma la bontà da Iehova dūra dad æternum in æternum, fura da queus, chi 'l temen: Et sia jüstia fur lur iffants & abiadis.

18. Schi a queus, chi falvan sia ligia; & s'regorden sün seis statûts, a far queus. 10

19. Jehova ha fermâ seis thron in ils tŝchels: & seis reginum ais cun tota possanza e segneradi.

20. Benedi à Iehova, vo seis Anguels, vo [p. 292] da granda poffanza, chi fat seis plæd & obedi à la vuŝch da seis plæd.

21. Benedi a Jehova, tots seis exercits: seis serviaints, chi fat seis 15 bain plafchair.

22. Benedi a Jehova tot fiâs ovras: in tots ils louchs da sia domination. Da lauda Jehova, o tú mia orma.

PSALM. CIV.

Ais ün predgiameint dal laud da Deis.

20

Il autôr da quaiŝt psalm lauda Deis, permur da sia auta ŝapienta, omnipotentia & bontad: las qualas wir tûds Deis in part ha appalantâ e tot: in part appalainta ell iminchiadi in la creation, conservation, & gubernation da tant as creatûras, e quellas dad ufche basguala natûra; e quai tot in bôn e ŝpeclala ut illt ad dal craftian. 25

1. LAuda, tû mia orma Iehova: Iehova meis Deis, quun grand eŝch tû fick. Tû has trat aint gloria & honor.

2. Vesti ais Iehova cun clarità, ŝco cun ün veŝtmain: Ell ha ŝtais ora ils tŝchels, ingual ŝco üna cortina, u vela.

3. Ell ha incaŝtrâ infemel ŝias ŝalas autas, in las aguas, q. a. in il 30 ær: Ell ha fatt las nüvlas seis carr: Ell ta vain sün las dal zuffel.

4. Seis Anguels fa ell ŝpirts: seis minifters, ün ŝœ, chi ŝflamma ja.

5. Ell ha ŝöllgâ la terra sün seis pëês, u fundamaints; la quala nu vain ngiand moventada à ŝaimper e ŝaimper.

6. Cun il abyŝ, ŝco cun ün veŝtmain, l'havevas cuvarnada fut: Las 35 aguas ŝtavan sù fur ils monts.

7. Ma da teis rôngar ŝune mûŝchadas: In preŝŝcha fun ellas mûŝchadas da la vuŝch da teis tonar.

8. Ils monts fun ids in aut: e las vals s' han laschadas gio à bafs, in quell lë, chia tú las havevas scëlgâ.

9. Tù has mifs ùn term, or dšur il qual e nu vengen a passar: e nu vengen a turnar a cuvernar fut la terra.

5 [p. 294] 10. Tù fas bullgir ora fontanas, chi vengë flüms, chi curre gio tanter ils möts.

11. Or da queus baiven tot las bestias da la cuttura, & ils ašens sylvadis rumpë lur sait.

12. Spær queus havden ils utschels dal tšchels, & or da mez la rama
10 cantä eus.

13. Ell incrennga ils monts gio da fias camras: La terra vain plaina dal früt da fias lavors.

14. El fa prür ora herbas per il muvel: E ravitschas à servezi dal craftian: Et il nudriamaint fa nell ngir or da la terra.

15 15. Et il vin, chi fa leger il cor dal craftian; à far la fatscha lüschainta cun il šli; e pan, chi cufforta il cör dal craftian.

16. La bosca da Iehova vain sadullada: Ils Ceders dals Libanus, chia tú has implantä.

17. Perche, qua fa l' utschlamainta, lur ngieus, & las ciconias, chi
20 han ils pinns per lur loschamaints.

[p. 295] 18. Queus auts monts als camotschs; & ils spelms fun il zuppel & 'ls cuniculs.

19. Šün šeis temps ordinaris hà el fat la Lùna: Il solai sà ingioir davo gio.

20. Ell fa šcür, e vain la not: In quella lura štruzchen ora tot las
25 bestias dals guants.

21. Ils leuns juvenš sbrügen davo la catšcha; & a tšcherchiar lur da viver da Deis.

22. Il solai leva, turnen aint, e s'gialschainten pro lur luschamaints.

23. Lura vain ora il hom pro šia lavôr: & pro fias fatschendas infins
30 a la šaira.

24. Quant grondas mã fun tias lavôrs o Jehova! Totas chiauffas has fat cun granda šapientia: Plaina ais la terra da teis dons.

25. Quell grand, e larg mâr: Qua fun bestias, chi štruzchen zainza nümer: & limargias pitschnas, cun las grandas.

35 [p. 296] 26. Šün quell caminen las navš: Il Leviathan, chia tú has formä, chal chiova in quell.

27. Totas chiauffes guardan šün tai, chia tü las dettas lur da viver a šeis tšp.

28. Tu das, & ellas clegen aint: Tù avras teis mã, e vengë plainas
40 da tot bñ.

29. Tù zuppas tia fatscha, e tremen: Tù eleges inseimel lur spirt, & ellas dan à terra; e turnen in lur pulvra.

30. Tù lasschas ora teis spirt, & vengē creadas: Tù renovas la fatscha da la terra.

31. Sia gloria & honôr à Jehova a faimper e faimper. S'teng bun 5
Jehova, & s'allegra in sias ovras.

32. Perche ell deck guarda la terra, & ella tremia: Ell tocca ils monts, e fuman.

33. Eug völg cantar à Iehova tant ch' eug viv: Eug völg far psalms a Iehova meis Deis, ufche lōngk ch' eug fun. 10

[p. 297] Meis pläd il völg effer accept; s'chi im völg eug allegrar in Jehova.

35. Poffen ils sturpchiûs tots ir d'avent or d'fur la terra; & tot ils nauschs, infina chi nu sean plûs, Oama mia benedefcha à Iehova. Ludà Iehovam. 15

PSALM. CV.

Sun ingrazchiamaints à Deis, fats dalg pövel da Deis.

I. Il autor exhorteffcha il pövel dad Ifrael, ad ingrazchiar Deis, per tot queus grand e special beneficis chia Deis ha fat a lur Babuns, dad Abraham in nan, infina sün Iosua. II. Queus beneficis mett' ill nan, l'ün davo l'auter, 20
Cun nom. 1. L'impromission da la terra da Canaan. 2. La defension e cûra per lur pardavants, incounter ils fadifs in leß pagiais. 3. La confervation da queus in Egipto tras Ioseph. 4. La li beration or dad Egipto tras Mosem. 5. La guida, cûra, e confervation in il desert 40 Ans dalonga. 6. La condüta in lâ terra da Canaan. 25

1. Udà Jehovam: Clamà fura seis Nom: predgià ora intanter ils povûs lias ovras.

2. Cantà ad ell: Sonà ad ell sün instru [p. 298] maints: tschantfchà davart tot seis miraculs.

3. S'ludà in seis Nom sainck: S'allegra il côr da queus, chi tscher- 30
chen Jehovā.

4. Tscherchià Jehovam e sia fermeza: tscherchià sia fatscha adüna.

5. S'regordà da seis miraculs, ch'ell ha fat: da sias strangezas, e jüdiciis da sia bucca.

6. Sem dad Abraham, da seis serviaint effchen no; filgs da Jacob 35
seis elett.

7. Jehova s'fess ais nofs Deis; in tot la terra sun seis jüdiciis.

8. Ell s'ha in æteruum regordà da sia ligia: da quell pläd, ch'ell ha comondà in milli generations.

9. La quella ell ha fat cun Abraham: & da seis saramaint cun Isaac. 40

10. Et la quala ell ha stabili a Iacob, p ün statút: ad Ifrael, per üna ligia a faip.

11. Dſchant: A tai völg eug dar la terra [p. 299] da Canaan, la corda vofsa hierta.

5 12. Cur eus eran paucs d'nuñer, tant co ünzache züd pauc, & forefters in ella.

13. E fun paffats tras, da l'ün pövel, in ün auter pövel; & dad ün reginum, pro ün auter pövel.

14. Et ell nun ha laffchà alcùn ch'ils no ſchefs: Et ha, in amôr dad 10 eus, rönnga Raigs, Dſchant:

15. Nu tuccá mais unſchüts: & a meis Profets, qun farai qual mal.

16. Ell ha clamà nã üna fam ſur terra: Ell ha rut tot il baſtun dal pan.

17. Ell ha tramifs avant ad eus ün hō: Ioseph ais vendù per ün ſclav.

18. Eus han ſtrenſchù aint ſeis pêcs cun peges: fier ais ngü ſur 15 ſia vita.

19. Infina il tēp, chia ſeis plæd ais ngü; & il plæd da Iehova, il provaſs.

20. Qua ha il Raig tramis, & il redſchadôr dals povel, il ha ſlargiá, & il ha deliberà.

20 [p. 300] 21. Ell il ha ſchantá ün Senger ſur ſia caſa: & ün patrun ſur tot ſias facultats.

22. Ch' ell ligiaſs eir principals ſaguainter ſeis plaſchair: & ch' ell moſſaſs ſapientia eir a ſeis vélgs.

23. Lhura ais Jſrael ngü in E(p)[g]ipta: Et Iacob ais ſtat peregrin 25 in la terra da Chä.

24. Et il Senger ha creſſchantá ſeis pövel grandamaingk, e 'l ha fat pü ferm co ſeis inimichs.

25. Ell ha vôt lur cor, ch'eus levan mal á ſeis pövel, & gevan in-turn ſeis ſerviaints cun tota fuſdad & ingian.

30 26. Ell ha tramifs Moſem ſeis ſamalgs: Et Aron, il qual ell ha tſchernü.

27. Ils quals han miſs tanter eus ils plæds da ſias infagnas; e ſtran-gezzas in il pagiaſs da Canan.

28. Ell ha tramifs ſcürezz, & ha fat ſcür: e nu sū ſtattas rebellas a 35 ſeis plæds.

29. Ell ha vôt lur aguas in ſang, & ha fat morir lur peſchs.

[p. 301] 30. Lur terra ha fat ngir ora ranas; per fin in la camra da lur Raigs.

31. Ell ha dit & ais ngü ün ſem d'muſcas: E plugs in tot lur 40 confins.

32. El ha fat lur plövia, üna tempesta: ün foe, chi sflamma ja in lur terra.

33. Et ha battü lur vineas, e lur figärs: Ell ha rut gio la bolca da lur confins.

34. Ell deck ha dit, & ais ngü ün salip: Et üna urslana zainza nummer. 5

35. Et ha malgâ gio tot l'herba in lur terra: & ha disipâ il früt da lur pagiais.

36. L'ha eir battü scudüna prima naschenscha in lur pagiais: Las primitias da tot lur virtüt.

37. Et ils ha mauats ora cun argent & aur: e nun ais stat in lur 10 cafadas ingün debil, ud amala.

38. Ægypta s'ha allagrada da lur trar ora: perche üna temma era crudâ sur eus per lur chiaschun.

[p. 302] 39. Deis ha stais ora üna nüvla per üna coverta: & ün foe, chi fes clær da not. 15

40. Jfrael ha tngü cuvaïda, & ais ngü la quaccra: e cun pan gio da tſchel ils ha ell sadullats.

41. Ell ha avri ün spelm, & aguas fun currüdas ora: e fun idas in louchs secks sco ün flüm.

42. Perche ell s'ha regordâ dal plæd da sia santitâ, ad Abraham seis 20 serviaint.

43. Schi ha ell damana manâ ora seis pövel cun algrezchia: seis Elets cun júvlaz e fallgiz.

44. Et ha dat ad eus las terras dals Pagans, & eus han surfngi la lavôr da queus povels per lur hierta. 25

45. Per ch'eus salvaffen seis statuts, & fias ledſchas tngessen avant ölgs.

Hallelu-Jah.

PSALM. CVI.

Ais ün register da bleras forts d'beneficis [p. 303] da Deis, fats al pövel dad Jfrael: sco eir da bler castigmaints permur da lur puchiats. 30

Quist psalm, sco e s' po vair or dal 47 verset ais mis gio per ils jüdeus in la preschun da Babylon, oder forsa da la persecucion dad Antiochus il grand In quell vain I. miß üna exhortation a dar laud & ingrazchiamaint a Deis, per seis beneficis. II. Rogan eus p deliberation. III. Ais üna confession dals puchiats, tant lurs, co da lur velgs, da lura in nan, ch'eus fun manats or dad Egipto. 35 Eir co Deis, per queus, ils ha dat s in man da lur inimichs, & darcheu deliberats. IV. Turnen eus lur rogs. V. Serren gio cun laud & ingrazchiamaint.

Hallelu Jah.

1. LUDà & aduzá Iehovam: perche el ais bon, & in æternum fia bontà.
2. Chi vol dir ora la poffanza da Iehova: Et laffchar a favair tot
feis laud?
3. Beat fun queus, chi falvan jùstia: E chi fa indret da tot temp.
- 5 4. T'regorda da mai Iehova, faguainter quella tia bainvolgenfcha via
da teis pövel: [p. 304] Vifiteffcha'm cun teis falüt.
5. Ch'eug guarda co tù fas dal bain a teis Elets, e m'allegra da
l' algrezchia da teis pövel; ch'eug im lauda cū tia hierta.
6. No havain pecchiá infemel cun nos Babuns: no havain fallà: no
10 havain fat mal.
7. Nofs Babuns in Egipta nun han intlet teis miraculs: Eug nun
s'han regordats ea la blerúra da teis beneficis: Eus fun stats rebels pro il
maar, fchi pro il mar da la canna.
8. Impro ils coffalvats Iehova, per mur da feis Nom: per ch'ell apa-
15 lantafs fia poffanza.
9. Perche ell ha rōngá il mar cotschen, & ell ais sùt sú: & ell ils
ha manats tras ils abyfs, fco in ùn defert.
10. Et ell ils ha coffalvats or dal man dal inimich: el ils ha deli-
brats dal man dals fadifs.
- 20 [p. 305] 11. E las aguas cuvató fur queus, ch'ils fquitschavan:
niaunqua ùn dad eus nun ais vanzá.
12. Lhura han eus cragú a feis plæds, & han cantá or feis lauds.
13. Impro baut han eus fmanchià fias ovras, e nun spettá feis coffalgs.
14. Et han tchüf ùna cuvaida in il de fert, & hā provà Deis in quel
25 lö fultan.
15. Cuntot fchi ils ha el dat lur rōgma lhura ha el tramifs sün lur
orma ún alguar via.
16. Ultra da quai fun eus moventats cun invilgia incounter Mofem in
il læger: Et incounter Aaron il fainck da Iehova.
- 30 17. La terra ais avrida, & ha tragús Dathan, & ha coverná la ca-
manna dad Abiram.
18. Et ün fce ais vidá sü in lur tröp; üna flamma ha ars queus
sturpchiús.
19. Eir ün vadè han eus fat in Horeb; [p. 306] & han adorá ün
35 Idol incolà.
20. Et han müda fia gloria in la sumlgenscha dad ün bov, chi malga fain.
21. Eus han imblida Deis, quell, chi 'ls haveva coffalvats: quell,
chi haveva fat chiauffas grandas in Egipto.
22. Miraculs grands in la terra da Chā. Chiauffas ftramentúfas pro
40 il maar cotschen.

23. Contot fchi ha el dit; chi vengia a ngir ch'el ils metta a perder, fcha bricha Moses feis Elet fofs stat in la ruttüra avant el; a volver davent sia ira, ch'ell nu 'ls sdrúefs zund.

24. Eir han eus sbüttà quella terra tüt delettaivla: e nū han cregü feis plæds. 5

25. Et han bruntlâ in lur camannas, e nun ha tatlâ a la vufch da Iehova.

26. Tras quai ha el uzâ eis man incounter eus, a t'ils sterner via per terra in ilg desert.

[p. 307] 27. A rafar ora lur fem intanter ils Pagans: & als rafar 10 via per las terras Iturn.

28. E darcheu s'han eus cuvlat cun BaalPeor; & han mangiâ dals sacrificis dals morts.

29. Et han grittantâ Deis cun lur ovras: Et dandettamaingk ais dat aint üna plaga sur eus. 15

30. Pür ven Phinees tantr'aint, & ha fat la vindetta: Et la plaga is fermada.

31. Et quai il ais quintâ pro jüstia, da flatta in flatta a faimper.

32. Eus il han eir moventâ pro ira pro las aguas dal dantilg: il qual grattiget mal a Mosi svefs per lur causa. 20

33. Perche eus han fat grit feis spirt, ch ell cun pauc respet ha tſchantſchâ cun feis leis.

34. Eus nun han sdrüt queus povel, davart ils quals Iehova ils haveva commandâ.

35. Dimperfai fun masdats cun ils Pagans, & han imprais lur ovras. 25

36. Et han servi a lur figúras, las qualas ils fun stattas üna ruina

37. Perche eus han offri lur filgs, e filgas als Demonis.

38. Et han ſpans ſang innozaint: Ilg ſang da lur filgs & da lur fillgas, las qualas eus han offri sù als Idols intallgads da Canaan; & il pagiais ais imbrudgiâ cun ſang. 30

39. Eus fun imbrudgiats cun lur ovras & han catſchâ pitanöng cun lur far.

40. Tras quai ais rut ora l'ira da Iehova incounter feis pövel; & ha fat üna vügua da ſia hierta.

41. Et ils ha date in man dals Pagans & fur eus han ſengerâ lur 35 abaffats.

42. E lur ſadifs ils han ſquitschads, & ſut lur man fun eus abaffats.

43. Bleras votas ils ha el deliberats; ma [p. 309] eus il han grittantâ ſick, cū lur coſſalgs: e damana fun eus in lur cativiergia & mal far alguats via. 35

44. Impro ha el darcheu vis, cur eus eran in l'angusscha, udiand lur bragits.

45. Et ell s'ha regordâ per eus da sia ligia; & s'inrûglâ, saguaint la grandeza da sia bontà.

5 46. Et ils ha dats per üna compafsion avant tot queus, chi'ls havevan manats davent in preschun.

47. Jehova nofs Deis coffalvans; rasfans infemmel or da queus povel; a dar laud e gloria al Nom da tia fantità; & a sladar ora teis laud.

48. Benedi sea Jehova il Deis dad Israel, dad æternum in æternum:
10 Et tott pövel digia Amen.

Hallelu-Jah.

JACOBUS ANTHONIUS VULPIUS.

XXX Psalms da David. Da növ vertids & tschantads in vers Romanseh tras Jacobium Anthonium Vulpium. Stamapad in Scuol. Anno M DD LXVI.

Un PLANT SUPRA LA

Malitia dal mund, è rög via Deis per gratia.

p. 129

In la notta da Montaban.

SEnger gratids	O Bap cufortûs!
T' regorda d'no bain	Ta mifercorgia,
E da witorgia, (zudé	Als teis in quaißt munde.
2. No a qui vivaiu,	Eir pür plü pechiain,
5 Inconter teis plæde:	Quella natüra,
Ha curta düra,	E'ns main in grond læde.
3. Tot ils infidels,	Sun fick male, crudels;
Dovran injüstia:	E nu völlgen brick,
Ch'ün nianck ün zick,	Reprenda lur Ligia
10 4. 'Lais per pauc da far,	A qui da spettar,
Chi wain a s'müdare:	Lur rir, algrezchia,
Aint in tristeza:	Nu s'vulgond meldrare.
5. Fich cun blera a lgieut	Tfchert vaI ad ir d'fwient,
Chi sbüttn' il plæd da Deis.	Il fidel, perdert,
15 Quell sa bain per tfchert,	Deis nu bandon' ils seis.
6. La ambition,	E disunion,
Ais bain fich commüna;	Aut h'vaino predschâ;
Quell sgrifschus puchia:	Guinchin d'quell adüna.

- [p. 130] 7. Il commenzamaint,
 Ch'hafur no da ngire:
 20 E cun grand cridar:
 8. Pover Craftian,
 T'esch ün pover verme:
 Tras Christ il filg seis;
 9. In l'oration,
 25 Stain falds pür adüna;
 Pasch concordia,
 10. O malas pratchias:
 Dal Sathan piadas;
 Sdrür & zuppare
 30 11. Eug dig chia no tots,
 Mo blers zund forbatse,
 Baiven eir il sang:
 12. O schi'ns impiffain,
 Per dret meldramainte!
 35 Sia völlga fain:
 13. Deis, Senger chlar,
 Pasch in noffa terra:
 Cun vaira crett' è fai,
 14. A teis Serviaints
 40 Chi predgian tais plæde:
 Il Evangeli:
 15. A lur Auditörs
 Gratia da chi cresschen:
 Benediction,
 45 16. Bap da tschel fa tü!
 'Ndret cū tai'ns cuvengē,
 F sco filgs bandüs,

Dal castigamaint
 Ais tschert fuspurar.
 Ch'nos inimis pron rire
 Cha mä pilgs' a man!
 Da 'ndret laud a Deis,
 Ch' t'ais tschantad ün terme
 Cun devotion
 Per misericordia,
 Roguain tots per üna;
 Sco latfschs e cabgias,
 Per ruvinare,
 Ledfchas da Deis fattas
 Effchen fick currots:
 Chi stan in il fangk
 E s'tengen beadse.
 Dieu da cor rogain,
 Il pläd seis tadlain
 'Ns spendr'el dal tormalt
 Völlges a no dar
 Chia no poffen tai,
 Tmair e star or d'guerras
 Noß dfai Prædicants,
 Cun defideri
 Dâ spirt da vardade.
 Bè sco bellas flors,
 In devotion,
 Et cun bain sfloresschen.
 Chia no tots pür plü,
 Sean saimper prüs,
 L' Reginum mantengen.

[p. 131]

CANZON DA NOZAS.

- DA növ vlain no cantare
 Al Spos noß bun amich:
 Vantür' al avuorare,
 Eir a la sposa sia
 5 2. Queus ch'eiran amaladse
 D'carnals giavufchamaints;
 Da Deis fun scapantadse,
 Stüts d'nars amoramaints

3. Donna da bain chi catta
 10 Bler bön survain datfchiert;
 Pur fea nun ftramantade
 Da Deis 'l ais grazchia sport.
 4. 'Na donna dad honore
 Il laud ais da feis hom:
 15 Vain datta dal Singore,
 [p. 132] Difch fabi Salomon
 5. Adam deck fo creade
 Nun fo laffcha solett,
 D' fia coft' il fo drizade
 20 Da Deis 'na donn' indret.
 6. Amor plü grand inglure
 Nun ais co cur eus dūs,
 Scuvengen cun honore:
 Delett fick pretiōs.
 25 7. Il hom fto bandonare
 Bap mamm' & auter zund:
 Via d' fia mulger s'rantare
 Da cor l' amar eir zund.
 8. Sun dūs ün corp intere;
 30 'Ns amoffa la vardad,
 Compilg' in ün myfteri
 La Laig zainza fufdad.
 9. Ingual fco Chrifft noß Senger,
 No fia Bafelgia chiar:
 35 Vol per fia Spofa tenger,
 E quella nettigiar.
 10. Per quella s'ha rendüde,
 In üna greva mort:
 Vol ngir folet contfchüde
 40 Pa 'l dret è vair cuffort.
 [p. 133] 11. Permor d'quaiſta fumlgenscha,
 Schneja 'l giavüſchamaint
 Carnal; chi foß parenſcha
 Töft ün puchia contſchaint.
 45 12. Impro ſchi ais la cruſche,
 A qui tſchert avant man:
 A totta queus da ſtruſche
 Chi quai han intaman.

13. Dutsch, asch, ais in quiaft stadi,
 50 Pißer, è braja grand,
 Sterfchin, e grond malaschi,
 'Ls iffants udir cridond,
 14. Pazeng' e sen stov' effar,
 A qui cun dret tafchair,
 55 Fadia nun s'lafch' increffcher,
 Chi vol'na don' havair.
 15. Gril, grell, sgrizchiar ranchüfche
 [p. 134] D'la chün' ais il sonar;
 Dettar d'not e da die,
 60 Eir matinadas far.
 16. Qua pillga patientia,
 Il ais ufche ngü nan:
 Ufche han tut tei velgse
 Cun tai, ò Chraftian.
 65 17. Tafchaint' ils melg tü pousche,
 Mett' ils in man da Deis
 Cun orations sch'tü vouseche,
 Ch'hagen vantür' ils tei.
 Impro vendfcha l'amore
 70 E gùda far quai leiv:
 Pür via vo d'amasduose
 Sumlgar s'lasschâ brick grev.
 19. L'ün l'auter dfai s'gùdade,
 Portar il falfch commün;
 75 Sgrings è dantilgs mütfschade
 Ed auters plæds da füm.
 20. Sa stov' eir qui fuffrire,
 L'ün l'autr' in vair amôr:
 [p. 135] L'ün bain da l' auter dire,
 80 Dvainta cun vofs' honôr.
 21. La donn' obedgia s'moffa,
 Al hom, tant sc' al Singôr:
 Impro schi deß il homme,
 Seis eßr' havair per côr.
 85 22. Ma quai lasschain qui stare
 Il fat favaino bain.
 Da mal s'völg Deis oftare
 Indret ch' vo stettet bain.

23. Dormid pür hossa lamme,
 90 In gratia dal Singôr:
 'L fadif nun s'detta daune,
 Ne s'impedesch' inglur.
 V's impraista bandiffchune
 Noß Deis è chiaud amôr:
 95 Ch'voß fem stü creffcha bune,
 A feis laud & honor,
 25. S'lafch cun algrezchia vaire,
 Iffants fin il ters grâ:
 Sco als fidels da vaire,
 100 Suvent ais quai dvantâ.
 26. Deis vlains hossa rogare
 Chi s' detta sen chiarin:
 105 Ch' vo 'ndret s'poffet amare
 Infina stün la fin.

[p. 136]

DAVART' LA VANA GLO-
 ria da quaißt mund.

NGio vaine naune?	Ch' in il mundanne,
Da grad'sche fane	Sa şladen aut:
Siand dadette,	Tott quell delette,
Vain scars e strette,	Dfinvâ 'sche baut.
5 2. Dal mund la botta,	Ed auta frotta,
Sco terra cotta	Sfrislada vain:
Quai ch'ün scrivesse	Sü 'l glatsch restesse,
Et an s' mantngesse,	Co 'l Craftian.
3. Quai ch'hossa para,	Fich ferm a stare,
10 Agia dfinvae,	In batter d' l ölg:
Sü 'l munds' laschare,	Ais s'inrtüglare,
E zambriare,	Sco stün ün foelg.
4. Hoz svolas aute,	Cun forz' e dguaute,
Iüvlas dadaute,	In totta flôr:
15 Daman sgringire,	Davent partire,
Stos dfinire	Cun grand dolôr.
5. Da prüm in nanne,	Va' 'sche a manne,
Al craftianne,	Ne vain quai stort:
S' catt eir per scritte,	Chia chi ch' ha vitta,
20 La fin costritta,	vain da la mort.
6. 'Ngio ais Abfolone?	'Ngio Salomone?

L'un bell e gronde,
 Samson barune,
 D'Samgar il bune,
 25 7. 'Ngio Virgilius,
 Plat', Empedocles,
 [p. 137] Lur aut stüdiare
 Lur amoffare,
 8. Cicero plidaise,
 30 Ne 'l ha defaife,
 L'ha stü davente
 E mal containte
 9. S'leg eir in somma
 Vivev' in tumme,
 35 Ne s'impiffava,
 Cun greiv é stava
 10. Ell ven portade.
 Ne 'l ha jüdae,
 Pro temp via baine,
 40 Davent no staine
 11. Il Pap' e Raigse,
 Nu 'ls ha defaife
 'Ngüna richeza
 'Ngüna fermeza
 45 12. Ingün cridare
 Quai po jüdate,
 La tott surfillga
 Nun ch'la nu pillga
 13. Carnal delette,
 50 Sü 'l dawo strette
 Delet mundaune
 Gio d' Deis ins maina
 14. Sch' tü vos predschare
 Indret pafare,
 55 Sunai sco fuorse.
 Flur favurse,
 [p. 138] 15. Wana sumb[r]iva,
 A tai che jüda,
 Curt ais teis viver,
 60 Sch' tü has da viver,
 16. Seas hümil prufe

L'auter slutri:
 Ed il bastune,
 Mathusla velg?
 Aristoteles,
 Cun tott lur art?
 Lur sottilgare
 Va sur 'na vart.
 Sur tott statt aife
 Seis bain tschantfchar:
 Sch' bain brick gugente.
 Quaißt mund lasschar.
 Chia tschell rick homme,
 In sguazi bler:
 Bler main pafava,
 Cu 'lalmofnær.
 'N infern catschade,
 Rab' e danærs.
 Ins perderschaine
 Da prads, & ærs.
 Sch' bain han il brayse
 Lur forz' inglur:
 'Ngüna belleza,
 Tott sto morir.
 Ne medschinare
 Contra la mort:
 Nu lasscha nöllga,
 Vitt' è cuffort.
 Dfinvá dandette
 Main' in errôr:
 Ais curt è vanne.
 Aint in dolor.
 F forsa smare,
 Honors dal mund:
 Tott lur coluorse,
 Wia seccan zund.
 Scamada trida
 Il losch teis bain:
 Net' sas qui scriver,
 L'hura chi vain,
 D'un cor bandûse,

A tots stâ strufche,	In che ch'ttû pôs :
'Ls amichs völg's baine,	'L fadiv chi t'vaine,
65 Perdona plaine,	Da tot teis cor.
17. Desdig il munde,	Sia pompa zunde:
Predfcha da funde,	D'eis cor, il bön;
Schi t'vain eir sgüre,	Davo quaißt scüre,
Dal aut ferm müre,	La vitt' ætern.

LA JUVANTSHELLA.

Sco: Eug spranza nhaig sün tai. &c.

EUG cant, sü taidl' e t' gütza tü,

Co in quaißt mund deß ngir trat sü,

'Na Juvna dad honore:

Il mund ats orb, ma tü seas scort,

5 E sgund' al dret Singore.

2. Scumbaut ch'tia fillga sa tschätschar

Völlgas tü quella perchürar,

Da plæds da mal exaimpel:

E scha seis plæd, u fatt t'n giß læd,

[p. 139] 10 'Artir il cor seis saimpel.

3. Tot seis fadschöng sea orations,

Imprender chönsch, ed auter duns

Infina ch l' ais plü gronda:

Schi fa l'imprender lur' a lêr'

15 Da Deis tü la dumanda.

4. Import il plü la cumpangia,

Ch'ais inturn ella co la sea,

Qua metta la mæ'r chüra;

Da juven sü, plü löngk e plü,

20 Sch'tù vos ir a la sgüra.

5. Nun la lasschar tor mal ad üs,

Ch' la scuorr' or d'casa adascüs,

'Ne 'mprend' a far merendas:

Fa ch' seis delet a saimper stett,

25 In casa: la defendas.

6. Ufche da bleras tschantschas tü,

Teis plæd cun ella sea scaltri,

Brick grim, Chiangiaifek or d'möde,

Eir brick lavschant, ù buffunant,

30 Brich leif, datchüttel, vöde.

[p. 140] 7. Fa chell' imprend, à lavorar.

- Lavors da casa tottas far,
 Filar, cusir, far panne,
 E d'autras plü, ch'iminchiadi,
 35 Sa stova tor à maune.
 8. Ch'la sea chiavfada, d'schubr' indret,
 E davo Deis hag' seis delet,
 D'üna buna nomnanza,
 Grazchiaivl', honeist: In tot 'l areist,
 40 Da grond ais importanza.
 9. Vestir la deisch, e spifantar,
 Sco il da vaira vol portar,
 Nu survargiar il terme,
 D'teis stadi slas, in aut à bas.
 45 Quai tenga sald e ferme.
 10. Ch' la ge' a predgia, taidl' indret.
 'Nil plæd da Deis hag' seis delet,
 Als povers fetfch dal baine,
 Il amalâ, cun caritâ,
 50 Tischerch', e cuffort al maina.
 11. Ch' la sün las giassas brick fguingand
 [p. 141] Gea, sü 'ls tramalgs ll cheu squaffand,
 Sea quaida, fabg' honesta,
 Ingio ch'la sta, ü chella vâ,
 55 Züchtgeza port in teista.
 12. La juvn' ais sco la poppa d'ölg,
 Deis perchürar sü quella völg,
 Ch'la nun veng innüvlida:
 'L fadiv ais spert, il mal perdert
 60 Quant baut ais l' infetürida.
 13. Sün loschs tramalgs, e ballaröz,
 S'han bleras rottas il culöz,
 Sün spils è perdonanzas:
 Chi vol'na prufa filg' havair,
 65 L'artang da tal üfanzas.
 14. La not sta mal sch'ün mascul vâ,
 Bler tavanond or d' fia chiâ
 Tafchair sch'na Juvna bella,
 Qua s'desß lasschar, per vias cattar
 70 T'impaisa bain sün quella.
 11. Eir ch'üna juvna desß ballar,

- [p. 142] In bratsch ad ün maris futar,
 Co ngiſſ a ſtar ſeis core?
 Nun chell' agiä, 'n il cör ſeis hä,
 75 Vargiä 'l term da l'honore.
 16. Uſche s'invid' & ard' il fœh,
 D'l amoramaint tsas ſimmel giöhh,
 Ch'la paina d'ſta d'commande,
 E ſch'la bain ſtâ, ard' il puchiä
 80 Seis cor cun tal fœh grande.
 17. Nu tmair per quai à nun cattar,
 Quella tia fillga d'maridar,
 Pür quell' ais drett nomnada,
 Pro lgient d'honor, in totta flor,
 85 Da queus vain 'la dmandada.
 18. Quell chi ſa tngair la fillga ſia,
 Sco Deis quai vol aint in maſtria,
 Vain d'ell' havair algrezchia,
 Chell nun ſtuvar vain ad havair,
 90 Un dsender cun grimezchia,
 19. Sia caſa vain 'l'indret à tngair,
 Portar la cruſch dal Senger,
 [p. 148] Da juven ſü, ha 'la ſavü
 95 Maſtria 'nil cor ſeis tenger.
 20. Rebecc' uſche fo tratta ſü,
 Rachel, è Lea in tal virtù,
 Uſche Maria la verna,
 Elifabeth fe eir indret,
 100 In honeſtâ zund ferma.
 21. Ed autras bleras zainza fin,
 Chi han lur laud 'n il plæd divin,
 Deis völlga perchürare,
 Scodüna fillga dad honôr,
 105 Da mal, é læd l' oftare.

CANZON DAVART LA

Giuoſtra dal Spirt è da la Carn in la mort.

La Carn diſch:

LA mort per tutt s'arafa
 'Ngio vlaino via?
 In tutt Pagiais è caſa

5 O stüta malatia:

5 Ingio vlaino ir?

[p. 144]

Chia no dals priguels scürse

D'la mort zund sean sgürse

Ezainza quell pißer.

Spirit.

2. Pro 'l Senger vlains mütschare

10 'Ns render stü ad ell,

'Lins po landr'ora trare

Chi nuns noufeh ün cavelg,

E'ns tor in feis gubern:

Chia no dals priguels scürse

15 D'la mort zund sean sgürse,

E stetten faimper ferm.

Carn.

3. Mo cur tü stos morire

Et in la fossa trar,

A terr' e pulvra ngire

20 La vitta bandonar,

In nomber star d'la mort:

Cu'ls verms eir ngir a guerra

Smarfchir qua fut la terra

Co t'plafcha quell cuffort?

Spirit.

25 Nu'm völg da quai sgrischare

[p. 146]

Meis corp nu sainta quai,

Da Dieu'm völg eug fidare

'M lasschar zund stün fia fai:

Saig tschert cheug leiv d'cheu stü

30 Cur Christ vain à tornare

Gio d'tschel; è 'ls feis raspäre

Stün il juvneffen di.

Carn.

5. Pro quai stos bandonare

35 Tia rab' è teis iffants,

Tia don' eir qua laschare

Nun fas co'ls ge' à man

Ne vains plü als guardar:

Co vos tü quai suffrire

40 Stovair ufche morire
E tott davo laffchar?

Spirit.

[p. 146] 6. Sa raba cheug bandone
Nun vala brichia tant,
Vi d'quai chia Deis im duna
In feis cuviert poffant:
45 'Ls iffants vain ell à tngair
In feis mans da bontade,
Ch' ad eus nun manca raba,
E vengen baut amvair.

Carn.

7. Podeffes 'mo lönkg viver
50 Havair delet dal mund
Honors dal mund furvngire
Grand ir tia rab' è fund:
Schi ftos hoffa davent,
Teis buns compangs, amichfe
55 Laffchar; ir or dals vivfe
Co fas tū quai gugent?

Spirit.

8. Scheug bain pū lönkg viviffe
In quaiſt mund dad errôr
'L puchiâ pūr plū crefcheffe
60 Fadia, cruſch é dolor:
Deis ais il meis ajütt,
'L im vain à perchürare
[p. 147] Compangs, amichs im dare
Tot Anguels e tſchernüds.

Carn.

65 9. Schi ſcha' 'l puchia nu foſſe
Cu'l qual tū eſch cargâ,
La ſpranza nu t'falaffe
T'maneß in leſſa chiâ:
Mo 'ls prûs vol il Singôr,
70 Ils pechiadors zund prire
'Nil fund d'l infern ſgringire:
Stoven cun turp è zngûr.

Spirt.

10. 'L puchia ais bain sgrischuse
 Cu'l qual fun cargà,
 75 Impro sch'ha Christ bandùse
 Per quell zund belg pagà:
 Eug 'm fid nummà da quell,
 Ell ais meis mediante
 'Vant Deis port ell meis plante
 80 Per quai 'll ngü gio tichel.

[p. 148]

Carn.

11. O quant gronda dolore
 Tü stovas iudürar,
 Ant co chi vengà l'hura
 Ch' tü posses quai drovar:
 85 Inglur ais mæf fadia
 Co cur il cor d'anguffcha
 Indüra chell deck scruffcha
 In greva mort va via.

Spirt.

12. Deis im ajüda vendfcher
 90 'Na giâ stov' esser mort,
 M' ajüda zainz' infendscher
 Ell ais il meis cuffort:
 Pür cheug sea largk d'liffiern,
 Eir Christ ha indürade
 95 Per mai fick martriade
 Ell ais il meis susteng.

Carn.

13. Pür t'scûfa co tü poufche
 Morir à tai fa mal,
 Il côr à mai deck fruffcha
 [p. 149] 100 Passar fur quell stadal:
 Eug num poß render sott,
 V' leß dlü gugent sandade
 Delett dal mund carnale
 Co tai o stuta mort.

Spirt.

- 105 14. Christus ais mia vitta
 La mort ais meis guadong,

- Nu'm traig ingtina gritta
 Gio da quaiſt meis compang:
 Sia grazch' e Spirt divin,
 110 Ins jüda qui jüſtrare
 La carn à padimare
 E'ns dett 'na leda fin.
 15. O frars tngai ad imainte
 Nattira d'noſſ fadiv,
 115 Co quell al Spirt ardainte
 S'amoffa fick catif:
 Dfaimaingk il padimain,
 'Mprendain da juven stie
 Jüſrtain plü löngk è plüe
 [p. 150] 120 Infina ch'no vendſchain
 16. Seis cor ingün nu rainta
 Stün chiauffas da quaiſt mund,
 Cun quellas nun s'badainta
 Il impedeſſchen zund:
 125 Stendain bain ant noſſ mans
 A ſaimper via dal Senger
 Sol ſpranz' i(u)[n] ell dens tenger
 Dſchain Amen, Craftians.

[F° 1 r°]

TRAGICOMEDIA

HAGIDA IN ZUOTZ ANO 1673

die 23 et 24 Febru.

COMPONIGDA DAL MOLTO JH^m SIGNUR

Cap° Fadrich Viezel.

Jnua vain Represchantò l'Amur et Moardt, Desperattium dalg Cunt Otharo et quella cun ottras chios[s]as da spass et biffunarias traunter aint.

(Nach Revue des langues romanes 1885 Mars p. 121—140, Avril 162—183: Un drame haute engadinois. Variante nach Ms. Zz.)

PERSUNAS, CHI TSCHAUNTSCHAN:

Raig: Cap° Estocas Planta.

Cunt Othavo: junk. Constant Planta.

Issabella: Cap° Fadrich Viezel.

Dondardo: S. Jacom Dantz.

Majordomo: S. Nicollin Raschaer.

Maistar da justicia: Mr Athoni Piarl.

Laura, Donzella d'Issabella: S. Foart Juvalta.

Dutur et cussinums: Mr Nicollo Roedel. Trist, Servitur del Cunt: Sr Jan Gritt. Trafoldin, servitur da Dondoardo: (et) [S.] Andrea Tumesch Dantz.

[F° 1 v°] Splendurainta: marussa da Trafol, servittur de Cappel da jüstitia et servittur da Don Alfonso: Mr Janet P. Rasso.

(Compaera Issabella cun Laurra, sia Donzella, Issabella disch à part:)

Issabella Gia las ündasch haun battieu,

E non ais aunchia comparieu

Quel, chj tain farieu mieu cour

Cun la friza dal' amur.

5 Pü co vain fontauna claera

Vorwiegend e für ea, ia. Ebenso o = oa. d', l', d'l' = da, al, dal etc. tschert = ceart etc. taun = tain etc. quella] d' Issabella. biffunarias] laed. Estocas] Stokas. 1 Gio. 4 dad.

D ün amallô dessidaraeda,
 Vain aquj D^{na} Issabella
 Da sieu Cunt la vista bella
 In aquaist hura ceart bramaeda.

10 Atscho vain ell. Sün allegraeda.

(Haviand spettô ün pô, et nun comparind al Cunt, disch ella melg inavant:)

Nun l'ais el, sum ingianaeda.
 Il vent, chj bata in straeda,
 Vus utschelletta, chj belg chiantais
 Et l'alva dal dj anuntias,

15 Itz, s'arouf cum voass chiantaer,
 [F° 2 r°] Per soart chia l'dormis mieu chier,
 Sû da sieu sôen bod il sdasde
 Et assavair dallumg al fê,
 Co ch' eau l'spetta qui in straeda.

20 L' hura daeda ais gia passaeda,
 Am fo buonder, ch'el nun vegnia.
 Itz, turnem bod cun la nouva:
 Scha ün ottra il tertegnia
 Cun amur. Ma nouva noscha

25 Fûs per me. Ma citto, tascha
 Issabella, discortescha
 Fûs, havair tû gellosia
 Et eir sospet, chia ün tael hom
 Havess in se qualchie ingian.

30 Nun l'ais sche tard. Che imaginast,
 Perchie be (t)[d]' poich ho do las ündasch.
 T' poust dimaena at retraer
 Et in chiesa al spattaer.
 Chia sainza fal vain el á gnir,

35 Sia promissa á complir.

(Auntz ca s retraer disch ella vears Laura, sia donzella:)

Issabella. — Ma chie t' inpaera, Laura mia?

Nun he eau bain inpondia
 Mieu pissaer et mia âmur
 In amaer ün tael signur?

7 D^{na}] dad. 10 sum. (melgs) 11 L' nun ais. 12 in la. 13 utschel schi bain.
 14 anuntiais. 15 Itzen. 16 Per soartas scha. 19 spet. 20 gio. 24f. ... noescha
 fûs per me / Ma citô, tasche / 26 discortafia. 29 Haress] Chiattais. 30 t' im.
 32 T' poust] post. 34 fall] dubi. (sia fehlt.)

- 40 La sia virtüt fo deng
Da qualunque amur tereng.
- Laura. Conssiderond disch sia beltezza
Et da sieu chieürp sa grand destrezza,
Schj vairamaing sto confessaer,
- [F° 2 v°] 45 Bain deng saia da ludaer.
Ma dich per que nun s' poass cusalaer,
Chia d' el usche s' dessas fidaer.
Perchie exaimpel da tradias
Sum taunts, chia d' aradschum sum tgnias
- 50 Per narras quellas, chj s' faun straeda,
Sainz' ottra prova tael braiaeda.
Nun savais, quainttas chj sum staedas
Da taells da lur hunur privaedas,
Et alhura bandunaedas.
- 55 Cun vus asseversa as cusglie,
Et, que chia fais, as inpiisse.
Perche
Amur mael considarô
Cun disgratzchia vain glivrô.
- Issabella. Quaist he tuott considarô.
D' amaer al Cunt pür he premò,
Siand da quels ell nun po esser.
Guardo pür sieu st(a?)ilg, bel esser,
Sa curtaschia, sieu bel trattaer:
- 65 Que ais tuot da cavallier.
Schj, al Cunt vöelg eau amaer.
Dj pür que chia tū voust,
Veng a mj pür, que Dieu voul,
Slargia l muond pür sa malignia
- 70 Leaugua, a mi per faer terminô
Da vitta, mia honur!
Chia tuot que nun do na flur.
(S' retira, et Laura zieva disch:)

Laurra. Quaunta oarva ais l' amur!

[F° 3 r°] (Compèra l' Cunt Othavio et sieu servitur, nomno Tristant, con sunaduors.)

40 Ilg quell fia. 42 Confiderandt dich. 43 chiürp la granda. 45 chie el saia.
46 cusglie. 48 exaimpels. tradidas. 49 tgnidas. 50 s' fehlt. 51 d' tael. 61
phraemo. 63 fehlt. 65 Que tuott ais. 67 pür tū. 70 Leaug. stermina. 71 Da ma.
(schandt).

- Cunt. Chie hura ho dô, ô mieu Tristant?
 Tristant. Las ündasch huoss in quaist instand.
 Cunt. Sû dimaena, bain da boat!
 Atscho nun passa vj la noat,
 Sainza ch' eau vetza Issabella.
 Sû dallungia, giain tiers ella,
 80 Auntz co ch' ella as retina.
 Tristant. Ottra füss la mia mirra.
 Cunt. Que t' hest in l' cour, dim, mieu famailg.
 Tristant. Daer s vuelles ün bum cussalg.
 Cunt. Dj pür oura libramaing.
 Tristant. Fessast ceart pü sabgiamaing,
 In chiaesa voassa â retraer
 Et voass caprizj nun sgundaer.
 Cunt. Caprizi nomnast tû l' amûr?
 Nun sum ceart da ti' hunur,
 90 Et ammain da poass sgundaer
 Sainza ün ingrat restaer.
 Tristant. In oter pudais recompensaer.
 Cunt. Nun po gnir melg recompensso
 Chjchj ama, co gnir amô.
 95 Tegnja tieu cussalg per te,
 Siand àquel nun fo per me.
 Tristant. Signael aise da murir,
 Cura ch' ün nun voul guarir.
 L' cussalg nun po tscheart nüzagiêr
 100 A chj quel nun voul sgundaer.
 (F° 3 v°) (S' inchiamina all Cunt vers la chiesa d' Issabella.)
 Cunt. O chie fortûna bella,
 Amand da d^{na} Issabella!
 Da d' üna piarlla fina,
 Vullaiva dir divina.
 ([Tristant] al tira pe(t)[r] la chiappa et disch:)
 Tristant. Chj vus esses,
 S algurde, idollater
 Nun dvante.
 Cunt. Parduna me, mieu Tristant,

86 raster. 88 la mur. 89 humur. 90 Et aunchia main ad (l. at.).
 105 f. ... eschas s' algurde / ... dvante / 108 me fehlt.

— — — — —
Et eir fo dir ils sias .

110 Qual giedas heresias
In lod da lur armaedas,
Sco füssen be beaedas.

Tristant. Per que, ô mieu signur,
Cuntschant eau voass' hamur . . .

Cunt. Se gia, che tû voust dir.
Ais dret, ma dim ün pô:
Sum foarza eau beô,

(Tristant disch à parte:)

Tristant. Sfortünó!

Cunt. Pü co ingiün sur tiarra?

120 Havair na tella pearlla,
La quella, per faer vair
Natüra tuot sia art,
D' belleza l' h(e)[o] dutteda
Et da virtütts bain iffitaeda.

125 Guarda ün po, considarescha,
Et âque brich mem' in prescha,
Sia nembra, sas parts.
Quarda ün po da tuottas varts,
Et gio dallas pallaesaedas

[F^o 4 r°] Considarescha las zupaedas.
Seis chiavells sum ôr fillô,
Cur ella scuverna al chïo!
Seis ôelgs sum staillas splenduraintas,
Seis daints sum perlas zuond glüschaintas,

135 Sass massellas sum duos rôesas,
Et aque zuond odoraedas.
Seis leffs sumaglian il curalg,
Seis cullôetz il fin christalg.
Ma tschearts il lod, perche ch' eau craj,

140 Nun sain rivos aquj pelvair,
Inua chj sto d^a Issabella,
Quella bella juvintschella.

(Scumainza la musica, et Issabella vain gio sün poartta et disch:)

111 amedas. 114 humur. 115 gio que tû. 117 Nun fun foara. 120 üna tel.
124 virtütt. 126 fehlt. 127 membra. 132 la. 139 tschefts. craich. 140 Nun fun (l.
nus saians).

Issabella. Ais foarza all Cunt mieu bain, mieu cour?

Cunt. Issabella, cufüert amur!

Issabella. Et da chie hura vain mieu chiaer,
In quist lœe a s risagiaer?

Cunt. Per amur da d^{na} Iseabella
Nun stîm ma vitta ün' utschella.
A quella sullet vœlg eau servir,

150 Scha be, servind, eau stues prir.

Issabella. Cîtto, ô Cunt perchie ch'el so,
Chia dalla vitta mia sto
Pendida, et maunchia da quella,
Nun ais pû co voass' Issabella.

155 Pertaunt, ô chiaer, scha ell me ama,
Il priaevel, giavûsch, ch'el nun brama.
Ma laschand âque tuot staer,

[F° 4 v°] Giavûsch, cun me s' retiraer,
Ch'el vœglia, atscho qualchie mella leaungia

160 Quj nun s chiatta in straeda co,
Et piglia landrour occasiun,
Da ns metter in perdittiun.

Cunt. Dvainta pûr la vœglia sia,
Ch'd'obedir saro la mia.

(Compaera Dondoardo cun Trifoldin. Sentint la mûsica s ferma et disch:)

Dondoardo. Musica, scha nun ingian' l'uraglia,
Oda eau in quaista straglia.
Quaist ais na chiossa nouva,
Vair vœlg, chie vain landroura.

(Sto spettant Trafoldin et disch à parte:)

Trafoldin. Saia malladet il bech futtia!
170 Tuotta noat sto sün la via,
Et me traes sia[s] schelmarias
Am fo crudaer in mallattias.
Ultra fam et fraid, ch'eau sto indûraer,
Schj ais co la tema, ch'eau per quaist schaschin
175 Eau vegnia foarza al tappin.

146 resagier. 151 perchie l'. 152 Chia da la vitta la mia. 153 manchiand aquella. 159 Ch'el] Et l'. 160 co *fehlt*. (Sentint ... disch *fehlt*.) 165 num ingianna. (et *fehlt*.) 173 f. la fam ... sto / ... àco /

Sum bain sto ün grand culgium
A m iffinaer suot quaist patrum.

Dondoardo. (Al dant cun ün maun sül giüve disch:)

Chie disch aco da tieu patrum?

Trafoldin. Co ch'el saia ün grand barum.

Dondoardo. Chia tü blastmessast, eau craiaiva.

Trafoldin. Voassa[s] virtüts eau pallasaiva.

Dondoardo. Resta, ch'eu sainta tscho rimur.

Lasche ns vair, che voul daer our.

[F° 5 r°] (Vain davent al Cunt da d^{na} Issabella, della compagnia fin sün poarta et disch:)

Issabella. A Dieu, mieu cour, è nun smanchella

185 A mi daeda voassa fe.

Nun smanchie voass' Issabella,

Nun sbütte me pouverella,

Ma al' hura destinaeda

Fe, ch'eu saia visitaeda

190 Da mieu bain, cuffüert, amur.

Ma sainza otter servittur,

Co quel chi ais noass confident,

Il craiand vus però constant,

Atscho chia traes mema compagnia

195 Nun pintescha l' hunur mia,

Et noassa amur scuvert' nun saia,

Et co tr(o)es à tiara giaia.

Cunt. O chiaera, pü nun dubitte

Da mia, ä vus daeda, fe.

200 Dintaunt chj ais in me favella,

Vöelg cellebraer mia Issabella;

Dintaunt mi oarma ais in il chüerp,

Saro ma bella mieu cuffüert.

Dal saung voelg eau pü bod laschaer

205 Sdrappaer il cour, co bandunaer

Mia Issabella, et aquella

Pü bod co non obedir,

Millj giaedas voelg eau prir.

177 suot] cun. 180 crejava. 182 saint tscho. 183 che] que. (della] et
ella). 184 f. et num smanchie / La a mi... 191 confident. 194 chia *fehlt*.
204 saing (cfr. sain). 206 f. Mia Issabella / Et aquella /.

Damaun dimen' al' ũna d' noat
 210 Saro qui, et cun ũn boat
 Alla poartta, ch' eau daro,
 Voassa Laura m'avriro.
 [F° 5 v°] Dalg reist pissaer a mj lasche,
 Chia eau s' dj cun buna fe,
 215 Chia pũ pissaer da voass' hunur
 Havaro co da mieu cour.
 Et à Dieu, mia Issabella!
 Dieu guarda ma flur bella!

(Al Cunt vain davent, Issabella s' retira et disch:)

Issabella. Laura, mieu cour sto palpitant.
 220 Tem contredj stravant.

(Siand retiraedas, disch Dondoardo:)

Dondoardo. Cuppidò m' ho darchio farieu
 Et à seis peis zuond sert battieu.
 Che ais da faer? }
 Che da laschaer? } (resta ũn po suspais)
 225 Et d angelia (aise) vist' inamuro,
 Veng da furia transportò.
 Da matzaer il Cunt, stim eau per bain,
 Congiũstaer scha eau il pain....

(Do duos pass inavaunt, vo in se et disch Dondoardo:)

Straeda ais quaist precipittusa,
 230 Per congiũstaer ũna marusa!
 Scha be chia eau il mazess,
 Gniss Issabella à se svesa,
 Sequond ais ell' inamuraeda,
 Tiers la moart avrir la straeda,
 235 Restand del' alhur privaeda
 Et eier foarza pallaisaeda.
 Siand ch' eau, chia l' amur mia,
 [F° 6 r°] Haviand ũso la prũma giaeda,
 Dallungia [as] (a)sper' et mũda straeda,
 240 Cun qualchie ingian tscherchiaer
 Da faer, atscho tiers el' eau poass' antraer.

213 l' pifser. 214 dich. (s' retirand.) 222 spert. 225 D' Angelica vist.
 229 quista. 233 Sequond. 235 f. alhura privo / ... palafò. 237 eau vetz. 239
 lasperda. 240 f. da fer / atscho etc.

(Vo tiers Trafoldin, chiatta ch' el doarma, l' do d' ün pe et diach:)

Dondoardo. Che stest aco s-ch' ün oter püchf?

Trafoldin. Dom pü tū dal naes il chülgl!

Dondoardo. Cun ün bastum ti l vöelg eau daer.

Trafoldin. T' poassa Sattanas purtaer!

(In dir que, sto el sū per s' dustaer, vetza, chia l' ais sieu patrum, et diach:)

O chie chiossa he fat aquj, pardunem,

Chia eau s' il dj, chia m' sumgiaiva

Da techantschaer, na cun vus, ün pitanaer.

Dondoardo. Tū at dapoartast d' ün pultrum.

Trafoldin. (A parte:)

250 Da raer chia saj al famailg bum,

Scha daschütel eis l' patrum.

Dondoardo. Ourssū, da d' ir â chiesa, hura am paera.

Trafoldin. Dumande ma böeglia, c' la s despaera

Per la fam, et schj quj huossa,

255 Chia la spetta, chia s' amuossa

Per sieu bain ün bum baccum,

Schj m' undschais cun ün bastum.

Quaist ais la peia, chia vus am dais:

Inminchia dj am bastunais.

260 Nun he, dintaunt ch' au s' he servieu,

Vis ne haller ne vestieu.

Dondoardo. Nu t grittantaer, ô Trafoldin,

Chia t' contaer t' vöelg sün la fin.

Trafoldin. Tarda dess esser la mia peia,

[F^o 6 v°] Scha sün la fin la dess gnir daeda.

Dondoardo. Manaig da tieu servezen.

Meilg ais per te, scha nus antressen

In quaist conflit, nun vain danaers,

— Chia bgiers per quels as faun matzaer —

270 Co scha tū ls vessast é ls perd(o)essast,

Ottramaing als consümessast.

Alla fin poust, s-ch' ün schantillom,

Comparair ün arich hom,

243 pür. chiügl. (ufter.) 246ff. Ojme. aqui / . . . di / . . . eau m' sumgiava
da techantscher / 252 Örfü. 253 chia ella s'. 254 et qui schi. 263 cuntanter
vöelg. 268 quaist] qualchie. vair. 269 bgiers. 271 U otr. 272 Zantil hom.

E t faer sügnaer cun tieu danaer.

- 275 Chia tuottas chiossas fo quel faer:
 Scha bé ün bastard tū füst naschieu,
 Allo per legitim sarost tgnieu;
 Scha bé teis bab füss ün purchiaer,
 Sarost tgnieu per ün cavalliaer;
 280 Scha bé nel condüt tū füst chiattò,
 Per dschantillom sarost exaltò,
 Que chj paera impossibel.
 Spargnia dimen', ó Trafoldin,
 Tieu sallarj sün la fin.

Trafoldin. O che bum predicatur,
 Chj dess oura mieu signur!
 É scha l' diavel s' poarta via,
 Che füssa dal sallarj mia?

- Dondoardo. Tū staest belg sün minchiunaer,
 290 Ma bod gnissast ä chiattaer.
 Lascha que et do ün boat
 Alla poartta, atscho daboat
 Nus in chiesa poassen antraer
 Et noass vainters daer da tschnaer.

[F° 7 r°] (Trafoldin, pichiand la poartta, lascha cuorrer.)

Dondoardo. O schelmatsch ê grand pultrum,
 La tia böeglia s voul svidaer.

Trafoldin. Na, mo la s voul ingratzchiaer.

(Dondoardo l' voul daer dal bastum. Trafoldin fùgia et doppo ün po, nun chiatand el da tschaina, comper' el tuot grit et l' Cuschinums, nomnò Gnif da gras, vo zieva l', clamand:)

Trafoldin. Tū det diavel, tū Gnif da grass,

— — — — —
 Che tschaina m' dest tū quaista saira?

- 300 Chiashtëratsch et bes-chia naira,
 Nun eist ottar bum co per que.
 Chiaera braiaeda, ün po garde,
 Co quella bes-chia s' ho temprò.

277 Alg paer. 280 in lg. 281 axetto. 286 dess] vess do. 289 Sün l'.
 290 am. 294 anoafs vainter. (cuorrer davous ourra.) (gritt incunter lg Cusch., et il
 nomna gnif da gras. Vo zieva Trafoldin, clamand al Cuschinums.) 298 f. Ta det l'
 Diavel . . . Ta poafsast bot rumper ilg doafs. 300 Chiashtër. 301 que] ta. 302 garde
 ün po.

El paera be ün püerg ingraschô.

305 Che ais la chiarn da me compraeda?

Da te ais la ceart magliaeda.

Chia t' rouf l' diavel, chia stranglaer

T' poassast tû cun taunt magliaer.

Cuschinums. Scha usche t' voust grittantaer,

310 Restarost bain sainza tschnaer.

Padimat, tuorna et vsarost,

Chia tgnieu sù t' he eau ün aroast.

Scha noass patrum dich glivra tschnaer,

Schj, que chj vaunza, .poust mangiaer.

Trafoldin. (Pigliand il roast our d' maun di[s]ch:)

315 Cur ün armaint ais plain

D' magliaer, schj laschal al cumpaing.

[F° 7 v°] (Mangiand Trafoldin il rost et nun dant al Gnif da gras ünguotta, diech Gnif da gras:)

Cuschinu. Tû nun procedast inandret,

A mangiaer il roast sullet.

Trafoldin. Cussalg, tû taschast, tû trigd nair,

320 Scha congiüstaer nun voust ün pair.

(Gniand pigliô l' aroast our d' maun à Trafoldin, cuorral 'per recupperaer, et Gnif da gras zieva. Compaera Issabella con Laura.)

Issabella. Piglia Laura quista chiartta

— — — — —
Il Cunt Othavo, et li la do,

Per chie tscheart eau m' he sumgiô

Quaista noat, chia eau vetzaiva

325 Un hom, chj fich ad ell sumgiaiva,

Traunter armas sangunô.

Tem, qualchioss' saj' iscuntrô.

Laurra. Gio ch' ünguotta (he)[o] giüdô

Tuot aque, he eau cuslglio,

330 Et voass' amur quel ais creschieu

Taunt inavaunt, chia nun vais tmieu,

Voass bum bab da grittantaer,

304 Che ell. 307 t' fehlt. 308 tû fehlt. 312 t'] ns. 313 l' glivra d' tschner.
315 f. Eir cur... plain / Maglier schi. Nach 321: Vo à Cuort et guarda
et chiatta. 323 tschert m' ho infumgio. 324 co chia. 327 Qualchiofss tem faia.
329 eau ha.

Il Cunt in chiesa cun laschaer,
 Et voass' amur, vitta, per si' amur,
 335 Da risagiaer et voass' honur,
 Schj saro eau pontuëlla
 In l' servir et eir fidella
 In opperaer, chia bain ladin

— — — — —

Issabella. Rivaro tuot à buna fin,
 340 Scha nul obvia il destin,
 [F^o 8 v°] Del quel (ell) [et] da sia fideltaet
 Deppenda ma fellicitaet,

Laurra. — — — — —
 Giüdaer da vus dessideraeda.
 Quij la vais paragiaeda.

Issabella. Scha usche l' [ais] paragiaeda,
 Schi sū, piglia bod la straeda
 Dalla cuort, per che ch' el lo
 Teng tū chiattast, mieu amō,
 Scha in vitta pūr ch' el ais
 350 Et d' üngiün nun ais offais.

Cunt. Chiappa et chiappe dad' inprastaer,
 Che dan a mj po que purtaer?

(Vers Dondoardo.)

335 rafagier. 337 In la. fideda. Nach 338: Rava (l. riva) tuott à buna fin.
 342 Po à la fellicitet. 347 chia à lō. Nach 350: Laura: Otter voul Vais /
 Chia eau foarza ad el dia / Issab: Ūnguotta oter co ilg do / La chiarta la quella
 el ligiaro / Il tenor alhura l' arouva / Per mia amur, cha l' guarda oura. Laura:
 O pōja nun faia effetuo / Eau tschert nun turnaro. (S' retiran, et conpera l' Cunt
 et Dondoart.) Cunt: Inuonderno usche curindt? Dondo.: Da chieff(s)a veng in
 quist instant / Sun vers la Cuort inchiamino / Ma gio chia l' Cunt eau he chiatto /
 Sarro cun l' per l' servir / Inua chia plescha ad el dad yr. Cunt: Scha Don-
 doart alla Cuort vō / Infina à lo al serviro. Dond: La plū gratta compagnia /
 Nun po gnir in vitta mia. (Al do la maun dretta, et il Cunt disch.) Cunt:
 Las Ceremonias lasche ster / Quellas tschert nun vais da fer / Cun voafs Amich
 il quell eau sun / Taunt tschert co fatsch profelsiun / Da Cunt per tel m' Cumande
 / Scha poas servir et nun spargnie. Dondo: Vetza qui Vais / Co chia
 [a]düna al dun fadia / Da voafsa amur eau confido / Et da quella fgiüro / Veng
 darchio l' aruver / Vus m' vōeglias inpraster / Voafsa chiapa et chiepe / Quista
 saira siand chia eau he / Sullet dad ir in ün tschert lōe / Inua per elser sgiür
 eau stōe / Ir incognit et azupo / Par nun elser palla(s)o / Et contachien d' meis
 inimicha / La quella sun bgiers et infinita. (Cunt disch à parte.) 351 d'at.

- [F^o 8 v°] Brich sullamaing s'vöelg inprastaer
 Que vus vullais, ma cumpagniaer
 355 S' vöelg eau m' vess in persuna,
 Ma compagnia, (s') [sc]hé la s paera buna.
- Dondoardo. Vo sigria da scomnandaer,
 Nun vöelg niaunchia giavüschaer,
 Perche scha nus ñs inbattessens,
 360 Meiss animichs aïs inscuntressen,
 Schj l'inpromet, ch' üngiün respett,
 Per il odj malladet, ch'el am poarta, s'inprometa,
 Schj daffat foartz' as mattzessan.
 Melg sullet aise, ch'eau giaia.
- 365 Chia, (h)[b?]e chiatto dad' ells ch'eau saia,
 Sch' cun voass vestieu saia eau tgnieu
 Per vus, et usche, nun cuntschieu,
 Sainz otter privel passaro
 Et cun sgüretza tuornaro.
- Cunt. Gio ad el usche plescha,
 Ie dum parolla, ch' in sa chiesa
 Quaist saira vöe ch'ell chiatta
 Mieu chiappe e mia chiappa.
- Dondoardo. Nun poass respuonder alla curtaschia,
 375 Chj m' fa adüna vo sig^{ria}
- Trafoldin. (A parte:)
 Chiap' et chiappe
 Inprasto our ho mieu patrum.
 Qualchiöss' hol in taesta, l'schfundradum.
 Chia rouf l' diavel, chia mae nul stetta
 380 In chiügl la bes-chia malladetta.
- (Vain aviert il thrun dal raig. Laurra vain, l' Cunt Othavio la vettza et disch:)
- Cunt. Laura cert vain am cerchiand.
 Tem qualchiossa stravant,
 [F^o 9 r°] Chia saia dvantô à mieu cuffüert.
 Al quel scha l'ais, stô rendi al spüert.

355 vöelg am velsa. 356 fcha. 357 scumader. 360 inimichs. cuntschefsans.
 361 s' impr. 362 f. öedy malladet / Che ls m' poarten as pudefsan (l. purtefsan?)
 366 stieu. saro. 370 Gio chia. 371 Je] Ilg. 372 Quista. 373 et eir. 374 la. 375 fo.
 voalsa Sig^{ria}. 377 Inprasta oura. 378 in testa ho l'. 379 rou. (Laura vain à Cuort.)
 381 m' vain. 384 render l'.

(Vers Laurra.)

385 Chie aise, Laura, d' Issabella?
 Zuond mael, tem eau, chj stetta quella,
 Siand chia quj am vainst cerchiand,
 Sco a mj paera, eir trembland.
 Dim

390 Perche da Issabella, mieu cuffüert,
 Penda ma vitta et eir mieu cuffüert et spüert.

Laura. Nun tme, sig^r Cunt, chia Issabella
 Ais sauna, ma plaüna d' tem' ais ella,
 Chia qualchiossa saia inscuntrô,

395 Siand chia ad ella ho sumgiò,
 Ch' eau la vettzaiva in anguoscha.
 Et per que me ho quj huossa
 Tramis tiers vus, a s giavüschaer,
 Vus vöeglias quista chiarta laer

400 Et alhura la sgundaer.

(Il Cunt, doppio lèt la chiarta, disch:)

Cunt. Dj, Laura, tû ad Issabella,
 Ch' eau faro tuot que chia ella
 Giavüscha, c'la nun s' indubitta,
 Chia l' honur et eir ma vitta

405 Savaro guardaer et parchiüraer
 Da chj chj pür la voul pigliaer.

(Laura tuorna davent, et il Cunt alla cuort.)

Raig. O Dondoardo, eau s' il dj pelvair,
 Ch' eau nun craiava pü da s vair,
 Per che[s] stimaiva instradô

410 Et à Genua bod rivô.

Dondoardo. Sa maiastaed ho da savair, [F° 9 v°]

Chia la cuolpa nu(s)[n] ais pelvair
 Steaeda mia, siand chia spet,
 Ch' la soart s' cumaedda inandret,

415 La quella, crai, hegia causô,
 Chia eau saia reformô.

389 f. Dim per chie etc. 391 vitta et mieu spüert. 393 fama plaina. 395 chia ella.
 396 Co chia la. 403 che ella. 404 fia honur. 406 Da pür chi chi. 407 s' dich,
 408 crejaiva.

Raig. Fin chj s' cumaeda melg la soart,
Scha vus giais nun fais da scoart.

(Il Raig s' retira, s' parta. Al[a] cuort compaera Dondoardo cun Trafoldin.)

Dondoardo. Trafoldin,

420 Ûna chiossa at vœlg ruaer.
Quaista saira he da d'ir
In ün techert lœe, inua cha he,
Per esser sgiür, grand bsœng da te.

Trafoldin. Scha cun qualchiün vais custiun,

425 Laschem pür me in la maschun.

Dondoardo. Otter nun hest tũ da faer,
Co tiers üna poarta staer.
Et scha quelchün lo vowl antraer,
Schj ils daints al stoust mussaer.

430 Nun pudiant aque giüdaer,
Schi incuntar at stoust metter
Et faer cun ditts ingiurius,
Chia bod tuornan inavous.

Nun pudiant que our drizaer
435 Ûnguotta, schj stoust pigliaer
La spaed' in maun, et cun aquella
Faer süгнаer la santinaella.
Huossa pero at stoust pruaer,
Scha t' hest bum, aque da faer,

440 Atscho nun reist' inpallüdö
Et da te abandunö.

Trafoldin. Che prova da me vullais pigliaer? [F^o 10 r°]

Dondoardo. Quj alla poarta stoust tũ staer
Taun[t] co per guargia, et eau vœlg gnir,

445 Am vœlg infandschaer, aint da d'yr
Per quella, et alhura vœlg vair,
Co tũ sest at faer vallair.

Trafoldin. Gnj pür vus, in nom da Dieu,
Chia zuond bain saros arfschieu.

(Dondoardo vo ünpo in via, tuorna tussind et disch:)

Dondoardo. Chi giascha co s-ch'ün püerg?

Trafoldin. Ûn pouver hom, chi vo dal chüerp.

Dondoardo. Davent da co, tũ grand pultrum!

420 vœlg eau dyr. 435 stoust tũ. 438 sto. 449 sarost.

(Il muoss ils daints, as voalf incunter dad' ell et nun giüdant que, disch ell:)

Trafoldin. Inavous, schaschin et grand ladrum!
Schj na, chia tschert cun mieu spadum

455 T' fandro la testa fin sül mintum.

Dondoardo. Trafoldin, tū tschauntschast grob.

Trafoldin. Davent, hünzfütt! Schj na, chia bod
Cun ün bastum at battaro
Davent las coarnas gio dal chö.

(In dir que, l' tir el dal spadum.)

Dondoardo. O Trafoldin, que nun ais dret,
A mj da perdar il respet.

Trafoldin. Mo chiaer sig^r, nun vais dit vus,
Chia cum plaeds ingiurius
Eau dess pruar vus da faer staer

465 Inavous, scha na, pigliaer
La spaed' in maun et cun aquella
Faer sügnaer la santinaella.
Nun het fat per s' disfamaer,

[F° 10 v°] Ma mieu cunst per amussaer,

Dondoardo. O sü, saj' sco ch' esser as vöeglia,
Chia t' daer dret in tuot at stöeglia.
Ma sü bain bot, â chiesa giain,
Et al viaedi ams appinain.

Trafoldin. Giain, ma s' dj, chia sainza tschnaer

475 Our da schiesa num lasch mnaer.

(Vaun davent, doppo ün po conpaera Trafoldin cun sia marusa Splendurainta.)

Trafoldin. Dintaunt mieu patrum sto a tschnaer,
Eir tiers ma marusa völg eau staer.

Sum a Cuppidô obliô,
Che ma böeglia ho furô

480 Cun amur usche constanta
Vers aquaista Splendurainta.
Sum amand zuond fortünô,
Chia na taella m' ho tuchiô,
Dalla quella la virtüt

454 scha. 455 T' fandro fin. (bastum.) 469 per s'. 470 Orfū lais
co. 476 quel sto. 479 Chel. 480 confainta. Nach 484: Nun s' chiatta in gl
condütt.

- — — — —
- 485 Ais na chiossa miravgliusa,
 Ch'ella ais usche ingeniusa,
 Chia in ün dj pudess la daer
 A trenta poarchs bain da magliaer.
 Ultra chia traes la merda vargla speart,
- 490 Schj ais la eir zuond bella tscheart.
 Pü ch'ün' arait incurbiglios
 Sum seis chiavels et mël patnôs.
 Il frunt ais stret et ün po plus
 Et ün tantinet eir rugnus.
- 495 Seis ðelgs quels iffichios
 Et in la vista staun zuppos,
 A tael chia ün la po guardaer,
 [F^o 11 r°] Et que sainza ind(u)[i]ci daer.
 Traes il naes, sco ün lambich,
- 500 Al margin quel culla fich;
 Traes il quel, cur ella otza aint,
 Folla s-chiüsaer per condimaint.
 Mema stret nun ais la buochia:
 Cur la ria, quella tuochia
- 505 Las uraglias tuottas duos.
 Cun las quellas las sũuors
 Dalla fatscha sũantaer
 Polla, dich cun las squassaer.
 Scha l' cullöetz ais alf, cert dir nun s' po,
- 510 Chia suot la giatla stol zuppô.
 Our tuot ascria sum duos guaunts,
 Fabrichios per seis duos mauns.
 Sas unglas sum zuond iffittaedas,
 Perche d' saung d' pluolgs sum sangunaedas.
- 515 Et l'ottra membra tach l' honur,
 Perche chia tem na mael' hodur.
 Ach, cuffüert da tuot mieu chiülgl!
 Pü bod vulles, crai(n)[m] pür, laschaer
 Magliaer il luf ma chiae[v]ra,

485 Al ais miraculüsa. 491 ingorb. 492 mels. 493 blas. 494 -et fehlt.
 arugn. 495 quels staun. 496 la teista sco zup. 498 Zainza que indizider.
 500 cuora. 501 Tres fehlt. 502 congimaint. 504 Chia cur. 510 grietla ais el.
 511 guants. 512 mams. 514 saunch pluolgs. 515 Et] Da. tasch. 518 f. vulefsa
 crajam pür / ... üna chievra.

520 Co perdar te, la mia chiaera.
 Splendu. Eist dimaena tū usche bel?
 Chj sumagliast il diavel.
 Pū bot co staer pū aquia,
 Vulles, chia quel at purtes via.

(Splendurainta fūgia et Trafoldin zieva. Compaera Dondoardo cun la chiappa et chiappe dal Cunt e cun Trafoldin.)

Dondoardo. Trafoldin, que ais bain tard.
 [F° 11 v°] Sū, piglia tsche allimbart,
 Et bod quella guardimaintta
 Tira aint sur tia vestimainta,
 Atscho, sūl viaedj, à tieu pudair,
 530 T'poassast cun quella prevallair.

Trafoldin. Ecco signur, aquj ais ella.
 Dondoardo. Schj tir' aint dallungia quella.

(Nun saviand Trafoldin traer aint quella, disch:)

Trafoldin. Quaista vestimainta ais mael cusida et stretta,
 Tramatte par ūn snaedar, chj milla cusa dretta.
 Dondoardo. Che proposit d'ūn culgliun!
 Cusir vul faer la vestimainta?
 Trafoldin. Usche ais mieu ser patrum
 Nel number della naramaintta:
 L'ais la natūra d'ūn nar,

540 Tuot otter tegner da se s(c)oart.
 Dondoardo. Che barboattast tū suot vusch?
 Trafoldin. Eau s' dj, chia chj fo que chia el po,
 Ais s-chiüss da faer que ch' el nun so.
 Nun s' po daer oura per magistar,

545 Chj nun ais aunchia sto scullaer.
 Scha be ūn po d'anim da sudô
 Eau he, schj poich exprimantô
 Saia in fat da guergimainta.
 Gnj et piglie la vestimaintta,

550 A vuss s'vessa la tre aint,
 Schj tgnair poassa adimaint
 Et al medem alhura faer.

520 tella. 521 Eirast bain. 525 que] l'. 527 guargi. 533 guargimainta.
 534 l' technedar. 536 guargimainta. 538 Ilg inomber. 539 dad ūn. 540 otera.
 sia foart. 549 veschi.

(Siand Dondoardo vestieu cun la vestmainta, s' metta Trafoldin à rir:)

Dondoardo. Che t' comuainta ad arir? [F^o 12 r°]

Trafoldin. Nun se, che vus m' fais contradir.

Dondoardo. Chj chia sumailg, dim dallungia.

Trafoldin. Sumgiais ün esan Val Chiamuonia,
Chiargio cun fier da d' ün villaun,
Chiatschô alla faira da Tiraun.

Dondoardo. Che sumaglia svergugniosa!

Trafoldin. Comperattium odiosa.

Dondoardo. Tü lasch' huossa staer teis moat,
Et tirla aint ün po daboat.

(Doppo trat aint disch:)

Trafoldin. Huossa chia eau sum trat aint,
Schj he eau grand ardimaint.

565 Sū, nun vetza l' hura, ser patrum,
Dam vair bain hod in custium.

Dondoardo. Nun vess stimô per usche bum
Sudo. La ch' eau t' he â mieu chiantum,
Nun stimes ün millium,

570 Scha be stuess esser combattieu.

Trafoldin. (A parte:)

Gnissest ad esser bain servieu.
Che craia quaist grand ribaldun,
Chia eau saia ün tael minchiun,
Taunt inavaunt a m risagiêr,

575 Dam metr in prievel dam faer matzaer.
Melg aise ceart, s-chjvir il prievel,
Che, chj l ambescha, mour in ell.
Nun vullair morir, ne cun matzaer,
Ais ün zuond bum nattürael.

580 Sullet dimaena ch' el perescha.

[F^o 12 v°] Et sch' el fo mael, chia ell pintescha.
M' vœlg dimaen', a mieu pudair,
Sentint eau qualchiossa d' rimur,
Da mas chianas prevallair,

(cun tuot la guargimainta). 555 Chi eau fumaglia. 556 d' val. 557 Villam.
558 Tiram. 560 ais od. 561 moats. 562 tirat aint. 567 f. Trafoldin, nun t' ves
stimo / per ün . . . sudo. 568 Lo. 574 d' m' rafagier. Nach 578: Lo tiers.
580 pirescha. 583 qualchie rim.

585 Fügint cun tuot ardur.

Dondoardo. (Suot vusch:)

Che vest tū dschand?

Trafoldin. Eau giaiva giavüschand

Dalla soart fellicitaet,

Da havair comodittaet,

590 Dallungia huossa sainza dmurra,

Da faer vair la mia brevurra.

Dondoardo. Stüzza ün po quella flama

Et, da commetter, granda brama,

Et resta co tiers quaista poartta,

595 Fin chia veng, et fo la guardia.

Scha gnifs qualchün, schj cun ün moat

Fo, ch' eau tuorna bain daboat.

Trafoldin. Il pissaer lasche amj,

Chia, scha vain qualchün aquj

600 Et nun l' so cuorrer, l' vöelg eau mussaer,

Co chia ls peis el daia müdaer.

Dondoardo. Inua chj sto D^{na} Issabella,

Sum rivò, ma vöelg tar ella,

Cun plaed bass et stramüddò

605 Faer, ch' eau saia aint laschò.

Hora in chiesa vöelg antraer.

Trafoldin. Sblutte l' utsché, auntz co l' mangiaer.

[F° 13 r°] (Dondoardo s' fo sentir. Issabella craia, chj saia il Cunt sün poartta et disch:)

Issabella. O Cunt, cuffüert, mieu bain,

Co gniss uschea á bun' hura?

Dondoardo. Issabella, mieu bel pain,

Noassa amur nun voul granda dmura.

(S' retiran in chiesa, et compaera Trafoldin inguarnieu.)

Trafoldin. Chi ais quaist, chia nu s stramainta,

A m vair cun quaista vestimainta,

Sco ün Hector in postura

615 Et ün Pollux in brevura?

(Tuchiand con il maun la chiaplina et la deia:)

593 cumbater. 595 guargia. 597 ch' eau] chia. 606 Huofsa 607 maglier.
613 (vain gio sün poarta.) veschim.

- Quaist al (st)[h]elmo dj Mabrina,
 Quaist'a Tirlunduna, speda
 Dad' Orlando, ais inguella.
 Sun filg del Dieu della guerra,
 620 Fraer d' la rabgia et d' la füergia.
 Per stragia cun ma spaeda,
 Vulles, chia gniss huossa in straeda
 Desch ü dudesch cavalliaers,
 Quels chj füssen bun guarriers,
 625 Et dallungia sperttamaing
 M' attachiessen brevamaing.
 Co ls vulless eau mussaer
 Que ch' ün Marte saves faer:
 Al prüm tuchiaer vulless ün bratsch,
 630 Traer our al ottar il butatsch,
 Il tertz tschuntschiaer vulles per metz.

[F° 13 v°]

(Issabella interrompa sbragind:)

Issabella. Fermat, saschin et traditur,
 Et nun pigliaer tū mi' honur.

(Sün ils prüms peds: „Fermat saschin,“ co s'isnuescha Trafoldin da soart, ch' el do per tiarra, perda la chiappa et il allimbart et, clamand grattia et missericordia, fügen el in braunchias. Issabella seguitta et disch:)

Issabella. Hai me, s(c)[i]or bab et servituors,
 635 Curri et de ami sucuors!

(S cumainza à sentir rimuors d' armas. Vain il bab d' Issabella cun ils servituors incunter à Dondoardo, il quel, s' mettant in deffaissa, s' vo plaun plaun s' retirand vers la poarta, inua rivand, piglia el our üna pistola et sagietta Donalfon., bab d' Issabella, et fügen. — Doppo ün po conpaera Issabella et, vsand seis bap moart, disch:)

Issabella. O spettacul inscuntrô,
 Chia meis bab quel eis matzô!
 Sum eau bain zuond sventüraeda,
 Siand da que sum causa staeda.
 640 Ma vandetta saro fatta,
 Scha nel coarp dal Raig s' achiatta

616 Elmo di manbrino. 617 Turlindane. 621 per fer. 622 gnissen. 624 bums. 629 fchunchier. Nach 631: L' tschinchieval etc. (branchas). 634 Hojome Sigr Bab (ls feumaunza, incunter D. Doardo). 637 Chia fehlt. 638 bain eau. 641 cour.

Conpaschiun et piettaed.

[F° 14 r°] Succurim, chia m' maunchia l' flaed.

(S perdant vi, Issabella do aint zur lg moart. Vain Laura et disch vers
servittuors:)

Laura. Matzo ais noass signur,

645 Quaist ais ün früt da l' oarva amur.

Persa vi ais Issabella.

Sü bain bod l' moart cun ella!

Servittur. Quaista chiapplina et allimbart

da Alfonso. Vöelg pigliaer, atscho per soart

650 Quel, cun il temp, mussaer pudess,

Chi noass patrum matzò haves.

(Doppo ün po conpaera Dondoardo cun Trafoldin, Dondoardo al dumanda:)

Dondoardo. Co vainst usche discharmô?

Trafoldin. Ün at he fat da grand sudô.

Haviand Donalfons vus matzò,

655 Et rivand seis sudos allas poarttas,

Ad ün da quels traunter las coasttas

L' allimbart he eau chiatschô

Taunt inavaunt, chia our darchiô

Traer aquel nun he pudieu,

660 Ma al leder he stuieu,

Que m' vain la fritzchia be da dyr,

Cun aquella laschaer fügen.

La chiapplina per arabgia

He eau trat cun tauntta füergia

665 Ad ün otter in il chiô,

Chia cun quella l' he cuppô.

Dondoardo. A tieu tschantschaer cert crair stues,

Scha viss am vessa eau nun vess.

[F° 14 v°] Ün bum sudô tegnia (t)[s]ieu poast

670 Et nun fügen usche inprescha.

Trafoldin. Il sabi müda sieu parpöest,

Et il nar persevarescha.

Dondoardo. Scha t'(h)est secret et eir curtais,

Schi quaist fat nun faest pallais.

644 ilg noas. 647 l' moart] davendt. 650 matzer. 655 our da las. 661 M'
vain la stitza be. 662 aquell. 666 l fehlt. 667 fraper. 669 fia. 671 mügda.

- Trafoldin. Pallasaer secretts, que ais da femna.
 Vo signuria nun hegia tema:
 Pü bod am vöelg laschaer matzaer,
 Co l' minim puonch appalaisaer.
- Dondoardo. Dich da plets num poass fidaer,
 680 La prova cun te stöelg eau pigliaer.
- Trafoldin. Co chia vus vullais pruem,
 Provas üngiünas eau nun tem.
- Dondoardo. Horssü!
 Eau gniaro sco sün nudaer,
 685 Tramis per te examinaer.
 Et uschéa eau vsaro,
 Co chia a mi sarost fidô.
- Trafoldin. Co ün boiar pudais gnir,
 Taunt et taunt nun vöelg eau dir.
- Dondoardo. O gallantom, che faest acco?
 Ch'usche am paerast stramantô,
 Pel vaira, chia in te fat he viss,
 Ch'ün grand dellit hegiast commiss,
 Overo viss quel comattand.
- Trafoldin. Scha viss me vais vus stramantô,
 Schi ais pelvaira que dvantô,
 Siand per ün saschin s' he tgnieu,
 [F^o 15 r°] Et chia m' offendas, eau s' he tnieu.
 Da dellitts ünguotta se,
 700 Da gallanttom in buna fe.
- Dondoardo. Al Raig zuond infuriô,
 Quaist noat siand matzô
 Ais Danalfons, chi purtaiva
 Il seng dla chrusch da Callustreva,
 705 Ho inpromiss, â chi pallainta
 Al saschin, da daer tschinquainta
 Dublums et tiers ün bel chiavailg.
 Chia tü confessast, ais mieu cussailg.
- Trafoldin. Scha tschient dublums am vullessas daer,
 710 Schi poassa d' ünguotta informaer.
- Dondoardo. Scha cun las bunas nun po giüdaer,

678 puong d' quell. 679 nun. 680 Stöeglia fer. 681 pruer. 682 alchiünas.
 687 Sco. 692 in ta fatscha. 693 hest. 698 eau he. 702 Quaista. 704 Calatrava.
 710 S' poassa üng. 711 paun.

Schi cun las maellas t' stöelg pigliaer.

(Dondoardo l' piglia per la bratscha davous sfi, a l chiürllaer, Trafoldin sbregia et disch:)

Trafoldin. Laschem ir, chia confessaer
Et, que chia se, vöelg pallaisaer.

Dondoardo. Chi l'ho matzô?

Trafoldin. Mieu patrum.

Dondoardo. O patrum!

Trafoldin. Pardunem, chia in preschun
M' stimaiv' in mauns dalla radschum.

Dondoardo. Horssü!
Sün te nun heia dam laschaer,
Ne da te m' poass fidaer.
Per nun daer da me suspet,
Subit giaro alla cuort sullet.

Trafoldin. Itz et da me nun s' dubitte:
[F° 15 v°] S' inpromet cun maurin fe,
Laschand davent il minchiunaer,
Chia fideltaet s' vöelg salvaer.

(Dondoardo vo alla cuort. (O)evra il thrun. Compaera Issabella vestida â nair.
Dondoardo disch:)

Dondoardo. Sire, tschert üna novella
730 Nôscha ans maina Issabella.

Raig. Nun po fallaer aqui pel vair,
Siand c' la vain tuot stida â nair.

(Riva Issabella, s bütta in snuoglias als peis dal Raig et disch:)

Issabella. Als reals peis ais qui büttaeda
Dal muond la pü grand sventüraeda,
735 Per ruaer â sa maiastaed
D' ella havair pietaed,
Et ruaer, chia vendichiaeda
Saia üna conturblaeda.

(Al Raig l' ottza sü et disch:)

Raig. S' alvaintta pür, ô Issabella,
740 Chia (d')[t] impromet da Raig, chia quella
Da si' offaisa svendichiaeda
Saro et eir bod confidaeda.

712 ad sto. (a) per). 717 Pultrum. 723 num. 725 Itzen. 726 Chie eau finpr. cun
maun in. 727 d'avent] d' band. (evran.) 729 Sire tschert] Horfü tschert chia. 731 aque.
732 Siand la. 734 granda. 735 ruver fa. 737 schven. 740 Chia im. 742 confoleda.

- Sainza tmair am fe pallais,
 Chi uschaea as heg' offais.
- Issabella. Sa maiastaed ho da savair,
 Chia arssaira, ün po tard,
 A ma chiesa gnitta
 Ün, chi pichiet cun ün bastum.
 Et, cun s' daer our per mieu paraint,
- [F^o 16 r°] Fet, chia eau il laschet aint.
 Ma subit aint al tradittur,
 Schi scumanzet el dad' amur
 A m retscherchiaer, et eau m' dusttet,
 Et el me â vullair sfurzaer.
- 755 Ma alls plaeds, chia eau bragit,
 Meis bum bab am succurit:
 A pigliaer d'avent da mi' honur
 La moart et la metter in sieu cour.
 Per che, s'haviand l' saschin pallais,
- 760 Schi pü nun ho el me offais,
 Ma vers la poartta s' retirand,
 Inua rivo, ho el pigliô
 Üna pistola et sagiattô
 Sün meis bab et cun aquella
- 765 Fat restaer oarfna Issabel[la].
- Raig. O tiran, â sus-chiar mazzaer
 Donalfonso, al cavalliaer!
 Ma cuffoarttat, Issabella,
 Chia da Raig at dum parolla,
- 770 Chia quaist at eau tegniarro,
 Sco chi'a mieu fraer que füs dvantô.
 Ecco, dallumgia inprometta
 Lg Raig, atscho chia la vendetta
 Saia sgiür', a chi pallaisa:
- 775 Milli s-chiüds, et chi preschaintta
 Il saschin: duos giaedas taunt,
 Chi l' saia sburssô in quaist instant.
 Et, Issabella, â chiesa vo,
- [F^o 16 v°] Chia da te me algurdaro.

747 gnitte ün. 753 m' duster. 754 me am. 757 mieu. 764 et fehlt.
 766 O Tigre. 769 ad. 771 que fehlt. 775 scüds. et] â.

Issabella. D' la parolla dal Raig daeda
Veng davent bain consullaeda.

(Issabella s' rettira, et Dondoardo disch vers il Raig :)

Dondoardo. O sire, tschert eau m' indubit,
Chia conplit saia [dal] dellit
Cunt Othavo, siand d' Issabella

785 Inamur[o] ais, et tiers à quella
A tramelg las sairras vo,
Da co am vessa he chiattô.

Raig. Staint â crair, chia Don Othavio
Ûn hom hegia (û)[u]vero schaschinô.

790 Saro perro examinô.
Ma retires, Dondoardo.

(Vers il Maiordomo, Don Claudio:)

Fe ir per il Cunt Othavio.

(Il Raig s' retira. Don Claudiô disch:)

[Don Claudio]. Veng dallungia sainza dmura
Il cumand â drizzaer ourra.

(Apartte.)

795 In persuna vœlg yr
Ad' avisaer mieu bum amich,
Co chia l' Raig ais alterô,
Atscho ch' el reistta avisô,
Scha qualchiôss' el ais culpaunt,
800 Alla paina gnir avaunt.

(Chiattant el il Cunt et s' brancland:)

Da Dieu s' giavüsch ün laed bumdi.

[F° 17 r°] Cunt. Chia bain vegnias, mieu bum chiar amich.

(S' haviand slargiô, disch il Cunt:)

Cunt. Bum amich et mieu chiaer fraer,
Quel ais a qui voass affaer?

Don Claudio. Cummandô il Raig m' havaiva,

781 bain] pû. 782 O sire] Horfû. 783 conplitz saia l'. 784 l' Cunt. 785 l' he
inamuro et. 787 he] m' le. 788 stant. 789 û] matzo. 799 culpaunt. 800 pagnia
d' gnir. 802 bum fehlit. 804 à qui ais.

Chia clamaer eau vus faer daiva,
Ma siand vus infuriô
He il Raig vis alterô,
Schi nun he eau vullieu manchiaer

810 Da gnir à vus ad avisaer,
O mieu fraer, scha culpaunt füsses,
Alla paina vus fûgissas.

Cunt. Dad' ûnguotta sum culpaunt,
Et vers il Raig sum inozaint.

815 Ma grandamaing sum ôbliô,
Siand chia vus, comuantô,
Creiand, ch' eau saia in anguoscha,
In la quella as cognuoscha
Ils fidels et vairs amichs,

820 Essas gnieu a m daer aviss,
Co ch' eau vess dam regullaer.
Giain pûr via bain dallumgia,
A vair que chia l' Raig commanda.

Don Claudio. Gnieu tiers vus sum sconsullô,

825 Huossa tuorn eau allegrô.

(Rivand ells alla cuort, disch Don Claudio:)

Don Claudio. Il Raig ad avisaer giaro,
Chia vus saias aqui rivô.

[F° 17 v°] (Doppo conparieu il raig, sch(ch)antô sül thrun, disch il Cunt,
haviand fat reverentia:)

Cunt. Sa maiastaed voul cumandaer,
Schi stum eau qui, per inclaer.

Raig. Cunt, eau s di qui in secret,
Chia vus al bab d' Issabella
Arssaira tard hegiast matzô.
Hegias vullieu... Co ais dvanto?

(Apparte.)

Cunt. [S?]chia Donalfons ais matzô,

835 Schi sum eau bain sfortünô.

807 vus] vis. 808 vis] et. 810 à vus ad] am vefs as. 811 culpaint.
812 Alla] Chia la. 813 culpaint. 820 Heschas. 822 pûr via bain] chia vœlg ir.
(et schanto in thrum). 828 Que fa. 829 Schi stum eau qui] Sum eau gnieu.
Nach 830: Chia vus eschas in luspët. 832 hegias. 833 vulieu?

Che saro d' mi' Issabella!
Per dullur saro moart' ella.

(Vers al Raig.)

Ma, ô sire, ün saschin
Nun sun eau, chia, alla fin,
840 Cul Maiordom Claudio
Poass mussaer dad esser stô
La noat passaed' in chiesa mia,
Cun la gratta compagna.
Pudess savair al tradittur,

845 Chi m' voul privaer da mi' honur?

Raig. Dondoardo ais, chi ho dit,
Chia l' s' tegnia complit dal dellit,
Siand el vus ho viss antraer
In chiesa d' noat per stramagliaer

850 Cun Issabella, et ch'el so,
Chia d' ella saias inamurò.

Don Claudio. Sa maiastaet nun detta fede
D' ün tael hom, chi[a] cun la spaeda
Vulles pruaer in aquaist' hura,

855 Chia el limaintta per la gulla.

(Apparte.)

Cunt. Ach, Dondoardo, tû tradittur, [F^o 18 r°]
Usche tscherchias tû l' honur
Mia da pigliaer et d' Issabella.
Chia t' impromet, chia vaunt aquella

860 Cun l' arma in maun at provaro,
Chia tû seis bab hest amatzô.

(Vers al Raig.)

Cunt. Sapchia pür sa maiastaet,
Chia [d] Dondoardo he grand suspet,
Chia al isstes sai' al saschin,

865 Da co s' vsaro tscheart alla fin.

Raig. Inuonder nascha que suspet?

Cunt. Sa maiastaet ho da savair:
Ch'el sai' il saschin, quaist am fo crair.
Siand arsaïrra stuieu he

837 dull. 839 chia fehlt. 840 Majordom Don. 843 la] fa. 847 conplitz. 849 tram.
853 Ad. 854 L'vulles. 855 lümaina. 859 Chia] Ma. 866 D'inuonder. 868 sas-
chin] tschelm. 869 l' he.

870 Inprastaer ma chiappa et mieu chiappe,
 Suot la quella, sco ch'eau füss,
 Al dellit hol tschert comiss.
 Al quel scha fais examinaer,
 Issabella s' dscharo claer.

Raig. Faro ceart ogni dilligentia.

(Al raig as rettira. L' Cunt as partta, clama Tristant et disch:)

Cunt. Tristand!

Tristand. Signur, am parais fich conturbld.
 Che, voul que dischgratzchi(ô)[a dir]?

Cunt. (Dir) da Dondoardo vo,

880 Chiatta tû que schelm subit,
 Di, cun l' arma ch'eau l' disfidt.
 Scha da sudô el ho il cour,
 Sco el ho da tradittur,

[F^o 18 v°] Ch' el vegnia, inua sto Issabella.

885 Chia pruaer l' vœlg avaunt quella,
 Chia da tradittur el brama
 Da d(r)esdrür ma buna fama.

Tristand. Signor Cunt, chia el s' algoarda,
 Chia l' dallet dalla vandetta dūra poick,

890 Et quel dalla misaericordia
 Dūra adūna.

Cunt. Ün' offaissa sū(r)[n] l' honur
 Penetrescha mem' il cour.

Tristant. (A parte:)

Eau nun vœlg pū irittaer,
 895 Sieu cummand vœlg our drizzaer.

(Chiattand Tristant Dondoardo, disch el cun Dondoardo:)

Dal Cunt Othaviô
 Veng tramiss á Dondoardô,
 Per faer aviss, scha l' ho l' anim da sudô,
 Sco da tradittur l' ais stô,
 900 Chia l' veng', inu D^{na} Issabella

Nach 875: Dalg fat per gnir in cognufchentscha. 878 ff.: Che voul dis-
 grazchia dir / Da D. Doar. vain caufso / Vo chiatta tñ etc. 881 Dil. disfidt.
 885 l' fehlt. 889 ff. ... vandetta / Dūra poick, et quell dalla / Misericordia dūra
 adūna. 892 fñ. 894 l' vœlg. 896 ff. ... vegn tramis / ... fer aviss.

Chiesa, chia avaunt aquella
 Cun l'arma in maun vœlg pruaer,
 Chia da tradittur saia sieu trattaer.

(Dondoardo riand disch:)

Dondoardo. Il Cunt Othavio cun ün disfiet
 905 Voul cuvernir sieu grand dellit,
 Ma vo, Tristant, et di ad ell,
 Chia l'spetta ün pô, chia sainza fall
 Saro allo, a l mussaer
 Me per ünguotta â disffidaer.

Tristant. La raspoasta purtaro.

(Siand turnô Tristand, disch al Cunt:)

Cunt. Il tradittur hest tû chiattô? [F° 19 r°]
 Tristant. Et dit, que m'vais cumandô.
 Sû sûra el ho dit,
 Chia vus vœglias cun ün difit
 915 Azzuppaer voass grand dellit.
 Chia veng' a s dir, hol cumandô,
 Chia spettas allo di(s)ch ün pô,
 Chia gnir vœglia(s)[l] a ss mussaer
 Per ünguotta a l' disffidaer.

(Il Cunt s' mett(r)a in viaedi et disch:)

Cunt. Giain al lœe predestinô,
 Ch' ün d' nus saia matzô.
 Tristant. L' irra l' ho usche survô,

(A parte.)

Chia el vo sainza guargimaintta.
 Cunt. Scha spaed' et ardimaint nun fô,
 925 Nun giûda neir la guargimainta.

(Rivand el, inua Issabella sto, gnind Dondoardo, disch il Cunt vers Dondoardo:)

Cunt. T' ho ma fe comuantô,
 Chia al Raig m' hest quarellô,
 Et usche da tradittur

902 vœlgial. 904 ün fehlt. 912 ff. que cumando / M' havais fû sûra l' ho dit /
 Chia super vœlgias voais delict. 916 m' ho l'. 917 Chia l'. 919 El per. a disf.
 (Rivo inua).

Tscherchias dam pigliaer l' honur?
 Dondoardo. Que ch' eau he dit, tuorn eau â dir,
 Chia conplit s teng dal dellit
 Per la causa, chia savais.
 Nô, scha contradir vullais.

(Tiran las dêias, s(t)[d]aun stocades. Per esser Dondoardo dscheut, nun il po il Cunt ferir, [F° 19 v°] ma vain dad' el farieu â moart. Do per tiarra. Dondoardo fûgia. Issabella vain ourra et, stimand al Cunt moart, disch ella:)

Issabella. Ach, amur zuond sventürô!
 935 Mieu amant quel ho glivrô. [chia et amur,
 Ach, quaunt poich ho quel dūrô noass' algretz-
 Et quaunt bod ho scomanzô la tristezza et dolur!
 Ach, quaint crudel ais il destin,
 A daer â noass' amur tael fin!
 940 Meis bum bab l' ho amazô.
 Ach, mieu bain et tuot mieu cour
 Et tuot mieu bain ho el pigliô!
 Vus esses moart per mieu amur,
 Et dess in vitta eau rastaer,
 945 Sainza compagniâ s' faer?
 Na, ma al despech dalla fortûna
 Et dal desting, chi me adûna
 Cun tael anguoscha m' persequitta,
 Vœlg aqui glivraer ma vitta.

(Dschand als davous plaeds, s' bûtta ella zur la daeia dal Cunt aint et s' amatza. Subit moarta Issabella, s' lascha sentir al Capitani da jüstitia et disch:)

Cappittani. Meis servittuors, che aise tsche?
 Stine bain bod et que garde!
 Ûn servittur. La fortûna ans ho darchiô
 Mnôs, inu chi fût matzô
 L' oatra saira al patrum
 955 D' quaista chiesa bum.
 Bain, la presainta, bum amis,
 Homicidi ais commiss.

931 conplitz 933 Na (staun] daun. dscheut] tscheat. a moart faria. faia moart). 936 ff. holla dūro / ... amur / ... scumanzo / ... dolur. 938 Ach quaint] O cu. 940 bab m' ho l'. 941 steht nach 942. 942 bain m' ho l'. 943 moart mieu. 946 dispech. (subit] scumbodt.) 953 inu] ûna. 955 bun barum. 956 Bain fehlt. preschainta.

[F° 20 r°] (Vsand al Capitaniò comparind Tristand, s' retirel per ün pó.
Tristand, vsand als moartts, crida, et Laurra, gnind no tiers, dumanda:)

Laurra. Che cridast et plaundschast, mieu Tristand?
Tristant. Eau crid et plaundsch ^{ls} noass,
960 Quaist amants zuond sventüròs,
Da l'amur usche survòs.
Beos as tgniavan qui davaunt,
Et huossa gieschan in lur saung.
La jüstizchia vain atscho.
965 Slargiat, Laur', ün po da co.

(La tirand davent dals moarts, disch Tristant vers al Cappitani:)

Tristant. Sior Cappitaniò da jüstitia,
— — — — —
Chia quaist paer ais amatzò
In ün' hura malladetta.
Fe jüstizchia et vendetta!
Cappitani. Granda perditta ais fatta
970 Dad'ün paer da schimla slatta.
Da lur usche pochia soart
Am increscha in il cour,
Et da lur subitta moart.
975 Siand huossa eau in granda dollur,
Quaist vittius nun vöelg manchiaer,
A mieu pudair, da svendichiaer.
Ma daffat chi ais l'auctur?
Tristant. Dundoardo, al tradittur.
Cappitani. Co ais dimaena que dvantò?
Tristant. A tradimaint ho el matzò
[F° 20 v°] Mieu patrum et, cun sas arts
Da s'faer dscheat, nun ais offais.
Vsand Issabella, desparaeda
985 A si s'vessa s'ho matzaeda.
Cappitani. Po pür essar chia quaist saschin
Nun vegnia foarza al tappin,
Maximamaing siand ch'el ho

959 lg noafs Mallam. 960 Quaists. 965 Tschlargiat. (moarts, vers l'Cap. disch
Trist). 966 Sig^r Cap d'. Nach 966: Guardé ün po co la malitia / Dad ün tschelm
quell ho caufso. 975 Saint. 976 virtuus. 978 dalg fat. 982 et l' cun fias.
983 ais nun. 985 A que se sveisa ho. 987 foarza] bodt eir.

Na granda taglia sün sieu chiô?

(Laura tira la daeia our dal chüerp da Issabella, la muossa sangunaeda al pöevel et disch:)

Laurra. O fier, co est usche crudel,
 A ferrir ün cour sche bel!
 Che sum teis früts, ô oarva amur?
 Di(s)ch disgratzchia et dollur.
 O quaut crudella ais la moart,
 995 A pigliaer glieud da quaistta soart!
 Co sun eau sche disgratzchiaeda,
 A rastaer usche privaeda
 Da signura Issabella!
 Nun pudiant, sco vulles, quella
 1000 Aint in la foassa compagniaer,
 Ma suppliro con mieu cridaer.

Cappo. Lasche voass plaunt et nun cride,
 Chia per ünguotta ais, la fe,
 Cridaer, per que chia cun cridaer

1005 Pü nun pudais recuppераer.

Laura. Grand surlefg ais dalla paina
 Cridaer la causa, mieu signur.

Cappo. Ma l'ais nardét et chiossa vauna,
 [F^o 21 r°] Tscherchiaer matteria da dollur.

1010 Sü, lasche ns ils moarts pigliaer
 Et dadains in chiesa ls mnaer.

(Compaera Dondoardo cun Trafoldin.)

Dondoardo. Vo dallung et t' stravestescha,
 Et â la cuort vo bain inprescha
 Et taidla que chi disch allo

1015 D' la moart dal Cunt Othaviô.
 Ma cun respoasta ve subit,
 Da nun esser sgiür eau m' indubit.

Trafoldin. (A parte disch:)

La conscientia s' pundscha fich.

(Vers Dondoardo.)

992 oarva fehlt. 998 Da mia. 1004 Cridaer fehlt. t] s. 1013 à Cuort.
 1014 que s' disch. 1018 l'puntscha.

Lasche, chia subit eau giarro.

1020 Vus intaunt ste retirô.

(Vain aviert il thrun dal Raig, Compaera il Cappel da jüstitia et disch vers il Raig:)

Cappi. A sa maiastad veng â daer part,
Chia que schelm, que Dondoardo,
Ho 'l Cunt Othaviô in ün duael
A moart ferieu, per il quël

1025 S' ho Issabella desparaeda
Dallum se svesse amazzaeda.

Raig. Grandamaing eau rest suspais
Da que chia vus aqui m' quintais.
Dallumgia daias vus guardaer,

1030 Dondoarda capturaer.
Ma tem, ch'el s'hegia absantô,
[F^o 21 v°] Siand chia eau nul vetz acco.
Ma be da me sch'el ais fûgieu,
Nun pol fûgir lg vivaunt Dieu.

Don Claud. (Apparte:)

1035 Ais mieu anich farieu â moart?
O tû grand schelm Dondoardo!
Da me vœlg chia svendichiô
El saia u eau dad'el matzô.

(Vo davent pe tscherchêr Dondoardo, Vain Trafoldin, s'inbatta in al Duttur et disch â partte:)

Trafoldin. Tschel tscho ais sgiür ün grand signur

1040 Et qualche sabi grand Duttur.
Lo tiers el am vœglia faer,
Da mieu giavüsch per m'informaer.

(Disch el vers al Duttur:)

Trafoldin. Buna saira, sior Dottur.

Duttur. Chia bain vegnieu mieu sigr.

Trafoldin. Che s'inpæra dalla moart
Dal Cunt Othavo et d'Issabella?

Duttur. Nun sum sto brich usche ardaint,

1020 Ma vus. (vers il Raig fehlt.) 1021 As] Alla. 1022 das zweite que fehlt.
1025 Ho. 1028 chia fehlt. 1030 d' capt. 1033 be da l' ais. 1037 me fehlt.
1038 eau d' te. 1040 grand] scoart. 1041 Lo vi. (Vers il D. disch ell.) 1043 Sigr.
1044 vengia (ia = ieul). 1047 brich fehlt.

Chia hegia pudieu cognuoscher quella.
 Trafoldin. Dumand, che s' disch da ls amazôs.
 Duttur. Eau teng, chia saian arüglôs.
 Trafoldin. Che da nôef ho vo signuria.
 Duttur. Ûn pèr stimfs noufs he eau quia.
 Trafoldin. (A parte:)

Sullet craiava d'essar nar,
 Schi he chiattô ûn da ma soart.

(Vers al Dottur:)

[F^o 22 r°] Che soart vais vus d'profession?
 Duttur. Nu vetzast l'habit, tû cuglfun!

(Trafoldin à parte:)

Trafoldin. Suot aquel vetz ûn grand narrum.
 Duttur. Sum doctur da medicina,
 Retorica, gramatticina,
 1060 Filoshofia et phissicina.
 Eau sum in l'art bain avanzô
 Et otter tuot he bain stüdgio.
 Trafoldin. Essas doctur da medicina,
 Retorica, gramaticina,
 1065 Fillosophia et phissicina,
 In Bergamô vais dutturo.
 Duttur. Voust tû perdar al raspet
 Ad'ûn hom da taunta honur?
 Trafoldin. Dscharo que zieva cun raspet,
 1070 Sabi honore, sior Dottur.
 Duttur. Uschêa voust tû ûn trattaer,
 Chi in sabgientscha nun ho sieu paer.
 Trafoldin. Grand signael dad' esser nar
 Ais, as daer our dad' esser scoart.
 Duttur. Nun saias tû sco ûna bes-chia,
 Ma quaist habit re[s]petescha.
 Trafoldin. Craiand qualch giedas à faer honur
 Et reverir qual grand Duttur,

1051 ho danôef vo. 1052 d' stinfs. 1054 Schi chiatta qui. 1057 grand
 fehlt. 1059 gramatica. 1060 phisica. 1061 fehlt. 1062 otter] cler. 1066 s' vais.
 1069 arraspet. 1070 Et salvo honore Sigr 1074 d' esser. 1077 qualgiedas
 d' fer. 1078 quell.

Schi, suot ün habit venerand,
 1080 As reveresche ün grand furfant.
 Duttur. Our davaunt meis oelgs am vo.
 Chia bain bôt füssast crappô!

[F° 22 v°] (Trafoldin al fo ir al chiappe al inprovistta intuorn et disch:)

Stez pür â Dieu, sior Duttur,
 L' mallam as giavüsch da tuot mieu cour.
 Duttur. Al diavel giaia cun tel!
 Trafoldin. E(t)|l] nun po gnir davent cun me,
 Siand ch' el resta co tiers te.

(Trafoldin s'infaundera dad'yr davent, tuorna, s' metta â tiarra davous lg
 Duttur, al do cun la pistola som las arains. Al Duttur s' voalva dandet et do zur
 aint per tiarra, et Trafoldin fûgia. Vain saro al trun. Campaera Dondoardo cun
 Tra[fol]din.)

Dondoardo. Eist sto â cuort? Chie s' disch allo?

Trafoldin. Al Cunt Othovio ais artumô,

1090 Ma restô el desperô
 Per la moart dad' Issabella.
 Chia matzaeda s' ho aquella,
 Stimand per moart al tramortieu.
 Sieu bel cour holla farieu.

1095 Al quel sa maiastaed inclet,
 Holla dallungia do decret,
 Chia vus vegnias capturô.
 Et sũ sura ho comandô,
 Al inquirittur dalla radschum,

1100 Ch'el vus vegnia â faer praschum.
 Sũ, bain bodt as fe davent,
 Saia bum ô nosch al vent.

Dondoardo. He bel pissaer da sa maiastaed, [F° 23 r°]
 Dalla radschun et sieu decret:

1105 Nun faron me tscheart praschun,
 Scha füssen be ün milliu,
 Perche l' invissibel am faro,
 Et fina l' ultim matzaro.
 Pero,

1080 furtant] buchiard. (f' infantscha. pistola som] pritscha fûn. fugia.)
 1094 Lo ella. 1096 Ho. 1099 inquisitur. 1107 l' fehlt.

- 1110 Brich per fûgir quaista canaglia,
 Ma al spüert, chi me travaglia,
 Tieu cussalg vœglia sgundaer.
 Ma l' viaedi vœlg müdaer,
 Atsch(e)[o] d'üngiün nun saia sequieu,
 1115 Giaro inua nun sum cuntschieu.
 L' viaedi d' Genua vœlg müdaer
 Et quel da Frauntscha in pe pigliaer.
 Trafoldin. Scha pür francês vullais dvantaer,
 Vers Roma cussalg, s' inchiaminaer
 1120 Vuss vœglias, chia lo infranzuso
 Saros in cuort temp et eir müdô.

(Compaera Don Claudio et disch:)

- Don Claudio. Tradittur, tû hest plaiô
 A moart il Cunt Othaviô
 Et causo, chia desperaeda
 1125 Issabella s' ho matzaeda.
 Al quael â desperattion
 Del Cunt ho dô occasiun.
 Ma saron els svendichiôs,
 U eir eau da te matzô.
 Dondoardo. Ve Maiordom, chia t' vœlg mussaer [F^o 23 v°]
 A vullair otters svendichiaer.
 Infin in huossa il numero
 D' nunauntta nouf he amatzo:
 Il tschienteval sarost tû.
 1135 No, spettaer nun poass eau pû.

(Tiran las daeias. Don Claudio vain bod ferieu. Trafoldin disch:)

- Trafoldin. Signur patrum, misericordia!
 Pû nul vœglias mollestaer.
 Dondoardo. Nun se, che saia misaericordia,
 Daffat our peis al stœlg dritzaer.
 (Al tira(n) aunchia duos stocadas, l'bütta per tiarra moart et disch:)
 Dondoardo. Giaescha, bes-chia malledetta,

1113 vœe. 1114 seguieu. 1117 Frantscha. 1118 pür chia. 1119 d' s'.
 1130 te. vœe. 1135 Na. 1139 sto. (tira).

Chi vullaivast faer vandetta.

(Vers Trafoldin:)

Trafoldin, ve no, a m giüdaer

In tsche foass a l suttaraer.

Trafoldin. Meis mauns nun vöelg chiattschaer nil saung

1145 D'ün dschantilhom, usche navaunt

Dad'üna schimla crudeltaet

Nun vöelg havair complicittaet.

Dondoardo. O tū tmuos et plain nardet,

Nomnast tū na crudeltaet

1150 Ün at d üm bum et braef sudô?

Sullet luaint al büttaro.

(Struzchiand el il moart, disch Trafoldin:)

Trafoldin. Stine, chia vus gniss clappô, [F° 24 r°]

Dalla radschun saross squarrtô.

(Haviand Dondoardo büttô al moart in il foass, disch el:)

Dondoardo. Tscheart pū nun poass staer acco,

1155 Perche al Spüert da Don Alfonso

Am travaglia di et noat.

Sü, ns appinain dad'yr daboat.

(Dschand als ultims plaeds, vulliand el jr, vain al Spüert da Don Alfonso.
pallit et plaio, in ün linzöel, Dondoardo stramainta et disch a parte:)

Dondoardo. Bun anim vaella qui da faer,

Per nun parair da stramantaer.

(Vers al Spüert:)

1160 O Donalfonso, quaista saira

T'invid eau cun me â tschain[a].

(Nu respuondiant al Spüert, disch el:)

Gniarost, he eau da t spattaer?

(Al Spüert tschignia „schi schi“. Serran il pan et Trafoldin disch:)

1144 igl. 1152 scha vus. 1154 eau aco. (et vulliandt ls yr vain ariert lg pan
Et compera lg spiert. s' stramainta.) 1159 m' str. 1161 Te. 1162 he d' ad sp.

- Trafoldin. Mo chie diavel vullais faer
Cun aquaist tridg mullinaer?
Dondoardo. A quaist Spüert per pladaschaer,
L'he invidô cun me â tschnaer.
Giain la tschaina ad appinaer.
Trafoldin. La tschaina quel' ais bod pinaeda.
Ma vuelles, chia mi füss daeda
1170 La mia péia, per che ch'eau tem,
Chia arivo sai al desseng,
Chia l'sallari da mia fadia
[F^o 24 v°] Il diavel poartta via.
Dondoardo. Guarda tû nun bandunaer,
1175 Chia indret at vœlg paiaer.

(Vaun davent, evran il pan, mainan la tschaina paragiaeda sün üna maisa.
Our dad'our vain al Spüert cun rimur et as schainta spaer Dondoardo. Et Tra-
foldin tema, pero s'fo anim, vain no tiers et as metta â mangiaer. Glivro la
tschaina disch al Spüert:)

- Spüert. Quaista saira, ô Dondoardo,
M'hest ividô â schnaer con te:
Damaun t'invida â tschnaer cun me;
Saron preschaints eir ad aquella
1180 Al Maiordom et Issabella.

(Al Spüert as parta. Dondoarda al vœul cumpagniaer cun la glüşch, et il
Spüert disch:)

Dittas ceremonias bsœng nun fo
Al Spüert da quel, t'hêst amatzô.

(Trafoldin tenda â mangiêr et disch:)

- Trafoldin. La manestra am paera buna.
(Turnand Dondoardo disch el:)
Dondoardo. Oibo, che spüzur et che odor!
Trafoldin. Quietescha t'ün pô, per mieu amur,
Ch'eau nu s'lymaing dich per la gulla:
S'di, chia que Spüert dalla muaglia
M'ho chatscho na tael anguoscha,
[F^o 25 r°] Chia fat faer m'hol in las chiotschas.
Dondoardo. Oibo, ascrum et grand pultrum!

1175 at] ad. (Vain. mainan fehlt. as schanta et Do spera.) 1178 t'invidt.
1181 Dittas] De tas. nun ho. 1182 schaschino. 1184 spitzur 1185 Quietes.
1186 limant tschert per. 1187 magliogla.

Trafoldin. Piglie per böen, mieu sar patrum.

(Mettand Dondoardo al maun sün la maisa, disch el:)

Dondoardo. Piglia et poartta quaiet davent.

Trafoldin. Que nun he ünguotta in sen.

Schante s giô, et fain noass quint. .

1195 Perchè huossa in la fin

Da mieu sarvezzan arivaeda

— — — — —

Mia pacia, da co savais,

Chia inpromiss usché am h' vais.

Dondoardo. A mi nun voust tû pû servir?

Trafoldin. In infern nun vœlg eau ir.

Craias, chia l' Spüert per cortesia

S' hegia invidô â chiesa sia?

Che tschaina vullais, chia el as detta,

Siand preschaints sum tiers aquella

1205 Il Maiordom et Issabella,

Otter co ch' el as trametta

In infern per regaal

Al diavel Luccifer.

Dondoardo. Che infern et che diavel!

1210 Eist eir tû usche credaivel,

Chia tû craiast, ch' infern saia,

Et, chi fo mael, in quel giaia?

L' infern ais na chioss' inspiêda our,

Per faer tema alla glieud povra,

[F° 25 v] Et per nûn daer als tmuoss pussaunza,

Eis inspiô la ressüstaunza.

(In dir als ultims, plaeds vain aviert al pan cun grandischma rimur. Dondoardo s' insanuescha, s' voalva et vezza ils Spüerts da Don Alfonso Maiordom et Issabella davous el et disch:)

Dondoardo. Ne se, da chi veng eau stumplô,

Da vair, ché voul darchiô

Aquaist diavel cun me faer.

1220 O Trafoldin, num bandunaer!

(Pero vegnia stumplô inavaunt, disch:)

1193 il sen. 1195 ais la. Nach 1196: Sün laquella m' des gnir deda. 1207 regaler. 1210 cretaivel. 1213 oura. 1214 gliedt. 1215 pufsaunza. 1217 Nun. 1218 Da yr avair. (et disch.)

O vus Spüerts, che giävüschais
 Da me, chia a mi pôss nun laschais?
 Nun l'ais atünchia gia arivaeda
 L'ura â la tschaina destinaeda.

Donalf. Traes giüdizi del vair Dieu
 Hest glivro tû al cuors tieu.

(Dondoardo vo ün pô inavaunt, rivand dadains al pan, disch el:)

Dondoardo. Qui nun ais ottar co puolvr' et tschendra.
 O che soart spaïsa et che bravanda!
 Usche veng eau qui regallô,
 1230 Chi cun al Raig he bgïar mangiô.

Donalfonso. Tuochia maun, ô Dondoardo!

(Dondoardo, per nun parair stramantô, spoardscha el vi il maun, ma s vulv-
 vand [F° 26 r°] el subit, per s' largiaer, disch el:)

Dondoardo. Da staer aqui, â que nun fatscha,
 Chia bgïar pû fraid eist co la glatscha.
 (Al Spuert del Majordom disch:)

Maiordom. In aquaist' hura svendichiôs
 1235 Saron tuots quels da te mazôs.

(Dschand al Spüert que, al piglia el per l'ottar maun, et disch Dondoardo:)

Dondoardo. Misericordia Maiôrdom!
 Maiordom. Misericordia in l'otter muond
 Nun hest cuntschieu, et per aque
 Nu vain l'ûsaeda qui cun te.

(Dondoardo sentint que, s' volvand el vers Issabella dschant:)

Dondoardo. Conpaschiu[n], ô Issabella!
 (Pigliand Issabella per als chiavels, disch:)

Issabella. Compassiun nun po da quella,
 Quella per ta caus' ais dasparaeda,
 In aquaist hura gnir ûsaeda.

(S' vulliand Dondoardo s' slargiaer dals Spüerts, et il tirand els inavaunt,
 disch el:)

Dondoardo. Nun m' tgne pû qui, vus Spüerts infams,
 1245 Ma subito turnèr laschem.

1221 f. O vus spüert chie giävüschais / Chia a mi nun laschais pos. 1223
 Nun ais gio aunchia. (vo pün.) 1228 bavr. 1229 regullo. 1230 bgier (spoardscha il.
 s'vulliandt subit retrer). 1233 bgier. (ün oter.) 1236 Miferigorgia. (s' voalva.) (Lg
 pigl.) Nach 1243: Hojome in agiüd et dem fucuors. 1244 Nun tgne.

(Dschant als ultims plaeds, vo sü il fõe suot el, et searran al pan. Trafoldin, vsand, chia sieu patrum ais davent [F° 26 v°] sainza sieu sallari, sbrègia el aint traes al pan:)

Trafoldin. O S° Spüerts, per cortesia,
Laschem assiever al sallari mieu!

(Doppo ün pò sbrègia Dondoardo:)

Dondoardo. Ach, smalledieu et sfortünô!
Aque he fat, qui he chiattô:

1250 La vitta aeterna he eau sbüttô
Et lg infern nun he sügniô.

O vus, chi aunch huossa vivais,
Da me exai[m]pel pigliaer pudais,
La ressüstaunza â nun sbüttaer,

1255 Ne dal diavel s' laschaer surmnaer.
In l'ottar muond he mael vivieu,
Al vivaunt Dieu nun he tmieu,
Ma â sieu jüdicti sun suottamiss
Et traes aquel dal paravis

1260 Et da sa fatcha sum eau privô
Et in aeternum qui condemnô.

(Doppo ün po, taschand Dondoardo, disch Trafoldin:)

Trafoldin. Al diavel inandret nu ho procedieu,
A m alvêr vi il sallari mieu.
Ma scha l'ais qualchiün, chi in infern vo,

1265 Da quels chi essens huossa co,
[F° 27 r°] Giavüsch, ch'el vöeglia cun el pigliaer
Mieu bullattin, a s faer paiaer.
Stez â Dieu, chiaera braiaeda!
La comedgia ais gliavraeda.

Eau Guadench G. Rœedel scrit

(ibregia aint.) 1249 he fat] dafat. 1261 qui] fun. condanno. (S perda la
vusch et Traf. disch 1263 purter via. 1265 eschas raspos aco. 1267 a] et. 1268 Et.

JOHANNES MARTINUS.

**Philomela; Quai ais Canzuns spirituales tras Johannem Martinum. Stampâ à Tschlin
in Engadina Baffa tras Nuot C. Janet. Ao. 1684.**

[f. 2^b]. Alls Illustriffems, Ambliffems, Strenuiffems, & Nobiliffems Sgrs:

All Sgr. Sgr:

5

PETRO A PLANTA

Statt Colonell da fanteria et da Cavalleria da sia Majestat da Cæfareia, da
sia Majestat in Hispania, Et da la serenissima Republica da Genua.

All Sgr. Sgr:

IOHAN HENRICO A PLANTA A WILDENBERG

10

Statt Mastral da Civil in tota l' Engadina Balsa, Mastral in Criminal fur
Mont Fallü Et da Berguoin, sco eir Vicari da l' inter a Valltelina et huoffa
nouf elett Commiffari dal' Contadi da Clavenna.

All Sgr. Sgr:

CONRADINO A PLANTA

15

Statt Mastral da Engadina dfura, Mastral da Criminal fuot Mont Vallun,
& huoffa Castellan in Remuofch.

All Sgr. Sgr:

EUSTACHIO A PLANTA

Statt Capitani da la Ser: Republica da Genua. Meis aut hōdras Sgrs: 20

Sgrs: et fautuors collēds: [f. 3^a] Illustriffems, Ampliffems, Srenuiffems

Nobiliffems Sgrs. Sgrs:

LA prūma lavur chia ls Anguels da Deis agia ant la creatiun dal
craftian haun drizâ oura, ais statta cantar & Musicar: Perche ufche tſchan-
tſcha Deis cun Iob: Ingio eiras tū cura eig ſœlgiava la terra? cura las ſtailas 25
da la matina cantaven totas infembel, & jüblaven tots ils filgs da Deis?
q. a. Cura tots ils Anguels am' ludaven [beron] cun cantar. Iob, 38. 4: 7.

Quella Angelica natūra & allegreza ha Deis tant co ün special privi-
legium da ſia gratia cuvi & conceſs à ſia Baſelgia eir davo ilg fall,
Pfalm. 87. 7. Quander in naun ilg ha la Baſelgia dal V. Teſtamaint 30
tgnū in granda æſtimatiun; Et à conſervatiun da quell s'ha cun ſpeciala

zelosia s'indalettâ ilg S. Prophet & Raig David, & à quell fin tras inspiratium dal S. Spiert, na solùm componi & cantâ s'efs tants bells Pfalms, mo eir admoni auters à cantar laud à Deis: Celebrâ ilg Segner cun citras, cun gigias et cun instrumaints da desch cordas, fad ad ell Pfalms, cantal
 5 üna canzun nova, & cantâ à la gialgiar da cun jübel Psalm 33. 2. 3. Et Psalm 98. 4. 5. 6. Iüblâ al Segner tota la terra, strafunâ, cantâ da daut & fat ad ell [f. 3^b] Pfalms, funâ al Segner la citra è cun vusch da bells Pfalms, cun trombetas & funar da la tüba jüblâ avant quist Raig ilg Segner: Il qual acìd chi dvantefs instituit ell eir Cantaduors chi celebrassen Deis
 10 cun Musica, Nehem. 12. 46. Schi quell S. exercici & Privilegium ais eir davo ilg retourn da la præschun da Babylon tras Zorobabel cun grand zelo in Ierufalam restaürâ ibid. v. 47. Schi co quell Privilegiü sea üsâ eir dal sabi Salomon, dal prus Iosaphat dal pietus Iofias & auters plüs, s' legia Nehem. 12. 45. Psalm. 68. 26. 2. Sam. 6. 5. 2. Chron. 5. 12. 2. Chron.
 15 20. 28 &c.

Mo ilg pußtüt vain quai comendâ in 'lN. Testamaint: Cura vuo gnavat infembel (disch il S. Apostel Paulus) haviond scodün d'vuo Pfalms. 1. Cor. 14. 26. Schi plains d'Spiert tschantfchâ l'ün cun l'auter cun Pfalms da laud, & canzuns spirituales cantand & Psalmodiand in vofs cor al Segner.
 20 Eph. 5. 19. S'admoni l'ün l'auter cun Pfalms da laud & canzuns spirituales, cantand cun gratia da vofs cor al Segner. Col. 3. 16. O 'l præstant excellent & nūzaivel Privilegium! Præstant & excellent ais quaißt Privilegium à respet da Dieu s'efs, ilg qual tras ilg cantar vain fick ludâ & celebrâ: Et quaißt' ais la cau[f. 4^a]fa chia 'l S. Prophet & Raig David in divers feis
 25 Pfalms admonind chi s'defs ludar Dieu dovra in feis original linguack Hebraic quell plæd (famar) 'l qual ha propriamaing nom: talgiar gio sco s'talgia las vignias ù las mansinas gio da la boschia, mo cura quell plæd vain duvrâ davart ilg tschantfchar, denotefcha ell ludar Deis, per modulationes artificiosas certis cæsuris & numeris incisas Buxt. q. a. cū plæds
 30 tschernüts ota & fats ir à raini, è cū amablas melodias. Vfsche üna buna chiauffa aife ludar & ingratiar il Segner, & funar & cautar à feis aut Nom: Psalm. 92. 2.

Et co non defs tal privilegium effer fick excellent, siand ch'ell non ais solùm exercita dals Angels ant la creatiun dal craftian, & davo quai
 35 da la Baselgia da Dieu in 'l V. & N. Testamaint, mo ha continuâ & vain à cotinuar & dūrar in cël à laud & gloria dal glorius & ætern Deis in æterna æternitat, sco ns muossa quai la S. scrittūra clæramaing.

Che eira la lavur dals Seraphins in cël cura Efaïas vezet ilg Segner sün feis aut thrun? auter co cantar Sainch Sainch Sainch ilg Segner Zebaoth
 40 tota la terra ais plaina da sia gloria. Efa. 6. 3.

[f. 4^b] Co ns lascheten à favair ils Anguels gio da cêl & ans gia-
 vüschetten ventüra pro la nativitat da nos Salvader Iesu Christi celebrand
 Dieu? Auter co cantand: Gloria à Dieu in las autezas, pasch in terra, bain
 vulgenscha vers ils craftians Luc. 2. 14. Che eira la lavur dals 4. Animals
 & 24. Seniurs? Auter co celebrar Deis cun Musica, Ells s'bütteten gio 5
 avât ilg Agê haviand scodün eित्रas, & cantaven üna nouva canzû: &c. Et
 cun quells ensembel s'feivan udir blers Anguels intuorn intuorn ilg thrû &
 desch milli & milli voutas milli. Apoc. 5. 8. et seqq. Eug vazet (scriva
 S. Ioan Apoc. 7. 9.) ün grand pœvel ilg qual ingün nō pudeiva dumbrar
 da totas natiuns slattas & linguas & pœvels stand in pè avand ilg thrun 10
 & avant l'Agne vestits cun raffas albas et cun palmas in lur maü &
 bragivan cun granda vusch dschand: Ilg salüt ais da nos Deis &c. Et ils
 Anguels respondeivan. &c. Et Apoc. 15. 3. Quells chi hveivä obtgnü
 vitorgia da la bestia & cantaven la canzun da Moſis servaint da Dieu &
 la canzun dal Agnê, Vſche udit S. Ioan la Canzun da nozas, Vn grand 15
 pœvel cantava in cêl cun granda vusch: Hallelujah 'l salüt, la gloria &
 l'honor sun da nos Deis &c. ls 24. Seniurs respondei[f. 5^a]van Amen
 Hallelujah! &c. Et ilg bler pœvel Dſcheiva Hallelujah etc. ns allegrain &
 falgin d'algetia, perche las nozas dal Agnê fun gnüdas et ſia Mulger s'ha
 parderta: Apoc. 19. 1. et seq: Our dal qual tot appara che la lavur dals 20
 Anguels & beats in cêl ſea & vegnia ad effer eir davo quaiſta vita in
 æternum, Nempe cantar & ſtraſſunar ilg laud dal ætern Deis: Auttas arts
 dal mond vegnen à finir totas cun quaiſta temporal vita, veng pür naun
 che d'artifchaun chi vol in tot 'l muond, & dig' ſch'ell craja l'art ch'ell
 ſâ, eir in cêl da l'exercitat? Ell vain à ſtuvair dir da nâ, ſaph'che d'art 25
 ch'ell vol; Mo il Muſicant chi qui celebrefcha Dieu cun Musica, quell s'po
 da quai ludar, chia qui in 'l muond vœlgia 'l ſia Musica cumanzar mo eir
 in cêl la continuar in tota æternitat. O la præſtanta & excellenta art, ô
 l'nœbel exercici & privilegium da la gratia da Dieu!

Mo brick main nûzaivel ais quell à Baſelgia da Deis: Perche tras ilg 30
 .cantar Pſalms & canzuns ſpirituales vain 'l cor dal craftian miraculusmaing
 comœventâ, ch'el ſeo tock dad'üna Divina virtüt & efficacia ch'ell ſainta
 interiurmaing chiatta bler plü zelofia ad udir ilg plæd da Deis, far ſia
 oratium, & retrar [f. 5^b] ſeis impiffamaints da las vanitats dal muond & ils
 drizar sün ils fats cœleſtials cun granda algetia da ſeis ſpiert, ſeo inter 35
 auter muoffa 'l exaimpel dal Prophet Eliſæi, ſur il qual gniva ilg maun
 dal Segner ch'ell prophetizava cura ell udiva Muſicand. 2. Reg. 3. 15. Q. a.
 Chia tenor üfanza dals Prophets excitava 'l ſeis ſpiert & elevava ſia orma,
 præparand eir l'organa ù inſtrumaints da ſeis corp allas chiaufas Divinas, &
 ſpirituales, Deodat in explic. Bibl: Et tal üs da Muſicar appara eir our 40

- da 1. Sam. 10. 5. Ingio Saul infcuntrand ün trœp d' Prophets chi hveivan avant ells Pfalters, tamborls, floetas, et citras, et prophetizaven, fchi gnit ilg Spiert da Dieu eir fur ell, ch' ell gni müda in ün auter hom & prophetizava cun ells infembel. Sieugua dimana chia quaiſt S. Privilegium & exercici ſea
- 5 in ſpecial fick hœngus & nūzaivel à la Baſelgia da Dieu, huoffa in quaiſt ultims & depravats temps, in ls quals non ais ſolùm granda negligetia & tepiditat vers las chiaufas ſpirituales, mo eir per cauſa da las grandas tribulatiūs (tenor prophetia da Chriſti Luc. 21.) prædentes al di dal jüdi, vain ſura da blers ad effer granda anguoſcha & melancholia.
- 10 [f. 6^a] Mo à ſchiatſchar la melancholia & imoderata trifteza, la quala fuvent ais, ſedes Diaboli, q. a. ün ſez ù refidenz dal Diavel, ilg qual s' inſinueſcha fuvent & gugent pro lgieut melancholica non ais ilg melger mez, co la ſpirituola Muſica la quala ilg Melancholic Diavel auda zuond invidas, & tras mez da quella fuvent ſtova dar læ.
- 15 In Italia, puſtüt in Apulia, ſcriva Alexander de Alexandro, Chi ſea üna ſpecies ù fort da araiſgs, nominâ Tarantula, et quell puſtüt in la chialur da l' æſtat fick inſidieſcha à 'l craftian, & ſcha ed infcuntra chia qualchün d' ün tal araing ù tarantula vain pizchiâ, fchi perda 'l tot jüdi & ſentimaint, & crouda in ün tal chiauol lethargü, ù malatia dal dormir,
- 20 ch' ell non po chœnſch gnir ſdasdâ sũ & redüt in fai ſvefs, ù pœ chi s' cumainza à Muſicar, mo ſubito chi vain Muſicâ, fchi tourna ilg Tarantatus, [Uſche vain nomnâ quell chi ais pizchia] darcheu in fai ſvefs tras mez da l' harmonia Muſicala, & auda veza, chiamina filgia in aut per algetia.
- 25 Un tal toesgiantâ verm ais ilg Satan la velgia zerp. Apoc. 12. 9. chi ha pizchiâ nofs prüms Padernurs, & in quells tota lur poſteritat la [f. 6^b] quala ell amuo pizchia in 'l calcaing Gen. 3. 15. Quell metta à plü pudair davo 'l craftiaun cerchiand da fatta da 'l travuonder, 1. Pet. 5. 8. Puſtüt in la chialur granda dals contuorbels & tentamaints. 1. Pet. 1. 6. 7. & huoffa
- 30 ch' ell ais plain da granda ira ſaviand ch' ell ha pauc temp avant maun Apoc. 12. 12. Et quant baut chia quell venenat ſerpaint po ſurprender qualche craftian, ilg drumainza 'l tant ferm in ilg ſcœn da 'l puchiâ. Rom. 13. 11. Chia ſchabain è s' clama fuvent, expergifcere-ſta sũ, t' ſclaiſda tũ chi dormas, Eph. 5. 14. Non gũda impero fuvent inguota, Mo fchi s' cumainza à Muſicar & cantar bells Pfalms & canzuns ſpirituales, fchi ſun
- quellas medicinas contra la melancholia, ſco nomna Ariſtoteles la Muſica Lib. 8. Polit: cap. 5. Et vain quattras ilg tentatus, q. a. dal Diavel tentâ craftian darcheu refrachia & confortâ, ſco appara eir our da 'l exaimpel da Saul, ilg qual gniva refrachia & dal Satan deliberâ cura David Muſicava
- 40 1. Sã 16. 28.

Eir s' pudefs quaiſt probar cun plüs argumaints, mo ais uſchlo à ſcodün conſchaint our da l' experientia da in minchia di.

In confideratioo da quaiſt tot s' haun eir in [f. 7^a] noſſa Engiadina cun pietus zelo da la gloria Divina & ædificatiun da la Baſelgia da Dieu s' duvrats il Referend Sgr. DVRI CAMPEL. f. m. dand principi à vertir 5 la plü part dals Pſalms in noſs linguack, Et dincuort ilg Illuſtrm: Excellentm: Sgr: Doctur LVRAINZ VIEZEL f. m. ilg qual paſſand plü inavant ha de novo in noſs linguack transponü tots ils Pſalms cun bleras, bellas autras canzuns ſpirituales foeliciffimamaing cun ün ſick penetiant & quaſi Divin Stylo, cun eir adjuncta Muſica da la vuſch comüna in noſſa 10 Engiadina per ilg paſſa ma ſtatta, ilg qual laudabel exercici ais sün ſia prima inſtitutiun id cun tant progrefs inavant ch' in cuort temp ais gnüd conſchaint in tota noſſa Engiadina & introdüta in quaſi totas la Baſelgias cun grand frütt.

Huoffa veng à dar ad incler che ultra ſurſcrittas principales cauſas 15 hagia eir à mai commoventâ quaiſt pitschen meis Opusculü Muſical ſaimplamaing tenor mia tenuitat & debleza disponü da laſchar ir oura publicamaing in Stampa.

Inter autras cauſas impulſivas ſun quaiſtas: Chia haviand eug avant alchüns ans verti & [f. 7^b] componü alchünas canzüs sün las melodias da 'l 20 Sgr. Simler. f. m. na sün intentiun da vulair las laſchar ſtampar, il qual lhura ma non am' gniva in 'l ſen, ma ſolüm per introdür als meis da chiaſa et alchüns auters da la compagnaia dals Muſicants qui in Remuoſch qualche notitia da quellas melodias, ſun ſtat admoni da diverſas perſonas, ma il puſtüt dal Re: Sr. Iacob Dort da ir plü inavät & vertir ü componir plüs 25 da quella fort, s' proferind ell à ſeis cuoſt da vulair ſtampar, sün ilg qual nhai verti ü componi amuo qualchünas, ma mancand ell Sr. Dotta ü differind da metterſia proferta in execution p certs impedimaints, & ſiand interim hinc inde räsâ outa chia qualche opusculum Muſical vegnia à gnir ſtampa in ditas melodias, non haun manca blers da m' incitar da metter ſveſs in 30 in effet, puſtür eir vſgria. Illma: Sgr. Caſtellan cun nova proferta ſch' eug non voelgia metter ilg cuoſt da l' vulair metter ell, sün ilg quai m' ha à la fin reſolut da metter eir quell tant cuoſt à ſatisfar eir a blers auters chi deſidereven qualche opus Muſical à 4. vuſch acio non haveſſen blers da s' inſervir da cudefchs Tudaiſcks ils quals non ils inclegian. 35

[f. 8^a] M' ha eir commoventa la pro ch' eug vezeiva chia na ſolüm las canzuns da meis Reverêdo chiar Bab Sgr. Martin ex Martinis f. m. componidas, mo eir mias gnivan dad auters cun pauc reſpet, ü da pläed in pläed, ü pauc müdâ (per non dir, ſtraviâ) fuot lur noms fattas ſtampar, & qua tras hveiva nom cum meis chiar Bap f. m. & cun mai: Sic vos nō vobis &c. 40

In confideration da quaiſt tot & eir auters motivs plüs ſco eir haviand primo conſult & approbation d'üna intera Veneranda Synodo, & privilegium & licentia d'üna interea congregatiun dals Cuiſgers da com: 3. Ligias obtgnü, nha, in nom dal Segner quaiſt ſaimpel pitschen lavuret vulgü laſchar, 5 ſtampar, ſperand ch'ell ſerva à la Divina gloria & ædificatiun da ſia Baſelgia.

Mo quai ch'eug qui Illuſtriſſems, Ampls: & Nobiliſſems Sgrs. m'ha præſümâ à quaiſt meis ſaimpel lavuret da præfiger & metter avant lur Noms cumbain pudeſs gnir accuſâ da temeraria præſumptiun, nō ha imperò quai 10 vulgü far in mala part, ma per auters divers reſpets & cauſas: M'ais inter auter, gnü in memoria la mia granda obligatiun vers lur Illuſtrmas: & Ampls: perſonas, la quala da [f. 8^b] mai recerchia in ogni mœd & occaſiō ch'eug pudeſs da las reverir, honorar, & ſervir per tants lur grands & frequents beneficis, favours & affectiuns, na ſolüm vers meis chier Bap f. m. 15 mo eir in ſpecial vers mia debleza demonſtrats & conferits, Et non pudiand eug per mia debleza per autra via render & permeritar ſchi al main cunquaiſt nhâ vulgü demonſtrar ina infaina & memorial dal mais intim affect et debit grand reſpet ch'eug pört vers lur Illmas: Ampls: Perſonas:

Nha eir cun quaiſt de novo vulgü implorar la continuatiun da lur 20 Patronicij vers mia debla perſona & ilg præſent meis lavuret cōtra l'invidia & malevolentia dal malitiuſ muond & uſche eir il præſent opusculū fuot ilg Nom da lur Illmas: Ampls: Perſonas à blers render tant plü grad & accept.

Ais pertrant meis intim & humil tœ vers mais Illſtrms: Ampls Segnuors 25 ch'ells quaiſta mia præſumptinn non vœlgen interpretar in mala part, mo ſco üna infaina & memorial da mia bona affectiū & debit reſpet vers ells in buna part benignamaing acceptar & inguotta tant main continuar vers mia debla perſona cun ilg lur Patronicio & bun affect, [f. 9^a] al qual eug cun offerta da meis debel peto prompt ſervezen, ſch'eug pür pudeſs havair 30 l'honor da 'ls ſervir hūmlamaing am recomand: Ruand interim à noſs gratius Deis & Bap Cœleſtial ch'ell lur Illſtrmas: Ampls Noblmas: Perſonas in l'aut & florentiſſem culmine da dignitat & bain ſtadi conſtituidas, inſembel cū lur Illuſtriſſimus et Nobiliſſima: familias vœlgia redſcher cun ilg ſeis S. Spiert ils cofervar in lunga ſauna vita, accompagniada cun tota bramata 35 fœlicitat, & prosperitat à qui temporalâ & inzacura in cœl æterna ingio nuo tots inſembel in ilg Choro cœleſtial cū ils drets Muficants tot S. Anguels & beats.

La nœbla compagnia Deis poſſen celebrar

Cun bella harmonia D'algetia ſtraffonar

La nova melodia Nova canzun catar

Hall-Halle-Hallelujah A saimper muficar!
 O Deis tras gratia tia Quai vaira vœlgias far
 Datū in Remuofch Ao. 1684. Cal. IXbris.
 Da meis Illustriffems, Ampliffems
 Srenuiffems Et Nobiliffems Segnuors Sgrs: Sgrs: Sgrs: Hûmel
 Et affectionatiffē Servitur
 Johannes Mattinus ex Martinis
 Eccl. Sentinæ Et Remus: p. t. V. D. M.

[f. 79^a] *Festa da Bacchus celebrada da 5. cumpaings cun nom Sr. Schwœda
 xenas, Saimper plain, Cul da vin, Lappa brœck, & Mâ jejün.*

In la melodia da: O Sulai chi clær splenduras &c. fol. 124.

1. Qui gni naun cun miravalgia
 Chi per vair ais curius
 Una compagnia d' canalgia
 Fand la festa da Bacchus
- 5 Cun tumult da compagnia,
 S' haun mifs aint, Sco armaints
 In lur velgia hofteria.
2. Quels haun nom Sr Schwœdazenas
 Saimper plain & Cul da vin
- 10 Lappa brœck, ô che balenas
 Ilg tſchinchiaiv' ais Mâ jejün
 Quella festa faun cun baiver
 Quaiſts unflats, ſchbarlafats
 Et cun autra fort d' ſchüſchaiver.

[f. 79^b]

- 15 3. Schwœdazenas granda vachia
 Quel cumainz' à dar cumand
 Guard ſcodün ch'ell non s'impachia
 Agu' à baiver tanter aint
 Quel chi qui non s'anvriaia
- 20 Defs pagiar, Cun danær
 Tot la zechia chi ch'ell faja
4. Saimper plain cun ſeis jüdic
 Da bain baut eir ſeis cuſſailg
 Qui fuofs boen à far offici
- 25 Zenas grandas ſco cuvailgs

Mâ jejun sün quai respuonda
 'L vin fea bun, Baiv' minchün
 Saimper spefs fchi ais' avuonda.

5. Lappa bröeck eir ell cumainza
 30 Seis cuffailg à palantar,
 Sea da far fco porchiamainta
 Lafcha vaira qual sa far,
 Ch'ell s'achiatta ilg plü aiver,
 Ilg plü baut, Hagi' ilg laud
 35 D'effe Maister dal schüschaiver.

6. Cul da vin eir ell fia ledfcha
 Vol chi vegnia observâ
 Strepit, dſchand, eug voelg chi s'fetscha
 Che d'umult chia fat sa sâ
 40 Totas eir ſtrapunarias
 Chi chi sâ, Teng tſchantſchâ
 Fand eir qualche ſchelmaria.

7. Qua ſcodün à lœ sa tſchainta,
 Davo maifa per s'implür
 [f. 80*] 45 Deck da vin qua non s'containten
 Eir taback la pro ſto gnir
 Fūman, malgen quell' aſcria
 Cun ſpüzur, ô ſchgrifſchur!
 Quintan quai per barunias.

50 8. Cur ch'ün di haun manà via
 Cun lappar, malgiar, fūmar
 Faun pur lhura grandaſchia
 Et cumainzen à s'pringiar
 In ſandat cun reverentia
 55 Cun pocals, Grands & bells
 Miſs sū plains cun diligentia

9. Qua pür lhur' ais nova maza,
 Qual chi deſs la cumanzar
 In che guifa quaiſta raza,
 60 L'ün à l'auter s' deſs pringiat
 Ceremonas qua cumainzen,
 As' cuſlgjar, Co las far
 Lur parair ſcodün palainta.

10. Schvœdazenas vol chi s'pringia

- 65 In sandat alvand in pê
 Saimper plain vol chi sa fclingia
 Cu 'ls curteus & auter plü
 Lappa brœck difch l'ais ūfanza
 Ch'in sandat, Sean svūdats
 70 Trais pocals & chi non vanza.

- [f. 80^b] 11. Cul da vin difch mia sententia
 Ais las zenas da schvüdar
 Et las rumper per gradientia
 Vers à quell chi s'vol hondrar,
 75 Mâ jejün sententia fia
 Difch fchi fain, Vainter plains
 Nâ cun zenas, mo cun crias.

12. Ufche baiva la canalgia
 In sandat mal faunamaing
 80 Settan d'autras fôrts d'travalgias
 Tanter aint sturpchiufamaing.
 Dits & nots ufche interas,
 Mainen via, ô l'ascria
 Stand tachiats sco las pidêras.
 85 13. Sch'ells poun lhura luguar via
 Quellas zechias far pagiar
 Als povrets cun injüftia
 Teman brichia da fallar,
 Oder mettan sün schvantüra
 90 Ch'ells faun far, Per lappar,
 Quai foul' effer lur natüra.

14. Cur' è para ch'ells s'paralgian
 Dûra lænch ilg lur cumgiâ
 Sant Ioan Segen la canalgia
 95 Baivn' & non saun ir à chiâ
 Baut davo vinars dumanden
 [f. 81^a] Ant coir A dormir
 Largiamaing eir quell travuonden.

*Dehortatiun da tala abominaiyla vita huoffa in quaists temps zuond
maffa commüna.*

1. Porchiamaint' abominaivla

Cura vlai confiderar

Quai chi sea à vuo nūzaivel

S'vlai cun paiver perantar

5 Bestias irracionales

Saun plü bain Che s'convain

Per lur bain ô miserabels!

2. Che ha tut voffa fermeza?

Chi s'ha pür usche nufchüts?

10 Chi ha tut voffa belleza?

Chi fuvent s'fett amatits?

L'avrianza quella stria

S'ha battüts, s'ha nufchüts

Aint in voffas hofterias.

20 3. Chi ha tut la voffa raba

Etzertà vofs bells uffants?

Chi s'ha fats per lgieut schbüttada

Cur vuo eirat eir puffants?

Voffas gorgias arfantadas

25 Haun disfat, Dezipat,

Vuo & eir voffas bargiadas.

[f. 81^b]

4. Vofs honur chi l'ha 'nvulada

D'vuo chia ls vofs s'stoun turpiar?

'Ngionder vaine chia gio d'strada

30 Blers guinchefchn' à non s'scontrar

Sco vuo hvessat mals rantaivels?

Quai fa far, Vofs lappar,

S'far à tot abominaivels.

5. 'Ngionder vegnen ils vofs viciis

35 Vofs puchiats usche schgrifchus?

Chia da vuo s'ha grand basfchizi

Plü co dals plü trids lavrus,

Et ilg Segner l'ira fia

Dfur' ingio, Dâ fur vuo?

40 Vofs lappar quai tot condügia

6. 'Ngionder vegnen ils supplicis

Cun verguong' & main d'hunur

Chia cu'l bogiar s'fâ jüstitia
 Cun perfonas cun schgrifschut?
 45 Lur lappar & bler furbaiver
 Dischen svefs, Lur procefs
 Ls hagia mnats à tal schüschaiver.

7. L'avrianza granda stria
 Loth havet eir furmanâ
 50 Ch'ell incest cun filgias fias
 Hver commifs ô grand puchiâ!
 Cham per causa d' l'avrianza
 [f. 81^a] D'feis Bap gni Schmaledi
 Quai la mal' arfagia vanza

55 8. Holofernes da Iuditha,
 Aiver fuo bain baut mazâ
 L'avrianza schmaledita
 Alexandrum furmanâ
 Clytum ch'ell cun rabgia fia.
 60 Safchinâ, S'inrûglâ
 S'vleiva svefs eir drizar via.

9. Lyfimach ün dsü per baiver
 Büttet via feis Reginom
 Ls avriarts cun lur furbaiver,
 65 Giovan via cun ün mal nom,
 'L cêl & tot' l'æterna gloria,
 S'meta aint In tormaint,
 Ch'ais ætern; ô malas gorgias.

10. Chi s'ha fats ufche culpabels
 70 D'tants puchiats in ilg pagiais
 Ufche trids abominabels
 Chia l'trid Diavel main' ilg brais
 Cun fvantûras, iras, praggias,
 Dar, mentir, Schmaledir?
 75 Sul vofs baiver aint sco vachias.

11. Per s'implir ô males spungas
 Cun furbaiver di è nott
 Be sco chiauns à far eir vunguas
 [f. 81^b] Hvai tal mal causâ per tot
 80 O la schmaledid' arfagia,

S'impiffâ, Sû 'l puchiâ
Ant chi s' vegnia voffa pagia.

12. Non savai che grands jüdicis
Deis cun vâh s' ha manatschâ?
85 Chia l' infern cun grand stramizi
Ha fia gorgia sù spanguâ
Per s' travuonder, ô fortûna!
Ah s' meldrà, S' temperâ
Ch' vuo non s' metat in ruina.

90 13. Paulus eir ha fat sententia
Ch' aint in cêl non pofs' intrar,
Ls avriats zainzaa rüglenscha
Deis quells vegn' à condemnar,
Chi vain lhur' à s' dar da baiver,
95 Lazarus, ù Bacchus?
Cu 'l rich hom farat schüfschaiver

14. Aint in flammas cu'ls dimunis
Zainza mâ hvair d' insagiar
Un guot d' acqua, ô fortûna!
100 Voffa lengu' à refraschiar,
Ah turnâ à pœnitentia
Pro vofs Deis, E ls duns seis
Duvrà 'ndret cun recontschentscha.

[p. 113^a] *Canzun davart la mort, in la melodia dal Coridon, fol. 82.*

1. 'NA Iuvna fraisck' è bella
Filgia d' ün grand Segnur
Fettada sù eir' ella
Zond belg cun grand' honur
5 Cun aur, argent zuond fin
A spafs nha vis giand oura
In ün gentil zardin.
2. Oura fiand rivada
In quell per s' allegrar
10 Taidla co l' ais passada
Schi t' vœlg eug ralchunar
Cur ella paiffa bain.
Da hvair fia court' hurella,
Schi vez' la quâ chi vain,

- [f. 113^b] 15 3. Un Hom chi qua s' præschaintà
 Schmoribel da guardar
 Ch' ella qua tot cumainza
 Per tema à tremblar
 'L non hveiva carn ne faung
 20 S' vezeiva deck fia offa
 Hveiv' ūna fautsch in maun.
4. Sia tſcher' eira ſchiarnada
 Seis nas malgiâ davent
 Sia nembra tot fechiada
 25 Seis daints lœnsch gio pendant
 Ingün chiavells sū 'l corp
 Non hveiva n' eir vestmainta
 Quai eir' impro la MORT
5. Cun quell' horribla tſchera
 30 Muffand eir seis trids daints
 Vain ell ufche naun spæra
 Pro quella Iuvn' intant
 Chiavoul our da seis corp
 Guardand cun œlgs ſchgrifchaivels
 35 Dſchand, qui ſun eug la MORT.
6. T' parderſcha Iuvantſchella
 A gnir bain baut cun mai
 'Na traifchia grand' è bella
 Qui vœlg havair à tai
 40 Clinœts & fettamaint
 [f. 114^a] D' ūn' altra fort è moda
 Ta dun eug da trar aint
7. U cranz eug t' ha parderta
 A tai da metter sū
 45 Quai crai' & ſeas pür certa
 Da quells non haft tū plū
 Sün teis bell cheu purtâ
 Ilg cranz ch' eug t' dun à quia
 Ha nom MORTALITAT
- 50 8. Quell cranz nhai eug adūna
 A plūs dat ant co tū
 Perſun' eir ſto ſcodūna

S' ilg laschar metter sū
 Schi l' cranz mortalitat
 55 Sto tour & sū ilg metter
 Scodün chi tir' ilg fla

9. Quell cranz ha fia belteza
 Ils verms chi t' stoun furar
 Teis corp, ô che tristeza!
 60 Schi quel da fat malgiar
 Quai ais ilg fetamaint
 Et granda pumpa tia
 'N la fossa cur t' efch aint

10. Sch' tū vouft pür mai cognoscher
 65 Chi fun, schi taidl' indret,
 La blachia Mort schi t' scruscha
 [f. 114^b] Ilg cor, quai sapchias cert
 Per tot fun eug contschaint
 A Sgnuors & comün pœvel
 70 Quai sapchias eug non t' maint

11. Meis vopen da nœblia
 'Na fatsch ais in meis maun
 Cun quella seg eug via
 Zuond scodün craftiaun
 75 Cut temp ais ftun eug sū
 Batt' port' & tir' na botta
 Ch' ell non po alvar plü.

12. Pertant ô Iuvanschella
 Guagiaj' eir tün cun mai
 80 Schabain t' efch zart' è bella
 Eug fun gnü qui per tai
 Eug t' t' schüff cun ardimaint
 Schabain ne tū ne auters
 Fuoffat da quai containts

85 13. La Iuvna zainza dmura
 Cumainza à cridar,
 Et difch: Ais huoffa l' hura
 Ch' eug defs davent tirar?
 O trida mort non far
 90 Nu'm' tour sche baut la vita
 Da quai nun t' impiffar.

14. Bler ant our d' chiafa mia
 [f. 115^a] Tvølg dar argent & aur
 Pür ch' tū mai laschas quia
 95 T' vølg dar ün grand thesaur
 Schi che ch' eug nhâ t' vølg dar
 Et lascha m' ful la vita
 Sche baut nun ma' mazar.

15. Aur & argent non vølgia
 100 Quai falva tot per tai
 Thesaurs, & d' quai non sægnia
 Eug t' vølg havair cun mai
 Tia vit' & auter brick
 Da tota quai ch' tū m' sporfchas
 105 Non vølg neaunt ün zick.

16. O mort schi pilgia letta
 Un auter in mia chiâ
 Pür hacias impa d' spetta
 Cun mai è, lascha m' quâ
 110 Da mia brajada tour
 Poufch ch' eug ta dun licentia
 Suainter ilg teis cor.

17. Pür tafch' & t' met in strada
 Per auters non fun qui
 115 Eir quels ün' outra giada
 Chiat eug quai sapchias tū
 Cur eug per ells defs gnir
 Sâ eug non tor fastidi
 [f. 115^b] Qui stovas tū morir

120 18. O mort mia juventüma
 Deffes bain cufchidrar
 Ils velgs brunclan adüna
 'N ilg muond plü da restar
 Quells pilg' & lascha mai
 125 Pro pignia blers tū chiattas
 Chi guarden gniand à tai.

19. Eug ls chiat adur' avuonda
 Num' tgnair plü ruguâ
 Eug veng indret in ronda,

130 Pilg chi ch'hâ vit' è flâ
 Schabain velgs schfenschan bler
 D'morir chi hagian bramma
 Schi m' detsn' ells bler daner

20. Scha pür eug pilgiafs via

135 Lur juven baut our d'peis
 Lafchand els lönch à quia
 Mo 'l Segner Patrun meis
 Per tuots a m' fa gnir zuond
 Mo qui per tai fun huoffa
 140 A t' manar our dal muond.

21. Eug fun zuond mal parderta

Pechiâ nhâ eug fuvent
 Dascus & à l'averta
 Da mai ais lönfch davent
 [f. 116*] 145 Rüglenfcha d'meis puchâ
 Da far 'na nouva vita
 Amuo non m' ha 'impiffâ

22. Pertant schi non tour prefchâ

O mott ufche cun mai
 150 Da meis puchiâ minrefcha
 Un' autra vouta d'fai
 D'veldüm pro pignia stand
 Et à Sulai nha peida
 D'far pœnitenti' intant.

155 23. Pür salva tia tavella
 Tü stoufch cun mai davent
 Schabain t'efch juvn' è bella
 Che pretfch eug tant badent
 Eug tir qui per mez aint
 160 Morir à qui tü stovafch
 Eug nhâ bun ardimaint.

24. Subit la Iuvna bella

Det gio morit subit.
 Et fia colur da d'ella
 165 Bain baut davent s'partit
 S'vulvand feis œlgs via naun
 Gnin schürs, la gni zuond trida
 Ufche la get à maun

25. O craftian t'impaiffa

- 170 A quia sün la mort
 [f. 116^b] 'Na vita zainz' arpraiſa
 Maina ſch' tū cun coffort
 Vouſt ir da qui davent
 Pro temp fa pœnitentia
 175 Schi pouſt morir gugent.

26. Che vala la richeza

- La quala cerchias tant
 Che gūda tia belteza
 Che gūda ſch' t' eſch puffant?
 180 La mort po gnir bainbaut
 Büttat tai tot per terra
 L' ais glaig' à dar ilg faut.

27. Schi t' meldra bain pro hura

- Seas Saimper bain pardert
 185 Cun cretta ſaimper ura
 Chi t' veng' ilg cel avert
 Cur tū davent da qui
 Vainſt à müdar ch' tū poſſas
 Rivar in cêl la sü.

[f. 123^b] *Un' outra davart la mort.*

1. O Sulai, chi clær splenduras,

- Stailas totas qua sū dfura;
 Bella Lün' in 'l firmamaint,
 La mia not vol rumper aint,
 5 La ſchüreza mai ſurprenda.
 Eug ſtov ir à dormir
 In l' grand sœn d' la mort me render.

[f. 124^b] 2. Stat à Dieu, voffa clæreza

- Huoffa nu'm' nūzaia plū
 10 Brick fur mai gio d' voſs' uteza
 Mo fur auters splenduri.
 Eir intêras vuo campagnias
 Valls è munts, Mars & flüms
 Plū nons s' vez, Dieu am' cumpagnia!

15 3. Stat à Dieu chiafells & chiasas
 Cun las rabas ch'in vuo fun
 Scha d' thefaurs eir fuoffat rafas,
 Tota fatt huofs' eug bandun,
 Eir tû chiara Parantella,

20 Duonn' uffants Tots paraints
 E m' da d' maun la mort crudela.

[f. 125^a] 4. Quella schi m' pilgia cun ella
 L' hâ fia friza sün mai trat,
 S' ritirar davent da quella

25 Non po' ngün ch' ha vit' è flâ
 Donativs non la surbainta
 'Ngün thefaur, Ingün aur,
 Quella faun t'schaffar containta.

5. Subit ch' ella batta porta
 30 Sch' aife fat da viver plü
 Quâ dasch gio 'na bara morta.
 Vainst dalunga sepuli
 Tots ils teis à quâ t' bandunan
 T' laschan ir, A schmarschir
 35 Plü non prettschan tia perfuna,

[f. 125^b] 6. Che t' haft fat in vitta tia,
 Vâ cun tai sea böen ù mal
 Quai non s' lascha zupar via
 Quai cun tai vâ sur stadal,
 40 Inzacura la sententia
 Sco t' haft fatt, T' gniarâ dat
 Et tenor tia conscientia.

7. Cur la mort sün tai fagetta,
 T' vegn' ils œls zuond trids & orbs,
 45 Tias uralgias non permettan,
 Dad' udir plü qualche fort
 La tia bocca plü non tschaunfcha,
 'L cor dadaint, Cun tormaint,
 La mort maza cun fia launtscha.

50 8. Ilg teis nâs quell vain spüzaivel,
 Tot teis corp favura mal,
 T' esch à tot zuond trid schgrifchaivel,

Tot s' retira d' tai per tal,
 Plü non t' vœlgen vair fur terra
 55 T' oftan via. Per l' ascria,
 Da la tia schmoribla t' schera

9. La tia Duonna, filgs, è filgias
 Paran bain impâ cridar,
 Baut tia Duonn' ün auter pilgia
 60 Teis üffants faun baut funar,
 Lur cridar in goe stramüdan,
 Faun bell plaz Tots à fats,
 Tai da fatta baut invlidan.

10. Per tia raba qualche guerra
 65 Teis hartavels solan fat
 [f. 126*] Compagnia tü suot la terra
 Haft ils verms chi t' faun malgiar
 Zerps & ruofchs & autr' ascria
 In ilg schür Cun spüzur
 70 Ilg teis corp consüman via

11. Quell chi passa spæra via
 'Ngio tü giaschas sepuli
 Cur ell veza l' offa tia
 Sch' ella vain chiavada sū
 75 Plü non sâ tai da cognoscher
 Seas stat grand, Bell, puffant,
 Ascker trid esch pro tia foffa

12. Una tal granda müdada
 Stovan far sean chi chi sun
 80 Eir perfun' incorunada
 Stov' usche gnir gio d' seis thrun,
 Un fulet di tot paralgia
 'L rich Cræfus, 'L povr' Irus,
 Ch' ün à 'l auter sa fumalgen

85 13. Che poun lhura grands palazis
 Plü güdar & autas tuors
 Reginoms danærs & schiazis
 Dignitats, dalets, honuors
 Auters quai tot possideschan
 90 Non s' indaun, Co t' gea' maun
 Plü per tai ingün s' increfcha

[f. 126^b] 14. Quell bachær stov' oura baiver
 Chi ch'ha vita tgnü'n ilg muond
 Quell bavü fa gnir sche aiver
 95 Ch'ün sto dar per terra zuond
 Compliments & autras schüsas
 Grand ruguar, S'vlair retrar
 Da quaißt dsü per cert non gûda.

15. A chia tots ans impißfaffen
 100 Dal viadi ch' nuo stvain far
 Via d' quai maffa nu'ns rantaffen
 Chi sa stova bandunar
 Vanitats zuond blers perainten
 Ch'in la mort, fun tots schmorts
 105 Guard scodün ch'ell non s' schnarainta

16. Bain morir sch' alchün gia vûscha
 Dels guinchir ilg fatt dal muond
 Guard ch' ell faimper s' affadûscha
 Da temair ilg Segner grand
 110 Iesum Christ cun vaira cretta.
 Dé' 'l branclar, Quell chiattat
 Vain morind, la strada dretta.

[f. 136^b] *Davart l' miserabel stadi dals infidels sün il di del jüdicti & davo
 quell in l' infern, in la melodia præcedenta: oder sco l' Psalm: 128.*

1. UN di vain da tristezza
 Sura dals infidels
 Chi vain tot lur algretia
 A tor davent da' ells
 5 Quai é l' di dal jüdicti
 Cur Christ vain à turnar
 Als dar lur just pantizi
 Et in infern chiatfchar.

2. Sün quell di cun jüdicti
 10 Vegn' à stvair comparair
 Tots lur puchiats & vicis
 A confessar pelvair.
 Ilg minim plæd nuschaivel
 'L minim impißfamaint

15 Fatt contra 'l appuffaivel
Sto qua gnir naun avant.

3. Avant quaift grand jüdiçi
Non güdarâ schnegiar
E vegnen cun stramizi

20 Stuvair tot palantar.

Non gûda tour la mütscha
Dal Iüdisch s' retirar

[f. 137^a] Quell vain als dand la prütscha
Avant fai tots clappar.

25 4. Vn auter qua trametter
Per ell non po schiüfar
Qua sto tot à la stretta
Svels fia respoſta dar,

Aquâ non valen schiüfas

30 Seis fatts à zupantar
Perche chi po quaift Iüdisch
Secrets tots per ſcrutar.

5. Danærs & apparentia
Non po qui furbantar

35 'L Iüdisch à dar ſententia
Ne s' laſcha ſtramantar
Schi' ncunter la ſententia
Chia Chriſtus vain à far
Non ais plü audientia

40 Non gûda appellar.

6. Ell vain in ira fia
Als infidels à dir
Tirai davent da quia
'N infern vuo deffet ir,

45 In las ſchiardüms dadoura
Vofs læ ais ordinâ
Ingio ilg verm non moura
E'l foe non vain ſtüzâ

7. Ingio è non fineſcha

[f. 137^b] 50 'L horribel vofs tormaint
Mo pür perfeverefcha
Zainza ſchaniamaint,

Qua vegn' ô che fortuna!
 'N infern à stvair passar
 55 Ad arder culs Dimunis
 Landroua ma turnar.

8. Qua stovn' in la schüeza
 Arder & star rantats
 Vrland ô vâh tristeza!
 60 O mâ non fuoffen nats!
 Vnats al main ch'nuo fuoffen
 Thiers zainza sentimaint
 Per ch'nuo non hveffen huoffa
 Et saimper, tant tormaint.

65 9. Qua vegn' à hvair arfagia
 In fam & fait ardant
 Mo chia lur buoc' infagia
 Non vain qua ma dvantand
 La mort chi pür brameschan
 70 Intant chi mouran, vain
 Mütschand dad' els imprescha
 Ch'hagien ætern tormaint.

10. Cuffort & qualche spranza
 Non vegnen ma d'havair
 75 Vn lœ da la schmanchianza
 Ais ilg infern pelvair
 [f. 138*] Cur ells haun mana via
 Tant ans ufche ardand
 Co puolvra sün la via
 80 Non vegn' al main intant.

11. Scha ls condemnats pudeffen
 Ans arder milliuns
 Sche blers co compilgeffen
 Muonds milli plains d'fabluns
 85 Amuo non fuofs bastanza
 Da quell lur indüar
 Lur pain' & almantanza
 Gnifs tant co cumanzar.

12. Qua saimper schi cumainza
 90 Lur arder & dolur

Desperazun à saimper
 Ais qua, ô stramantur!
 Cu'ls daints per rabgia schgrizian
 Lur linguas ston malchiar
 95 L'horribel lur pantizi
 'Là fa saimper blastemar.

13. Ilg verm ils ruoig' adüna
 Zainza schaniamaint
 O vœh, dolur, fortuna!
 100 O vœh l'ætern tormaint!
 Che ns gûda qui la raba
 Vegn' ells pûr lhur' à dir,
 Amis, honuors passadas,
 [f. 138^b] Nofs schiandaflar è rir?

105 14. Schi nofs malgiar & baiver
 Sunar, saltar, giuvar,
 Et auter bell schüschaiver
 Chia nuo fuleivan far
 Quai ais passâ tot via
 110 Sco spûra vanitat
 O vœh! 'l infern à quia
 Dûr' in æternitat.

15. O sorta conturblusa
 Chia qui ns havain fettâ!
 115 O painas stramantusas!
 O schmaledi puchiâ!
 A pûr chia nuo haveffen
 Al plæd da Deis fœgniâ
 Schi quia non stuveffen
 120 A saimper tgnair ürlâ.

16. Mo l'ais qui lavur perfa
 Pûr huoffa, s'inrûglar
 La noffa sorta schmerfa
 Pro melg non po turnar
 125 Vſchea vain nofs Segner
 Ils mals à castiar
 Et infern ils tegner
 Zuond zainza schaniar

17. O muond confiderefcha
 130 L' in fiern sch' tū vusch mutschar
 Che lea da far imprefcha
 [f. 139^a] Per pudair salv d'vantar
 Tia carn mortifichescha
 T' parchūra dal puchiā
 135 Sch' tū pechias t' convertescha
 Schi non vainst condemnā

18. In Iesum Christum craja
 Per tai ha 'l vlgū morir
 Ilg faung da Christ t' netaja
 140 In cēl ch' tū posses gnir
 Mo chi perfeverescha
 Adūn' in ils puchiats
 Quell cert s' præcipitescha
 'N in fiern pro ls condemnats
 145 19. O Deis ô Deis parchürans
 Da quell horribel lœ
 Fa qui ch' nuo hagian chūra
 Da gnir pro tai in sū
 Teis Spiert à nuo trametta
 150 Chi ns redsch' è ns main indret
 Dans tū la vaira cretta
 In Iesum Christ fulet

20. O Iesu d' tia vart dretta
 Cur tū vainst à turnar
 155 Fa lhur a chia nuo stetten
 Ns vœlgias in cēl manar
 [f. 139^b] Chia nuo in gloria tia
 Cu 'ls Anguels & beats
 [f. 140^a] T' lauden da compagnia
 160 In tot' æternitat!

[f. 189^b] *Contrat d' üna Lai, in la melodia dal Cronvel & Raig d' Engelland.
 oder Quant lœnch ô craftian &c. fol. 148.*

'L Iuven.

O luvna chlar' amvœlgias audientia dar
 Meis cor co 'l lea vers tai sch' t' vœlg eug palātar
 Resposta vœlgias gent cun bun' amur am' dar

LA IUVNA.

O Iuven tias tŝchantŝchas per tai pouŝt ŝalvar
 5 Che t'hagias'n il cor quai nu'm' da bler da far
 Tadlar & ŝguondar fâ ŝuvent inrûglar.

Vŝche ŝulvadi tû non ŝeas cun ün ami
 Chi cun amur via tai ais ŝick inchiâluri
 Per gnir in pietat cun tai in Lai uni

10 L'amur chia tû m' portas non po qui baŝtar
 Cun mai chi s'daletta da s'vlair maridar
 Pro meis Padernurs eir am' ŝtova cerchiar

Quai voleir Deis havair & fun per exequir
 Scha lhura cura ch'eug pudeŝs als agurbir
 15 Eir tû cun vair' amur am' vleŝŝes eir ŝequir

T'impaiŝŝa pûr bain che tû vegnias à far
 Eug taba zuond pauca cun mai gnifs à mnar
 Chia forza t'pudeŝŝes eir baut in rûglar

Per raba tant via tai non fun inmurâ
 20 Tia pietat ilg plû meis cor ha inclinâ
 Ch'eug ŝprâza nhâ chia Deis ans tegnia prosperâ

[f. 190^a] Schi cerchia ŝco tuocca pro Deis noŝs Segnur
 Ch'ell tocca ils cors eir da meis Padernurs
 E 'l meis à t'pudair ŝeguondar cun amur.

25 Eug nha tras dun da Deis teis Padernurs gurbi
 Dim' huoffaŝch' tû m' voŝt torper il teis chiarmarit
 Eug ŝpett da tai reŝpoŝta cleramaing da Schi.

Pro ells ŝcha tû m' haŝt argubid' in la Lai
 Schi che chia quells haun impromiŝs davart mai
 30 Quai ŝea cun meis ŝchi confirmâ via da tai

Schi ŝeas tû mia in nom dal Segner ch' hâ manâ
 Chia nuo ns havain in pietat acompagniâ
 Deis voelg' ilg ŝtadi noŝs tgnair ŝaimper prosperâ

Quai ŝea pûr devot da noŝs Deis da ruar,
 35 Quell ŝea da bun cot da temair & hondrar,
 Schi vain ell ventûr' & tot bain à ns dunar.

O Deis ô Bap da cêl schi vœlgias benedir
 Fa tû ch' nuo aman tai, poffen da tai gurbir,
 Tot bœn & sũ'l davo in cêl pro tai sũgnir.

D E I S.

40 Mia gratia non vain ad ingũn à mancar
 Chi pũr à mai serv' à m' temair & m' hœdrar
 Et stanguel non vain d'inagũd à m' clamar.

[f. 193^b] *Una outra Canzun da nozas in furscritta melodia.*

1. LAuton cũ fias fairas lalgieut sũ movainta
 Chi s'cuotra via nan 'chis' barat' & s' mer chiainta
 Chi cumpra, chi venda, baratta per bluott
 Chi spetta ch'ell perda tal votas eir tot.

5 2. 'L prœschaint nofs Sr. spus vuliand ir à faira
 Sun feis avantaick ês movũ sũn la faira
 Per ir à furgnir ũn custaivel thesaur,
 Chi vala plũ bler co l'argent & ilg aur.

[f. 194^a] 3. Mo d'cumpra per pretsch il furgnit nō puder va'l

10 Ad auters cuvir & laschar nō vuleiva'l
 Per quai ha'l mifs maun à saldar ũn baratt,
 Cun quai buna faira sco'l vleiva fuo fatt.

4. Sch'ell ha vulgũ hvair à feis guft ũna spufa
 Zuond bella, zuond calta, rich' & virtuufa,
 15 Schi ha'l stuvũ dar quai chi'leir' il plũ chiar
 Sai sveys & brick auter sch'la vlgũ barattar.

5. Schi vlain nuo dal Segner qui blera vêtũra
 Dat cor giavũfchar & chia'l Segner perchũra
 Quaiftpær ch'ell infembel ha qui compagniã
 20 Als deta Dieu blera ventũr' & sandat.

6. Fa'ls lœnch à qui viver ô Segner fur terra,
 Tot mal da lur stadi daloensch davœtschguera
 Uffants davo Maifa baut vœlgias tschantar,
 Chi sean sco manfinas d'ũn grafs olivær,

25 7. Cœcordi' & tot bœn als conceda tũ Segner
 Discordi' & svâtũra da lœnch vœlgias tegner
 Ah vœlgias lur stadi tot bain prosperar,
 Als vœlgis tot mal da port oura chiatschar.

[f. 196^a] *Canzun da Nozas davart üna virtuusa mulger, tuta our da*
. Prov. 31. vers. 10. &c.

1. Una Iuvna scort' è prufa
 Loentsch trapafs' argent & aur
 Chi furvain 'na tala Spufa,
 Quell furvain ün grand thesaur
 5 Seis Marit fa 'l allegrâ
 Et ell quella teng' amâ.

[f. 196^b] 2. Quell' ais sco 'na nav chi porta
 Naun dfur mar argent & aur,
 Et clinœts chi bler importan
 10 A s'raspar ün grand thesaur
 Chia 'l Marit feis s' tegnia bun,
 D' tanta benedictiun.

3. Salomon cun fia sapienza
 Tal Mulger va descrivand
 15 Ch' ella dovra diligentia
 Cun feis mauns eir la vurand
 Chia feis Hom s' aleigra d' quai
 [f. 197^a] Et la port' amur & fai.

4. La governa fia bragiada
 20 Teng' als povers eir güdâ
 Al Marit chi l' ha pilgiada
 Bella tſchêra quella fâ
 Seis Marit ufche legrand
 Ch' ell la ſtov' amar intant,

25 5. Seis uffants la reverefchan,
 Seis Marit la teng' hondrà
 La crefchaint' & ingrandefcha
 Grand honur & facultât.

[f. 197^b] Seis Marit teng furſevgiâ
 30 Et ell quella teng' amâ.

6. Sco 'l Sulai zuond clær splendurâ
 Aint in 'l aut feis firmamaint,
 'Sche 'na tal Mulger da oura
 Sias virtüts cun legramaint,
 35 Dal Marit cli l' am' indret
 Et da quell' ha grand dalet.

7. Ufche ha 'na tala Spufa
 Nofs Sr. Spufs furgni 'n la lai
 Bella, scorta, cast' è prufa
 40 Cun urar devot & d'fai
 Et qer quai tegnia 'l l'amâ
 Grand' honur eir ell' al' fâ.

[f. 198^a] 8. Mo fchi ls giavûschain nuo quia
 Pafch ventûr' & uniun
 45 Da nofs Deis per gratia fia
 Tota benedictiun
 Qui chi poffen lœnch s'ama
 A la fin in cêl rivar.

Canzun da exhortar totas creatiuras à ludar Deis: à cantar à 3. vuschs.

1. Pür canta, palainta
 Da Deis la buntat.
 Chi schflada, pür lauda
 La fia Majestât.
 5 Sün citras & cymbals
 Seis laud strafuna.
 Chi s' funa, chi s' tuna
 Sia glori' in vardat.

[f. 198^b] 2. Chi fainta, S' movainta,
 10 Sün terra per tot
 Chi nouda, Chi svoula
 Sû dfur' & gio dfuot,
 Mar, aier, Brick paigers
 Qui s' laschen chiattar,
 15 Qui huoffa, Lur scoffas
 Deis deffen ludar.

3. 'Lgumæras, Zuond clæras
 Tû noebel Sulai;
 Tû Lûna, Adûna
 20 Nofs Deis celebrai,
 Vuo ftailas Legraivlas
 Vuo dudesch Planets,
 Deit tegner, Ilg Segner
 Ludâ tot perfet.

- 25 4. Fœ flamma, Pür ama
 Nofs Deis à ludar,
 Eir zuofflan, & sehbuorflan
 Ils vents, sco faun far,
 Eir avras, Mal stablas
 30 A Deis dat honur,
 Chi s' veza L' alteza
 Da Deis ilg Segnur.

5. Verdûras, Cutûras
 Auts cuolmens, & munts
 [f. 199^a] 35 Valls, stradas, Ærs, pradas
 Frûts naufchs, & eir buns;
 Las herbas, Tot verdas,
 Cun tota lur flur,
 La boschia, Non s' dosta,
 40 D' ludar ilg Segnur.

6. Las aguas, Tot blaguas,
 Chi cuorran sehfrachiand,
 Deis lauden, Chi s' auda
 Quell fick celebrand,
 45 Las uondas, S' respuonden
 Cun granda frantur,
 Chi tuna, Strafuna
 Da Deis fia honur.

7. Nomnanzas, Puffanzas
 50 Chi mainen ilg braifs,
 Chi regnan, S' adegnian
 Tots Principis, & Raigs
 Tots pœvels, Sean nœbels,
 Sean richs, ù povrets.
 55 Sü stettan, S' dalettan,
 Da 'l laud da Deis drett.

8. Velgs, Iuvs, Eir gûdan
 Baps, juvs uffants
 S' adegnian, S' convegnian
 60 Dunauns, & mattauns,
 Chi s' auda Co lauden
 [f. 199^b] Nofs Deis è Segnur

Co canten, Palainten
Sia glori' & honor.

- 65 9. Pür s' cordan Las cordas,
Da tots instrumaints
Las gigias, Schalmias
Cun lur funamaints,
Trombetas, Cornetas,
70 Et fletas dadaut
Las notas, Eir tottas
A Deis dettan laud.

10. Tots Orgials, Et gorgias
Scodün chi vufch hä
75 Groefs tunan, Rantunan,
Franturan naun quâ
Ilg bomber, Ingionder
Ch' ell po gnir funâ
D' l' Herpauca, Vufch rauca
80 Teng Deis celebra.

11. Vuo Anguels, Brick ftanguels
Beats triumphants
S' legriavat, Cantaivet
Deis fick celebrand
85 Dieu ns gûda, Ch' nuo müdan
Pro vuo tant plü baut
Ch' nu 'l huondran, E canten
A faimper feis laud.
-

LA BIBLA Tschantada, vertida è stampada in Lingua Rumanfcha d'Ingadinna Baffa: tras cumün cuost, è lavrà, da Jacobo Antonio Vulpio et Jacobo Dorta. Stampad in SCUOL in Ingadina Baffa Tras Jacob Dorta à Vulpera, juven F. Moderatür dalla Stamparia anno MDCLXXIX.

[f. A¹] ALLAS AMPLISSIMAS E LAUDABLAS CHRI-

5

stianas Baselgias dals Magnifics Cumüns d'Ingadina in
las Eccelfas trais Lias:

GRATIA, MISERICORDIA, E PASCH, DADIEU, NOS BAP;
è da Christo Jesu, nos Segner.

AVrind il benevol, è Christian Lectür quaiſt Cudeſch, è chiatand ch'el 10
ais la Sacra Bibla, vertida è stampada in la Lingua Romanfcha d'Ingadina,
s'pò 'l appuſaivelmaing mûravgliar, è dir: Chi mâ s'ha tant inavant preſtümâ!
Et inuonder aife dvantâ, chia quaiſt ſanct é precîſs Theſaur ais eir in
quaifſta Lingua, (quai chia fin al preſent mâ nun ais ſtat) manifetâ è gnü
à lüm; chia ſcodün quel pô lër, è da quel ardſchaiver conſolatiun, ed alle- 15
greza? Schi ha 'l bain da s'impiffar sün quai chia 'l plü ſabi dals mortals
diſch: † Las diſpoſitiuns dal anim ſun dal craſtian: mo la reſpoſta dalla
lengua ais dal Segner. Et eir: *Il cour dal craſtian delibra davart ſia
via: mo 'l Segner driza ſeis paſa. Sco eir: † Blers piſſamaints ſun in il
cour dal craſtian: mo 'l coſalg dal Segner ais quel chi farâ ſtabel. Item: 20
*Ils paſs dal Hom ſun dal Segner: è co deſs il craſtian pudair intlër
ſia via?

Cun las qualas bellas è concordantes Sentenzas Salomon muoffa: Ch'in
nus, & in noſſa puſſaunz' è forza nun ſaja, ne nos pleda, ne actiuns, ne
preſumptiuns, ne piſſamaints: anzi chia quai in ſolidüm tuot dependa dalla 25
püra, ſapienta, è jüſta gubernatiun è diſpoſitun da Dieu. E cuntuoſt ins
deſſen nus hümilmaing laſchar ſolüm sün la Providenza dal Segner. Cu
'l qual conſentind il bead Apoſtel Jacob, admoneſch' el & inſuorma brichia
dech à Marchadants, mo à tuot, chia brich' alchiün temerariamaing s'pre-
ſüma alchiütina chiauſa da vart il ſuccesſ da ſias actiuns è coſalgs, ſco 30
ch'el fuos ſegner è patrün da ſia vita, è fortuna, è ch'in tſchel nun fuos
alchüna Providenza divina. Dal qual ſco ammanduas ſun baſtantas per-

düttas, usche 'ns amuossa quai eir sufficiantamaing l'experienza stèssa, è l'event da tuots fats.

Perche ans sun circa 20. ch'eug in fine nominà JACOBO DORTA à VULPERA, tuot tras Providenza divina, m'ha impissà è tût avant da
 5 drizar in pê üna Stamparia, eir cun Instanza è cofalg da meis chier bap HENRIC DORTA à VULPERA p. m. è bod sün quai fat provissun da Characters bain blers: Schi aise interim dvantà chia cun mais s'ha eir intramiss il Mlo. Revd. St. JON PITSCHEN SALUZ p. m. meritiffem Mr. dalla Baselgia da Laguin, [il qual vi' avant haveiva cun grand stüdi è
 10 cuost fat stampar Genesin] & havain da compagna drizà la Stamparia in pê, cun proposit eir da continuar in la Stampa dalla Sacra Bibla: Mo guand bod il cours da sia vita complh, è ch'el tras gratia ais pro Deis clamà in tschel, haviand eir fat stampar Exodum, schi haun però al tandem feis filgs, il Revd. St. ANDREIA SALUZ, hossa deng Minister à Castris,
 15 è 'l Hon. Sr. JOANNES SALUZ, frars, per blers respets, renuncià è furdar la Stamparia tuotta cun il Privilegi da Cumünas Terras infemèl à mai qui supranominad.

Inuonder nualhura, in fine qui nominads, conferind supra tots fats inter nus, ins havain infemèl conliads, è da compagna, sco indengs è
 20 debels Instrumaints, intramiss, pigliand Deis in ajüd, veziand chia 'l desiderè è voluntà da scodün eira chia quaiста S. [f. A²] Ovra gniss missa in esser; mo brich in blers Cudeschs separads, mo tuot in ün Volumen, il V. è N. T. infemmel: schi gnand usche da blers recerchiads, cumbain luttand, è fand blers pissèrs è cofalgs, ins havain nus però in respet dalla santità dall'
 25 Ovra, è bramma dal pövel, servind quai in particolat alla gloria ed honôr da Deis, à promotiun da feis S. Pled, edificatiun da sia Baselgia, & al etern salüd da nossas ormas; il qual nus tuots eschen obligs da cerchar è promover, sco servaints da Jesu Christo, è dispensaduors dals mysteris divins, laschads volvet à tour quel greif carg, in Nom dal Segner, sur da nus,
 30 ins cuffartand sün Deis ch'el veng' ans alsister cun la virtùd da feis S. Spirt pro üna tal' sanct' Ovra; è cun fidelas è devotas Oratiuns l'havain nus clamà in ajüd: il qual sc'ün bun Bap chi nun bandun' ils feis, mo 'ls ha da tuot temps cuffortads è dats ardimaing in luc bun proposit via l'ovra dal pled da sia gratia, ed impromiss sia alsistenza ed ajüd: usche
 35 nun ha el via da nus eir brichia manchà in quaiст nos bun proposit da 'ns far vair l' ajüd da sia gratia, è 'ns alsister cun sia divina virtùd è pussanza: tal chia nus, è scodün pudain vair è cognuoscher chia quaiст tuot vain eir dalla Providenza è dispositiun dal Segner.

Essendo nus dimena antrats in l' Ær da Jesu Christi, è chia la Spia da quella bella, püra, clera Früja ais büttad' oura, è gnüda à madüranza,

q. a. chia 'l pür, clær è vair Pled da Dieu predgiâ in noffas Baselgias, comprais in la Sacra Bibla, chi ais la S. Scrittüra dal V. è N. T. chi 'ns müossa üna doctrina tuott' inguala, d'ün istels tenor, seufo è parair, sainz' alchüna diverfità é contrarierà, segund chia quell'ins vain in noffas Baselgias tottas purtad' avant, s'affundant solùm sün Jesu Christo, il fulet 5
 Cheu, Segner è Patrun da quaißt Ær divin, ins saja eir in noffa Lingua, la Sacra Bibla, d'schain nus, vertida è stampada, quai ch'ella fin al present nun eira, segund ch'in autras Linguas tnottas ella s'acchiatta: cumbain chia furiûsas è stampradas auras, crudels vents, è mals dannavels zoffels haun dat incunter, è cerchâ da straviar, impedir ed obviar ditta S. Frûja, 10
 ais ella impro conservada da tuot mal è dañ, à despèt dal diavel è da seis instrumaints, è tras ajüd è gratia da Deis, exaudind noffas Oratiuns, è da bleras prûfas è fidelas Ormas, s'ha al tandem obtgnü la victoria, chia tuot ais gnü ad üna buna fin: per il qual nus tots deffen aduzar il Nom dal Segner, il celebrar, aut ludar ed ingratiar: Schi pür via, gni naun 15
 tots, è t'shuncâ quella Frûja cun allegrezza, clegiai il früt cun debit laud, è recognoscenza, percha l'ais quella vaira Manna spirituala, cun la quala voffas Ormas vegnen à gnir spifantadas, è dvantar saduollas: il Segner da quaißt Ær s'nomna il Paun dalla vita & Agua viva, il qual porfcha sai stels à tuot, ne ferr' our' ingün, chi pür vain cun cretta ed oratiuns. 20

Mo l'ais aspra la minatscha chia Deis fet ünzacura allas X. flattas d'Israel, è'ns defs datschiert comuvantar, cur el difs: *Mera, 'ls dids vegnen, ch'eug völg trametter la fam in il pajais: brichia la famm da paun, ne fait da d'agua: anzi d'udir ils peds dal Segner. Ingio quaißt d'stûta fam dallas ormas piglia suramaun, qua manca als preschunêrs *la 25
 Ledfcha dalla libertà: als juvena, a il lat pür: als velga, ils quals haun ils sens exercitads, la spaiä ferma: à quels chi chaminen in la scüreza è fumbriva dalla mort, e la lüm: als conturblads, & afflictionads, d la beadenscha: als anguschiads, il cussort: als mal intlejentaivels, ils cosgliêrs: Our dal qual lhura nun sieugua auter ingotta, co un fig dannavel mangel 30
 da tout cussort in l'affliction, debilità dall'orma, stüzamaint dal spirt, & alla fin la mort eterna.

All' incontra quel pövel, tantr' il qual il Pled da Deis richamaing hafda, possidescha 'l plü preciûs tesaur, la plü sgüra medicina, la plü dutfcha, la dretta via, è la vardà stessâ. Perche usche restificha 'l S. Spirt 35
 davart il Pled da Deis: La Ledfcha dal Segner ais perfetta, ella restaurescha l'orma: la testimonianza dal Segner ais d'vardà, é fa sabi 'l saimpel. Ils statûts dal Segner sun drets, ed alleigren il cour: il cumandamaint dal Segner ais pür, & illümna 'ls ôls: ils jüdics dal Segner sun d'vardà, tots à fats sun jûsts. Els sun plü desiderabels co aur, schi plü co granda 40

quantità d'aur finissem: è plü dutschs co meil, schi co quel chi cula dal
fidun. Chi chamina sün la via dals cumandamaints da [f.B¹] Deis, quel chamina
indret. Perche tias testmuongias, o Segner, sun saldas grandamaing, disch
il pövel da Deis. Un juven vain à far netta sia via, sch'el s'salva segund
5 il Pled da Deis. Un scuffortâ vain drizâ in pê, sch'el teng'adimaint ils
jüdicis da Dieu, ils quals sun da saimper nan. Il smifs chiatta in quel
seis il pü grand delet, è quel chi da natüra ais saimpel, pô quattras d'vantar
sabi pro 'l salut. Per quella chaschun, ingual sc'ün pövel ed ün pajais,
il qual vain chastigâ cun la fam dall'orma dal Pled da Deis, ais attüt in
10 ün zond miserabel stadi: usche all'incontra ün pövel & ün pajais, il qual
ais provist cun la Manna spirituala, cu 'l vair Paun da tschel dalla
S. Scrittüra, ha granda causa da s'allegrear in il Segner. Pro quai ais
quaist quella preciusa Perla, per la quala nus deffen vender tuot: El ais
quella suletta chiausa, la quala Christ recercha da nus. Ingio dimena 'l
15 Pled da Deis ais, qua ais Christ: ingio Christ ais, qua ais quel, in 'l qual
tots ils tefaus dalla sapienza sun zupads. Mo ingio 'l Pled da Deis nun
ais: qua nun voul eir Christ havair si hasanza. Perche co vegnen quels
pövels à clamar in ajüd quel, in il qual els nun haun cret? mo schi co
vegnen els à crair in quel, dal qual els nun haun udì favlar? è schi co
20 udiran els, schi nun ais ün chi preidgia? La cretta dimena vain dall'udida,
è l'udida vain tras il Pled da Dieu.

Somma la S. Scrittüra ais il plit aut é grand Bœn chia nus possen
havair è possidair in quaiſt muond. L'ais la dretta & infallibla Guida:
Una Reigla é Corda da nossa cretta è vita: Un splenduraint è clær Spejel,
25 in il qual Deis il Segner s'appalaint' è s'muossa stefs all'humana generatiun
in bleras manieras: L'ais üna Scoula dalla divina Sapienza: Un Scepter
regal, cu 'l qual Deis redscha sia Baselgia: Il vair Instrumaint dalla Lia,
our dal qual brichia solüm tuna l'ineffabla gratia è misericordia, tras la
quala Deis ins ha impromifs, ch'el vögla effer nos Bap in Christo: mo
30 ais eir comprais in quel nos oblig, scha nus vulain effer seis pövel: Schi
'l Pled da Deis ais quel sulet ordinâ mez, il qual il Segner nos Deis
huossa ün usche lung temp, infemel cun sia granda benedictiun ha duvrâ
è 'l qual el melginavant vain à duvra fin al di dal jüdicì, a raspar in-
femel sia Baselgia, è cun quel, sco cun üna nun fusiada spaifa dallas or-
35 mas, la confervar. Cuntot siand chia Deis quel Celestial Bap d'chafa eir
à nus usche rich ed abundautamaing ha dat è cuvì quaiſta Spaifa dall'
orma, schi havains appusaivelmaing causa da tour sü cun ün cor recont-
schaint: schi nus havain da 'ns tgnair per beads, siand chia nos chiaſ
Pardavants, ant quella usche zond necessaria Refuorma è purificatiun dalla
40 Religiun, è dapò quella fin al present haun giavüschâ da lèr è confidorar,

quai chia nus al di d'hoz pudain qui vair, lêr, considerar è possidair, è nun haun però pudü survgnir ne havair, cioe in noffa Lingua la S. Bibla tuotta, V. e N. T. infemmel.

Laudabel cert aife, chia nus dalla saltüdabla Refuorma in naun havain survivü, tras gratia da Deis, siand chia seis Pled usche richiamaing inter nus hafdä, è chia 'l perscrutar la S. Scrittüra, segund il dfai avisamaint da nos Salvader, ha eir gloriufamaing chiattä lö in noffas Baselgias, chia quaišta S. Ovra la Bibla, ais eir in noffa Lingua d'Ingadina vertida è stampada, chia scodün da juven sü, saja mascul o femma, pô quella lêr ed imprendder, è di è not s'dalettar ed allegrar in la Ledcha dal Segner. 5 10

Havain dimena, in Nom da Jesu, tüt avant nus la Versiun, conterind & imitend blers grands ed eccellents Theologs è Doctuors da diversas Linguas, è 'ns intramifs è prestümads, tenor noffa possibiltä, da metter quella in effet cun il present Character è Stampa: sperand, chia brichia solüm il stylo da tšchantschär, mo eir tuot l'Ovra, la Versiun dal Text, la separatiun dals Verfets l'ün da l'auter, las somas dals Capitels, saja in tal mœd mifs giü & ordinä, ch'eir quai possa havair seis special, & evident früt ed utilità: la Soma è Compigliamaint da scodün Cudesch ais mifs al introit dal Cudesch. 15

La scarfä da noffa Lingua ais restaurada cun plets Italians, cun üna declaranzetta in margine che quel pled manaja, è quattras ais nossa Lingua bain polida & adampchiada, è farä bun intlêr. 20

Las Linguas Hebrae è Greca sun cuortas, ch'ün pled tenor lur natürala proprietat dä ad intlêr plüs: è sch'ü matels per Rumanfch da pled in pled sco in il Hebraic o Grec, [f. B²] chi fuofs plü greif da intlêr: havain dimena mifs tantr'aint ünqual pledet, aciö chi s'possa intlêr tant plü bain. Mo per ch'ingün nu'ns possa culpar, è dir chi saja mifs pro al text, schi sun quels plets stampads cun Bustaps plü mantüds. 25

Havain eir mifs margine bleras Concordanzas, chia sch'alchün lö ais greif intlêr, schi cerchia in auters louhs, sco las Concordanzas t'intraguiden, schi vainst ad intlêr ün lö our da l'auter, perche ün lö dalla Scrittüra declera l'auter. Declaranzas havain eir mifs alchünas paucas in margine, od alla fin dal Capitel, super plets o fats plü greifs. 30

Per Inspectürs sur l'Ovra, d'ürant il temp dalla Stampa sun stats elets ils Mlte Revds. Srs. Sr. Praefes Er. Casper Salomon Bleh, Sr. Martin Stupan, è Sr. Jon Martin. Ils quals cun tuots duos Vends Colloquis dallas Baselgias d'Ingadina infemmel haun cun ogni possibiltä è savair, cun granda zelofia promovü è recommendä l'Ovra in tuots fats. A servezen dalla Stampa, chi ha dürä tšching ans havain nus tgnü l'honest & da l'art bain perit juven Sr. Nuot Simon Janet. 35 40

Quant à nus nun havain spargnâ cuost è fadia, ne in la Versiun, ne in la Correctiun, ne in l'Impressiun, ne in l'Ornamaint: perche quell honûr eschen nus culpants alla S. Bibla avant auters Cudeschs in l'univers Mond, siand quaiſt Cudesch lönſch il plü bell, il plü ſanct, il plü divin, 5 è 'l plü ſalüdaivel da tots. Il qual nus dedichiain, confecrain ed offerinn à vus las Christianas Baſelgias da noſſa chiara Ingadina, il recumandant, è ruguand chia vus nu 'l rebüttad: perche l'ais quel Cudesch, il qual ais da Deis iſtels, tras ſeis S. Spirt inſpirâ è dat aint als beads Profets- Evangelists & Apoſtels, è da Deis conſervâ da principi dal Mond in naun 10 cunter la rabia da tots Tirans dal Mond, è da Satanas iſtels, chi havessen gugent ſquitschâ ſor quel; al qual nus ruguain ch'el eir il vöglia conſervar è deſenter d'hofs' in via fin alla fin dal Mond. A vus dimena 'l recomendain nus, perche l'ais da Deis, per ſia pûra gratia è miſericordia, maniſeſtâ, dunâ, è dat à vus: da nus nun ais gnü auter ingotta co la lavûr, chia 15 nus l'havain miſs in Rumanſch; è da far quai haſt tû ſulet dat la gratia: s'contentâ quaiſta vouta da quaiſta noſſa lavûr.

Quel nos gratiûs Deis, il Bap da nos Segner Jeſu Chriſti, ins vöglia ſegund ſia paterna promiſſiun, pro quaiſt nos plantar è ſaguar, conceder è dar ſia benedictiun. Perche uſche tſchantſch' el fig cuſſortûs tras quel 20 myſteriûs Profet Eſaia: *Ingual ſeo la plöſgia, è la neif, vain giù da tſchel, è nun tuorna sù darcheu: anzi ſagua la terra, è la fa prodûre è dſermügliar: tal ch'ella dâ ſem da ſemnar, è paun da mangiar. Uſche vain ad eſſer meis pled chi ſarà gnü or da mia bocca: el nun vain dcheu à turnar vöd pro mai: anzi vain ad operar quai ch'eug veng ad havair 25 vulü, è vain à prosperar in quai perche eug veng à l'havair tramifs. El, nos Bap celeſtial, vöglia cun quaiſt à nus, ed á tots Chriſtians, amatûrs dalla Scrittûra, impraſtar la gratia da ſeis S. Spirt, chia nus ſeis Pled cun la requiſita devotiun legen, il dret ſaun intler, ſegund la conformitâ dalla cretta comprenden, & uſche poſſen landr' oura früttaivelmaing ard- 30 ſchaiver, quai ch'ins pô in quaiſta miſera è privlûſa Peregrinatiun eſſer nützaivel à muſſar, ad arprender, à corriger, ad informar, & à cuſſortar, chia nus ſajen perfets, ad dataivels pro ſcodûna bun' ovra, è vegnen chiatats brichia ſolûm auditûrs, mo factûrs dalla Ledſcha: aciò chia nus porten da bleras forts frûts, dalla cretta, dalla charitâ, dall'obediencia, dalla 35 patienza è d'autras Chriſtianaivlas virtûds. Il Bap dalla gloria ins dett' il Spirt dalla ſapienza, è dalla revelatiun in ſia cognofcenza: El illûm' als ôls da nos intellet, aciò chia nus ſapchian qual ſaja la richeza da ſi' hierta tantr' ils ſancts. Al Raig dall'eternitâ, al in viſibel, al ſuler ſabi Deis, ſaja per quaiſt uſche preciûs Theſaur, il Chandelêr d'aur da ſeis 40 ſanet, è ſulet ſalüdaivel Pled, honûr è gloria d'eterno, Amen. Anda 'l

ræb, o Raig dals Raigs, é Segner dals Sgnuora, da quels, als quals tû haft fat quella gratia d'effler

Teis Serviaints

Jacobus Anthonius Vulpus.

Jacobus Dorta à Vulpera. 5

[p. 737] IL CVDESCH

dal

ECCLESIASTE.

QUaift ais il secund Cudesch dal sabi raig Salomon, il qual dals Grecs fuo intitulâ Ecclesiaste; cioè, Predicatûr. Mo da Salomon sveys in 10 sia propia lingua, Predicatura. Perche el introdûja in quella Sapienza divina, cun la quala el eira indotâ. Blers dals Doctuors vöglien è tegnen, chia Salamon haja scrit quaiſt Cudesch in sia velgdünna, land, suot l'exaimpel d'el sveys, alla fin da sia vita, dapò tantas sias prouvas, ed erruors, per üna confessiun publica, è per l'informatiun dalla Baselgia, 15 üna solenna Preidgia, super duos puncts zuond grands, è necessaris. Inuonder il prüm tratta circa üna dumanda, In che nun consista il plü aut Bön è Bain dal cristiaun: numnadamaing, brichia in chiaufas corruptiblas è vaunas da quaiſt muond, nâ in art è scienza: brichia in dalets dalla charn, ne in granda superbia è gloria, eir brichia in honûr, è richeza 20 mundauna, oder in autras da quella fort chiaufas externas, è temporalas: cun avisar, co chia nus deffen jüdaïr la raba terraina, è da quaiſt muond, cun debita gratitudine, ed allegreza dal cour. L'auter lhura, co 'l fidel dels, è pô sabgiamaing redſcher sia vita in quaiſt muond, per viver in quel vantüraivelmaing, è 'l indrizar pro dretta vaira Pietà, ed obser- 25 vanza dals cumandamaints da Dieu, in il qual consista il salüd è beadenſcha dal craftiaun. Per il qual, cun optima radſchun, quaiſt Cudesch pô gnir ditt il Tefaur dals cumandamaints della vaira felicità, è dal plü aut bön è bain dal craftiaun.

CAP. I.

30

Salomon muoffa chia tuot quai chi s'fa in quaiſt muond nun ais auter co vanità. Cuferma quai cun seis exampel.

1. ILS PLEDS DAL PREDICATûr, filg da David, raig in Jerusaleme.

2. Vanità dallas vanitads; disch il Predicatûr: vanità dallas vanitads:

*ogni chiaufa ais vanità.

35

3. Che profit ha 'l craftiaun da tuot sia fadia, in la quala el fa sfadaja fuot il fulai?

4. Una età passa ed ün' altra età vain naun: è la terra resta in perpetuo.

5. Il fulai leiva eir quel, è lhura tramunt' el: è bramand, tir' el vers seis l8, ingio el defs alvar.

6. Il vent tira vers il Mezdi, è lhura va el intuorn vers il Septentrion: 5 el va saimper circuind, è tuorna inavo pro seis circuits.

7. Tuot ils flüms cuorren in il mar, è 'l mar nun s'impla: ils flüms tuornan inavo saimper à cuorren pro 'l los ingio els soulèn cuorren.

8. Ogni chiausa fa sfadaja plü co 'l craftiaun nun pô dir: l'öl nun fa fazaja mâ brichia da vair, è l'uraglia nun fa saduolla d'udir.

10 9. Quai † chi ais stat ais quai istels chi vain à gnir, è quai chi ais stat fat ais quai istels chi vain à s'far: è nun ais qua [p. 738] ingotta da nöf fuot il fulai.

10. Aise chiaus' alchüna, dalla quala auters poffan dir: Guarda quaiſt il ais nöf? il ais agià stat in ils temps, chi sun stats avauit nus.

15 11. Qua nun ais alchüna memoria, dallas chiausas chi sun stattas vi avant: ufche eir nun sarà qua memoria dallas chiausas chi vegnen ad esser n' il temp avegnir, taunter quels chi vegnen à gnir davo.

12. Eug, il Predicatür, sun stat raig sur Israel, in Jerusalem.

13. Enhai ardat meis cour à cerchiar, & ad investigar, cun sapienza, 20 tuot quai chi s'fa fuot il tſchel: il qual ais üna occupation molesta, la quala Deis ha dat als filgs dalla gliend, per fa ffadiar in quella.

14. Eug nhai vis tuot las chiausas chi s'faun fuot il fulai: è mera tuot quai ais vanità, è turmait da spirt.

15. Las chiausas tortas nun s'poun drizar, è ls defets nun s'poun nombrar. 25 16. Eug tſchantſchava in meis cour, dſchant: Mera, † eug sun ingrandi, è creschü in sapienza, plü co tuots quels chi sun stats avauit mai sur Jerusalem: è meis cour ha vis blera sapienza, è ſcienza.

17. Enhai ardat meis cour à cognuoſcher la sapienza: ed eir à cognuoſcher las bluordezas, è la nardà: è nhai recognoſchü chia quaiſt eir ais 30 ün turmait da ſpirt.

18. Perche ingio ais blera sapienza, qua ais blera moleſtia: è chi creschainta la ſcienza creschainta la dolür.

CAP. II.

35 Salamon coſtina da muſſar chia tuottas chiausas sun plainas d'vanità. La ſapienza passa avauit à tuottas chiausas.

1. EUg nhai dit in meis cour: Va huoffa, eug t'völg prubar cun allegrenza, è tü vainſt à giüdair dal bain: mo mera, quaiſt eir air vanità.

2. Eug nhai dit al rir: Tü est our d'señ: ed all'allegreza: Che chiaufa ais quai chia tü fast?

3. Eug nhai in meis cour cerchiâ 'l mœd da passantar dutschamaing mia vita in contins convits: è redschant meis cour cun sapienza, da comprender la nardà: fin ch'eug vazels che chiaufa fuofs buna als iffaunts 5 dalla gliend da far suot il tschel, tuots ils dids da lur vita.

4. Eug nhai fat ouvras magnificas: eug m'hai edificâ chafas: eug m'hai implantâ vignas.

5. Eug m'hai fat horts, é zardins; è nhai implantâ in quels bosca frûtaivla d'ogni fort. 10

6. Eug m'hai fat pescarias d'agua, per saguar cun quellas il guant ingio creffcha la bosca.

7. Eug nhai acquistâ famalgs, è fantshellas, è nhai tgnü famalgs nats ed allevats in chafa: nhai eir tgnü bler bestiam grosa, è manü, plü co tuots quels chi fun stats avaut mai in Jerusalem. 15

8. Eug m'hai eir raspâ argent, ed aur, è dalas plü charas chiaufas dals raigs, è provincias: eug m'hai acquistâ chantaduors, è chantadûras: nhai tgnü delitias dalla gliend d'ogni fort: musica sampla, è musica da concert.

9. Et eug sun stat ingrandi, & dampchiâ, plü co tuots quels chi fun 20 stats avaut mai in Jerusalem: mia sapienza eir m'ais crestada.

10. E nu nhai retrat davent da meis ôls chiaus' alchüna chi d'haun giavüschâ: è nu nhai scumandâ meis cour d'ingüna allegreza: anzi meis cour s'hâ allegrâ d'ogni mia fadia: è *quaist ais stat quai chi 'm ais tuccâ per part d'ogni mia fadia. 25

11. Mo haviand considerâ tuot mias ouvras, chia meis mauns haveivan fat; è la fadia ch'eug haveiva indürâ à las far; mera, tuot quai eira vanità, è turmaint da spirt: è qua nun ais da quai profit alchun fuor il fulai.

12. Per il qual eug m'hai vout à vair la sapienza, è las stupiditads, 30 è la narda: perche, che chiaufa fun ils auters craftiauns, per pudair seguitar il raig? quels faun quai chi haun agiâ fat.

13. E nhai vis chia la sapienza ais plü excellenta co la nardà: sco la lüm ais plü excellenta co las scürezas.

[p. 739] 14. Il sabi ha seis œls n'il cheu, è 'l narr chamina in scürezas: 35 impro nhai eir cognuschü ch'ün medem accident scuntra à quels tuots.

15. Inuonder eug nhai dit in meis cour. E vain à gnir eir à mai il medem accident sco al narr: che'm jüdava dimena lhura d'esser stat plü sabi? per quai, nhai eug dit in meis cour, chia quai eir ais vanità.

16. Perche qua nun sarà ma brichia plü memoria dal sabi, sco eir 40

dal narr: fiant chia n'ìls dids vegnants ogni chiaufa sarà agià smanchiada via. E co moura il fabi sco 'l narr?

17. Per quai nhai eug oedià quaiста vita: perche la ouvras chi s'faun fuot il fulai m'haun displachü: perche ogni chiaufa ais vanità, è turmoint 5 da spirt.

18. Nhai eir vulü mal ogni mia fadia, ch'eug nhai indürâ fuot il fulai, la quala eug völg laschar à quel chi defs gnir davo mai.

19. E chi sâ sch'el vain ad effer fabi, o narr? ed impro el farà patrùn d'ogni mia fadia, intuorn la quala eug m'hai sfadiâ, è nhai adoperâ 10 mia sapiëza fuot il fulai. Eir quaiст ais vanità.

20. Per quai, m'hai eug vout à far perder à meis cour la sprauza d'ogni fadia, intuorn la quala eug m'hai sfadiâ fuot il fulai.

21. Perche qua ais tal craftiaun, la fadia dal qual sarà statta cun sapienza, cun cognoscenza, è cun apusaviezza; il qual però la lascha davo 15 per part à quel chi nun s'hà sfadiâ intuorn ingotta. Eir quaiст ais vanità, è granda molestia.

22. Perche, *chi chiaufa ha ün tal craftiaun da tuot sia fadia, è dal turmoint da seis spirt, cu 'l qual el fa sfadaja fuot il fulai?

23. Ufche lungamaing chia tuots seis dids nun fun auter co doloers. 20 è sias fatschendas auter co molestia: dafort chia n'eir d'not nun paula seis cour. Quaiст eir ais vanità.

24. Nun aise üna buna chiaufa n'il craftiaun, ch'el mangia, è baiva è fetfcha gitidair bön à sia orma, cun sia fadia? Eir quaiст nhai eug vis effer dal maun da Dieu.

25. [Perche, chi gnifs à mangiar, è chi gnifs a jüdair, sch'eug nū l'ha vels fat?]

26. Perche chia Deis dâ al craftiaun chi 'l ais grat sapienza, cognoscenza, ed allegrezza: & al pecchiader dâ el fadia da raspar infemel, è da mantunar, † per dar à quel chi ais grat à Dieu. Quaiст eir vanità, è 30 turmoint da spirt.

CAP. III.

Tuotas chiaufas haun lur conveniaint temp, è stagiun. Allas ouvras da Dieu nū s'deß ne metter pro, ne diminuir ingotta. Ils craftianus sun crudats giù da lur conditiun.

35 1. OGni chiaufa ha sia stagiun, ed ogni actiun fuot il tichel ha seis temp.

2. Qua ais temp da nascher, è temp da murir: temp d'implantar, è temp da ragischar our quai ch'ais implautâ.

3. Temp da mazar, è temp da far faun: temp da desfdrür, è temp 40 d'edifichar.

4. Temp da cridar, è temp da rir: temp da far cordöli, è temp da fagrir.

5. Temp da rasar via la crappa, è temp dalla raspar infemel: temp d'abbratschar, è temp da s'far lönsch d'avent dal abbratschar.

6. Temp da cerchar, è temp da perder: temp da confervar, è temp da büttar via.

5

7. Temp da sdratschar, è temp da cufir: temp da taschair, è temp da tschantfchar.

8. Temp d'amar, è temp d'œdiar: temp da guerra, è temp da pasch.

9. Che profit ha quel chi fa alchüna chiaufa, da quai intuorn il qual el fa sfadaja?

10

10. Eug nhai vis quaiста lavür, chia Deis ha dat als filgs dalla gliend, acìò chi la sfadajen in quella.

11. El ha fat ogni chiaufa bella in sia stagiun: ha eir tschantà 'l muond n'il cour dalla gliend: sainz'impro chia 'l † craftiaun possa mâ brichia chapir las ouvas chia Deis ha fat, da principi fin alla fin.

15

12. Eug nhai cognoschtü chia taunter [p. 740] quels nun ais auter bön qua, co da s'allegrar, è da far bain iu vita sia.

13. Et eir, ch'ogni craftiaun mangia, è baiva; è cun ogni sia fadia gianda dal bain, ais dun da Dieu.

14. Eug nhai cognoschtü chia tuot, quai chia Dei fa ais in perpetuo: 20 à quai nun s'po ingotta metter pro, è nuu s'po ingotta diminuir: è Dieu fa quai, acìò chia la gliend il teüan.

15. Quai ch'ais stat eira agià viavant, è quai chi ha da gnir ais agià stat: è Deis recerchia quai chi ais pafsà.

16. Haviand ultra quai vis fuot il sulai, chia qua n'il lö dal jüdicì 25 ais l'empietà, chia qua n'il lö dalla jüstia ais l'empietà:

17. Schi nhai eug dit in meis cour: Deis vain à jüdichar il jüst, è l'empi: perche qua per che chiaufa chi s'vöglià ais ün temp, & ad ogni ouvra suprastà ün Qua aise.

18. Eug nhai dit in meis cour, davart la conditiun dals iffaunts dalla 30 gliend, chi fuofs da desiderar chia Deis ils declarefs, è chia quels vazeffen ch'els da lur sveys nun fun auter co bestias.

19. Perche quai chi scuntra als iffaunts dalla gliend ais quai chi scuntra allas bestias: qua ais ün medem accident per quels tuots: sco l'ün moura, usche moura l'auter: è tuots haun ün medem flâ: è 'l craftiaun 35 nun ha alchün avantagk sur las bestias: perche tuots fun vanità.

20. Tuots vaun in ün medem lœ: tuots fun fats our d'puolvra, è tuots tuornan darcheu in puolvra.

21. Chi sâ chia 'l spirt dals iffaunts dalla gliend munta in aut, è quel dallas bestias giaja giù à bafs fuot terra?

40

22. Cuntuot nhai eug vis chia qua nun ais auter bön, co chia 'l craftiaun s'alleigra in fias ouvras: fiant chia quaift ais fia part: perche chi vain darcheu al turnantar, per vair quai chi vain à gnir davo el?

CAP. IV. .

5 Ils pouver sun squitichads fuot. La vanità da quels chi lavuran per mantunar raba. Cumpagnia ais neccessaria intaunter la gliend. Obedienza, vala plü co sacrifici.

1. MO danœf nhai eug vis tuot las oppreffiuns chi s'faun fuot il fulai: è mera las larmas dals chalchiats, ils quals nun haun alchün cuffor-
10 tadûr, ne forza da pudair scampar via dals mauns da quels chi 'ls squitichen fuot: nun haun, dig eug, alchün cuffortadûr.

2. Inuonder eug pretfch ils morts, chi agià sun morrs; plü co 'ls vifs, chi fun in vita fin ad huoffa.

3. Schi plü vantûraivel, co l'ün, è co l'auter, jüdigg eug quel, chi
15 fin ad huoffa nun ais stat: il qual nun ha vis las ouvras malas chi s'faun fuot il fulai.

4. Ultra quai, nhai vis ch'in ogni fadia, ed in ogni ouvra bain fatta, il craftiaun vain purtâ invilgia da feis proffim. Quai eir ais vanità, è turmait da fpirt.

20 5. Il narr sta cu 'ls mauns in crusch, è mangia fia charn, dschant:

6. Melg ais ün maun plain cun repaus, co amanduos puongs plains cun travalg, è cun turmait da fpirt.

7. Mo danœf nhai eug vis ün' outra vanità fuot il fulai.

8. Qua ais ün tal, chi ais fulet, è nun ha alchün secund: ed eir nun
25 ha filg, ne frar: ed impro fa ffadaj' el sainza fin, ed eir feis cel nun ais mâ brichia saduol da riezhas: è nun s'impaisa: Per chi'm sfadai eug, è privefch mia perfuna dal bön? Quaift eir ais vanità, ed ün mal affar.

9. Duos valan plü ch'ün fulet: perche chia quels haun ün bun premi da lur fadia.

30 10. Perche, scha l'ün dà giù, schi jüda l'auter stü feis cumpaing: mo væ à chi ais fulet: perche sch'el crouda, schi nun ais alchün secund qua per il alvantar.

11. Ultra quai, scha duos dorman inseimel, schi vegnen els à la scüdar: mo ün fulet. co puderà el la scüdar?

35 12. E scha 'lchün fa forza à l'ün, schi vegnen ils duos al refister: eir il curdun cun trais fils nû s'rumpa usche dandet.

13. Plü vala il juvnet pover, è sabi: [p. 741] co 'l raig velg, è narr, il qual nun s'laffcha plü avifar.

14. Perche tal vain our d'preschun, per reguar: tal eir, chi ais nad in feis reginom, dvainta pouver.

15. Eug nhai vis chia tuot ils vifs fuot il sulai vaun cu 'l juvnet, chi ais la secunda perfuna, chi ha da succeder al raig.

16. Tuot il pövel sainza fin vâ cuu el: sco haveivan fat tuots quels 5 ch'eiran stats avaunt els: quels eir chi vegnen à gnir davo, nun vegnen à s'allegrar d'el. Cert, quaiſt eir ais vanità, è turmaint da spirt.

CAP. V.

Sobrietà in plets. Da render feis vûts à Dieu. Avareza ais insatiable. Lavûr dals mauns. Richeza mal acquistada, & il früt da quella. 10

1. PERchûra teis pê cur tû vainſt ad ir in la Chafa da Dieu: è t'approfma via par tadlar, plü bot co per dar quai chi daun ils nars, cioè, sacrifici: perche quels, fand mal, nun s'accorſchen els impro.

2. Nun effer precipitûs in teis tſchantschar, è teis cour nun deſs tour preſſcha da proferir alchün plæd n'il conſpect da Dieu: perche Deis ais 15 in il tſchel, è tû eſt in terra: però ſajen teis plæds paucs.

3. Perche dalla quantità dallas fatſchendas proceda il ſcœmi, è dalla blerûra dals plæds proceda la vuſch narra.

4. Cur tû haveraſt vudâ à Dieu alchün vût, ſchi nun furtrar da complir: perche 'ls nars nu 'l fun ingotta grats: compleſſcha quai chia tû 20 haveraſt vudâ.

5. Melg aife chiu tû nun vudaſt, co ſcha tû vudaſt, è nun compleſchaft.

6. Nun permetter chia tia bocca t'fatſcha pechiar: è nun dir avaunt l'Anguel, chi ſaja ſtat errûr: perche s'deſs Deis adirar per tia vuſch, è diffipar l'ouvra da teis mauns? 25

7. Cert, in quantità d'ſcœmmis, qua fun eir vanitads bleras: uſche fun eir bleras in blers plæds: mo tû, temâ Deis.

8. Scha tû vezaſt in la provincia l'oppreſſiun dal pouver, è la ſgiarbaria dal jüdicî, è dalla jüſtia; ſchi nu t'ſmüravgliar da quaiſta chiauſa: perche qua ais ün Autiſchem fur al autiſchem, chi s'fa ſura ſeñ: ſchi qua 30 fun autiſchems fur quels tuots.

9. Mo la terra ais la plü profitabla da tuot las autras chiauſas: il raig iſtels ais fuottapoſt al chiamp.

10. Chi aîna l'argent nun ais ſadullâ cun l'argent: è chi voul bain ils grands theſaurs ais ſainza rendita. Eir quaiſt ais vanità. 35

11. Ingio blera raba ais, fun eirs blers da quels chi mangian da quella: è che pruò tuorna al patrun da quella, reſalf il vair dals ôls.

12. Il ſcœnn dal lavuraint ais durſch, pauc o bler ch'el mangia: mo la ſaduoleza dal rick nu 'l laſcha dormir.

13. Qua ais üna mala döglia, la quala eug nhai vis fuot il fulai: cioè chia qua fun richezas, conservadas à lur patruns per lur mal.

14. E quellas richezas vaun à perder per mal affar: dafort chia, s'cha 'l patrun da quellas ha genui ün filg, s'chi nu 'l reista ingott' in maun.

5 15. Un tal tuorna ntüd, sco l'ais gnü dal vainter da sia māmā; giand d'avent sco l'ais gnü: è nun piglia ingotta da sia fadia, ch'el porta via in maun.

16. Eir quaißt ais üna mala döglia: perche el vā d'avent sco el ais gnü naun: é che profit ha el da s'havair sfadiā per vent?

10 17. Et eir tuot ils dids da sia via haverà el mangia in scürezas, cun blera tristezza, è döglia, é griteza.

18. Mera quai ch'eug nhai vis, chi 'l ais üna bella é buna chiaufa chia 'l craftiaun mangia, è baiva, è gianda dal bain cun tuot sia fadia, ch'el indüra fuot il fulai, tuots ils dids da sia vita, ils quals Deis l'hā
15 dat: perche quaißt ais sia part.

19. Et eir, cur Deis, haviand dat à chi chi saja richeza, è facultà, il da eir il pudair da mangiar, è da tour sia part, è da s'allegrar da sia fadia, quai ais ün dun da Dieu.

[p. 742] 20. Perche ün tal nū s'regorderà bler dals dids da sia
20 vita: siand chia Deis il respuonda tras l'allegreza da seis cour.

CAP. VI.

La miseria da craftiaun al qual Deis ha dat raba ed honuors, è nu 'l ha fat la gratia da favair duvvar.

1. QUa ais ün mal, ch'eug nhai vis fuot il fulai, ed ais fuvent taunter
25 la gliend.

2. Cioè, chia qua ais tal hom, al qual Deis ha dat richezas, è facultads, è gloria: tal chi nun manca ingotta à s' orma, da tuot quai ch'el po desiderar: è Deis impro nu 'l da 'l pudair da mangiar quai: anzi üna eister mangia. quaißt ais vanità, ed üna mala döglia.

30 3. Schabain ch'alchün genuifs cent iffaunts, è vives blers ans; tal chia 'l temp da sia vita fuofs grand; s'cha s' orma nun ais sadullada cun raba, è sch'el nun ha eir sepultura brichia; s'chi dig eug, chia la conditium d'ün abortif ais meldra co la sia.

4. Perche quel abortif ais gnü in vanità, è va in las scürezas, è seis
35 nom ais cuvernà cun scürezas.

5. E schabain ch'el nun ha vis il fulai, ne tguü alchüna cognoscenza, s'chi ha el impro plü repaus co quel auter.

6. Il qual, schabain ch'el vives dua milli ans, sch'el nun gianda dal bain, s'chi che avantagk ba el? nun vaun quels tuot in ün medem læ?

7. T'uo la fadia dal craftiaun ais per sia bocca; ed impro fi'orma nun ais mâ saduolla.

8. Perche, che avantagk ha 'l sabi fur il narr? che avantagk ha 'l pouver intlegentaivel? Da chaminar avaunt als vivaints.

9. Melg ais il vair cu 'ls oels, co ir à bandun qua è là cun l'orma. 5
Eir quaiſt ais vanità è turmoint da ſpirt.

10. Unzacura fuo miſs nom al craftiaun quai ch'el ais: & il ais con-
tſchaint chia quel nom fuo Adam: ed el nun po litigar cun quel chi ais
plü ferm co el.

11. Cur qua fun chiaufas bleras, ſchi adampehian quellas la vanità: 10
è che avantagk ha 'l craftiaun?

12. Perche, chi sà che chiaufa ſaja buna al craftiaun in quaiſta vita,
tuots ils dids dalla vita da ſia vanità, ils quals el paſſainta ſc'una ſum-
briva? impro, chi vain à declarar al craftiaun quai chi vain à gnir davo
el fuot il ſulai? 15

CAP. VII.

Salomon tocca huoffa l'auter punct da quaiſt Cudeſch, chi ais la medit atiu
dalla mort, è 'l möd da s'per derſcher la pro: Lhura dâ el tſchert cumandamaints
particulars pro ſpecialas virtüts: Eir dal el ad intler chia nus in quaiſta vita
nun poſſen acquiſtar la perfetta ſapienzà. 20

1. LA buna famma vala plü co 'l bun öli bain favuri, è 'l di dalla
mort plü co 'l di dalla naſcentſcha.

2. Melg aiſe ir in üna chaſa da dolûr, co ir in üna chaſa da convit:
perche quella ais la fin d'ogni craftiaun: è chi viva piglia que à cour.

3. Melg aiſe la triſteza co 'l rir: perche 'l cour s'meldra per la 25
traurageza dalla viſta.

4. Il cour dals ſabis ais in la chaſa dalla dolûr, è 'l cour dals nars
ais in la chaſa dall'allegreza.

5. Melg aiſe udir il ſlamar dal ſabi, co ſch'alchün auda il chantar
dals nars. 30

6. Perche, ſco ais il ſlupinar dallas ſpinas fuot la cudêra, tal ais il
rir dal narr. Eir quaiſt ais vanità.

7. Cert l'oppreſſiun fa gnir narr il ſabi, è 'l preſent fa perder il ſeü

8. Melg ais la fin dalla chiaufa, co 'l principi da quella: plü vala
chi ais da ſpirt patiaint, co chi ais da ſpirt ſuperbi. 35

9. Nun eſſer ſubit in teis cour à t'adirar: perche l'ira repauſa n'il
ſain dals nars.

10. Nun dir: Che voul dir chia 'ls dids dal prüm fun ſtats megliers
da quaiſts? perche tû nun gnifaſt à dumandar da quai tras ſapienza.

11. La sapienza ais buna cun hierta: è quels chi vezen il sulai haun ün avantagk.

12. Perche la sapienza ais in la sumbriva, & il danær ais in la sumbriva: [p. 743] mo la scienza dalla sapienza ha quaißt avantagk, ch'ella 5 fa viver quels chi fun dotads cun quella.

13. Guarda sün las ouvras da Dieu: perche, chi gnifs à pudiar darcheu drizar sü quai ch'el haverà cupichia?

14. N'il di dal bön stâ in allegrezza: è n'il di dall'adverfità, piglia à cour: eir ha fat Deis l'ün contrapost à l'auter, per quaißt chaschun, 10 chia 'l craftiaun nun chiatarà ingotta davo el.

15. Eug nhai vis tuot quaißt in ils dids da mia vanità. Qua ais tal jüßt, chi va à perder per sia jüstia: è qua ais tal empi, chi prolunguna sia vita cun sia malitia.

16. Nun effier massa jüßt, è nu t'far sabi ultra mastura: perche t'vule- 15 fast tü defertar?

17. Nun effier massa empi, ne narr: perche vulefast tü murir aunt chia teis temp vegna?

18. L'ais bœn chia tü ta tegnaßt via d'üna chiaufa, schi però chia tü nun largiaßt il maun dall'autra: perche, chi temma Deis vain landr' 20 oura d'ogni chiaufa.

19. La sapienza rinforza il sabi, plü co desch redschadours nun faun la città in la quala els fun.

20. Cert qua nun ais ingün craftiaun jüßt in terra il qual ferfcha bain, è nun peccha.

21. Tü eir nun tour à cour tuots ils plæds chia auters vegnen à 25 dir: schi nun tadlar eir teis famalg chi t'smaledescha.

22. Perche teis cour sâchia tü eir haßt smaledi auters, eir plü voutas.

23. Eug nhai pruvâ tuot quaißtas chiaufas tras sapienza: inuonder eug nhai dit: Eug fun sabi: mo la sapienza ais lönsch da mai.

24. Chi vain à chiatar üna chiaufa, chi ais taunt lönsch davent, ed 30 ais our d'möd chiafnolla?

25. Eug m'hai vout intuorn cun meis cour, per cognuoscher, per in vestigar, è per cerchar sapienza, é co chi s'defs bain jüdicar davart las chiaufas: è per cognuoscher l'empietà dalla nardà, è la stupidità dals 35 erruors.

26. E nhai chiatâ üna chiaufa plü ascha co la mort: cioè, quella duona chi nun ais auter co raits, é 'l cour dalla quala nun ais auter co latfchs, è 'ls mauns dalla quala fun taunt liams: l'hom acet à Dieu scamperà da quella; mo 'l pecchiader farà prais dad ella.

27. Guarda, eug nhai chiatâ quaißt, disch il Predicatûr cerchand ogni 40

chiaufa l'üna davo l'autra, per chiatar co chi s'defs bain jüdichar dallas chiaufas.

28. Il qual mi'orma cerchia amuo, è nu l'hai chiatâ: [bain nhai eug chiatâ ün hom taunter milli: mo, taunter autras tantas dnmauns, nu nhai eug chiatâ brich üna.] 5

29. Solùm mera quai ch'eug nhai chiatâ: Chia Deis ha fat il craftiaun dret: mo 'ls craftiauns haun cerchiâ blers discuors.

CAP. VIII.

L'utilità dalla sapienza. D'obedir als cumandamaints dal raig. Il craftiaun nun ha pusaunza sur la mort, ne sur la vita. Las oubras da Dieu sun incognitas 10 alla gliend.

1. CHi ais sco 'l fabi? è chi cognoscha la declaranza dals fats? La sapienza dal craftiaun il sclarescha la vista, è la düreza da sia fatfcha ais müdada.

2. Eug t'admonefch, chia tü observast il cumandamaint dal raig: eir 15 per causa dal jüramaint fat n'il Nom da Dieu.

3. Nu tour preffcha da t'partir da seis conspect: & eir nu t'presentar ad el cun qualchia chiaufa mala: perche el vain à far tuot quai chi 'l plascharà.

4. Perche 'l pled dal raig ais cun authorità; è chi 'l dira: Che 20 fast tü?

5. Chi observ' il cumandamaint nun pruvà alchün mal accidaint: è 'l cour dal craftiaun sabi cognuosch' il temp, è 'l bun möd chi s'defs tgnair.

6. Perche chia à qual affar chi s'vögla schi ais qua temp, è moed: perche gliend mals supraftaun al craftiau. 25

7. Perche el nun sâ quai chi vain à dvantar: impro chi vain al declarar, co 'ls fats vegnen ad effer?

[p. 744] 8. Ingiün craftiaun nun ha pusaunza sür il vent, per tgnair vent inavo: è nun ais qua pusaunz' alchüna contr' al di dalla mort, ed in la battaglia qua nun ais licentia: usche l'empietà nun vain à laschar scampar 30 via quels n'ls quals ella s'chiatta.

9. Eug nhai vis tuot quai: è pigliand à cour tuot las chiaufas chi s'faun fuot il sulai, nhai eug vis chia qua ais tal temp, chia 'l craftiaun signorescha sur il craftiaun, à dann da quel.

10. E lhura nhai eug vis, chia 'ls empis chi 'l prüm eir an sepulits, 35 gnivan darcheu sü: è quels chi s'haveivan deportads in apusavleza, giaiven davent dal lö dal Sanct, ed eiran smanchiads via in la citta. Eir quai ais vanità.

11. Perche la sentenza nun ais promptamaing datta contr' allas oubras

malas, per taunt il cour dals iffaunts dalla gliend ais plain dad aint els da vœglia da mal far.

12. Perche chia 'l pecchiader fa mal cent voutas, è pür la paina l'ais prolungnada: impro sai eug eir chia bain vain ad ir cun quels chi 5 temmen Deis, perche els revereschen sia fatscha.

13. E chia bain nun vain ad ir cu 'l umpi, è ch'el nun vain à prolungunar feis dids, chi vegnen à paffar via sco la sumbriva: siand ch'el nun reverescha la farscha da Dieu.

14. Qua ais üna vanità chi dvainta sur terra: cioè, chia qua sun 10 jüsts, als quals scuntra segund l'ouvra dal empi: è qua sun empis, als quals scuntra segund l'ouvra dals jüsts. Eug nhai dit ch'eir quaißt ais vanità.

15. Per quai nhai eug ludâ l'allegreza: siand chia 'l craftiaun nun ha auter bön fuot il fulai, co da mangiar, è da baiver, è da star leiger: 15 è quaißt ais quai ch'el, cun sia fadia, ha per impraißt als dids da sia vita, chia Deis l'ha dat fuot il fulai.

16. Cur eug nhai rendü meis cour à cognuoscher sapienza, & à vair las fatschendas chi s'faun sur la terra: [perche ne di ne nott quel meis cour nun veza sœnn da feis öls.]

20 17. Schi nhai eug vis, quant à tuot las ouvras da Dieu, chia 'l craftiaun nun pò chiapir las ouvras chi s'faun fuot il fulai: intuorn las qualas el fa ffadaja, las cerchiand, è nu las chiatta: è schabain chia 'l fabi difch d'havair cognoscenza, nun las pô 'l però chiattar.

CAP. IX.

25 Salomon metta ch'in bleras chiaufas glaja cu 'l bun sco cu 'l mal. Glüdaire cun allegreza è recognoscenza ils duns da Dieu, è drizar oura sia vocatiu[n] indret, remettand l'event à Dieu. Il laud dalla sapienza.

1. PERche eug nhai tüt tuot quaißtas chiaufas à cour, eir per declarar tuot quaißt: co 'ls jüsts, é 'ls fabis, è lur fats, effendo in il maun da 30 Dieu, schi nun cognoschan ils craftiauns ne l'amur, ne l'ödi: tuot ais avant els.

2. Tuottas chiaufas scuntran ingualmaing à tuots: ün medem accident scuntra al jüst, & al empi: al bun è nett, & al malnet: à chi sacrificha, & à chi nun sacrificha: sco ais il bun, tal ais il pecchiader: tal chi jüra, 35 sco chi temâ da jürar.

3. Quaißt ais üna chiaufa molesta, taunter tuot quellas chi s'faun fuot il fulai, ch'ün medem accident scuntra à tuots: & eir, chia taunt ils iffaunts dals craftiauns sun in vita, schi ais lur cour plain d'mal, ed haun nardà in il cour: è davo quai, vaun els pro 'ls morts.

4. Perche, chi ais elett? Qua ais qualchia sprauza in tuots quels chi fun in vita: fiand chia la conditü d'ün chiaun vif ais meldra co quella d'ün leun mort.

5. Perche 'ls vivaints faun chi veguen à murir: mo 'ls morts nun faun ingotta, è qua nun ais plü alchün premi per els: fiand chia lur 5 memoria ais smanchiada via.

6. Lur amur, è lur ödi, è lur in vilgia ais agià ida à perder: è nun haun mâ brichia plü part alchüna in tuot quai chi s'fat fuot il fulai.

7. Và, mangia teis paun alleigramaing: è baiva teis vinn cun cour leid: scha pür Deis ha aplaschair via tias ouvras. 10

[p. 745] 8. Saja da tuot temp tia viftminta alba, è 'l celi bain favuri nū veng' al main stün teis cheu.

9. Giauda la vita, cun la muglicir chia tü vonst bain, tuots ils dids dalla vita da tia vanità; ils quals Deis t'ha dat sot il fulai, tuot il temp da tia vanità: perche quaißt ais tia part in tia vità, è 'l früt da tia fadia 15 chia tü düraft fuot il fulai.

10. Fa à teis pudair tuot quai ch'haveraßt möd da far: perche fuot terra, ingio tü vaßt, qua nun ais ouvra, ne raschun, ne cognosfenza, ne sapienz' alchüna.

11. Da nöf, eug nhai vis fuot il fulai, chia 'l cuorrer nun ais in 20 pudair dals ligièrs, e 'l far la guerra in pudair dals ferms, ne l'havoir paun in pudair dals sabis, ne l'acquistar richèzas in pudair dals prudents, ne d'effèr in gratia in pudair dals intelligents: perche chia à quels tuots scuntran temps è cäs.

12. Perche 'l craftiaun nun cognuoßcha pür seis temp. Sco 'ls pefcha, 25 chi fun prais cun la mala rait; è sco 'ls utßcheus, chi fun tûts cu 'l latßch; usche fun alletßchats ils iffaunts dals craftiauns, al temp dall'adverßità, cur la croud' ad els dandettamaing adöfs.

13. Schi nhai eug eir vis quaißta sapienza fuot il fulai, chi 'm ais partida granda. 30

14. Qua eira üna pitßchna città, cun pauca glièud l'aint: & ün grand raig veñ cuntr' à quella, è l'incrafet, è fet grand baßtiuns cuntr' à quella.

15. Et in quella s'chiatet ün pouver hom sabi, il qual liberet la città cun sia sapienza: cumbain ch'ingün nun s'regordeßs da quel pouver hom.

16. Lhura dßchet eug: Plü vala sapienza, co forza: schabain chia la 35 sapienza dal pouver ais spretßchada, è chia seis plæds nun veguen tadlats.

17. Ils pleßs dals sabis deßfen eßfer plü quietamaing tadlats, co 'l bragir d'ün segner, tauntr' ils nars.

18. La sapienza vala plü co 'ls instrumaints da guerra: mo ün fulet pecchiader fa ir à perder ün grand bön. 40

CAP. X.

La differenza dal fabi, è dal narr. Da nū resistet al Princip, o Magistrat
Quant importa ad havair buns Redschaduors. Fügir la paigrezza. Da nun dir
mal dals grands.

- 5 1. LAs muofcas mortas faun püzir, è buglir l'öli bain favuri our
d'fur il profümêr: usche ün pa d'nardà guasta il protsch dalla sapienza,
è dalla gloria.
2. Il craftiaun fabi ha seis cour da sia vart dretta, è 'l narr l'ha
dalla sneiftra.
- 10 3. Il narr, eir taunt ch'el chamina per la via, ais privâ dal señ, è
disch à tuots: ch'el ais narr.
4. Scha 'l princip laiva sü in ira cuntr' à tai, schi nun bandunar
però teis lœ: perche la dutscheza fa perdunar grand puchiats.
5. Qua ais ün mal ch'eug nhai vis suot il fulai, simil al errûr chi
15 proceda dal princip.
6. Cioè, chia la nardà ais tschantad' in grand' auteza, è 'ls richs sezen
in louhs bafs.
7. Eug nhai vils ils servaints à chevalg, è 'ls ricks chaminar à pé
sco 'ls servaints.
- 20 8. Chi chava la foura, vain à crudar in quella: è chi rumpa la feif
il morderà la serp.
9. Chi muvaint' our d'lö las peidras, sará offais: chi fenda laina sará
in privel.
10. Scha 'l fierr chi ais gnü muorr, dal qual nun s'ha giüzâ 'l tagliet,
25 pür rinforza ils exercits' cert la sapienza ais chiaufa excellanta, per drizar
ouras las chiaufas.
11. Scha la serp morda, nun siand inchantada, schi nun vala ingotta
plü il maledicent.
12. Ils plæds our dalla bocca dal fabi nun sun auter co gratia: mo
30 'ls lefs dal narr il sdrüan.
13. Il principi dals plæds da sia bocca ais nardâ, è la fin da seis
tschantfchar ais mala tutezza.
14. Schabain chia 'l narr multiplichia 'ls plæds, nun sâ impro il craftiaun
quai [p. 746] chi ha da gnir: è ch'il declareta quai defs dvantar davo el?
- 35 15. La fadia dals nars ils stanglainta: perche els nun faun la via
per ir alla città.
16. Væ à tai, o pajais, il raig dal qual ais ün iffaunt, & ils princip
dal qual mangian alla mattina.
17. Beat tai, pajais, il raig dal qual ais da stirpe nöbla, è 'ls princip
40 dal qual mangian à temp conveniaint, per restauratiun, è nâ per avrianza.

18. Per la paigreza d'ammanduos mauns da giù 'l fulær, è per ils mauns lavschaunts gotta in chafa.

19. Ils convits s'faun per star leiger, è 'l viñ alleigra 'ls vivaints: & il danser respuonda à tuot.

20. Nun dir mal dal raig, eir brick in teis impiffamaint: è nuu dir 5 mal dal rick in la chambra ingio tū dormast: perche alchün utfchê dal tfchel pudefs purtar via la vufch, & alchün animal cun alas referir ils plæds.

CAP. XI.

Da l'almoufna, è liberalità Las ouvas da Dieu sun incomprenfiblas. Da nun interlafchar da far bain, è remetter tuot alla providenza da Dieu. 10

1. BUTta teis paun sün las aguas: perche tū vainst al chiatar lung temp davo.

2. Da part à fet, fchi eir ad ot: perche tū nün fast che mal dvantarà fur la terra.

3. Cur las ntüvlas sun plainas, spandan ellas giù la plöfgia sun la 15 terra: è cur il bösfck crouda, o vers il Mezdi, o vers il Septentrion, ingio el crouda, qua reift' el.

4. Chi s'fa fura señ stü l'aura nun vain à semmar, è chi guarda sün las ntüvlas nu vain à tfchuncar.

5. Sco tū nun fast qual faja la via dal vent, ne co s'fuorma l'offa 20 aint il vainter dalla duonna gravida: ufche tū nun cognoschaft las ouvas da Dieu, il qual fa tuot quaiestas chiaufas.

6. Semna la mattina teis sem, è la faira nun laschar puffar teis mauns: perche tū nun fast quai chi vain à riuscir melg, quaiet, o quel: 25 o fcha l'ün è l'auter veng ad effer ingualmaing.

7. Bain ais la lüm üna dutscha chiaufa, è 'l vair il fulai üna chiaufa plafchaivla als öls.

8. Impro, fcha 'l craftiaun, vivand blers ans faimper in allegreza, s'regorda chia 'ls dids dallas scürezas vegnen ad effer blers, fchi vain tuot quai chi 'l farà scuntrâ ad effer vanità. 30

CAP. XII.

Da s'regordar sün Dieu da sia juventünna in sül, è na spettar fin la velgdünna da bain far. Tuot ais vanità. Dieu ais jüdisch da tuots.

1. T'Alleigra pür, o juvnet, in tia juventünna: è ta tain bun in teis cour in ils dids da tia juventünna, è chamina in las vias da teis cour, è 35 segund il aspect da teis œls: mo sapchiaet chia per tuot quaiestas chiaufas vain Deis à t'far gnir in jüdicì.

2. E piglia la trifleza our da teis cour, è metta il cordöli d'avent da tia charn: perche l'adolescenza, è la jüventüuna sun üna chiaufa vauna.

3. Mo t'regorda da teis Creader n'ìls dids da tia juventünna: aunt chi fajen gütids ils dids mals; è rivads ils ans, dals quals tti vainft à dir:
5 Eug nu nhai qui alchün dalet.

4. Avaunt chia 'l fulai, è la lüm, è la lüna, è la stailas, fajen in-scüridas: è chia las nüvlas tuornan darcheu davo la plöfgia.

5. Lhura chia las guardias dalla chafa veguen à tremblar; è 'ls pufaunts à s' storfcher, è las muglinæras interlafchar, perche ellas vegnen
10 à gnir diminuidas: è quels chi guardan tras las faneistras à gnir in-scürids.

6. E 'ls duos üfchs stün la piazza vegnen à gnir farads, cun sbassamaine dal funn dalla moula: è 'l craftiaun vain à star sü stün la vulch dal utfchê, è tuot las chantadûras veguen à gnir abaffadas.

7. Et eir il craftiaun vain à tmair dals louhs stü aut, ed havair stramizi,
15 chami [p. 747] nand per la strada: è 'l böfck da mandels vain à sfurir, è 'l salip s'aggravar, è 'l appetit challar: perche 'l craftiaun vâ in fia chafa perpetua: è quels chi porten læd vegnen al ir intuorn per las stradaes.

8. Avaunt chia la corda d'argent fa tſchunca, è la cupalla d'aur fa smachia, è 'l vafchê s'rumpa stün la funtauna, è la rouda giaja in pezzas
20 fur la cisterna.

9. E la puolvra tuorna darcheu in terra, sco l'eira in il prüm: è 'l spirt tuorna darcheu pro Dieu, chi l'ha dat.

10. Vanità dallas vanitads, difch il Predicatûr: ogni chiaufa ais vanità.

11. Plü fabi chia 'l Predicatûr ais ſtat, taunt plü ſcienza ha el
25 muſſâ al pövel, é l'ha fat intler, ed ha inveſtigâ, è componi bleras ſentenzas.

12. Il Predicatûr ha cerchia per chatar chiaufas pruvadas: è quai ch'ais ſcrit, ais dret, plæds d'vardâ.

13. Ils plæds dals fabis ſun ſco ſpizada, è ſco pals implantads da
30 paſters da ſcoffas chi faun ſtavels: è ſun dats d'ün iſteſs Paſtûr.

14. Per quai, meis filg, t'inguarda da quai chi ais ultra quels: qua nun ais fin alchüna al far blers cudefchs: è bler ſtûdiar ais fadia alla charn.

15. La conclufiun dal radſchunamaint, ogni chiaufa udida, ais: Tēma
35 Deis, & obſerva ſeis cumandamaints: perche quaiſt ais il tuot craftiaun.

16. Perche Deis vain à far gnir ogni ouvra, buua è mala, al jüdicî, ch'el vain à far d'ogni chiaufa azupada.

Inhalt.

	Seite
Proverbia Insignia	1—3
Terti libri finis. Catonis distic[h]orum liber qua(tuor)[rtus]	2
Historia dala regina Johana Graia	4—6
Forma et Ritus	7—16
Forma baptizandi infantes	7
Forma administrandi Cœnam Domini	9
Gratiarvm actio post peractam Cœnam	13
Forma initiandi coniugales	14
Steffan Gabriel	16—30
[Bref]	16—22
Davard la Superfgia	22
Davard il Pitanoeng	25
Davard l' Avriaunza	27
Davar[t] l' Avaritzchia	28
[Pleds]	31—36
Una dumanda, chi soulan fer ls amis da ūna spusa, cura ls amichs dalg spus vegnen a la dumander	31
Aque chie ls amichs dalg spus dian stisura	31
Aquels della spusa dian	32
Aquels dalg spus dian	32
Una fuorma da ingratzchier a quels, chi sun stos allas noatzas	33
La Cumpagnia, chi ais steda à noatzas disch	33
Una fuorma da ingratzchier lg minister et aquels, chi sun stos à batagier ün Infaunt	35
Ūnna Histoargia Davart la Saenchia Cicilia	37—96
Peidar Schuchiaun	97—115
Informativn chrastiavna	97—115
Informativn chrastiavna et catechismus	100
Da la liberativn da lg christiavn	113
Lüci Papa	116—136
Introduction	116
L'g pream svr l'g cvdesch anvmo ecclesiasticus	119
Cap. I.	121
Cap. II.	122
Cap. III	123
Cap. IV	125
Cap. V	127
Cap. VI	128
Cap. VII	130
Cap. VIII	132
Cap. IX	133
Cap. X	134

	Seite
Coradin Toutsch	137—157
Vnna Informativn	137—157
Introduktiun	137
La prümma part	140
Dauart Deis	141
Dauart la natüra da Deis	144
Dauart la simplicitad da Deis	145
Dauart la vitta da Deis	147
Taunt saya dauart la sabgiënscha, sieugua dauart sia Völgia	149
Taunt saya dauart la buntad da Deis sieugua dauart sia giüftia	154
Taunt saya dauart la völgia da Deis: Sieugua dauart la sia pusauntza	156
J. Gritti	158—162
Orativns Christiavnas	158—162
Oratiun d' ün Scuffurtö	158
Oratiun in témp da mälas öras	159
Oratiun in témp dalla glanda, ù d' ötras malatias	160
Oratiun incunter lg' Türck, & la' inimichs dalla Chrifantset	161
[Chiarta]	163—164
Chianzun da Plur	164—171
I. Eau plauntsch a ti, ò Segner	164
II. Tadle sü bain, vus Christiauns	168
Üna chiantzun davart lg alaig	172—173
Üna chianzun davart la moart	174—176
Üna chianzun spiritusëlla	176—179
Dvart Muntalban et la armæda dalg Araig d Frauntscha	180—185
La Chiantzun dalla bataglia giu in chia la vaina	186—191
Üna Chiantzun davart la Noëblia	192—195
La chianzun dalg grof da Romma	196—202
Üna chiantzun davart la libartad da Grischuns	203—210
Gian Peidar Schalchett	211—227
Cvorta Ductrigna	211—218
Racuogliamaint da diversas	219—227
Zoartz Jenatz	228—229
La guera da Vutlina	230—259
La Cronica rimada	260—280
Chiantzun davart lg schüschaiver	281—284
Lg süschaiver dismas-cherö	285—286
Davard la liberted spiritusëlla	287—289
Suter dels morts	290—304
Fortunat Juvalta	305—307
Clau Thunet Vuolp	308—311
Ilg læd	308—311
Una oration fidela per üna buna fin	311—312
Peidar Büsin	313—336
Mess Confortus	314—315
Plaunt dolorus	316—323
Catechisem da chianter	324—336
Joan Pitschen Salutz	337—480
Capuziner	337—350
Dedicatio	337
Cap. XXIII	343
Cap. XXIV	345
Noebel Clinoet da l' Orma	351—363
Ilg Bap nos	351
La Creadentscha dals apostels	356
Genesis	364—382
Ilg prüm Capitel	369
Cap. II	371
Cap. III	372

	Seite
Cap. IV	374
Cap. V	376
Cap. VI	378
Cap. VII	379
Cap. VIII	381
Exodus	383—422
Cap. I	383
Cap. II	384
Cap. III	386
Cap. IV	388
Cap. V	390
Cap. VI	392
Cap. VII	394
Cap. VIII	395
Cap. IX	398
Cap. X	400
Cap. XI	403
Cap. XII	404
Cap. XIII	407
Cap. XIV	409
Cap. XV	411
Cap. XVI	413
Cap. XVII	416
Cap. XVIII	417
Cap. XIX	419
Cap. XX	421
Leviticus	423—439
La suomma & Compilgiamaint da tuot ilg Cudefeh	423
Cap. I	424
Cap. II	425
Cap. III	426
Cap. IV	428
Cap. V	430
Cap. VI	432
Cap. VII	435
Cap. VIII	437
Nouva Relatiun et Vaira Informatiun, davart quellas trais Cometes, las qualas s'haun palantadas, & fun vifas in quift Onn dals 1661	440—465
La pruma Chianzun	440
Unna autra bella Chanzun	461
Medicina da Scuola	466—480
Nuova Informatiun	466
I. Admonitiun via d' ils Magisters	474
II. Admonitiun via dals Sculars	476
III. Admonitiun via da padernurs	478
Votum Authoris ad Deum	479
Lurainz Wietzel	481—519
Pfalm. XC	481
Pfalm. XCI	482
Pfalm. XCII	484
Pfalm. XCIII	486
Pfalm. XCIV	486
Pfalm. XCV	488
Pfalm. XCVI	489
Pfalm. XCVII	491
Pfalm. XCVIII	492
Pfalm. XCIX	493
Pfalm. C	495
Pfalm. CI	496

	Seite
Pſalm. CII	497
Pſalm. CIII	500
Pſalm. CIV	502
Pſalm. CV	505
Pſalm. CVI	509
Canzun su' l di d' ann nouf	513
Canzun da nozzas	516
La somma d' üna christiauna vitta nominæda'l A. B. C. d'ôr	517
Jacobus Anthonius et Nicolaus Anthonius Vulpius	520—546
Biblia Pitschna	520—546
Introduction	520
Pſalm. XC	527
Pſalm. XCI	528
Pſalm. XCII	529
Pſalm. XCIII	530
Pſalm. XCIV	530
Pſalm. XCV	531
Pſalm. XCVI	532
Pſalm. XCVII	533
Pſalm. XCVIII	534
Pſalm. XCIX	534
Pſalm. C	535
Pſalm. CI	535
Pſalm. CII	536
Pſalm. CIII	538
Pſalm. CIV	539
Pſalm. CV	541
Pſalm. CVI	543
Jacobus Anthonius Vulpius	546—558
XXX Psalms da David	546—558
Un plant supra la Malitia dal mund	546
Canzon da nozas	547
Davart la vana gloria da quai't mund	550
La Juvantschella	552
Canzon davart la Giuofra dal Spirt è da la Carn in la mort	554
Tragicomedia hagida in Zuotz ano 1673	559—600
Johannes Martinus	600—630
Philomela	601—630
Jacobus Antonius Vulpius et Jacobus Dorta	631—652
La Biblia	631—652
Il cudesch dal ecclesiaste	637
Cap. I	637
Cap. II	638
Cap. III	640
Cap. IV	642
Cap. V	643
Cap. VI	644
Cap. VII	645
Oap. VIII	647
Cap. IX	648
Cap. X	650
Cap. XI	651
Cap. XII	651

